

Jest to cyfrowa wersja książki, która przez pokolenia przechowywana była na bibliotecznych półkach, zanim została troskliwie zeskanowana przez Google w ramach projektu światowej biblioteki sieciowej.

Prawa autorskie do niej zdążyły już wygasnąć i książka stała się częścią powszechnego dziedzictwa. Książka należąca do powszechnego dziedzictwa to książka nigdy nie objęta prawami autorskimi lub do której prawa te wygasły. Zaliczenie książki do powszechnego dziedzictwa zależy od kraju. Książki należące do powszechnego dziedzictwa to nasze wrota do przeszłości. Stanowią nieoceniony dorobek historyczny i kulturowy oraz źródło cennej wiedzy.

Uwagi, notatki i inne zapisy na marginesach, obecne w oryginalnym wolumenie, znajdują się również w tym pliku – przypominając długą podróż tej książki od wydawcy do biblioteki, a wreszcie do Ciebie.

Zasady użytkowania

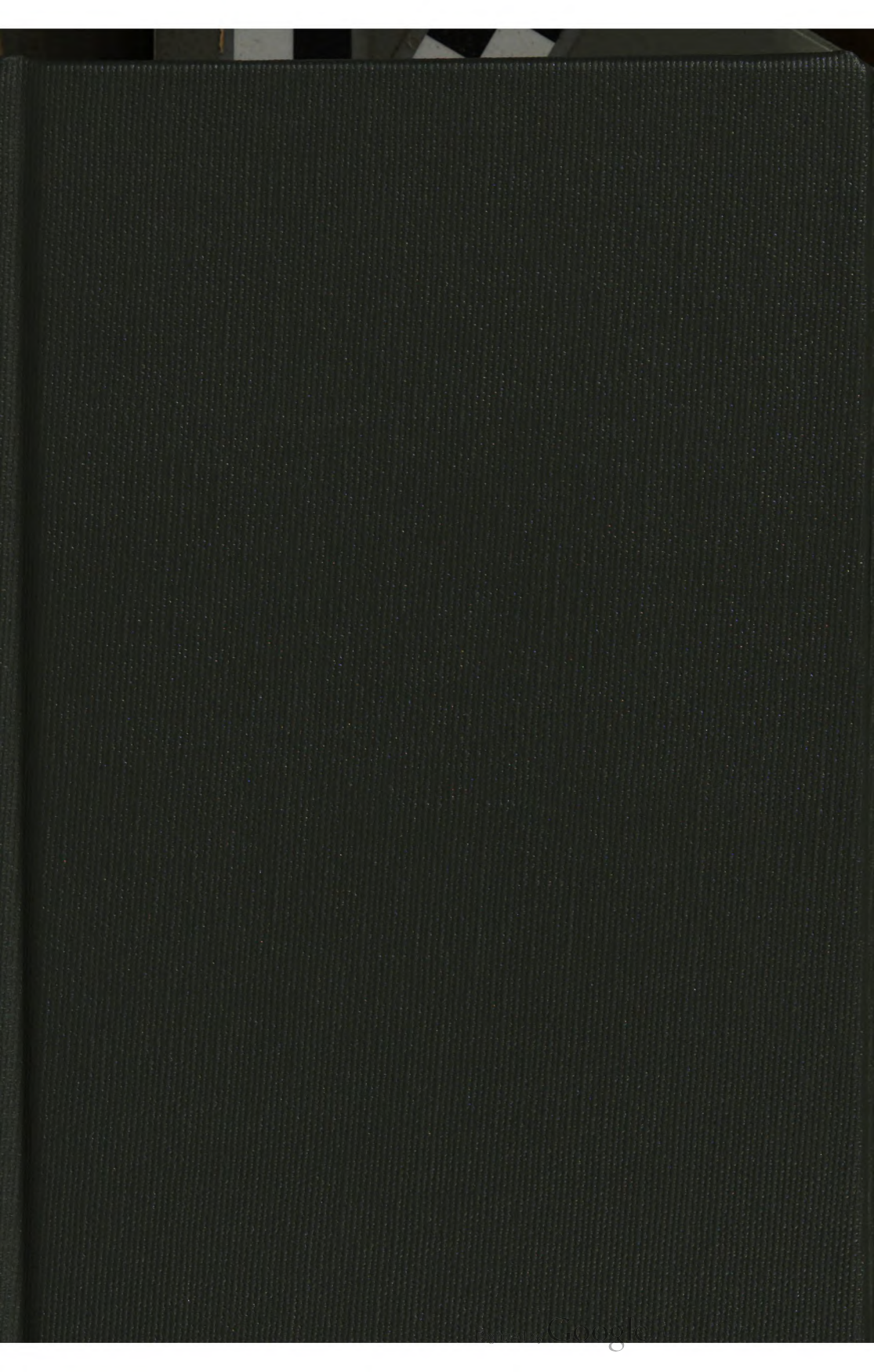
Google szczeni się współpracą z bibliotekami w ramach projektu digitalizacji materiałów będących powszechnym dziedzictwem oraz ich upubliczniania. Książki będące takim dziedzictwem stanowią własność publiczną, a my po prostu staramy się je zachować dla przyszłych pokoleń. Niemniej jednak, prace takie są kosztowne. W związku z tym, aby nadal móc dostarczać te materiały, podjęliśmy środki, takie jak np. ograniczenia techniczne zapobiegające automatyzacji zapytań po to, aby zapobiegać nadużyciom ze strony podmiotów komercyjnych.

Prosimy również o:

- Wykorzystywanie tych plików jedynie w celach niekomercyjnych
Google Book Search to usługa przeznaczona dla osób prywatnych, prosimy o korzystanie z tych plików jedynie w niekomercyjnych celach prywatnych.
- Nieautomatyzowanie zapytań
Prosimy o niewysyłanie zautomatyzowanych zapytań jakiegokolwiek rodzaju do systemu Google. W przypadku prowadzenia badań nad tłumaczeniami maszynowymi, optycznym rozpoznawaniem znaków lub innymi dziedzinami, w których przydatny jest dostęp do dużych ilości tekstu, prosimy o kontakt z nami. Zachęcamy do korzystania z materiałów będących powszechnym dziedzictwem do takich celów. Możemy być w tym pomocni.
- Zachowywanie przypisań
Źnak wodny "Google" w każdym pliku jest niezbędny do informowania o tym projekcie i ułatwiania znajdowania dodatkowych materiałów za pośrednictwem Google Book Search. Prosimy go nie usuwać.
- Przestrzeganie prawa
W każdym przypadku użytkownik ponosi odpowiedzialność za zgodność swoich działań z prawem. Nie wolno przyjmować, że skoro dana książka została uznana za część powszechnego dziedzictwa w Stanach Zjednoczonych, to dzieło to jest w ten sam sposób traktowane w innych krajach. Ochrona praw autorskich do danej książki zależy od przepisów poszczególnych krajów, a my nie możemy ręczyć, czy dany sposób użytkowania którejkolwiek książki jest dozwolony. Prosimy nie przyjmować, że dostępność jakiegokolwiek książki w Google Book Search oznacza, że można jej używać w dowolny sposób, w każdym miejscu świata. Kary za naruszenie praw autorskich mogą być bardzo dotkliwe.

Informacje o usłudze Google Book Search

Misją Google jest uporządkowanie światowych zasobów informacji, aby stały się powszechnie dostępne i użyteczne. Google Book Search ułatwia czytelnikom znajdowanie książek z całego świata, a autorom i wydawcom dotarcie do nowych czytelników. Cały tekst tej książki można przeszukiwać w internecie pod adresem <http://books.google.com/>

**UNIVERSITY OF
ILLINOIS LIBRARY
AT URBANA-CHAMPAIGN
BOOKSTACKS**

241-49

УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИЙ АРХИВ

В И Д А Ї

ІСТОРИЧНО-ФІЛСОФСЬКА СЕКЦІЯ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА

Т. XIII—XIV.

МАТЕРІЯЛИ ДО ІСТОРІЇ КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ В ГАЛИЧИНІ

У ЛЬВОВІ, 1920.

З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка.

УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИЙ АРХІВ

ТОМ XIII—XIV.

УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИЙ АРХІВ

В И Д А В

ІСТОРИЧНО-ФІЛЬСОФІЧНА СЕКЦІЯ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА

Т. XIII—XIV.

МАТЕРІЯЛИ ДО ІСТОРІЇ КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ В ГАЛИЧИНІ

У ЛЬВОВІ, 1920.

З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка.

МАТЕРІЯЛИ

ДО ІСТОРІЇ КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ В ГАЛИЧИНІ

в 1795—1857 рр.

ЗАМІТКИ Й ТЕКСТИ

ВИДАВ

Др. Кирило Студинський.

У ЛЬВОВІ, 1920.

Накладом Наукового Товариства ім. Шевченка.

947.7
Uk 821
v. 13-14

Слідом матеріалів XIII і XIV томів „Укр. Архива“.

I

(До історії роду Маркіяна Шашкевича).

До збірки актів, поміщених у сїм подвійнім томі »Архива« подаю тільки загальні замітки, які можуть стати в пригоді дальшим дослідникам. Мої помічання опираю не тільки на печатанім, але й на архивнім, незвіснім доси матеріалі. При сій нагоді відсвіжую в памяти української суспільности силуетки людей, яким належить ся згадка з огляду на їх жите, працю і заслуги.

На першім місци обговорюю завіщане прадіда Маркіяна Шашкевича та подаю до історії його роду вязку помічань на основі родових та иньших актів, перехованих в »Національнім Музею« у Львові.

Завіщане о. Івана Шашкевича вказує нам передовсім, що о. Іван був жонатий з Оленою з роду Гаванських та що в хвилі, коли списувано його завіщане (24. X. 1795 р.), він був квіско-ваним парохом Годова.

Мав о. Іван пятьох синів: Семена, Романа, Ллю, Григорія та Івана.

Найстарший син Семен уродив ся дня 23. I. 1759 року. В році 1782 скінчив він реторику в Золочеві, висвятив ся в р. 1784 і став парохом Городилова. Сеї парохії зрік ся він перед роком 1807, бо в свідоцтві моральности, виставленім йому дня 16. III. 1807 року о. Стефаном Кархутовичем, сотрудником волоської церкви у Львові в заступстві пароха, читаємо, що о. Семен Шашкевич »ex rago ch Horodyłowski« перемешкував від 13. II.—16. III. 1807 р. при церкві Ставропірії, »trzeźwo, pobożnie у spo-

koynie sprawował się, nabożeństwo świętobliwie odprawując, jako to Mszę ś. tak spiewaną, jako i czytaną miewając co dzień, spowiedzi s. słuchając i Hebdomady w porządku trzymając». В р. 1810 зложив він конкурсовий іспит, а від 12. III. 1816 р. по рік 1828 був він завідателем »dusz starownikiem w Kapellanyi Jasienowieckiej i Zalesia w Państwie Lackim, cyrkule zloczowskim«. В тім самім році перейшов він у стан дефіцієнтів »gravi senectute oppressus et ob defectum virium physicarum«. Числив він тоді 69 літ житя. Умер о. Семен небавом опісля, бо в першім шематизмі львівської архієпархії, виданім 1831 року, його прізвища не находимо.

Син о. Семена, який при кресті дістав рівнож імя Семена, а про якого згадав о. Іван у своїм завіщаню, як про внука, числив в році 1795 десять літ. В шематизмі за рік 1832 читаємо про него: »natus 1785«, а в шематизмі за рік 1836: »mortuus 30. I. 1833« в 48 році житя¹⁾. Сей Семен був отцем Маркіяна Шашкевича²⁾.

Із завіщання прадіда Маркіяна довідуємо ся, що його третій син Ілія, якому він за житя відступив парохію Годів, був жонатий з Маріянною з роду Сабатовських. З актів, перехованих у »Національнім Музею« знаємо, що він мав сина Івана, який уродив ся в р. 1801, а після скінчення богословських наук оженив ся дня 6. X. 1826 року з Марією де Шумовська Мойсеович, дочкою залозецького декана і пароха в Мільні, золочівського округа.

¹⁾ Schematismus Univ. Vener. Cleri Archidioeceseos Metr. gr. cath. Leop. 1832, стр. 205, і за рік 1836, стр. 337. Порівнай: И. Онишкевича Руска Библиотека III, передмова В Коцовського, стр. XIX.

²⁾ Не від річи буде, коли при сій нагоді справлю помилку дра В. Коцовського, який писав („Руска бібл.“ III, стр. XIX), що брат Маркіяна Никола умер около 1838 р. З актів, перехованих в „Національнім Музею“ довідуємо ся, що Никола Шашкевич, син Семена, колись пароха Княже, уродив ся 1813 р., скінчив богословє у Львові 1837 р. і оженив ся дня 13. XI. 1838 р. із дочкою покійного пароха Небилова, Николи Базилевича, Маріянною, в домі її опікуна, пароха Ходовиць Віктора Христоліменса. З часом був він парохом Лоліна і умер трагічною смертию у Львові дня 11. XI. 1864 р. Він приїхав, щоби інститувати ся на нову парохію і замешкав у молдавськїм готелі („у Юдка“). Тут дістав він вохку комнату, в якій зачадив ся. Покійний лишив пятеро сиріт. (Слово 1864, ч. 87 і 88 і Schematismus Cleri gr. cath. Leopoliensis за рік 1865 в списі „defunctorum Presbyterorum“).

В році 1832 був він завідателем Годова, а небавом опісля парохом¹⁾.

Впадає в очи, що прадід Маркіяна вважав умісним накликувати синів до згоди, до шановання матері, на яку вкладав обовязок, щоби »wszelkie między niemi kłotnie i niesnaski przestzegala«. Не було се стереотипне застережене, яке стрічаємо у сучасних завіщаннях. Відай перечувало батькове серце незгоду між синами, коли накликувало їх до згоди та єдності.

Дав привід до розладу в родині другий син Маркіянового прадіда унівський парох Роман, який допустив ся супротив свого наймолодшого брата Івана крайно поганого вчинку.

Роман був бездітним вдівцем. Дня 1. III. 1803 р. передав він на письмі ціле своє майно Іванні (Агафії) Гологорській, дочці унівських міщан Григорія та Евдокії і з нею оженив він свого наймолодшого брата Івана, який мав вести господарку на парохіяльнім обійстю. Та вже в перших днях після вінчання о. Роман бив та поневіряв свого брата Івана, зневолював його до всякого рода перепросин жени, наганяв його опісля під зиму з хати, так що останній понукав собі иньшого становища і став мандатарем в Боричівці під Теревовлею. Жінку Івана задержував о. Роман у себе, наслідком чого доходило до грубих непорозумінь. Скривджений Іван вніс жалобу на о. Романа до суду, яка остаточно опинила ся у консисторії. В жалобі підозривав Іван, що його жена була неправесною дитиною о. Романа, з якою він опісля удержував любовні зносини. Іван відкликував з часом свої заміти, але доперва тоді, коли над його братом, о. Романом зависла кара відобрання парохії. Якби тільки частина замітів Івана була правдива, то й вона кидала би на о. Романа дуже погане світло і як на брата і як на чоловіка. Побої і знущання, яких зазнавав Іван від свого брата о. Романа, були чимсь так страшним, що красше всего того не переповідати. Наслідком жалоби брата Івана, стверженої деканом о. Йосифом Гілічинським та на основі дослідів мішаної комісії, відсуджено о. Романа від парохії і визначено йому крім сего кару реколекцій на протяг одного місяця.

Акт відсудження о. Романа від парохії звучить :

»Gubernium dtto 20. 9^{bris} 1807. № 37.249. ordinat: ut 1° cum Parochus in Unio w Romanus Szaszkiewicz non

¹⁾ Там же за рік 1832, стр. 230, за рік 1836, стр. 222 і за рік 1843, стр. 136.

obstantibus iteratis a Consistorio sibi intimatis mandatis, germani sui fratris uxorem in proprio dominio rursus suscipere fuerit ausus, juxta relationem Consistorii ob causatum scandalum a Parochia sua amoveatur; praeterea poenae spiritus recollectionum per quatuor hebdomadam intervallum absolvendarum subjiciatur; — attamen

2do cum idem Parochus nullius cujuscumque alius devictatis reus evaserit, imo idem, qua in coeteris probus Presbyter opinatur — in quantum nulla alia subversantur obstacula, post absolutam recollectionum poenam in aliqua alia Parochia pro Parocho instituat.

De quo itaque Gubernium ad relationem hinc dttto 11. Augusti a. c. № 954. factam pro ulteriori directione et Parochi Szaszkiewicz informatione Consistorium informat.

До акту відсудження о. Романа від парохії додані також мотиви сеї тяжкої кари, з яких довідуємо ся, що вже дня 10. IX. 1790 року засудила його консисторія на двонедільні реколекції »propter commonstratum contemptum et vilipensionem Jurisdictionis spiritualis ac transgressionis ordinationum consistorialium«; що дня 1. VI. 1805 року на основі розсліду мішаної комісії о Роман »occasione uxoris fratris sui penes se detinenda, ac nedum in domo propria, verum etiam aliis in locis nimis familiariter cum illa conversando sinistre de se opinandi aliis ansam praebuerit; praesertim cum poculis aliquoties oneratus fratrem suum ictibus exceperit«; що мимо упімнень її дальше у себе задержував; що усунув її вправді на час суспензії, але опісля знов спровадив її до своєї хати; та що вкінці писав два листи до мандатаря Василя Янішевського і через него хотів видурити потрібну посвідку від громади, будьто би на обвиненю против него не було слівця правди.

За листи до Янішевського підвисшено о. Романови кару реколекцій з чотирох на вісім неділь. Реколекції почав о. Роман відбувати дня 5. II. 1808 року. Були вони дуже тяжкі, бо два дни в тижни мусів о. Роман перебути тільки на хлібі та воді. Адміністратором парохії Унева став о. Мих. Лопачинський.

Про дальше жите о. Романа не маємо ніяких вісток. На сім кінчимо замітки, які вяжуть ся із завіщанем о. Івана Шашкевича, перехованим в музею Петрушевича між паперами Мих. Климертовича.

II

(Причинок до історії діяльності Ант. Ангелловича).

Акти (II—VIII) стоять у тісній звязи з працею двох великих людей, єпископа, зглядно митрополита Антонія Ангелловича¹⁾

¹⁾ Ант. Ангеллович уродив ся 1756 року в Гриневі, бобрецького повіта, де його отець Яків був священником. Учив ся вразу у львівській, єзуїтській академії, а опісля у Відни, де скінчив філософічні та богословські студії зі степенію доктора теології. Висвятив ся в р. 1783 а в три роки пізнійше став ректором щойно основаної львівської дух. семинарії. З сего становища уступив рік пізнійше під впливом інтриг Мих. Щавницького, який обняв ректорат семинарії. А ще саме тоді основано у Львові університет, обняв Ангеллович на богословськім відділі виклади догматики. В р. 1787 уступив цїсар Йосиф II. Мих. Щавницького зі становища ректора і відкликав його номінацію на єпископа велико-варадинського, а провід семинарії віддав знова др. Ангелловичеві, який дня 14. II. 1796 року приняв свячення на перемиського владика. В році 1804 обняв Ангеллович після смерти еп. Порфіра Важинського також управу холмської єпархії, а коли дня 23. V. 1805 р. умер львівський єпископ Никола Скородинський, перейшов ще й провід третьої єпархії в його руки. Його заходами піднесено львівське єпископство до достоїнства митрополії, а цїсар Франц I. іменував Ангелловича рівночасно дня 11. IX. 1806 р. митрополитом. Одначе папські буллі наспіли що йно з Риму дня 17. IV. 1807 р., а дня 11. VIII. 1808 р. оповіщено цїсарськїм диндлом відновлення галицької митрополії. Величавий, торжественний візд Ангелловича на галицький митрополитальний престол відбув ся дня 25. IX. 1808 р. За свою вірність для Австрії Ангеллович витерпів чимало лиха в р. 1809 від польського війська, що заняло Львів а коли відносили стали нестерпимими, він враз з крил. др. Мих. Гарасевичем покинув тайком Львів. Одначе обох достоїнників увязнено в Сенечолі і перевезено під сторожкою до Стрия. Саме того самого дня (22. VI. 1809 р.) наспіла вістка, що австрійські війська заняли Львів а тоді оба достоїнники опинили ся на волі. Ангеллович дістав від цїсаря великий крест ордеру Леопольда. Завдяки митр. Ангелловичеві, цїсар Франц I. відновив і упорядкував собор львівських крилошан дипломом з дня 25. II. 1813 р. Він дбав запорадливо про упорядчене дотації галицької митрополії, про лад в духовній семинарії та про подвигнене духовенства і дяків, з яких останні сповняли обовязки учителів. Митр. Ангеллович був чоловіком ученим, володів побіч німецької також французькою мовою. Окрім пастирських листів писав політичні брошури. Щира праця і розчарованя в житю підтяли його здоровле. Він умер дня 9. IX. 1814, а в три дни пізнійше похоронив його перемиський владика, др. Мих. Левицький. Латинське духовенство не взяло участи в його похоронах. Недбале, українське громадянство забуло про його могилу

і його щирого співробітника. д-ра Мих. Гарасевича¹⁾.

Коли в р. 1805 іменовано лат. священника Андрея Цайсля духовним референтом при губернії, еп. Ангеллович поробив заходи, щоби визначено другого референта для справ греко-католицького обряду з поміж нашого духовенства (II). А мав він до сего вповні оправдану причину. А Цайсль відносив ся до нашого духовенства з легковаженем. Одні Василяни тішили ся його покровом. Він хотів конче впуснути на перемиського владика тамошнього генерального вікарія, Василянина Юліяна Шпонрінга, що походив з чеського роду і не мав ніякого привязання до греко-католицької церкви. Еп. Ангеллович виступив зі всею рішучістю против іменування Шпонрінга, бо на єпископському престолі хотів бачити ученого архіпрезвітера, д-ра Мих. Гарасевича, якому стояла на перепоні до єпископського престолола головно ся обставина, що він був розведений з жінкою. Против д-ра Гарасевича, чоловіка світлого, піднято нагінку, якої примірів мало найдемо в історії. Д-р Цайсль і його сторонники ужили всяких гидких

на городецьким цвинтарі у Львові і нині ніхто не знає місця, де спочив великий владика. (Иванъ Ем. Левицкій „Прикарпатская Русь“ Львів 1898, випуск I, стр 41—5).

¹⁾ Д-р Мих. Гарасевич уродив ся дня 23. V. 1763 в Яхторові, де його отець Григорій був священником. Мати Михайла звала ся Анна і походила з роду Волковичів. Михайло ходив до школи в Золочеві, учив ся богословя у віденським *Barbareum*, вернув описля до львівської семінарії, а хоч не висвятив ся, став доктором богословя і обняв дві катедри на львівським університеті. Оженив ся з Тересою Яблонською в р. 1793, але висвятив ся що йно в два роки пізнійше. З жінкою розвів ся. Мав сина Йосифа, який був офіцером австрійського війська і з часом пропав без висти. Дочка бар. Михайла була замужна за Н. Якубчаком, піджупним в Калуши. На університеті був деканом і ректором, а як офіціал львівської капітули управляв нераз єпархією. За вірність для Австрії наділено його в р. 1810 орденом Леопольда а в рік пізнійше надав йому цісар титул баропа de Neustern. Окрім численних еляборатів у церковних справах лишив він знаменитий твір „*Annales ecclesiae ruthenae*“, який хотів видати Мих. Малиновський вскорі після смерти Мих. Гарасевича (умер 29. IV. 1836 р.), одначе з причин цензурних не міг вчинити сего скорше, як в р. 1862. Гляди: Мих. Тершаковець: Галицко-руске літературне відродженє. Львів 1908, стр. 113—122. Вістка п. Тершаківця я по части доповнив. Прегарна збірка листів д-ра Мих. Гарасевича до еп. Ангелловича переходує ся в „Нац. Музею“ у Львові. Хочу напечатати її в однім з дальших томів „Архива“, а дрібні виїмки подаю тут і в главі про дальматинську місію.

способів, щоби дра Гарасевича, мужа ученого і глибоко відданого церкві не допустити до єпископського престола. В теках Гарасевича, перехованих в »Національнм Музею« найде будучий житеписець сего визначного мужа обильний матеріал до характеристики способів, якими його поборювано. Окрім Цайсля одним з його ворогів був губерніяльний совітник, Алексій Білецький, про якого др. Гарасевич писав дня 5. I. 1807 р. до єп. Ангелловича: »Dnia wczorajszego pożegnał się z tym światem I.P. Alexy Bielecki konsyliarz — po krotkiej bardzo prawie ieden dzień tylko trwającej chorobie Apoplexyi. — Banda straciła Naczelnika! niech mu P. Bog nie pamięta. — P. Pressen przyspieszył mu śmierci, nie kazawszy krwi puscic«. А в два дни пізнійше писав знова др. Гарасевич до єп. Ангелловича: »Ongi była sp. Kons. Bieleckiego Exportacya, któram czynił z klerem, a poiutrze dopiero będzie pogrzeb. Ciało leży w kaplicy w Cerkwie mieyskiej tymczasem«¹⁾.

Рішучі виступи єп. Ангелловича против Шпонрінга (III—VII) заважили, без сумніву, сильно на долі сеї кандидатури, яка небавом стала безпредметовою, бо Шпонрінг закінчив жите дня 19. V. 1809 року, а на його місце став перем. ген. вікариєм о. Теод. Фединкевич²⁾. Річ певна, що митр. Ангеллович обстоював дальше кандидатуру дра Гарасевича на єп. престол в Перемишли, коли тимчасом у вересни 1810 р. наспіла вістка, що цїсар Франц I. іменував перемиським владикою військового священника о. Івана Костецького, який на се становище, хочби з огляду на розпустне жите. не надавав ся. Митр. Ангеллович, що любив свою церкву і нею дорожив, виступив також против єпископа-номіната з всею рішучостю і після переведеня канонічного процесу заявив, що не буде його святити. Не затревожили митр. Ангелловича ані розсівані поголоски, що пісар іменує консекратора з поміж угорських владик, ані догана з цїсарської канцелярії. Він витривав на своїм становищи (VIII. 1—7), а хоч не успів перевести іменованя дра Гарасевича, то всеж таки до висвяченя єпископа-номіната Костецького не допустив. Рішаючою у сій справі була

¹⁾ Листи Гарасевича до єп. Ангелловича переховують ся в „Національнм Музею“ у Львові.

²⁾ З акту Ангелловича до Landesstelle з дня 30. IX. 1810 р. (Тека Гарасевича) Крил. Фединкевич умер дня 24. IV. 1831 р. в Перемишли у 78 році жита (Schematismus Cleri orient. ritus dioecesis Premisliensis 1833, стр. 214).

канонічна перепона, що о. Костецький, хоча перебував як номінат у Відни, не брав участі у великим тижни в богослуженнях у церкві св. Варвари, через що став irregularis. Цісарська канцелярія веліла остаточно Костецькому звернути декрет іменованя і визначила йому платню у висоті 800 зл. віденської валюти. Він старався опісля то о віденську парохію при церкві св. Варвари, то о перемиське єпископство, але ані одного, ані другого становища не діпняв. Костецький умер у Відни дня 28. IX. 1818 р., а похорони над ним відправив др. Михайло Гарасевич¹⁾.

Боротьба против Шпонрінга і Костецького принесла митр. Ангелловичеви чимало тяжких хвиль і прикростий. Одначе він вийшов з неї побідно та дав докази, що умів відбивати ворожі удари, які загрожували церкві. Боротьба против єпископа-номіната Костецького піднята митр. Ангелловичем нагадує нам подібну подію з першої половини XVII віку, коли митр. Петро Могила не допустив до свячень рівнож на перемиське єпископство номіната Івана Попеля, тому що сей був двоєженцем²⁾. Обі сі події є ясними картинами з церковного життя українського народа, які про обох владик та про їх любов для церкви дають чи не найкраще свідоцтво.

Всі акти звязані з особою митр. Ангелловича, напечатані у нашій збірці, вийняли ми з теки Гарасевича.

III

(Замітки до переписки еп. Івана Снігурського).

З переписки Івана Снігурського³⁾ вийшли до сеї збірки (стр. 26—98) тільки важніші листи, які в чім небудь доторкають ся нашого церковно-культурного, чи побутового життя.

¹⁾ Pelesch: Geschichte der Union II, стр. 948—50.

²⁾ Архивъ юго-западной Россіи Часть I. Том IX. Кіев 1893, стр. 111—12 (передмова проф. С. Голубева).

³⁾ Др. Іван Снігурський уродив ся дня 6 (18) V. 1784 р. у селі Берестянах з вітця Івана, тамошного пароха і матери Евфрозини з Вербицьких. В осмім році життя віддано його до нормальної школи в Самборі. Тут скінчив він також в р. 1800 гімназію. Роком раніше (23. V.) стратив він отця і тому був зневолений заробляти лекціями на житє. Опісля переніс ся до Львова на філософію (VII і VIII гімн. класу), яку покінчив при помочи стипендії з релігійного фонду і приватних лекцій, почім прийнято його на перший рік богословя. Дня 19. XI. 1804 р. вислано його до ц. к. віденського кон-

Одним з найвчасніших листів, писаних до Снігурського ще за його віденських часів, є лист крилошанина, о. Івана Липницького (стр. 26—31)¹⁾, який має історичне значіння, бо-

вікту, де він в р. 1807 скінчив третій рік богослов'я і одержав з рук еп. Ангелловича свячення на діякона wraz зі своїми товаришами, Мартичом Барвінським і Павлом Шиманським. В р. 1808 став священиком а від дня 1. XI. сотрудником церкви св. Варвари. Дня 25. XI. 1811 промував ся на доктора богослов'я, а дня 1. V. 1812 р. зложив у Відні конкурсний іспит. На горяче поручення пароха церкви св. Варвари, о. Івана Ольшавського, який відходив на становище крилошанина мукачівської єпархії, став Снігурський віденським парохом і розвинув тут в тревожних часах широку, душпастирську діяльність в церкві і по шпиталях. Дня 5. X. 1816 року іменував його еп. др. Мих. Левицький членом „Societatis Presbyterorum“. В р. 1817 був він деканом богословського відділу віденського університета і в тім самім році (19. XI.) іменував його цісар почетом крилошанином, а в кілька місяців пізнійше (30. III. 1818 р.) перемиським владикою, коли Снігурський числив що йно 34 рік житя. В Перемішли поклав він великі заслуги на полі церковнім і просвітнім, основав „Інститут дяко-учителів“ (1818 р.), печатню (1819 р.), завів прегарний хор в церкві і подбав, що в р. 1845 отворено там четвертий рік дух. семинарії. В двірських кругах тіпнів ся він великим поважанєм. Цісар Франц І. переписував ся з ним та іменував його тайним радником. Біля Снігурського утворив ся гурток перемиських учених. Був се чоловік великої, духової культури. Умер дня 12 (24) IX. 1847 року. В завіщаню полишив значні записи на церкві, капітулу, шкільну молодіж і службу. Гляди: Юстиянъ Желеховскій: „Іоаннъ Снігурскій, его жизнь и дѣятельность въ Галицкой Руси“. Львів 1894 стр. 27—44, 138, 141—62, др. Василь Щурат: „На досвітку нової доби“ в статійці: „Цісар Франц І і еп. Снігурський“ стр. 79—82. Богато нового до характеристики Снігурського подав др. Василь Щурат в „Українскім Архиві“ Т. XII, у матеріялах: „Листи митр. М. Левицького до еп. І. Снігурського й офіціяльні документи їх спільної діяльності“. Львів 1919 р. Порівнай також того самого автора: „Епископ Ф. Шумборський пропольське повстання з 1831 р.“, в якім обговорив два листи Шумборського до еп. Снігурського (Др. В. Щурат: „На досвітку нової доби“ стр. 74—8). Про „Societas Presbyterorum“ гляди коротеньку, але ядерну статійку того самого ученого п. п. „Перша галицько-українська просвітна організація“ (Там же, стр. 51—55). Про кружок перемиських учених написав дуже добру статю др. Осип Маковей: „Три галицькі граматки“ (Записки Наук. Тов. ім. Шевченка Т. 51 і 54).

¹⁾ Іван Липницький уродив ся 1778 року в селі Рідка, каменецько-подільської губернії. Учив ся зразу в Каменці подільській, а викладів філософічних і богословських наук слухав у Львові. Вик-

побіч вісток про приватні орудки, подає він нам подрібні описи очевидця і учасника важних для церкви подій, як посвячення дра Мих. Левицького на перемиське єпископство (20. IX. 1813 р.), його візду до Перемишля (26. IX. 1813 р.) та інсталяції львівської капітули (3. X. 1813 р.).

На другім місці (стр. 31—6) напечатали ми невеличкі останки переписки Снігурського (його чотири листи) з бар. Мих. Гарасевичем (1 лист). Перші три листи Снігурського, писані ще тоді, коли він був парохом Відня, багаті у вістки на біжучі церковні, двірські та культурні теми, останній лист дотор-

святив ся 1805 р., а в два роки пізніше став парохом Успенської церкви у Львові, при якій служив повних 50 літ. Рівночасно сповняв він обовязки крилошанина львівської капітули від р. 1813, коли тільки її введено в житє. З нагоди його смерті напечатано оповістки в мові німецькій, церковно-славянській і польській. Церковно-славянський текст звучить: „Всечестїйшїй і Высокопреподобный Господинъ Іоаннъ Липницькій пралать и капцлеръ Крылоса Церкви Архіпрестолной Митрополітанской Львовской об. гр. кат. Св. В. М. Георгія, Ловѣтникъ Консистерскій, Члейтъ комїсіи Інститута Вдовъ и сиротъ священническихъ и Інститута оубогихъ мѣста Львова; парохъ Церкви пар. городской Оупенія Пресв Богородицы, проживши 79 лѣтъ вѣка, а 50 лѣтъ яко парохъ тойже, прїявши св. Тайны, дня 13. студня 1857 преставился. Похоронъ отбудеса дня 16 с. м. о 8. годнѣ зъ рана въ Церкви пар городской, на который Крылосъ Митрополітанскій Львовскій всѣхъ правовѣрныхъ Хрїстіанъ запрашає. Львовъ дня 14. студня 1857 р.“ (Оповістка переходує ся в „Нац. Музею“ у Львові). Митр. Мих. Левицькій писав з нагоди смерті крил. Липницького до еп. Суфрагана Литвиновича дня 27. XII. 1857 р. з Унева: „Zmarły kanclerz Archikatedralny i kanonik Lipnicki wypłacił dług śmiertelności, a nam dźwigać go dalej wypada, pokąd Najwyższy Pan życia i śmierci pozwoli mozołić się nam na tym świecie, zapewnie dla wiecznego naszego pożytku. Illustritati Vrae mam zawdzięczyć, żeś zastąpił miejsce moje w czasie pogrzebu, na którym, stawszy się kaleką, że chodzić nawet nie jestem zdolnym, znajdować się nie mogłem. Jego Excellencyi JW. Arcybiskupowi Baranieckiemu i Prałatom Obrządków łacińskiego i ormiańskiego proszę za zdybaniem się z niemi oznajmić uprzejmie moje podziękowanie, że na pogrzebowem Nabożeństwie znajdować się raczyli. Liczne zgromadzenie ludu towarzyszącego konduktowi aż na ementarz dowodzi, że s. p. JX. Lipnicki posiadał publiczny szacunek. Pobożne legata, które w swoim Testamencie porobił, są ze wszecch miar chwalebne i naśladowania godne. Niechaj Mu P. Bóg da niebo“. (Нац. Муз. у Львові). Гляди: „Церковная Газета“ за рік 1857, ч. 50, де є згадка про значні записи о. Липницького на церковні цілі і опис його похоронів.

бає також боротьби, яку латинський клир виповів у »Przyjacieliu prawdy chrześcijańskiej« українському духовенству, а яка найшла відгомін в жалобі нашого єпископату до цісаря¹⁾.

Дуже інтересними є листи о. Павла Шиманського²⁾ (стр. 36—43) до Ів. Снігурського. Оба були товаришами з богословських студій і жили тоді у сердечній дружбі. Шиманський дав вислів почуванням щирої приязни, оповідав про свої переживання в Холмі 1812 р., схарактеризував богословський виділ у Варшаві, писав про широке розповсюджене масонства серед російських, двірських і польських духовних кругів, подав вістки про ритуальні убійства, а вкінці про організацію католицької церкви в польським королівстві.

На четвертім місці помічено у збірці шість листів Йордана Міцкевича³⁾, василянського монаха і прокуратора в Римі (стр. 43—50). Міцкевич купував у Римі книжки для проф. дра Модеста Гриневцького і просив Снігурського, щоби він вислав їх з віденської комори у дальшу дорогу. Але при сій нагоді висловив незвичайно влучні погляди про легковажене української

¹⁾ Др. В. Щурат: Архив XII, стр. 204—13.

²⁾ Шиманський Павло ур. 1782 р. в місточку Орхівку в Холмщині, Гімназію скінчив в Білій р. 1799 і вступив до монастиря Василян, одначе в два роки пізнійше покинув новіціат і поїхав до Замостя на філософію. З часом став він учителем стапєнської семінарії, та з відси вислано його на богословські студії у Відні, де він висвятив ся 1807 р. До рідного краю вернув він що йно 1809 та був до року 1817 професором в Холмі, доки не покликано його на професора варшавського університета. Після замкнення університета був він професором дух. академії. Умер в р. 1852. Шиманський був чоловіком ученим і впливовим. Видав кілька принагідних проповідий. (S. Orgelbranda: Encyklopedja powszechna. Warszawa 1903).

³⁾ Йордан Міцкевич уродив ся 1745 р. в Негрибці під Перемишлем. По скінченю богословя вступив до монастиря Василян в р. 1774, а в р. 1780 висвятив ся і учив математики в Овручі й реторики в Шаргороді та Острові і філософії у Вільні. Від р. 1786 був він генеральним прокуратором Василян в Римі і боронив їх інтересів, причім ставив перепони, щоби світські священники ставали галицькими владиками. Церкву любив і ставав у її обороні перед напастями ворогів. Умер в р. 1826. Порівнай др. Василь Щурат: „На досвітку нової доби“ стр. 139, де зібрані дані з життя Міцкевича і Ф. И. Свистунъ: „Письма Іордана Мицкевича ген. прокур. базилянъ въ Римѣ къ митр. М. Левицкому“ (Вѣстникъ Нар. Дома 1906, ч. 8—12).

мови з боку австрійських властей, про положене уніятської церкви, про дальматинську місію та її завдання і т. п.

На дальшій місці напечатаний лист Казимира Контрима¹⁾ (стр. 50—1), в яким він поручав крилош. Мих. Бобровського, що їхав на студії до Відня а самому Снігурському радив, щоби переніс ся до польського королівства, де мало учених священників а через те й промоція на висні становища легка.

Що Снігурський був помічним у Відни ріжним людям при набуваню книжок, видно се з листу провінціяла Домініканів, о. Мат. Козловського²⁾ (стр. 51—2). Свідчить про се також ціла вязка листів львівського архієпископа лат. обр. Анквіча до Снігурського, з якої на разі подаю тільки один невеличкий розділ в дальшій главі заміток.

Богаті змістом є листи дра Модеста Гриневецького³⁾ до Ів. Снігурського (стр. 52—9), хоча число їх невелике. Учений

¹⁾ Казимир Контрим, польський письменник ур. 1762 † 1836. Він був одним з основателів „Towarzystwa szubrawców“, веденого в дусі масонів. Редатував в рр. 1815—18 „Dziennik Wileński“ та багато інших видавництв. Гляди: Wielka Encyklopedia powszechna. Warszawa 1905, т. 38, стр. 796—9.

²⁾ Матеј Козловський ур. 1759 р. в Кракові † 1839 р. У чотирнацятім воці життя вступив до монастиря Домініканів. В р. 1775 зложив монаші обіти, почім образував ся в Кракові та Римі і був професором в Люблині та Кракові. Небавом після 1805 р. став він провінціялом. Одначе його покликано на краківський університет і відзначено титулом доктора, а тоді зрік ся він становища провінціяла. Учив на богословськім виділі протягом кількох літ, почім вернув до монастиря. Був чоловіком світлим і лишив наукові праці.

³⁾ Др. Модест Гриневецький уродив ся дня 9. XI. 1758 р. в містечку Лютовисках, де його отець Василь, шляхтич з роду, був священником. Мати звала ся Ева. При кресті дістав імя Михайла. Учив ся в Самборі, де скінчив граматикальві класи і humanioga. Дня 8. XII. 1777 р. вступив до монастиря в Добромили і приняв імя Мелетія. В лютім 1779 р. вистано його до Спаського монастиря в Самбірськім, де учив ся красомовства. В Замостою кінчив філософію і тут визначив ся розправою „Assertiones philosophicae physicae“. В літах 1781—3 був він магістром в Дрогобичи, а коли став повнолітним, зложив монаші обіти дня 23. III. 1783, причім переіменив імя Мелетія на Модеста. Образував ся опісля на богословськім виділі у Львові, де став небавом професором догматики, хоча ще не був священником. В р. 1799 признано йому докторат богословя. Університетську катедру займав він протягом 35 літ. В р. 1822 вибрано його протоігуменом. Умер дня 1. IV. 1823 року в 65 році життя. Іван Ем. Левицький: Житє і Слово. Львів 1895. Т. III, стр. 313—15. L. Finkel: Historia Uniw. Lwow-

професор Гриневецький радів з основаня першого галицького, просвітного товариства »Societas presbyterorum«, печалив ся потребою виданя граматики, обіцював навіть свою поміч, хоча не удостоїв ся іменованя членом товариства, мабуть тому, що його патріотичне поведене в р. 1809 не було лояльне супротив австрійського цісаря (Матеріяли стр. 16). Він відступив Снігурьському деякі свої книжки, прислані йому з Риму, подав незвичайно важні вістки до історії переходу питомців на латинський обряд з поч. 19 віку¹⁾, згадав про знесенє масонства в Польщі і про утворене у Варшаві найвишого духовного трибуналу. З його листів пробиває ся статъ ученого дослідника, дбалого професора, що цікавив ся дальшою долею своїх слухачів, чоловіка доброго і людяного, який радо просив за другими і помагав їм по своїм силам.

Переписка Снігурьського з ґр. Йосифом Куропатницьким²⁾ (стр. 59—61) свідчить про дружбу між сими обома визначними людьми. Снігурьський звернув ся був до него з просьбою о позичку 4000 зл., потрібних на видатки злучені з достоїнством єпископа. Згадаю ще про три листи ґр. Куропатницького, які не ввійшли до збірки. В однім з них (11. I. 1820 р.) просив Куропатницький о зворот частини грошей, бо їх буде потребувати протягом трех тижнів. Еп. Снігурьський відіслав зараз дві тисячі зл., а ґр. Куропатницький просив »na imię tey Przyjazni, którą mnie zaszczycaasz, abyś więcej nie trudnił się przysłaniem, bo nie jezdem więcej potrzebnym u owszem, jeżeli by potrzeba była, to

skiego do roku 1869, стр. 93—4. На книжках, печатаних в XVI та XVII віці стрічав я у львівським монастири Василян багато записок Мод. Гриневецького, які слідувало би зібрати в одну цілість, бо вони дають докази його глибокого образования і великого начитаня.

¹⁾ Гляди про се мої дві статі в „Українським Слові“ за рік 1916, ч. 324 п. н. „До історії зміни обряду серед питомців в XIX віці“ і за рік 1917, ч. 5 »Причинок до статі“ під що йно згаданям наголовком.

²⁾ Куропатницький Йосиф, син Евариста Андрія і Катерини з Лентовських займав ся, подібно, як його родичі, літературою. Зібрав велику бібліотеку. Рукописну збірку подарував „Tow. Przyjaciół nauk“ в Познані, а після його смерти багато книжок дістала головна бібліотека у Варшаві. ґр. Йосиф Куропатницький був галицьким депутатом в р. 1822, а в р. 1825 комісаром галицького союму. Був дідичом Ліпніка коло Ясла. Умер 1832 р. безженним. Про його родичів окрім польських енциклопедій і гербарів гляди: Wurzbach: Biographisches Lexicon XIII, стр. 419.

w Maju mogłbym znówu udzielić» (1. II. 1820 р.). Одначе еп. Снігурський звернув небавом останок довгу, за що гр. Куропатницький йому подякував, а при сій нагоді звернув лист Снігурського з посвідкою на пожпчені гроші.

Лист о. Андр. Оберлїнтнера вказує, що еп. Снігурський живо цікавив ся своїм питомцем Як. Геровським і порученням йому в листі Контрима крил. Бобровським¹⁾.

Провінціал Василян о. Арсеній Радкевич (стр. 62—5)²⁾ і о. Теофан Голдаєвич (стр. 89—90) дякували еп. Снігур-

¹⁾ Мих. Бобровський, уніятський священник і проповідник, магїстер філософії та богословя, берестейський крилошанин, син священника скінчив університет в р. 1817 у Вільні, почім поїхав за границю і образував ся у східних язиках та біблійній ексегезі. В р. 1822 обняв катедру св. письма у Вільні. Помер ок. 1850 р. Він видав ряд наукових праць, проповідій і бібліографічних творів. Інтересною є його статя „Podróż po Dalmacji“ (Dziennik Wileński 1822, стр. 429), в якій говорить про участь в комісії для реформи сербської правописи. Рівнож у тім самім видавництві помістив він статію про дальматинського поета Гундуліча. Описав він також славянські рукописи ватиканської бібліотеки, а сею його працею покористував ся Angelo Mai в творі „Scriptorum veterum nova collectio“. Видав він рівнож „Wiadomość historyczną o uniwersytecie wileńskim“ та твір Jahna: Archeologia biblica в перепісці Акермана. (Encyklopedia kościelna przez X. Mich. Nowodworskiego“ II, стр. 411).

²⁾ Др. Арсеній Радкевич уродив ся 1759 року у Волиці коморівській, жовківського округа, де його отець був цароном. Образував ся у Піярів у Варяж, а коли став монахом, учив ся філософії в Замостю. звідки прибув до василянського конвікту у св. Юра у Львові і слухав богословя на університеті. В р. 1796 став доктором богословя і був вже тоді не тільки професором герменевтики та східних язиків у руським інституті, але також лектором тих самих предметів на латинським, богословським відділі, Визначав ся великим образованием і зашлюванем до предмету. В р. 1797 іменовано його звичайним професором. Для подвигнення монастиря св. Онуфрія, куди Василяни перенесли ся зі св. Юра, потрудив ся він багато. Тому вибрано його з часта провінціалом і тому похоронено його в огороді монастиря. Умер на удар серця дня 1. (13) VIII, 1821 р. в 62 році житя. Його житяпись написав сердечний приятель др. Модест Гринецький і помістив її в „Rozmaitościach“ за рік 1821, ч. 96. (Ludwik Finkel: Historia Uniw. Lwowskiego do r. 1869. Lwów 1894, стр. 90—91). З нагоди смерти о. Радкевича видано отсю посмертну оповістку: „IX. Arseni Radkiewicz Zakonu S. Bazylego W. Prowincyal, S. Theologii Doktor; Pisma S. Starego Zakonu w Akademii tuteyszej, i oraz Wschodnich Języków Nau-

ському за намір наділення їх архімандрією, якої не могли прийняти, бо як читаємо в хроніці львівського монастиря »покидати живе, а шукати умерлого невиділи потреби« (стр. 74), з причини евентуальних грошових страт і тому ставили від себе інших кандидатів. Перший з них боронив монастир Василян перед крил. Могильницьким, обстоював василянські права до поміщення у св. Юрі і просив за відпусткою до львівської архієпархії для свого свояка, другий боронив крехівського монастиря, якому власти хотіли відібрати парохію. На сім місці треба справити дату, дуже виразно написану в листі о. Голдаевича з року 1840 на рік перед 1820, бо о. Голдаевич, як довідуюся з хроніки монастиря оо. Василян (стр. 54—5), помер дня 1. IX. 1822 р. в 70 році жита.

В листах Григ. Гинилевича¹⁾ до еп. Снігурського (стр. 66—74) маємо багатий приченок до жита питомців Українців у віденській конвікті в трицятих роках XIX віку, які бороли ся против конспіраційних стремлінь польської молодежи, що в слідстві

czyniel publiczny ordynaryiny; po przepędzonym Wieku życia swego Lat 62 i Miesiący 4, i po pracach Szkolnych przez Lat 34 w tu-teyszym Wydziale Theologicznym podiętych, Dnia 1-go Sierpnia r. b. 1821 w swoim Klasztorze S. Onufrego po piątey godzinie ranney, Aoplexią rażony; około ósmey godziny Panu Bogu Ducha swego oddał. Zgromadzenie więc Zakonne w Wielkim smutku po Rządcy i Naczelniku swoim będąc pogrążone; iako też i Akademia po stracie w Wydziale Theologicznym szanownego Seniora; zapraszaia prze-swiętna Publiczność Lwowska na pogrzebowe Nabożeństwa, które się mają odprawiać w Cerkwi klasztorney S. Onufrego. Dnia 2. Sierpnia r. b. o godz. 4-tey, i exportacya do własney Cerkwi, nazaiutrz zaś po odprawionym Nabożeństwie pogrzebowym o godz. 10 exportacya na Cmentarz. Drukiem Józefa Schnaydera“ (власність бібл. „Нар. Дому“ у Львові). Як читаємо в хроніці монастиря оо. Василян, провінціял о. Онуфрій Орест Хомчинський, (що умер дня 7. IX. 1855 р. у 81 році жита), велів дня 16. XI. 1823 уста-вити два памятники на гробах о. Радкевича і Голдаевича, а на гробі дра Мод. Гриневецького построи третій памятник Рубчинський „обыватель земский и другъ“. В особах Радкевича, Голдаевича і Гриневецького стратив монастир протягом двох літ трех великих світочів.

¹⁾ Др. Григорій Гинилевич уродив ся 5. II. 1809 р. в Яворові а умер на становищі крылошанина в Перемишлі дня 18 (30) XI. 1871 р. Про сего визначного та глибоко образованого чоловіка і ді-яча окрім посмертної згадки в „Слові“ за рік 1871, ч. 92, гляди статью „Григорій Гинилевичъ (шкільць біографическій)“ (Слово ва рік 1872, ч. 54—8). Небавом напечатано нову розвідку про сего заслуженого, хоча крайно нещасливого чоловіка. Ще один лист Ги-нилевича до еп. Снігурського напечатав др. В. Щурат в „Укр. Архиві“ XII, стр. 213—15.

виговорювала з мести на українській клир в Галичині. »najnie-dorzeczniejsze obelgi«.

Важним дня історії видання »Русалки Дністрово-ї« є лист о. Спірідіона Литвиновича¹⁾ до еп. Снігурського (стр. 74—6), вийнятий мною із трьох зшитків, власности Національного Музею у Львові. У згаданих зшитках копіював Литвинович свої листи писані в молодших літах до різних людей.

З листів Снігурського до митр. Левицького поталанило нам зібрати всего 14 листів (стр. 76—89), яких змістом печальність про єпархіяльні справи. Оба владики не могли погодити ся з посяганням монахів о єпископські достоїнства, з польською, конспіраційною пропагандою між питомцями і духовенством, з перетяганням питомців Українців на латинський обряд. Оба виступали против напастий »Przyjacieli-a prawdy chrześcijańskiej« на уніятське духовенство. Між обома замітна була як найдальше ідуча єдність. Хоча переписували ся між собою в польській мові, то

¹⁾ Др. Спірідіон Литвинович уродив ся 6. XII. 1810 р. Фільозофічні студії покінчив у Львові, а богослове у Відні, де прийняв свячення в р. 1835 з рук митр. Мих. Левицького. На віденських університеті зложив він також докторат богослова, почім був проповідником церкви св. Юра у Львові, опісля катехитом гімназії в Чернівцях, а від р. 1848 парохом церкви св. Варвари у Відні. На бажанє митр. Мих. Левицького іменовано його єпископом-суфраганом в р. 1857 і на сїм становищі бачимо його при двох митрополитах, Левицьким та Гр. Яхимовичеви. Після смерти Гр. Яхимовича став Сп. Литвинович митрополитом у Львові. При глибокій учености, енергії, патріотизмі та політичній зручности, мав Литвинович ту слабу сторону, що жив над грошеві засоби виставно і черпав на житє з жерел, які його повагу підкопували і клир гіршили. Був чоловіком гордим і недоступним, через що духовенство його не любило. Задля виставного житя попав у цукрову недугу, яка приспішила йому смерть. Умер дня 4. VI. 1869 р. в 59 році житя. На похороні, що відбув ся 6. VI. 1869 р. явило ся дуже мало осіб з поміж сільського духовенства. (Слово за р. 1869, ч. 41., В. з С. „Згадки изь семинарського житя у Львові“, Діло за рік 1888, ч. 225). Треша місяцями раньше, бо дня 5. (17.) III. 1869 р. помер його отець Ілія Литвинович, парох Мужилова, почетний крилошання у 84 році житя. Митрополит не був на похороні свого отця з причини недуги. (Слово за рік 1869, ч. 20). Прегарна збірка листів Спір. Литвиновича до митр. Мих. Левицького з літ 1848—57 на теми політичних, культурних і церковних заходів та подій збережена в „Національнім Музею“ у Львові. Листи Литвиновича до великого діяча о. Мих. Куземського, пізнішого холмського єпископа, переховані у „Народнім Домі“ у Львові.

одначе їх думки та заходи для добра церкви приносили їм честь і пошану.

Лист дідича Глоговського і відповідь еп. Снігурського (стр. 90—1) подають нам не тільки сумний образок з життя священника, але й свідчать про залежність пароха від колятора.

Лист еп. Снігурського до еп. Григ. Яхимовича (стр. 91—2) є немовби доповненем листів перемиського владики до митр. Мих. Левицького.

Лист дра Онуфрія Криницького¹⁾ (стр. 92—3) доторкає справ іменованя Кубаєвича крилошанином і наданя адміністрації Зібулук парохом в Жовтанцях.

о. Др. Іван Гарасевич²⁾ просив еп. Снігурського (стр. 93—6) о приміщенє його на становищи канцлера, ректора, духовника, одначе стрінув ся з відмовою.

На останнім місци (стр. 96—8) напечатаний лист пароха Рави руської, о. Гавриїла Паславського³⁾, в яким дякував

¹⁾ Про дра Он. Криницького (ур. 12. VI. 1791 + 8. IV. 1867) згадав я ширше у моїї студії „Львівська духовна семинарія в часах Маркіяна Шапкевича 1829—1843 р.“, стр. XXXIX—XLI.

²⁾ Др. Іван Гарасевич, рідний брат барона Михайла уродив ся дня 17. IV. 1781 р. Крестив його Василянин, о. Матеї Велькопольський. По скінченю богословських студій висвятив ся він безженним дня 26. IV. 1803 р., і став зразу префектом, опісля віцеректором львівської дух. семинарії а вкінци крилошанином львівської капітули і парохом св. Юра, звідки його усунено в р. 1832 в дисциплінарній дорові. В р. 1835 переніс ся він до перемиської єпархії. Вправді в р. 1836 дозволив цісар (17. V.) єпископови Снігурському надати др. Іванови Гарасевичеви відповідне становище. одначе його уживано протягом 17 літ тільки до ріжних провізоричних занять, а навіть до научаня офіцерів і державних урядників у польській та українській мові. Був се чоловік залізної праці, одначе непосидючий і невгомонний. В р. 1852 старав ся еп. Яхимович, щоби цісар іменував його почетним крилошанином, бо др. Гарасевич переселив ся до Відня, щоби „als Mitglied des theologischen Doktoren Kollegiums an Berathungen dieser gelehrten Körperschaft theil zu nehmen“. Др. Іван Гарасевич помер у Відні дня 25. IX. 1861 р. у 81 році життя. (Schematismus cleri orient. ritus dioec. premissi. з р. 1862). Родові та личні акти дра Г. переховані в „Нац. Музею“ у Львові. На їх основі хочу подати окрему силуетку сего невгомонного, але для справ церкви заслуженого чоловіка. Деякі згадки про него гляди у дра Щурата (Укр. Архив, Т. XII), стр. 49—50, 65, 102.

³⁾ о. Гавр. Паславський ур. 1806, висв. 1833, видав два томи проповідий п. н. „Науки парохіяльня на всѣ недѣли цѣлого року“.

еп. Снігурьському за слова співчуття з нагоди убийства його брата, віденського пароха о. Петра, а при сій нагоді підніс жалі против меремиської консисторії, яка, без його відома, веліла переплести проповіді і наказала йому оплатити видатки. Вінци заповів о. Паславський, що небавом викінчить будову церкви в Раві руській і буде просити владику о посвячене.

IV

(Замітки про дальматинську місію).

З черги припало у нашій збірці місце «Матеріялам до історії дальматинської місії (1816—1823 р.)».

З історичних вісток про Дальмацію знаємо, що на основі мира в Карловицях (1699 р.) і в Пожаревац (1718 р.) перейшла вона з під власти Туреччини у нинішних її границях під владу Венеції. Одначе в р. 1797 віддано її на мирі в Кампо-Форміо під володінє Австрії, яка при мирових переговорах в Прешбурзі (1805 р.) відступила венеціянську область Наполеонові, а сей утворив з Дальмації та із сусідних країв, відданих йому в р. 1809 і 1810, так звані «лірійські провінції». В році 1814 вернула Дальмація поновно під власть Австрії, а в рік пізніше дістала титул королівства.

Політичне і стратегічне значіє Дальмації для Австрії було велике і на неї звернув бачне око цісар Франц І. Він заняв ся її внутрішними відносинами, а передовсім релігійними справами і тому забажав навернути сімдесят тисяч православного населеня на унію з римською церквою. Православні жителі Дальмації були, з виїмкою купців, бідними людьми. Сільське духовенство не визначало ся образоанем. Верх між ними вели монахи. Ще за ча-

Перемішль 1842 і 1846. Іван Ем. Левіцький у своїй „Бібліографії“ І. ч. 256 пише, що автор користував ся рукописню свого брата Петра, пароха у Відни. Можна сумнівати ся, чи ся вістка правдива, бо проповіді вийшли за жита брата Петра. Впрочім у „Націон. Музею“ у Львові переховує ся збірка проповідий о. Петра Паславського, виголошених ним у Відни 1836 р. Збірка писана латинською азбукою. Можна би її порівнати з печатаними проповідями о. Гавриїла Паславського. Умер о. Гавр. Паславський, як мене інформує о. пралат Алекс. Зубрицький, дня 28. VIII. 1890 р. Про убийство його брата о. Петра гляди мої замітки: „З минувшини парохії та церкви св. Варвари у Відни“ в збірці п. н. „З позовклх листків“, Львів 1917.

сів володіня Венеції забрали католики православні монастирі, бо не любили православних за те, що їх владки висвячували ся поза територію републики, у патріарха в Іпеку. Австрійський уряд хотів при помочи церковної унії злучити населене свіжо набутого в р. 1797 краю, по змозі дуже сильно з монархією. В сій цілі передумовано вже при кінци 1804 р. у віденських, двірських та урядових кругах над висилкою уніятських місіонарів до Дальмації з поміж галицьких, василянських монахів. Тому визначено на провідника місії звісного нам перемиського генерального вікарія, Юліяна Шпонрінга. Про сю справу писав др. Мих. Гарасевич до еп. Ангелловича дня 15. I. 1805 року, »iż myśl jest Dworu w Bossa di Cattaro und der ganzen dortigen Gegend (womit sie, dem kaiserlichen Scepter unterworfen sind) die Griechen zu unierten zu machen — a więc IX. Officyał (Sponring) jest na Apostoła obrany«.

В иньшій листі (з дня 2. IV. 1805 р.) писав др. Гарасевич до свого владки, що Шпонрінгови »kazano dać swoje zdanie o niektórych okolicznościach tey Missyi, gdzie nadmieniono i o wyższym charakterze do tego potrzebnym... Wymawiac się mu nie radzono od tey Missyi, bo by to źle przyjęto«.

Саме в тім часі був вже Шпонрінг у Відни, де, очевидно, переговорював з урядовими кругами. З Відня писав Шпонрінг перед днем 9. IV. 1805 р. до Гарасевича, »że się nie wszystkim tam podoba« та що »między innymi proiekтами wysłania iego tyczącami się, ...także wyższy charakter iest proiekтовany, ale to wszystko Monarcha do Decyzyi sobie zostawił. Może też ieszcze z całej Missyi nic nie będzie, bo będący tam w Wiedniu Arcybiskup r. l. z Corfu powiedział, że on bardzo wątpi o dobrym skutku tych zabiegów«¹⁾.

Шпонрінг здавав собі, очевидно, справу з трудностей і неродо підіймав ся сеї місії. Як писав др. Мих. Гарасевич еп. Ангелловичеви дня 7. VIII. 1805 р. »IX. Sponring chciałby sam być proponowany na Chełmską Mitrę, ale nie wiem, czyli to uydzie, znaczyło by się wszakże, że iuż nikogo niema, prócz niego. Odpisałem ia mu na list ostatni oświadczając, że co ze mnie będzie, będę za nim robił i że nje wypada mu nie opuszczać tey okazji«.

¹⁾ Виймок з листу дра Мих. Гарасевича до еп. Ангелловича з дня 9. IV. 1805 р.

Ще дня 17. IX. 1805 р. доносив др. Мих. Гарасевич еп. Ангелловичеви, що Шпонрінґ лишає ся при своїй постанові та буде старати ся о холмське єпископство.

Одначе віденські урядові круги рішили ся вислати місію до Дальмації мимо сумнівів латинського архієпископа з Корфу в її успіхи. Матуть, при кінци вересня, або з початком жовтня 1805 р. візвано Шпонрінґа вдруге до Відня, куди він прибув з о. Ник. Березинським, священником холмської єпархії та з Лаврентієм Березинським, монахом чина св. Василія. Всі вони кінчили студії в Римі та знали італійську мову, якої знане для місіонарів у Дальмації було пожадане. Цісар Франц I справив для них із власних фондів багаті ризи і церковні прилади за ціну поверх вісім тисяч зл.

Після приїзду до столиці держави почав Шпонрінґ відправляти у церкві св. Варвари богослужене, яке одначе вірним не подобало ся, бо він псував грецький обряд і не тільки приклякав, але й *»ad verba: рах vobis expansis brachiis ad populum usus fuerit«*. Парохіяни (Українці та Румуни) були сим огірчені *»et scandalizati«* та загрозили, що вдруге на літургію Шпонрінґа до церкви не прийдуть¹⁾. Ся погроза дійшла, очевидно, до уший Шпонрінґа, коли він писав др. Мих. Гарасевичеви, *»ze się nie wszystkim tam podoba«*.

Саме тоді, коли пороблено всі приготовлення до місії, а місіонарі ждали на приказ виїхати до Дальмації, вибухла війна між Австрією а Наполеоном. В днях 14—16. X. побідив Наполеон австрійські війська під Ульмом, а їх вожд Мак був зневолений дня 17. X. зложити оруже. Цісар покіннув враз з родиною, дружиною і урядами Відень, який здобув Мурат підступом.

Вибух війни спричинив також се, що вже дня 3. X. 1805 утік Шпонрінґ із своїми товаришами пішки через Угорщину до Галичини²⁾. Дорога не була легка, коли ще дня 3. XII. 1805 р. писав др. Гарасевич еп. Ангелловичеви, що дістав вістку від перемиського крилошанина Вітошинського, *»ze tam mają pewną wiadomość o wyjeździe dnia 9. XI. naszych Missionarzew z Wiednia nastąpionym, ale ad 26. XI. IX. Officyał (Шпонрінґ) był nie prościł do Przemysła«*.

¹⁾ Литературный Сборникъ гал. русск. Матици 1897, ч. II (Дополненіє къ Сводной лѣтописи съ 1772 до 1813 г. А. С. Петрушевнича, стр. 417.

²⁾ Там же стр. 418.

Як я вже згадав на початку глави, Австрія стратила у сій війні Далмацію, а через те намір вислання місії став безпредметним. Одначе Шпонрінґ старав ся вихиснувати довіре, яке покладав у нім цісар, коли ставив його на чолі місії, і дбав дальше заподадливо про холмське єпископство. Про сї заходи Шпонрінґа писав др. Мих. Гарасевич дня 22. II. 1806 р. еп. Ангелловичеви: »Był też tu w Lwowie IX. Sponring, stał u mnie, któremu dawałem potrzebne wygody i jeździł moiemi końmi, gdzie chciał, oświadczał się przedemną solennie, że on życzy sobie Chelma, konferował z Wielebnym (др. Цайслем) — i zdaie mi się, że ten czekał z robotą do przyjazdu iego. Wyliśmy u JW. Gubernatora razem na obiedzie...« Розпущено навіть нарочно неправдиву поголоску, яка мала позір імовірности, що »ongi przyszedł także Handbillet Cessarski, gdzie mu (Шпонрінґови) daruje zakrystyę do Dalmacyi zrobioną«.

Годі сумнівати ся, що вибір Шпонрінґа на провідника місії не був щасливий. Своім браком привязаня до церкви та її обряду він міг більше справі пошкодити, чим помочи. Компромітації місії під його проводом запобігло відорване Далмації від Австрії на десять літ.

Коли одначе в р. 1814 Далмація вернула під власть Австрії, гадка вислання місії виринула на ново у двірських кругах. Почала ся урядова переписка між Віднем а львівським митрополитом, др. Мих. Левицьким. Бажанем цісаря було, щоби на чолі місії став Василянн (стр. 99), одначе митрополит відповів, що між монахами в Галичині нема чоловіка з потрібними прикметами, який би крім сего володів італійською мовою. Тому поручив митрополит від себе на провідника місії перемиського крилошанина Олексу Ступницького, або пароха церкви св. Варвари у Відни, Івана Снігурьського. Обом виставив він як найкрасше свідоцтво під оглядом їх житя, чесноти і образования. Цісар вибрав першого з них (стр. 100—2), бо Іван Снігурьський тішив ся у двірських кругах великим поважанем¹⁾ і мав небавом заняти владичий престол в Перемишлі.

¹⁾ Латинський архієпископ Анквіч писав дня 9. VIII. 1817 р. зі Львова до віденського пароха, Ів. Снігурьського: »Chwalił tu mocno IXa Kanonika Hr. Kuropatnicki, ale ieszcze i wyższą słyshałem pochwałę. Nayiasn. Pan w dyskursie o Xieżach Greckich powiedział, że ten, który iest w Wiedniu Parochem, sehr brav ist. Uszy moje to słyżały, a serce się cieszyło. Dodałem i ja

Визначений цісарем на провідника місії крил. Омека Ступницький уродив ся 1781 р. з батька священника. Студії покінчив у Львові а два останні роки богословя у Відни, почім в р. 1807 висвятив ся безженним і став проповідником церкви св. Юра у Львові. В р. 1811 вислав його митр. Ангеллович в характері місіонаря на Буковину, де тоді основано перші уніятські парохії. Після конкурсового іспиту дістав він парохію в Гостові і був зразу товмацьким віцедеканом, а опісля деканом в Отинії. В грудни 1815 р. старав ся він о становище крилошанина і проповідника свіжо утвореної капітули в Перемишля, діпняв його при кінци цвітня 1816, але інституовав ся що йно 13. V. 1817 р. (стр. 141—3).

Іменоване крилошанином завдячував Ступницький не тільки свому образованию, але й горячому попєртю світоча нашої церкви бар. Мих. Гарасевича. В його теці переховав ся лист Ступницького, пис. з Крилоса дня 10. XII. 1817 р. В нім доносив Ступницький др. Гарасевичеви, що дня 30. XI. попрощав Гостів, де служив шість літ. Віддав парохію о. Федоровичеви »parochia Hrynioviansi« *»et inter teneras lacrimas et luctum separavi me a meis dilectissimis Parochianis«*. А тепєр просить о благословєне найбільше заслуженого мужа »gentis Archidioecesanæ Ruthenæ«, та складає подяку за всі добродійства, яких в житю зазнав: »Tu enim, Illustrissime Domine ab annis 14. imprimis in sua Domo, post vero in diversis applicationis gradibus mihi hunc semitam, quam nunc ingredior, indicasti et exemplo suo et verbo commune suo proprio bono anteponeere docuisti, per adplicationem ad munera Vicedecani Tlumacensis et Decani Otyniensis ad ulteriora ecclesiae munera praeparare quaesivisti... Tu demum ipse meae modernae promotioni primus primum impulsus gratiosissime dedisti. Tradam ne oblivioni ea, quae pro conservanda vita mea anno 809. feciere sis dignatus. Cum anno hoc gravi decubuerim morbo, et ex pensione parca concionnatoris tunc ad partem quintam nominalis valoris delapsa, mihi necessaria remedia suppeditare haud potuissem, Tu Illustrissime Domine fecisti, qui ex proprio medicum et remedia pro aegroto suppeditasti. Tu magna crimile lectum visitaturus saepius per decursum morbi adiisti, atque ita tam remediis, quam declusissima consolatione me ad hoc usque momentum vivere fe-

z mey strony przy tey okoliczności pochwał“. (Листи Анквіча до Снігурського переховують ся в капітульнім архіві в Перемишля).

cissi». При кінці листу поручав Ступницький опіці бар. Гарасевича свого отця, який протягом 35 літ був взірцевим священиком а навіть завідував пістинським деканатом.

З цілого листу Ступницького пробивала ся сердечна вдячність для бар. Гарасевича, побіч щирої, синівської любови, для свого отця, якій вислів дав він також у численних місяцях листів з Дальмації, висланих ним до митр. Мих. Левицького, або еп. Ів. Снігурського (стр. 156, 158, 167—9, 171, 181, 182, 187).

На становищі крилошанина в Перемишлі Ступницький не міг розвинути ширшої діяльності, хочби тому, що треба було звивати господарство в Гостові та підготовлювати орудки, звязані з наміченою місією. Ще з Гостова виїздив він у другій половині 1817 р. до Житомира і Почаїва, щоби закупити церковні книжки, потрібні для ужитку в Дальмації. Свою подорож описав він дуже інтересно в листі до митр. Мих. Левицького (стр. 143—7). Перша половина 1818 р. зійшла йому рівнож на приготуваннях до місії і на пращаню з родиною. В серпні 1818 р. був вже крил. Ступницький у Відні з членами місії, о. Сабатієм Гарасевичем¹⁾ і префектом, о. Іваном Честинським²⁾,

¹⁾ Сабатій Гарасевич, довголітній духовник львівської семінарії, чоловік дуже слабого здоровля, стрийний брат бар. Михайла і дра Івана Гарасевичів, похоронений у Львові 3 (15) XI. 1848 р. Зі свого майна завіщав він по двіста зл. на митропол. крилос і на фонд вдів та сиріт по священиках а 100 зл. на дяків. (Зоря галицька 1848, ч. 28).

²⁾ о. Іван Честинський був від 25. XI. 1818 р. адміністратором, а від весни 1820 парохом церкви св. Пятниці у Львові, у якій є його пам'ятник, а на нім напись: „Пресвѣтлому, Всечестнѣйшому Господи́ну Іоанну Чисты́нскому, гр. кае. Митр. Консисто́ри Крылошани́ну и Совѣтнику и пр. Настоя́телю Це́ркве св. Параске́віи во Львовѣ. Проживши 62 лѣтъ, престави́ся дня 27. вересня 1850 року. Благодарніи Парохі́яне и пріятели сей пам'ятникъ положи́ли“. Опісля слідує вірш:

Pokoj święty Ci na wieki

Przezczasny karłanie!

Ludzkość pomna Twej opieki,

Sześć Cię nie przestanie.

Память Тобѣ мужу чести

Вѣчна память и покой.

Тобѣ пам'ятникъ сей взнести

Вельъ правый животъ Твой.

Часопись „Зоря Галицька“ (1850, ч. 79) написала в нагоди похоронів о. Честинського: „Вопль и риданіе народа собраного увеличавало похѣдъ; всякъ стрѣтившій присвѣдчився, же то престави́ся отецъ бѣднѣхъ и сирѣтъ, мужъ смиреннѣй и добродѣтельный“. Похоронено його побіч його друга і свояка, о. дра Як. Геровського. Їх моцї перевезено в р. 1868 з кладбища „Папарівка“ на личаківський цвинтар з великими почестями. (Слово за рік 1868, ч. 22 і 34).

одначе на приказ цісаря з дня 25. VIII. 1818 р. вернули вони в вересни до Галичини (стр. 104, 106, 108)¹⁾.

Причиною такого розпорядку цісаря було передовсім те, що православний єпископ в Дальмації, Венедикт Кралевіч що йно дня 29. XI. 1818 р. дав у Відни письменно свою згоду на плян «зєдїнення православних в Дальмації, Альбанії та Істрії з римокатоликами». Не виключена річ, що до здержаня місії причинив ся також великий розголос про неї у Відни, який їй успіху ворожити не міг (стр. 149).

Коли віденський уряд мав вже на письмі згоду Кралевіча, справа місії віджила на ново. Ще Наполеон I. рішенем з дня 19. IX. 1808 р. заповів отворене в Дальмації семінарії для кандидатів на православних священників²⁾. Кралевіч зажадав тепер від австрійських властей, щоби вони основали в Шебеніку семінарію, а її провід віддали в руки образованих галицьких духовних, які би знали сербську мову. Православні ученики що поїнчать з добрим вислідом науку в семінарії, могли би отати євєщениками з платнею 200 зл., замість дотеперішних 100 зл. Підвисену платню побирали би також ті євєщеники, які би йшли на руку Кралевічеви у його намірах.

Міністер внутрішних справ гр. Саврав повідомив єп. Кралевіча письмом з дня 4. II. 1819 р., що цісар згодив ся на його предлогу і вишло з Галичини трех священників, які обіймуть провід і науку в семінарії та що священники прихильні для унії з Римом дістануть, в міру їх заслуг, відповідне вивіноване³⁾.

Кільканайцяти днями раніше іменував цісар провідником місії і директором семінарії в Шебеніку крил. Олексу Ступниць-

¹⁾ Як читаємо в протоколах віденської церкви св. Варвари: „Evocati per sacssimam suam Matrem prae affecti tres Galicienses Presbyteri 22-a Septembris rediverunt domum, ibi ultiores circa se praestolatarı ordines suae Matris. Curata vero ornamenta et Apparamenta Sacra, quemadmodum et Libros Liturgicos resignarunt pro conservatione Bohemico-Aulicae Cancellariae. (Dissensus evocatorum 29-a Januarii ex Galicia trium Presbyterorum ad suam Patriam). Protocollum officiosiorum quoad Ecclesiam ad s. Barbaram Anno 1814—1845. Folium II, стр. 40. Сей і дальші виїмки з протоколів церкви св. Варвари завдячую о. сов. Алекс. Коренцеві, заслуженому впорядчикови архіва віденської парохії.

²⁾ Д. В. Березинъ: „Хорватія, Славонія, Дальмація и Военная Граница“ СПб. Том II, стр. 160.

³⁾ Оп. cit., стр. 152—8 і дальші.

кого (стр. 110). На місіонарів придано йому тепер інших людей, а саме о. Якова Честинського¹⁾ (молодшого брата о. Івана) і Якова Геровського²⁾. Колиж рівночасно зажадано з Відня, щоби митрополит визначив до місії ще одного чоловіка з поміж тривіальних учителів, а між ними відповідно образованого не було, тому, на жадане митр. Мих. Левицького, іменовано четвертим членом місії катехита черновецької гімназії о. Василя Терлецького³⁾ (стр. 116, 122—3, 151—4).

Митрополит хотів улекшити Ступницькому підготовани до місії і тому просив цесаря, щоби іменував його парохом Відня. В сій цілі поклав його між кандидатами на першим місці⁴⁾. Одначе

¹⁾ о. Яков Честинський ур. 1790, умер на становищі пароха Городенки в 71 році життя дня 17. VIII. 1861 року (Schematismus Cleri Arch. Metr. graeco-catholici Leopoliensis за рік 1862, стр. 222).

²⁾ Др. Як. Геровський уродив ся дня 24. X. 1794 в Якові, яворівського повіта, а умер на становищі проф. університета у Львові дня 5. IX. 1850 року. З актів, перехованих у „Національнім Музею“ довідуємо ся, що коли організовано дальматинську місію, Геровський кінчив дня 24. X. 1817 р. двацять третій рік життя і як неповнолітний не міг святити ся. Одначе митр. Мих. Левицький подбав для него не тільки про диспензу від малолітності, але й звернув ся з Перемишля дня 15. VIII. 1817 р. до крижовацького єпископа, Константина Stanich-а з просьбою, щоби його висвятив. Геровський прийняв від згаданого єпископа свячення на субдіякона і діякона в дни 19. X. 1817 р., а в тиждень пізніше (26. X.) на пресвітера. Про Геровського як приятеля молодежи і свата подав я дані у моїй „Львівській дух. сем.“ стр. (CLXXXVI—VIII). Про його донос на польських конспіраторів-студентів гляди у моїй студії „Польські конспірації серед руських питомців і духовенства в роках 1831—46“ (Записки Наук. Тов. ім. Шевченка т. 80 і 82 та окрема відбитка стр. 8—11). Вірш з нагоди його смерги „Стихъ печальный“ поміщ. в „Зорі Галицкій за рік 1850. ч. 76.

³⁾ Василь Терлецький чоловік дуже слабого здоровля, після повороту з Дальмації, був тяжко недужий. З часом надано йому парохію в Острій, товмацького деканату, одначе задля недуги переніс ся він в стан дефіцієнтів і помер 30. IV. 1842 р. (Schematismus Cleri graeco-cath. Leop. за рік 1843).

⁴⁾ Кандидатами на пароха церкви св. Варвари були на основі предлоги львівського ординаріату (з дня 5. XII. 1818 р.), перехованої у „Нац. Музею“ окрім 1) Олекси Ступницького, 2) Іван Фогарашій, 3) Simeon Chuchich, Weltpriester, der freyen Künste und der Philosophie Doktor und Professor, geb. in Kroatien. Chuchich als Lehrer der Philosophie supplirt die erledigte Lehrkanzel der

цісар заявив в цвітні 1819 року, що Ступницький не повинен тратити часу на парохіяльні обовязки а зужити його виключно на підготовлене місійних праць (стр. 120).

Окрім подорожних видатків на їзду до Дальмації, мепкани і харчу а зглядно стравного гроша, визначив Франц I. крил. Ступницькому річну платню 1500 зл. конв. монети а його трем товаришам по 1000 зл. (стр. 120). Ще дня 10. III. 1818 р. застеріг був цісар місіонарам їх дотеперішні становища, одначе еп. Снігурський поручив дня 10. VI. 1819 р. капітулі, щоби розписала конкурсе на місце крилошанина по Ступницькім¹⁾, що в дійсности у чотири дни пізнійше виконано.

griechischen Sprache seit sieben Jahren; führt provisorisch das Amt des g. k. Seminariums Rektor; supplirt in jedem Nothfalle die übrigen philosophischen Lehrer und hat ein philosophisches Werk „Philosophia critice elaborata“ herausgegeben. Derselbe behauptet in seinem Gesuche die Seelsorge in Agram zu führen, weil er aber hierüber keine Urkunde beibringe, so kann weder die Kathogorie, noch die Jahre dieses Dienstes ausgewiesen werden“. 4) Кирило Дембіцький, про якого читаємо в предлозі: „Derselbe vertrat den Spiritual bei dem Lemberger Seminarium seit dem 16-ten Januar bis 10. Oktober 1818, als der wirkliche Spiritual Sabbatius Harasiewicz im Gefolge des Domherrn Stupnicki zur Absendung nach Dalmazien bestimmt und nach Wien berufen wurde: führte seit dem 16. August 818 bis Ende 8-ber 819 das Amt eines provisorischen Vorstehers bei dem Correctionshause zu St. Georg mit aller Genauigkeit, weswegen ihm auch das Wohlgefallen des Konsistoriums dtto 10-ten November 818. Zahl 3026 zu erkennen gegeben wurde“. Парохож Відня іменував тоді цісар Івана Фогарашія (Peřesch: „Geschichte der Union“ II, стр. 646). Про Churchich-а гляди наші матеріяли (стр. 161). В перемиській капітулі переховують ся його листи в латинській мові, писані до Ів. Снігурського в літах 1815—17 в числі 25, а звязані тісно з виданєм його фільовофічного твору. Про о. Кирила Дембіцького, пізн. віцеректора львівської семинарії і крилошанина капітули гляди у мойй студії „Львівська духовна семинарія“ стр. XXII. Він умер дня 25. V. 1864 як священик „pensione deficientium provisus“ у 73 році жита. (Schematismus Cleri Arch. Metr. gr. kath. Leop. за рік 1865, стр. 222.

¹⁾ Сей акт звучить: „Cum a Sua Excellentia Domino Metropolitanita medio nota dto 16-a Maji a. c. nobis insinuatum extiterit, Dum Alexium Stupnicki Canonicum gremialem Capituli Premisliensis et Concionnatorem cathedralem in fundamento Rescriptorum suae Excellentiae supremi Cancellarii et Ministri Internorum, a Sua Majestate aliam vocationem, cum officiis eidem de praesenti incumbentibus, incompatibilem obtinuisse, eo addito, quod

Крилошанин Ступницький прибув з місіонарями до Відня дня 25. VI. 1819 р. та замешкав з ними в готелі »Zum Weissen Hahn« при Kärntnerstrasse (стр. 154). Короткий час бавив він на лічню в Бадені (стр. 157) а впрочім учив ся з місіонарями сербської та італійської мови (стр. 154, 158 і 174), складав візити ріжним достойникам, між иньшим міністрови, гр. Саврав (154) та був в кінци на послуханю у цїсаря Франца I дня 12. VIII. з місіонарями, а дня 23. VIII. сам один. Цїсар прийняв їх »*au-laskawiey, paźmiał się do woli z brod naszym, a przytem zapewnił, że mu wtedy żadney szkody nie poniesiemy, kiedy by się nam poselstwo nasze nie udało*« (стр. 159).

Місіонарі готові були до виїзду вже дня 26. X. 1819 року, але в дійсности вибрали ся в дорогу з Відня що йно дня 6. XI. Чотири дні пізнійше були вони в Грацу, де в однім з костелів застали уніятеьке богослуженє, яке відправляв квієскований, військовий священник Левицький (стр. 159, 162—3). Дальша дорога йшла на Любляню і Фіюме, де місіонарі ждали 12 днів на відповідний вітер. В Фіюме стрінули ся вони з професором тамошної гімназії Галичанином Ключенком (стр. 163—4 і 178).

Дорога місіонарям не стелила ся. Поміж Loitsch-ом а Постойною (Adelsberg-ом) ударив у віддали кількох кроків від повозу грім та мало їх не убив, а при Veglii і напротив Zengg готовили ся місіонарі серед бурі на смерть, а не багато бракукувало, що філя була би змела о: Честинського і одного зі служби о: Ступницького до моря. Остаточно прибули місіонарі до Задару (Зари) дня 7. XII. 1819 р. (стр. 164 і 178). Їх приїзд попередив небажаний розголос. Коли місіонарі висїдали з корабля, чули, як навіть прості люди говорили, в якій ціли вони сюди приїхали (стр. 164). До сего розголосу причинив ся не мало віденський уряд, який на паспортах місіонарів велїв зазначити, що вони є греко-католицькими священниками, хоч у Відни поручав

muneri ejus, quo hucusque Premisliae functus est, providendum veniat; nos in consequentiam horum praefatum D. Alexium Stupnicki a munere Canonici et Concionatoris Cathedralis Premislensis liberavimus, ac ex stallo canonicali sub 20-a Maji a. c. dimissimus, relicto eidem titulo et honore Canonici Cathedralis Premislensis. Quod venerabili Capitulo nostro pro notitia et ulteriori usu communicamus. Premisliae die 10-a Junii 819. Ioannes Episcopus Reverendissimo Capitulo nostro. (Акт є власностию архіва перемиської капігули).

ім задержати намір вислання місії у як найбільшій тайні (стр. 155 і 166), про яку мало не цілий Відень голосно говорив. Все те не віщувало місії успіху.

Епископа Кралевіча повідомили про виїзд місіонарів з Відня дальматинські шпитомці цісарського конвікту і він, хоча дав згоду на уніяцьку пропаганду у своїй епархії, виїхав негайно на візитацію до Каттаро і мимо налягань уряду не вернув до Шебеніка скорше, як по пяти місяцях (стр. 164 і 166).

Можна уявити собі становище місіонарів, які опинили ся на чужині серед крайно неприхильних обставин. Уряд в Дальмації був певний, що до основаня шкіл прийти мусить. А тимчасом, як писав крід. Ступницький митр. Левницькому, »*mu, iako obcy, ani z Grekami, którzy nam nie ufaia. ani z Łacinnikami, do ktorych nam isć nie wypadu, nie mamy konwersacyi, lecz w ustawicznej obawie, przymusie i naprężeniu prawdziwie smutne dnie prowadzimy*« (стр. 164). Та всеж таки місіонарі в Задарі вживали ся у відносини, бо православні поводили ся з ними чемно головно тому, що їх священники діставали від крід. Ступницького стипендії на богослуженя, а сироти і бідні милостинню (стр. 166 і 190). Деякі Дальматинці-купці запрошували навіть місіонарів до себе на сніданя та радо прислухували ся їх співам у церкві (стр. 165—6).

Тимчасом Кралевіч рішив ся остаточно вертати до Шебеніка. Йому на стрічу розпущено вістку, що він думає »*innu system religii wprowadzić*« (стр. 166). Ще в р. 1818, коли він зложив відому заяву в справі унії і вертав з Відня домів, православні в Триєсті »*zadnych iemu honorow nie szynili, ani do domu przyciąć nie chcieli*«, а тепер коли він з Каттаро прибув до Шебеніка, православні поставили йому перед дверми три крести, взяті з цвинтаря, в церкві завісили перед престолом табличку: »*се є грецька, а не уніяцька церква*«, а по цілій Дальмації розкинули сатири і пасквілі такого змісту, що він запродав православну віру (стр. 166—7). В самім Шебеніку почали ся розрухи, против яких ужито війська (стр. 168, 175, 182).

Сі невідрадни відносини, а головно розрухи опізнали виїзд місіонарів з Задару до Шебеніка. Одначе урядови залежало на тім, щоби крід. Ступницький і товариші поїхали до Шебеніка, бо полишене їх в Задарі було би компромітацією для правительства. І тому виправлено їх туди на кораблі, заосмотренім у військо та армати (стр. 182).

Дня 19. VI. прибули до Шебеніка крил. Ступницький і Як. Геровський, а дня 22. VII. 1820 р. оо. Честинський і Терлецький (стр. 183). На новім місці застали місіонарі не в порівнянню гірші відносини, як у Задарі. Населене горіло ненавистю против еп. Кралевича. На Зелені Свята і на Успене 1820 р. православні вийшли з церкви, коли Кралевич почав відправляти архієрейську службу Божу (стр. 183). Против губернатора Томашіча розкинено по Дальмаці пашквілі. До о. Ступницького дійшла вістка ще в Задарі, що в Скурдоні пострілено священика, бо православні думали, що він належав до дружини місіонарів (стр. 182). З боку еп. Кралевича зазнали також місіонарі прикростий і заводу.

Він прирік був раньше помістити місіонарів та школу у своїй палаті, одначе в рішаючій хвилі відмовив. Тому велів уряд випорожнити для них одно крило касарні та прилюдної вязниці, так що під ними містили ся арештанти, а побіч них військо. На реставрацію школи призначив цісар 600 зл. а на меблі для місіонарів 1500 зл. (стр. 178, 180).

Православне населене Шебеніка, в числі около 800 душ, почало місіонарів оминати, хоч вважало їх побожними людьми, тому що вони давали священикам богослужебні стипендії по 2 зл. а кожоді суботи по верх сотці жебраків по однім крейцарови (стр. 178 і 184). Називано місіонарів »майстрами«, а дехто навіть питав їх, »czy nie umieją sukni krajać i szyć, będąc kalogerantami« (стр. 184).

Остаточно основали місіонарі семінарію із сербською викладною мовою, до якої зголосило ся не багато учеників, з яких тільки шістьох, а ошісля п'ятох брадо участь в науці, але й тих розганяв слуга єпископа побоями, зневагами і злим трактованем. Їх жалоби не находили у еп. Кралевича послуху (стр. 175, 182 і 190). Нелюдяне поведене з учениками підкопувало повагу семінарії та доводило до загальної ненависти против єпископа, який був чоловіком легкодушним, »do przeciwległych decyzji podług momentu i wrazenia skłonny« та який безнастанно давав докази, що своїх вірних за нічо мав« (стр. 183).

Серед таких обставин катастрофа була неминуча, а її жертвою упав крил. Ступницький. Дня 10. VI. 1821 року їхав він по обіді у еп. Кралевича у владичім повозі на прохід з комендантом площі Грімером. Єпископ, що мав рівнож взяти участь в про-

гульці, рішив ся в останній хвилі остати дома¹⁾. Се спасло йому жите, бо куля призначена для него, поцілила крил. Ступницького у само серце. Ледви успів він сказати слова; »ich sterbe«, і зараз закінчив жите. Найблизшого дня похоронено крил. Ступницького в катедрі, призначеній для тамошних латинських крилошан серед великих почесний з боку духовенства, уряду і при не меншій здвизі людей. Комендант Грімер мучив ся ще два місяці і умер наслідком ран дня 4. VIII. 1821 року (стр. 190 і 103). Його похоронено рівнож незвичайно величаво.

Страшна подія затревожила еп. Кралевіча так сильно, що він утік зразу до Задару, а що й тут не почував себе безпечним, до Вінценци а вкінци до Венеції, де дістав від австрійського уряду платню 3000 зл. і там 1. II. 1862 р. закінчив жите²⁾.

Убийників не зловлено, а що головним, моральним винником уважано протосінгеля православного монастиря Саввини в Дальмації Кирила Цветковіча, якого Кралевіч предкладав раніше на генерального вікарія в Каттаро, тому поставлено його перед суд, засуджено на 20 літ тяжких робіт, а коли він їх перебув, замкнено в монастири, де він в р. 1860 помер. Засуджено також ще иньших людей на кару вязниці та конфіскату майна, а дехто спас себе перед судом утечию в Туреччину³⁾.

Місіонарі Честинський, Терлецький і Геровський дістали вправді від уряду сторожу, яка берегла їх мешкани днем і ночью, але вони здавали собі справу з небезпеки, не виходили з хати, бо »któż może od potajemney zdradzieckiey złości, osobliwie w tym kraju być wolnym, gdzie Principia autochireae u Homocidii bardzo głęboko ukorzeniły się?« (стр. 192). Вони перебули в Дальмації ще два роки. Терлецького і Геровського звільнив цісар з місії 30. IV. 1823 року (стр. 124), а Честинського 11. VI. тогож року в другу річницю похоронів крил. Ступницького (стр. 127). Всім трем визначено платню дефіцієнтів по 500 зр. річно аж до приміщення їх на иньшим становищи. Геровському дозволив цісар складати у Відни останні два ригороза. Остаточо вже при кінци 1823 р. обняв він на львівськім університеті суплентуру біблійного студіюм нового завіта, а при

¹⁾ Л. В. Березинъ: „Хорватія, Славонія, Дальмація“, II, стр. 184.

²⁾ Там же, II, стр. 185.

³⁾ Там же, II, стр. 186.

кінці 1824 р. піддав ся конкурсному іспитови на професора (стр. 129—32). Терлецький був недужий вже в Далмації, перебув опісля дві операції (стр. 128—9), і як вже зазначено вище, перейшов дуже вчасно у стан дефіцієнтів. Ніяких користий і »widoków na przyszłość«, обіщуваних йому митрополитом перед виїздом на місію (стр. 151), він не діждав ся. Честинський вернув на становище префекта львівської, духовної семинарії а згодом став парохом Городенки.

Місія крил. Ступницького не принесла для поширення унії в Далмації ніякого хісна, а противно викликала злишне подраженне против католіцизму серед православних. І за велика жертва, бо жертва життя чоловіка, якого серце завжди було для галицької землі (стр. 168) і який міг віддати своїй церкві і своему народови великі услуги. Еп. Снігурський висловив ся вправді про крил. Ступницького в р. 1817, що він »magis quaerit, quae deorsum, quam quae sursum« (більше шукає сего, що на землі, як сего, що в небі), одначе він дав жертвою самопосяти, праці і життя докази, що великий перемиський владика у своїм осуді помиляв ся.

Ступницький був чоловіком благородним і ніжним. Він умів оцінити добродійства, яких зазнав від других, але й сам старав ся бути добродієм і приятелем для тих, що разом з ним в Далмації працювали (стр. 192). Не маємо в матеріялах, які були у нас під рукою, ані одного натяку на його користолюбивість, або на більшу дбалість про земні справи, чим про вручені йому духовні обовязки. Невелике майно, яке остало після него (2600 зл.) було цілим його доробком з проданого гаядівства та заощаженного гроша, а воно хіба рівнож про його користолюбивість не свідчило. Він гордив ся тим, що його товариші учили даром німецької мови в школі і по »domach znacomitych« в Шебеніку (стр. 174), та що міг роздавати богослужєбні стипендії, жертви бідним та приймати знатних гостей, військових і цивільних, щоби тільки для справи єднати прихильників (стр. 174).

Може не подобав ся крил. Ступницький митр. Мих. Левицькому та еп. Снігурському за критику боротьби, яку вони почали вести зі світочем церкви, Мих. бар. Гарасевичем, одначе й тут він йшов чесно і вітверто. Коли до него дійшла в Далмації вістка, що оба владики на него уражені, він заявив, що сему не вірять, бо хоча є грішним чоловіком, не провинив ся ніколи нічим против князів церкви, »chyba by komu się podobało, iak

za zwyciężay bywa, w niebytności uszyć mi buciki», Він готів кождому станути до очей, а »żem radził zgodę z Harasiewiczem Baronem, czyniłem to z najlepszego serca i z chęci zgody i uniknienia zgrzyot, ktore nastąpiły i nastąpić mogą, a oprócz tego, som w oszy JW. Panu (еп. Снігурьському) i Excellencyi mowił, nie więcey ani pomyslałem« (стр. 181).

Хто уважно прочитає листи крил. Ступницького, сей тим краще оцінить його самопосвяту. Він і місіонарі опанили ся в Дальямці серед нечувано тяжких відносин. Австрійський уряд слав крил. Ступницького на нехибну смерть. До місії не примінено ніяких середників обережности, які дораджував еп. Снігурьський (стр. 148—9). Деякі розпорядки видавано так необдуманно, що компромітація місії була неминуча. Навіть в хвилі, коли в Шебеніку настали розрухи против еп. Кралсвіча, уряд, замість здержати місію аж до хвилі успокоєня умів, післав її нарочно, дуби зберечи свій авторитет, хоч се було визовом православних до боротьби. Ступницький здавав собі справу, коли писав: »Odziażd moy do Sebeniku nastąpi przy końcu biegnącego tygodnia, kto wie, może w terazniejszym zaiatrzeniu Греков, та podróż będzie ostateczna... Zakrywać sobie tylko tego nie mogę, co się łatwo stać może i co się w podobnych okolicznościach prawie zawsze działo« (стр. 167).

Ми знаємо, що австрійський уряд і сам цісар Франц І. не жалували грошевих засобів на вивінованє місії, але годі не піднести, що про найважнійше, бо про власну церкву для місіонарів не подбали. хоча се з огляду на велику обильність в Шебеніку »cerkwi, kościołów, kosciołków, kaplic, kapliczek, kapliczat« (стр. 185), було дуже легкою річю. Крил. Ступницький писав ще із Задару дня 14. V. 1820 р.: »Naywiększy ambaras doznaliśmy w wielki tydzień i w dnie wielkanocne, nie mogąc ani współcelebrować, ani komunikować, iako od czasu wyjazdu, naszego z Wiednia aniśmy sie spowiadali, ani komunikowali« (стр. 166). »Na nabożeństwo chodzimy do tuteyszey greckiey parafialney Cerkwi. w ktorey na żądanie parafian spiewamy po naszymu, co się tak dobrze wydaie, że nawet i Łacinnicy bywają i od czasu przybycia naszego cerkiew zawsze zostaie w czasie nabożeństwa napełnioną« (стр. 165). Колиж місіонарі прибули до Шебеніка, крил. Ступницький жалував ся: »Bardzo wielką przykrość cierpiemy, nie mając swoiey cerkwi. Już rok minął, iak nikt z nas na sobie Epitrachila nie miał« (стр. 175). Сам факт, що місіонарі

не відправляли богослуження, викликував підозріння серед православних і поговори, що вони вправді „*po sławieńsku, lecz obrzędem łacinskim prawią nabożeństwo, a do tego. in azymto*“ (стр. 185).

Брак церкви, ненависть православних до єп. Кралеви́ча, форсоване місії урядом були головними причинами її неповодження. Серед таких відносин даремний був труд місіонарів, які зі свого боку дбали, щоби на їх морально-етичне житє ніхто з ворогів не смів кинути найменшого підозріння. Крил. Ступницький був на се гордий, що православні не тільки не нарушили морального житя місіонарів, але навіть дали про них добре свідощтво (стр. 167). Він сам контролював своє житє, коли писав до митр. Левицького: „*Aż tu dopiero postrzegłem, że w wielu rzeczach byłem złym, a po największej części nierozsądnym człowiekiem*“ (стр. 168), а се признанє власних недотач є хіба найкрасним свідощтвом високої етичної вартости крил. Ступницького.

Терпіли місіонарі від непривітних обставин, від страшної спекоти, від скорпіонів і тарантул, що по стінах лазили і грозили смертю (стр. 184). Осолоджували їм тяжкі хвилі признанє цісаря (стр. 184), хоч воно не усувало безвихідности їх положеня та безуспішности їх праці.

Всі місіонарі були, без сумніву, інтелігентними людьми. Крил. Ступницький знав мову українську, польську, німецьку, латинську, французьку, румунську (стр. 141), італійську та сербську, другі місіонарі не багато рижнили ся у сїм напрямі від свого провідника. Свою інтелігенцію і ціле своє ество вложив крил. Ступницький у місіонарську працю, коли сам учив ся чужих мов і других до сего захоочував, коли писав пропамятні письма¹⁾, з яких не одно криє ся ще перед очима дослідників по архівах.

Одначе ціла його праця і посвята, його культура ума і духа пішли на марне. Не згадали навіть про дальматинську місію заслужені історики нашої церкви: Гарасевич в „*Annales ecclesiae ruthenae*“, Мих. Малиновський в „*Kirchen und Staatssatzungen*“, Пелен в „*Geschichte der Union*“. Очевидно, вони не хотіли, або

1) Ф. И. Свистунъ: Пропамятное письмо о Алексѣя Ступницкаго, перемышльскаго каноника и директора греческой духовной семинаріи въ Шибеникѣ въ Далмаціи, о ввозѣ литургическихъ и каноническихъ книгъ изъ-за границы для греко-славянскихъ церквей въ Австріи, предложенное штатсъ-конференцъ-министру Францу др. Саврау въ 1820 г. Вѣстникъ „Народнаго Дома“ 1911, ч. 6—10.

не могли відсвіжувати події, яка скінчила ся компромітацією австрійського уряду, хоча певно здавали собі справу, що анї крил. Ступницького, анї місіонарів не міг стрінутися ніякий „dishonor“ (стр. 170), бо вони про се своїм житєм і працею найкрасне дбали.

На увагу заслуге гадка, висловлена Яковом Головацьким в „Zustände der Russinen in Galizien“, в якій він вказував на неудачу дальматинської місії і на ненависть, яку викликало ширене унії між православними та уніятами на Буковині¹⁾.

Вістка про убиство крил. Ступницького викликала серед львівського духовенства пригноблююче вражінє. Митрополит Левицький вівзав весь львівський клир, щоби дня 3. VII. 1821 р. явив ся у церкві на заупокійнім богослуженю²⁾. Літургію і парастас в церкві св. Варвари у Відни відправив бар. Мих. Гарасевич дня 29. VI. 1821 р.³⁾. Без сумніву, відбуло ся також бого-

¹⁾ Jordan: Jahrbücher für slavische Literatur, Kunst und Wissenschaft 1846, стр. 374—8. Головацький напечатав ще в „Славянск-омъ Ежегодник-ѣ“ за рік 1884, ч. VI, стр. 268—293 статю п. н. „Покушенія Австрій ввести въ Далмаціи унію съ Римомъ при содѣйствіи Галичанъ въ 20-хъ годахъ нынѣшняго столѣтія“, одначе вона наукової вартости не має.

²⁾ Куренда митрополита звучить: „Nr. 66. Pro anima Alexii Stupnicki Canonici Capitularis Premisliensis et Consiliarii Consistorialis Leopoliensis die 10. mensis elapsi in Domino defuncti officium defunctorum cum Missae Sacrificio in Archicathedrali Nostra Ecclesia ad S. Georgium M. die crastina hora 10. matutina celebrabitur. Ordinamus itaque, ut huic funebrali Devotioni universus Noster Clerus Leopoliensis intersit“. Leopoli 2-da Julii 821“.

³⁾ В протоколах церкви св. Варвари читаємо: „Postquam emissis, ad Dalmatiam fine propagandae s. Unionis anno 1819 quattuor Galicianis Graeco-Catholicis presbyteris primarius eorundem Rdssimus Dmns Stupnicki Actualis Canonicus Premisliensis, ipsa prima die Pentecostis, quae erat stilo novo 10. Junii, a malevolis quibusdam insidiose, una cum sibi Commendantio Civitatis globo trajectus, certaue de eo huc fama perlata fuisset, pro praecleari huiusce, ac Zelosi Ecclesiastici requie aeterna, Illustrissimus Dominus R. Neustern de Harasiewicz 29-a praefati mensis die, quae erat Petri et Pauli Apostolorum pro ritu Latino, *παρεστасъ* cum s. Liturgia pro defuncto in praesentia Graeco-cath. alumnorum ex Convictu, et quorundam fidelium atque extraneorum dignabatur absolvisse; qua occasione ad desiderium praefati Illmī Domini, in Ambone ad unum tetrapodion expositum fuit Evange-

служене за упокій душі пок. крил. Ступницького в перемиській катедральній церкві. Коли рік смерті крил. Ступницького затерся вже був у пам'яті духовенства, благородна рука незвісного нам по імені чоловіка втягнула у »Метрику« перемиських крилошан вістки про убитого, деякі вірні, бо основані на актах, а про день і рік смерті дати невірні¹).

В галицькім письменстві не було доси поважнішої студії ані про місію, ані про крил. Ступницького, хоч саме в році 1919 минає столітє, як місіонарі виїхали на місце призначеня. Богатий матеріял до оцінки місії подають сербські письменники²). Матеріяли, видані проф. Свистуном, акти і листи, напечатані у нашій

lium, Crux, Epitrachelion, signum distinctivum canonicale, et coliva cum accensis tribus candelis, penes quod *παράσταξ* et in fine Liturgia Panachida absoluta fuit“. (Protocollum officiosorum .. стр. 78).

¹) Записка „Метрики“ про крил. Ступницького звучить (на стр. 143): „Perill. Rssmus D. Alexius Stupnicki hactenus parochus in.... Archidioecesis Leopoliensis, nominatus in secundum canonicum gremialem Capituli r. g. c. Premisliensis et Concionatorem cathedralem altissimo Suae C. R. Majestatis Francisci I Resoluto dtto Beluni 20. Aprilis 1816. medio Alti Aul. Cancell decreti dtto 29. Aprilis 1816. N. 7891 et Alti Guber. Intimati dtto 24. Maji 1816. N. 22194 ad hujatem Illustrissimum Ordinariatium devoluto. Canonice institutus et installatus per Excellentissimum Illstrssm. ac Rssm. D. Michaellem Lewicki Eppum Premisliensem, Samboriensem et Sanocensem nominatum Metropolitam Halicensem, Archieppum Leopoliensem, Eppum Kamenecensem, suae C. R. Majestatis actualem intimum Consiliarium de die 13. Maji 1817“.

„In sequelam Altissimi Suae Majestatis mandati dtto... discessit ad Illiriam pro convertendis Disunitis ad Unionem cum Ecclesia romana, ibidemque die... in ipso festo Resurrectionis Christi Domini per conductum siccarum, dum cum Commendante Civitatis Sebenico spaciatum proficisceretur, e sclopeto occisus interiit A. D. 1824. Вічная пам'ять!“ Копію сеї записки завдячую о. пралатови Алекс. Зубрицькому, крилош. перемиської капітули.

²) Алексѣй Смиич: Преписка о уни далматинскагъ епископа Венедикта Кралъвича съ австрійскимъ правительствомъ. У Београду, Державна кнѣгопечатня, 1863. — Автобиографія прото-сиджеля Кирила Цвѣтковича и његово страданье за православье, приредно Дмитрије Руварац, протојереј (Српска краљевска академија. Београдъ Државна штампарија Краљевине Србије, 1898. — Замітку про оба твори подав еп. др. Йос. Боцян у статі „Замітки двох російських професорів духовної Академії про наші церковні відносини“ („Нива“, Львів, 1905, ч. 6, стр. 135).

збірці та документи поки що сховані перед людським оком у віденському архіві міністерства внутрішніх справ і дальматинських архівах, державним і судовим, можуть wraz із дотеперішними працями витворити образ всіх приготувань до місії, та участі в ній крм. Ступницького і його товаришів¹).

V.

(Причинки до життєписи Мих. Левицького і Григ. Яхимовича).

На чолі галицької церкви стояли у першій половині XIX віку дійсно великі люди. Побіч Ангелловича і Снігурського незатертими в її річниках буквами записані прізвища владив Мих. Левицького і Григорія Яхимовича. Перший з них засідав на владичім престолі несповна 45 літ і хоча для церкви і народу, головно у молодших літах, поклав неоцінені заслуги, не зацікавив істориків та письменників в такій мірі, якби на се заслужив. Матеріяли до історії його діяльності розкинені в творах Михайла Гарасевича „*Annales ecclesiae ruthenae*“ і Малиновського „*Kirchen und Staatssatzungen*“, але в них містить ся тільки дрібна частина сего, що можна найти хочби тільки в однім архіві »Національного Музея« у Львові. Безліч рефератів, писаних його рукою, побіч великого числа начерків листів до різних людей у церковних і народних справах ждуть ще руки і ума совісного дослідника. Характеристику діяльності Мих. Левицького подав Пелеш²), одначе і тут багато черг його праці, з огляду на тісні рамки книжки поминено. Не спромогли ся навіть галицькі письменники на точну життєпись великого владика, а одинока проба такої життєписи, вистачена його довголітнім капеляном, Ант. Петрушевичем, остала в рукописи і нині для нас недоступна тому, бо її вивезено в р. 1915 wraz із архивом »Народного Дому« у Росію. Наші замітки мають на ціли, звернути тільки увагу на важніші моменти, ясні та темні у його життю, хоча другим не хочемо заслонювати його великих заслуг.

¹) Про дальшу долю унії в Дальмації гляди В. Березина: Хорватія, Славонія, Дальмація II, стр. 186—9. Акти, що вяжуть ся з дальматинською місією, напечатані у нашій збірці є власністю „Національного Музея“ і архіва перем. капітули (листи до еп. Снігурського).

²) Pelész: „Geschichte der Union“ II, стр. 899—930.

Мих. Левицький уродив ся 1774 р. в Ланчині, на Покуту. До гімназії ходив в літах 1785—1790 в Станиславові а богослове скінчив зі степенню доктора у Відни. В р. 1797 став префектом львівської духовної семинарії, а вслід за тим на львівськїм університетї суплентом пасторального богослова „in lingua patria“¹⁾. За часів митр. Ангеловича покликано його на становище крылошанина львівської капітули (1808 р.), а коли номінатови єпископови Костецькому не поталанило засісти на перемиськїм, владичїм престолї, одним з перших кандидатів, на якого звернули увагу двірські круги (Матер. стр. 25), був Мих. Левицький. В дійсности його іменував небавом цісар перемиськїм єпископом. Свячення прийняв він дня 20. IX. 1813 р. а в кілька днів пізнійше обняв управу перемиської єпархії. На сїм становищи виявив він незвичайну запопадливість і розвинув широку діяльність. Він рішив ся приглянути ся основно недостачам у своїй єпархії і тому з подиву гідною печаливою візитував її протигом 1814—16 року, при чім не поминув ані одного сільця, чи церкви поодиноких деканатів. Із сих візитацій зложив він цісареви Францови І. обеми-стий звіт, за який удостоїв ся окремого признання у відручнїм, цісарськїм письмі з дня 6. IX. 1816 року. Цісар дякував Мих. Левицькому за звіт із оглядин двайцяти трєх деканатів, а вичікував ще звіту з візитації дальших 16 деканатів перемиської єпархії, які він хотїв перевести, хоча вже був іменованій львівськїм митрополитом²⁾.

В часї оглядин єпархії звертав він головну увагу на релїгійне, моральне та просвітне подвигнене свого духовного стада і в сїй ціли накликував до заснованя парохіяльних шкіл. Він відчував недостачу книжок для шкіл, підручників прсповідий, відповідних для народу і тому основав в році 1816 перше галицьке просвітне товариство „Societas Presbyterorum“, яке мало йти на зустріч наміченїй ним праці. В боротьбі о права нашої мови в галицькїм шкільництві треба приписати Мих. Левицькому і заснованому ним товариству дуже великі заслуги. Його заходам треба завдячити, що в Перемишлї основано дня 1. XI. 1817 року дяко-учительський інститут, який мав на метї виобразувати дяків, що

¹⁾ А м в р. Андрохович: „Іван Лаврівський, один з піонірів українського відродженя в Галичинї (1773—1820)“ в „Записках“ Наук. Тов. ім. Шевченка, т. 128, стр. 63.

²⁾ Відручне письмо цісара переховане в „Нац. Музею“ у Львові.

могли би бути рівночасно учителями по сільських школах¹⁾. Печалив ся він також про реституцію капітули в Перемишлі і добив ся цісарського потвердження дня 20. IV. 1816 року, так що перших, перемиських крилошан введено в урядоване дня 13. V. 1817 року.

Зі смертю митр. Ангеловича опорожнив ся владикий престол у Львові. Не підлягало сумнівови, що займе його Мих. Левицький. Цісар іменував його на се становище дипломом, датованим з Парижа дня 17. VIII. 1815 року, а папа потвердив його іменоване дня 18. III. 1816 року. У вересні 1816 р. приїхав М. Левицький до Відня і дістав з рук віденського архієпископа дня 20. X. паліюм. В слід за сим іменував його цісар тайним радником і відобрав від него дня 30. XII. 1816 р. присягу. Одначе Мих. Левицький обняв митрополичий престол що йно дня 31. V. 1818 р., коли управильнено дотацію львівської митрополії.

На новім становищі дбав він рівнож запопадливо про візитацію архієпархії, про шкільництво, про поліпшене платні клиру, про установлене катехитів по гімназіях, про управильнене богословських студій, про улєкшене доступу світському клирови до висших церковних достоїнств, про основане єпископства в Станиславові, про утворене посад військових священників і т. п.

Діяльність митр. Левицького припадала на час великих переворотів в Галичині. Австрійський уряд мав у нім льояльного сторонника і міг на него числити в кожій справі. Як вірний горожанин Австрії, він поборював всіми силами польські конспіраційні стремління серед питомців духовної семинарії та українського духовенства²⁾. Але так само не умів він погодити ся зі стремліннями до відродження нашого письменства і коли маємо вірити Як. Головацькому, заподіяв нам у сім напрямі велику шкоду³⁾.

У весні народів станув митрополит Левицький по стороні галицьких Українців і напечатав навіть під адресою єп. Яхимо-

¹⁾ Ів. Ем. Левицький: „Погляд на розвій низшого і висшого шкільництва в Галичині в рр. 1772—1800“ у „Збірнику“ історично фільозофічної секції Наук. Тов. ім. Шевченка. Львів, 1902, т. V, стр. 138—9 і 161—5.

²⁾ Порівнай мої студії: „Польські конспірації серед руських питомців і духовенства в Галичині в роках 1831—46“. Львів, 1908 і „Львівська духовна семинарія в часах Маркіяна Шашкевича (1829—43)“. Львів, 1916.

³⁾ Jordan: Jahrbücher für sl. Lit. 1844, стр. 371—2.

вича дня 12. VII. 1848 р. в. »Зор-і Галицькій« послане в церковно-словянській мові, в яким пересилав благословене для членів »Ради руської« (що уконституовала ся дня 2. V), словами: »да дасть имъ силу многу, воеже исполнити имъ предпринятое народо-полезное дѣло, да возраститъ вся, яже къ воздвиженію народа руского насаждати будуть а въ конецъ да коемуждо отъ нихъ воздасть мзду по своему труду«. При кінци посланя висловив також митрополит благословеня єпископови Яхимовичеви, на якого вложив обовязок, впливати на духовенство, щоби воно займало ся просвітою і містило статі в »Зор-і Галицькій¹⁾. Згадане послане викликало серед духовенства велику радість і вдячність для митр. Мих. Левицького²⁾.

На се ясне під національним оглядом становище митрополита вплинули не мало два люди, в першій ряді єп. Яхимович, в другій губернатор Галичини, граф Франц Стадіон, прихильний нашому народному розвитку. Коли одначе Яхимович поїхав на сейм до Відня і Кромержа, а граф Стадіон дня 30. VII. 1848 року уступив зі свого становища³⁾, митрополит Левицький захитав ся у своїх пересвідченнях. Місце Стадіона заняв Вацлав Залеский. Поляки підняли знова голову. Зібрані у »Собор-і руській« Поляки кинули підозріне, що »Руська Рада головна« при помочи часописи »Зор-і Галицької« нарід »до розбоекъ и рѣзнь побуджувала«. Треба було сильного протесту, щоби наклеїти, що сей заміт є »безвстыдною ложію«⁴⁾. Одначе згаданий протест не переконав митрополита, який підляг впливови губернатора Залеського і видав дві куренди, що серед сучасного, свідомого громадянства викликали крайне негодоване. Сей самий чоловік, який на становищі єпископа в Перемишлі в р. 1816—17 з молодечим одушевленем виступав в окремих письмах до цїсаря против накинєня польської мови у народних школах в Галичині, взивав під конець 1848 року в куренді духовенство, щоби воно приняло до шкїл польську мову. Станув також митр. Левицький в суперечности зі своїм, що йно згаданим посланем до »Ради руської«, коли в другій куренді посудив галицьке духовенство о підбурюванє народу до різні і рабунку.

¹⁾ Зоря Галицька 1848, ч. 10.

²⁾ Порівнай листи в нашій збірці ч. 101 і 102.

³⁾ Зоря Галицька 1848, ч. 13.

⁴⁾ Там же 1848, ч. 24 в статі: »До народа Галицького«.

Вислів сему негодованю дав крил. Мих. Куземський в листі до еп. Яхимовича з дня 26. XII. 1848 р., якого частину нарочно подаємо:

»Чогомъ ся найгорше боявъ, то то зачинае наступати. Его Превосход. преосвящ. Метрополить черезъ губернатора Залеского подбуреный зачинае выдавати курренды. Ти курренды дуже суть противни желанію народа — черезъ нихъ ту у Львовѣ все дуже збурене, а ножь буде ся дѣло на провѣнціи. Една курренда по нѣмецке въ рѣчахъ школ'ныхъ, щобъ ся застосовати до декрету Доблгофа и прияти пол'скій языкъ — декретъ, противъ которого цѣла Галичина ся збурила; — а друга по пол'ске, въ которой посуджу нашихъ священниковъ: що подбуряють народъ до рѣзы и рабунку«.

»Нѣхто анѣ Нѣмиць, анѣ Русыны не могутъ дойти того, що зповодовало Его Превосходител'ство нашимъ священникамъ такъ тяжкій и огидный закинути переступокъ. Богъ знае, якій буде того конецъ: але доброго певне ничего. Наибольше голосомъ згаджае ся на тоє съ той причини Залеского оскаржити и мѣнѣстеріумъ просити, чтобы сы го взяло зъ вѣдси, бо цѣла тая махѣнація отъ него походить. — Голуховскій намъ сприяе такъ, якъ и перше сприялъ, а мѣнѣстеріум, еслибы го намъ дало на губернатора, не мало бы зъ Галицію такого клопоту, якъ теперь. Прощу Вашего Преосвященства при способности зъ гр. Стадіономъ повогорити«¹⁾.

Старець-митрополит, лишений знаменитого дорадника Яхимовича ступив був на дорогу, для українського народу в Галичині крайно некорисну і небезпечну. Одначе, як чоловік інтелі-

¹⁾ Сей лист вийнятий з великої збірки листів та актів крил. Куземського, перехованих в архіві „Нар. Дому“ у Львові під наголовком: „Сборникъ актовъ, касающихся возрожденія Галицкой Руси, основанія и дальшого правленія „Народного Дома“ во Львовѣ, нашей гр. к. Церкви, русского языка въ школь, урядѣ и церкви, роздѣла Галичины на три части, за время отъ 1848 года по 1867 годъ“. Лист уміщений під ч. 24. Остаточню наше громадянство діждало ся іменованя намісником гр. Аг. Голуховського (з поч. 1849 р.). Коли останній вертав з Відня, крил. Куземський витав його словами: „Съ тоскою ожидалисьмо прибытія Вашего Высокопревосходительства, бо съ нимъ лучила ся надѣя лучшой долѣ и упорядкованье справъ краевыхъ“. Зоря Галицка 1850, ч. 82, стр. 496. Куземський і сучасні наші діячі завели ся одначе вже раньше у своїх надіях на Голуховського.

центний, він зрозумів, що до проводу архієпархії він, старець, вже не надавав ся, що на се становище треба чоловіка молодшого. Колиж в липні 1849 р. навістив його мозковий удар, він вважав умісним дня 4. IV. 1850 р. внести на руки цісаря резигнацію з митрополії. В письмі до цісаря покликував ся Мих. Левицький на свій вік (76 літ жита), на свою недавну недугу та на потребу митрополита здорового і сильного, який міг би бути помічним у великих реформах державних і церковних. На свого наслідника поручав митрополит еп. Яхимовича, а для себе просив о емеритуру по 36 літах єпископської служби у висоті 3000 зл.¹⁾

Вістка про резигнацію митрополита затревожила еп. Яхимовича. Він відніс ся негайно до віденського пароха, дра Спірідіона Литвиновича, щоби сей не допустив до прийняття резигнації в рішаючих, двірських та міністеріяльних кругах²⁾, яким крок митрополита видавав ся тоді, з огляду на час, невказаним. Міністер просвіти, граф Туа відповів митрополитови дня 24. IV. 1850 р. в імени цісаря, що готов вправді вводити його просьби, одначе бажанем монарха є, щоби він своє зреченє з владичого престола відкликав. В останних часах, під впливом революції на Угорщині, приневолено значне число угорських та семигородських владик до уступденя і саме тому цісар не рад би, щоби між сими подіями а резигнацією митрополита ставлено паралелю. Справи церковні домагають ся рівнож сего, щоби митрополичий престол був обсаджений, а ледви чи котрий єпископ міг би виказати ся таким досвідом, як митрополит. Іменоване двох нових крилошан та єпископа-суфрагана улекшать митрополитови його працю³⁾.

Під вражінем листу міністра Туа Мих. Левицький відкликав свою резигнацію дня 8. V. 1850 р., що цісар прийняв відтак до відома і велів висловити митрополитови своє вдоволенє⁴⁾. В чотири місяці пізнійше іменував цісар еп. суфраганом дра Івана Бохенського, 66-літнього старця, який хочби з огляду на свій вік, великої помочи митрополитови дати не міг і умер ще за жита митр. Левицького дня 28. I. 1857 року. Духовенство еп. Бохен-

¹⁾ Акт резигнації митр. Левицького перехований в „Нац. Музею“ у Львові.

²⁾ Гляди лист Яхимовича до митр. Левицького, печ. у нашій збірці під ч 117.

³⁾ Письмо гр. Туа, збережене в „Нац. Музею“ у Львові.

⁴⁾ Щачере відповіді митрополита гр. Тунови гляди в „Нац. Музею“ у Львові.

ським не одушевляло ся, а Іван Гушалевиц писав з нагоди його смерти до Якова Головацького: »Смерть Г. Епископа: нашихъ священниковъ не тронула, всё разсуждаютъ по русски: Онъ былъ Ляцкій Епископъ и Ляцкій Арцибискупъ погребаль его по своему«¹⁾. Заміт Гушалевица не був безосновний, що бачимо хочби з інтриги, яку еп. Бохенський підняв в р. 1853 против еп. Яхимовича з нагоди висилки депутації до цісаря по приводу замаху на його жите. Наслідком сеї інтриги, викликаной намісником Аген. Голуховським, в адресі до цісаря була мова тільки про шляхту, а крім сего перемиська епархія не мала в делегації свого відпоручника. Яхимович був зневолений в міністерстві внутрішних справ вияснювати за посередництвом Григорія Шашкевича інтригу а перед митрополитом жалував ся з окрема на намісникову, яка висловила гадку, що по смерти митрополита стане його наслідником Бохенський, а на епископським престолі в Станиславові засяде еп. Іжак²⁾, підчас коли „X. Jachimowicz jeszcze bardzo będzie mógł Bogu dziękować, jeżeli się ostatek przy swoim Biskupstwie Przemyskim“³⁾.

Згадуємо нарочно про сю подію на доказ, що митр. Левицький зазнав після відкликання своєї резигнації чимало колючок

¹⁾ Гляди мою студію „Кореспонденція Якова Головацького в літах 1850—62“. Львів 1905, стр. 323. Коротку згадку про жите дра Ів. Бохенського помістив я в моїй праці: „Львівська дух. семинарія в часах Маркіяна Шашкевича (1829—43)“, стр. XXII.

²⁾ Никита Іжак, пралат-кустос львівської капітули умер дня 19. I. 1869 р. в 70 році жита. Був се чоловік освічений і розумний. Заки став крилошанином львівської капітули, був парохом в Бродах. Про його смерть і похорони гляди Слово за рік 1869 ч. 3 і 4. Гляди також розвідку Ф. И. Євистуна: „Крыл. о. Никита Ижакъ jako цензоръ галицко-русскихъ изданій въ 1852—57 г.“ у „Вѣстникъ у Нар. Дома“. Львів 1907, стр. 70—6, 90—4. — В р. 1880 дня 9 (21) IV перепесено мощі митр. Яхимовича, митр. Литвиновича, еп. Бохенського, крилошан Мартина Барвінського, Івана Лотоцького, Никити Іжака і Андрія Дуткевича з городецького на личаківськый цвинтар при величезнім здвізі народа, в прияві університетських властей та при участі митр. Йосифа Сембратовича, еп. суфрагана Сильвестра Сембратовича і 60 священників. Гляди: Дж. Вѣтцковскій: „Григорій Яхимовичъ и современное русское движение въ Галичинѣ“. Львовъ 1892, стр. 86—90.

³⁾ Порівнай лист ч. 119, де є мова про посвяченє Бохенського на еп. суфрагана і лист ч. 130 про інтригу против еп. Яхимовича.

з боку краевого уряду, хоч у віденських властей від молодих літ по кінець життя тішився повним довірем. Ще в р. 1817 (13. IV) призначено йому з титулу іменования митрополитом, місце і голос в провінціальному сеймі у Львові. Цісар Фердинанд I. наділив його дня 6. VI. 1846 р. великим крестом ордену Леопольда, а дня 17. VI. 1848 іменував його примасом Галичини. На склоні літ, дня 28. VIII. 1856 року вручив Мих. Левицькому латинський архієпископ і кардинал Праги Фр. Шварценберг в Уневі кардинальський капелюх в привітні капітули і численного духовенства. Умер кардинал Мих. Левицький в Уневі дня 15. I. 1858 р. у 84 році життя і там його поховано дня 21. січня. Значнішого майна він після себе не лишив, а з сього, що остало, завіщав він легат на церкву св. Юра у Львові, на інститут дяків 1000 зл., на монастир Василянок в Словіті для сиріт 1195 срібних рублів і тисяч золотих у срібних цванцігерах, окрім тисячки золотих, скла і порцеляни для самого монастиря. Обдарував він також в завіщанню чотири добродійні, львівські інституції, німих, сліпих, дітний і бідних¹⁾.

Для характеристики митр. Мих. Левицького годить ся піднести ще одну черту, рідку навіть у дуже визначних людей. Він умів добирати для себе з поміж духовенства добрих дорадників і співробітників, та рідко коли на них помилявся. Згадаємо хочби тільки знаменитого референта консисторії, о. Ів. Слимаковського²⁾, незрівняного політика та суспільного діяча, крилошанина, а з часом холмського єпископа, Мих. Куземського³⁾, а вкінці великого

¹⁾ Gazeta Lwowska 1858, ч. 19 (життєпис Мих. Левицького) і ч. 21 (опис похоронів), Lemberger Zeitung 1858, ч. 13 (життєпис) і 31 (похорони) та Wurzbach: „Biographisches Lexikon“ том 15, стр. 40—41.

²⁾ Про о. Ів. Слимаковського гляди мою студію: „Львівська духовна семінарія в часах Марк. Пашкевича (1829—43)“, стр. XXVI—VIII. Багато його рефератів збережено в архіві львівської дух. семінарії.

³⁾ Мих. Куземський уродив ся дня 8. (20.) XI. 1809 р. в Шибалині коло Бережан, як син священика Евстахія і Анни з Домчевських. В сій місцевості проживала родина Куземських без перерви 400 літ. Парохія переходила все із сина на батька. Михайло був останнім нащадком роду Куземських. Нормальні та гімназійні школи кінчив він в Бережанах, філософічні і богословські у Львові. Митр. Мих. Левицький зацікавив ся талановитим питомцем і взяв його в р. 1832 з собою на обїздку львівської архієпархії в характері секретаря. Очевидно, числив митрополит, що Куземський висвя-

владику, дра Григ. Яхимовича, якому з огляду на матеріал, який містимо у нашій збірці, належить ся ширша згадка.

Гр. Яхимович уродив ся дня 6. II. 1792 року в Підбірнях коло Львова, де його отець був священиком. Гімназію скінчив

тять ся безженням і тому задержав його у себе цілий рік. Одначе в р. 1833 просив Куземський митрополита о звільнене зі службю, почім оженив ся в Марію Січинську, дочкою пароха в Микулницях, о. Петра. Після висвячення став Куземський завідателем парохії в Залізцях, де в рік пізніше подовів. Тут основлв він школу і займав ся живо долею громадян. В р. 1836 покликав його Мих. Левицький на сповідника до церкви св. Юра у Львові, в рік пізніше іменував консисторським канцлером, а в р. 1842 вислудив для него становище пралата-схоліарха, хоча сему противив ся офіціал капітули, о. Мартин Барвінський (гляди листи ч. 2 і 7). Для шкільництва поклав Куземський неоцінені заслуги, бо основав протягом 15-літ поверх тисяч шкіл т. зв. дяківок, до яких нарід радше горнув ся, чим до польсько-німецьких, нормальних, чи тривіальних. Завдяки йому числила львівська архієпархія вже в р. 1848 коло 300 шкіл. В р. 1848 і дальших розвинув Куземський незвичайно широкую політичну і культурну діяльність, став заступником голови „Ради руської головної“ з її численними філіями, скликав „собор учених“, основав „Матицю“ і немало причинив ся до адвигнення „Народного Дому“ у Львові. Безліч меморіалів і листів доступних нам свідчать про нечувану пильність і серйозність його роботи. Що найменше половину галицька земля в літах 1848—67 до красвого і віденського правительства виготовив Куземський. Визначають ся вони великою бистроумностию та рішучостию. Рівно заслуженого у сім напрямі чоловіка галицька земля не має. За дуже значну працю у львівській капітулі відзначено його в р. 1856 достоїнством пралата-кустоса. В р. 1865 обняв він становище архідіякона, а коли дня 3. IV. 1865 р. помер офіціал Мартин Барвінський у 81 році життя (Слово 1865, ч. 24), Куземський став генеральним вікарієм і офіціалом митр. Мих. Левицького. Після смерти єпископа суфрагана ґоженського та митр. Мих. Левицького управляв він львівською архієпархією і майном митрополії від р. 1858—1860, построїв великий капітульний будинок від сторони городецького передмістя, вибулував нову цвнницю, основав дяківський інститут при церкві св. Юра і заложив капітульний огород. В р. 1859 поборював він з великим успіхом намір Ґолуковського в справі введеня латинської азбуки в галицьке письменство. Від р. 1861 був він соймовим послом. За заслуги на полі галицького шкільництва наділив його цісар командорським орденом Франц-Йосафа, а крім сего іменував „членом наукової Ради у Відні“. Прізвище Куземського стало так голосне, що російській цар іменував його дня 28. V. 1868 року холмським єпископом, а пана потвердив його в сім характері дня 22. VI. 1868 р. Ще раньше надав

у Львові, а богослове зі степенню доктора богословя у Відні. Там висвятів його Мих. Левицький в безженнім стані дня 26. VII. 1816 р. Від року 1819—1837 був він професором релігії на львівським університеті, а від р. 1825 викладав також педагогію. В р. 1836 одержав він степень доктора філософії. Вже давніше став він крилошанином львівської капітули, а дня 1. XI. 1837 року обняв обовязки ректора львівської дух. семинарії, які сповняв по день 1. XII. 1841 року. Кількома днями раніше (21. XI.) одержав він свячення на єпископа-суфрагана. Завдяки своїм личним прикметам і полертю митр. Мих. Левицького, цїсар Фердинанд I. іменував його наслідником Снігурського на владчїм престолі в Перемишлї дня 12. IV. 1848 року, одначе він обняв управу епархії що йно дня 25. III. 1849 р. В десять лїт пізніше

йому цар ордер св. Анни II. кляси, Відїад еп. Куземського через Галичину до Холму дав нагоду до манифестацієного прашаня у Львові на засїданю „Народного Дому“ і по дорозі з Жовкви до границі (Слово 1868, ч. 71, допись з Рави руської: „Дорога преосв. еп. Михаила изъ Жолвки до границь“, де поміщений вірш Павла Леонтовича). Одначе з початком 1871 р. Куземський покинув свою епархію і переселив ся до Галичини, замешкав зразу у Львові, а опісля купив помість в Ляшках горішних і там умер дня 5. XII. 1879 року. Його місце в холмській епархії заняв Маркил Попель, який остаточно насильно перевів в Холмщині православє і дня 18. II. 1875 підписав wraz з иньшими галицькими священниками-апостатами просьбу до царя, щоби сей дозволив епархію прилучити до православної церкви (Слово, 1875, ч. 38). Пелеш виступив против еп. Куземського із замїтами, за чїм дозволом він покинув епархію і чому він не протестував против Попеля? При сїй нагоді завважав Пелеш, що цар Никола I. не поважив ся був йти насильством против унійтського архієпископа Йосафата Булгака (+ 1838), а певно й Куземського не стрїнуло би засланє на Сибір, бо він був австрійським горожанином. О скільки нам відомо, еп. Куземський вивіз із Холму свій архив до Львова. Тут треба шукати розвязки питань і замїтів та питань Пелеша (Geschichte der Union, II, стр. 861). Матеріяли до житєписи еп. Куземського находимо в „Слові“ за рік 1865, ч. 63, в брошурі „Мих. Куземский, очеркь его жизни и пращальное его слово, яко памятникъ его дѣятельности для блага галицкой Руси изданъ въ нарочитый день его консекараціи въ холмського епископа 11. (23.) Августа 1868 г.“. Львовъ 1868, в творі Пелеша (II, стр. 858—62) та в меморіялах і листах, обильно розкинених по львівських архивах. Еп. Куземський мав дочку Юлію, видану за пізнішим президентом апелляцієного сенату у Відні, Вас. Ковальським, яка умерла дня 12. (24.) IV. 1868 р. (Слово за рік 1868, ч. 29 і 30).

(5. IX. 1859 р.) іменував його цісар Франц Йосиф I. митрополитом. Це становище заняв він дня 13. XI. 1860 року. Умер дня 17. (29.) IV. 1863 року.

У віденських, дворських кругах мав Яхимович велике довіре. Цісар відзначив його достоїнством тайного радника і командорським крестом ордеру Леопольда, наслідком чого він дістав також титул барона. На львівським, філософічним видліі вибрано його в р. 1837 деканом, а вже коли був митрополитом, пошановано його вибором, з поза колегії професорів, в р. 1861/2 на ректора університета. На сім становищі виклопотав він у Відни для університета нові інсигнії, бо старі затратили ся в р. 1848 при бомбардуваню Львова. Ново придбані інсигнії посвятив він дня 9. V. 1862 р. в університетським костелі св. Николая, почім відбуло ся свято переданя їх сенатови в університетській авлі, на яким Яхимович промовив клясичною латиною. Вже після смерти Яхимовича завішено його портрет (10. VII. 1865 р.) в авлі університета поміж портретами інших ректорів-магніфіків¹⁾.

Одначе всі цісарські та університетські відзначеня, хоч як вони були високі, не можна рівнати з тим необмеженим довірем і популярністю, з якими відносив ся до него український нарід в Галичині, головно від р. 1848. В раньших роках його погляди в національних, а спеціально культурних справах мало відбігали від пересвідчень митр. Левицького²⁾. Він писав свої розвідки про календар в польській або німецькій мові³⁾, та згідно з духом часу,

¹⁾ Одинокую спеціальну монографійку про жите великого, галицького владика подав Дм. Вѣнцковскій: „Григорій Яхимовичъ и современное русское движеніе въ Галичинѣ“, Львів 1892. Багато даних до його житєписи і оцінки діяльности находимо в Пелеша: „Geschichte der Union“ II, стр. 931—9 і 964—8. Гляди також L. Finkel: „Historiya Uniwersytetu Lwowskiego do r. 1869. Lwów 1894, стр. 233—4. Оцінку діяльности Яхимовича на становищі ректора семинарії написав я в моїй студії „Львівська духовна семинарія в часах Маркіяна Шашкевича (1828—1843)“, стр. XXI—II і CXXXIV—CLVI.

²⁾ Гляди: Як. Головацкій: „Литературный Сборникъ Галицко-русской Матицы“ 1885, стр. 40—1 (в автобіографії), порівнай також мою студію до „Кореспонденції Як. Головацького“ (1835—49), стр. LXI, або й другу студію „Львівська дух. семинарія в часах Марк. Шашкевича“ (1829—1843), стр. CLVI.

³⁾ Яхимович видав розвідки: „Liczbowanie astronomiczne, tuzzące się kalendarza“, Lwów 1828 і „Abhandlungen über die

виголошував проповіді в костелі Єзуїтів рівнож по польськи¹⁾. Одначе й тоді дбав він щиро про повагу церкви²⁾, а що митр. Мих. Левицький перебував з часта в Уневі, провід цілої архієпархії спочивав майже виключно у його руках. Одначе ся праця, для ширшого світа мало звісна, не могла придбати для него розголосу. На ширший овид діяльности виступив Яхимович доперва в р. 1848 і станув відразу на таким янім, повнім достоїнства становищи, що потягнув за собою не тільки митрополита, але став також ідеалом владики для всіх верств українського народу в Галичині. Як предсідник «Головної Ради руської» підписав він першу політичну відозву, у якій підчеркнено самостійність та національну і культурну єдність цілого українського народу³⁾. Він брав живу участь у всіх політичних подіях тревожного 1848 року, коли галицькому губернаторови гр. Стадіонову висувала ся вже власть з руки (лист ч. 78). На вість, що Поляки хотять окликати у Львові польську республіку і мають зажадати від святоюрських крилошан згоди і підписів, Яхимович приказав, щоби ніхто з крилошан не важив ся підписати такої заяви, доки на се митрополит не дозволить. Знав Яхимович, що за відмову підпису йому грозить смерть, тому написав завіщане, одначе своєю рішучою поставою успокоїв сильно затревожених крилошан (ч. 78 і 80). Рівнож впливав він на питомців львівської дух. семинарії, щоби не йшли на руку польським агітаторам, які відкрито виступали і промови виголошували в семинарії та до підпису адрес накликували (ч. 78 і 80). Питомцям не дозволив еп. Яхимович висилати адреси до віденської молодежи (ч. 86). Відмовив також Яхимович своєї участі в польській „Rad-i narodow-ij“, основаній дня 13. IV. 1848, яка при помочи двох членів-Українців, дра Онуфр.

Regeln, nach welchen die Slaven des griech. Ritus den Ostertag berechnen. Lemberg 1836 (за сю останну розвідку одержав Яхимович докторат філософії).

¹⁾ Kazania... d. 3. pazdziernika 1840 w kościele lwowsk. XX. Jezuitów, na uroczystość pamiątki kanonizacyi sw. Franciszka de Hieronimo kapł. tow. Jezus. Lwów 1840.

²⁾ Порівнай листи ч. 5, 11, 12. Яхимович дбав, щоби при богослуженю у Єзуїтів не упосліджувано митрополита, щоби уставлено на відповідній місци престол, та щоби три єпископи відчитували в часі процесії тільки три євангелія, з вилученнєм провінціала Єзуїтів, який хотів в сей спосіб виявити себе на зверх рівним, або й висшим від них.

³⁾ Зоря Галицька 1848. ч. 1, „Одозна до руского народа“.

Криницького і Василянина Устияновича хотіла представити Галичину, як одноплеменну цілість. Яхимович велів провінціялови Василян усунути негайно Устияновича до монастиря в Гоншіві (ч. 80 і 84), а негодував на др. Криницького, що виїхав з польською депутацією до Відня (ч. 93). Перед днем 22. IV. 1848 явила ся у Яхимовича депутація польської „Gwardy i narodow-oj“, зложена з двох офіцерів і одного жовніра та зажадала, щоби він подав духовенству вказівки, як воно має поступати, одначе Яхимович відповів з достоїнством, що не може мішати ся в права Губернатора, який краєві відносини добре знає і відповідні прикази видати може (ч. 84). На місце розвязаної гр. Стадіоном „rad-ni narodow-oj“ (26. IV. 1848 р.) покликано дня 3. V. окрему прибічну раду (Beirat), у якій засів Яхимович. Засідання відбували ся кожного дня (ч. 90). Яхимович брав живу участь в нарадах а його діяльність сильно не подобала ся Полякам, які вислали до него безіменний лист а в нім взивали, щоби опамятав ся і „usunął się od zasiadania w radzie Ateusza (гр. Стадіона), gdyż czas bardzo krótki mi pozostaje“ (ч. 88). Одначе Яхимович не злякав ся погрози, приступив дня 2. V. до основаня »Ради головної руської«. причинив ся до видаваня часописи »Зорі галицької«, якої перше число вийшло дня 10. V., а в ній напечатав згадану вже відозву про самостійність та єдність цілого українського народу, яку в цілім краю прийнято з великим одушевленем. Сам Яхимович стверджував в листі до митрополита з дня 27. V., що одушевлене для української народности всюди виявляє ся і лучить ся із заявами привязаня для правительства, що одначе польській партії все те дуже не подобає ся і вона ріжними способами старає ся ставити перепони головно через розсіване всяких брехонь у своїх дневниках (ч. 92). Але сам Яхимович дбав щиро про те, щоби одушевлене не зменьшало ся і радо взяв участь навіть в богослуженю в огороді Яблоновських для полку галицьких гренадерів, з якого 40 осіб, головно дяків учило ся співати »Христос воскрес«, щоби співом звеличити свято. Подія се на позір дрібна, одначе відомою було річю, що урядови і Українцям в р. 1848 залежало дуже на тім, щоби мати військо по своїй стороні (ч. 92 і 102). Всі заходи Яхимовича одобрявав митрополит, який, з причини недуги і старости, час революції 1848 р. перебував у своїй палаті в Уневі (ч. 79, 85, 86, 87).

Здаєсь, що не помилимо ся, коли почислимо також в заслугу еп. Яхимовичеви, що він умів приеднати на сторону галицьких

Українців губернатора, гр. Франца Стадіона, завдяки своїй зрівноваженій політиці та лояльності супротив австрійського уряду. В початку липня 1847 року очікувано у Львові приїзду графа Стадіона. Губерніяльні урядники були йому не раді, бо попередила його слава, що любить заходити zu ungelegener Zeit до бюро, що контролює урядників та за багато праці від них вимагає, а се було не на руку людям, яких рідко можна було застати в уряді (ч. 41). Небавом рознесла ся поголоєка, що новий губернатор поїхав з Перемишля через Самбір, Стрий до Станиславова, а з відтам вибирає ся до Коломиї, Чернівців, Заліщик, Тернополя, та що доперва через Золочів, або Бережани прибуде до Львова. Говорено загально, що по дорозі завісив він в урядованю деяких комісарів-молодників, а в перемиській окрузі мандатаря, який поїхав на лови, а багато селян надармо його вичікувало (ч. 42 і 44). Остаточно прибув граф Стадіон до Львова в початку серпня 1847 р. і дня 3. VIII. привітав його еп. Яхимович в імені митрополита та галицького духовенства. Губернатор відповів різко, що духовенство, яке повинно нести крест, не відповідає вповні своєму покликаню і тому він бажав би, щоби воно помагало йому в піднесеню просвіти люду „dla uskutecznienia lepszego bytu i t. d.“ „Po tey perorze skłonił się, a myśmy się oddalili“ — кінчить Яхимович лист до митрополита, а в иньшій письмі висловлює вдоволене, що такої перорри, яка очевидно з гори була уложена, не почув сам митрополит (ч. 43 і 44)¹⁾.

Те, що сказав Стадіон еп. Яхимовичеві з нагоди повитаня, підніс він при кінци 1847 року в окремім розпорядку, в яким чорними красками зобразив жите галицького простого люду, докоряв духовенству, що воно не займає ся парохіяльними школами і дораджував т. зв. Musterpredigten, які священики обовязані були би відчитувати в церкві (ч. 55). Відповідь на розпорядок Стадіона зладив сам митрополит, у якій застеріг ся против Musterpredigten, а рівночасно велів духовенству подати зміст згаданого розпорядку Стадіона до відома та поручив відбувати проповіді і катехизувати

¹⁾ Супротив духовенства був Стадіон упереджений, коли перед лат. каноніком Жмігродзким висказував ся про него так, що прикро було слухати, причім мав додати: „Ich werde von der Geistlichkeit gehetzt, wie ein Hirsch, aber ich werde doch meine Absichten durchsetzen“. Яхимович догадував ся, що ці слова не могли відносити ся до українського духовенства, яке мійких прикростий губернаторови не заповідяло (ч. 67).

молодіж. Митрополит догадував ся, що новий губернатор підійме ще нові проекти та що може прийти до конференції, як в р. 1816, на яку взивано його з Перемишля „kiedy zakrawane na to, aby język ruski z naszych szkolek był wykluczony“ (ч. 58). Згогад митрополита здійснив ся. Передовсім задумав гр. Стадіон реформувати львівську духовну семинарію. Він зайшов з радником Кавряні в часі обіду до семинарії (перед 10. II. 1848 р.), сам питомців екзамінував і дивував ся, що питомці так багато часу тратають на непотрібні предмети. Коли побачив в бібліотеці старі книжки, радив їх спалити, а натомість поручав питомцям Шіллера, Гете, Вольтера. В семинарії застав Стадіон нечуваний бруд, несмачні страви а на відхіднім сказав, „że tylko córka trakterki mi się podobała, bo sama trakterka jest tak brudna, że ja tylko obsegami wziąć by można“ (ч. 67). Своє негодованє на нелад в семинарії, якої ректором був тоді др. Бохенський, висловив гр. Стадіон в окремім письмі до консисторії¹⁾. Остаточнє намірена Стадіоном реформа скінчила ся на нічім, бо гроший на неї не було, а митрополит та Яхимович недвозначно висловили гадку, що губернатор може перевести таку справу тільки в порозуміню з ними (ч. 69, 71). Заявив також губернатор, що небавом відвідає конвікт Єзуїтів і сам буде екзамінувати поступи їх елевів, хоча звирив ся, що латинської мови добре не знає (ч. 71).

Коли одначе в самій думці про реформу семинарії містили ся також точки, на які митрополит і Яхимович могли згодити ся, то друга справа діймила їх болючо. В поч. січня 1848 року доносив еп. Яхимович митрополитови, що губ. Стадіонові піддано гадку введеня латинської азбуки, як спеціальний середник до поширення просвіти між народом (ч. 59). Ще дня 4. II. 1848 р. писав еп. Яхимович, що Стадіон запитував його в часі обіду, „dlaczego nie zamieniamy cyrylijski alfabet na łaciński, który od innych narodów jest przyznany“. Еп. Яхимович мусів доказувати Стадіонові в розмові, що латинська азбука до нашої мови не надає ся (ч. 65). Небавом надійшли події, які справу введеня латинської азбуки відсунули на дальший плян, хоча митрополит і Яхимович побоювали ся, щоби Стадіон її поновно не віддвигав (ч. 64 і 67). Впрочім видно було, що гр. Стадіон почав поволі клонити ся в сторону української справи, бо вже 3. II.

¹⁾ Гляди мою студію: „Львівська дух. семинарія в часах Марк-Шашкевича“ стр. LXI. Гляди також лист ч. 69.

1848 р. виявив свою згоду на видаване української часописи для народу, причім одначе висловлював думку, що часопись не оплатити ся і треба би було, щоби хтось дав на неї зачет (ч. 65). Коли одначе Ставропільський Інститут рішив ся в перших днях мая 1848 р. видавати »Зорю Галицьку«, гр. Стадіон заявив, що готов на рахунок правительства передплатити кількесот примірників, щоби їх розіслати безплатно біднішим громадам (ч. 88, порівнай ч. 66--70). Поляки, що знали прихильність гр. Стадіона до латинської азбуки, хотіли використати сю обставину і тому на соймї в Кромерижи запитав пос. Країнський, чи правительство не схотіло би подбати, щоби руський загал прийняв латинську азбуку? Гр. Стадіон, тоді вже міністер внутрішних справ відповів при кінци січня 1849 р. »якихъ тамъ буквъ Русины до своего языка уживають, въ тоє міністерство не має права входити«¹⁾.

Льобяльність українського народу в Галичині і розважна політика Яхимовича настроювали прихильно губ. Стадіона для української справи та її керманича. В прив'язі Яхимовича прийняв Стадіон на послуханю випущених польських політичних в'язнів, які дякували йому за свободу і домагали ся усуненя зі Львова полку шволесерів (ч. 93). Велику пошану виявив гр. Стадіон еп. Яхимовичеви, коли номінаційний декрет на перемиського владику приніс йому домів і лично передав (ч. 88). Колиж на руки Стадіона вніс український наряд адресу до цісаря з датою 19. IV. 1848 р., у якій домагав ся введеня народної мови у низші та виспі школи, оповіщуваня розпорядків в рідній мові, образованя духовенства в такий спосіб, щоби воно могло в народній мові вияснювати правди віри, рівноправненя всіх трех обрядів, допущеня Русинів до урядів, а з поміж иньших народностей тільки таких, які би знали руську мову, — граф Стадіон не тільки вєднав скору відповідь (9. V. 1848 р.) з центрального правительства, але й сам, під адресою Яхимовича, вислав сердечне письмо, в яким заявив, що доложить всіх заходів, щоби бажаня цісаря Фердинанда I. перевести в діло²⁾. Яхимович умів зі своєї сторони оцінити добру волю і прихильність Стадіона і коли тільки дізнав ся, що йому залежало би на тім, щоби його вибрано до віденського сойму, Яхимович вибір Стадіона перевів і мав у нім

¹⁾ Зоря Галицька за рік 1849, ч. 11 (26-те засіданє сойму).

²⁾ Адресу, відповідь Стадіона і центр. правительства напечатано в р. 1848.

щирого помічника не тільки у Львові, але й у Відні, де оба зійшлися в характері послів (ч. 97—9) і де небавом іменовано гр. Стадіона (22. XI. 1848 р.) міністром внутрішніх справ. За щирю поміч для галицької справи пошановано гр. Стадіона глибоким довірем за життя, вибрано вдруге послом в равськiм окрузі дня 12. II. 1849 р. мимо завзятих, неприхильних заходів з боку Поляків¹⁾, а коли він небавом (дня 8. VI. 1853 р.) умер, наслідком умової недуги, в молодім віці, бо ледви у 47 році життя, Богдан Дідицький звеличив його пам'ять сердечним віршом²⁾, у яким читаємо:

Сумно надъ Днѣстромъ и надъ Дунаемъ,
Мутно протекаетъ Сянъ и Бугъ,
Улегалась печаль надъ нашимъ краемъ:
Ахъ бо Руси искреннѣйшій Другъ
Не живетъ уже — тамъ надъ Дунаемъ...

На еп. Яхимовича числив уряд у найприкрійших для себе хвилях і коли в липни 1848 р., з нагоди рекрутації, заносило ся у Львові на польське повстанє, військові круги запитували його, чи на лояльність українського населення можна рахувати? В порозуміню з військом поручив Яхимович підльвівським громадам через священників, щоби селяни, в разі цотреби, явили ся зі зброєю, яка була у них під рукою, на рогатках Львова і перетяли комунікацію (ч. 102).

Саме під той час (10. VIII. 1848 р.) почали ся засідання віденського сойму, які тривали аж до хвилі бомбардованя Відня (12. XI. 1848 р.). Яхимович виїхав на засідання доперва дня 28.

¹⁾ Зоря Галицка 1849 р., ч. 14. Завважаємо, що гр. Стадіон в р. 1847 ставив перепони поділові Галичини, коли одначе став міністром, не опирав ся йому, тільки ріжнив ся від проєкту Куземського в способі переведеня. Dr. Bronisław Łoziński: „Agenor hr. Gołuchowski“. Lwów 1901, стр. 140—1. 5, Ів. Кривецький: „Справа поділу Галичини в рр. 1846—50“ (Записки Наук. Тов. ім. Шевченка т. 94—7), де дуже точно зібрано не тільки меморіяли руської Ради, але й подано докладний огляд ворожих заходів з польського боку. З становища міністра внутрішніх справ звільнено гр. Стадіона при кінці липня 1849, а його наслідником став Бах (Зоря Галицка 1849, ч. 61).

²⁾ Зоря Галицка 1853, ч. 15 (вістка про смерть Стадіона) і ч. 16 вірш Дідицького п. н. „Во пам'ять усопшого Франца С. Др. Стадіона, бывшаго намѣстника Галичини“.

VII. 1848 р. і по дорозі бачив ся в Перемишлі, коло почти, зі своїми крилошанами (ч. 104, гляди також ч. 103). В соймі вибрано еп. Яхимовича до комісії, яка мала уложити начерк конституції. В засіданнях сойму і згаданої комісії, які тривали з малими перервами по цілих днях, брав еп. Яхимович дуже живу участь, однак вдоволення не находив, бо бесідники виступали „z potrzebnemi i niepotrzebnemi porawkami, byle by tylko coś powiedzieć“. Найважнішою справою вважав еп. Яхимович поділ Галичини, рішений цісарем Фердинандом I. вже роком раніше (27. II. 1848)¹⁾ і готовив ся до розправи з Поляками, які висловлювали гадку, що в Галичині є тільки польська народність а ріжниця обрядів не становить народности. Жалував ся також Яхимович на галицьких послів селян, які не знали німецької мови і голосували з часта, під впливом підшептів, за некорисними для української справи внесками (ч. 105).

Окрім праці в соймі, поробив ще Яхимович чимало заходів по міністерствах у справах, за якими звертав ся до него крил. Куземський. Референтами в галицькій губернії були Німці, або Поляки. »Німець, писав крил. Куземський до еп. Яхимовича, хоть здатний и може по части й сприяющий не має вѣдомости о русынахъ правѣ жадной — выдѣлисьмо тое на Каврїянѣмъ. Полякъ же для того, що Ляхъ, не може спрїяти Русынамъ«. Тому треба би віддати наш реферат в руки »Русына правдивого«, »абысмо мали хоть одного заступныка при губерніумъ«. Поляки мають референта при губернії священника, випадало би, щоби »и нашъ рефератъ священникъ провадилъ«, одначе Куземський не був за тим, бо священник мусів би що йно учити ся, тому треба вислати підготованого урядника, а »мое и насъ всѣхъ тутъ уважнѣйшихъ Русыновъ зданье есть, щобъ насъ йно еденъ секретарь г. Хомѣнскій въ теперѣшномъ часѣ въ Губерніумъ годне заступити могль«. Застерігав ся крил. Куземський против »змысленныхъ Русыновъ«, Мартиновича, Мадуровича, а головно против Венковського²⁾, »который, якъ чути, дуже ся о тое вбывае«.

¹⁾ Dr. Br. Łoziński: Agenci hrabia Gołuchowski w pierwszym okresie rządów swoich (1846—59). Lwów 1901, стр. 136. Порівняй лист ч. 27.

²⁾ Куземський говорить тут про дра Кирила Вінковського, радника віденської фінансової прокуратурії, який умер дня 2. II. 1865 р. по дводневній недугі в 56 році життя (Слово 1865, ч. 8). В р. 1848 ішов він рука в руку з Поляками, хоча вибрано його послом

В сім напрямі внесла »Рада головна руська« меморіял до цїсаря і міністерства внутрішних справ¹⁾, а Яхимович, без сумніву, не відмовив свого попертя у мін. Добльгофа. Рівночасно поручив він на урядника в мін. справ внутрішних циркулярного комісаря Калитовського, який тоді бавив у Відні (ч. 106).

В піннім листі з р. 1848 доносив Куземський еп. Яхимовичеви, що вислано коротке письмо до віденського сойму про поділ Галичини на дві провінції, польську і руську. До сего письма долучено на руки Яхимовича довше пронамятне письмо з проською, щоби він його рівнож соймови предложив, заки воно вийде печатію в 4000 тисячах примірників в ціла ширшого розповсюдження²⁾.

В письмі з дня 28. VIII. 1848 р. повідомив Куземський Яхимовича, що в Жовкві держать ся Русини добре, бо не тільки

до віденського сойму в Яворова. Був він членом „Руского С.бора“, який завязали Поляки дня 23 V. 1848, щоби параліжувати діяльність „Ради головної руської“. Колиж Поляки против „Зорі Галицької“ основали „Dnewnyk ruskij“, що виходив під редакцією Івана Вагилевича, в 4 числі з дня 8. (20.) IX. 1848 р. помістив Kuryli Maхym Wienkowskij „oświadczenie“, де розказав, що дістав анонім, в якім хтось хоче накинути йому чорно-жовті засади, але він почував себе Русиною і вважає великою помилкою, що Русини хочуть відривати ся від Поляків, бо тоді залле їх германізм, а сильними можуть стати тільки через злуку з Поляками. На се „oświadczenie“ відповів прегарною статією в „Зорі Галицькій“ за рік 1848, ч. 22—4 о. Йосиф Левецький (граматик) п. н. „Odpowѣdь на oświadczenie obywatela Kyr. Maks. Winkowskiego, посла галицького на сеймъ конституційный во Вѣднѣ“, у якій порушив багато справ, по нинішній день актуальних і доси не переведених. „Oswiadczenie“ Винковського довело до негодованя австрійського уряду і до виключеня автора з членів Ставропітії, до якої одначе його з часом прийато поновно а навіть вибрано заступником сеніора. (Порівнай мою статією: „З історії русофілства в 50 тих роках XIX віку“. Календар »Просвіти“ на рік 1918, стр. 143—151). Винковський боронив міністра війни Лятура, якого віденські революціонери в р. 1848 убили і повісили на ліхтарні і мало що сам не погиб. Йому вложено вже також петлю на шию, а з рук товщи спас його Смолька, який заявив, що се Поляк, посол і демократ. (Д. Вѣнцковскій: „Григ. Яхимович“, стр. 53). Про заходи Винковського, щоби дістати концесію на часопись (як здає ся „Dnewnyk ruskij“), гляди лист ч. 67.

¹⁾ Гляди збірку листів та меморіялів Куземського п. н. „Сборникъ актовъ“ (лист ч. 5. з р. 1848, одначе без означеня дня і місяця).

²⁾ „Сборникъ актовъ“ лист, значений: „до ч. 231“.

«священники народними справами займають ся, але й міряни, між ними два скарбові урядники Віктор Дзерович і Август Май. Тому »Ляхи ся на тоє усадили«, щоби їх обох з Жовкви перенести і вислали в сій справі просьбу до міністерства скарбу. Жовківська Рада руська запротестувала проти наміру перенесеня згаданих урядників у письмі до міністра, а львівська головна Рада звернула ся через Куземського до Яхимовича, щоби він їм не дав зробити кривди¹⁾.

З поручени митр. М. Левицького вислав також Куземський на руки Григорія Шашкевича для Яхимовича дня 5. X. 1848 р. уваги львівського ординаріяту на новий „Entwurf der Grundzüge des öffentlichen Unterrichtswesens“, щоби єп. Яхимович і Шашкевич »въ часѣ, якъ о училищахъ дебатувати будуть згодне съ тими увагами и зъ становишка въ нихъ сказаного виходили«²⁾.

Небавом дійшла до Львова вістка, що пос. Фістер поставив у соймі внесок, щоби знести всі монастирі. Тому писав крил. Куземський дня 17. IX. 1848 р. до Григ. Шашкевича: »Въ нашимъ обрядку пно еденъ есть Монастырь Ч. С. Василія великого, щобъ той затримати, Русь цѣла ся рушить. Отожь наша рада головна подала протестъ въ томъ взглядѣ до рейхстагу, той протестъ залучаю тутъ й прошу, щобысте его Его Преосвященству вручили, бо на его руки вже посланный въ томъ взглядѣ протестъ отъ нашего Преос. Г. Митрополіти. До того протесту рады головної есть также долучинный протестъ рады Жовковской й троха подписовъ«³⁾.

Одначе не всі справи могли прийти на дєвний порядок соймових нарад, бо в серпни 1848 р. почали ся вже кроваві боротьби з рільниками, а у вересни приходило до уличних демонстрацій, звернених против католицької церкви. Уладжено також похід з лучивами послови з Праги, книгареви Боршови, який на засіданю заявив, що конституційний сойм для видаваня законів не потребує цісарської санкції (ч. 107). В початку місяця жовтня прийшло у Відни до розрухів, серед яких убито міністра Лятура і зрабовано арсенал. Почала ся домова війна. Цісар Фердинанд I. покинув замок в Шенбруні, а сойм зішов ся на раду, одначе про свєбідну виміну гадок на засіданях не було бе-

¹⁾ Там же лист ч. 7.

²⁾ Там же лист ч. 17.

³⁾ Там же лист ч. 12.

єїди. Заходила обави, щоби сойм не перемінив ся в революційний трибунал. Тому рішила часть послів вїхати з Відня до Берна і там вичікувати розвитку дальших подій. Дня 17. X. вїхав з Відня еп. Верххлейський, але його завернено з мосту над Дунаєм і він доперва дня 20. X. міг направити ся в дальню дорогу. Дня 19-го вїхав еп. Яхимович і серед пригїд по двох днях прибув до Берна (ч. 108). Остаточно сойм перенесено до Кромєрижа. Засїдани почали ся дня 22. XI. 1848 р. і тривали в деяких днях по 11 годин. Одначе Яхимович не надїяв ся багато навіть з конституції, „ulozonej od bezbożnych po większey rewolucyonistow, ktorych jedynym celem bydz się zdaie obalenie tronow i ołtarza pod pięknym pretekstem wolności i sumienia“ (ч. 109). У конституційній комісії сойму в Кромєрижі виголосив Яхимович дня 23. I. 1849 р. промову в справі подїлу Галичини¹⁾. Кількома днями раніше відбув еп. Яхимович в Кромєрижі величавий йорданський похід над ріку, де серед великого одушевлення Мораван освятив воду. Крил. Куземський не лишив рівнож у спокою еп. Яхимовича в новім осїдку сойму і в листї з дня 11. XII. 1848 р. порушив шкільні справи, причім хотїв піддержати його на дуї, коли писав: »У насъ Славянъ отрождєніє отечества завше выходило отъ священниковъ; — такъ насъ учитъ давна исторїя, тое саме видимо и нинї у Юго-Славянъ. Патріархъ Раяичъ переводить народомъ сербскимъ, Ваше Преосвященство нашимъ руско-галицкимъ народомъ. На Ваше Преосв. упованїє покладаемъ, бо знаемъ Вашу ревность о справу народну, а хотъ божєє провидїніє Вашему Преосвящен'ству опредѣлило управлять церквою Его въ дієцезїи перемьской — наше Високочитанїє и любовь и тамъ Васъ достигне, бо роздѣль дієцезал'ный не дѣлїть сердець руского народа. О поданяхъ нашихъ не чувати, що мѣнїстерїумъ задецьдує. Маю вѣдомости, що Сербы узыскали, о що просили; сподѣвати ся, що и мы не надаремне колотали. Чую, що Залескій²⁾ досталъ зъ мѣнїстерїумъ

¹⁾ Protokolle des Verfassungsausschusses im österreichischen Reichstage 1848—9, herausgegeben und eingeleitet von Anton Springer, стр. 24—5

²⁾ Залеский вїсє просьбу о дїянію зараз після бомбардованя Львова (2. XI. 1848 р.) і тільки ждав на визначєня наслїдника, яким став гр. Голуховський, зразу в характері першого віцепрезидента, доки не іменовано його губернатором. Залеский вїхав до Відня і там умер небавом (24. II. 1849 р.) на серцеву недугу. (Дж.

де нещо касател'но нашої справи, але такъ ховає, що тяжко ся довѣдати, о що йде; зачувемъ ино, що мѣнѣстерїумъ зажадало отъ него актовъ въ справѣ школьной. Бою ся, щобъ не пѣшло знову не ретел'не — щобъ не выбралъ ино таки акта, котры не шкодливи — бо ту всѣ мовять, що инакше голосятся розпорядження газетою а инакши виходять указы зъ тѣль учителейскихъ. Надѣю ся, що мѣнѣстерїумъ намъ отповѣсти повинно — бо весь народъ дуже очкує skutku посланництва».

В дальшій частині листу доносив Куземський еп. Яхимовичеви, що Залеский, який обняв місце після Стадіона, сам багатьо робить для Поляків і через Фестенбурга, якого жінка збирала по домах підписи против поділу Галичини і заявила, що робить се з порученя губернатора.

Відома річ, що після абдикації цїсаря Фердинанда I., вступив дня 2. XII. 1848 р. на престол Австрії Франц Йосиф I. Сойм в Кромержи вибрав депутацію, яка мала привитати нового монарха в Оломунци, а попрощати старого цїсаря в Празі. В склад сеї депутації входили з Галичини еп. Вержхлейський, Смолька і еп. Яхимович. Одначе еп. Яхимовичеви доніс Куземський у що йно згаданім та ще другім листі, що до нового цїсаря вибирає ся зі Львова нова польська депутація дня 8. I. 1849 р., зложена з самої шляхти, яка вручить монарсі в Оломунци адресу, уложену гр. Алекс. Стадницьким, де найдуть ся точки, звернені против домагань »Ради рускої«. Тому остання рішила вислати депутацію від руського народу в Галичині і просить о провід еп. Яхимовича¹⁾. Депутація в числі 32 осіб, виїхала в дійсности зі Львова до Оломунца дня 8. (20.) I. 1849 р., звідки окрема делегація прибула до Кромержи, щоби упросити до проводу еп. Яхимовича. Новий цїсар приняв депутацію дня 28. I. 1849 р., а в три дни пізнійше (31. I.) попрощала вона старого цїсаря, рівнож під проводом Яхимовича, в Празі²⁾.

Сойм в Кромержи розвязано при участі війська дня 7. III.

Вг. Łoziński: „Agenor hr. Gołuchowski“, стр. 50 і 57). Зоря Галицка за рік 1849, ч. 7 (вістка про іменоване Голуховського губернатором), 14 (про повитанє з сторони „Ради Руської“ і відповідь Голуховського в народній мові), 20 (про смерть Залеского).

¹⁾ „Сборникъ актовъ“ ч. 20 і 27.

²⁾ Зоря Галицка 1849, ч. 7 (спис членів депутації), 11, 14.

1849 року¹⁾. Про сю подію писав Григ. Пашкевич до крл. Куземського з Відня дня 16. III. 1849 року:

»Сеймъ Кромерижскій неборакъ — сконавъ якъ дуракъ, же го міністерство отправило до дому на рекол'лекції, то цѣлкомъ справедливо було, бо отъ него никто почтивый гаразду сподѣвати ся не мѳгль. Лишь едно при томъ зле ся стало, а то есть, же розвязанье не наступило три дни борше. При томъ и спосѳбъ, въ якій той сонмъ розвязано, доткнулъ болѣсно кожного, наветъ и такихъ, котрїи цѣлою душею були schwarzgelb. Можна було поступити собѣ делѣкатнѣйше. Но! стало ся. Дай Боже, абы лишь на добре того вышло. Ту въ Вѣднї розвязанье сон'ма зробило добре враженье, бо жъ то Вѣдень перейполь школу революції и придивився зъ блеска, що то за Freiheit, котру Райхстагъ свого часу въ Вѣднї якійсь сотокъ разовъ на день въ своихъ крикливыхъ обрадахъ Австрїи обѣцялъ здобути. Минушой недѣли бувъ Вѣдень цѣлый рѣсно освѣтлений, музыки войсковїи въ часѣ цапфенстрайху проходили вулицы и безчисленне множество народа послѣдовало имъ въ найкраснѣйшой тихости и порядку. Найменшого експессу не зроблено. И абы и потому яке забуренье могло ту наступити, нема до того подобя, — борше може въ гдєкотрыхъ провинціяхъ, а найборше въ Чехахъ, въ Празѣ и на провинції; бо то розвязанье Сон'ма впало тамъ якъ гранатъ до порохѳвни. Власне въ часѣ, коли чешскїи депутованїи въ цѣли, абы ставити минїстерству сильнѣйшу оппозицію посредствомъ »славенскихъ лигъ« спровадили до райхстагу, многочисленнїи адрессы завѣренности изъ всѣхъ округовъ Чехъ, и коли еще зажжена въ той цѣли агитації не пригасла, минїстерство цѣлый той сеймъ, о котромъ адрессанты виражали ся, же вся надѣя до спасенїя отечества лишь въ немъ спочиває, той сеймъ зложило минїстерство до актовъ и то якъ макулятуру. Повѣдають, що тамъ уже наступили розрухи«²⁾.

З сойму в Кромерижи прибув еп. Яхимович до Перемишля, щоби остаточно обняти управу епархїи (25. III. 1849 р.), яка ждала на него несповна рік від іменованя. „Moja promocya, писав він до митрополита Левицького, w tak smutnych okolicznościach wypadła, że nawet w miejscu mego przeznaczenia publicznie pokazać się nie mogłem“. За сей час зазнав еп. Яхимович

¹⁾ Там же за рік 1849, ч. 21.

²⁾ „Сборникъ актовъ“ (ненумер. лист).

багато розчарованя. Числив він, що сойм заведе лад, безпечність особи і майна, що скінчать ся, або бодай зменшать ся клевети, одначе надії були даремні, бо сойм складав ся з таких чинників, які нічого доброго вдіяти не могли. Витривав одначе на соймі аж до його розвизаня, хоча кожде прилюдне засідане і праця у конституційнім виділі були prawdziwą męszarnią“. В епархії застав розлад. Владичий дім був пустий, дощ перетікав крізь крівлю, домашній економ надужив довіря, а в додатку управитель дібр не приїздив, хоча зближала ся весна і час було засівати рілю. Під вражінсм всіх тих подій жалував ся еп. Яхимович на терпіння душі (ч. 110). І ледви почав розглядати ся в епархіяльних справах, як дістав візванє від гр. Стадіона, щоби приїздив до Відня і взяв участь в нарадах над уложенем відносно католицької церкви. Крилошани просили еп. Яхимовича, щоби поїхав, бо можуть зайти ухвали некорисні і тому був він вже дня 24. IV. 1849 р. в дорозі до Відня (ч. 110—11). Куземський і сим разом переслав Яхимовичеви дня 1. V. 1849 р. пропамятне письмо, адресоване до австрійських владик, що прибули до Відня, у яким була мова про »желанія народа руского, касаюція ся лично рускою справою«¹⁾. Рівночасно просив Куземський перемиського владика ще в иньшій справі. Саме в тім часі покликано з Галичини до Відня мужів довіря на наради над краєвими статутами. З польської стороны вислано Маврикія Країньського і Каз. гр. Красіцкого, а з руської дра Кл. Рачинського²⁾ і Мнх. Тустановського. Куземський і »Рада руська« не були вдоволені з сего добору людей: »Наши Русины, писав він, ще дужи молоден'ки а именно Тустановскій еще цѣлкомъ ся не признавъ, що Русинъ — а пол'ску петицію остатну подписавъ. Не много хосна Русини зъ его заступства получаютъ. Кобъ у ГГ. Баха и Пѣпеца выробити можна, щоби тымъ двомъ доданный бувъ Хомѣн'скій, то той певне не занедбав би нашу справу«³⁾. Еп. Яхимович справи не заспав і піддав сю гадку у Відни, а гр. Стадіон зажадав рід губерн. Голуховського, щоби Хомінського прислано до Відня. Одначе Голуховський

¹⁾ Порівнай: Зоря Галицка 1849, ч. 35 і 56.

²⁾ Др. Клим. Рачинський краєвий адвокат і властитель дібр умер у своїй селі Завалові дня 13. IV. 1871 р. (Слово 1871, ч. 27). Замітне, що в иньшій жерелі читаємо про висилку до Відня не Рачинського, тільки Гроніма Лодинського (Dr. Br. Łoziński: „Agenor hr. Golurowski“, стр. 113.

³⁾ Сборникъ актовъ лист ч. 34.

використав обставину, що Хомінський находив ся в тім часі на Угорщині в характері цивільного комісара при корпусі генерала Фогля, а від себе додав, що загальна опінія краю є з причини подій 1846 року противна Хомінському і ледви, чи вислані мужі довіря хотіли би з ним засідати¹⁾. Остаточо Голуховський взяв верх у сій справі, а крил. Куземський обмежив ся на протесті до міністра судівництва Баха, у якім писав, що його бажанем було, щоби в нарадах взяв участь Хомінський. „Es scheint aber, daß die hohe Regierung, um der polnischen Parthei gut zu thun, den Chomiński nicht berücksichtigen will aus dem Grunde, weil gegen Chomiński die öffentliche Meinung zu sehr eingenommen sein soll. Es ist klar, daß die hohe Regierung unter der öffentlichen Meinung die wühlerische Parthei der Polen verstehe und diese mehr beachte, als den Wunsch der Ruthenen. Wenn die Regierung diese so genannte öffentliche Meinung beachten und sich nach ihr richten wollte, so müßten nicht blos alle Rätthe unseres Monarchen, sondern auch der geliebte Monarch selbst abtreten, weil dieselbe genannte öffentliche Meinung, welche gegen den Chomiński so sehr eingenommen sein soll, hier gegen die gesammte kaiserliche Regierung förmlich agitirt. Zum Belege dienen die jüngsten Versuche zur Verführung der russischen Soldaten“²⁾.

Ми нарочно навели виімок з письма Куземського до мін. Баха, щоби дати доказ, які перепони ставлено українській справі та які прикрі форми приняла полеміка. Серед таких обставин усильні старання еп. Яхимовича не завсїгди вінчали ся бажаним вислідом. А одначе годі замовчати про один значний успіх, який треба безумовно приписати перемиському владиці. Подібно, як митр. Левицький, умів також Яхимович добирати людей. На становище референта в міністерстві просвіти у Відни поручив він соймового посла о. Григ. Шанкевича, пароха в Угринові, одного з найсвітліjších сучасних діячів, якого іменовано міністеріальним

1) Dr. Br. Łoziński: Aгенор hr. Gołuchowski, стр. 113—14.

2) Сборникъ актовъ лист ч. 37. „Зоря Галицка“ за рік 1849, ч. 41. писала: »Въ Краковѣ одень законникъ старався колькохъ вояновъ зъ переходячого туда войска російского до проневѣреня привести. Тое му доведено и зоставъ на рѣкъ арешту сказаны и до Голомунца одвезены“.

совітником 12. XII. 1848 р.¹⁾ Зараз після розв'язання сойму в Кромержи обняв о. Григ. Шашкевич свій новий уряд і забрався до праці з великою пильністю. Зразу не був він з неї вдоволений, коли писав до крил. Куземського (16. III. 1849 р.): »Я въ мой урядъ министрiал'ный вступилъ-емъ, але блуджу по актахъ и нормалахъ, якъ по лѣсѣ и мушу ся якъ нколяръ оучити много, много. До того приходить вправляти ся въ мѣстке житье, робити етикеталнiи визиты и тимъ подобнiи лярифари, котрыхъ я въ моемъ житю не робилъ-емъ а прото и не умѣю робити. То ми дуже оупрякряе теперѣшне мое становиско. Не знаю, якъ далѣй буде, але межы тлумомъ мыслiй, котрiи въ моей головѣ гонятся, найголоснѣйше кричить една: »покинь, небоже все, плюнь на все и утѣкай до Оугрынова«. Найгорше мя непокоить жура о моихъ, котрыхъ оставилъ-емъ въ Галичинѣ, и то переконанье, що мати моя, котра цѣле житье свое жила на селѣ и забавляла ся господарствомъ селскимъ, котре для ей житя стало ся *conditio, sine qua non*, не буде могла жити долго въ мѣстѣ, а еще такомъ, якъ Вѣдень, где съ никимъ слова помовити не буде могла«²⁾.

Одначе з часом Шашкевич привикав до свого занятя, підпорядкував свої домашнi журби справам загалу і на становищи министерiального совітника віддавав обороні українського шкільництва, мови і славянської азбуки неоцінені прислуги. Еп. Якимович іменував його, в інтересі справи, почетним крилошанином, а з часом став Шашкевич дійсним членом перемиської капітули, де перейшов всі степені до найвисшого і умер на становищи архіпрезвітера-офіціала³⁾. За його непохитність, за світлу оборону української справи Поляки його ненавиділи, а коли крил. Шашкевич станув в р. 1859 против введеня латинської азбуки і урядовий проект назвав замахом на самостійний розвиток руської народности в Галичині«, а сей розвиток »запереченем намірів воскресеня незалежної Польщі«, нам. гр. Голуховський налягнував діяльність крил. Шашкевича як »недостойну особи високого державного урядника«⁴⁾.

¹⁾ Зоря Галицка за рік 1849, ч. 9.

²⁾ Сборникъ актовъ (лист ненумерований).

³⁾ Григорій Шашкевич уродився 1809 р., а умер дня 6. (18.) VIII. 1888 р. у 80 році житя. Червоная Русь. Львів, 1888, ч. 91 (згадка про смерть) і 92 (опис похоронів). Інші матеріали до його житя і діяльности подав я у мойй студiї „Львівска духовна семинарія“ (1829—43), стр. CCXLIV—V.

⁴⁾ Dr. Br. Łoziński: „Agencor hr. Gólurowski“, стр. 190.

Національна боротьба в Галичині прийняла вже з поч. 1848 р. веї черти ненависти. Поляки, що були подавляючою меншістю, хотіли захопити владу у свої руки і проголосити Польщу. Це викликало серед нашого загалу, головню між священиками, зрозуміле обурення. Митр. Левицький здавав собі справу з сего, що „patryoci polscy do tego dążą, aby Rusinom szkodzić, co pokazuje się ze wszystkich ich kroków“. Одначе він вважав умісним остережи власне духовенство, щоби воно завзятем і погрозами не пішло на руку польським емісарям. Тому писав він дня 25. VI. 1848 р. до еп. Яхимовича: „W klerze naszym niejednemu zbywa na potrzebney roztropności i nie jeden kompromituje siebie i resztę duchowieństwa“. Митрополит покликував ся на те, що в бобрецьким деканаті на пернім засіданю філії »Ради руської«, „niektorzy zaczęli się srożyć na Polaków, a naczelnik Dekanatu, miasto, aby ten niepotrzebny zapal zgasil, sam miał się groźno oduywać, z czego niektorzy wnosili, że dla tego, bo ma urażę na Polaków za brata swojego“. Тому побоював ся митрополит, щоби не дійшло до кровавих колізій, „do czego może sami Patryoci i ich emisaryusze dadzą powód“, а опісля скинули би вину на руське духовенство (ч. 98).

Доки одначе бороли ся против нашої справи польські патріоти та їх емісарі, які в урядових кругах не мали впливу, їх виступи не уявляли собою небезпеки. Положене змінило ся, коли уступив прихильний Русинам губернатор Стадіон, а його місце заняли Поляки, Вацлав Залеский, а після него Агенор Голуховський. Оба мали серед сучасних українських діячів симпатії. Перпний з них видав в р. 1833 під анонімом Вацлава з Олеска збірник пісень, українських і польських, у яким висловив гадку, що „dumający Rusin, głębiej, trafniej bierze swoje obrazy, jak Polak“¹⁾. Другий уходив навіть за прихильника української, політичної справи, а своє іменоване першим віцепрезидентом губернії, з поминенем старших урядників, та видвигнене на становище губернатора завдячував у значній часті попертю наших, сучасних політників. Оба вони з хвилию, як влада опинила ся в їх руках, дбали про те, щоби її вихиснувати для польської справи, причім не перебирали в середниках, щоби українську справу компромітувати у віденських кругах. Залеский подбав між пнь-

¹⁾ Wacław z Oleska: Pieśni polskie i ruskie ludu galicyjskiego. Lwów, 1833, стр. XLI.

ним о звісні куренди митр. Мих. Левицького, які підкопували повагу самого митрополита і його духовенства. На 26 засіданню сойму в Кромерижи поставив у сій справі пос. Країнський запит до міністра Стадіона, який відповів, що його »о тѣмъ вѣсть не доходить, якобы духовенство руске мало селянь рускихъ до розбою и підпалюваня підбурювати... и не хоче вѣрити, абы рускій митрополитъ выдѣвся споводованимъ, духовенство одъ того церестерѣгати, однако буде о тѣмъ звѣдувати ся«¹⁾. Митрополит скинув небавом вину на фальшиві інформації Залеского²⁾. Тоді виступила »Зоря Галицка« в обороні Мих. Левицького³⁾, а Антін Петрушевич писав, що »партизанти польскіи схватили окружное посланіе и по своему обыкновению перекутили его истинное содержание къ своей лукавой цѣли сказивая, будто бы тое пастырское посланіе было явнымъ доказательствомъ, що священники народъ рускій до востанія противъ Поляковъ поджигаютъ«⁴⁾. Одначе всі ті оборони не могли заперечити ані факту виданя куренди, ані ослабити некорисних для української справи наслідків.

Голуховський пішов ще дальше від Залеского. Йому залежало на тім, щобн довести до розвизаня »Ради руської« і густої сіті її філій (в числі 32), яких діяльність була Полякам не на руку. Голуховський вказував на те, що за Стадіона розвизано польську „Rad-y narodow-u“, яка хотіла захопити власть у свої руки і зробити уряд залежним від себе, а в такий самий блуд попадає »Рада руська«, яка іде у сім напрямі послідовно, висуваячи, як головний мотив, запевнення найбільшої лояльності і вірности. Жалував ся Голуховський, що »Рада руська« не має строго означеної програми своєї діяльності і хоча відносини в краю уложили ся спокійно, »Ради руські« все хотять над чимсь радити і під позором охорони національних інтересів втягають в гру всілякі предмети, як знесене патронату, управильнене платень двірських робітників, жалоби громад на мандатарів і т. л. Кінчив гр. Голуховський свої реляції внеском на розвизане »Рад руських«, а як каже його житєписець, »понавляв сей внесок майже що місяця при новій нагоді, одначе завсїгда без наслідків супротив покрову всемогучого протектора генерала Гаммерштайна«⁵⁾.

1) Зоря Галицка за рік 1849, ч. 11.

2) Dr. Br. Łoziński: „Agenor hr. Gołuchowski“, стр. 49.

3) Зоря Галицка за рік 1849, ч. 11.

4) Зоря Галицка за рік 1849, ч. 14.

5) Dr. Br. Łoziński, op. cit., стр. 155—7.

У одній, тайній реляції до Відня з дня 29. VII. 1849 р. втягнув Голуховський навіть особу еп. Яхимовича, який будьто би перед ним жалував ся на »Раду руську« „na jej obecny stan“, на те, що вона на однім з останніх засідань виступила в спосіб обидний для митрополита та що вона трактує неприлично справи, які відносять ся до церковної карності і взагалі до церковних уладжень¹⁾. Підкопував також Голуховський повагу визначних діячів, як Шапкевича і Куземського, про якого писав до віденських властей: »В найвищій степені амбітний, як католицький священник не заслугує на спеціальне порученє; пристрастний у найвищій степені; для низьких інтриг дуже приступний«²⁾.

Щоби надати своїм реляціям до Відня більшої ваги, гр. Голуховський звертав ся до еп. Яхимовича, жалував ся перед ним на діяльність »Ради руської«, притворював себе приятелем української справи, який не рад би давати урядового упізнєня »Раді руській«, щоби не підозрівано, що правительство справі противне і просив перемиського владика, щоби вплинув на Куземського, „by nadał radzie lepszy kierunek“ (ч. 112). Не подобала ся Голуховському навіть чисто політична акція »Ради руської« в справі поділу Галичини, коли гр. Стадіон в розпорядку з дня 26. IV. 1849 р. велів йому, як губернаторови, звернути ся до крил. Куземського із заявою, що »законні постанови про конституцію королівства Галичини і Льодомерії та про політичний поділ краю будуть видані після докладного розгляду окремих відносин, що одначе є річю некорисною для спокою краю та для інтересів людности, коли такі питання, як що йно згадані, не в пору, передчасно, стануть предметом прилюдної дискусії, а через те відозвуть ся жалоби, лишєні позитивної основи, які розбуджують пристрасти, а для правительства приносять колізії«³⁾.

Голуховський умів так зручно підривати заходи тодішніх, українських діячів, що годі дивувати ся, коли Яхимович дня 19. VII. 1851 року писав до митр. Левицького, що „Minister oświecenia⁴⁾ rusinom nie sprzyja, a będąc uprzedzonym, nie przyjmuje

1) Там же, стр. 155.

2) Там же, стр. 158.

3) Там же, стр. 145.

4) Міністром просвіти був тоді граф Лев Тун. Ще в р. 1847 був він губерніяльним совітником у Львові, а від р. 1849—60 міністром просвіти. Був він творцем конкордату в Римі і організатором середнього шкільництва та університетів Австрії в дотенерішній

żadnych, chociażby nauprawdziwszych wyjaśnień“, почім звертав увагу, що як здає ся, і при виборі намісника небагато зважано на тутешні відносини, бо коли може бути в Празі Месеря, на Угорщині Герінгер, в Венеції Тотгенбург, в Трансильванії Шварценберг, чомуж саме у нас мусить бути намісник з ряду польських магнатів, який не може бути безсторонним, а як досвід учить, тайно, а часами також явно противлять ся нашій справі?« (ч. 121).

Деякі польські виступи против українського, народного життя, о скільки вони були прилюдні, найшли прилюдну відповідь. Коли два польські діячі-священники, Скібінський і Кухарський почали містити в додатку до урядової часописи „Gazety Lwowskiej“ статі против української мови і народности, капелян митр. Мнх. Левицького о. Антін Петрушевич¹⁾ видав на кошт митрополита (ч. 91 і 96) знамениту на свій час брошуру „Słów kilka napisanych w obronie ruskiej narodowości“. Lwów, Gród Rusi Austryjackiej“ 1848. Його ровесник, о. Василь Подолинський відповів „Dziennik-owi narodow-omu“ брошурою „Słowo przestrogi“²⁾.

Інші польські виступи стрінули ся з відповідною відпавою у Відні. Про один такий виступ оповідає Яхимович в листі до митрополита з дня 18. XII. 1849 р.: »Напі вороги старають ся нам шкодити всякими способами, а тепер, щоби викликати у міністрів підозріне під релігійним оглядом, прилучило ся у Відні кількох горожан, на яких чолі має бути п. Яєїнський з чортківського округу (чи радше з коломийського з Заболотова), а дуже діяльно займає ся сим наміром близький свояк губернаторової, провінціял Єзуїтів Баворовський. Ся ліга уложила вже адресу і мала її подати через депутацію, одначе поталанило не допустити до сего, бо сказано їм, що з соромом будуть відправлені і тому справу залишено. Поміж иньшими доказами небезпеки для като-

формі. Умер він у Відні в половині грудня 1888 р. (Червоная Русь за рік 1888, ч. 143). Гляди також: „Сорокь лѣтъ тому назадъ“ (Изъ жизни на дняхъ упоковившого ся гр. Льва Туна Гогенштайна), Червоная Русь за рік 1888, ч. 146—7.

¹⁾ Антін Петрушевич ур. 18. I. 1821 в Добрянках, умер 23. IX. 1913 р. у Львові. Близші дані гляди у моїй студії „Львівська дух. семинарія“ (1829—43), стр. CCXLVII.

²⁾ Др. В. Щурат: „На досвітку нової доби“, стр. 134—178.

лицької віри, з причини переваги нашого духовенства, долучили вони також сей, що всі руські священники прикривають католицьким коляром »схизматицьку« бороду, запушену поки що на підбородку, щоби з часом її відслонити і стати нілком подібними до »схизматиків«. Противна демонстрація Двора виклала корисне вражінє на міністрів, а граф Тун (міністер просвіти) є тепер дуже ввічливий. Одначе сі замахи на тепер відвернені, без сумніву, в иньший спосіб поновлять ся, тому було би добре, якби клир свої жалоби з причини так несправедливого посудження предложив консисторії. Жалоби, подані до цїсаря, може зуміли би замкнути уста брехливих клеветників« (ч. 113).

Годі нам займати ся всякими иньшими інтригами против української справи, веденими з боку Поляків, а звернемо увагу ще на дві, які вяжуть ся з нашими матеріялами. Одна з них сягає кінця марта 1848 р. Еп. Яхимович, описуючи події дня, згадав, що в академічній гімназії ученики-гуманітори не пустили до клася свого префекта, а коли сей прийшов разом з директором, крил. Баранецким¹⁾, ученики випустили директора, але префекта замкнули в класі, де, імовірно, мали охоту зневажити його не тільки словами, але й ділом. „Odraż on wprawdzie, kінчить Яхимович; natarczywość swoją odwaga, lecz nie usmierzyl zupelnie umysłów“ (ч. 93). Ся авантура, як здає ся, перейшла без дальших наслідків. Одначе вона вказувала би, що молодіж академічної гімназії, зложена з Українців, Поляків та Жидів була буйна і поводила ся невідповідно. В р. 1849 допустила ся вона нового проступку, про який хочемо розказати, бо хоча він не ріжнив ся нічим від попередного і був звичайною студентською пестотою, то одначе губернатор Голуховський старав ся надати йому політичний характер. Крил. Шашкевич писав про ою іудію дня 12. XI. 1849 р. до крил. Куземського таке:

»Днесь покликаль мя до себе министръ, и тими повитальмя словами: Früher haben die Polen Dummheiten getrieben, jetzt

¹⁾ Лука Баранецкий ур. 1798 р. в Кабарівцях, золоч. округа, образував ся у львівськїм університеті, висвятив ся 1822 р., був зразу катехитом в Жовкві, катедральним сотрудником у Львові, опісля став парохом в Головиці, Журавні (1833 р.) і львівським каноніком (1836 р.). В р. 1849 іменував його цїсар латинським архієпископом у Львові і на сім становищи виявив він велику печаливість про розвій латинської церкви. Умер в р. 1858. (Podręczna Encyklopedia kościelna. Warszawa 1904, том 3, стр. 102),

fangen die Ruthenen an dumme Streiche zu machen. Wir können das nicht brauchen. На мое пытанье, що то значить, казалъ прине-сти письмо Голуховскаго, котрымъ доносить о эксцесѣ, котораго ся допустили студенты русскы академической гимнаси, противъ оучителиви нѣмецкой языкословесности, и оучителиви филологѣ Черкавскому, домагаючи ся отъ нихъ преподаваня въ рускомъ языкѣ. Въ томъ доносѣ настрчено домыслие, же за тимъ выкрокомъ молодѣжи крое ся агитація старшихъ, а слѣдственно мало выпливати зъ того, що и головна рада не есть въ той неприличности безъ оучастія. Я заразъ впалъ емъ на мысль, же то мусить бути махіявелска штучка вороговъ и нашихъ и правительства, котри за надто оутративши въ свѣтѣ публичномъ довѣрія, абы могли сами дѣйствительно выступити, посредствомъ русиновъ дѣлать покушаются, а при томъ и тую другу може въ теперѣшной хвили для нихъ найважнѣйшу користь получитьи сподѣются, що добрый стосунокъ, якій теперъ межи правительствомъ а русинами существовалъ, знищити имъ удасться. То була моя мысль, чи радше домысль, але съ домыслами, котри позднѣйше могутъ оказатись цѣлкомъ безсасадными, не могль-емъ выступити смѣло, але дуже прагну того, абы ся справдила. Моемъ мнѣніемъ есть, що конечно есть потреба, абы рада въ той справѣ выступила рѣшимо, и въ сильныхъ выразахъ скартивши таке неприлично перекроченье молодѣжи противъ обовязку послушенства отсунула зъ себе подозрѣнье подущаня еи до такихъ объявовъ легионерскихъ. Молодѣжъ въ школахъ статскихъ повинна ся оучити того й такъ, що и якъ отъ стату есть приказано, а розказовати въ той мѣрѣ не до неї належить. Горе намъ еслибысмо въ добиваню ся о належній намъ права, опустили дорогу оумѣркованя, котрою есмо доси съ такъ добримъ оуспѣхомъ поступали, а найшли за примѣромъ безумныхъ бунтовничихъ объявовъ, на котры есмо доси оуказовали палцемъ погордѣнія».

Листъ крл. Шашкевича здивував крл. Куземського, який давъ відповідь нарочно в нѣмецкій мовѣ, щоби евентуально мигъ її прочитати міністер просвіти графъ Тун.

— Ваше письмо, писалъ крл. Куземскій, мене порушило в глубинѣ души, бо я пересвідчивъ ся зъ него, що правительство намъ в жаденъ способъ не е такъ прихильне, якъ ми на се заслугуемо та що гарні слова, якихъ воно при кождей нагодѣ намъ не щадило, не е ничимъ инымъ, якъ пустими словами. Найменьше надѣивъ ся я сего, щоби міністер просвіти бувъ такъ легко доступный для ин-

триг і що він на їх основі, не пересвідчившись про правдивість, є склонний нас осудити. В дійсности лучила ся в академічній гімназії подія, яка не повинна би повторити ся, але вона була так дрібна, що не тільки не звернула на себе уваги у Львові, але що навіть професори, як я про се мав нагоду пересвідчити ся, про неї не знали. Вже ся одна обставина, що таку дрібну подію вималювано до розмірів страховища, могла би вказати на дійсні наміри губернатора. Сама подія не дасть ся заперечити, хоча їй треба приписати инше значіне. Ученики поводили ся „studentenmäßig“, кричали і свистали так довго, доки професор не опустив школи. Про якусь відразу, або демонстрацію против німеччини з боку Русинів не було сліду. Як представив сю справу шеф краю, знаєте. Одначе доси не просліджено, яка була причина сеї псоти. Мені оповідано, що професор мав сам дати привід, бо він в ліцеальній клясі при відчитуваню каталюгу опускав придаток: „Negr“. Се мало подразнити молодіж, а ще більше його заява, що воно є тільки ввічливістю з його боку, коли він до них говорить: „Negr“. В академічній гімназії є багато Русинів, але найде ся у ній також дуже багато Поляків, Німців і Жидів. Вину скинено на Русинів тому, бо губернатор був пересвідчений, що ніхто не стане в їх обороні. Зроблено се в імя евангелєських слів: „возми, возми, разни его!“ Ученики зізнали в слідстві, що між демонстрантами були також чужі люди і якби досліджено сей факт, без сумніву вийшло би на яву, де було жерело інтриги. Я не хочу нікого обвиняти, але мушу завважати, що начальник краю надто поспішив ся, коли вину сеї незначної події скинув на Русинів. Сей поспіх дасть ся легко вяснити обставиною, що губернатор був подразнений против Русинів, бо вони виступили против іменованя Ліпінського гімназіяльним інспектором і тому що вони против його внеску перевели передачу єзуїтєського костела гр. кат. громаді в Станиславові. Єзуїти »приятелі« Русинів від основаня їх ордену, не занедбали також нагоди і розжарювали вогонь, бо „es war ein Raub an ihrem Eigenthum, wie es ihnen und ihren Freunden diesen Akt der Regierung zu nennen beliebt“. Звертав ще Куземський увагу на те, що в домініканській гімназії, де є більшість польської молодежи, звернували ся частійше подібні студентські промахи, а одначе їх ніколи ніхто не вихіснював для політичних цілей¹⁾.

¹⁾ Сборникъ актовъ ч. 63 і 64 (в листі до Литвиновича).

Остаточно інтригу відслонено, але вона свідчить наглядно, якими дорогами йшов начальник краю против української справи в Галичині і хто ставав йому у сім ділі до помочи. Одначе, рівночасно підняв гр. Голуховський враз із Єзуїтами нову боротьбу против викладів догматики у рідній мові, які митрополит Мих. Левицький велів ввести в жите дня 7. X. 1849 р.¹⁾ Питомці, одушевлені розпорядком митрополита, подякували йому адресою, висланою дня 4. (16.) X. 1849 р. до Унева²⁾, відправили богослужене на його інтенцію (20. X.)³⁾ і удостоїли ся відповіди митрополита, у якій він висловлював надію, що міністерство не відкаже свого дозволу. Радість між духовенством була велика хочби й тому, що митрополит просив міністерство, щоби воно без огляду на рішене богословського виділу, який обставав за латинською мовою, удержало в силі його розпорядок⁴⁾. Заохочені приміром Мих. Левицького, внесли питомці дня 18. XI. 1849 р. просьбу до ординаріату, щоби він виеднав дозвіл на відбуване всіх богословських викладів у руській мові⁵⁾. Одначе, немов грім з ясного неба, появив ся в десять днів пізнійше приказ митрополита, щоби здержати виклади догматики в руській мові⁶⁾. Про сю подію помістила »Зоря Галицка« коротку вістку: »Власне довідуємся, же міністерство преосвѣщеня справу преподаваня св. богословія для нашихъ рускихъ питомцѣвъ въ той способъ розрѣшило: же наука догматыки не по руски, але по латиньски мае ся преподавати«⁷⁾.

¹⁾ Протоколи льв. дух. семинарії за рік 1849, ч. 355.

²⁾ Зоря Галицка за рік 1848, ч. 84.

³⁾ Там же за рік 1849, ч. 87.

⁴⁾ Там же за рік 1849, ч. 88.

⁵⁾ Протоколи львівської дух. семинарії за рік 1849, ч. 436. Еп. Яхимович зазначив в письмі до митр. Левицького, що просьби питомців не міг вихіснувати, бо вони ужили слова „russische Sprache“, вислову доси в урядових письмах не введеного, „co może być lepszem“, але й „mogło by bydz wziętem za dowod nowo-wywołanej narodowości ruskiej, ktora jeszcze nie wie, jak się ma nazywać“. Крім сего питомці говорять про ціле богослове, що противило би ся гадці міністерства, що бодай деякі предмети в латинській мові випадало би викладати (ч. 113).

⁶⁾ Протоколи львівськ. дух. семин. за рік 1849, ч. 459 (акт з дня 28. XI.).

⁷⁾ Зоря Галицка за рік 1849, ч. 96.

Заборона викладів, на приказ міністерства, викликала серед духовних кругів пригноблене і подразнене. Вони дізнали ся скоро, хто спричинив заборону з листу крил. Шашкевича до крил. Куземського, в яким перший описав інтригу Голуховського в справі студентської авантури в академічній гімназії. У згаданім листі читаємо :

»Другій предмет, о котромъ министеръ мовилъ со мною, было желаніе Г. Митрополита, абы догматика для Русиновъ преподавана была въ языку рускомъ. Видно було, же немиле враженъе, котре зробило на него писмо Голуховского и на той предметъ мало вліяніе; оказалбо ся неприхильнимъ тому желанію, вынурилъ обаву, що то есть крокъ до одорваня церкви руской отъ едности съ римскою, котру то мысль, якъ ся домышляю, референтъ нашъ богословскій а може й лвовскій дат: консистор ему піддали й певне не мало клеветали. На мой оуваги, котрими я оуспіловалъ емъ збити тоє подозрѣнъе и переконати его о слунности желанія Митрополита, закончилъ такъ: „Meinetwegen mag er durch seinen Präfekten, oder wenn er will und wie er will vorlesen lassen, aber Geld werde ich ihm nicht geben“. Сами ся домыслите, що я ся тимчасомъ въ диспуту съ министроромъ вдавати не моглъ, а то тимъ менше, же самъ былъ емъ дуже затрвожений несподѣвано оуслышаною вѣстію о овомъ выкроку русиновъ въ Львовѣ. Поспѣшавъ Вамъ о томъ всѣмъ донести, съ просбою, абысте ласкави були мнѣ отповѣсти п объяснити, якъ ся рѣчь мае, и що замышляете въ томъ дѣлати, абымъ моглъ при способности съ министроромъ о томъ поговорити«¹⁾.

Коли крил. Шашкевич губив ся в здогадах, хто міг завинити неприхильний настрій міністра Туна в справі викладів догматики у рідній мові, крил. Куземський вказав на намісника Голуховського і його окружене. Голуховський був жонатий з гр. Баворовською а її рідний брат вступив був до ордену Єзуїтів і у згаданім часі був його провінціалом. Побіч провінціала Баворовського визначили ся тоді між Єзуїтами Перковський, Антоневич і Бровн. Ще з поч. січня 1848 р. привіз був Перковський з Риму благословене, підписане папою, для митрополита, еп. Яхимовича і для львівської капітули, що здивувало Мих. Левицького, який здогадував ся, що не хто иньший а він завіз до Риму жалобу, що в церквах св. Петра і Пятниці нема щоденного богослуженя,

¹⁾ Сборникъ актовъ (лист пунумерований).

бо на початку жалоби були слова, уживані Єзуїтами: *Laudetur Jesus Christus!* Колиб навіть підозріне на Перковського не було влучне, то саму жалобу уложено під впливом Єзуїтів, бо парохіянам ледви прийшло би на гадку, звертати ся у сій справі до Риму (ч. 59—61). Антоневич звісний був як проповідник і не побояв ся виступити против правительства, коли на одній з проповідий у Львові говорив про різню з р. 1846 та про нещастя і жертви, які вона повела за собою, „*dodając jeszcze, a za to druzzy krzyzyki otrzymali*“. Коли поліція зарядила у него ревізію і зажадала рукописи проповіди, він відповів, що проповідий не пише, „*że mógł eos obrazajacego powiedziec w zapale, na co sobie teraz przurępnac nie może*“. Остаточо вважав він умісним, виїхати до Відня під позором оборони конвікту Єзуїтів (ч. 20).

В сім кружку Єзуїтів, близькім до Годуховського, велів Куземський шукати винувників розпорядку міністра просвіти в справі викладів догматики. Вони кинули підозріне, що католицизм затрожений викладами у рідній мові та підкопували в сей спосіб повагу митрополита. Куземський звертав увагу Шашкевича, що відмова ремунації на доцента догматики „*geignet wäre die Ruthenen der Regierung abwendig zu machen*“, бо хоча останні привикли до мачошиного трактованя з боку правительства, то всеж воно старало ся, бодай доси, здержувати ся від явної несправедливости. Тепер хоче уряд піти иньшою дорогою та відмовити ремунації а рівночасно викидає тисячі для монахів латинського обряду на їх домашнє студію¹⁾.

В обороні митрополита і його розпорядку виступив еп. Яхимович, якого міністеріяльне рішене діймило дуже болючо. Він хотів зразу їхати до цісаря, одначе рішив ся вислати спротив на пшємі, щоби «бородити слави митрополита, висловити почуваня, які викликав несправедливий розпорядок міністра та відперти підозріня о наклін до відірваня від католицької церкви» (ч. 113). Ремонстрація Яхимовича до цісаря мала, очевидно, успіх, бо викади обняв таки о. др. Яків Ціпановський²⁾, префект дух. семи-

¹⁾ Сборникъ актовъ лист ч. 63.

²⁾ Др. Яків Ціпановський був префектом семінарії від вересня 1845 р. На становищи суплєнта догматики уложив багату термінологію. В р. 1857 став духовником семінарії. В рік пізнійше аложив докторат богослова. В р. 1863 іменував його цісар парохом

нарії, в характері еуплента і відбував їх по рік 1858, коли плян богословських наук підляг основній зміні¹⁾. В перших днях січня 1850 року мав вже митрополит вістку, „że Minister żałował swojej rezolucyi o prelekcjach ruskich Dogmatyki“, хоча побоювався, що „może remonstracya nasza urazi go i jeszcze co nieprzyjemnego wypadnie“ (ч. 114). Можлива річ, що неприхильний розпорядок міністра в справі викладів догматики, яким понижено авторитет митрополита, був також одною зі спонук до резигнації митрополита, про яку ми вже згадували. Одначе еп. Яхимович справи викладів у рідній мові не спускав з ока. В липни 1851 р. писав, що „odezuty z niektórych przedmiotow teologicznych w języku ruskim tylko prowizorycznie pozwolone“ (ч. 121). Щоби остаточно покінчити справу, прибув еп. Яхимович дня 14. XI. 1851 р. до Відня, був у нунція, жалував ся, що митрополит по довголітнім і вірнім веденю архієпископського уряду стрічає ся з недовірем і непровненими замітами. Нунцій обставав при тім, щоби догматику викладано в латинській мові, а противні аргументи еп. Яхимовича, мимо що були дуже влучні, не могли його переконати. Нунцій наставав на знесенє руських викладів догматики, бо в Німеччині, а головно в Бонн домогали ся професори, щоби догматику викладано в німецькій мові, тому й не хотів, щоби концесія в Галичині становила преюдикум, на який можна би було покликувати ся (ч. 128). Справа скінчила ся на тім, що нунцій пристав, щоби догми, виложені в латинській мові, „oraz także przyjętymi w księgach cerkiewnych wygazami wykładane były“, щоби тяжші розділи морального богослов'я окрім латинської вписювано також в руській мові, щоби виклади пасторального богослов'я і катехитики відбували ся в рідній мові (ч. 125). Дуже мило вразила нунція обставина, що еп. Яхимович вставив ся за перемиським, латинським єпископом, Вєрхлейським, якому грозило усуненє

церкви св. Варвари у Відни. За заслуги для війська наділено його золотим крестом. В р. 1873 іменовано його почетним архідіяконом єпископської курії в Любомі, а в рік пізніше спенсіоновано на становищі пароха у Відни. Він умер в Перемишлі дня 17. (29.) IX. 1888 р. в 70 році житя. Гляди про него: В. з С. „Згадки из семинарского житя у Львові“, Д'яло 1888, ч. 188, короткий некрольоґ в „Червоній Русі“ за р. 1888, ч. 109 і Pełesz: Geschichte der Union II, стр. 995.

¹⁾ Dr. Ludwik Finkel: Historya uniwersytetu lwowskiego do r. 1869, стр. 306—7.

з престола, як се стало ся в р. 1850 з тарнівським єпископом, Йос. Григ. Войтаровичем, бо вони кинули клятву на всіх, що в різні 1846 р. брали участь і на тих, що до різні і грабежи причинили ся¹⁾.

Побіч сих справ, які ми доси обговорили, займав ся єп. Яхимович дуже запопадливо від падолиста 1849 р. основанем віденської духовної семинарії, доки не добив ся цісарського розпорядку з дня 11. VIII. 1852 р., яким її введено в жите²⁾. Враз з митр. Мих. Левицьким дбав єп. Яхимович, щоби довести до утворення єпископства в Станиславові. В сій цілі внесли оба владки дня 18. III. 1850 р. просьбу до цісаря, яку в принципі покладано корисно цісарським відручним письмом з дня 8. V. 1850 р.³⁾, хоча на переведене сеї справи в діло треба було ждати по день 10. I. 1886 р., коли на новім владчім престолі засів високо заслужений історик унійської церкви, др. Юліян Пелеш.

Ми обмежили ся в причинках до житєписи єп. Яхимовича головню на тих даних, які вяжуть ся з його перепискою з митр. Мих. Левицьким. Можна в дійности жалувати, що вона вже від р. 1852 чим раз зменьшає ся і обмежає ся головню на желаня свят, чи іменин, а тим самим уривають ся вістки про дальшу запопадливу працю перемиського владки в хвилі, коли старечий вік і недуга митрополита видвигали його при кожній нагоді на перше місце.

Дня 25. X. 1851 року витав він цісаря Франц-Йосифа I., коли приїхав покласти угольний камінь під »Народний Дім« у Львові⁴⁾. Рівнож в імени митрополита і духовенства львівської

¹⁾ Вержхлейський Франц Ксавери ур. 1803, † 22. IV. 1884, висвятив ся в р. 1826, в р. 1846 став єпископом в Перемишлі. Під натиском уряду він відкликав в р. 1852 свою клятву, кинену на ініціаторів і учасників різні з р. 1846 і тільки тому полишено його на єпископськім престолі. В р. 1860 засів на архієпископськім престолі у Львові. Перед смертю кавав ся, що відкликав клятву і що не пішов слідом тарнівського єпископа, який волів зречи ся єпископського уряду, чим піти за волею правительства. Вержхлейський був знаменитим бесідником і богословом. Про єп. Войтаровича гляди лист ч. 25.

²⁾ Peřesz: Geschichte der Union II, стр. 992. Порівнай листи ч. 113. 128—9 і студію дра Ярослава Гординського. »Віденська гр. кат. дух семинарія в рр. 1852—55. Львів. 1913.

³⁾ Peřesz II, стр. 926—7.

⁴⁾ Там же II, стр. 967.

тх перемиської єпархії промовляв тоді єп. Яхимович до цїсаря, коли він прибув до церкви св. Юра у Львові¹).

При великій праці над проводом єпархії звертав єп. Яхимович бачну увагу на народне шкільництво, у чім дуже помічним був йому крилошанин-схольярх, др. Грїг. Гиннлевич. Старав ся також єп. Яхимович, хоча безуспішно, о утворене повної, духовної семінарії в Перемишлі. Він був прихильний розвиткови нашого письменства на народній основі, а коли дізнав ся, що деякі священики від сего напряду відступали, видав дня 13. XI. 1858 р. порученє, щоби проповіді виголошувано в чистій народній мові²). Про Яхимовича можна сказати, що стояв непохитно на сторожі церковних, народних, політичних і культурних справ та відбивав ворожі заходи з великою повагою і достоїнством. Тому й годі дивувати ся, що галицька суспільність відносила ся до него з глибокою пошаною. З нагоди іменованя Яхимовича галицьким митрополитом видали галицькі письменники в його честь »Зорю галицьку-ю яко альбомъ на 1860 годъ«, у якім взяло участь по-верх 50 авторів. Ще за життя зложено для него чимало панегіриків, видавано його портрети, а навіть листовий папір прикрашувано його фотографіями, бо шановано в нїм великого громадянина і »отця народу«. Був се чоловік, який добивав ся становища і поважана серед громадянства великою працею, сердечною запопадливостію, глибоким привязанем до церкви і рідної землі. У праці шукав він забутя прикrostий, яких зазнавав з ворожого боку, нею хотїв він добити ся добра для церкви і народу. Тільки на власну працю і труд своєї суспільности він числив та у її успіхи вірив, коли до него писав старенький митрополит, Мих. Левицький у повнім довірю: „Jesli niepomyslne wiadomosci o sentymentach w Rzymie sprawdzą się, to stanie się podług owego: »не надійте ся на князи« etc. (ч. 128).

Згадаємо, що ще за життя митр. Левицького видвигнуто серед галицького духовенства питанє про обрядовищну. Її духовим отцем був Володимир Терлецький, доктор медицини, хрещений в латинськїм обряді, який емігрував з Росії, слухав викладів богослови в Парижи, вступив оісля до монастиря оо. Василян в Га-

¹) Слово єп. Григорія къ Его Величеству во время посѣщенія соборной церкви св. Георгія во Львовѣ... Вѣстникъ. Відень, 1851, ч. 125.

²) Pełesz: op. cit. II, стр. 968.

личині, а коли його звідси виселено, проживав якийсь час на Угорщині. Звітам вернув у Росію а свої симпатії для обрядовщини закінчив переходем на православє, З одним російським князем відбув він подорож по Італії і умер в Одесі в місяці січни 1889 року, доживши 84 року життя¹⁾. Під його впливом почали галицькі священники вже в пядесятих роках, на власну руку, без дозволу владик, а навіть без порозуміння між собою очишувати обряди, усувати при богослуженю дзвінки, прикляканє і т. п. Про наукову основу реформи обрядів ніхто з реформаторів не думав, а наслідок був такий, що витворив ся хаос. Митрополит Левицький заикавав вводити які небудь зміни в обрядах, але забороною хаосови не запобіг. Обрядовщину ставлено в звязи з національним, польсько-українським спором і головно в початку шідесятих років обговорювано її завзято в »Слові«. Польська сторона вихиснувала се питанє під оглядом політичним і релігійним по часописях та в окремих доносах до Риму. Митрополит і еп. Яхимович поручили духовенству, щоби воно перестало вводити які небудь зміни і держало ся звичаїв, введених по катедральних церквах. Колиж і се порученє не доводило до ціли, митр. Яхимович рішнв ся скликати провінціональний собор, щоби в сей спосіб покласти конець обрядовим спорам. Тому заикавав він пастирським листом з дня 10. I. 1863 р., під грозою найтяжших кар, вводити які небудь зміни в обрядах і виготовив нове посланє з дня 31. III. 1863 р., в яким заповідав намір скликаня собору. Ненадійна смерть перебила його намір, а останнє посланє оповістив що йно еп. Литвинович під датою 28. V. 1863 р.²⁾.

В обрядовій справі домагав ся митр. Яхимович від духовенства безумовного послуху. Коли один з найпопулярніших священників та діячів, о. Іван Наумович перевів деякі зміни в обрядах у своїй парохії і на час не виправдав ся, митр. Яхимович наложив на него дня 24. II. 1862 р. кару 14 днів реколекцій »під сходками у св. Юра« за непослух, від яких одначе його звільнив³⁾. Ся немилла подія не перервала сердечних звязий Яхи-

1) Дїло за рік 1889, ч. 6. Він видав 1861 р. в Перемишли в перекладі: „Думи та думки Юсыпа Богдана Залєского“, та був автором численних статей, описів подорожнй, зібраних в I. і II. томі „Библиографіи“ Ів. Ем. Левицького.

2) Peřes ch: Geschichte der Union II, стр. 933—8.

3) Порівнай мою збірку статей п. в. „З пожовклих листків“, стр. 28—41.

мовича з галицькою суспільністю, якій він служив цілим своїм еством, під окликом: »не надійте ся на князи... тільки на власну працю«. День смерти Яхимовича прикрив галицьку землю глибоким жалем, болем і тревогою, а галицькі громадяни дали вислів великої пошани для сего незвичайного чоловіка величавими похоронами, у яких взяло участь около тисячі священників і поперх 20 тисяч народу.

В дотеперішних наших замітках звернули ми увагу на цілий ряд подій, звязаних з житем митр. Левицького і Яхимовича, про які була мова в їх переписці. Хочемо ще дати короткий перегляд інших справ, про які є згадка в їх листах.

Річ ясна, що обох достойників цікавили найбільше питання, звязані з церковним житем. Тому найдемо в переписці вістки про намірене управильнене деканатів (ч. 1), про духовну семінарію у Львові та відбуті у ній ревізії і намічені реформи (ч. 2, 6, 10—12, 69, 71—5, 99—100), про її віцеректорів Ільницького¹⁾ і Йосифа Левицького (ч. 32—3, 37—9), про презвітеріальний дім, до якого (ще в р. 1847) „i тacy przyimowani bywaja, którzy nawet dobrze czytać nie umieją“ (роз. церковних книг)²⁾, про женитьбу питомців серед світських родин³⁾, про обсаду шести місць військових куратів⁴⁾, про інститут вдів та сиріт по священниках⁵⁾. Немало клопотів спричиняли владикам обсади деяких парохій, як Накваші (ч. 24), Чабарівки (ч. 48), Городниці (ч. 25), суперечки між парохами обох обрядів в Камінці Струмиловій (ч. 35, 38), бо-

¹⁾ Гляди листи ч. 80, 82, 93—4. Порівнай мою студію „Львівська дух. семінарія (1829—43)“, де я подав ширші вістки про сого визначного чоловіка і про події, звязані з перепискою обох владик, стр. XXVIII—XXXI.

²⁾ Більше про се можна найти в моїй студії про львівську дух. семінарію стр. CCXXXIII—CCXLI.

³⁾ В р. 1847 згодило ся на презвітерію 18 питомців, що поженили ся у світських родинах. Яхимович писав з сеї нагоди: „Smutne to doswiadczenie dla Xieży, mających dorosłe córki, ktore nawet na instytut wdow niekorzystny wpływ mieć może“ (ч. 21).

⁴⁾ Гляди листи ч. 16, 19, 25—6, 34, 36. Історію заходів владик в справі утворення військових капелявій подав Пелеш в „Geschichte der Union“ II, стр. 923—4.

⁵⁾ Гляди листи ч. 3, 28—30, 32—3, 68 і P e ł e s z: Geschichte der Union II, стр. 1018—31.

ротьба домінії кн. Яблоновського в Жабю против о. Вишньовського (ч. 48, 50, 66). Одначе, чи не найбільше журби мали владики з обсадою одної з найкрасших парохій у відпустовім місци, Зарваниці, де аж до пайновійших часів підношено небезосновне підозріне против деяких кандидатів о симоію. А що старали ся о неї найвизначнійші священники, тому тим більше болочною була ся справа для митрополита і його суфрагана (ч. 40—3, 47, 51, 56—7, 68—69, 74—5). Найдемо також в переписці обох владик інтересні причинки до характеристики еп. Снігурського (ч. 46—7), дра Венедикта Левицького¹⁾, дра Он. Бриницького, дра Як. Геровського, дра Спір. Литвиновича, Юліяна Сембратовича²⁾, Петра Паславського та иньших. Живо цікавили ся митр. Левицький та еп. Яхимович житем Василян, як прим. фундацією на гімназію в Золочеві (ч. 36 і 60), домою поправи в Краснопуці (ч. 61—3, 65), монастирською карністю (ч. 75), розtratoю майна, спричиною монахом Терлецьким (ч. 55, 64, 66, 84, 85, 88), або й особливо монаха-революціонера Устияновича (84—5, 88), причім підносили дбалість провінціяла Мих. Коссака³⁾. Невеселі доходили до них вісти про поступи унії на Буковині (ч. 7), про приготования до знесеня унії в Холмщині (ч. 4, 13). Боліло їх, що congregatio de propaganda fide зобовязувала римських питомців до писаня доносів (ч. 17—18, 20—1, 60). Не спускали вони з ока справи патронату (ч. 32, 40, 118), піклували ся запопадливо утворенем гімназійльннх катехитур (ч. 119, 121—2, 125, 128⁴⁾), підвисшенем платні духовенства і крилошан (ч. 16, 31, 115—118, 125⁵⁾), уладнанем обрядових відносин в Галичині (ч. 131), заве-

¹⁾ Др. Венедикт Левицький ур. 17. (28.) III. 1783 +2. (14.) I. 1851 року. Про него гляди мою студію до „Кореспонденції Як. Голловацького“ з літ 1835—49, стр. XXV—L і дальші.

²⁾ Гляди листи ч. 91—2. о. Юліян Сембратович умер на становици пароха в Чернівцях 4. III. 1884 р. (Дѣло 1884, ч. 22).

³⁾ Мих. Коссака заслужив ся виданем „Шематизма провинції св. Спасителя Чина св. Василя Великого въ Галиції“. Львів, 1867, стр. 352+2. Його свояк Ем. Коссака був ігуменом монастиря в Крехові і лишив також після себе літературну спадщину, вібрану Ів. Ем. Левицьким в „Бібліографії“ (II), а умер дня 7. III. 1881 р. в 74 році житя і 51 священства. В завіщаню лишив він шедрі дари на галицькі бурси. (Дѣло за рік 1881, ч. 16—17).

⁴⁾ Порівнай: Peřez: Geschichte der Union II, стр. 912—14.

⁵⁾ Там же II, стр. 900—5.

денем тверезости між народом (ч. 40, 64, 74) і т. н. Малі оба владики клопіт з п'ят. Захарієм Мельницьким, який просив о відпустку, щоби вступити до ордену Єзуїтів (ч. 47), або Романовичем, що служив у монастирі Sacra-sœur, а для якого монахині введували причасте під одним видом (ч. 62—3, 67).

Не менше інтересні вістки находимо в перепісці обох владик про польських конспіраторів серед наших питомців і духовенства, Константиновича (ч. 3), о. Гординського, який „bardzo w złem swietle się okazał i przeciw rządowi nawet z Ambony mowi“¹⁾, Котовича²⁾, Павла Грегоровича, доброго ритуаліста³⁾, о. Кульчицького та Мінчакевича⁴⁾, а вкінці про Дезидерія Гречанського, божевільного доносчика на своїх товаришів із семінарицьких часів⁵⁾. В листах до митр. Левицького ілюстрував також еп. Яхимович тодішні настрої серед польської суспільности, згадував про польські конспірації між військом в Перемишлі в р. 1840⁶⁾, про увязнення гр. Мартина Замойського, пань Хшонстовської і Грохольської (ч. 8—9), гр. Дембінської і гр. Бобровської (ч. 30), про урядові заборони богослужень „za rolęgłuch“, які одначе не все находили у латинського духовенства послух (ч. 23—4, 69), про засуди на смерть Капусцінського, Вісньовського і кс. Кметовича, про демонстрації з нагоди виконання присуду, або в найблизшу річницю (ч. 41, 44 і 104), про польські демонстрації на виставі „Barbary Radziwiłówny“ і на вінчаню гр. Карницького з графянкою Чацкою (ч. 69), про засуд. столяра Явоського (?) на 10 літ вязниці за те, що зняв илини з мешканя губернатора (ч. 25) та про засуди польських свещеників в р. 1847 (ч. 23).

¹⁾ Ширшу силуетку про о. Ник. Гординського подав я у „Львівській дух. семінарії“ в розділі „Префект і питомець“ (стр. CLXXXI і далі). Порівнай лист ч. 6.

²⁾ Лист ч. 26. Гляди мої студії „Польські конспірації“ стр. 58—9 і 61 та „Львівська дух. сем.“ стр. C, CXXXIII, CXLV.

³⁾ Лист ч. 40. Порівнай: „Польські конспірації“ стр. 80.

⁴⁾ Листи ч. 66, 83, 85, 96, 100 і мої праці „Польські конспірації“ стр. 35—47 і „Львівська дух. семин.“ стр. CLVI та дальші в главі: „Процес о. Дезидерія Гречанського і товаришів“.

⁵⁾ Лист ч. 48. Гляди також попередній цитат.

⁶⁾ Гляди лист ч. 3. Порівнай: J. Krajewski: „Tajne polskie związki w Galicyi od r. 1833—1841“, стр. 92 і мою студию: „Польські конспірації“ стр. 79.

Згадував рівнож еп. Яхимович у своїх листах про сензаційні події, як про дідича Ставінського, що допустив ся рабунку на жидях (ч. 10), про розбої у Львові (ч. 12), про виконанє засуду смерти на чотирох убийцках (ч. 3).

В переписці обох владик можна найти дані до характеристики вірменського єпископа Самуїла Стефановича¹⁾ і латинських: Анквіча²⁾, Піштека³⁾ і Баранецкого. Стрічаємо тут чимало вісток про губерн. президента, бар. Кріга, гр. Лазанського та інших губерніяльних і двірських достойників. Не поминав, еп. Яхимович навіть подробиць, бо знав, що вони старенького митрополита живо цікавлять.

Мило вдаряє нас сердечний настрій листів. Митрополит цінив спосібности еп. Яхимовича і його працю, а останний виручав митр. Левицького в урядованю, підняв ся навіть рефератів (ч. 57 і 71), щоби тільки старцеві-митрополитови виявити глибоку вдячність. Не обійшло ся без інтриг против еп. Яхимовича, які одначе скоро вияснили ся (ч. 127). Перемиський владика відносив ся до Мих. Левицького з незвичайною пошаною і старав ся о удержанє його поваги всюди, а головно серед віденських духовних і двірських кругів (ч. 125). Мав у нїм митрополит великого приятеля, на якого в кожній хвилі і справі міг числити і перед яким міг у всім звірити ся. Спільно думали вони над поширенем просвіти між народом в дорозі отворяня шкіл, вигодошуваня проповідий. Запопадливо збирали вони підручники для

¹⁾ Архієп. Сам. Стефанович умер дня 8. XII. 1858 р. в 107 році жатя. Ряди: *В. з С.*: Згадки изъ семинарскаго житя у Львовѣ“ (Дѣло за рік 1888, ч. 179).

²⁾ Андрій Мартин Анквіч ур. 1774 р. в Кракові, а умер 1838 р. на становищи архієп. Праги. Він учив ся зразу в Кракові на виділі правничім, почім перейшов на богослове. Викладав в Оложуци, а в р. 1814 став львівським архієпископом і примасом Галичини. Не любив Поляків та Єзуїтів і вступав против їх місій, на які в своїй архієпархії дозволу в р. 1832 не дав. В рік пізвійше покликано його на архієпископство в Празі. З сего титулу коронував він цісаря Фердинанда I. Видав молитвослов і кілька папських листів (*Podręczna Encyklopedia kościelna*. Варшава, стр. 218).

³⁾ Архієп. Франц Піштек ур. 6. IV. 1786 в Прчицях, на чеській землі, висв. 1808 р. став крилошанином в р. 1823 в Празі, в рік пізвійше праським суфраганом, в р. 1831 тарнівським, а в р. 1835 львівським архієпископом і примасом Галичини. Умер дня 1. II. 1846 р. *Wurzbach: Biogr. Lexikon* том 22, стр. 344—5.

шкіл та видання творів проповідників, щоби можна було виказати ся перед властями, що українське духовенство вже в перших хвилях відродження рук не заложило та про шкільні підручники і проповідничу літературу щиро дбало¹⁾. У старця митрополита будила ся під впливом часу і еп. Яхимовича печальність про школу і просвіту, під яку він клав підвалини у молодості в „Societas Presbyterorum“, та в заходах біля організації шкіл.

Колиж віденська академія хотіла зайняти ся „dziejami ludu Ruskiego“, а губернія звернула ся за жерелами і авторами до митрополита, він повідомив про се капітулу, Василян і сам від себе вказував, як на жерела, твір Гарасевича „Annales“, Бродовича „Widok przemocu“²⁾. діярі еп. Рилла і Важинського. Яхимович радів, що саме у Відні вийде ся книжка, де нема такої цензури, як у Львові, а автори будуть могли характеризувати події в дійснім світлі, „z ktorých okaza się trwające przez wieki przesładowania rusinow“ (ч. 72—5).

Числив ся також митрополит з вістками, які ніс з собою дух часу, що в станиславівсьім повіті пять громад не хотіло мати на дальше священниками тих, що вписали ся були до польської „Rad-ni pogodow-oj“ (ч. 97). Колиж жовківська »Руська Рада« прислала в місяци вересни 1848 р. жалоби на кільканайцятьох съвящеників, що польській справі сприяли а народній шкодили, Куземський просив митрополита, щоби приказав перемиській консисторії »дабы тихъ Священиковъ остро упомяла, и доки ся не покають справу руску попирати не будутъ; до жадной промоції взятими не были«. Митрополит згодив ся на се і відослав справу свіжо іменованому перемиському владиці, Яхимовичеві. Останній заявив, що буде знати, кого має святити. Декани дістали відтак поручене етежиги за священниками, що »вжуются с Ляхами«, словом світ перевертав ся, бо »перед нѣсколько годами — были не святити за руское, а нынѣ за противруское«³⁾. І митрополит і Яхимович здавали собі справу з сего, що йти против народної справи значило би стільки, що плисти против струї.

¹⁾ Гляди листи ч. 30—31, 56—8, 78.

²⁾ Твір Теодовія Бродовича „Widok przemocu“ (про події з 1789 р.) видано у Львові 1861—2 р. в двох частях заходом Як. Головацького.

³⁾ Порівнай мою студію: „Польські конспірації“ стр. 90—2.

Може й тому хотіли польські патріоти уладити демонстрацію митрополитови в Уневі, а сей глузував собі з „grona kocich Muzykantów“, яким „Gromada tuteysza zastąpiłaby droge“ і „nie tak łatwa była by przegrawa“ (ч. 96).

Вже з сего короткого огляду гадок в переписці митр. Левицького з Яхимовичем бачимо, що вона подала нам багато матеріялу до оцінки часу, подій, людей і спільної праці та взаємин між двома церковними достойниками. Можлива річ, що переписка неповна, бо за чотири роки (1842—5) нема у ній ані одного листу. Була би велика шкода, якби з сеї прегарної листової мозаїки затратила ся хочби тільки найменша частинка¹⁾.

VI.

(До характеристики Йос. Левицького і Льва
Трещаківського).

Про два останні акти, поміщені у нашій збірці матеріялів (стр. 381—400) скажемо не багато.

В першій з них звертав ся о. Йосиф Левицький (граматик), парох Скля²⁾ до митр. Мих. Левицького в справі свого »Молитвослова«, виданого в Перемисли 1840 р. »для выгоды парафіянъ Школьскихъ«, який стрінув ся у львівських, консисторських кругах з некорисною оцінкою задля деяких слів. Видавець боронив ужитого ним слова »истлѣніе«, критикував на томість слово: »благовѣрный діякоуъ«, уміщене в ставленничій грамоті на священника (з р. 1838) і »крещеніе похотное« в »Катехизис-і« крил. Ів. Могильницького (1833 р.). При сій нагоді просив видавець митрополита о покров над молитвословом, якого

¹⁾ В переписці Левицького з Яхимовичем, перехованій в „Нац. Музею“ у Львові, маємо з р. 1839 — 1 лист, з р. 1840 — 8 листів, з р. 1841 — 5 листів, з р. 1846 — 3, з р. 1847 — 37, з р. 1848 — 54 л., з р. 1849 — 5 л., з р. 1850 — 6 л., з р. 1851 — 5 л., з р. 1852 — 5 л., з р. 1853 — 2 л., а з літ 1854—7 по одному.

²⁾ Близші дані про Йосифа Левицького зібрав я у „Львівській удх. семинарії“ стр. XXXIV—VI і CCXLIX—CCL. Лист Йос. Левицького до митрополита збережений в „Націон. Музею“ у Львові.

200 примірників мають міщани Скла у своїх руках. Йос. Левицький дав тут також вислів своєї задириливости не тільки супротив митрополита, але й супротив людей, які не хотіли признати його авторитету в справі літературної мови. Можна підозрівати, що видавцеві «Молитвослова» розходило ся більше про те, щоби доскулити святоюреським критикам, чим про покров митрополита над книжкою.

Митрополит, як здаєсь, не вважав навіть умісним, відповідати на письмо Йос. Левицького. Коли одначе останний хотів в р. 1845 видати другий наклад «Молитвослова», львівська консисторія ставила йому труднощі і посуджувала навіть видавця о ереси. Левицький Йосиф звернув ся тоді до віденської цензури, де оба цензори, духовний і світський станули в обороні видавця, а цензор Мікльосіч зажадав зміни деяких слів, які йому видавали ся неумісними. Видавець не згодив ся на се і друге видане «Молитвослова» не вийшло¹⁾.

Останній акт «Записник Льва Трещаківського від 1. V. 1848 р. по 16. XII. 1850 р.»²⁾ важний для характеристики звісного, популярного письменника і діяча, його праці і діяльності про народну справу. «Записник» свідчить нам, скільки труду вложила одна освічена одиниця в тодішнє народне жите. Трещаківський був автором меморіялів, оповідань, віршів і статей, розкинутих обильно в «Зорі Галицькій», віденським «Вістнику» і в праскій „Union“. Подрібну аналізу «Записника» липаємо на боці. Переховував ся він до недавна в парохіяльних актах села Рудна під Львовом, звідки скопіював його для мене о. Вол. Іванець. Нині збережений «Записник» в «Національнім Музею» у Львові. Замічу, що в «Записнику» ведена нумерація тільки до числа 97 та що дальші числа я додав для лекшого перегляду.

1) Подрібну історію другого видання „Молитвослова“ гляди в студіях Мих. Тершаківця: „Український Архив“ том III, стр. 258—63 і в „Галицко-рускім літературнім відродженю“, Львів, 1908, стр. 104—7. Порівнай також мою студію до „Кореспонденції Як. Головацького“ (1835—49), стр. LXXVI—VII.

2) Про Льва Трещаківського гляди мою студію „Льв. дух. семин.“, стр. CCXLVI і Ф. И. С(вистунь): „Левъ Трещаківскій“, Львів, 1910.

На сїм кінчу мої замітки. Ціле виданє книжки опізнило ся о пів року з причин від мене незалежних. Колиж остаточнo книжка виходить в світ, почуваю ся до обовязку, згадати на сїм місци всїх, що матеріалом, чи радою мені у моїй праці ставали в пригоді, а саме пок. о. пралата архідіякона, Мірона Подолицького († 24. V. 1919 р.), о. прал. Алекс. Зубрицького, о. Ал. Коренця, о. Вол. Іванця, дра Іл. Свенціцького, дра Василя Щурата і дра Курівця, яким належить ся від мене щира подяка. З окрема дякую проф. др. Яросл. Гордннському за мозольний труд над показником до матеріалів, в часі, коли непривітні обставини відсунули мене на протяг пяти місяців від наукової праці.

Львів, жовтень 1919 року.

Др. Кирило Студинський.

I.

Завіщане о. Івана Шапкевича, прадіда Маркіяна. (24. X. 1795 р.)

W Imię Oycy y Syna y Ducha Świętego Amen.

Ia nizey wyrazony, wiedząc dobrze o nieodmiennych wyrokach Boskich, że kto się tylko rodzi, umierać koniecznie musi, a bojąc się, abym bez porządku tak co do duszy, iako y co do ciała nie zszedł z tego Świata w zgrzybiały moiey Starości, czynię ostatnią dyspozycyją moiego acz szczupłego majątku w następujący sposób:

1°. Parę konij po moiey Śmierci leguję i Dysponuję wziąć Ianowi najmłodszemu Synowi memu, który zostaje we Lwowie w szkołach.

2°. Grzegorzowi Starszemu od Iana Synowi, dysponuję wziąć konia iednego Popielatego, y Delię z Futrem Wilczym.

3°. Resztę pozostałego majątku składającego się z Owiec, Rogacizny, Nierogacizny y innych sprzętów, tak Domowych, iako y z narzędzia gospodarskiego, zostanie się przy X^u Eliaszowi, który zostaje się na moim mieyscu w Hodowie na Parochyi, ktorom mu dobrowolnie Rezygnował; z tym obowiązkiem: ażeby X. Eliazz moją Zonę a Matkę swoją już w Starosci zostaiącą, trzymał przy sobie aż do Śmierci, czyniąc Jey wszelke winne uszanowanie, y w słabosci pilny dozór, y wygodę, a to wraz z Zoną swoją Marianną a moją Synową, y wspierając procz tego w potrzebach nieuchronnych Grzegorza y Jana Synow moich podług przemozenia, aż do obrania iakowego sobie Stanu.

4°. IMC X. Horodyłowski Szymon y IMC. X. Roman Uniowski Parochowie a moi starsi Synowie, nie mają się y nie powinni do tego pod zadnym pretextem interessować, iako odemnie już zaspokoieni y oddzieleni.

5°. Majątek moiey Zony Heleny z Gawańskich zostaje się całkiem przy Niey, y ma prawo zawsze własnym swoim majątkem, według woli Swoiey, iak chceć, tak zarządzić, a moi Sukcessorowie, w tym Jey (2) nigdy przeszkadzać nie powinni, pod

nieotrzymaniem w przeciwnym razie Łaski i Błogosławieństwa Boskiego y Oycowskiego.

6°. Co się tycze zabudowania na Groniu Parochialnym Hodowskim zostającego, to podług Taxy w czasie Installacyi IMC. X^a Eliasza Szaszkiewicza Parocha tutezszego urzędownie uczyniony, do tego równe Prawo wszyscy Pięć Synowi moi Szymon, Roman, Elias, Grzegorz y Jan najmłodszy, qua unius stirpis surculi mieć mają, nakazuję, z zaleceniem procz tego Zonie moiey nayukochanszey, ażeby ta, moie miejsce zastępując: Synami Naszemi, zgodnie y przykładnie, podług przyzwoitosci wszelkiej az do Smierci swoiey zarządzała, y wszelke między niemi kłotnie i niesnaski przestrzęgała: Ci zaś, ażeby Matkę swoią Staruszkę do zgonu życia, Jey winny Respekt y uszanowanie zawsze czynili, przykazuję; y równie, aby Synowie moi, między sobą miłość Braterską znając porządną, tak prawu Boskiemu, iak y Naturalnemu przyzwoitą Subordynacją zachowywali, y w dalszych życia Ich momentach potrzebną Radę ieden od drugiego brali, Prawem Oycowskim obowiązuję. A na ostatek:

7°. Przepuszczając Nayukochanszey Zonie moiey Helenie, wszelke u przeciągu życia całego naszego, wydarzone iakiegolwiek bądź kiedy urazy, y prosząc Jey o wzajemne dla mnie odpuszczenie y niepamiętanie uraz, y Ją wraz z Synami moimi, Szymonem, Romanem, Eliaszem, Grzegorzem, y Janem najmłodszym, Marianną Synową moją z Sabatowskich Szaszkiewiczową, y Szymonem, wnuczkem moim po Naystarszym Synu, Szaszkiewiczem przy podniesieniu Ducha do Boga, na wszystkim Ich dobrym powodzeniu y wzrastaniu przed Majestatem Naywyszszego Pana y Ludzmi, kładąc ręce moie własne na głowach Ich, czyniąc Krzyż Święty ostatnim moim Błogosławieństwem Błogosławię; y iako ta a nie inna Wola moja iest, y ażeby od wszystkich y wszelkiej Władzy tak duchowney iako y świeckey w niczym (3) nienaruszona, y zachowaną akceptowana była przy uproszonych przyjaciółach i Świadkach, których Podpisy, ani Im, ani Ich Sukcesserom szkodzić nie mają, Ręką własną przy wycisnieniu Rodowitey Pieczęci podpisuję.

Działo się w Hodowie w Rezydencyi Parochialney Dnia 24. Pazdziernika 1795 Roku.

X. Ian Szaszkiewicz Ex P: Hodowsky

(Тут слідує невеличка печатка на ляку).

Helena z Gawanskich Szaszkiewiczowa †

Simon Szaszkiewicz Par. Horodyłowski mp.

Roman Szaszkiewicz Paroch Uniowski mp.

Elias Szaszkiewicz Par: Hodowski mp.

Grzegorz Szaszkiewicz

Ioannes Szaszkiewicz mp.

Niniejszy Testament Presentowany w Jurysdykcyi Mandataryuszowskiej Pomorzańskiej jeszcze stante vita JMC. Xiędza

Jana Szaszkiewicza ninieyszemi zaświadcza się. Sigl. Pomorzany
d. 27ma 8^{br} 795° A^o. I. Uzdowski Mandatar mp.

Simon Stamirowski Knk. Kap. Chel.

Proboszcz Pom.

iako świadek tego dzieła.

Тут слідує печатка.

Proszony do podpisania tego Testamentu dobrowolnie nastąpionym Jako Świadek podpisuję. Franciszek Bobowski

Vidit Petrus Bohaczewski D. Fer. Pomorz. mp.

Jako za życia IMC. Xiędza Jana Szaszkiewicza ex Parocha Hodowskiego byłem proszony od tegosz Xiędza Jana Szaszkiewicza do podpisania tegosz Testamentu; na to ręką własną podpisuję się. Dat^o w Hodowie D. 24. 8^{br} 1795 Anno.

Antoni Dąbrowa Filipowski

Ekonom Hodowski.

(4) My nizey wyrażeni iakosmy byli przytomni tey ostatniey Dyspozycyi Wiel. IMC. X^a Jana Szaszkiewicza Ex Parocha Hodowskiego tak się na to podpisuiemy się nieumieiętni Pisma, znakem Krzyza Świętego.

Agathia Danilewiczowa z Oleska †

Theodor Danilewicz item †

Piotr Ostrowski woyt Hodowski †

Jan Naiuk Pierwszy Prowizor Cerkwi †

Semion Matwiykow 2^g Prowizor †

Grzegorz Oberwaniuk — — †

Michał Swieczka obywatel †

Wszystcy Świadkowie y obywatele Hodowscy.

Ostatnia Dyspozycyia

Przez

Wiel. IMC. Xiędza Jana Szaszkiewicza

Ex Parocha Hodowskiego

Dnia 24. Pazdziernika 1795° Roku

uczyniona

w Hodowie.

II.

Лист Бема до бра М. Гарасевича. (21. XII. 1803).

Wien den 21. Dezember 803.

Verehrungswürdigster Freund!

Ich habe nicht allein Ihre wertheste Zuschrift vom 26. Oktober, sondern auch gestern jene vom 12. d. erhalten. Gleich nach Empfang der ersten verfügte ich mich sowohl zu Hofrat

*

Dankesreither,¹⁾ als auch zu Konferenzrath Lorenz um wegen der geistlichen Referenten Stelle, die für den griech. Cath. ritus obwaltenden Gründe in Erinnerung zu bringen, nachdem eben damals der Vortrag wegen des künftigen gubernial status nach Hof abgegeben war; allein ich fand beyde diese Herrn voll Bedenklichkeiten, der eine fand das Anerbieten, diesen Referenten durch Beyträge der Bischöfe zu besolden, nicht annehmbar, weil alsdann dieser Referent als eine von den Bischöfen gedungene Kreatur glauben würde sich allen ihren Wünschen fügen zu müssen, welches ich aber damit ablehnte, daß die Bischöfe ihre dießfälligen Beyträge in das kais. Zohlamt zu entrichten, und der Referent, so wie jeder andere Rath seinen ordentlichen Gehalt von daher zu beziehen hätte, ohne (2) daß er eine Verminderung oder Vermehrung seines Genußes von Seite der Bischöfe jemals zu besorgen, oder zu hoffen hätte. Staatsrath Lorenz sagte mir gerade zu, er finde sogar bedenklich zwey geistliche Referenten bey einer Landesstelle anzustellen, und so wenig S^e May., dem hiesigen Hofreferenten, der offenbar überladen sey, einen geistlichen Gehilfen und zweiten Rath beizugeben jemals gestatten würden, eben so wenig würden Sie einwilligen zwey geistliche Referenten bey dem Gubernio zu bestellen. Hieraus ersehen Sie nun, Verehrter Freund, wie wenig man auf die Zusicherungen aller dieser Herrn bauen kann. Auch ist seitdem die Resolution über den Status herabgelangt. worin dem Gouverneur aufgetragen wird für die geistlichen Referenten Stelle den Vorschlag per Ternum zu machen, sich aber hierinn blos auf den galizischen Clerus (vielleicht besorgte man daß nicht etwa ein Hungar sich einschleiche) zu beschränken.

(3) Mit unserm H. Referenten, der an sich der verdienstvollste Mann ist, aber wenn er ein Engel wäre, diesem außerordentlichen Schwalle von Geschäften unmöglich Genüge leisten kann, ist es ein wahres Elend, es vergehen keine 14. Tage, daß ich nicht die hinter ihm befindlichen so häufigen Rückstände als die Kanzlerstelle, den recurs wegen der Pfarr ad S. Petrum, die Angelegenheit wegen der Metropolie, zu betreiben suche; nun hat zwar der H. O. Kanzler versprochen, ihm bis zum neuen Jahr eine Erleichterung durch Separirung verschiedener Gegenstände, welche an die politischen Referenten der Länder übertragen werden sollen, zu verschaffen, und ich werde einseitig die eingelangten beyden Bittschriften dazu benützen, um den Referenten neuerlich und auf das dringendste um baldige Erledigung anzugehen.

¹⁾ Josef Nep. Ritter von Dankesreither Doctor der Gottesgel. k. k. wirkl. Hofrath, Domprobst und Domherr des hohen Erz- und Domstiftes allhier, wie auch Kanzler der hiesigen Universität, в р. 1807 Ректор Magnificus від. університета (Hof- und Staats-Schematismus des österr. Kaiserthums“ Wien 1807 стр. 656.). Пізнійше був він владикою.

Meine Frau empfiehlt sich Ihnen (4) ergebenst und danket für die gütig besorgte Kommission an ihren Sohn.

Sobald ich etwas Bestimmtes in Ihren Angelegenheiten erfahre, theile ich Ihnen solches gleich mit; empfehlen Sie mich dem hochwürdigsten Hn. Bischöfe und glauben Sie, daß ich mit innigster Verehrung bin Ihr aufrichtigst ergebenster Freund und Diener *Böhm.*

III.

Лист еп. Ант. Ангелловича до о. Теод. Федичкевича. (19. VIII. 1806.

Straszewice 19. 1806.

Perill'ris Reu-me D e, Frater plurimum Colende!

Powrociwszy na to miejsce z gór, zkąd także odwiedziłem wodę kwaśną w Węgrzech w Użku, zastałem z aktami trzech Sessyów wyrazy pod 10. t. m. przesłane, na które przy powrocie aktów odpowiadam.

Spodziewam się niezadługo bydz w Walawie na przejezdne do Białopola dla wybrania się zamtąd, żebym łatwiej mógł się tu ograć od Sąsiedzkiej osobliwie Sozańskiego gorszego ieszcze od Oycy zmarłego napaści; do Walawy tedy łatwiej będzie przybyz alumnom do poświęcenia.

Ja także temi czasy nic z Wiednia nowego nie miałem, bardzo powolnym krokiem (2) wszystko tam idzie. Dzięki Bogu najwyższemu! że stanął pokoy między Francją i Moskwą, bo teraz obiecywać sobie można zaspokoienie powszechne a tém samém pędzsy pospiech w interessach potocznych i powrot uszczęśliwienia powszechnego od Kraiów po tylu klęskach tak mocno upragnionego.

Wiadomość od IP. Böhma doniesiona nie wiem: iakim sposobem bardzo się rozszerzyła wszędy, i to sprawiło mi nie mało przykrości; nawet Referent nasz gubernialny obrocił wszystkie swoje siły na to, żeby mię prześladował. Niech mu P. Bog niepamięta krzywd mnie dosyć licznie wyrządzonych.

IX. officyałowi Lwowskiemu udzieliłem wyrazów względem niego umieszczonych.

(3) Życząc pożądaných pomysłności iestem z prawdziwym szacunkiem Perillustrissimae Rever-mae D n. Vestrae addictissimus Frater *Angell....*

IV.

Минр. Ант. Ангеллович поручає кандидатів на єпископські престолы в Перемішлі і Холмі (3. II. 1809 р.)

Hohes Landespräsidium!

Mittels hohen Auftrags vom 8. Julius v. J. Zahl 23.764 ist von mir in der Absicht um einen Besetzungsvorschlag für die

erledigten Bisthümer zu Przemysl und Chelm zu erstatten - die Erklärung abgefordert worden, ob ich bei den unterm 28. 8^{ber} 805. in Rücksicht auf die damals erledigten beiden Bisthümer von Lemberg und Chelm erstatteten Äußerungen zu beharren, oder in selben eine Änderung zu treffen finde.

Nachdem ich nun in meiner unterm 28. 8^{ber} 805 vorgelegten Äußerung nur jener Candidaten, die ich für das damals erledigt gewesene Bisthum von Lemberg geeignet fand, nahmhaft machte, dermalen aber es sich um die Besetzung des Bisthums von Przemysl handelt, so finde ich meines Dienstes zu seyn, mich dießfalls folgendermassen in schuldiger Ehrenbiethung zu äußern.

1) Nach meinem unmaßgeblichen Erachten bei solcher Beförderung eine vorzügliche Rücksicht auf die Dienstkategorie und somit auf jene Individuen zu nehmen wäre, welche vermöge ihres Amtes und ihrer geistlichen Würde sich an der Spitze des Clerus bei der Leitung der Konsistorialgeschäfte befinden und mit Domherrnwürden, so wie mit den dießfälligen Ehrenzeichen ausgezeichnet sind.

2) Die Priester des Basilianerordens aus dem Grunde hiezu nicht empfohlen werden können, weil die allerhöchste Vorschrift vom 29. April 802. § 10. die Klostergeistlichen überhaupt zu allen Secularpfründen für unfähig (2) erklärt, die höchste Vorschrift aber vom 15ten 8^{ber} 803. den bereits bei den Secularpfründen angestellten Mönchen die Pflicht auferlegt von den Ordensgelübden eine Dispens zu erhalten.

3) In der Wahl eines Bischofs nebst den zu diesem Amte erforderlichen Eigenschaften auch die Gesinnungen des Clerus deßwegen in Betrachtung kommen, weil ein das Zutrauen des Clerus besitzende Bischof nützlicher für die Kirche und den Staat seinem Amte vorstehen kann.

4) In Ansehung des Bisthums von Przemysl daher zwar folgenden Individuen in Rücksicht ihrer Dienstkategorie bei der Beförderung zur Bischofswürde der Vorzug vor anderen gebühren sollte, nämlich

I. dem Julian Sponring, Generalvikar,	} Konsistorialräthen
II. Theodor Fedynkiewicz	
III. Ignatz Witoszyński	

allein ich gewissenhaft bedauern müsse, daß meiner unmaßgeblichen Meinung nach keiner hiezu geeignet sey, weil ad I nämlich, was den Julian Sponring betrifft:

a) der Przemysler Dioecesanclerus wieder dessen Beförderung zur Bischofswürde bereits im Jahre 785. Vorstellungen machte, und hierauf die allerhöchste Entscheidung S^u Höchstseeligen Majestät Joseph II unter 17. May 785. dahin erlaß, daß derselbe zu dieser Bischofswürde nicht geeignet sey.

b) Eben dieser Clerus in den Jahren 787 und 788 aus Gelegenheit seiner Anstellung als Konsistorialrath und Generalvikar, dann in den Jahren 793., 794, 795. bei Gelegenheit seiner Competenz zum Bisthum von Przemyśl verschiedene Beschwerden führte und bei meinem Antritte des Bisthums dringend ansuchte, womit ich mir ein anderes Individuum zum Generalvikar wählen möchte Endlich weil

c) diese Diffidenz des Clerus sich gegen den gedachten Generalvikar Sponring dadurch vermehrt hat, daß derselbe sich später vermöge der Originalurkunden A. B. vom päpstlichen (3) Stuhle vom griechischen zum lateinischen Ritus, zu welchem letzterem er ursprünglich gehörte, wieder übersetzen ließ und hiedurch eine Geringschätzung des griechischen Ritus am Tag gelegt hat.

Ad II. Theodor Fedynkiewicz wegen der Schwäche seiner Gesundheit und Augen sich sogar dem Amte eines Seminariumsrektor, wie dieses aktenmässig bekannt ist, entzogen hat.

Ad III. Ignatz Witoszyński, zwar in Rücksicht seiner ausgezeichneten Eigenschaften, vorzüglicher Verdienste um die Dioeces, seines Dienstefers und seines biederem, untadelhaften moralischen Charakters besonders empfohlen zu werden verdiente, allein seine sehr geschwächte Gesundheit und die physischen Kräfte nicht im Stande sind die Bürde eines Bischofsamtes zu tragen.

So finde ich bei solcher Beschaffenheit der Umstände nach meiner festen Überzeugung nachstehende Individuen in Rücksicht ihrer Dienstkategorie und des gehofften Nutzes für den Staat und die Kirche zum Bischofsamte von Przemyśl vorzüglich geeignet.

Erstens. Den Lemberger Generalvikar Dr. Michael Harsiewicz, weil er

1) In den Wissenschaften und Kenntnissen vor allen anderen einen Vorzug verdient, indem derselbe

a) Vermög der beiliegenden Urkunden C. D. sämtliche philosophische und theologische Studien mit dem besten Fortgange zurückgelegt,

b) aus den juridischen Wissenschaften sich den strengen Prüfungen unterzogen hat,

c) Doktor der Theologie ist,

2) Vermög der Beilagen E. F. G

a) während seines 13. jährig. Lehramtes an der hohen Schule in Lemberg, sich durch Fleiß, wissenschaftliche Kenntnisse und lobenswürdige Thätigkeit rühmlich ausgezeichnet und zur Bildung des galizischen Clerus wesentlich beigetragen hat.

(4) b) Bei der Verwaltung akademischer Würden als Dekan, Senior, Representant und Prorektor sich eines besonderen Vertrauens seiner Fakultät des ehemaligen Studienkonseßes

und einer hohen Landesstelle würdig gemacht und dießfalls Belobungen erhalten hat.

c) als erster Beisitzer des ehemaligen Studienkonseßes durch mehrere Jahre überzeugende Beweise seiner Thätigkeit, Geschäftskentniß, Unpartheilichkeit und des Eifers für den allerhöchsten Dienst an den Tag gelegt hat.

3) Durch eine bereits 10-jährige Führung des Amtes eines Generalvikars und Konsistorialraths sich allgemeiner Achtung und Zutrauens des Klerus sowohl, als des Oberhirten erworben hat, wie dieses aus den Urkunden H. G. ersichtlich wird.

4. Jederzeit die besten Sitten und einen untadelhaften Lebenswandel geäußert hat.

5) Vermöge der Beilage K. ein Domherr des Przemysler Bisthums ist.

6) Sein verheirateter Stand ihm zur Erhaltung der Bischofswürde nach der Disciplin der griechischen Kirche, wie ich mich bereits unterm 28. 8^{ber} 805. äußerte um so weniger im Wege stehen kann, als

a) Seine Gattin von ihm bereits seit 10. Jahren gesetzmäßig mit beiderseitigen Einwilligung getrennt ist und

b) Vermöge L. verbindlich gemacht hat sich nie in dem Wohnorte ihres Gatten einzufinden, auch

c) in diesem Scheine eines bloß kirchlichen Hindernisses ich als Metropolit nebst der Macht Bischöffe zu bestättigen und zu consecriren, zu erkennen habe, (5) und daher zu erklären finde, daß dieser Generalvikar auch in dieser Hinsicht zur Bischofswürde aus dem Grunde fähig sey, weil die Absicht der Kirche bei ihren dießfälligen Satzungen bloß dahin geht, damit kein Bischof nach seiner Consecration in der Ehe leben dürfte und übrigens in diesem Falle ich mich bewogen fände zu dispensiren.

Zweitens: den Brester Generalvikar Kozakiewicz, weil er

1) In den Berufswissenschaften des geistlichen Standes gehörig bewandert ist,

2) die Würde eines Domezpriesters und Domscholasters bekleidet,

3) das Amt eines Generalvikars von Brześć seit zehn Jahren mit allem Fleiße und Eifer versieht,

4) Die Seelsorge seit 40. Jahren rühmlich ausübet.

5) sein exemplarischer und biederer moralischer Charakter die beste Empfehlung verdient.

Drittens: den Chelmer Domherrn und Generalvikar Bartholomeus Nazarewicz, weil er

1) Sämmtliche philosophische, theologische und juridische Wissenschaften mit gutem Erfolge zurückgelegt hat,

2) Die Seelsorge in Sosnowica gehörig ausgeübt hat,

3) durch 22. Jahre das Amts eines Konsistorialkanzlers in Chelm rühmlich bekleidet hat.

4) Seit 6. Jahren das Amt eines Generalvikars in Chelm mit allem Fleiße und Eifer versieht.

5) In Ansehung seines exemplarischen Lebenswandels bestens empfohlen zu werden verdient.

(6) Viertens den Josaphat Mochnacki, Domherrn und dormaligen Dompfarrer in Przemysl, weil er,

1) Sämtliche philosophische und theologische Wissenschaften im Generalseminarium mit dem besten Fortgange zuzurückgelegt.

2) Für die theologische Doktorswürde sich einer Concursprüfung mit gutem Erfolge unterzogen hat

3) Mittels höchsten Hofdekrets vom 16. 7^{ber} 788 als Correpetitor der Dogmatik bestellt und das Amt eines Studienpräfekten durch drey Jahre, dann

4) Eines Diocesanexaminators durch 19 Jahre,

5) Eines Landdechant durch 12. Jahre lobenswürdig bekleidet. und

6) die Seelsorge seit 19. Jahren gehörig ausübet, endlich

7) Alle Zeit einen untadelhaften Charakter und exemplarischen Lebenswandel geäußert hat.

In Ansehung des Bisthums von Chelm.

Was dieses erledigte Bisthum anbetrifft, finde ich bei meiner dießfalls unter dem 28. 8^{ber} 805. vorgelegten Äußerung zu beharren. weil

1) In Ansehung des primo loco anempfohlenen Candidaten Generalvikars Julian Sponring die oben auseinander gesetzten Umstände beim Chelmär Bisthum nicht eintreten, in der hiesigen Dioeces nicht so, wie in der Przemysler bekannt seyn dürften.

2) Der erwähnte Generalvikar Sponring, obschon er als ein Basitanerpriester (7) bisher nicht förmlich secularisirt ist, in der Kathogorie als Domherr und Generalvikar seit 20 Jahren mehr zum Secularclerus, als der Klostergeistlichkeit gehört.

3) In der Chelmer Dioeces als gewesener theologischer Lehrer und Seminariusrektor seine Verdienste hat.

4) Dieser verhältnißmäßig kleineren Dioeces ungeachtet seiner geschwächten Gesundheitsumstände mit Nutzen vorstehen könnte.

Übrigens finde ich zu bemerken, daß in Ansehung der übrigen unter dem 28. 8^{ber} 805. empfohlenen Individuen sich bisher keine Änderung zugetragen habe.

Lemberg am 3. Hornung 809.

An Ein Hochl. k. k. Landespräsidium ehrerbüthigste Äußerung des Metropolitens Angellowicz in Ansehung der Kandidaten für die erledigten Bisthümer zu Przemysl und Chelm zur Gubernialzahl 59.694.

V.

Письмо митр. А. Ангелловича до Цесаря Франца (20. III. 1809.)

Euere Majestät!

Von verehrungsvollesten Dankgefühle für Eurer Majestät gnädigstes Zutrauen durchdrungen, bestätige ich den Empfang des allerhöchsten Handschreibens vom 22. des o. M. wodurch mir aufgetragen wird: über die Denkart, die Gesinnungen, und die Moralität des mir untergeordneten Klerus zu wachen, und die dahin einschlagenden Vorschläge Eurer Majestät unmittelbar vorzulegen.

Die Treue, Anhänglichkeit und Ergebenheit gegen Eure Majestät haben stäts alle meine Schritte und Bemühungen geleitet; ich bestrebe mich besonders der mir untergeordneten Geistlichkeit und dem Volke bei jeder Gelegenheit die besten Gesinnungen gegen den Gnädigsten Landesfürsten und das Vaterland einzuprägen und werde dieses Bestreben, so lange mir die göttliche Vorsehung das Leben schenkt, eifrig fortsetzen.

Ich lege hier in tiefster Ehrfurcht zu Eurer Majestät Füßen einen neuerlichen Beweis meiner dießfälligen Bemühungen bei, woraus zugleich Euere Majestät die Gesinnungen des mir untergeordneten Klerus allergnädigst zu ersehen geruhen werden.

Da ich indessen bereits ins fünfte Jahr über sämtliche galizische Diözesen des g. k. Ritus und über zwei Millionen Seelen die unmittelbare geistliche Obsorge führe, und meine körperlichen Kräfte und meine Gesundheit allmählich abnehmen,

so erdreiste ich mich Eurer Majestät allerunterthänigst vorzustellen:

1) Ob Eure Majestät Sich nicht geneigt finden möchten: die erledigten bischöflichen Stühle von Przemysl und Chelm, baldmöglichst zu besetzen, und dabei auf diejenigen Individuen, die ich aufgefordert von der Landesstelle nach meiner innigsten Überzeugung nahmhaft gemacht habe, und von denen sich der beste Nutzen für die Kirche und für den Staat erwarten läßt, die allergnädigste Rücksicht zu nehmen geruhen wollen. Damit

a) für die unmittelbare Leitung des Klerus und des Volks, besonders bei den dermaligen Zeitumständen nach den Lokaltats individuellen Verhältnissen noch mehr gesorgt werde, und

b) ich in meiner geistlichen Oberleitung von denjenigen Männern als Oberhirten, welche das Zutrauen des Klerus und des Volks besäßen, eine thätige Mitwirkung erhalten könnte.

Dann womit

2) Über die allerhöchsten Orts vorgelegte Angelegenheit der Regulierung des Domkapitels bei meiner Metropolitankirche in Lemberg die allergnädigste Entschliebung gefasst, dadurch dem getreuen Diözesanklerus von Lemberg eine Aneiferung verschafft, und ich mit Männern versehen werden möchte, die mir in der Oberleitung so vieler geistlicher Angelegenheiten eine hilfreiche Hand leisten könnten. Lemberg den 20. März 1809.

VI.

Відручне письмо цісаря Франца до митр. Ангелловича (12. IV. 1809 р.)

Lieber Metropolit Angellowicz!

Ich nehme die Relazion vom 20. März d. J. zur Nachricht und erwarte von Ihrer Wachsamkeit und Sorgfalt und Zuversicht, daß die in der Synode vom 26. 7^{ber} v. J. dem Klerus ertheilten heilsamen Lehren und Ermahnungen auch genau befolgt werden; worüber Sie mir bei Gelegenheit des jährlich einzusendenden kanonischen Visitazionsberichts eine standhafte Auskunft mit der Anzeige zu erstatten haben, ob und welcher Verbesserung der Klerus in Absicht auf seine dermahlige Denkart, Gesinnungen und Moralität bedürfe und fähig sei.

Wegen Besetzung der Bisthümer Przemysl und Chelm und Regulierung des Metropolitankapitels wird meine Entschliebung folgen.

Altheim den 12 April 1809.

höchsteigenhändige Unterschrift

Franz.

VII.

Відповідь митр. А. Ангелловича на письмо цісаря Франца (23. IV. 1809 р.)

E. M.

Ich bestätige erfurchtsvollest den Empfang des allerhöchsten Handschreibens dtto 12. I. M., wodurch mir anbefohlen wird 1) bei Gelegenheit des einzusendenden Visitazionsberichts eine standhafte Auskunft zu erstatten: ob und welcher Verbesserung der Clerus in Absicht auf seine dermahlige Denkart, Gesinnungen und Moralität bedürfe und fähig sey....

2) bedeutet: daß wegen Besetzung der Bisthümer Przemysl und Chelm und der Regulierung des Metropolitankapitels die allergnädigste Entschliebung E. M. folgen werde.

In dieser Rücksicht finde ich mich pflichtschuldigest verbunden ohnverzüglich folgende Umstände zur allerhöchsten Kenntniß E. M. ehrfurchtsvollest, zu bringen.

Im Jahre 1906. wurden unter andern vom damahligen gegen den griechisch katholischen Ritus feindselig gesinnten nunmehr mit allerhöchsten Befehl E. M. von diesem Referate entfernten Gubernialrath Zeisl unter Anderen von mir weder nahmhaft gemachten, noch anempfohlenen folgende zwey Priester

Mathias Szankowski, simplex Pfarrer in Horodenka, Lemberger Dioezes und

Dorotheus Michalski, Basilianermönch und Prior des Klosters in Lemberg als geeignet zur Bischofswürde E. M. vorgeschlagen.

Es geschah ohne mich als unmittelbaren Vorsteher über das Betragen und Moralität derselben im geringsten zu befragen.

Da nun dieses auch dermahlen in Genußheit der Vorakten geschehen seyn düftte, so finde ich mich für diesen Fall in meinem Gewissen verpflichtet E. M. erfurchtvollst zu berichten, daß

a) der Priester Szankowski wegen seines (2) Leichtsinnes und dem Priester nicht geziemenden Lebenswandels, wofür er von der geistlichen Behörde bereits geahndet worden, bisher zu keinem höheren geistlichen Amte geeignet betunden und ihm sogar das Amt eines Landdechants weder von verstorbenen Lemberger Bischöfe Skorodyński noch von mir habe anvertrauet werden können.

b) Der Basilianermönch Michalski aber, außer dem, daß ihm die allerhöchste Vorschrift E. M. vom 29. April 809 § 10. welche die Klostergeistlichen überhaupt zu allen Secularwürden für unfähig erklärt. im Wege steht, wegen seiner Gebrechlichkeit und Mangel an physischen und moralischen Kräften, dann an dem Zutrauen des Saecularclerus dem Bischofsamte nie mit Nutzen vorstehen könnte.

Hingegen das in Abschrift mitgehende Ministerialschreiben bewährt: daß der von mir vorzüglich anempfohlene Generalvikar Harasiewicz wegen seines, ausgezeichneten Patriotismus von E. M. selbst belobt worden und ich um so mehr wünschen müsse einen solchen Mann bei den jetzigen Zeitumständen zur thätigen Mitwirkung bei der Leitung des Clerus und des Volks baldmöglichst zu erhalten, als meine Gesundheit und die körperlichen Kräfte allmählich abnehmen.

Lemberg am 23. April 809.

VIII.

Заходи митроп. Ангелловича против перемиського єпископаномината о. Івана Костецького.

1) Euere Majestät!

Bereits im Jahre 1805. habe ich der Aufforderung des Landespräsidiums A. diejenigen Individuen bekannt zu

machen, welche nach ihrer gegenwärtigen Würde und den übrigen Eigenschaften auf das damals erledigt gewesene Bisthum Lemberg einen Anspruch haben und zu dem Amte eines geistlichen Oberhirten vor anderen qualifizirt sind — mittels der Äußerung B. entsprochen.

Da aber von dem Gubernialreferenten Zeisl im Einverständniß mit meinem verstorbenen Generalvikar Sponring, wie die beigeschlossenen Originalbriefe des ersteren an den letzteren C. D. E. unwiderleglich beweisen, auf meine Äußerung keine Rücksicht genommen und statt der von mir empfohlenen Männer, andere und darunter auch der von Seite übler Sitten notirte Horodenker Pfarrer Szankowski ohne vorläufige Einvernehmung ihrer geistlichen Behörde über ihr Betragen zum Bischofsamte vorgeschlagen wurden; so bemüßigte mich die Besorgniß — damit durch die Zurücksetzung verdienter Männer bei dem Klerus der Eifer, sich um die nöthige Bildung zu bewerben und um das Wohl der Kirche und des Staats verdienstlich zu machen, nicht erstickt werde — vermöge F. aller unter thänigst anzusuchen, damit der erwähnte Vorschlag bei einer besonderen Gubernialkommission mit Beziehung meiner erörtert werden möchte.

Indessen geruheten Euere Majestät das Lemberger Bisthum zur Metropolie zu erheben und mich von Przemyśl nach Lemberg als Metropoliten allergnädigst zu übersetzen.

Um demnach das hiedurch erledigte Bisthum Przemyśl zu besetzen, erstatte ich auf die Aufforderung (2) des Guberniums — ob ich auf meiner obigen Äußerung A. beharre, oder in selber eine Änderung zu treffen finde? — meine Äußerung hierüber G. und weil ich ohne Grund besorgte, dass der Gubernialrath Zeisl dieser Angelegenheit wieder eine andere Wendung zu geben nicht unterlassen wird, so wandte ich mich mittels H an Eure Majestät mit der ehrfurchtsvollsten Bitte, um die allergnädigste Rücksichtnehmung auf diejenigen Priester, die ich dem Gubernium nach meiner innigsten Überzeugung, daß selbe der Kirche und dem Staate nützlich sein werden zur Bischofwürde vorzüglich anempfohlen habe. Worauf ich mittels allergnädigsten Handbilletts F der allerhöchsten Entschliessung Eurer Majestät verköstet wurde.

Eben erfahre ich, daß Euere Majestät geruhet haben dem in Olmütz als Feldkaplan angestellten Priester Johann Kostecki das Przemyssler Bisthum zu verleihen.

Da ich nun als Metropolit die ernannten Bischöfe zu bestätigen, zu konsekriren und denselben die geistliche Jurisdikzion zu ertheilen habe, mein Gewissen aber mir schlechterdings verbiethet hiebei die kanonischen Gesetze zu verletzen, so bemüßigt mich sowohl die Eurer Majestät schuldige Treue, als mein geist-

liches Amt Allerhöchtdemselben folgendes zur allergnädigsten Beherzigung erfurchtswollest vorzulegen.

Erstens. Ist mir dieser Priester noch als gewesener Seminariumsrektor von Seite seiner Unbescheidenheit, seines unruhigen Temperaments und seiner Eitelkeit genau bekannt.

Zweitens. Hat sich derselbe bei seiner Anstellung als Seelsorger hier in Lemberg unbescheiden (3) unklug und ärgerlich betragen. Zum Beweise lege ich hier nachstehende Aktenstücke bei:

a) K. eine Klage seines Pfarrkinds Namens Karaban wegen Verkürzung,

b) L. ein Gubernialdekret vom 24. 9^{ber} 790 und Konsistorialakt zur Zahl 1691, woraus erhellet, daß dem erwähnten Priester sein unbescheidenes Benehmen verhoben, und Klugheit, Mässigung, und Vermeidung alles Ärgernißes eingebunden wurde,

c) M. eine Gubernialverordnung vom 9. Hornung 1791., wo Kostecki wegen der ihm von einem Gutspächter namens Topolcsany zugefügt sein sollenden Injurien abgewiesen wird,

d) N. eine Note des Lemberger Kreisamts, wodurch ein geistlicher Mitkommisär zur Untersuchung der vom Priester Kostecki an einem Polizeysoldaten ausgeübten Misshandlung verlangt wird.

e) O. ein Gubernialdekret vom 28. August 1793. Zahl 23.217 worinn dem Konsistorium bedeutet wird, daß dem Strafnachsichtsgesuche des Pfarres Kostecki umsomehr gewillfahret werden könne, als selber wenn man streng vorgegangen wäre, nach dem 56 §. des Kriminalgesetzes zur kriminellen Behandlung geeignet war.

: Welch alles verbunden mit dem hier verbreiteten Gerüchte dass derselbe an dem Tode seiner Gattin schuld war, dem Ordinariate die Hofnung benahm, daß dieser Priester hierlandes bei der Seelsorge mit Nutzen und Beruhigung belassen werden könne und daher dasselbe veranlasste ihn nach Olnütz, wo er unbekannt war, als Feldkaplan zu senden.

Wesswegen sodann (4).

Drittens. Dessen spätere Gesuche um Anstellung

- als Konsistorialrath in Przemysl,
- „ Rektor im Generalseminarium,
- „ Konsistorialrath in Lemberg
- „ Konsistorialkanzler in Lemberg

und mehrere andere, die er schon als Feldkaplan bei verschiedenen Gelegenheiten aufs zudringlichste mit Beilegung mehrerer Empfehlungsschreiben einschickte, jeder Zeit zurückgewiesen wurden, wie dieses folgende Belege beweisen:

1) P. Das an mich als Bischof von Przemysl gelangte Schreiben dieses Priesters um Konsistorialrathsstelle und mein

hierauf ertheiltes Antwortschreiben L. worinn ich demselben offenerzig und väterlich seine Gebrechen vor Augen hielt und zur Besserung ermahnte.

2) R. ein Schreiben des verstorbenen Bischofs von Lemberg Bielański vom 6. 9^{ber} 1796., worinn derselbe ebenfalls dem Priesterr Kostecki aus Gelegenheit seines zudringlichen Gesuchs um Beförderung zum Seminariumsrektor dessen Gebrechen unverhohlen mit der Bescheidung darstellt, dass er zum Rektorsamte keineswegs geeignet sei.

3) S. Das Konsistorialreferat vom 31. März 1797 zu den Zahlen 331, 332, 336, 337, 338, 340, worinn das Gutachten über das Gesuch des Priesters Kostecki — als Konsistorialrath in Lemberg angestellt zu werden — referente dem damaligen Generalvikar und nachherigen Bischofe Skorodyński dahin erstattet wird, daß er dazu gar nicht geeignet sei, weil es ihm an Klugheit, Bescheidenheit, Geduld und Leutseligkeit mangelt, und weil er als Pfarrer (5) in Lemberg ad S. Parasceven bei vielen Zwistigkeiten mit den Pfarrkindern, mit verschiedenen anderen Personen und selbst in seinem Hause Beweise der Unbescheidenheit und Bössartigkeit an den Tag gelegt hat.

4) T. den zur Besehung der Kanzlerstelle beim Lemberger Konsistorium vom verstorbenen Bischofe Skorodyński unter 7. März 1803. dahin erstatteten Vorschlag, daß derselbe den Priester Johann Kostecki desswegen nicht in Vorschlag zu bringen finde, weil das Temperament dieses Priesters, wie es hohenorts aus den Akten bekannt ist zur Leitung des Kanzleipersonale nicht geeignet ist.

5) U. Den Bericht des ebenerwähnten Bischofs Skorodyński vom 16. 9^{ber} 1804., daß er den Kompetenten Johann Kostecki aus dem hohenorts, und bei der höchsten Behörde angebrachten Gründen auf keinen Fall bei seinem Konsistorium angestellt wünschen könne.

Viertens. Ist dieser Priester im Jahre 1806, wie es aus den Gubernialakten ersichtlich wird, wirklich um das Bisthum bittlich eingekommen, da doch die ausdrückliche mittels Verordnung vom 30. 7^{ber} 1803. Gubernialzahl 26.427 kundgemachte Vorschrift Eurer Majestät W. besteht, daß gerade auf diejenigen, die sich selbst als Kompetenten zum Bisthume darstellen kein Bedacht werde genommen werden.

Fünftens. Hat sich derselbe im vorigen Jahre um die königliche Pfarre in Sambor in Kompetenz gesetzt, diese aber nicht erhalten, weil ihm nach dem Vorschlage des Konsistoriums von Przemysl von Eurer Majestät ein würdigerer (6) vorgezogen wurde.

Endlich.

Sechstens. Wiewohl Kostecki sich seit dem Jahre 1795 in Olmütz, folglich entfernt von Galizien befindet; so hat sich dennoch seit einiger Zeit durch verabschiedete und beurlaubte Soldaten hierlands das Gerücht verbreitet, daß derselbe dem Trunke ergeben sei, einen skandalösen Lebenswandel mit Personen des anderen Geschlechts führe, eine Weibespersion in seinem Hause unterhalte und mit derselben mehrere Kinder, die am Leben sein sollen, gezeugt habe.

In wieweit dieses gegründet sei? — kann ich zwar gegenwärtig nicht mit Zuverlässigkeit behaupten, indessen spricht der bisher aktenmässig bekannte Lebenswandel dieses Priesters gar nicht zu seinen Vortheile, und der vorgeschriebene kanonische Process de vita et moribus ohne welchen die Konsekrierung nicht vorgenommen werden darf, müsste alles ans Tageslicht bringen.

Es hat daher die gedachte Beförderung dieses Priesters, der bisher kein höheres Amt bekleidete, nie etwas zu leiten hatte und von Seite seiner Moralität so nachtheilig bekannt ist, bei dem Klerus, welcher mehrere andere in höheren Würden stehende um die Religion und den Staat verdiente, und exemplarische Priester zählt, die größte Bestürzung hervorgebracht.

Das Konsistorium von Przemysl, welches diesen Priester zur Pfarre in Sambor nicht vorzuschlagen fand, ist hiedurch am meisten niedergeschlagen.

Und die Meinung des Klerus geht dahin, daß derselbe nur durch den Einfluß des Gubernialraths Zeisl Eurer Majestät zum Bischofsamte über eine so ausgedehnte und zahlreiche Diözese anempfohlen werden (7) konnte, mit welcher Meinung ich mich umso mehr vereinigen muß, als ich überzeugt bin, daß besagter Gubernialrath Zeisl allen meinen Bemühungen — um den griechisch katholischen Klerus nach Pflicht, Wissen und Gewissen zu bilden, und zu verbessern — entgegen arbeite, wie dieses auch aus dessen oben angeführten Originalbriefen C. D. E hinlänglich erhellet, da er als Referent mit dem verstorbenen Generalvikar Sponring (dessen Übertritt vom lateinischen zum griechischen Ritus und vorzügliches Streben durch 22. Jahre dahin gerichtet war, damit er zur Bischofswürde gelange,) in voraus alles verabredete.

Wie wenig aber Gubernialrath Zeisl die Menschen kannte, oder wenn er sie kannte, wie wenig das Beste des Dienstes dabei beabsichtigt wurde, hat sich im vorigen Jahre bei dem feindlichen Überfalle vollkommen bewiesen, wo alle diejenigen, welche vom Gubernialrath Zeisl zur Bischofswürde anempfohlen wurden, nämlich: die beiden Basilianerpriester Michalski und Hryniewiecki, dann Sponring und Szankowski sich gegen Euere Majestät untreu benommen haben.

Hieraus läßt es sich demnach entnehmen, daß sosehr ich aus allen allerhöchsten Anordnungen, und vorzüglich aus dem allergnädigsten Handschreiben X. innigst überzeugt bin, daß die väterlichen Absichten Eurer Majestät auf die Verbesserung des griechisch katholischen Klerus in Hinsicht auf dessen Denkart, Gesinnungen und auf erbaulichen Lebenswandel abzielen; eben so wenig sich nach meiner Überzeugung erwarten laße, daß diesen heilsamsten Absichten Eurer Majestät durch einen solchen Mann, wie Kostecki könne entsprochen werden. Lemberg, den 26. 7^{ber} 1810.

2. Зміст листів Цайсля до Шпонрінґа.

C.

Originalschreiben des Gubernialraths und geistlichen Referenten Zeisl vom 14. 8^{ber} 805 an den damals in Wien befindlich gewesenen Generalvikar Sponring worinn besagter Referent

a) die Schuld einer Kaballe anderen und warscheinlich jenen, die ihr Amt handelten, zumuthet, indem er selbst nicht nur

b) mit dem Generalvikar Sponring den ganzen Plan, nach welchem er denselben zum Bischofe, und sogar den Kirchensatzungen zuwider zum Metropoliten befördern will, in voraus verabredet, sondern auch

c) ihn versichert, daß beim Gubernium alle Gemüther bereits vorbereitet und hiezu die nöthigen Vorbereitungen gemacht worden sind. Endlich

d) denselben auffordert: Vorbereitungen bei der Hofstelle und dem Staatsrathe zu machen, dann seine Gesinnungen und Mittel zur Ausführung dieses Plans mitzutheilen.

D.

Originalschreiben des Gubernialraths Zeisl vom 24. Hornung 1806 an den Generalvikar Sponring nach Przemysl, wodurch Zeisl

1) dem Sponring die genaueste Nachricht von der geheimsten Rathssitzung vom 22. Hornung 1806, dahin ertheilt, daß bei derselben alles nach dem verabredeten Plane glücklich durchgesetzt, dem Sponring neue Verdienste zugesetzt, und die älteren durch neue Ansichten vergrößert worden sind; daß die verabredete Zurücksetzung des Generalvikars Harasiewicz gelungen sei; daß das Präsidium durch eigene Zusätze den Rathschluß bestärken werde und daß durch die Geheimhaltung alles dessen sogar die Möglichkeit werde beseitiget werden, die aufgestellten Gründe zu bestreiten.

Lauter Beweise gegen die Redlichkeit und Unpartheillichkeit des Referenten.

2) denselben auffordert, hiernach auch in Wien die nöthigen Anstalten zu treffen;

3) berichtet, daß die an das Präsidium gelangte Nachricht von den Kapellensachen, nämlich von der geschehenen Schenkung kostbarer Kirchenapparaten an Sponring den gewünschten Erfolg hervorgebracht habe. Welches zur Aufklärung und zugleich zum Beweise dient, daß die eben damals allgemein verbreitete, und sogar ans Präsidium gelangte falsche Nachricht, als hätten Seine Majestät aus eigener Bewegung die kostbaren zum künftigen Gebrauche in Dalmazien angeschafften Kirchenapparaten dem (2) Sponring geschenkt — nach dem zwischen Sponring und Zeisl verabredeten Plane erdichtet, ausgestreuet, bis ans Präsidium verbreitet wurde und sowohl zur Vorbereitung der Gemüther beim Gubernium beigetragen, als auch das Präsidium zu den oben erwähnten eigenen Zusätzen bestimmt habe.

4) den Sponring auf den einem gewissen Weber mündlich mitgetheilten Plan — den Generalvikar Harasiewicz zu verschwärzen — hinweist und dessen Meinung über die Ausführbarkeit desselben einholt.

Folglich Ränke besorgte, indem er selbst Ränke machte.

E.

Originalbrief des Gubernialraths Zeisl vom 3. April 1806. an den Generalvikar Sponring nach Przemysl, worinn Zeisl

1) den Sponring von den eingelangten Noten der päpstlichen Nuntiatur, dann von einer anonymischen wider den Generalvikar Harasiewicz bei Seiner Majestät eingereichten verläumderischen Schrift benachrichtiget, welches die Vermuthung giebt, daß sowohl gedachte Noten, als auch die verläumderische Schrift in dem verabredeten Plane enthalten gewesen sei mögen.

2) sich berathschlägt, ob er den Sponring auch von der Seite zum Bischofe anzuempfehlen habe, daß er ein Basilianermönch sei.

3) Відповідь губернії (14. III. 1811).

145.

Hochwürdigster Herr Metropolit!

Zufolge allerhöchster Entschliebung vom 28ten v. M. soll ich Eurer Excellenz eröffnen, daß die wider den neu ernannten Przemisler Bischof Johann Kostecki in Euer Excellenz Vorstellung vom 26. Sept. 810. angeführten Thatsachen, — die ihn als einen hitzigen, unruhigen und uubescheidenen darstellen sollen — vormög der hierüber eingeholten mehreren genauen Erkundigungen, weder an und für sich, noch in ihren Folgen von der Art befunden worden seyn, daß dieselben in Loco Lemberg, und noch weniger in der entfernten Przemisler Diöces jemals ein, so

großes Aufsehen erregt, oder den mindesten üblen Nachklang hinterlassen konnten.

In Absicht auf den unsittlichen Wandel, dessen derselbe während seiner 15-jährigen Feldkaplansdienste in Mähren beschuldigt und sich diesfalls auf das durch beurlaubte Soldaten in Galizien verbreitet worden seyn sollende Gerücht berufen wird, sey nichts gründliches erhoben worden, und stehe im Widerspruch mit den über ihn von glaubwürdigen Männern aus Mähren erhaltenen Zeugnißen.

S^e Majestät finden daher von der Benennung des Johann Kostecki zum Bischof in Przemisel nicht abzugehen, es wäre denn, daß ihm ein allgemein anerkanntes, und ständhaft erprobtes kanonisches Hinderniß in Wege stünde.

(2) Indem ich Eurer Excellenz bei Eröffnung dieser allerhöchsten Entschließung auf die Beilagen Ihrer Vorstellung von 26ten Sept. v. J. rückschließe, muß ich nur noch in Ansehung der zurückbehaltenen 3. Briefe des geistlichen Gubernialreferenten in Folge ausdrücklichen allerhöchsten Auftrags erinnern, daß S^e Majestät die von Eurer Excellenz geschehene Aufbewahrung dieser zur Masse gehörigen Briefe und noch mehr den davon nach längerer Zeit gemachten Gebrauch mit wahren Mißfallen ergehen haben.

Ich verharre mit vorzüglichster Hochachtung Eurer Excellenz
Lemberg den 14. März 811. gehorsamster Diener

(підпис нечиткий).

4. Дальші поясненя митр. Ангелловича (12. IV. 1812).

Aktenmäßige Darstellung

der durch den ernannten Bischof Kostecki unter dem Klerus veranlaßt werdenden Unordnungen.

1. Ließ der ernannte Bischof Kostecki einverständlich mit dem Professor an dem Lemberger Lyzeum Laurowski, welchen er zu seinem Generalvikar zu wählen versprach, mittels einiger übelgesitteten Priester in der Przemysler Diözes und vorzüglich mittels des Pfarrers in Dzikow Kmicikiewicz durch Versprechungen und Drohungen, Unterschriften des Kuratklerus über eine mit seinen Lobeserhebungen angefüllte Schrift, welche zugleich eine Vollmacht für den Lycealprofessor Füger sein sollte, deswegen sammeln, um durch den erwähnten Füger im Namen des Diözesanklerus die höheren Stellen behelligen zu können.

Da nun dieses eine Gährung in der Diözes verursacht hatte; so ließ ich mittels des Konsistoriums den Klerus dießfalls aufmerksam machen, daß er ohne sich in irgend einige Unterschriften einzulassen, das Beste der Kirche und der Diözes von der besten Regierung und der Sorgfalt seiner Vorgesetzten abzuwarten habe.

*

2. Wurde der Emissair des ernannten Bischofs Kostecki und des Professors Laurowski Pfarrer Kmicikiewicz darüber zur Verantwortung gezogen. Dieser suchte die Sache durch verschiedene Ausflüchte zu verwickeln, wollte dießfalls seiner geistlichen Behörde keine Rede und Antwort geben, betrug sich dabei äußerst ungebührlich, beschimpfte und verhöhnte das Konsistorium und dessen Mitglieder, rekurirte an das Landespräsidium, von welchem er zwar später abgewiesen wurde, sich aber dennoch stützig zeigte und ein großes Argerniß unter dem Diözesanklerus verursachte. Die Beilagen (2) N. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. Wobei ins besondere aus der Beilage N. 9. erhellet, daß der besagte Priester sich dießfalls des Rathes des Gubernialraths Zeisl bedient habe und auf dessen Unterstützung bei der Landesstelle, durch welche auch ohne den Bericht des Konsistoriums erhalten zu haben, Beilage 7. das Verfahren des Konsistoriums für auffallend streng erklärt worden war, gebaut habe

3. Trachtet der ernannte Bischof Kostecki das Ansehen des Konsistoriums bei dem untergeordneten Klerus auf verschiedene Art herabzuwürdigen und erklärt sich laut, daß er die gegenwärtigen Konsistorialglieder ihrer Ämter entsetzen wolle. Beil. N° 13. und 14.

4. Ist aus dessen Veranlaßung der Rektor des Generalseminariums Mochnacki von einem Seminariumszögling angeklagt, und darauf

1) ohne vorher einvernommen worden zu sein und ohne Kenntniß der geistlichen Behörde vor das Kreisamt zitiret, und ihm im Namen der Landesstelle verhojen worden; daß er, oder seine Untergebenen über den ernannten Bischof Kostecki nachtheilige Reden geführt hätten.

2) ohne mir vorläufig die vorgekommene Klage mitgetheilt zu haben, hat die Landesstelle darüber eine eigene Gubernialkommission niedergesetzt, deren eben in der Verhandlung befindliches Resultat zum Beweise dient: wie wenig Grund zu einem solchen Verfahren vorhanden war, welches eine Herabwürdigung des Ansehens der geistlichen Behörde und der Seminariumsvorsteher in den Augen der Zöglinge nach sich zieht. Beil. N° 15, 16, 17, 18, 19.

5. Eben dieses hat den von dem Amte eines Studienpräfekten im Seminarium zu vieler Ämter wegen entfernten und deswegen dem Ordinariate abgeneigt gewordenen Professor Laurowski veranlaßt: mit dem Direktor des theologischen Studiums Gubernialrath Zeisl die Seminariumszöglinge bei der Classification zu verkürzen und eine Gährung im Seminarium zu erregen, wodurch (3) man bemüßiget wurde: sich um Abhilfe an die höchste Behörde zu wenden. Beil. N° 20, 21, 22, 23.

6) Da der ernannte Bischof Kostecki die Geringschätzung seines eigenen Ritus offenbar an den Tag legt, verschiedene vor-

zunehmende Reformationen ankündigt, und mit dem Gubernialrath Zeisl, dessen feindselige Gesinnungen gegen den gr. cath. Ritus allgemein bekannt sind, im engsten Einverständniße steht, so hat derselbe aller Wahrscheinlichkeit nach zur Verbreitung des die Gemüther beunruhigenden allgemeinen Gerüchts: als ob der gr. cath. Ritus mit dem lateinischen auf allerhöchsten Befehl bald vereinigt werden sollte, die Veranlassung gegeben, welchem Gerüchte nach der Anordnung des Landespräsidiums N° 24. hat widersprochen werden müssen.

7. Auch das im ganzen Lande allgemein, und mit einer außerordentlichen Schnelligkeit verbreitete, und von unpatriotischen Inwohnern, welche jeder mir begehrender Unfall ungemein freuet, mit mehreren zu meiner Kränkung gereichenden Zusätzen amplificirte Gerücht — daß der Fogaraser Bischof Rabb von Seiner Majestät beordnet sei: auf meine Unkosten nach Galizien zu reisen, um den ernannten Bischof zu konfirmiren, zu konsekriren und ihm die geistliche Jurisdiction zu ertheilen — kann Niemanden anderen, als eben den ernannten Bischof Kostecki zum Urheber haben, womit jedoch keine vortheilhaften Begriffe für ächte Katholiken verbunden sind.

Krylos den 12. April 1812

Anton Angellowicz Metropolit.

5. Канонічний процес против еп. номіната Костецького.

Quandoquidem S. Paulus Apostolus in Epistola ad Timotheum Cap. I. 1—7 et ad Titum 7—9 statuat: Oportere Episcopum esse irreprehensibilem, et sine crimine, sicut Dei Dispensatorem, unius uxoris virum, prudentem, ornatum, pudicum, non vinolentum, non iracundum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non turpis lucri cupidum, sed suae domui bene praepositum, et testimonium habere bonum ab illis, qui foris sunt, ne in opprobrium incidat et lagneum Diaboli, oportere quoque eum esse benignum, justum, sanctum, continentem, amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, et eos, qui contradicunt, arguere

Porro hisce effatis divinis insistens Ecclesia ab ipsis primordiis apostolorum innocentiam vitae et morum, bonamque famam in iis, qui ad regendam Ecclesiam vocantur, praeprius requisiverit, illos autem, qui morum innocentia et bona fama non gaudent, ab assequendis dignitatibus ecclesiasticis excluserit, (prout id incipiendo a Canone Apostolorum 16 et 17 Canone 4. Concilii Nicaeni, Canone XII. Concilii Laodicaeni, omnibus subsequis canonibus conciliorum, Distinct. XXV, XXVI, XXXIII, XXXIV, XXXV, XXXVI, XXXVIII, XLIII, XLIV, XLV,

XLVI, XLVII, XLIX, L, LXXXI, LXXXVI; XC contentis elucescit). atque exegerit, ut ad Ecclesiae Principatum, seu Episcopalem dignitatem ii non nisi promoverentur, — qui plurimo tempore probantur et tam verbo fidei, quam recitae conversationis exemplo conspicui sunt quosque multo ante nota probabilisque vita commendat, infamibus autem portae non pateant dignitatum. In specie vero Canon Apostolum 16. ab omnibus Conciliis subsequenter pro norma correptus expresse statuatur: si quis post baptismum duobus conjugii fuerit implicitus, vel habuerit concubinam, non potest esse Episcopus.

(2) Jam vero

I. Ex actis Consistorii Leopoliensis eruatur: quod de Joanne Kostecki, hucusque Olomucii Capellano Castrensi, atque ad praesens Nominato Episcopo Premisliensi, pro munere Consilarii Consistorii Leopoliensis N° 1797 competente sub die 31. Martii 1797 ea fuerit deprompta sententia: quod prudentia, patientia et mansuetus animus in eodem desiderentur, nam Leopoli ad S. Praxedem existens saepiusque tum cum extraneis, tum cum Parochianis, tum etiam cum suis domesticis rixas fovens, imprudentiae et malitiae pleraque specimina dedit.

II Tum ex iisdem actis Consistorii, tum per processum Canonieum sit deductum: quod Idem.

1) Damna quaerulanti incolae in Zniešenie Karaban illata sub die 27. Julii 1790 resarcire fuerit jussus.

2. Cum Possessore bonorum Zboiska Topolcsany et communitate ejati diversa habuerit litigia, et quod inter haec etiam cum opprobrio status clericalis a praefato Topolcsany verberatus et ex domo ejusdem extrusus extiterit, quoque dein haec litigia post prolixas cum detrimento famae status Clericalis protractus perquisitiones per Decretum Regnorum Gubernii sub die 21. Novembris 1790: ea cum monitione Eidem data decisae fuerint: ut in posterum convenientius statui suo sese gerere studeat, neve talibus sese imiscere audeat, quae characterem illius laedere possunt.

3) Non obstante hac monitione anno sequenti 1792 inebriatus militem Policiei Leopoliensis nomine Planina in felonio constitutum vehementer percusserit, pro quo delicto post factas per Commissionem mixtam accuratas perquisitiones Decreto Regnorum Gubernii sub die 28. Augusti 1793 edito pro qualificato ad criminalem pertractationem juxta § 56. Codicis criminalis agnitus fuerit.

4) Suam uxorem adeo male tractaverit, ut post hujus obitum publicus rumor hucusque perdurans ubivis percerebuerit, quod eadem praematura (3) morte ab eodem causata extincta extiterit.

5) Post obitum suae uxoris feminam nomine Mariannam Krotikowna apud se detinuerit, cum eademque nimiam fami-

liaritatem foverit, huic vestimenta suae uxoris donaverit, ab illa Olomuciam abeundo comitari se siverit et haec deinde cum brevi post illius abitum prolem spuriam in Jaryczow fuisset enixa — communem opinionem hucusque vigentem et nunc denuo renovatam causaverit.

III. Quantumvis sibi a suis Pastoribus datae fuissent paternae monitiones, quomodo sese gerere deberet, ut ad altiore in Dioecesi gradum promoveri valeret, attamen Jdem Olomucii existens non tantum domos propinatorias ibidem continuo invisendo, crapulae in iisdem indulserit, verum etiam feminam juvenem Moravam Catharinam nomine in sua domo detinuerit, cum eademque aliquot proles spurias procreaverit, atque sese hac in re tam impudicum demonstraverit, ut anno 1808. curandi beneficii in Sambor causa in Galicia Dioecesi Premisliensi et nominatim in oppido Starasol circuli Samboriensis existens coram uxore Praefecti ponderationis Rubiszkowa promulgaverit: se tres spurias Olomucii habere proles, adeoque ipsemet ad malam famam quoad suam vitam et mores ubivis percrebescentem non parum contulerit.

Unde etiam

IV. evenerit, quod suae preces et conamina complura intuitu promotionis suae ad officium Rectoris Seminarii Generalis, Consilii Consistorii Premisliensis, Consistorii Leopoliensis, et Cancellarii Consistorii Leopoliensis apud pie functos Episcopos, quibus sua animi indoles, suaque vita et mores perbelle erant perspecti in castum abiverint.

V. Quantumvis sub die 22. Augusti 1796. pastoraliter et paterne fuerit commonitus, quod officia sacerdotis in recitandis precibus et devotionibus negligeret, tamen dum anteactis annis Viennam eundem invisere aliquoties contingeret, proprii ritus Ecclesiam ad S. Barbaram ibidem nunquam adiverit, imo etiam ad praesens (4) dum jam qua Nominatus Episcopus per intervallum 7. mensium Viennae commoraretur, non tantum solenioribus festis Nativitatis, Epiphaniae Domini, etc. Ecclesiam proprii ritus et altare nunquam accessit et nusquam pro aedificatione fidelium S. Liturgiam peregerit, vero insuper die Paschalis, licet a Parocho loci expresse invitatus Liturgiam sacram celebrare renuerit, imo neque in die Coenae Domini iuxta strictissimum Praescriptum Ecclesiae, quod laicos negligentes ab ingressu in Ecclesiam excludi et sepultura ecclesiastica privari jubet. (Concil. Lateran. Cap. Omnia utriusque sexus) communicaverit, perindeque non tantum laicis Viennae Graecocatholicum ritum sequentibus, sed et juniore Clero Graeco Catholico Viennae in Caesareo Regio Convictu studiis operam navanti immensum scandalum praebuerit et censuram Ecclesiasticam incurrerit.

VI. Recentissime Vienna redux in sua publica et diversoriis coram simplicibus hominibus Diploma Suae Sacratissimae Majestatis monstrando, familiaritatem cum Augustissimis Archi-

ducibus obtenendo, violacii Colori vestimenta induendo — levitatem animi commonstraverit.¹⁾

Quae omnia palam ostendunt Eundem reprehensibilem, crimini obnoxium, litigiosum, iracundum, percussorem, immodestum, vinolentum, incontinentem, et malae famae esse; nec amplecti fidelium sermonem, nec posse exhortari in doctrina sana, perindeque Impedimentis S. Apostolum Paulum dictante Spiritu Sancto sancitis et ab Ecclesia universa nunquam non observatis esse irretitum.

Proinde perpensis et trutinatis omnibus hisce Deum et Ecclesiae bonum ac utilitatem unice prae oculis habentes, ne juxta Effatum Sacro-sancti Concilii Tridentini (Sess. XXIV. Cap. 1. de Reformat). Dominus Noster Jesus Christus Sanguinem ovilis Christi, periculo exponendi a nobis aliquando requirat, autoritate Sedi Nostrae Metropolitanae competenti super praefato perducto Processu Canonico de vita et moribus Nominati Episcopi Premisliensis Joannis Kostecki decernimus: ad consecrationem et confirmationem Nominati propter impedimenta Canonica supra recensita procedi non posse.

6. Відповідь цісарської канцелярії (4. IX. 1812. р.)

Über die Berichte des H. Metropolitens von 16ten März und 12ten April d. J., welche den ernannten Bischof von Przemysl, Johann Kostecki betreffen, und deren Beilagen hieneben zurückfolgen, haben S. Majestät zu entschließen geruhet:

Da die wider den neu ernannten Przemisler Bischof Johann Kostecki bei dem diesfalls abgeführten kanonischen Prozesse vorgekommenen und schon überall lautbar gewordenen Beschuldigungen von der Art sind, daß er dadurch das nöthige Ansehen und Vertrauen beim Clerus und Volk nothwendig verlieren mußte, und sohin ihm die Leitung und Pastorirung der Przemisler Diözes niemermehr mit vollkommenen Beruhigung anvertrauet werden kann, so gehe der allerhöchste Wille dahin, daß er das bereits erhaltene Nominationsdiplom sogleich zurückstelle, und ihm sodann bis zu seiner anderweitigen Anstellung eine jährliche Pension von acht hundert Gulden aus dem galizischen Religionsfond verabfolgt werden.

In Gemäßheit dieser allerhöchsten Entschließung ergeht unter einem die Weisung an den H. Gouverneur von Galizien zur weiteren Verfügung an den Priester Kostecki, und der H. Metropolit wird hiemit von dieser allerhöchsten Anordnung lediglich zur ämtlichen Wissenschaft verständiget.

¹⁾ Сей розділ VI. перечеркнений, однак ми вважаємо умісним. його на сім місци подати.

Zur Besetzung des Przemisler-Bisthums wird das Gubernium beauftraget einen neuen Vorschlag zu erstatten, und S. Majestät haben zur Vermeidung abermahligen Einwendungen (2) von Seite des Herrn Metropoliten gegen die Person des von allerhöchst denselben zu ernennen kommenden neuen Bischof zu befehlen geruhet, daß das Gubernium vorläufig über alle jene Individuen, die selber dazu in Vorschlag bringen zu können glaubet, den Hrrn Metropoliten zu hören hahe. ob keinem derselben ein kanonisches Hinderniß dießfalls im Wege stehe. Der Herr Metropolit werden von dieser allerhöchsten Willensmeinung zu dem Ende in die Kenntniß gesetzt, um dem Gubernium über die von demselben in diesen Sachen zu stellenden Anfragen dieerschöpfenden Erklärungen zu geben,

Wien den 4ten September 812.

Al. Gr. Ugarte.

7. Письмо лвівської губернії (2. X. 1812. р.)

35.156.

Nachdem in Folge des hohen Hofkanzley-Präsidual-Dekrets vom 4ten vor M. zur Besetzung des Przemysler Bistums von Seite dieser Landesstelle ein neuer Vorschlag erstattet werden soll: so wollen der Herr Metropolit sich ehemöglichst anher äußern, ob Sie auf Ihrer Äußerung vom 3ten Hornung 809., worin mehrere zur Erlangung der Bischofswürde geeigneten Kandidaten empfohlen wurden, auch noch gegenwärtig beharren, oder aber und was dabei dermal zu eriuern finden, dann ob keinem der damal erwähnten Individuen ein kanonisches Hinderniß im Wege stehe. Wobei man nur noch dem Herrn Metropoliten auf den dermaligen Generalvikar Fedinkiewicz, und auf den hiesigen Domherrn Lewicki, dann darauf aufmerksam zu machen findet, ob nicht etwa in andern k. k. Provinzen einige und welche würdige Männer vorhanden seyn, welche Seiner Majestät als Kandidaten für das Przemysler Bistum vorgeschlagen werden könnten.

Da übrigens von der höchsten Behörde zugleich verordheth worden ist, dafür zu sorgen, daß durch eine gehörige Unterbringung des Kostecki dem Religionsfonde die diesem bis zu seiner anderweitigen Anstellung bewilligte Pension von jährl. 800 Fr. Wiener Währung in Ersparung gebracht werde: so wird dem Herrn Metropoliten mitgegeben, auf diesen Gegenstand Bedacht zu nehmen, und sobald sich eine solche Gelegenheit zur gehörigen Unterbringung des Kostecki darbieten sollte, hierüber den Antrag anher zu machen. Lemberg am 2ten Oktober 1812. *Mosch mp.*

На четвертій стороні адреса:

Vom k. k. gal. Landesgubernium.

35156.

An

Lemberger griechisch-katholischen Herrn Metropoliten Anton v. Angellowicz.

IX.

З переписки Ів. Снігурського.

I. Лист о. Івана Литницького (23. X. 1813 р.)

Dnia 23^{go} Października 1813 ze Lwowa.¹⁾

Perillustris ac Reverendissime Domine!

Przez odieżdżającego ztąd kupca, szwagra Hersza Weber pisaniem w krotkości do WWM Pana Dobr. i posłałem Mu Dzieło kaznodziejskie w języku słowińskim z Biblioteki tutejszey mieyscovey pod tutulem **Книжка Хтока** etc., na ktore raczysz mi WWMC. Pan Dobr. iako pod dozorem tylko moim zostaiące przysłać Rewersik z wyrażeniem, na jak długi czas go używać zechcesz. tudzież posłałem pierścień złoty z krwawnikiem; ale naypotrzebniejszą prawie rzecz posłać zapomniałem, którą teraz w liście posyłam: to iest fontazik z napisem Josephus secund. od dystynktoryum JOX Biskupa, na którym temczasowo inny napis iest położony i któren mnie także do temczasowego użytku iest pozwolony. Podług tey samey miary chciey WWMIPan Dobr. kazać Emalierowi zrobić inny napis i oraz spytać go, na czym by umocnić można do dystynktoryum tak, żeby nie odlatywał, ten był na kicie umocowany, ale tak że Emalia pękała. Jeżelibym kiedy dla siebie kazał robić, sądził bym, czy nie lepiej by było littery szmelzowane na złocie matt dawać. byłoby i mocniej y może piękniey; ale jeszcze sam nie wiem, co robić, bo to idzie o 300 fr. iak WWMCPan Dobr. piszesz a moja kanonia i Parochia razem z 500 fr. tylko składa się; iednakże ia prosiłem Herszka, ażeby mógł szwagier iego któren do Wiednia odiechał na ręce WWMIPana Dobr. a conto moje wyliczyć ze 100 fr., które jeżeli wyliczy i na to Rewers wezmie, to zechcesz się WWMCPan Dobr. umówić i zgodzić z Panem Maystrem na robienie dystynktoryum złotego z Emailliami, dawszy Mu stosowny na tę robotę zadatek; niech on powoli, lecz fleißig und ordentlich robi (2) a ja tem czasem potrzebne zapasy z różnych stron ściągac będę, cóż robić, jak przysłowie powiada, albo Pan, albo kapucyn niech będzie; wszakże jeżeli uczciwie i z czegoś dobrego iak sam May-

¹⁾ Побіч дописка о. Ів. Снігурського: empf. 31. Oktober 813.

ster zapewnia, będzie zrobiono, będzie znaczyło część majątku; prawda, że JW Biskupa także złote jest i kosztuje, jak on powiada już w roku 1810 fr. 250 w Bankocettlach, lecz złoto mizerne i po bokach wszędzie szkiełka. Jabyim sobie życzył, żeby nie było zbyt wielkie, ani zbyt małe podług mojej osoby i nareszcie najmniejszej godności, proszę uważać proporcję od tanitych, które się robią i są miedziane, które pospolicie zwykły bywać większe iak złote, kolor w Emailiach pobocznych, tudzież w koronce czerwony powinien bydz zbyt żywy, i je dunkler, desto schöner, napis Josephus II czyli na Eunalij, czyli, jakim wyżey namienił na złocie byle kształtnie i mocno był zrobiony; piękniey się litery wydaia drukowane np. IOSEPHUS II. (NB. Napis do dyst. JW. Biskupa żeby mógł być iak nayprędzey przez powracaiącego żyda być przysłanym) zresztą WWMC. Pan Dobr. sam będziesz uważał, jakby naylepiey, ażeby i naytaniey, temby dłu mnie użyteczniey byłc. — Uszka do których się stążka upina, powinny być tedy wielkości, żeby i łańcuch przelazł. Co się tyczy pierścienia w cenach oznaczonych przez złotników, byłby zbyt za wielki na moje palce, a zatem niech dorastaią, może być, że z czasem i ceny się zmniejszą i palce, czyli raczey kieszenia moja ztluscieie. — XX. kanonicz Mileniewicz i Dubowicki przy odebraniu ukłonow WWMC Pana Dobr. przezemnie oświadczonych, nawzaiem takowe zasylaią, dowiaduiąc się się oraz, czyli JMC X. officyał na zapłacenie ich Dystynktoriów iakowy zapas pieniężny zostawił? Krzyż kapitulny już odebrany, iak słyszałem, nie byłem iednak ciekawy widzieć go, nie prętko podobnoś wydarzy się sposobnoś processjonalnego z nim Aktu obchodzenia.

Żądasz WWMC Pan Dobr. wiedzieć szczegóły Ceremonij solennych Aktow Hierarchicznych poświęcenia Biskupa Przemyskiego i wprowadzenia nowo restytuowaney Kapituły Metropolitalney Lwowskiej, pierwszy na dniu 20 września, czyli на Рѣсто Бѣдї, a drugie na dniu 3^{cim} Pazdziernika, czyli въ нїю по роздвїженїи Чїнаго креста odprawił się. Chciał wprawdzie Excellentissimus wprzódy Kapitułę zainstituować, lecz ubiory stosowne do tego nie były porobione. Porządek tedy następujący jest tych aktow. (3) Tak poświęcenie Biskupa, iako też i wprowadzenie kapituły tylko w dnie uroczyste z przepisu obrządku odprawiać się zwykły.

Robią się po srodku Cerkwi miasto Tronu Biskupiego 3 gradusy wysokosci i szerokosci ogromney, tak ażeby się na nich 4 Biskupow siedzących z caią swoią Assystencyą pomieścić mogły, przed temi gradusami naprzód ku oltarzowi kładzie się orzeł malowany na płutnie w swoiey naturalney postaci z rozpostrzeniem nemi nogami i skrzydłami a to od instar simboli sublimitatis ingenii, authoritatis et potestatis Eppalis, po bokach tego Orła stoią ławki bogato ustrojone, oltarz naywspanialey przybrany i całe Presbyterium assystuiące naywspanialey przybrane.

Zwyczajem jest w obrządku naszym 2 Biskupow Consekretorow mieć, ale że JW. Biskup Przemyski rit. latini słaboscią się

wymawiał, więc tylko jeden był qua consecrans JW. Arcybiskup Ormiański, który przed czasem aktu przybywszy i w obrzędowy swój ubiór przybrawszy się z zwykłą pontyfikalną assistencją na krzesło sobie przygotowanym zasiadł.

Prezbyteryum Assistujące Excellmo Consecratori z zwyczajnymi insygniami udaje się w zwykłym Porządku aż ku progu Cerkwi, reszta zaś Prezbyterow bez ubiorow i Klerycy formują szpaler we dwa rzędy aż do pałacu pomiędzy których krucifer z krzyżem, klerycy z mantją, a kanonicy w stulach udają się i z Pałacu w mantję przybranego prowadzą Metropolitę, którym zwyczajnym sposobem iak na każdą pontyfikalną służbę Bożą ubiera się i w całym swoim pontyfikalnym ubiorze udaje się na rzezone Gradusy i na średnim krzesle między Conconsecratorami zasiada.

Dopiero znowu z Pałacu poprzedzającymi 2 klerykami przybranymi i 2 kanonikami w stulach idzie 6 najznaczniejszych Magmatow, to jest IWW.: 2ter Praesident Rosetti, General Kienmajer Wicepraes. Oechsner, Hr. Zabielski, Hr. Kicki i Szambelan Nikorowicz, którzy niosą 2 Baryłki wina, 2 chleby i parę świec na ofiarę nowoświęcącemu się a za nimi już w sukniach fioletowych postępuje JW. Nominat przy Assistencyi swych kanoników. Magnaci oddają wino, chleb i świece Consecratori i udają się do Ławek po bokach orła stojących, a Nominat Biskup idzie do pobocznego ołtarza i ubiera się sposobem zwyczajnym, iak każdy Prezbyter na Mszę S., gdzie po cichu odprawia równie iak i Consecrator także zwyczajnym sposobem prawi aż (4) do wechodu małego, po którym zasiadłszy znowu Consecrator z swoim Conconsecr. wprowadzają kanonicy z niesionym naprzód Dyplomatem JW. Nominatem, który stawszy przed orłem pościelonym proizwodytsia czyli prezentuje się przez jednego z kanon., to jest WJMC. X. Fedynkiewicza suae Excelltiae Consecratori, którego Consecr. o Dyploma zapytuje i każe czytać; potem pyta się dalej что крѣсьши? i mowi Nominat крѣсью въ единнаго Бг҃а etc stojąc na ogonie orła, pyta potem pierwszy Consecrator symbolum fidei de ss^{na} Trinitate et misteriis, które mowi Natus, stawszy na skł(z)ydach Orła, po skonczonym tem zapytaniu drugi Consecrator albo sam Consecrator symbolum fidei, de misterio incarnationis de ipostasibus, de omnibus dogmatibus fidei chitanae de subjectione S^{mo} Papae Romano Excell^{mo} Metropolitae et Augustissimo Imperanti; które wyznanie postąpiwszy na głowę Orła fusissime wypowiedziawszy, powstają Consecratorowie i nowoizbranemu mnoholitstwuiut, co kler cały i lud powtarza многомъ акта i zaraz daie się JW. Nominatowi przez Consecratora Pastorał, z którym przykleknawszy przed nim kładnie rozłożone nad głowę Jego Ewlią i wkłada na Niego Ręcy, czyta modlitwy potem Archidiakon Ektenią, po których ukończonych i złożeniu Ewangelij wkłada na niego Omofor, policę Mu daie. Rękawiczki, pierścień, krzyż i mitrę na głowę wkłada, powtarzając częsło αξιου, którego Consecratores w twarz

całuią i razem z Nimi zasiada, tu spiewa Archidiacon **многo-лѣтскiа** Imperatoru Franciszku, **Митрополитѣ Антонiю**, Archiepiscopu **Иоаннѣ и новоконзбранномѣ Епiпѣ Михаилѣ**, a po owych radośnych odpowiedziach **многa лѣта...** kontynuie się dalej służba Boża zwyczajnym sposobem, przy ktorey neoconsecratus concelebrat a na **Бѣди има Гдѣ** idzie przez środek Cerkwie z swoią właściwą Biskupią Assystencyą z Pastorałem i daie Ludowi błogosławieństwo ręką, powraca przed ołtarz razem z Consekratorami, rozbiera się, ktoremu ieszcze consekrator wkłada Mantyę, krzyż na piersi i rothes Kappel na głowę. Znouw zasiadaia w Mantych na krzesłach i tu bywaią zwyczajne Mowy (po Ewangelii bylo przewyborne kazanie od X. Kanonika i Professora Zacharyasiewicza) przy końcu mieli mowy w języku łacińskim WIMX. Mochnacki, kanonik Przemyski, X. Professor Ławrowski a najpiękniey y naystosowniey X. Prowincyał Hołdajewicz, potem waren große Tafel, Große Toasten ausgecleret und große Freude etc. etc.... a (5) dnia 26^{go} tegoż miesiāca nastąpił zaraz uroczysty wjazd do katedry Przemyskiej, ktoremu z kleru naszego JMX X. Popiel, Ławrowski i ja i niektórzy z obywateli Lwowskich mieli honor być przytomnemi. JW. Biskup szedł processionalnie od Cerkiewki przedmiejskiej o pół mili prawie od Przemysła odległej w Mitrze, Manti i z Pastorałem w Assystencyi licznego kleru, woyskowej Milicyi i mnostwa Ludu, w Miescie zaś przy Rogatkach przyięli Go wszystkie stany i Urzędy tamieczne, jako to Cyrkuł, Magistrat i Generalicya pod ten czas tamże będąca. a w tem licznym i wesolym gronie przy odgłosie Dzwonow, bicia z Modzierzow i graniu Muzyki wszedł JW. Biskup do požądanej katedry swoiey, gdzie pontyfikalnie pierwszą służbę Bożą odspiewał i Nabożeństwem za powodzenie się pomyślnie broni Nayiasniejszego Monarchi i hymnem tryumfalnym Ambrożego **Тѣбѣ Бгдѣ хвалимъ** zakończył, po którym IMCX. Officyał Fedynkiewicz i X. Mogielnicki Examinator tuteyszy mowy mieli i tak ten akt uroczysty wspaniale zakończony został, po którym JW. Biskup całe Publikum w nowo oznaczoney sobie rezydencyi traktował, a tak rząd swoiey Dyecezyi szczęśliwie rozpoczął, a my w smutnych i żałosnych uczuciach rozstawszy się z Nim, do naszych pustych siedlisk wkrótce potem udaliśmy się — Dnia 10^{go} tego miesiāca został JW. Biskup do Dobr swoich już inhomittowany, ale jak pisze same pustki, nielady i nieporządek naywiększy wszędzie znalazł. a zatem wiele kłopotow i ambarrassow mieć będzie, nim do iakiego porządku przyidzie, teraz ieszcze w Przemyslu zostaię, ale dla niedostatku drew i zlego utrzymania domu chce wkrótce gdzieś na zimę udać się.

Wprowadzenie kapituły nie miało by nic szczegolnego, postępując podług formy przypisaney w Naszym obrządku, bo iest tylko akt nadaiący władzę rządzenia Duchowieństwem z woli Nayiasniejszego Monarchi i zezwolenia Biskupiego.

Do aktu niniejszego przyłączyły się tylko dodatkowe Ceremonie. Prezbiterium ubrane do assistencyi Pontyfikalney Exlltissimi Metropolitae, wychodzi ku Drzwiom Cerkiewnym zkad nowoznaczeni kanonicy w stulach idą wraz z krucyfiksem po Excellencyę i wprowadziwszy go do Cerkwi, gdy się zwyczajnym sposobem ubiera na służbę Bożą, Kanonicy idą do Zakrystyi i zdyinują z siebie stule; a gdy Excellmus ubrany siedzie już na tronie, wychodzi z zakrystyi 12. świszczenoscow, za niemi kleryk w stycharu z krzyżem kapitulnym, potem 2 klerykow niosą Dyploma, za ktoryni nowoznaczeni kanonicy, stają przed Jego Excellencyą, a że nie było Archidiakona ieszcze, więc sam Archiprezbyter **производитъ**, czyli prezentuje cale grono kapitulne i prosi o potrzebne błogosławieństwo.

Excellentissimus odpowiada **Бѣс благодаріе** — pyta się o царскою Дипломъ, i każe ją czytać po przeczytaniu Dyplomu i statutow kapitulnych rozkazuje wykonać przysięgę Cerkwi S, Monarsze i Sobie po wykonaniu takowey oddać krzyż kapitulny i władzę sprawowania swych urzędow, potem najprzod na Archipresbytera wkłada ręcy, nadając mu władzę duchowną wykonania właściwych obowiazkow stanu Jego, oraz wdziewiając na Niego Togę koloru fioletowego z Podszewką ponsową i takiemiż guzikami, która w kroiu iest podobną do Czamar, iakowe Piarowie w Wiedniu nosić zwykli, — tak przybranemu ukazują miejsce przyzwoite czyli stallum, gdzie odprawiwszy preparatorium ad sacrum idzie do Zakrystyi i ubiera się na służbę Bożą, co się powtarza z każdym z osobna z tą różnicą, że na kanonikow, ktorzy ieszcze nie mieli Distinctoria, wkładają się takowe po wierzchu Togi a gdy kazden do swego stallum a ztam-tad do Zakrystyi uda się i na służbę Bożą ubierze się, daie Excellmus ieszcze Prałatom policę Biskupią, która do paska pod Apparat wpina się; i wtenczas zwyczajnym porządkiem służbę Bożą zaczyna, w ktorey wszystkiej nowo installowani kanonicy concelebruja; po skończonym Nabożeństwie wszystkiej kanonicy i niektorzy z Gubernialnych urzędnikow na obiad do Excellencyi byli zaproszeni a tem sposobem ukończyła się uroczysta Ceremonia wprowadzenia, czyli instytucyi kapituły naszej, która iednak dotychczas naymniejszey funkcyi nie rozpoczyna, i kiedy rozpocznie, nikomu nie wiadomo, zwłaszcza, że Excellentissimus już na swoje zimowe mieszkanie ze Lwowa wyiechał; a Baron naybardziej familij swoey interessem zaymuie się. Poniewaz X Janowi¹⁾ nie bardzo zezwalaia konkurować na Rekturę, dla tegoż bardzo o tem cicho; okazuje on chęć być Referentem w Konsystorzu Przemyskim, tylko dla Niego podobnoć nie okazują przychilności. Na Prałatow Kapituły naszej zbywaiących uczyniona już Propozycya, X. Fredorowicz coś nam słaby coraz bardziej szkoda go była nie mała w tem czasie; ja cokolwiek

¹⁾ др. Ів. Гарасевичи.

zdraw iestem, ktorego WWMC Panu Dobr. także życzę zostaiąc z przyzwoitym uszanowaniem Perillustris Rmae Dnaonis Vrae addictissimus servus

Joannes Lipnicki

XX. Bazyliani Pralata swego to iest Opała Zółkiewskiego w osobie IMCX. Zdziuszynskiego także odebrali.

II. З переписку Ів. Снізурського з бар. Муз. Гарасевичем.

1.

Illustrissime ac Reverendissime D^{no} Baro, Domine
Collendissime!

Pod dniem 10. praet. miałem honor moie nayniższe uszanowanie Illustrissimo Domino listownie zasłać. Po Świętach, to iest 17 praet. byłem u JW. Widm. z oddaniem listu; miałem ia szczęście pierwszy raz mowić z tym konsyliarzem i w rzeczy samey iest bardzo grzeczny, lecz oświadczenia iego nie naylepiej mi się podobały: ich bin nicht Referent davon, diese Geschäfte haben einen andern Referenten — iak gdybyśmy o tém nie wiedzieli; ile z boku słyszałem, JW. Widm. — ma bydź za zdaniem Gubernialnych przeciwnych; dla tego ponieważ Referent tezańniejszy Sekret. Nadw. P. Schwind bardzo dobrze temu interessowi sprzyia i na Uniow antragować chce, oczekuię pomysłnego momentu (2) aby durchsetzen mógł, i iak mowi, z tego powodu nie brał go ieszcze do dziś dnia na sessyę i JW. Grub. także iest, tego zdania, aby JW. Metr. był dotowany.

Seminarium Presbyterorum nowo zafundowaném bydź mające, będzie w sobie zawierało 24. alumnow, ci muszą bydź absoluti theologi et Presbyteri, z Węgier 8, z drugich prowincyów po dwóch, a reszta z Italii; zamiar ma bydź, aby się sposobili na Referentow duchownych, szkolnych i przelożonych, pod dozorem i dyrekcyą JW. Frinta.

JX. Tarkovics Nominatus Eperiensis, iak słyhać i on samtu pisał, chce za Nominacyę podziękować z powodow: iż dotacya na Eperies dotychczas za mała (albowiem Biskup Munkacski musi na iego dotacyę placić 5000. fr.), fundus instructus żaden, plácenie tak nieochybne, na co wszystko musiał by długami obciążyc się, a iuż człowiek w latach iest podeszły.

Cesarza JMsci spodziewamy około 15 przyszłego miesiąca; o podróży iego do Galicyi nic tu pewnego ieszcze nie słyhać: Xiążę Württemberg ma na iego przyiazd oczekiywać. Mówią, że JW. Hauer życzy sobie Galicyę (3) opuścić.

Kapituła Przemyska, to iest statuta i Individua na stalla Canonicorum proponowane potwierdzone są od Monarchi.

X. K.¹⁾ życie w nadziei zawsze; przyiaciele iego i in specle JP. Hof-Schwag. Jak, czynią mu wszelką nadzieię na Prze-

¹⁾ Еп. номінат Ів. Костецкий.

myśl. Pod czas pogrzebu Cesarzowej dał przykład, iż ubrawszy się w Biret i komeszkę jako Cooperator szedł z Parochem von der Landstrasse w porządku mit der Klerisey

Racz Illmus Dnus załączony list WJP^u Pfeifer odesłać kazać.

Poleciwszy mnie łaskawym względom, zostaię z naygłębszem uszanowaniem

Illustrissimi ac Reverendissimi Dni

Dnia 16.º Maja 816.

nayniższym sługą

Snig(urski).

WJX. Kanonikowi Harasiewiczowi łączę moy nayniższy ukłon.

P. S. Bullae confirmativae dla JW. Metropolity wychodzą ztąd w tych dniach do Gubernium.

2.

Illustrissime ac Reverendissime Domine Baro, Domine Collendissime!

Przy zasyłaniu mego należytego naygłębszego uszanowania Illustrissimo Domino, donoszę oraz, iż dnia wczorayszego nowa promocyja obwieszoną była. JW. Konsyliarz P. Debrois, tudzież JX. Lang konwiktu Direktor i P. Regierungsrath Türkheim zostali wirkliche Hofrätthe; dzisiay JW. Debrois składa przysięgę.

JW. konsylarz Pinkas zabawiwszy tu kilka dni, wyjechał do Baden, gdzie ieszcze zostaie. Słyhać, że w przyszłym miesiacu ma tu przybydź JW. Metropolita, bardzo by to dobrze było, gdyż do poparcia interesu o dotacyi Metropolii bytność Jego albo Illustrisstm Dominini koniecznie potrzebna iest; interes ten leży w Kancell. Nadw. nie referowany i dopóty odpoczywać będzie, dopóki okoliczności dla niego nie będą pomyślniejsze. Nayprzód agebatur de dotatione iakowegoś Biskupstwa w Illiryi, potem teraz nakazał N. Monarcha Biskup-(2)-stwo St. Pölten w dobrach dotować, co wszystko może bydź jako praeambulum do Metropolii; a co naywiększa patent terazniejszy finansowy był także powodem do odwlekania referatu o dotacyi, aby monetę stałą wziąć można pro basi in dotatione. Prócz tego, ponieważ interes ten tyle razy rozpoczęty bywał i od opinii kancell. Nadw. wiele razą tą zależeć będzie, potrzeba w teyże kancell. drogę tak uścielić, aby pomyślnego wypadku od niey spodziewać się można, zwłaszcza, że i tu zdaią się bydź opinie podzielone; dla tego bytność JW. Metropolity ante reassumptionem interesu tu potrzebna iest; a nareszcie gdy insi Biskupi w Państwach austriackich po nominacyi proszą N. Monarchę o polepszenie dotacyi cum conditione sine qua non, iak naprzykład JX. Ruzyczka, który w rzeczy samey coś utrzymał, może także i nasz JW. Arcy-Pasterz z Installacyą na Metropolię tak długo zatrzymać się, dopóki dotacya in bulla erectionis dla Metropolii od N. Monarchy

rezolwowana do porządku przyprawdżona nie będzie. — Prośba od JW. Metropolity o uwolnienie wypłaty ad fundum intercalarem pewney kwoty z roku 813. tu podana zwrócona iest do Gubernium um Außerung z terminem bis 25. August, insi Biskupi pobieraiaę dochody a die Nominationis iak n. p. JW. Gruber. — JX. Tarkovics Nominatus Eperiesiensis podał był rezygnacyę na Biskupstwo z powodu, że 60-letni a na instrukcyę nowo kreowanego Biskupstwa in paratis 6000 fr. dotowanego musiał by dług zaciągnąć; Monarcha odesłał iego rezygnacyę do Palatyna, aby od JX. Tarkovics właściwe przyczyny wyczerpnął, dla których rezygnować chce. — JX. Pöcsy Nominatus Munkacs (iensis), spodziewany iest tutaj niezadługo, podał on także prośbę ad Majestatem o uwolnienie coroczney wypłaty 6000 fr. z Biskupstwa Munkacs (iensis) na dotacyę Eperiensis Eppatus.

JX. Gruber nie iest do tych czas konfirmowany, prowadzi referat w kanc. Nadw. i aż do konfirmacyi utrzymywać interessa będzie; nowy zaś konsyliarz JX. Jstl referuie bey der ital. Organisierungs-Coon.

Towarzystwo Xięży w dyecezyi Przemyskiej zaprowadzone i statuta onegoż od Monarchy potwierdzone są.

Akt ślubny Arcy-Xiężniczki Klementyny z Xięciem Neapolitańskim Leopoldem w przyszłą niedzielę celebrowany będzie w Szönbrun ganz privat, tylko Dwór przytomny będzie.

O wyjeździe Monarchy do Czech nic z pewnością wiedzieć nie można, a tém mniej o przyszley podróży do Galicyi; jedni mówią, że in Augusto N. Cesarz wyjeżdża do Czech, drudzy zaś z tego, że wszystkie interessa od Xięcia Raynera na siebie odebrał, wnoszą, że nie poiedzie.

Poleciwszy mię laskawym względem, zostaję z naygłębszem uszanowaniem Illustrissimi ac Reverendissimi Domini nayniższym sługą

Snigurski.

Dnia 26^{go} Lipca 816.

WJX. Kanonikowi Harasiewiczowi, tudzież P. Baronowi Porucznikowi łączę mój uprzejmy ukłon.

Racz Illmuş Dnus załączony list odesłać kazać.

3.

Illustrissime ac Reverendissime D-ne Baro, Domine
Colendissime!

Obydwa laskawe listy Illustrissimi Domini dto 1. et. 20. el. odebrałem i załączone poddawałem.

Z okazji Świąt Narodzenia Chrystusa i nowego roku mam honor Illustrissimo Domino moie nappowinniejsze uszanowanie zasłać i wszelkich pomyślności powinszować, życząc oraz, by Opatrzność Boska w nayożniejsze lata przy czerstwem zdrowiu

i nieprzerwanych pomysłowościach Osobę Obrządkowi naszemu arcy-drogą zachować raczyła.

Deputowani nasi wszyscy już z echawszy się oczekują na dzień Audyencyi, o którym jeszcze do tych czas nic nie słyhać, albowiem podobno szkatulka nie wygotowana; spodziewaia się jednak około 29. t. m. audyencyę otrzymać.

JW. Gubernator Bar. Hauer ma w tym miesiącu z Żoną swoją ztąd do Lwowa wyiechać, bo i kwatery tylko do końca t. m. naięta; także i nasz Excellentissimus wkrótce (2) po Audyencyi wyiechać myśli.

JW. Konsyl. Debrosis w wilię nowego roku zaziębiwszy się zachorował na Lungen-Entzündung; dzięki Bogu wyszedł z niebezpieczeństwa, iednakże z parę Niedziel w stancyi zostać musi.

W przysły czwartek t. iest 15 t. m. będzie X. Jachimowicz sam konkurs tutaj odpisywać, o więcey konkurentach nie słyhać, oprócz tych, którzy są we Lwowie; tuteysi są iemu bardzo przychylni.

JX. Tarkovics Nominatus Eperiesinensis przyjął nareszcie Episcopatum i pensya iego in 6000 fr. W. W. zrezolwowana mu a die primae nominationis, i na tym fundamencie zaczął myśleć teraz de processu canonico.

Polecaiać mnie wysokim względem Illustrissimi Domini, zostaię z głębokiem uszanowaniem Illustrissimi ac Reverendissimi Domini nayniższym sługą

Snigurski.

Dnia 11^{go} Januarii 818.

Pan Jozef caluie stopy Illustrissimi Domini, od tygodnia leży w łóżku na katar.

4.

Illustrissime ac Reverendissime Domine Praesul! ¹⁾

Powrociwszy właśnie z Perehińska zastałem tu szacowne wyrazy Illmi Domini dtto 17. p^{tti} przesłane.

Za łaskawą pamięć o moich imieninach i wyrażone życzliwe sentymenta nayczulsze Illustrissimo Domino zasylam dzięki.

Byłem ia nieco teraz na wsi zapadł na zdrowiu, ale dzięki Opatrzności, że się bez Doktora, którego w owych stronach o mil dziesięć by szukać było potrzeba, obeszło i zwykle moje domowe lekarstwa i prezerwatywy pomogły.

Rewers na 5. Kastrollow odebrałem.

Jeżeli by Massa sp. JE. Metropolity Antoniego wygrać miała mobilia w sądzie — per binas conformes w tym razie wypada-

¹⁾ На горі дописка еп. Снігурьського: praes 14^a 10^{bris} 818.

loby imieniem fondi instructi Biskupstwa Przemyskiego upomnieć się o defekta tegoż.

Podług nadeszłego dopiero Dekretu Nadwornego wszystkie pensye i dodatki do kongruy — a 1. 9^{bris} mają być wypłacane w monecie konwencyney — w czem i Illustrissimus Dominus zaraz zyskasz, bo swoy dodatek, iak mnie [2] właśnie JW. Konsyliarz Baroni mowił, w monecie konwencyney odbierzesz. Zdało się teraz.

Syn moy Porucznik teraz na wsi gospodarstwem się trudni — za laskawą o nim wzmiankę — winne składam podziękowanie — prosząc, abys JW. WMP. Dobrodziey o moiey ku Sobie prawdziwey przyjazni i życzliwości był przekonany.

Zostaje z powinnem uszanowaniem Illustrissimi ac Revmi Dni addictissimus servus

L. Baro de Neustern.

Lwow dnia 12 X^{bris} 818.

5.

Illustrissime ac Reverendissime D-ne L. Baro!

Na szanowne wyrazy z d. 14^{go} t. m. mam ukontentowanie odpisać.

Nadesłane z Wiednia Ergänzungsblätter zur öster. Zeitschrift 50. exemplarzy odebrałem. Zdaie się, że prenumerantom tego czasopisma nie będą dołączane, ia przynajmniej do tych czas nie otrzymałem do moiey prenumeraty; lecz dobrze, że i tym sposobem doyda do publiczney wiadomości, po jednemu exemplarzowi kazałem rozesłać do każdej biblioteki dekanalney; i proszę ieszcze Illustrissimum Dominum, abys był laskaw ilość exemplarzy iaka się zdawać będzie, dla naszego Lwowskiego Seminarium udzielić: w tym celu załączam tu 50 fr. K. M.

Załączone dziełko: Glagolita Clozianus od autora X. Józefowi Lewickiemu przeznaczone po przeyrzeniu onegoż bądź Illustrissimus Dnus laskaw W-u Dyonizemu Zubrzyckiemu komunikować. od którego potem X. Lewicki będąc we Lwowie sobie odbierze.

Autor Czasopisma Przyjaciel etc. odsądza nasze duchowienstwo od katolicyzmu; co nieprzyjemne wrażenie w dyecezyi uczyniło; wielu u mnie załiło się a kilku podało na piśmie. Refutacyę tego artykułu od pewnego kapłana ułożoną załączam razem z prośbą do Rządu o pozwolenie drukowania tej Refutacyi; wszakże gdy iednej stronie pozwolono fałsze drukować, powinni by i drugiey nie bronić prawdę na swoią obronę powiedzieć. Same tylko i gole zażalenie podawać sądziemy tutaj za niedostateczne; gdyż taki samy skutek będzie, iak z podania dtto 1^{go} Maja 835, o którém do tych czas wcale nic nie slychać. Proszę mi w tey mierze swoje zdanie otworzyć.

Dla JX-a Jana nie mamy teraz innego miejsca, iak tylko munus secundum Concionatoris Cathedralis, który tu urząd Mu prowizorycznie powierzony będzie, gdyż ieszcze nie jest systemizowany i od Rządu aprobowany. Bliższe okoliczności opowie IX. Jan.

Dziełko JX. Kanonika Jachimowicza o naszym kalendarzu zasługuje ze wszech miar byż wydrukowanym; po przeyrzeniu onego będę go prosić, aby pozwolił drukować.

Spodziejam się, że terazniejsza łagodna pora przyczyni się do odzyskania zdrowia, czego nayuprzeymiej życzę i polecając mnie szanowney pamięci, zostaię z wysokim szacunkiem

Illustrissimi ac Reverendissimi Dni
obligatissimus

Snigurski.

W Przemyśle dnia 25^{go} Marca 836.

III. Листу о. П. Шуманського до Ів. Снігурського.

1.

Chelm dnia 20. Grudnia 816 R^o

Luby Przyjacielu!

Mimo odległość miejsca, i przerwę czasu upłynionych lat kilku, iak z sobą aniśmy się widzieli, ani obcowaliśmy pisemnie, nigdy nie zapomnial, iakiegom od Ciebie przywiązania kiedyś doświadczał.

Czy wezmę książkę do ręki, dar nayszacowniejszy niegdyś opatrzneho Rządu, czy przepatruię moje szkolne pisma, czy działam z urzedu mego, czy odbieram zwierzchnicze nakazy, czy czytam przyjacielskie odezwy, we wszystkim widzę cień bytności moiéy w Wiedniu, a ten przywodzi mi na pamięć, iak za drzwiami owey popielatéy szafy w Muzeum uczyliśmy się razem; iak w Twey stancyi gwarzyliśmy poufale, rozpowiadali o swoich, układali proiekta, radzili się przed wyświęceniem, bankietowali po prymicyach; iak za konwiktem koło S. Barbary w Twém mieszkaniu bryndę i syr szwajcarski zapiialiśmy piwkiem a czasem winkiem którego nam Pater Adam donosił; iak bywało przy Insulanerze nadstawialiśmy uszy na różne powieści, iakeśmy różne zwiedzali miejsca; iak gdy iuż wyjeżdżałem, żegnałeś się ze mną, i w Konwikcie, i u Siebie, i na Poczcie, i nawet siedzącego w poiezdzie przeprowadzałeś piechotą, zadyszany przynosileś kupiony w oka mgnienu olówek, oddawałeś przez okno; iak iuż za rogatką przez toż okno całowałeś mię raz ostatni. Łzy, którem widział w Twych oczach, i któreś na moiey twarzy zostawił, tak mię poruszyły, iż z żalu ledwom odetchnał. Zdawało się że kamień, leżał w mych piersiach. Czulem początki gwałtownego osłabienia, i błądząc zastanowiłem naybardziej

owego młodziutkiego officera mego Passażera. Niewiem, coby się stało, gdyby po ciężkiem westchnieniu, już za mostem długim, serdca ściśnionemu ulga przer raptowne łzy nie nastąpiła. Czytając z postawy oblicza Twego rozrzewnienie duszy, a nie chcąc ieszcze bardziej rozrzewniać, czynilem gwałt czuciu własnemu, i tępem sobie zaskodził. Bywa nawet, że przez sen Twą postać, Twój ruch, Twój głos, Twój uśmiech miewam sobie obecny. Raz nawet spiewałem (śmię się z mary nocny) ową piosenkę Iwa n itd. ale tak niewdzięcznie, iżem się natychmiast obudził. Te (2) piszę drobnostki, nie iakoby one same przez się warte były wspomnienia, ale że mi słodko wspominać one, bo się do Ciebie odnoszą. O nie wąp. proszę, o mnie. Gdybys mógł widzieć wewnątrz moje, zaspokoilbys się zupełnie. Ja nigdy nie powątpiewam o Tobie, bo wiem nayspewnię, że zawsze dla mnie iestes łaskawy. Stwierdziłeś to ostatnim listem pisany 23 dnia Października r. b. a odehrany 18 Grudnia. Gdybys nawet nie pisał, z siebie wnosilbym, że takim teraz iestes, iakim byłeś dawnię, szczerym i stałym. Kto raz do kogo przylgnie bez obłudy, nie łatwo się od niego odrywa; a choć milczy, przecież sam z sobą o nim rozmawia. Wyraziłeś, że o mnie częste innym osobóm wzmianki czyniłeś. Lepszy iestes odemnie i szczęśliwszy. Ja bowiem milczę o Tobie, nie mam nawet komu bym co powiedział. Wiedeń teraz nikogo z tutejszych nie interesuje, mnie iednego wyjąwszy. Pisałem dawnię i do Fredorowicza, i do Oycy Stefana Parocha podobno Samborskiego, wywiadując się o Tobie; ale gdy mi nic nie odpowiedzieli, przestałem dokuczać i innym. Iezeli bowiem poufalsi, czy nie mogli, czy nie chcieli zaspokoić mych życzeń; iak zaczepiać tych, do których nie miałem tyle śmiałości? Sam sobie więc zostawiony, szukam i znajduję Cię w mey wyobraźni. — Domyślasz się, że mi się dobrze powodzi. Domyśl ten prawdziwy. Mieszkam w Chelmie. Trudnię się naukami. Czasami odwiedzam mego Oycy staruszka zgrzybiałego i Rodzeństwo. Czasami ich u siebie mam gości. Jestem zdrów: przestaję na male, zupełnie spokojny. — Ciesz się że macie Metropolitę, a co więcéy czynnego i pod Rządem dobrze myślącym. Przemyśl nie będzie długo sierotą. Może się i druga Kapituła podźwignie. Choć nam źle będzie, gdy wam iednak będzie dobrze, zapomniemy choć na chwilę o biedzie domowey. — Missyi Dalmackiey życzę nayobitszego żniwa. — Iahna serdecznie żałuję. Wiele i szczerze pracował. Słyszałem, że opocz dzieł dawniejszych, ieszcze iakieś wydał. Szanownym Iego popiolóm wieczna pamięć! Czci godnym Mężom, Spendont, Langowi, Braygowi, Steindlowi, Darnaut, Dollinerowi, Schönbergerowi, iezeli ieszcze mnie znają, i nie pogardzą mym komplementem; także Reybergerowi, Reychenbergerowi, Mildemu, iezeli się z nimi obaczysz, oświadczyć, proszę, że Ich nigdy nie wspominać bez uczucia uszanowania i wdzięczności, że Ich uwielbiać nigdy nie przestanę, bo wiem co Im winienem. — Coś mi nic nie na-

mieniłeś o Błahorodnych Ktytorach MWJMC PP. Chidryczkowskim i Strzeleckim! Rad Jch sobie przypominam tych dobrych ludzi. A o sobie czemuś zamilczał? Może już mieszkasz na górze? możeś już Reverendissimus Parochus Viennensis? może Perillustris Canonicus Premisliensis? może co innego? A ja nic nie wiem! Nie tylko bym się Twych tytułów nie przestraszył, alebym jeszcze bardziej Cię kochał! Wszak wiesz, błyskotki im sa świetniejsze, tём bardziejéy zdobią osobę, i mocniéy do miłości zwabiaią.

Lecz czas zacząć tutejsze nowiny. Ostrzegam zawczasu, że może Cię żadna nie rozweseli. Uzbroy się więc męstwem pierwéy, nim one czytać zaczniesz. W Roku jeszcze 812 dnia 12 Grudnia mieliśmy w Chelmie gości rodem od Donu, Krymu, Nahaiu, Syberyi, z pletniami, szablami, bułatami, kożuchowych, płaszczowych, iupkowych, burkowych, kurtkowych, w kołpakach, czapkach, furażerkach, krymkach, iarmurkach, mających na nogach, kurpie, łapcie, czyżyny, buty, iak którego stało, całe, podarte; z oczami wypukłemi, waziutkami, białych, śniadych, czarniawych, brodatych i bezbrodych, nie więcey iak 40. Nawiedzili najprzód Seminarium, a po grzecznych przywitaniach, napiwszy się dowolno winca i naiadłszy się, do czego im usługowałem potrawy nosząc, mięso krając, mieszając z rosółem, octem, chrzaniem, kaszą, talerze odmieniając, inni bowiem, nawet Rektor, tak się polekli, że właśnie przytomność umysłu stracili, zaczęli pytać o deńli. a nie czekając na odpowiedź, mnie najprzód odarli z sukien tak, iż tylko w koszuli, gatkach i oboyczyku, boso bez czapki, w pół nagi zostałem; nawet o koszuli że była cienka i biała zamysłano, lecz ją ocaliłem. Rektorowi i dwóm klerykom zostawili buty na nogach. Powybiiali drzwi, potłukli pudełka, szkatułki. W przeciagu kwadransa zabrali wszystko, z takim łoskotem i krzykiem, iakby się świat zapadał. Gdy odeszli, Rektor rozmyślał nędzę ludzką, stojąc koło pieca i powtarzając z Ioba; nago się człowiek urodził, nago poydzie do grobu. Ja boso i w takim odzieniu iak zostawili, wybiegłem (był śnieg i mróz tęgi) za furtę, prosząc o kaftan Rektorski, którego najbardziej żałował, bo w nim był zegarek złoty, kosztujący R. 40, alem nic nie zyskał procz słów: „Mat' twoiu... chatu ymiesz, pry pieczki, nahrijesz sia, u mienia chaty niet“. Papierów i książek ani tknęli. Po takiéy perepalce, gdyśmy się zebrali, naśmialiśmy się ieden z drugiego, obiad iedli smaczno, i poszli na prelekcye. Mieliśmy i drugą wizytę dnia 13 Stycznia 813, ale, bez szkody: iednakowoż po szafkach, szufladkach, popod łózkami szukano Laszkow i Saxonow. Gdybym Ci opisał owoczesne strachy, spuszczenia, męczarnie, a nawet zaboystwa, wlosyby powstały na głowie Bogu dzięki, że to wszystko minęło, ale ślady jeszcze widać. — Smigielski ma syna i drugiego wkrótce się spodziewa. Jest Parochem w Dobratyczach. Jego poprzednika rabuś w Cerkwi tak mocno kluczami uderzył, że krwią zlany we

dwa tygodnie umarł. — Na Professurę było wielu kandydatów, ale ze żonaci, i o mil najmniej cztery, a jeden mil 10, Parochię mający; na moje przedstawienie JW. Biskup wezwał nieiakiego Zatkalka bezzernego i bezmiestnego od lat 20, kapłana wcale słusznego, i znającego przez własną pilność nasze Systema. Wielem za to cierpiał od strony przeciwney i groźb i potwarzy; ale pierwszemi pogardziłem, drugie tak zbilem pismami urzędowemi, iż X Bartłomiej sam uznawszy, że zarzucał z domysłu, odebrał nakaz publicznego przeproszenia. Ono nie przyszło do tego, że i od Zwierzchników i Współuczniów moich wiedeńskich o świadectwa prosić miałem na udowodnienie, że w niczem mu nie przeskadzałem, i jeżeli albo się nie święcił, albo nie ukończył doktoryzaty, albo od Krakowa do Lwowa i Chełna szedł piechotą, nie byłem przyczyną. O to bowiem mię jeden z Jego familii posądzał. Tak to niechęć, gdzie nic nie masz, tam coś złego upatruie. — Ze mi coś namieniłeś o teologii Warszawskiej, życząc razem abyem do niey był wezwany, muszę Cię o niey oświecić: a gdy wyrozumiesz iey naturę, uznasz sam, że nawet Aniołowi z Nieba powołującemu bydz posłuszny nie powinienem. Trzeba zaś, abyś wiedział, iż u nas nie po Waszemu. U nas Teologia Katolicka czy to Scholastyczna czy Wiedeńska (o tey mówią, że bita na kopyto luterskie, heretyckie, wolno-wierskie) żadnego niema znaczenia i powagi. Uczą więc iey w Seminarjach prywatnych, iak Bóg dał komu, źle lub gorzcy ieszcze: gdyż ani iest ktoby dobrze uczył, ani iest kogo uczyć. U nas źle, lecz u łacinników ieszcze gorzcy, bo których my zbrakuiemy, oni przyimuią. Eminentissimus w szkołach, iest w Seminarium asinus; po łacinie mało, katechyzmu ieszcze mniej, logiki nic. Biedziemy się iednak, iak możemy, ale to bez powagi i pochwały Rządowej. Lecz Teologia noworodna, publiczna, wcale inną gra rolę. Jey facultas mieszka w Warszawie i nazywa się : (to iest Wielką lożą;) a Magnificus ma imie W. M. (to iest Wielkiego Mistrza.) W każdym Mieście główniejszym n.p. Lublinie, Siedlcach, iest przyszkolek, któremu prezyduie W.: (to iest Wielebny.) W całym kraiu pełno uczniów zwanych W.: B. M.: (to iest Wolni Bracia Mularze, albo po prostu Massonowie). Kto do ich cechu nie należy, iest profan, i tacy my wszyscy. Czego tam uczą? wielki sekret w tey mierze! Czytałem niedawno Głos miany przy otwarciu przyszkółka Siedleckiego. Szumno po polsku Mowca perorował, iam go mało rozumiał. Prawił coś o W.: B. S.: (zapewne Wielkim Budowniczym Swiata:), coś o Księdze natury z ktorey się czerpaią maxymy oświaty i szczęścia; coś o profanach i ich ciemnocie; coś o tajemnicach które nie są poznane iak od Synów Królewskich; coś o młotkach, cyrklach, kielniach itd. Chlubił się, że ich Zakon iest od wieków i rozsiany po całym świecie; że w tym kraiu dla przemocy był ukrytym, za wniesieniem zaś oświaty zaczyna się publicznie rozkrzewiać, i wiele innych rzeczy nagadał.

Z Magnatów ledwie naidziesz którego, coby do tego bractwa nie należał, lecz mają między sobą i podlejszych, iakoto muzykantów, i żydów. To dziwna, że się tam i duchowni znydują, a iako wiem od JWJX Woronicza, teraz Biskupa Krakowskiego, nawet primi ordinis. Mniemanie publiczne wielu tam mieści Piarow i innych Zakonników, wielu świeckich Plebanów. Słowem, wyiąwszy prostotę, znaczna część wyższych iest nowością zarazona, szczególniey Urzędników. Jeżeli ich o religii zapytasz o Boga, o Chrystusie, o Kościele Katolickim, wszyscy iednemi ustymówią, że to rzeczy szanowne i święte: ale ich czyny nie zgadzają się z słowami. Prawa katolickie żadnego uszanowania nie mają. Biskupom ręce związane, duchowieństwo w ostatney pogardzie. Już był dekret kassuiący wszystkich zakonników, i nie każący duchownym wypłacać pensyow, aż po zaspokoieniu świeckich, iesli w kassie zostanie, lecz Król przeszły wstrzymał eksekucyą: są więc zakonnicy, ale kongrui wiele przepada. Zabroniono przyjmować do Nowicyatow, aby się próżniacy nie mnożyli, podług pryncypiów Rządu, do Seminarium bez poprzedniego examinu przed Prefektem, czy kandydat ma powołanie i czy zdolny. Duchownemu, bodayby i iak był skrzywdzony od świeckiego, nie wolno pozywać bez pozwolenia Panow Radcow Departamentowych. Seminararya i klasztery, wyrzuciwszy osoby, obracano na lazarety, Kościoły na magazyny, kuźnie, browary, stajnie; ale żydowskiej szkoły, ale innego zabudowania lub pałacu i niemieszkalnego i dobrego nie tknięto. Wolno było osobom żyć bez szluby kościelnego, a nawet nierządnie: rozwodzić się za obopolnem zezwoleniem: Zakonnikom i Kapłanom żenić się. Autor Prawa Kościelnego w Szkole Warszawskiej przepisany Luter. Po innych Szkołach nauka katolicyzmu tak okraszana iakby iey nie było: o Katechetach ani słyhać. Świeccy modni ich mieysce trzymali: nawet w pewnem mieyscu Artykułów wiary publicznie zabroniono. Sam słyshałem iak najswiętsze tajemnice głupstwem nazwano. Nowe Książki za religią wydane konfiskowano, ale gryznoty bluźniercze wolno drukować. Kommunikacya z Rzymem nawet w rzeczach sumienia dawniey zakazana była, i teraz trwa. Plebani musieli utrzymywać Akta cywilne, przepisywać i rozsyłać rządowe nakazy, głosić z ambon o cielełtach, prosiętach, królikach. Jeżeli który przeciwko irreligii i zgorzeniu odważył (5) się coś rzeknąć, prześladowano i skarżono iako infamisa. Nawet pewnego parocha chciano znaglić do poświęcenia bożnicy żydowskiej pod pretekstem, że to wszystko iedno czy bożnica czy Kościół. Wolność zdań przez Ministerium dawniey opowiedziano po całym kraiu. Co rząd Pruski zlego dla Katolików ustanowił, trwa ieszcze: co zaś dobrego, odmieniono lub zniesiono. Na Duchownych podatki i liverunki wkładano tak ciężkie, iak na nikogo: a nawet bez wiedzy Ministeryow, ale nie wolno pozywać, a co wydarto, przepadło. Zdaie się, że nie chcą, aby Xięża nauczali ludzi o Bogu,

o Troycy, o Chrystusie itd. ale o prawach cywilnych, o nawozach, burakach, itd. A czyż to już być może? pomyślisz. Tak jest być może: gdyż nakazywano po bardzo wielu miéjscach dominikalne kurrendy ogłaszać, utrzymywać, pod wielką karą, dzienniki prawa, trzymać gazete wiejską, aby z niéy podręcznych oświecać, bo tak chciał minister. Nawet wzywano Plebanow kosztem Rządu do iechania za granicę, w obce kraie, w celu uczenia się, nie rzeczy duchownych, ale Ekonomiki. Za terazniéjszego-krolewstwa jest nadzieia polepszenia: i w rzeczy saméy więcéy poprawy, iak za Xięstwa: iednakowoż co Konstytucya opiewa, co Namieśnik postanawia, tyle w exekucyi znajduje trudności Duchowieństwo, iż naywięcéy lepszości na samém papierze pozostaie. Słowem inna teraz u nas o Bogu nauka, inne zdania o Religii, o počciwości, iak dawniey za Oyców bywało: nawet zdanie o Biblii już nie do Biskupów, ale do swieckich należy. Chcą ją poprawić, i nadać inne tłumaczenie. O będziez to wcale wygodnie! Nie będziem się więcey spowiadać, kominikować, obawiać piekła, itd. bo to wymysł przemocy ciemnych profanów! Nie chcę być w Teologii takiej Doktorem: i choć mię już zapraszano, podziękowałem. — Opiszę Ci także iedną sprawę kryminalną, która się tego roku wytoczyła. Przed Wielkanocą Żydowską znaleziono czworo dzieci o iednym czasie zamordowanych, koło Międzyrzycza, Włodawy, Chełma i ieszcze gdzieś. We Włodawie, iak mówią; Żydzi się uniewinnili. Międzyrzyczka i Chełmska sprawa ieszcze trwa. W Chełmie czyniono visum repertum od dwóch Fizyków, w przytomności Żydów chirurgów, wielu osób Sądownych i Powiatowych: dziecię nayszkaradniey znaleziono popróte po wszystkich żyłkach i żyłach: examinowana Matka (wszystkie dzieci nierządne) wyznała statecznie po wiele razy, że ją zydzi upoiwszy dziecię wzięli i zamęczyli. Wyznanie podobne było i od innych w Międzyrzyczu i Włodawie. Pobrano więc i matki i Żydów i Żydówki do więzienia. Różne księgi Chrześciańskie, różne dekreta i kraiove i zagraniczne dowodzące zbrodni Żydowskiej wywleczono z kątów: pochwymano korespondencye z żydami zagranicznymi, a nawet Azyatyckimi, z których dowiedziano się, że Rabin Lubelski jest głową Żydów całego swiata, i że w Polsce Żydzi nayreligiynieysi i najmędrsi: więc Wice rabina wzięto do kozy, Rabina politycznie aresztowano. bibliotekę iego i pisma zapieczętowano, razem z innemi prywatnemi podéyrganiami. Między innemi, i mnie do tłumaczenia wzywano. alem się wymówił nieumiejętnością. Będąc w Lublinie dowiedziałem się od Sędziów, że wielkie podobieństwo iest do prawdy, iż popełnili zbrodnię, ale ani z ich wyznań, ani z dzieł i pism nic (6) ieszcze dociec nie można. Ciekawie oczekuiemy, co wypadnie? Żydzi zawsze twierdzą, „że to nie gardłowa, ale kieszeniowa sprawa“. — Z lepszych wiadomości iest to: że Monarcha Prawem kardynalnóm zabezpieczył fundusze Duchowne, i na wsparcie lichszych funduszów przeznaczył rocznie dwa miliony Złotych Polskich: że projekt

urządzaający Duchowieństwo Kraiowe już jest zrobiony i przez Ministerjum zatwierdzony, ale jeszcze przez Króla nie sankcyonowany. W tym projekcie jest i to: przy każdéj katedrze powinna być Kapitula z 4 Prałatów i 8 Kanoników złożona, i 6 wikaryuszów: Biskup każdy ma sufragana i swój konsystorz. Oprócz Seminarjum Dyecezalnego, będzie jedno główne w kraju: wyraża się razem i pensya na każdą osobę prawdziwie krolewska. Biskupów władza przyznana nie tylko nad Duchownemi, ale i nad świeckimi w sprawach małżeńskich: przepisane instancye sądownicze duchowne. Przyznane do Rzymu odnoszenie się w pewnych przypadkach. Uchwalony Dom emerytów i kalików, ale też i Dom poprawy: Lecz Bog wie, kiedy? i czy przydzie to wszystko do skutku? Jak układano, wiele było wrzawy od modnych; a nim przyjęto, przez różne alembiki przechodził. Poruszano Niebo i Ziemię: i pewnieby spełził, gdyby na ten dzień, którego z numeru miał być na Radzie Stanu rostrzāsany, naygorliwsi nieprzyjaciele nie pochorowali. Bóg, który tak widocznie obstaie za nami, niech poruszy serce Monarchy, aby podpisu nie odmówił. — Jużbym dawno ten list przewlekły zakończył, gdybym nie do Ciebie pisał. Krótko pisząc, krócieybym myślał. Przewlokłszy i ja pisząc Tobą, i Ty czytając mną, dłużey się zaprzątamy. Więc jeszcze, że i ochota i papier niedopisany jest potemu. dołączam zabawną anegdotę. U was nie masz tey mody, ale u nas jest, że kawalerowie przyszedłszy do Kościoła kokoszą czuby na głowach dla lepszego przypodobania się swym damóm. Jeden tedy gdy podczas mszy żołnierskiej podobne z czupryną zaczął czynił grymasy, postrzegł to Wielki Xiążę Konstantyn, i kazał mu głowę ogolić, dając przyczynę: „iego woszy kusaiut! nada gołowu obrait' daby bolie ne kusali“. I to smieszna. W Siedlcach pewen obywatel znaczny chciał być członkiem Massonów. Ich W: przyjął kandydata i nakazał doświadczenie mocnego ducha. Wśród tych, zawiązano mu oczy, kazano suknie złożyć, i położyć się w trunie: w tém dał się słyszeć szcęk broni, krzyk i wycia nayokropnieysze, a truna poleciała w przepaść z loskotem. Nieborak tak się przestraszył, iż zostawiwszy w trunie wielki ślad bojaźni, zerwał się, i wpół nagi zaczął uciekać: zatrzymano go przecie z wielkiem śmiechem, i wolno puszczone z dodatkiem, że tak słabego ciała będąc, musi mieć jeszcze słabszego ducha. Tak ten Jegomość od łoży aż do swego pomieszkania trzepał w iedney koszuli przez rynek. — Bądź zdrów moy Janie! Bądź zdrów moy kochany Janie! Całuję Cię nayserdeczniéy i proszę Boga, aby z Tobą był zawsze. O żebyśmy się kiedy choć raz obaczyli!

P. Szymański mp.

2.

Warszawa dnia 7. Listopada 1818 roku.

Jasnie Wielmożny Panie!

Rok blisko upływa, iak miałem szczęście oddać moje uszanowanie JW Panu. Nie wiem pewnie z iaką chęcią ninieysze pismo przyjąć raczysz: spodziewam się jednak, iż wyniesiony z łaski Nieba do tak wysokiego stopnia, nie zechcesz gminnym powodować się zdaniem, podług którego podobna opieszałość obojętnością karana bydź zwykła, a iedyną tchnący dobrocią tém uprzejmiej odczytasz, im widoczniej postrzegać możesz, z iaką otwartością biorę piro do ręki. Leniwiec. im bardziej wolen obcego wpływu, i z własnego tylko co przedsiębierze namysłu, z tém [2] wiekszą zwykł to czynić szczerością. Z ufnością wiec przystępuję do wynurzenia mych uczuć. A idąc porządkiem rzeczy, naypokornieysze niosę podziękowanie za ów list z Wiednia, ieszcze w kwietniu razem z dziełkiem o Messyaszu, odebrany przezemnie. Ostatnią on iuż, a tém samém naydroższą, wiedeńskich stosunków pamiętką. Lecz dzięki niech będą Bogu! Odmiana ich iak iest naykorzystnieyszą, w hierarchicznym względzie, a pełną zaszczytu dla Waszey Pastérskiej Mości; tak memu sercu naywiększą pociechę przynosi. Za naypierwszą o niéy wiadomością pobiegłem natychmiast do [3] Kochanego Falkowskiego, a przyjacielski uścisk dowiódł, iakie stąd czuliśmy udowolnienie. Nic nam teraz nie pozostae, iak tylko prosić Naywyższego, aby iak naydłużey zachował przedmiot radości naszej, oraz schylić głowy na przyjęcie błogosławieństwa Pastérskiego, o którym zapewnieni iesteśmy, że nam wiele pomoże, bo od serca pochodzić będzie.

Jaśnie Wielmożnego Pana prawdziwy sługa

X. P. Szymański mp.

IV. Листи Йордана Міцкевича до Івана Снігурського.

1.

Die 1. Febr. 1817. Romae.

Perillustris et Adm. Rdc Dne, Patrone Colme!

Będąc zawiadomiony dawniej z korresponden:yi cum Sua Excellentia Moderno Metropolitano Haliciensi Archiepiscopo Leopoldensi Ritus Nostri Graeco-Ruthenici Lewicki o zastępowaniu Perillustris Dominaonis ^{V^{ras}} Mieysce Proboszcza Wiedenskiego ad S. Barbara, a na nowo obligowany od ^{I^x} Hryniewieckiego Profesora Uniwersytetu Cesarsko-Lwowskiego, aby przez Wiedeń pod opieką Jego przesłał mu skupione tu niektóre książki, znajduję pożądaną okazję poznania się listownie z WWMPanem Dobrodziejem w tameyszey stolicy. poruczenia się Jego przyjazni z upraszania, aby Kassetę tych Książek, ut patet sub Littera A.

a pod Marką, czyli znakiem, ut patet sub Littera B. na ktorey jest S. № A. Funt. 88. Littera S. Znaczy nazwisko P. Dominaonis Vrae Liczba pierwszą w transporcie kassette, a trzeci znak Funty iak tylko nadeydzie z Tryestu [2] do Dogany Wiedeńskiej byla wysłana do Lwowa dla wyrażonego Professora. — Expedyowana ta Kassetta z Rzymu Dnia 29. Januarii pod Transitem na Tryiest, więc oplata transportu będzie należała we Lwowie od Samego teyże Kassetty Właściciela a WWMPan Dr. uczynisz przysługę Publiczności Lwowskiej, gdy ją bezzwłocznie raczysz popchnoć z Wiednia do Lwowa i mnie pozostawisz obowiązek do wzajemnych Swoich Kommissow wykonania, a oraz potwierdzenia tego, żem jest z powinnym szacunkiem Perillustris Rmae Dominationis Vrae Dni Collmi obsqsmus servus

Jordan Mickiewicz

Ordinis Basiliani Procurator Gr̄lis, Ecclesiae
et Collegii SS. M. M. Sergii et Bacchi in
Urbe Petri mp.

На окремих картці:

Libri dispositi per Vienna

M. Sigr. Snigurski Praeposito Curato Viennae in Austria
ad S. Barbaram.

Assemani Kalen. Eccl. Univer. in 4 Tomi b. Scuda 4.	
Allatii Leonis Graecia Orthodoxa in 4. Tom. 2. Scuda 4.	
Ejusdem de octava Synod: Photiana in 8. Tom. 1 . . .	B. 60
Ejusdem Vinieliciae Synod. Ephesina in 8. T. 1. . . .	60
Ejusdem Hottingerus Confutatus in 8. T. 1.	70
Ejusdem Dissertationes 32 in 4 ^{to} Tom. Scud. 1.	
Ejusdem de aetate et Interstitiis in 8 ^o T. 1.	40
Carminii Falonij ad Capponianas Ruthenas Tabulas in Folio Tom 1.	70

In Summa Scuda 12.

Datum Romae Anno 1817. Die 29. Januarii.

2.

Die 21. Junii Anno 1817. Romae.

Perillustris et Adm. Rde Dnc, Patrone Colme! ¹⁾

Za odebraniem tu Listu Perillustris Dnaonis Vrae de Data 24 Maji na dniu dziewiętem currentis mensis, mam za powinność oświadczyć Mu należyte podziękowanie tak za udzielenie mi z tamszego Państwa różnych wiadomości, iako też i za doniesienie o doysciu do Wiednia i o wyprawieniu z Wiednia do Lwowa

¹⁾ На горі дописка Снігурьського: Empt. 3. July 817.

wysłaney zład Kassetty z Xiązkami dla Jx^a Hryniewieckiego, bo od Tegoż aż do Dnia dzisiejszego może oprócz innych zabaw i dla przenosin Bazyliańskich do S. Onophrego, czyli dokąd inąd, nie miałem o tem wiadomości.

Naychętniej uczynię zadość żądaniu WWMPana Dobr. w przesłaniu Mu wzmiankowanych mi Xiązek, czyli o iedney Pakietcie, którą później mam wysłać z Rzymu do Lwowa; czyli też w osobney do Wiednia, ale mi raczysz Perillustris Dnao V^{ra} wyszczególnić oprócz Tomiku iednego Carminij Fallonij ad Capponianas Ruthenas Tabulas, iakowych Operów tam potrzeba tak z dzieła Leonis Allatii, iako też i Assemani, bo tych autorow mamy tu Xiązki w rozmaitych Materyach przy wyższej i niższej Cenie. —

Aż do bytu w Wiedniu Excellmi, Metropolitani Nostri Ritus miałem tu ciągle od Niego rozmaite Kommissa, iako też et ab Ejus Metropoliae Vicario Barone Harassiewicz, na ktore podług różności zagadnienia odpowiedziawszy, [2] wyglądam codziennie nowey wiadomości i Rapportu o wiedzy Jego uroczysem z Biskupstwa Przemyskiego do katedry Metropolitalno Lwowskiej, abym o tem, kiedy by takowy Akt w publicznej Gazecie nie był umieszczony, S-ae Congrni de Propaganda Fide cokolwiek mógł oznaymić dla honoru Ruskiego obrządku.

Mam szczególniejsze ukontentowanie odbierać tu świeżą wiadomość o życiu, i zabawie przy Dykasteryach Dworu Wiedeńskiego godnego synowca S. P. Strzeleckiego¹⁾, IP-a Jozefa Strzeleckiego, ktoremu za pamięć o mnie ieszcze tu Tysięcznie serdecznie dziękuję, co raz wyższych stopniów w urzędzie życzę a przy Honorach światowey okazałości i Oycowskiego od Boga we wszystkim Błogosławieństwa. — W tych Dniach przybył do Rzymu z Wiednia Xiąze Kawnicz za Pełnomocnika przy Stolicy Rzymsko Apostolskiej; otóż Galliciani będą mieli honor powietywać u Siebie Monarchę, a Rzymianie Jego Reprezentanta. — Przy takowey nowey z Rzymu wiadomości, mam honor ponowić moją attencyę i szacunek Perillustris Rmi Domini Patroni Mei Colendissimi obsqmus Servus

Jordan Mickiewicz mp.

3.

Die 3. Jan. 1818 Romae.

Perillustris et Adm Rde Dne, Patrone Colme!

Korzystając z daney mi wiadomości o wybraniu naszego JW. Metropolity na Deputacyę do Dworu J. C. Mci i pewnie teraz znajdując się w samym Wiedniu, upraszam WWMPana Dr. o wruczenie Mu ułączonego tu moiego Lisciku. — Wiele szkoduję

¹⁾ пароха церкви св. Варвари у Відни.

na tem, że dwa razy widząc się tu z Panem Anielskim, bo raz dla samego tylko Nabożeństwa przybył do Rzymu a drugi raz dla miana roboty kunsztowi swojemu przynależney, a żadnych Exemplarzów ustanowionych tam statutów Towarzystwa zaprowadzonego przez JW. Arcy Pasterza Gallicyi Ruskiey nie odebrałem od Niego. i owszem ia przez Niegoż pewny Pakiet wydrukowaney w Rzymie Elegii dla JW. Woronicza Biskupa Krakowskiego wysłał do Krakowa, a o doysciu onegoż nie mam tu żadney wiadomości; Proszę bardzo za podaną okazyą o przysłanie mi Duplikaty sławnego Dzieła [2] a ja podług wyrazu Perillustris Dominationis Vrae przy wysłaniu ztąd Xiążek dla JX^a Hryniewieckiego, postaram się nawzajem przesałać to, co się tu wynajdzie do zagadnienia mi uczynionego. — Ależ nie wiem, dlaczego aż dotąd od JX. Hryniewieckiego nie mam tu odpisu nawet względem dawniey mu na Wiedeń przesłanych Xiążek, mam teraz na nowo znaczny Depozyt owych z wysłaniem Nowego Pakunku zatrzymuję się do Jego odezwy, aby za iednym razem mógł bydź z Rzymu do Wiednia a z Wiednia do Lwowa transport. — Kiedy Perillustrissimus Metropolitanus Noster znayduie się w Wiedniu przy Funkcyi publiczney Deputacyi i korzystniey dla Cesarzowy Mu spodziewam się, że znaydzie względy u Dworu otrzymania tego wszystkiego od Monarchi, czego potrzebuie Hierarchya Ruska a przy tey i utworzona z Łaski Jego Metropolicza [3] godność. Względem zakwestyonowanego Języka Ruskiego potrzeba by dla Sprawiedliwosci z Wielkiey Rossyi zaprosić na swiactwo iakowy Tysiąc Zaporozców, aby Niemcom okazali dawnosć, potrzebę i użytek pogardzanego od Nowatorow Sarmatyzmu. Przy zaczętym nowym Roku, aby wszelkie pomyslnosci stale posłużyły Rmae Dnaoni Vrae z serca życze, zostaiąc Perillustris Rmi Dni Patroni Mei Colmi obsqmus servus

Jordan Mickiewicz
O. S. B. M. mp.

4.

Die 21. Martii 1818 Roku.

Perillustris Rme Dne, Patrone Colme!

Po dniu 3^{cim} stycznia Roku ninieyszego, pod ktorego Datą pisałem ad Perillustrem Dnaonem Vram i przesłałem Listek moy ad Excellmum Metropolitanum Nostrum, mam honor drugi raz pisać do Wiednia i odpowiedzieć na wyraz Jego do mnie sub die 14. Grudnia, a przytem i upraszać, aby kassa z xiążkami przez Wiedeń do Lwowa zrzadzona za laską Jego, iak się stało dawniey; z Dogany Wiedenskiey do Lwowa była popchnięta dla IX^a Hryniewieckiego Professora in Universitate Leop. Dla poznania tey kassy, ułączam tu Rewers spedywania z Litterami, Liczbą i Wagą. — Co należy do pierwszego w tym Roku Listu moiego,

za okazyją pisania do Rzymu, upraszam o wiadomość. gdzie się tam znajdzie Excellmus Dnus Metropolita, czy doszedł Go mój Listek pod kopertą WWM. Pana Dobr. i w iakowym zebraniu pozostaje? Co zaś ściaga się do odpisu na odezwę Jego do mnie przez JPana Zabbellewicza przybyłego do Rzymu ulimi Januarii, w Rezydencyi tuteyszey dotąd ze Mną bawiącego, a zaraz po świętach z Rzymu do Paryża wyjeżdżającego, mam wdzięczność Rmae Dnaoni za Doniesienia mi [2] przyjacielskie o nowościach tameyszych. — Po przejściu od dawnych czasow Rusi naszey Uniaokiey Przednieyszych Familiey, za późno iest dla podzwignienia Jey nowe zaczynać przez Missye Apostołowanie w Uniwersy-tetach rozerwaney Oyczyzny.

Protestowanie, a na koniec i do kraioy zagranicznych wo-iażowanie, bo względem Europy całej nic nie znaczymy, a wzglę-dem Łacinnikow i Nieunitow tak mało, iakbyśmy za swora Po-licyji dyplomatyczey, a nie wewnątrz tey znajdowali się. Hierar-chia Unitow na małości Kleru świeckiego i Regularnego dosyć słabego mało może figurować przed Wielkim Światem, a mnogość ograniczonego miejscem prostego Ludu bez Światley Represen-tantow szlachotnych Familii prawdziwe wszędzie okazuje Pod-daństwo. — Tem czasem nie należy nam Unitom ieszcze rozpa-czać, ale ufać w podzwigaiącym słabość naszą Samemu Bogu przy upokorzeniu się i zgodzie tey małej Garstki naszego w Europie bytu. — Względem Zapytania JX^a Bobrowskiego, ktoremu proszę oświadczyć moją przyjacielską attencję odpowiadam: kiedy On z mocy Rządu i ze swoiey wokacyi ma obowiązek nabywania języków orientalnych [3] przy zwiedzeniu Państwa Włoskiego nie tylko w Rzymie, ale i po innych we Włoszech Akademiach znajdzie pewnie albo Profesorow, albo prywatnych w tych języ-kach oyczystych Diletantów, z których korzystać może, ile mu czas pozwoli. — Przy teraznieyszych Łacinnikow, a poznieyszych Greco-Ruskich Świętach Zmartwychwstania Pańskiego życząc wszelkiej pomyślności WWMPanu Dobr. i oddaję mię Jego do-brey łasce Perillustris Rmi Domini Patroni Mei Colmi obsqmus servus

Jordan Mickiewicz OSBM. mp.

5.

Die 24. Aprilii 1818. Anno Romae.

Perillustris Rme Domine Patrono Colme!

Przedtygodniową pocztą odpisałem Excellmo Metropolitano Nostro z podziękowaniem za posiłek wiadomy do Rezydencyi tu-teyszey z doniesieniem Mu, w iakowym kresie w Imperio Ros-siaco Nomina JW. Bulhaka na Metropolię Rusi z Kościołem Rzymym skim złączoney iest zatrzymana, bo tam mniey iest wolności dla naszych Unitow, niżeli pod panowaniem J. C. Mci Rzymisko Katolickiey;

a terazniejszą znam za powinność oswiadczyć Perillistri Rmae Dominationi V^{rae} tak za urączenie moiego wyrazu do Rąk przytomnego we Wiedniu Deputacyi Galicianskiej Naczelnika, iako żeż i za przysłanie mi ofiarowanej od Niego kwoty przynależytą wdzięczność. — Zaczyna się tu mówić, że po odprawieniu Sejmu Warszawskiego większego znaczenia Monarchowie mają się ieszcze w iedno miejsce skolarzyć dla jakoweyś Faciendy Dyplomatycznej, a potem sami Rzyni odwiedzić, ależ to abyśmy się nie zawiedli na mniemaniu Publicystow należy zostawić czasowemu sprawdzeniu. — Ponieważ przeznaczenie z Naszego obrządku trzech kapłanow do Dalmacyi, dla których iuż i apparamenta cerkiewne wygotowują się w Wiedniu naypewniejszy ten koniec, iak mi się zdaie, mają w Policyi tamteyszego Dworu, aby Wierność poddanicza dla Monarchi iednowiernym Ludem była dobrze zagruntowana na potem naszym Missyonarzom przy takowym Policyi zamierzeniu przypada mieć na to bacznosc, aby iako unicy z Łacinnikami nie Łacinnikow in Disciplina, bo ta dla Rusi iednoczające się z Kościołem Rzymским w Naysolenniejszym Sposobie na zawsze iest ostrzeżona, ale Greków, a z Grekami in Dogmate nie Greków, ale Łacinników nasladowali, bo zbliżenie się ze wszystkim z Łacinnikami, Nieunitow odraża [2] od Unii i ci nas w wielu Ceremoniach Cerkiewnych latynuzujących mają za Łacinnikow, iakoby nieprzyjaciol Obrządku Greckiego, a przeto w Swoim uporze przy orthodoxyi szeczą się bydź in Fide Christiana pierwszemi, poprawy w niczem od nikogo nie potrzebującymi. — Wyrzilem punkt nadmienioney Materyi nie dla iakowey Spekulacyi prożney, ale mając doświadczenie przez mieszkanie moje między różnością wyznania, co należy do Obrządku, różney przeciwnosci w prawieniu Służby Bożey i innych Cerkiewnych zwyczaioiw. Sądzilem zawsze i sądzę bydź potrzeba, aby my się do Prawideł nadanych nam od Oycow SS. stosowali. a nie dla przypodobania się Łacinnikom w Kommunij Ruskiej zamiast Wirniu Hospody etc. używali Formy Polskiej: Pane Jezu Chryste, nie iestem ia hoden etc. a ten zwyczay w katedrze Ruskiej Wileńskiej, gdym z Alumnami naszymi Cleri secularis et Regularis ex Collegio Pontificio qua Professor znaydował się, był używany etc. etc. — Spodziewaiąc się, że moy List de Die 21. Martii cum Attestato Dni Francisci de Sanctis względem wyslanych ztąd do Lwowa Xiązek doszedł Rąk Perillistris Dnaonis V^{rae}, w którym wzmiankowałem, że IX. Hryniewiecki mając Duplikaty niektorych operow, może ustąpić WWM. Panu Dobr., aczkolwiek za nadejsciem do Lwowa kassy zostawię sobie okazyę na nowo zakupienia tu czego więcey dla Niego, a za przybyciem do Rzymu i z Rzymu powrotem do kraiu IX^a Bobrowskiego poda się sposob i odesłania tego do Wiednia, a tem czasem upraszam Smam Dnaonem o popchnięcie z Wiednia do Lwowa tego Ładunku, który iest wyrażony w zaswiadczeniu spedycjonarza Rzymskiego. — IP. Zabellewicz Die 7 Currentis

z Rzymu na Tybrze imbarkował się do Genui, z tego miejsca, iako mi napisał, miał wyjechać Dnia 16. kwietnia do Paryża i Anglii, z ktorey powrociwszy [3] do Warszawy przed zimą przyrzekł mi dać znać o Sobie wiadomość. Za nowości mi na nowo ułączone z Monarchii tameyszej, uniżenie dziękuję, będę tu wyglądał z niecierpliwością opisu przyszłego do Metropolitańskiej katedry Ruskiej wiazdu Excellmi Domini Metropolitani Nostri, który pewnie podany do Gazety publiczney dojdzie i do stolicy Rzymskiej. — Ze stanu kościelnego alias z Panowania Papieskiego nie szczególniejszego nie mamy, bo tu wszystkie Rzeczy po zakończoney Rewolucyi za przybyciem Piusa VII do Rzymu tak są zwrocone do dawney kluby i względem Interesów Duchownych i względem świeckich, iż znaku nie masz, że po wygnaniu Piusa VI Rzecz posp. Rzymska, a po wygnaniu Piusa VII Rządu Francuskie były zaprowadzone do Rzymu z największymi Uroczystościami. —

Oddaę mię dobrej Łasce Jego, z wyznaniem mu wysokiego szacunku, bom iest na zawsze Perillustris et Adm Rdi Domini Patroni Mei Collendissimi Obsqsmus servus

Jordan Mickiewicz Bazylian mp.

6.

Die 5 Junii 1819 Anno Romae.

Illustrissime ac Reverendissime Dne Patrone Amplissime!

Po przeniesieniu się z katedry Przemyskiej i wiezdzie publicznym do Archidiecezyi Lwowskiej Metropolity Naszego Halickiego, Excellmi Dni Lewicki, od ktorego nie miałem tu zgłoszenia aż do Dnia dzisieyszego od Marca Roku uplynionego, chociaż pisałem do niego erga Receptisse sub die 11. Aprilis et 17 Octobris ejusdem Anni z moją powiną uniżonością. O wyniesieniu Illmi et Rmi Dni na stopień Biskupstwa Przemyskiego ani z Przemysła, ani ze Lwowa, ani z Wiednia nie bywszy uwiadomiony, opoźniłem się z powinszowaniem Excellciae Vrae Pasterskiej godności i z prawdziwym życzeniem Panu przy długim życiu naypomyślniejszego we wszystkim ukontentowania.

I. X. Radlinski Definitor generalny XX. Bernardynów Galicyanskich utrzymując przeze mnie z Swoim Generalem w Rzymie korespondencyę, uwiadomił mię pierwszy w tem roku o nowej godności Pańskiej i podał okazyę polecenia mię Jego Pasterskim względem. — Za wolnością i całością Krolestwa Polskiego, w którym był ieden tylko Metropolita Ruski z tytułem Kijowskiego i Halickiego Metropolity, sam Metropolita po wykonsekrowaniu podług Przywilegiów Klemensa VIII Nowych Biskupów, uwiadomił stolicę Rzym[2]ską o takowym urządzeniu w Swoiey Hierarchyi, za podzieleniem Polski rozdzieleniem Metropolii Ruskiej, zbywa dla nowości Praw cywilnych na takowey Wiadomości

Rzymowi potrzebny z tey naybardziej przyczyny, że w Rzymie co rok drukuie się kalendarz kościelno-polityczny a w niem całego Chrześcijaństwa z Kościołem Rzymskim ziednoczonego wyrażają się de nomine et cognomine Patriarchowie, Arcybiskupi, i Biskupi z dokładem Dnia i Roku urodzenia i Dyecezyi Neo-Consecratoris, żebym tę pierwszą moją przysługę z powinności moiey iako tu Prokurator Russiae unitae Excellae V^{rae} uczynił, raczysz mi Pan dla wpisania Siebie w wyrażony kalendarz nadesłać tu podobną wiadomość np. In Galicia Occidentali — Paulus Woronicz natus in Brodow, Dioecesis Luceoriensis die 3 Julii 1757. factus episcopus Cracoviensis 18. X^{bris} Anno 1815. — Jakowaby zaś za życia tu moiego wypadła do Rzymu Excelliae V^{rae} potrzeba, pozostaie przy Panu wolność rozkazania, a powinność przysłudze wykonania dla winnego upoważania i wyznania mię na zawsze

Illustrissimi ac Revedsimi Dni Patroni Amplissimi pro humillimo et Obsqmo Servitore

Jordan Mickiewicz O. S. B. M. mp.

V. Лист Казим. Контрима до Ів. Снігурського.

5 (17) Sierpnia 1816. Wilno.

Wielmożny Mości Dobrodzieju!

Lubo niemam honoru zaszczycać się osobistą WWMC. Pana Dobrodzieja znajomością, nie mniey jednakże wysokiem przenikniony jestem dla niego poważaniem, odtąd jak przyjaciel moy pan professor Mianowski bawiący teraz w Paryżu, dał mi wiedzieć o Jego zacności i wielkiej nauce. Chciał pan Mianowski, ażebym mu przesłał programma Uniwersytetu tuteyszego do konkursu o katedrę pisma S., lecz ponieważ to było już po upłynionym terminie, a zatem osądziłem to za nieprzydatne, zaspokoić zaś można w tey mierze ciekawość z Dziennika Wileńskiego, w którym takowe programma umieściłem. a który utrzymuje w Wiedniu pan Hrabia Osoliński. Teraz śmiem rekomendować WWMC. Panu Dobrodziejowi oddawcę tego listu mojego przyjaciela IX. Michała Bobrowskiego kanonika Brzeskiego ritus Graeci Uniti, który w Uniwersytecie tuteyszym uczył pisma S. a teraz w przedmiocie exegetyki wysłany jest na wozaj. Spodziewam się, że bliżey poznany zjedna sobie WWMC. Pana Dobr. szacunek. Ma on tu w Uniwersytecie a bardziej jeszcze w duchowieństwie nie-malą wziętość: i jeżelibyś WWMC Pan Dobrodziey życzył sobie przeniesić się w nasze strony, mogłbyś od niego mieć naydostateczniejsze poinformowanie ze wskazaniem naypewniejszey do tego drogi. U nas mało jest duchownych z gruntowniejszą nauką, a zatem i promocya łatwiejsza. Bardzo bym się cieszył, żeby WWMC Panu Dobrodziejowi podobało się projekt jakowy do tego zrobić i bytnością [2] swoją strony nasze zaszczycić. Zda-

rzenie to nader byloby mile dla Pana Mianowskiego, którego powrotu z Paryża spodziewamy się około nowego roku.

Mam bonor zostawać z powinnem uszanowaniem WWMC Pana Dobrodzieja najniższym sługą *Kazimierz Kontrym.*

На четвертій сторони адреса: Herr Johann Snigurski Dr. der Theologie, griech. kath. Pfarrer zur h. Barbara in Wien.

VI. Лист провінціала Домініканів, о. Мат. Козловського до Ів. Снізурського.

Kraków 22 Augusti 1817.

Wielmożny Mości Dobrodzieiu!

Powracający w roku przeszłym J. X. Falkowski z Wiednia przez Kraków, zapewnił mnie, że mnie W. W. Panu Dobrodzieiowi zalecił w interesie książek i że Pan Dobrodziey zezwolił się łaskawie, bym mógł się względem tegoż przedmiotu do Pana udawać.

Czynię więc do Pana pierwszą moją odezwę, prosząc, abys Pan raczył mi niektóre książki przesłać przez Wielm. I. P. Bantkie Dziekana wydziału Filozoficznego w Akad. krak. Professora Bibliografii i Bibliotekarza. Na przykład te następujące, albo przynajmniej którą z nich, jeżeliby Pan mógł wynaleźć na przedce:

Historia Apostolica ex antiquis monumentis collecta ab Antonio Sandinio, in 8vo Patavii 1744.

Apologie de la Religion chretienne 2. vol. in 12mo par Mr. Bergier.

Deisme refuté par lui meme. 2. vol. in 12mo par Mr. Bergier.

Réfutation du systeme de la nature. 2 vol. in 12mo par Mr. Bergier.

Elemens primitifs des langves. 2. vol. in 12mo par Mr. Bergier.

Dictionaire théologique de la nouvelle encyclopedie 3. vol. in 4° par Mr. Bergier.

Discours sur le mariage de Protestans. 1787. par Mr. Bergier.

Discour sur le diverse. 1792. par Mr. Bergier.

Oeuvres pour la defense de la Religion contre les incrédules et les Juifs. par le P. La Berthoni 1777. 3. vol. in 12mo

Syntagma Dissertationum ad Historiam Eccl. pertinentium. Jo. Laur Moshoimii. Tomi duo

Lettres des quelqves Juifs portugais, allemands et polonois u Mr. de Voltaire. 3. vol. gr. 12. Paris 1769.

Noris Henrici Card. Opera theologica..... Praefatione, perpetuis adnotationibus et vindiciis locupletissimi illustrata a P. Jo. Laur. Berti. Ord. 6. Aug. in fol. Tomi 3. 1769.

Sadoleti Card. Opera, quae extant, omnia. Tomi 4. in 4to Veronae.

Gdy które z tych książek Pan znalazłszy, oddasz Wielm. J. P. Bantkiemu, On przez dobroć swoją natychmiast należytość zwróci. Zaś względem dalszej korespondencyi, racz mie Pan w swoim odpisie nauczyć: żeby korzystając z Jego dobroci w dostarczeniu mi książek, mógł przyzwoicie znaleźć się w zawdzięczeniu i wypłaceniu się.

Zostaię z najpowinnieyszem uszanowaniem Wielm. W. Pana Dobrodzieia nayniższy sługa

X. *Mateusz Kozłowski* Prowincyał Dominikan, Hist. Kość. w Akad. Krak. Prof. mpp.

На четвертій сторони адреса: Wielmożnemu Jego Mości Xiędzu Snigurskiemu Proboszczowi przy Kościele S. Barbary Panu i Dobrodziejowi w Wiedniu.

VII. *Листи Модеста Гриневецького до Ів. Снігурського.*

1.

Die 20. Martii 817. Lwów¹⁾

Perillustris ac Rme Dne Don. Patrone Colme!

Odebrałem ia list z Rzymu od Naszego Prokuratora JX. Jordana Mickiewicza, w którym doniosł mi, iż kupił dla mię niektóre książeczki, y już wyexpedyował one przez Triest do Wiednia; które ważyły funtow 88. pod Marką litery G. № 1mo. Tudzież, że oraz pisał ad Rmum Dnum, ażebyś raczył tę Cassetę z Wiednia popchnąć z komory, na Lwowską komorę do mię; więc y ia o tę samą Łaskę Rmum Dnum iako nayuniżeniy upraszam, aby się ta kassetka do Lwowa dostać mogła, y ażebym ia mógł bydz o tym uwiadomionym, gdyż była by dla mię wielka szkoda, gdyby ona dokąd inąd mylnie poszła. Wydatki zaś, z naywiększym dziękczynieniem wszystkie powroczę [2] Przy tey zaś okoliczności wydarza mi się pora powinszować Zgromadzeniu Presbyterow od Oswiecenia Narodu Ruskiego; że in statutis ejusdem Societatis Presbyterorum wyczytuię razem y Imię WW. Pana Dobr. — bonum omen, że WW. Pan Dobr. będziesz się starać tak swoją oświatą do zamierzonego celu dążyć; iako też y drugim współkollegom subsidia dodawać; aby można ten tak święty zamiar osiągnąć, zwłaszcza zostaię w stolicy tak ogromney monarchii, do ktorey ze wszystkich prawie słowianskich narodow, non solum in politicis, sed etiam ecclesiasticis negotia concentrantur. (3) A za tym raczysz WW Pan Dobr. o tym początkowym zgromadzeniu omni data occasione pamiętać, y coby tylko wy-

1) В горі дописка Снігурського: emf. 27. Martii 817.

szło w języku słowiańskim, czyli to Illyryckim, czyli Serbskim, czyli kroackim etc. tym wszystkim zasilać one tu potrzeba. Ja na początku Toż Zgromadzenie zasiliłem moimi książeczkami, użyczywszy onych: lecz nadal potrzebaby więcej posilkow. --

A nayprzed potrzeba by Grammatyk, y wiadomo iest, że Melecyusza Smotrzyckiego Grammatyka stanowi cały fundament mowy i pisemni Słowiańsko-Ruskiej. Wydał tę Grammatykę Smotrzycki w Wilnie. Roku 1618. Po tem siła Razy ta Grammatyka iest przedrukowywana, tego i ia nie wiem; to tylko wiem, że w roku 1720. była taż sama Grammatyka przedrukowana w Moskwie; ale już tytuł opuszczony y autor Melecyusz Smotrzycki opuszczony, (4) zapewne dla tego, że on został był u ni a t e m. Więc tytuł iey dany zwyczajny: *Во славу Всемоуцтва Бга etc. напечатана съ сіа книга грамматики etc.* Po tym zaś ta sama Moskiewska edycya iest przedrukowana na Wołoszczyźnie. Wo Jepyskopii Rymnyckoy. Roku 1755. I dawniejszych czasow tę edycyę Rymnicką Myśmy dostawali od s. p. JX. Strzeleckiego. On to przez Budę sprowadzał do Wiednia y myśmy to otrzymywali. Więc czyli nie można by y teraz za staraniem Rmi Dni to pozyskać. Raczysz tam WW. Pan Dobr. zainformować się przez Klerykow Transylwańskich, lub Magno Waradyńskich, a może bydz, że ta Edycya Rymnicka iest teraz przedrukowana w Budzie, zwłaszcza, że y tam Słowiański Narod zrobił sobie Zgromadzenie od Oświecenia Narodu swego; a wszakże bez grammatyki oświecenia rozpoczynać nie można; a gdyby Nowa Edycya w Budzie była tey Grammatyki zrobiona, to byśmy od razu zapisali kilkadziesiąt Exemplarzow; tak to nam iest potrzebna rzecz. To przedłożywszy zostaię z winnym uszanowaniem Perilris Rmi Dni naynizszy sługa

X. Modest Hryniewiecki ZSBW.

(5) P. S. Odebrałem już ia z Łaski JW. Pana Dobr. tak 10. exemplarzow Mrazowicza Grammatyki Słowiańskiej iako też y Dissertationes Du Pinii de Antiqua Ecclesiae disciplina, za których wystaranie się naypowinnieysze zaselam dzięki, wydatki zaś za naypierwszą sposobnością przesłać do Wiednia nie omieszkam. Przy tym zaś iako nayuniżeney przepraszam JW. Pana i Dobr., że teraz iestem przymuszouy ieszcze raz JW. Panu naprzykrzeć się. — To iest odebrałem ia z Rzymu list d. dt. 21. Marca r. b. od JX. Jordana Mickiewicza do mię prostowany, w którym doniosł mi, iż dużą Cassetę napakowaną Książkami dla Mię, a Wazącą Funtow Rzymskich 385. wyexpedyował do Wiednia pod imieniem JW. Pana Dobr.; więc iako naymocniey upraszam JW. Pana. abys tę kasetę raczył skierować po Lwowa, ale nie przez Delizans, lecz przez Furmanow urzędowych, gdyż to już iest gruba sztuka.

W tymże liście swoim pisze do mię JX. Jordan Mickiewicz, że y JW. Pan Dobr. pisałę poprzedniczo do niego; aby y dla

JW. Pana kupił takowe Xiązki, które się tyczą Naszego Obrządku; [6] y daley dodaie, że y ia z tych samych, które w tey Cassecie są zapakowane, mogą niektóre odstąpić, ile znajdujące się w Dupplikatach: co też y ia bardzo chętnie gotow iestem uczynić dla przysługi JW. Pana Dobr. — A wszakże długo to ia szperałem przy 29 letniej Professurze moiey, poki napadłem na tych Authorow, którzy to fundamentalnie bronili ziednoczenia Kosciola Wschodniego z Zachodnim. A tacy są dway mężowie Petrus Arcudius et Leo Allatius; wszystkie dzieła Jch są ściągające się do tey Materii, pisali zaś częścią przeciwko Orientalnym Disunitom, a częścią przeciwko Protestantom, którzy temu ziednoczeniu przeszkody czynić usilnie starali się.

Z tych więc Xiążek, które się znajduią w tey Kassecie terazniejszey ia Jllmo Dno odstąpić mogę następujące dzieła:

1) Leonis Allatii in Roberti Creyghton etc. ad Historiam Concilii Florentini Exercitationum Pars 1ª Romae 1665. Pisał On y przeciwko temu Anglikowi y razem przeciwko Sylwestrowi Syropulowi Greczynowi, który pisał Hist. Concilii Florentini, ale barzo opacznie, y otytułował ją Historia vera Unionis non verae. Y to dzieło na całą Galicyę tylko Ruska Katedra Przemyska posiada po nieboszczyku s. p. JX. Łapczyńskim, który ją nabył od JX. Hołdaiewicza naszego Prowincyała, więc do niego iest potrzebny Allatius.

2do. Aloisii Assemani Kalendaria Ecclae Universae Tomi 6to in 4to. W tym dziele iest Historia Narodow Słowianskich, a szczegulniey Rusi, y oraz święta ruskie dokładnie na cały Rok wyłożone.

3^{io}. Beveregii Pandecte Canonum Ecclae Universae Tomi 2 in Folio. Tu się znajduie prawdziwe Jus Ecclesiasticum Graecum; a wszakże nasza Ruś, przyimując Unię, warowała sobie disciplinares Canones Ecclae Graecae.

4to. Commentarius a(d) Tabulas Ruthenas Caponianas Falconii Fol Tom 1.

5to. Papadopoli Praenotationes Mystagogicae in fol. Tom 1. Te Xiązki możesz Jllmus Dnus y w Wiedniu Sobie z Kassety dobyć kazać, jeżeli się tak będzie podobało; a jeżeli nie? To ia y ze Lwowa do Przemysła one przeszę.

Zostaię nayniższym sługą

X. Modest Hrynicwiecki ZS. Baz.

2.

Illustrissime ac Rdissime Domine Don. Protector Amplissime!

„List Illmi ac Rdissimi Dni w interessie JPana Waclawa Zuchaiewicza do mię dt. 6. praesent A. Cur. prostowany, dnia wczorayszego oddany mi iest na drodze, gdyśmy iachali z wizytą ad Suam Excellentiam Jllmum Metropolitam, który świeżo z Unio-

wa przybył do Lwowa; a gdyśmy u Tegoż przydłużey się zabawili, ia skierowałem discurs, y o J. Panu Zuchaiewiczu, że on świeżo z Rzymu odebrał negativam Resolutionem. Z tego powodu już o tym był obszerny discurs y trutynowano tę rzecz na wszystkie strony; lecz Conclusum wypadło, że Excellmus Metropolitanus oświadczył się, że tego nigdy by nie życzył; aby się prywatney drogi chwycić, gdyż zrobił był tak Excellmus Archieppus Primas Regni, że w pewney okoliczności, udał się był do Rzymu, y to przez Nunciaturę Wiedeńską [2], lecz mimo wiedzy Rządu; y otrzymał pomyślną rezolucyę, gdy zaś o tym Krajowy Rząd się dowiedział, to za to od Dworu otrzymał wielką Exprobracyę, y dla tego to on teraz y Naymniejszą rzecz zawsze via ordinaria kieruje przez subselia polityczne. Ani też można sobie obiecywać, że ten interes Pana Zuchaiewicza poydzie cicho, y Rząd krajowy o tym wiedzieć nie będzie, gdyż na to będą mieli pilne oko Iacinnicy. A gdy by się przez to wydało in publicum, to by się trzeba spodziewać coś podobnego, iak otrzymał Excellmus Primas, a to wcale bez potrzeby, gdyż via ordinaria Illmus ac Rdissimus Dominus możesz to otrzymać bardzo łatwo, mając tak wielki Defekt Parochow in sua Dioecesi, więc na przyjęcie Jego, który jest bez żadney Expensy całkiem wyedukowany, y który po swoim ożenieniu żadnym sposobem in Ritu Latino ad Clerum wzięty byż nie może, Sedes Apostolica chętnie [3.] pozwoli, quia jam valida aderunt motiva etc“.

Prawda to iest, że ia dla JXiędza Pankracyusza Nagy Feld-Superiora, a votis Monasticis wyrobilem prywatnie przez JXiędza Jordana Mickiewicza a Sede Apostolica Dispensę; lecz ta rzecz tak się miała. a) miał on Nadworny Dekret, którym mu dane było pozwolenie, że może się starać apud Sedem Apostolicam o sekularyzacę, b) miał także drugi Dekret Nadworny, którym dla iego zasług zabezpieczono mu ad vitae tempora Pensyi Flor. Rk. 800. w Konwencyiney Monecie. To więc przed oczyma mając, już można było dla niego prywatnie starać się o sekularyzacę; a wszelako, gdy to wyszło z Rzymu y na tym fundamencie podał się był JX. Pankracyusz Nagy do Jego Excellencyi Prymasa, aby go raczył do swoiey Archidiecezyi przyjąć y do kleru inkorporować, On tę prozbę odrzucił, z przyczyny, że ta dispensa prywatnie była wyrobioną, więc On ją akceptować nie może. A tu się sprawdziło owe przysłowie, że kto się na gorącym sparzy, ten y na zimną wodę dmucha. Odrzucony zaś [4] Pankracyusz Nagy poradził sobie y podał się do Jego Excellencyi JW-go Gołaszewskiego, który go chętnie przyjął, y już iest tytularnym Kanonikiem Przemyskim. Ten więc przypadek do Interessu Pana Zuchaiewicza zgola nie może bydź przystosowanym; gdyż tego nikt nie może ratować, tylko iedynie Illmus ac Rdissimus Dnus, a to via ordinaria przedłożywszy potrzebę Dioeczyi, że tyle Parochiy wakuie, a oraz y to, że gdy tenże już iest ożeniony, więc ad clerum Latinum jam amplus assumi non potest. A oczywista

iest szkoda iego, gdyż iest calkiem wyedukowany na Xiędza. To więc przedłożywszy, zostaię z naysprawiedliwyszym uszanowaniem Illustrissimi ac Rdissimi Domini Don Protectoris amplissimi nayszy sługa

X. Modest Hryniewiecki mp.
O. S. Basilii M. Dogmat. Prof. p. ord.

Leopoli die 12. X^{bris} 820.

[5] Dodatek.

Moim zdaniem do wyperswadowania Suae Excellentiae Illmo Loci Ordinario Premisliensi r. l. aby raczył wydać dimissoriales dla Pana Zuchawicza ad Ritum Graeco-Catholicum salva obtinenda a Summo Pontifice desuper Dispensatione; powinno by y to wiele znaczyć, że za naszych czasow tak wiele przemiosło się ex ritu Graeco ad Ritum Latinum, y są promowani ad Ordines Sacros et ad Beneficia.

Y tak In Dioecesi Premisliensi Sequentes:

- 1) Vincentius Gebultowicz, Parochus in Rymanow.
- 2) Ignatius Moczarowski,
- 3) Ioannes Komarnicki, Parochus in Dubiecko,
- 4) Ioannes Szafranski, Parochus in Mościska,
- 5) Josephus Bielecki, Parochus in Czukiew,
- 6) Ortyński Thomas, Parochus in Turza,
- 7) Sylvester Wislocki, Parochus in Domaradz,
- 8) Jacobus Borysiewicz, Capellanus in Kalinow.

[6.] A zaś w Archi-Diecezyi Lwoskiej więcey:

- 1) Constantinus Dutkiewicz Parochus in Jarycz,
- 2) Thomas Zastyrzec, Parochus in Złoczów,
- 3) Ignatius Biliński,
- 4) Theodorus Arlamowski, Paroch in Zubrza,
- 5) Paulus Stradański, Parochus in Manasterzyska,
- 6) Piotrowski Simon, Cooperator in Zolkiew,
- 7) Łotocki Antonius, Parochus in Koropiec,
- 8) Lucas Dorosz, Cooperator Stanislaop.
- 9) Łotocki Onuphrius, Cooperator Leopoli ad S. Mag-

d(alenam).

10) Kumaniecki Nicolaus, Cooperator Tarnopol,

11) Vincentius Oscieslawski, Coop. in Stryi,

12) Demetrius Goydan, qui nuper post susceptum Theologiae Doctoratum Viennae, redivit ad Archidioecesim; et missus est pro munere Cathedetae ad Brzeżany“.

Tych to ia wybrałem z Moich Katalogow szkolnych, o których pewny iestem, że są ex Ritu Graeco; y chętnie byli przyięci ad Ritum Latinum; a iezeli o którym czynili Ordinariatatus Graeci iakowe trudności, to się mocno o to gniewano. A teraz, gdy im idzie o wypuszczenie Jednego, y to takiego, który już im,

ile ożeniony, zgola ad Clerum przydać się nie może, to już niezmiernie trudności czynią y nad to [7] ieszcze powiadaią, że to bydź nie może. Więc to jest oczywista niesprawiedliwość.

Jeżeli zas to się nie uda, y sua Excellentia nie wyda cum dicta clausula Dimissy -- to już inszy sposob nie pozostaie się i tylko via ordinaria promovere hanc causam per Gubernium; lecz nie tak, azebys Illmus ac Rmus Dnus miał to z Swego ramienia czynić; gdyż to są odiosa, ale to będzie musiał sam robić IP. Zuchajewicz y będzie musiał podawać, iak było. to jest, że mu wydana negativa y to in fundamento cujusdam obtentae Resolutionis mediante Nunciatura; co gdy poydzie, to pewnie będą przykre korespondencye z Gubernium; gdyż ono ten krok będzie brało za zgwałcenie Placeti Regii etc. etc. Ta więc droga będzie daleko twardsza, a niezeli pierwsza, którą nastęrczył IX. Prokurator zwłaszcza, gdy p. Zuchajewicz wyliczy, siła to już przeszło ex ritu Graeco ad Latinum; et tamen per hoc [8] Ritui Graeco nihil de autoritate decepit. Więc e contra gdy Jego e Ritu Latino ad Graecum dimittent, tanto minus aliquid de Autoritate decedet Ritui Latino etc. etc.*.

Przy tey zaś okoliczności powtarzam proźby moje za oddawcą tego Listu, JPanem Adamem Szeremeth, aby mogli bydź teraz przyjętym do Seminarium na mieysce zmarłego teraz Seminarzysty Błonskiego; bo ia pewny iestem, że jego Los tylko iakowyś nieszczęśliwy wyruszył z Seminarium et non extrema quaedam hebetudo animi. Procz tego ia mowilem tu z JX. Benedyktem Lewickim, Professore moralney Teologii, który zarządza teraz w Seminarium; to mi powiedział, że go zaraz przyjmie, aby tylko ex Consistorio Premisliensi przyniósł z Sobą rezolucyę, że się przyjmuie. Przy tym zostaię z naypowinniejszyim uszanowaniem Illustrissimi ac Rmi Dni Don nayniższy sługa

X. Modest Hryniewiecki mp.

Z. S. B. W.

На окремих карточці:

„Mnie się zdaie, że można by Excellmo y to przedłożyć, że Zuchajewicz już dawno był by, w tym swoim interesie via ordinaria per Gubernium poszedł; tylko że Illmus Dnus Jego wstrzymwał dotąd; a jeżeli to nie nastąpi; to pewnie on do tych kroków postąpi; kiedy nawet mnie mówił: że prawa nawet pozwalaią cessarskie przeyscia do Protestantow“.

3.

Illustrissime ac Rdissime Domine Don. Protector Amplissime!

„Znany Illmo ac Rdissimo Domino interest J. Pana Zuchajewicza y do tych czas ieszcze się ciągnie y Pan Bóg wie, kiedy z nim można będzie do końca trafić. — Podał on rekurs ad

Majestatem wprost; przyszła Hofremissa do Gubernium. Gubernium w tych okolicznościach, kiedy on się już ożenił, konkludowało, że onemuż dimissoriales litterae a Loci Ordinario powinny być wydane; mając atoli przed oczyma negativam sententiam Illmi Loci Ordinarii, nie śmiało swoje Conclusum do Dworu poselać, lecz komunikowało to wszystko Eidem Illmo Loci Ordinario z tym dodatkiem, że chociaż poprzednicza negativa mogła być słuszną, dlatego, że nie był ożenionym, a zatem była jeszcze nadzieia, że może się namysli i zostanie księdzem łacińskim; teraz jednak po ożenieniu, gdy ta nadzieia zupełnie spelzła, zmieniły się już całkiem okoliczności i nie masz słusznej przyczyny, dla której by mu dimissoriales odmówione były. [2] Poszło to Przemysła przed trzema tygodniami, a do tych czas żadnej odpowiedzi nie masz. Więc czyli nie można by tam przynajmniej per aliquem tertium ten interes popchnąć. Wszakże, ja wiem to pewnie, że W. I. M. X. Faygiel, oficyał był za tym, aby mu Dimissa była wydana; a teraz tym bardziej będzie. A jeżeli tego pozyskać nie można będzie, to przynajmniej, żeby nie trzymano długo, bo prawdziwie ten jest człowiek biedny, a gdy wypadnie z Przemysła negativa, to jeszcze musi raz poysć do Rzymu, a zatem zawlecze się in dies, menses et annos

Pod bytność Illmi ac Rdissimi Dni w Lwowie in Octobri wnosiłem moje proźby za P. Porfyrum Podolińskim, aby był przyjętym do Seminarium, który pierwszy Rok Filozofii skonczył z pierwszemi klassami ze wszystkich Objektów, y przy tym zostawał na wikt y odzież zarobił. Prawda to iest, że on się późno podał tam [3] do Konsystorza, bo podobno aż ultimis Octobris, lecz to się stało, że WJmci Pan Mauss Professor Historii Uniwersalney nie mając Formularzow późno mu wydał attestata. Wszelakoż ja spodziewałem się, że gdy dla spoznienia suppliki swojej nie iest umieszczony w Seminarium, tedy przynajmniej na stipendium przyjęty będzie. Lecz gdy dotąd ani w Rektoracie Seminarzyckim, ani w Gubernium o nim żadney wzmianki nie masz, znakiem więc iest oczywistym, że iego suplika musi być w Konsystorzu zarzucona; a za tym dopraszam się łaski Illmi ac Rdissimi Domini jako nayspokorniey, a byś rozkazać raczył tę suplikę wydobyć, y żeby był za kandydata na stipendium proponowany do Gubernium tak, iżby w randze 2^{di} anni Philosophorum y podług klass, iakowe ma otrzymać w następującym Examinie Paschalnym był pomieszczonym.

[4] Z polskich Krajow doniosł mi X. Antoni moy Synowiec, że powrociwszy z Lwowa die 15. praesentis do siebie, zastał bardzo wiele Expedycyi Rządowych, a między temi jedną naysławniejszą: że naysurowszym Dekretem Bractwo Massono w iest skassowane, y przydaie daley, że pod rządem N. Alexandra ta kassacya naywięcey może być skuteczna, gdyż on ma nayzręczniejszych od Donu Inkwizytorow. To zaś musi

bydz Illmo Dno już dawno wiadomo. że Najyasniewszy tenże Imperator ustanowił w Warszawie Naywyższy Trybunał Duchowny, w ktorym pod prezydencyą Primasa ma Dwóch Biskupów y czterech Kanoników Referentow zasiadać y wytaczające się z Knsystorzow wszystkie sprawy finalnie decydować.

Następujących Swiąt iako nayweselszynch; a zaczynającego się Nowego Roku iako nayczérstwszego z całej Duszy y serca życząc. zostaię z naygłębszym uszanowaniem Jasnie Wielmożnego Pana Dobr. nayniższy sługa.

X: *Modest Hryniewiczcki*
Z. S. B. W. Professor Dogm.

Die 30. X^{bris} 1821. Lwow.

VIII. З переписку ен. Снігурьського з ср. Купопатницьким.

1.

Jasnie Wielmożny Mści Xięże Biskupie, Nominacie y Dobrodzieju moy!

Rozne okoliczności, przeszkodziły mi bydz w Wiedniu tey wiosny. Bylbym się miał za szczęśliwego y widzieć Pana, y osobiste złożyć mu powinszowanie. Cieszę się wszelako z Serca nadzieją prędkiego w kraju naszym powitania JWW. Pana Dobrodzieia. Cieszę się oraz, iż pamiętając na moie do osoby swoiey przywiązanie zaszczycaasz mnie zaufaniem y pozwalasz małą mi zrobić przysługę. Cztery tysiące Ryńskich, pod Dniem dzisiejszym wyprawiam na Dylizans z Woynicza, posłał bym więcey, ale teraz nie mam. Proszę jednakże śmiało do mnie się udać, to y więcey będzie. Pan Gubernator oswiadczył mi Imieniem Cesarza, abym w Septembrze w czasie Seymu naszego przyjął miejsce Deputowanego w Stanach, będziemy zatym zbliżeni do siebie, a zatym jak bym potrzebował zwrotu pieniędzy, to na pare miesięcy wprzody uwiadomię. Nie rob sobie, Panie Moy trudności w prędkim oddawaniu. Jak Sławney Pamięci Biskup Ryło zaszczycał laską i Przyaznią Oycy megc, tak JW. W. Pan Dobrodziey chciey do mnie bydz Przychylnym y laskawym, a ia szczyć się będę, że stałem się godnym względow y Dobroci Serca jego. Polecając mnie y Parafię moią Rozdzielską Sercu Pastorskiemu, zostaię na zawsze JWW. Pana Dobrodzieia nayprzywiązańszym sługą

I. Kuropatnicki.

D. 26. Junii. 1818. Lipinki.

Jeżeli Pan na Poczcie z Wiednia pisac do mnie będziesz, day adress.

p. Tarnow — Dukla a Lipinki.

2.

Jaśnie Wielmożny Hrabio Dobrodzieiu!

Jeszcze w Wiedniu będąc otrzymałem Szacowny list JW. Hrabiego Dobrodzieia, i później przysłane dilizansem 4000 fr. V. V. — Jakbym ja za tę łaskę wdzięczność moją wyrazić mógł, niewiem, zwłaszcza, że Pan Hrabia Dobrodziey nad moje spodzianie taką kwotę przysłałeś mi. Powinien byłem zaraz po odebraniu tej kwoty z Wiednia jeszcze, JW^u Hrabiemu podziękować, lecz dla różnych przeszkod wstrzymałem się aż do mego przejazdu, gdzie moje powinne uszanowanie z najbliższej stacyi zasylał, i za uczynioną mi wygodę przez nadesłanie wzmiankowanej kwoty nayserdercniejsze dzięki składam. Termin powrócenia kwoty pożyczoney nie wyrazam, wszelakoż iak nayprędzey wywdzięczyć się JW^u Hrabiemu, będzie staraniem moiem. Życząc zdrowia najlepszego i polecając mnie szacownym (2) względom zostaję z głębokiem uszanowaniem

Jaśnie Wielmożnego Hrabiego

w Tarnowie
dnia 23^{go} Lipca
818.

prawdziwy Sługa
Snigurski.

[3] Jako ja od JW^o Hrabiego Józefa Kuropatnickiego pożyczony mi a dilizansem nadesłany 4000 fr. W. W. odebrałem. Która Kwota w przypadku śmierci moiej z dochodów Biskupstwa Przemyskiego wyplacona bydź powinna, ninieyszem stwierdzam. W Wiedniu dnia 6° Lipca 818.

Jan Snigurski

Nominowany Biskup Przemyski.

3.

21. X^{br.} 1818 Lipinka.

Jaśnie Wielmożny Mosci Dobrodzieiu!

Nadchodzący Nowy Rok jest mi powodem oświadczenia JWW. Panu Dobrodziejowi nayszczerzych życzeń moich żyć szczęśliwie w pozne Lata dla uszczęśliwienia Owieczek swoich, y pociechy nas Przyjaciół, a to co wyrażam, przy tym zaczynać się mającym Roku, zawsze do śmierci, w każdym momencie czuć dla niego nie przestanę.

Poddani Mojij Rozdzielscy obrządku Greckiego, złożyli w ręce moje Sponsię dobrowolną placenia Plebanowi w Rozdzielu, jeżeli tamże ciągle mieszkać będzie Zł. Ryn. w Monecie 150., rachuiąc w to terazniejsze zbożne daniny. Ja zaś z moiej strony, chcąc rownie stać się Funduszu uczestnikiem, zabezpieczę w drugiej połowie podobne kwantum. Tak tedy y poddanych

Instrument y moy zapis za widzeniem się z JW. W. Panem Dobrodziejem w czasie przejazdu mego do Lwowa, będę mu miał honor komunikować, niektóre dodatkowe desideria przedłożyć i umówić się względem sposobu takowey rzeczy do skutku doprowadzenia. Polecam mnie na zawsze łasce y dobroci serca JWW. Pana Dobrodzieia przywiązany y nayniższy sługa

I. Kuropatnicki.

IX. List o. Andr. Oberlintera do ep. Sniżurskiego.

Hochwürdigster Herr Bischof!

Gnädiger Herr!¹⁾

Für die gütige Erinnerung an meinen so unbedeutenden *Nahmenstag*, so wie für die mir so schmeichelhafte Zustimmung in Hinsicht des Dekanats sage ich meinen verbindlichsten Dank, und wünsche nur, daß ein öfter erfolgreiches, gnädiges Schreiben, jedoch mehr aus dem alten Ton, ohne unverdienten und gehäuften Complimenten mich beglücke.

Die von Euer bischöflichen Gnaden mir *anempfohlenen 2. Convictisten*, so wie den sich selbst, rühmlich (sich) empfehlenden Gierowsky werde ich, wie allezeit, nach Möglichkeit meiner schwachen Kräfte unterstützen und darin mein größtes Glück suchen, bei jeder Gelegenheit meine unbegrenzte Hochachtung für Euer bischöflichen [2] Gnaden zu bethätigen. Gierowsky hat seine letzte Prüfung aus dem Arabischen und der Exegese vortrefflich gemacht, eben so sehe ich mit Zuversicht bey dem im Laufe des Dezemb. erfolgenden Rigorosum ex stud. bibl. seiner glänzenden Auszeichnung entgegen: er verdient wirklich alles Lob und jede Unterstützung.

Hr. Bobrowsky entschädigt mich trefflich für das geringe Opfer meiner Zeit durch seltenen Eifer und sehr gute Fortschritte in seinen schönen Bemühungen; er wird mir ewig unvergeßlich bleiben.

Daß sich Euer bischöflichen Gnaden die Menge der Geschäfte abgerechnet, übrigens sehr wohl und gesund befinden, habe ich mit größten Vergnügen gelesen: erlauben mir Euer bischöfl. [3] Gnaden bey dem nahen Schluß des Jahres meine frommen Wünsche für ein durch die ganze Lebensdauer fortgesetztes allseitiges Wohlbefinden mit der gehorsamsten Bitte anzuschließen, auch in jeder Ferne unter die innigsten Verehrer und Freunde gütig zu rechnen Euer bischöflichen Gnaden gehorsamster Diener

Andreas Oberlinter

Wien am 9. Dezember 818.

¹⁾ В горі дописка еп. Сніжурського, 26_a 10^{bris} 818.

X. Листи провінціала Василяни, о. Арсенія Радкевича до еп. Снігурського.

1.

Illustrissime ac Reverendissime Domine Archi-Praesul,
Protector Amplissime!

X. Jakób Radkiewicz, terazniejszy kooperator w Mostach Cyrkułu Żółkiewskiego, a mój Synowiec, w Roku ieszcze przesyłtym otrzymał z Konsystorza Metropolitalnego Lwowskiego, na podaną swoią prozbę o przyjęcie do Archi Dyecezyi Lwowskiej, indorsalną rezolucyę, iż gdy okaże z Dyecezyi Przemyskiej Dymisse, do Lwowskiej Archi - Dyecezyi przyjętym zostanie. Ponieważ tenże zaś X Jakób Radkiewicz sam osobiście nóg Pasterskich w Przemyśle ucałować nie może, a to z przyczyny wielkiego swojego ubóstwa tak dalece, iż ani czym, ani o czym, niema o czym wyiechać, gdyż z kooperatury swoiey w Mostach żadnych niema dochodów i nawet żadnego dotąd nie odebrał Dekretu na pobieranie z Funduszu Religii Kongrui dla kooperatorow przeznaczoney, przeto ia, będąc zaufany w dobroci serca Illmi ac Rmi Dni pokorną moią prozbę za nim wnoszę. abyś Illmus ac Rmus Dnus żadaną od niego Dymisyę z Dyecezyi swoiey Przemiskiej do Archi - Dyecezyi Lwowskiej łaskawie wydać rozkazać raczył. a to z powodu, iż on w Archi - Dyecezyi Lwowskiej poiął sobie żonę sierotę Rodzicow już nie mającą [2] i tylko pod opieką swoiego Dziadunia Parocha we Wsi Berlin zwaney zostającą, który Paroch już przez starość swoią na siłach podupadły, mieć żąda za pomocnika pomienionego X^o Jakoba Radkiewicza w Parochii swoiey, owszem nawet i samey Parochii swoiey dla niego odstąpić przyrzeka. Jeżeli łaska Illmi ac Rmi Dni nastąpi w wydaniu żadaney Dymissy, odważam się i o drugą pokornie upraszać. to iest, abyś Illmus ac Rmus Dnus wydaną dla wyżej wzmiankowanego R a Jacoba Radkiewicza Dymisyę na moie ręce do Lwowa przez pocztę, lub innym iakowym pewnym sposobem przesłać nayłaskawiey raczył; za którą łaskę, nie tylko wyż pomieniony Kapłan, ale też i ia sam na znak winney wdzięczności błagać Majestat Boski obowiązany będę, iako ten, który iestem z naywyższym szacunkiem i upoważeniem Illustrissimi ac Reverendissimi Domini Archi-Praesulis Clementissimi ac Protectoris Clementissimi nayniższym służą

X. Arseni Radkiewicz mp. Z. S. B. W.

[3] P. S. Wielmożny Imc. X. Mogilnicki od czasu ktorego został referentem w Konsystorze Przemyskim i klasztorów naszych Dyecezyi Przemyskiej interessa do iego referatu są przyłączone, zawsze do tego dążył i dąży, aby mógł Zakon nasz ponizzyć, a przynajmiej niepotrzebnymi i nieprzyjemnymi pismami

swoimi pod imieniem Konsystorza wydanemi zniekać, iako i teraz uczynił w lichey sprawie przyięcia iednego Laika do Zakonu, przez co stał mi się powodem do dania deklaracyi takowey, iakowey się zapewne Jaśnie Wielmożny Konsystorz odemnie nie spodziewał. — Ja to z naywiększym umartwieniem serca moiego Illmo ac Rmo Dno wynurzyć muszę, gdyż w tey mierze samoteraz stani(e) się ulgą, kiedy to co czuję, coram Illmo ac Rmo Dno Pastore Clementissimo wynurzam. — O gdyby to było przyzwolite zastanowienie na tym, co nam naywięcey jest zalecono: diliges proximum tuum, sicut te ipsum, i nadto gdyby ieszcze była uwaga na przestrogę S. Pawła, omnis potestas in aedificationem, et non in destructionem, tego by zapewne-wszystkiego nie było. A zatym iak naypokorniey upraszam łaski Illmi ac Rmi Loci Ordinarii, abys raczył wyż wspomnionego Referenta swego Konsystorza, Pasterską swoją Władzą albo na drogę Chrzesciańskiego [4] Zwierzchnika naprowadzić, albo ji też od Referatu spraw Zakonnych uchylić, bo wszakże to wszystkim jest wiadomo, że Assessorowie Konsystorscy mają tylko votum informativum, a nie zaś decisivum. To gdy wyraziłem. z naywiększym uczuciem niżam mnie do stóp Pasterskich i oraz zostaię z naygłębszym uszanowaniem Illustrissimi ac Reverendissimi Domini Archi-Praesulis Clementissimi ac Protectoris Amplissimi naynizszy sługa

X. *Arsen Radkiewicz* mp. Z. S. B. W. Prowincyał.
Lwow die 22. Lipca 1820. Roku.

2.

Illustrissime ac Reverendissime Domine Archi-Presul,

Benefactor, et Protector Amplissime!

Prelatura Opacka, na którą po uczynioney przez Jmc. X-a Hołdaiewicza rezygnacyi, mnie, a bez wątpienia i mego Kolegę Jmc. X a Modesta Hryniewieckiego, Illmus ac Rmus Dnus za Kandydatów powtornie proponować umyśliłeś, iak z Listu Illmi ac Rmi Dni pod dniem 19 Listopada r. b. pisanego wyczytałem, potrzebuie znacznego zapasu pieniężnego tym Końcem, aby nominowany Opat mógł być w stanie nietylko oplacenia ogromnych Tax za swoją Nominacyę, częścią na 21. Ryń. 52. X^{row} w Monecie Konwencyonalney, a częścią na 379. Ryń. 13. X^{row} w Walucie Wiedeńskiej przez Buchalterę wyrachowanych, iak się okazuie z dwóch Dokumentów tu pod lit. A. y B. załączonych; ale też aby miał czym zaspokoić potrzebne koniecznie wydatki, iako to na Akt publiczny swoiey na Opactwo Benedykcyi; na zwyczajne i stosowne do tey Godności Ubiory, i na inne z tą godnością nieodzownie połączone potrzeby. — Ia, i mój wyż-rzeczony Kolega, nietylko znacznego, lecz nawet ani haymniey-

szego na to zapasu pieniężnego zgola nie mamy. Wiadomo bowiem być może, iż my z Rodziców ubogich stanu Kapłańskiego zrodzeni, żadnego majątku w Sukcessyi nie dostali; a cośmy na Urzędzie naszym publicznym Professorskim w przeciągu lat trzydziestu kilku zasłużwszy i zapracowawszy przez oszczędność naszą zebrałi i zakonserwowali byli dla siebie, to wszystko (gdy przez natarczywą przemoc z odwiecznego siedliska naszego, to jest z Monasteru naszego Lwowskiego S. Jerzego, od lat 531. przez Bazylianów zamieszkałego i posiadanego, na miejsce inne nikczemne i całkiem opustoszone wygnańcami zostaliśmy) na wybrukowanie nowego domu, w którymbyśmy głowy nasze choć na starość nieco wygodniey skłonić mogli, wyłożyć i wydać przymuszeni byliśmy.

Ani też potrzebnego na to zapasu pożyczonym od kogo sposobem spodziewać się (2) możemy, bo my ile Mnisi, żadney realności własney i osobistej nie mamy, na którejby zaciągniony dług zabezpieczyć przynależało: na samą zaś obietnicę i na deklarację że nominowany Opat z procentów Opactwa takowy dług zaspokoić i wypłacić za czasem usiłować będzie, nikt pewnie na pożyczkę swego grosza zezwolić nie zechce, a zwłaszcza ten, który wie dobrze iak jest szczupły fundusz tegoż Opactwa Bazylińskiego w Żółkwi, który z funduszem Opactwa n. p. Benedyktynów, Cystersów w Austrii i w innych Krajach IEGO Cesarско-Krolewskiej Mości znajdujących się, w najmniejsze porównanie pójść nie może. — Gdy więc terazniejszy stan obydwóch nas co do potrzebnego pieniędzy zapasu, z przyczyny wyżej okazyney, w na ywiekszym niedostatku i ubóstwie znajduie się; przeto szczerze żądamy raczey przy naszych Urzędach Professorskich, dopoki siły służyć będą, zostawać, a niżeli na Prelaturę Opactwa Żółkiewskiego być promowowanemi przez takwą bowiem promocyę stan nasz niebyłby polepszony, lecz bardziej poniżony: bo my teraz ile publiczni w Akademii Professorowie pobieramy każdy z osobna rocznie nasze Salaria po 1000. Ryn. w Mon. Konw. nie rachuiąc Remuneracyi za Extra ordynaryjne Prelekcye 150. Ryn. także w Konw. Mon. wynoszącey, a dla niżej podpisanego oznaczoney. Opat zaś Żółkiewski, razem z swoiemi zakonnikami, których najmniey trzech iako Kooperatorów in cura animarum koniecznie utrzymać powinien, ma tylko całkowitego dochodu rocznego tak z Opactwa, iako też i z Parochii do Klasztoru Opackiego inkorporowaney, 1516. Ryn. 52. ^{row} w Walucie Wiedeńskiej, iako się okazuje z Dokumentu pod Lit. B. załączonego.

Gdyby iednak podług wymiaru lat usługi naszej publiczney na Urzędzie Professorskim położoney, pensya dożywotna ex Fundo Studior. mogła być rezerwowana, a przytym ogromne owe Taxy za Nominacyę z Kalkulacyi Buchalterycznych wypadaiące gdyby także mogły być naylaskawiey darowane; na ten czas czyli to ia niżej podpisany, czyli też moy Kollega Jmp. X. Modest

Hryniewiecki, ofiarowaną sobie Prelaturę Opactwa Żółkiewskiego z winną wdzięcznością przyjąłby. Inaczej zaś, jeżeliby te dwa warunki żadną miarą uskutecznione być nie mogły, tedy Illmus ac Rdimus Dnus nas obydwóch z liczby Kandydatów na pomienione Opactwo wyłączyć, a innych dwóch następujących, którzy żadney słuszney przyczyny wymawiania się od przyjęcia tey Prelatury mieć nie mogą, łaskawie proponować raczył; to jest n a y p r z ó d Jmc. X-a Marciana Tarnawskiego Superiora terazniejszego Podhorzeckiego Klasztoru, którego zasługi w piśmie moim ieszcze w Roku 1818. dnia 28. Listopada Illmo ac Rmo Dno podanym opisałem i wyszczególnilem; a p o t y m Jmc. X. Juliana Dobryłowskiego terazniejszego Rektora Buczackiego Klasztoru, którego znaczniejsze zasługi są następujące: a) Urząd Kaznodziejski, do którego szczególniejszą ma zdatność, prawie ciągiem od czasu swojego na Prezbitera wyświęcenia, po wielu mieyscach, a nawet w Katedrze Lwowskiej S. Jerzego chwalebnie sprawował. b) W Brodach przy Kościele Rzymskiego Obrządku był Kooperatorem in cura animarum przez dwa lata, c) był także Superiorem nayprzod Klasztoru Uhernickiego i oraz Parochem, potym Podhorzeckiego przez lat kilka, a na koniec teraz od lat sześciu jest Rektorem Klasztoru i Szkół Buczackich.

Mogliby także być Kandydatami na tę Prelaturę i inni dwa Prezbyterowie nasi, to jest Jmc X. Antonin Łutocki, terazniejszy Prefekt Szkół Buczackich, i Jmc X. Barlaam Kompaniewicz Krystynopolskiego Klasztoru Superior terazniejszy; ale że ieszcze za młodzi, a naybardziej że na ich mieysce nie byłoby łatwo w terazniejszym Osób niedostatku, kogo innego z naszych Zakonników zadysponować; przeto od umieszczenia onych w liczbie Kandydatów na Opactwo Żółkiewskie tą razą ieszcze wstrzymać się wypada.

Takowa jest tedy względem przyjęcia Prelatury Opactwa Żółkiewskiego nie tylko moja, ale też i moiego Kolegi Jmc. X-a Modesta Hryniewieckiego rzetelna deklaracya, którą do rąk Illmi ac Rmi Dni przesyłając, i łaskawym względem nas obydwóch polecając, zostaię z naywyższym szacunkiem i upoważeniem

Illustrissimi ac Reverendissimi Domini
Benefactoris ac Protectoris Amplissimi
nayniższym sługą

X. Arseni Radkiewicz mp.
Z. S. B. W. Prowincyal.

На кінці листу просить о. Радкевич, щоби й Лотоцького, чи Добриловського звільнено при іменованку від належної оплати.

XI. Listu Грив. Гинилевича до еп. Івана Снігурського.

I.

Jaśnie Wielmożny Panie, Nayprzewielebniejszy
Pasterzu!

Neograniczona jedynie ufność w powszechnie wiadomą Dobroć y Łaskawość Jaśnie Wielmożnego Pana y Naymiłościwszego Pasterza ośmiela mnie, iako przed Nayłaskawszym Oycem, okoliczności wyłożyć, które przykre moje położenie zrzuciły, razem zaś moją niewinność w tém względzie udowadniają; osnowa rzeczy następująca: Otrzymawszy za pośrednictwem direkcyi konwiktyckiej od Jaśnie Wielmożnego Pasterza nayłaskawiej mi udzielone pozwolenie przygotowania się do ostrego examinu z mów orientalnych, oznaczona mi była przez WX. Direktora osobna stancya dla ułatwienia w nauce, od którego razem jako podprefekt nad Teologami 3° y 4° roku ustanowiony byłem; lecz zaledwie miesiąc przeyszedł, gdy 31. z. m. [2] po powrocie z przechadzki z kameradą uwiadamiają mnie współkoledzy, iż służący moje rzeczy z stancyi wynieść chciał. Nie wiedząc przyczyny, udałem się natychmiast do W. X. Direktora z prośbą, by mi powód tego postępowania udzielił, lecz ten, nie uważając na moją prośbę, wypycha mnie w naywiększym umyśle rozjątrzeniu z swojego pokoju; gdy przeto moje zabiegi dowiedzenia się prawdziwego powodu, nimniej jak moje. użalenie u innych przełożonych mianowicie u X. Spiritualnego nadaremne były, ułożyli sobie Teologowie 3° y 4° roku, złączenie udać się do W. X. Direktora y o przyczynę go prosić, który zaś wystawiwszy mnie jako naygorszego, nie wymieniwszy dokładney przyczyny, z tem oświadczeniem ich odprawił, iż mnie do Jaśnie Wielmożnego Pasterza oskarży. W. X. Vice-Direktor mówił mi wprawdzie, iż pięciokrotny wychód po swiecku y jednokrotne spóźnienie się miało być przyczyną tego rozrządzenia z strony W. X. Direktora; [3] prawda, że podczas zeszłego miesiąca pięć razy wychodził, lecz to się zawsze działo za wyraźnem pozwoleniem W. X. Direktora, y nie wychodziłem dla jakiej czczy zabawy; lecz na prośbę dawnego obywatela z Galicyi nazwiskiem Wiktora, u którego przez sześćoiletni przeciąg czasu, jako instruktor synow jego we Lwowie zostawałem, a który przyjechawszy do Wiednia z temiż, niewiadomy będąc z mieyscowością, prosił mnie, czylibym nie mógł czasem do niego przyiść?; o tém gdym wspomniiał W. X. Direktorowi bez wszelkiego zarzutu pozwolenie mi udzielił, zaś jednokrotne spóźnienie się nie mogłoby go do takiego kroku pobudzić; przeto nic mi nie pozostaje myśleć, jak że od kogoś spotwarzony iestem, ile że się do naymniejszego błędu, nie mówię, wykroczenia przeciw jakimkolwiek ustawom nie poczuwam. — Gdy się to wszystko 31° z. m. działo, przychodzi 3° b. m. W. X. Vice-Direktor [4] do muzeum y oznay-

nia mi, abym się napowrót do dalszego rozporządzenia na dawne miejsce sprowadził. — Przerażony przeto oświadczeniem y groźbą WX. Dyrektora w obecności moich współkolegów, strapiiony wyobrażeniem o nie sprzyjającym z tego powodu wyniknąć mogącym mieniu Jaśnie Wielmożnego Pasterza o mnie, a może o wszystkich tutaj zostających kondiecezanach, które to dobre mienie nimniej jak sława Jaśnie Wielmożnego Najlepszego naszego Pasterza y Diecezyi jedynym bodźcem naszego postępowania y wszystkich naszych czynności jest, ośmielam się dla zapobieżenia jakichkolwiek wyniknąć mogących złych skutków, gdyby w istotnie WX. Dyrektor swoją groźbę chciał ziszczyć — ninieyszem nayspokornieyszem piśmie moje sprawowanie się usprawiedliwić, y gdyby tego potrzeba wymagała, zaświadczeniami WX. Vice-Dyrektora y [5] Prefekta, który jest najbliższym świadkiem moich działań, jako też świadectwem wszystkich Teologów 3° y 4° roku ztwierdzić: od czego się teraz jedynie z tej przyczyny wstrzymuję, iż WX. Vice-Dyrektor, gdym Mu moją obawę oświadczył, aby WX. Dyrektor w samej rzeczy z jakiegoż mnie nieznanego powodu w złem znaczeniu o mnie nie napisał, a przeto namieniem, iż siebie przed Jaśnie Wielmożnym Pasterzem usprawiedliwić przedsięwzięłem, — zaspokajał y od umyślnego przedsięwzięcia odradzał, twierdząc, iż to WX. Dyrektor tylko w chwilowem rozjątrzeniu umysłu tak się mógł wyrazić.

Całując nogi Jaśnie Wielmożnego Najmilościwszego Pasterza, zostaję z najsławnieyszem uszanowaniem nayspokornieyszem sługą

Ginilewicz Grzegorz.

[6] Ponieważ, co się dotycza prawdziwej przyczyny obchodzenia się ze mną w szczególności, a z wszystkimi Rusinami osobliwie z strony X. Spiritualnego w ogólności, różne tylko domysły są, przeto racz nas Jaśnie Wielmożny Najmilościwszy nasz Pasterzu najsławnieyszem wysłuchać y Swoiej Oycowskiej rady udzielić, gdy nasze (Rusinów) stosunki z Teologami łacinskiego obrządku wyłożyć ośmielamy się. — Będąc wiernymi zasadom prawdziwemu Chrześcianowi odpowiadającym, mając na pamięci napomnienia szanownych niegdyś naszych Przyłożonych w Seminarium we Lwowie, nakoniec przewidując szkodliwe skutki, jakieby mogły przy dalszem zamilczeniu nie tylko dla nas w instytucie zostających, ale może dla całego naszego narodu wyniknąć, nie możeby (sic) być obojętni na pełne szkodliwych zamysłów działania niektórych ł. o. Teologów.

[7] Ci bowiem uważając studia teologiczne jako podrzędnym celem ich pobytu w instytucie, inne zaś umiejętności li tylko jako środkiem swoich zgubnych zamysłów, głównie y prawie jedynie niektórzy tylko polityką się trudnią, lecz polityką najsławnieyszem, stoją w związkach z Swieckimi, którzy przychodząc w tym celu do konwiktów różne rozmowy przeciw rządowi, przeciw

Monarsze, przeciw zwierzchności ogulnie prowadzą y rozmaite zakazane broszury znoszą, lecz nie dosyć na tem, jak się z pewnych źródeł dowiadujemy, nawet z republikanami w innych prowincjach w związkach zostają, słowem francuzka propaganda główną swą siedzibę w konwikcie założyła, starali się oni y naszych pod różnemi pozorami do siebie przyłączyć, lecz my przewidując ich zamiar, gdysmy się temu opirali, powstała z ich strony potajemna nienawiść przeciw nam, a gdy ciż, nie będąc kontenci tajemnemi zamysłami, częstokroć nayohydniejszych wyrazow przeciw [8] Monarsze y rządu używają, nasi zaś nie mogąc słuchać tak obrażających słów, ich napominają, przeto ztąd rozjątrzenie umysłów, rozdzielanie się na partyje, rozterki y t. p. widząc przeto nas tak stałemi w naszych zasadach y tak przywiązanemi do rządu, wyszukują rożnych powodów, by nas spotwarzać przed przełożonemi, a gdy Ci, osobliwie X. Spiritualny jakąś apatyę przeciw Rusinom, nie wiemy dla jakich przyczyn okazuje, który zaś u WX. Direktora wszystko może, więc bardzo do prawdy podobny domysł, iż ztąd to rozjątrzenie umysłu WX. Direktora, ile że te okoliczności po tey katastrofie się wydarzyły, gdy im się ich zamysł, nas na ich strony zasiedlić nie udało Wynurzamy więc jako pełni zaufania y nayposłusniejsi Synowie nasze umysły w tem celu przed Jaśnie Wielmożnym Pasterzem, aby, gdyby jakie śledztwo w konwikcie się wydarzyło, my (Rusini) będąc wolnymi od wszelkiego naymniejszego podejrzenia w tém względzie nie tylko jako niewinni, lecz owszem przeciwni ich zgubą grożącym zamysłom byli uznani.

Prosząc z naglebszą pokorą o Błogosławieństwo Pasterskie zostajemy nayposłusniejszemi Synami —

W imieniu wszystkich Rusinow tutaj zostających:

Wiedeń, dnia 3. listopada 834.

Ginilewicz Grzegorz m. p.
de Horodyski Onuphrius mp.
Gierowski Michał mp.
Paszkiewicz Antonius mp.

Лист писаний на 8. стор. 4^о. На першій стороні число протоколу Ординаріату: 202/пр. ех 834.

Наслідком сего листу вислав. еп. Снігурський письмо до директора віденського конвікту, еп. Мих. Вагнера (15. XI. 1834. р.), ¹⁾ яке на сім місци печатаємо в цілости. Воно звучить:

ad Num 202/пр. ех 834.

Dem Hochwürdigsten, Hochwohlgeborenen Herrn Michael von Wagner, Bischof v. Belgrad und Semendria, Apostoli-

¹⁾ Сей акт скопіював я з брудноу, пис. незвісною рукою, а дописками еп. Ів. Ступницького.

schen Vikar der K. K. Heere, K. K. Hof und Burgpfarrer, Ober-
vorsteher des höh. weltpr. Bildungs-Instituts, Doctor der Theologie,
Rector Magnificus an der Wiener Hochschule etc. zu
Wien.

Hochwürdigster Herr Bischof!

Die im k. k. Wiener-Stadt-Konvikte untergebrachten Zö-
glinge meiner Diözes haben mir unterm 3ten 2. l. M. angezeigt,
daß einige galizischen Konviktszöglinge des lat. Ritus schädliche
dem Staate und der Religion nachtheilige Bücher, welche ihnen
durch die in Wien sich aufhaltenden Pohlen beigebracht wer-
den, lesen, mit den in das Konviktsgebäude kommenden pohl-
nischen Civilisten öftere Zusammenkünfte halten, mit ihnen ver-
schiedene revolutionäre Gespräche führen, ja sogar mit den
auswärtigen Republikanern in sträflicher Verbindung stehen und
auch die gr. kath. Konviktszöglinge der Przemysler und Lember-
ger Diözes in Ihr Interesse zu ziehen, wie wohl vergebens sich
bemühet haben, wodurch unter Ihnen beiderseitige Reibungen
entstanden sein sollen.

Obwohl Ich keine hinlängliche Überzeugung habe, daß ein
solcher Unfug im besagten Konvikte (z) wirklich stattfinden sollte,
und es auch wünsche, daß der angeführte Umstand sich nie be-
währen möchte; jedoch da die dermahligen Zeitverhältnisse es
wahrscheinlich machen, daß böse Menschen, um ihre ver-
kehrten Gesinnungen und schlechtesten Grundsätze in allen We-
gen möglichst zu verbreiten auch die Geistlichen in ihr Interesse
zu ziehen trachten und ich keinen sicheren Weg wußte, um ohne
Kompromittirung meiner Konviktszöglinge im möglichem Falle
des etwa eingeschlichenen Übels mein Gewissen zu beruhigen;
so fand ich mich bewogen mir die Freyheit zu nehmen, Euerer
bischöflichen Hochwürden oberwähnten Umstand im engsten
Vertrauen zu berichten in der vollen Zuversicht, daß Hochdie-
selben davon den etwa nöthigen Gebrauch im geeigneten Wege
zu machen wissen werden, womit das frägliche für die Bildung
geistlicher Kandidaten höchst nothwendige Institut vor der An-
steckung mit verkehrten Grundsätzen verwahrt und die in dem-
selben untergebrachten Zöglinge zu würdigen Priestern und
treuen Unterthanen Seiner kk. Majestät gebildet werden möchten.

Empfangen Euer bischöflichen Hochwürden die Ver-
sicherung meiner ausgezeichnetesten Hochachtung, mit der ich die
Ehre habe zu verbleiben Euer bischöflichen Hochwürden gehor-
samster Diener.

Przemysl den 15ten November 834.

Mundiert et expediert 15^{en} November 834.

На третій стороні дописка еп. Снігурського: Eadem die 15^a
Novembris a. cur. datum responsum epistolariter Alumno C. R.
Convictus Gregorio Ginilewicz cum congrua exhortatione et admo-

nitione, ne per suas frequentes excursiones ansam praebeat sinistrae de se opinionis. Insimul omnes Alumni admoniti, ut suis Superioribus debitam reverentiam et oboedientiam contestentur, atque si quid legibus adversi viderint, praevis suis Superioribus notificent. — Praeterca Ginilewicz ad continuanda examina rigorosa animatus extitit.

NB. Epistola haec inclusa litteris ad Cooperatorem Paślowski sub eadem die datis.

II

Jaśnie Wielmożny Pasterzu,
Naymiłościwszy Panie!

Pełniąc Wolę Jaśnie Wielmożnego Pasterza, zostając wiernym w swych zamysłach co do uskutecznienia raz wybranego celu, zrobiłem — za pomocą Boga — po półtrzecia miesięcznym przygotowaniu się, dnia 31-go stycznia, rigorosum z dialektów, pomyślnie dla siebie y z wszelkiem zadowoleniem P. P. Profesorow przy examinie udział mających; z tego względu mimowolnie przebija się uczucie najkliwszey, naywyższy wdzięczności ku Naylepszemu naszemu Pasterzu, który nie zostając przy oycowskiej troskliwości o dobro całej Diecezji, niewypowiedzianą Łaskawością pojedynczych ogarnia. Oby Naywyższy jak naydłuższe y naypomyślniejsze lata, tak łaskawie y szczęśliwie nam przywodzącemu Pasterzowi udzielił! — o to — naywdzięcznieysi — codzien-[2] nie nie przestajemy Dawcę wszelkiego dobra błagać.

Mając na pamięci wyrzeczoną Wolą Naymiłościwszego Pasterza, rozważając okoliczności jakowąś styczność z przedmiotem mające, nakoniec uważając działania innych w tem względzie, udałem się do JW. Biskupa Wagnera, y oświadczyłem Mu życzenie Jaśnie Wielmożnego Pasterza, posłania na przyszły rok jednego z Diecezji do wyższego institutu, y że ja zrobiwszy jedno rigorosum życzyłbym sobie to miejsce otrzymać. jeżeliby wybór Jaśnie Wielmożnego Pasterza na mnie wypadł; z czego JW. Biskup Wagner swoje ukontentowanie wyraził, iż Jaśnie Wielmożnego Pasterza Wola, jest posłać, i że może mieć gr. obrządku kandidata w instytucie, dodając razem [3] iż teraz wprawdzie wszystkie miejsca zapelnione są, lecz gdy się tylko jakowe otworzy, co się naydaley spodziewa do września, tedy zatrzyma dla Diecezji Przemyskiej ob. gr., jeżeli Jaśnie Wielmożny Pasterz wyraźnie swoje życzenie w tém względzie oświadczy, zresztą dodał, abym Mu po ukończonem roku moje zaswiadczenia wręczył. Ponieważ wiec nie jestem pewny, czyli Nayłaskawszego Pasterza wolą będzie mnie posłać — ile że bezwarunkowo z uciechą poddają się łaskawym rozrządzeniom Jaśnie Wielmożnego Pasterza, w jakimkolwiek obrębie y do czegokolwiek podobać się będzie mnie, po ukończonych studiach użyć — przeto raczy Jaśnie Wielmożny Pasterz nayłaskawiej Swoją Wolę JW. Biskupowi

Wagner oświadczyć, by tem pewnie opróżnione miejsce zatrzymał, a ja kształcąc się według sił do stanu, do którego [4] dążę, nie przestannie starać się będę przez pełnienie obowiązków, na jakimkolwiek stanowisku Naymiłościwszy Pasterz na mnie włożyć takowe za dobre uzna, stać się nieprzewyższenie posłusznym y okazaney Łaski godnym.

Całując Nogi Jaśnie Wielmożnego Pasterza proszę z najgłębszem uszanowaniem y w pokorze o pasterskie Błogosławieństwo.

Wiedeń, dnia 7. lutego 835.

Grzegorz Ginilewicz.

На першій сторині число протоколу Ординаріату 39/пр. ex 835.

III.

Jaśnie Wielmożny Panie, Naymiłościwszy Pasterzu!

Moje pojęcie nie jest w stanie ogarnąć szczęścia, które mie spotyka z Łaskawości, jaką mie Najłaskawszy Jaśnie Wielmożny Pasterz tak wsparłomysłnie zaszczycić raczył, równie jak serce głębokiego uczucia naytkliwszey, naywyższej wdzięczności; — y czémże zdołam godnym uczynić się okazaney dobroci y Oycowskiey troskliwości! niepodzielney nieograniczoney ona wdzięczności całego życia wymaga; bo jeżeli powszechna szczyrość przyjaciela — pochodząca z wzajemney przychilności, — serce radością napawa, a miotane dolegliwościami koj(i), y ku niemu bezwzględnie całą siłą pociąga, tedy wyrazy Jaśnie Wielmożnego Pasterza Naylepszego Oyca, — do wewnątrz przenikające — zbytkiem radości moy umysł napęłniły, który nie znajdując sposobności w sobie samym okazania wdzięczności, tą jedynie [2] myślą się zaspakaja, iż błagając Naywyższego Dawcę o błogie dary dla Wspaniałomyślnego Pasterza y Oyca, częścią przynajmniej — z głębokości serca wydobywającym się — uczuciom zadosyć uczyni.

Ujęty będąc nieporównaną uprzejmością y łagodnością z pierwszego przez Jaśnie Wielmożnego Pasterza łaskawie posłanego listu, gotów byłem naywiększe trudności pokonać w celu wypełnienia Woli tak chwalebnie y łaskawie nam przywodzącego Naymiłościwszego Pasterza: y zajste mimo wewnętrzney spokojności y uczucia własney niewinności w tem względzie pochodzącey, chwiać się poczynalem przy przeszkodach, jakie mi, jakby umyślnie — na drodze działań stawiano; — y tylko to z pociągającą łagodnością połączone ostrzygnienie, dodało mi siły do wytrwania, równie jak do zniesienia bez uporu przykrości, zrządzoney mi przez rozkaz WJX. Direktora, wyniesienia się z stancyi wkrótce przed oznaczonym do rigorosum terminem [3] a zatem

co do mojego położenia w naykrytyczniejszym czasie. — Byłoby nadużyciem wspaniałomyślności Nayłaskawszego Jaśnie Wielmożnego Pasterza z mojej strony, gdybym się, ośmielił prosić względem wdania się Jaśnie Wielmożnego Pasterza o zjednanie mi względów WJX. Direktora, tem bardziej, iż sądząc po sposobie przyjęcia mnie przy okazji, gdym mu o złożeniu examinu uwiadomił, swoje niesprzyjające mniemanie zmieyszył, lub zupełnie zmienił; — atoli pamięć na tak oycowską troskliwość za nadto głęboko utkwiała w mym umyśle, jak żeby miał czas takową zniszczyć. Racz przeto najszlachetniejszy Jaśnie Wielmożny Pasterz(u) naytkliwsze me uczucia przyjąć, dopuki nie będę w stanie osobiście hold wdzięczności u Nóg złożyć. — Co się dotycza robienia drugiego rigorosum w konwikcie, uważając wypełnienie Woli Jaśnie Wielmożnego Pasterza za święty obowiązek, bez wszelkiego wahania bym się do tego podjął, gdybym nayprzód miał spokojne mieysce, a gdyby po wtore, bezwzględny życzeniem Jaśnie Wielmożnego Pasterza było; będąc zas zaszczycony Łaskawością Jaśnie Wielmożnego Pasterza, posłania mnie — przy utworzeniu się miejsca w Frintaneum, — do tegoż institutu; przeto, — poddając się pod la-[4] skawe zarządzenie Jaśnie Wielmożnego Pasterza — po moim z koncem szkolnego roku do Galicyj przybyciem — względem otrzymania Ordines S. co do czasu; będąc, mowię posłany do Frintaneum, otrzymawszy S. Ordines, gotów jestem w naykrótszym czasie przy pomocy Boskiej porobić reszte trzy rigorosa, jeżeli taka Jaśnie Wielmożnego Pasterza Wola będzie.

Calując Nogi Najmilościwszego Jaśnie Wielmożnego Pasterza proszę w pokorze w imieniu moich Współbraci z naygłębszym uszanowaniem o łaskawe zachowanie przychilności i udzielenie Pasterskiego Błogosławieństwa

Wiedeń
dnia 9° kwietnia
835.

Jaśnie Wielmożnego Pana
Naymilościwszego Pasterza y Oycy
nayposłuszniejszy naywdzięczniejszy

Grzegorz Ginilewicz.

Jaśnie Wielmożny Pasterz raczy mie nayłaskawiey względem spoznienia się w pisaniu niniejszego listu uniewinić; różne szkolne zatrudnienia były przyczyną takowego.

На першій стороні число протоколу Ординаріату: 77/pr. ex 835.

IV.

Jaśnie Wielmożny Panie,
Nayprzewielebniejszy Pastérzu!

Chciey mnie Jaśnie Wielmożny Pasterz nayłaskawiey uniewinić, że dotychczas odciągnółem się z odpowiedzią na pismo, którém Nayłaskawszy Pasterz w początku bieżącego szkolnego

roku miłościwie mnie zaszczycić raczył; ile że chcąc razem z mojego pobycia w Instytucie rachunek złożyć, oczekiwałem chwili zrobienia examinu z Moralney i Pastoralney. Atoli złożony ciężką słabością, której zaród długo przed tém bolem głowy w sobie czulem, — przeszkodzony byłem w uskutecznienu zamysłu mego co do czasu zrobienia rigorosum.

Pospieszam przeto niniejszém Jaśnie Wielmożnemu Pasté-rzowi nayuniżeney donieść, żem na dniu 29^{go} marca b. r. z zadowoleniem przelożonych Institutu — z jednogłosném potwierdzeniem examinerów — examin z pomienionych przedmiotów złożył; pozostaje mi zatem jeszcze kośc. historia z kan. prawem i dogmatika, które to dwa objecta, — gdy mi zdrowie posłuży — usilując upłyniony czas w przygotowaniu tego ostatniego rigorosum uzupełnić, w krótkiey przestrzeni starać się będę ukończyć.

W moim i konwiktorów imieniu składam naytkliwsze dzięki za niewyczerpaną [2] dobroć y oycowską troskliwość Nayprzewielebniejszego naszego Pasterza.

We względzie nadmienionych, — w ostatnym do mnie liście — punktów, nic nie mogłem jeszcze od WJX. naddirektora usłyszeć, chociaż kilka razy o przedmiotach mówiliśmy, z których mocą prawideł associacyi naturalnym torem na oweby mógł był zysać; i pewnieby nie omieszkał był coś w owych przedmiotach namienić, gdyby mu takowe były zakomunikowane. Pewno jest, że tutejszy kler z jakichś przesądów w ogule nam — Rusnom — i całej naszej hierarchii zupełnie nie sprzyja i bez wątpienia nie omieszka jakikolwiek sprzyjający nam i dla naszej hierarchii korzystny wniosek, ile by tylko w mocy jego było zniweczyć; że do potwierdzenia kleru tutejszego wyższego w tem niesłuszném — możnaby mówić nawet nieprzyjaznem powzięciu ku naszej hierarchii, obecne zdarzenie w konwikcie i skutek tegoż wiele się przyczyniło, to żadnemu nie podpada powątpiewaniu; ile że zkompromittowani konwiktyści — wyłącznie łacińskiego obrządku — nie zaniedbali żadney sposobności tak przy śledztwie, jako też u prywatnych osób, osobliwie z duchowieństwa, nasz kler spotwarzyć. nie wahając się nayniedorzeczniejsze obelgi na nas miotać; li tylko aby — nie mogąc z polityczney — z inney jakiebądź strony [3] podeyrzanymi uczynić; jakoż z mowy WJX. Pletza samego nieco powziółem, co mi przynajmniej po części dało sposobność do wyjaśnienia rzeczy i usunięcia podłych zarzutów z strony namienionych konwiktorów nam fałszywie robionych. Aczkolwiek trudno wkorzeniony ów przesąd, nawet u takich, u których najmieybym się był spodziewał przeciw naszemu obrządkowi zupełnie uchilić.

Miłościwy Pasterz raczy z obfitości mojej śmiałości pobłażyć, iż nie będąc nawet w stanie za tyle dotychczas wspaniałomyślnie przed innemi, mnie swiadczonych dohrodziestw odwdzięczyć się, z nową prośbą się odważam; czynię atoli, jak posłusznemu i pełnemu dziecięcego zaufania synowi ku Naylepszemu Oycu działać

przystoi; wynurzywszy swoje pokorne życzenia, poddaję się zupełnie mądrym rozporządzeniom Nayłaskawszego Pasterza. pełniąc święcie wysoką Wolę Jego, jakkolwiek takową wijawić Naylepszemu Pastérzowi podoba się: Wiadomo jest Jasnie Wielmożnemu Pasterzowi, żem po ukończonym pierwszym kursie teologicznym, pierwszy rok prawa frekwentował i examin tak z statistiki powszechney i austryjackiey, jako też z prawa natury prywatnego i publicznego z odpowiednym progressem zrobił; mniemając przeto, że w obecnym czasie żadna potrzeba mnie nie nagli do zapelnienia miejsca, na którembym diecezyi mógł być [4] użytecznym, — przyjawszy, jeżeli by Wolą Jasnie Wielmożnego Pasterza była. odwołania mnie z Wiednia, w którym to razie z naywiększym pospiechem kazdemu zarządzeniu i w każdym czasie poddaję się, myślałbym w Instytucie przy doktoracie z teologii także doktorat z kanonów zrobić Czyniąc to jedynie w tej myśli, że otrzymawszy te dwa stopnie, tém z większym skutkiem mojemu Miłosciwemu Pastérzowi a przeto i diecezyi służyłbym mogłem; udaję się w naygłębszey pokorze do Nayprzewielebniejszego Pasterza z nayuniżeńszą prośbą o nayłaskawsze zezwolenie y dopomożenie w tym pokornym zamysle mojm.

Poddaję się bez wszelkiego wahania, jako nayposłuszniejszy syn jakimkolwiek rozporządzeniom, zawsze z mądrością działającego i niezmordowaną pieczołowitością o powszechne dobro powodującego się naszego Miłosciwego Pasterza, y ukochanego Oycy, oczekuję w uczuciu naygorętszey miłości i dziecięcego zaufania łaskawego oświadczenia wysokiey woli

Jasnie Wielmożnego Pana

Nayprzewielebniejszego Pasterza
naypokorniejszy nayposłuszniejszy sługa

Grzegorz Ginilewicz

На першій сторони число протоколу Ординаріату: 49/pr. ex 837. Fasc. 1., a на 4-тиї Responsum datum die 24-a Aprilis 837.

XII. Лист о. Снїр. Литвиновича до єп. Снїкурського (14. I. 1837).

Snigurski 14. Jän. 837.

Dzisiaj rano dopiął mnie przez tak zwaną „kleine Post“ tuteyszą bilet szanowney ręki JEIP. z wyzwaniem, bym znajdującego się tu Drukowanego kalendarza Cerkiewnego kilka egzemplarzy JW-mu Panu przysłał. Udałem się natychmiast do wszystkich księgarzy tuteyszych, badałem nayprzod o ruskich, daley o innych w narzeczu sławiańskim kalendarzach, lecz nie znalazłem, co by kalendarzowi cerkiewnemu pod jakimkolwiek zbliżało się podobieństwem. Nie wypadalo, jak tylko X. Malinowskiego, który JWP. o mniemanym kalendarzu doniósł, pytać o dokładniejsze wyjasnienie: jakoż okazało się, iż nayprzod mający się drukować

kalendarz, jest tylko jednym z wielu idealnych utworów Malinowsk., przy tém zaś iż niezrozumiałem wysłowieniem się w ostatnim swoim liście do JW. dał powód do mniemania, jakoby pomieniony kalendarz już wyszedł, lub w krótkce wyjść miał z wylóćzni tutejszey. Właściwym jego zamiarem — jak mi to sam dzisiaj powiadał, było zawiadomić JW-o o namysle drukować się mającego kalendarza cerkiewnego, by za zezwoleniem i wsparciem JWP. ow zamysł przyprowadzić do skutku. Rzecz zaś właściwie tak się ma: Porządkując ja z zlecenia direktora biblioteki naszego instytutu, znalazłem niektóre ciekawe szczegóły co do dziejów i starożytności Ruskich, między innymi znajduie się tu dawny słownik encyklopedyczny w manuskrypcie, obejmujący w czterech jak nayogromniejszych foliach alfabetycznie uporządkowane wszelkie wiadomości; tu więc pod napisem Ruthenien znalazłem krotki rys początków Ruthenorum nie bardzo ciekawy, bo po większey części dla nas w Galicyi znajomy, lecz ku końcu znajduje się wyszczególnienie wszystkich dzieł dawnych, z których by wiadomości historyczne co do dziejow naszych czerpać można, a to już jest szacowniejsze odkrycie: bo mając imiona autorow i dzieł wyszczególnienie można po znaczniejszych księgozbiorach śledzić w nich ciemne początki dziejów naszych. — Raz tedy w rozmowie, przy której znajdował się ks. Malinowski, oświadczyłem, jakby dobrze było, gdybyśmy mieli jakowy w Galicyi czasopism oddzielny ruski — podobne odkrycia można by wtedy podać do powszechney wiadomości, a wyszłoby na jaw może nie jedno arcyważne dzieło z pyłu i prochu dawnych bibliotek. X. Mal. ze zwykłą mu namiętną skłonnością do drukowania co się tylko nawinie, naglił mnie zaraz o ogłoszenie powyższych szczegółów drukiem, ja zaś wzbraniając się tego, dodałem, iż gdybym słyszał o jakim na przykład w kształcie noworocz: lub histor. kalend: na wzór serbskich, podobne urywcze historyczne ciekawości zawierało, podałbym do umieszczenia na niem moich powyższych szczegółów. X. Malinowski z wielkim zapalem myśl tę pochwycawszy, oświadczył się, pisać do Lwowa, gdzie pewny Marc. Szasz. jakowys noworocznik ruski ma mieć pod ręką: co gdyby się nie powiodło, on sam X. Malinowski ułożyć miał zwykły kalendarz cerkiewny. do którego więc i moje powyższe spostrzeżenia miały być dołączone i pod imieniem noworocznika miało to wszystko oglądać świat literacki. Ja ten projekt X. Malinowskiego za zwykle zjawisko jego drukomanii — jak ją tu żartobliwie nazywają — przyjąwszy — nie myślałem, by tak daleko posunął swoją nieuwagę o cudzych zamysłach tak zarozumiałe dawać zawiadomienia: i li tylko ubolewać mogę, iż niewinnym sposobem stałem się powodem do zatrudnienia JW-o tak mylnem X. M. doniesieniem.

Nie przeczę, iż skoro tylko ułatwię się z moimi egzaminami, będę mógł uzupełnić zdobytki do dziejow naszych ruskich z księgozbiorów tutejszych, do czego przygotowawcze kroki już uczy-

niem: nigdy jednak nie śmiałbym jakimkolwiek sposobem rozszerzać, a tym mniej drukiem ogłaszać, podobnych pismiennych ustępów, nie oddawszy je wprzód pod sąd i opiekę JWP., ile równie wielkiego znawcy, w ocenieniu badań rusko-pismiennych, jak i uwielbianego powszechnie Mecen(as)a wszystkich, którzy słabemi siłami kuszą się dźwignąć upadłą świetność dawney literatury ruskiej. Jakoż uprzedzając już teraz, upraszam łaski JWP. o zezwolenie przysłania mojego manuskryptu, skoro tylko uzupełniony zostanie, JW-mu z prośbą o użycie onego w sposób, jaki się tylko podobać będzie. Moim jednak zdaniem podobne urywce wiadomości nie tak drukiem ogłaszać, jak zbierać należy, z czasem już pojawi się mąż umiejący z tych pojedynczych części utworzyć świetną całość historii naszej.

Tak jest więc stan rzeczy co do kalendarza, o którym doniósł X. Malinowski: nie mogąc więc uskutecznić rozkazu IWP. przysłany kuponik IWP. Baronowi H. doręczyłem, który świadomszy życzeń IWP. a mający bliższe jakby związki z sławnym Kopitarem będzie umiał spełnić wolę IWP. nabyciem szacowniejszych plodów pismienictwa (w) narzeczach sławiańskich. — Naymiley i nayzaszczytniey mi jest i będzie zawsze ułatwiać zlecenia JWP., wszakże tym sposobem miał hym upragnioną porę ponawiania naypowinniejszego holdu i uszanowania z którym zostaje..

XIII. З листів еп. Снігурського до митр. Мих. Левицького.

1.

Excellentissime Illustrissime ac Reverendissime
Domine Archi-Praesul gratiosissime! ¹⁾

Otrzymałem był od Rządu Intymat na dniu 2. Marca względem nastąpić mającego Jubileuszu z uwiadomieniem, że Bulla do Dworu posłana w krótcie komunikowana będzie. Gdy do tych czas dalszego zarządzenia nie odebrałem, a czas się zbliża do zaczęcia tego nabożeństwa, które w nasze Święta Wielkanocne rozpocząć zamysłałem. przy złożeniu mego naygłębszego uszanowania udaię się z moją prośbą, abys Excellentissimus Dnus raczył autoritate Metropolitana wydać w tey mierze potrzebne zarządzenie tyczące się tuteyszey dyecezyi, albowiem bydz może, że rządowa intymacya w tym przedmiocie do tuteyszego Konsystorza wypaśćz mająca opóźni się. Nie wątpię, że porządek nabożeństwa jubileuszowego będzie przepisany i drukiem ogłoszony, proszę więc, jeżeli można, abys Excellentissimus Dnus raczył potrzebną ilość takowych exem-

¹⁾ На горі дописка митр. Левицького „Resp. 9. Apr. 826“ Відповідь на сей лист поміщена у дра Щурата (Архив XII. стр. 22—3).

plarzow dla tuteyszey dyecezyi na mój koszt wydrukować kazać, gdyż (2) tutaj drukarni ruskiej nie mamy, a osobno do Lwowa posyłać więcey by kosztowało, i czas za krótki iest. Wypadnie oprócz katedry więcey Cerkwiów w dyecezyi na jubileuszowe nabożenstwo wyznaczyć, i oprócz miast Cyrkulowych także po Dekanatach niektórych Stacye dla Jubileuszu dla chorych i niemogących dalszą podróż przedsiębrać, oznaczyć; racz także w tym względzie Excellencya Wasza Swego zarządzenia mnie udzielić, wiele takowych miejsc w Archidyecezyi naznaczono będzie, abym się umiał w stosunku tym co do moiey dyecezyi kierować. — Jeśliby okoliczności wymagały, posłałbym umyślnie kogo z tuteyszych Xięży, aby się ustnie o porządku nabożenstwa jubileuszowego zainformował, i jeżeli iakie przepisy z druku wyidą, z sobą przywiózł.

Zwrócone pod dniem 23. Febr. rozprawy JWX. Biskupa Zieglera razem z listem otrzymałem. Stosownie do tego załączam dokument dóbr Perehinska tyżący się, i ułomek Monasteru Kul: sprawy.

Polecając mnie wysokiey łasce, mam honor z naypowinnieyszem uszanowaniem zostawać

Excellentissimi Domini Archi-Praesulis humillimus servus
Snigurski

Przemysl dnia 3-o kwietnia 826.

2.¹⁾

Excellentissime Illustrissime ac Reverendissime
Dne Archi Praesul Colne.

Wysokie wyrazy Excellentissimi Dni z dnia 9. m. razem z Bullami papieżkiemi o Jubileuszu otrzymałem, i naywiększe dzięki za udzieloną mi informację w tym przedmiocie wyrazam.

Myślę ja także w tym samym czasie nabożenstwo Jubileuszowe rozpocząć; o czém mamy z JWJX. Biskupem Potoczkim dnia iutrzeyszego rozmówić się. Komunikował mi tenże JWX. Biskup porządek we Lwowie pod czas Jubileuszu zachować się mający, podług którego kazania Jubileuszowe po południu w niedziele i processye trzy w początku, we srodku i na końcu Jubileuszu także tylko w niedziele odprawiać się będą i sądzę iż te modalności ułożone są z porozumieniem się z Waszą Excellencyą, a zatem tym samym trybem w Archidyecezyi (2) kazania i processye przepisane będą i w takowym razie myślę się tego samego porządku trzymać tém bardziey, ile że teraz mało duchowienstwa mamy i do kaźdey celebry kler ze wsiów do assystencyi brać muszę.

¹⁾ На горі дописка митр. Левицького: „Resp. 12. Apr. 826.“ Відповідь на сей лист напечатав д-р Щурат (Архив XII) стр. 23.

Istotnie mało gdzie po Cerkwiach zirałesć można porządek nabożeństwa Jubileuszowego w roku 1795. drukowany: gdy więc teraz na nowo przedrukowany zostanie, proszę ia także, abyś Excellmus Dnus raczył przy tey okazji kazać dla tuteyszey dyecezyi Tysiąc exemplarzy wydrukować, a ia koszta druku w swoim czasie z największą wdzięcznością odeszłę. Rownie przyda się książeczka o odpustach i Jubileuszu, i jeżeli dla Archidycezyi drukowana będzie, racz Excellmus Dnus także dla mnie Siedmset exemplarzy przeznaczyć, aby po parafiach rozesać.

Mam ieszcze o tę łaskę prosić, abyś Excellmus Dnus raczył Swoie Litteras Pastorales ad Clerum et populum mi komunikować i wszakże one mutatis mutandis można będzie do tuteyszey dyecezyi aplikować.

Zostaię z naygłębszem uszanowaniem

Excellentissimi Domini Archi-Praesulis
humillimus servus
Snigurski

Przemysl dnia 11-o kwietnia 826.

3.¹⁾

Excellentissime Illme ac Rme Domine

Dne Archi-Praesul Colme!

Dnia wczorayszego miałem honor otrzymać łaskawe wyrazy Excellentissimi Domini dt. 12. cur. z załączonym in Copia listem pastoralnym; za co nayuniżeńsze dzięki składam, gdyż z gotowego łatwiej mutatis mutandis do tuteyszey dyecezyi zastosować będzie można. Bardzo stosownie byloby Bullę Rzymską po parafiach publikować, i ia w tym celu zanoszę moią prośbę abyś Excellentissimus Dnus raczył drukując dla Archidycezyi, także dla moiej dyecezyi Siedmset exemplarzy obstallować kazać; wszakże konkomitacyę do tey Bulli mógłby każdy Loci ordinarius osobno dodać, gdyby ta Bulla osobno przedrukowaną została, albo drukarz mógłby na wstęp i koniec miejsca próżne zostawić, i te dla każdej dyecezyi osobném cisnieniem (2) dodane by bydź mogły. Gdy druk gotowy będzie, racz Excelentissimus Dnus o tem iakoteż o kosztach mnie łaskawie uwiadomić, a ia umyslnego do Lwowa w celu odebrania exemplarzy wyszłę

Nabożeństwo jubileuszowe zacznę ia także 30. t. m. mam tylko ieszcze iedną wątpliwość względem pierwszey i ostatniej processyi, którego dnia i czasie te odprawiać wypadnie; w sam dzień Пасхи z powodu zatrudnienia duchowieństwa i ludu rano czasu do processyi nie wystarczy, aż dopiero w czasie Nieszporów

¹⁾ На горі дописка митр. Левицького: „Resp. 15. Apr.“ Відповідь на сей лист помістив др. Щурат (Архив XII) стр. 23—4.

można by tę processyę odprawić dogodniej więc byłoby na poniedziałek **Пасхи** odłożyć, jeżeli istota Jubileuszu za sobą nie ciągnie, aby tenże z odprawieniem processyi zaprowadzony bywał; równie także przy konkluzyi 29. Pazdziernika wypadnie jednemu obrządkowi rano, a drugiemu po południu Processyą obchodzić. Racz Excellmus Dnus łaskawie udzielić mi informacyi ktorego dnia i w którym czasie pierwsza Processya z Katedry Metropolitalney po innych kościołach prowadzona będzie. Polecając mnie wysokiey łasce, mam honor z naygłębszém uszanowaniem zostawać

Excellentissimi Dni Archi-Praesulis humillimus servus

Snigurski

Przemysl dnia 14-o Kwietnia 826.

4.¹⁾

Przy złożeniu mego naypowinniejszego uszanowania mam honor z powodu następuiącey Uroczystości Zmartwychwstania Pańskiego nayczulsze moje życzenia wyrazić, aby Opatrzność Boska Excellencyi Waszey dozwoliła, tę Uroczystość przy czestwem zdrowiu i wszelkich pomyślnościach w naypoźniejsze lata obchodzić.

Łaskawe wyrazy Excellentissimi Domini dat. 21. el. otrzymałem, i komunikowane mi allegata po przepisaniu tychże mam honor zwrócić. Będę się starać podług możności myśli moje w tym przedmiocie pozbierać, i [2] suo tempore Excellencyi Waszey przedłożyć; nie mam ieszcze do tego potrzebnych subsidiow a mianowicie Collectionem Synodow i tak zwaną **Книга кормчл** czyli **Номоканонъ**, nie mogłem także z JX. Kustoszem Mogilnickim w tym celu pomówić, gdyż ón już od tygodnia w łóżku leży, ale teraz podnosi się. Ze pierwiastkowo Zakonnicy byli od wszelkich godności ekskludowani, nie podpada żadney wątpliwości; i zdaie się że dopiero po Synodzie Trullanskim zaczęli w Hierarchii mieć większe wpływy. Ze zaś ich częścicy brano na Biskupstwa, ta tylko była przyczyna, że w klerze swieckim nie było zdatnych beżzennych; aby zaś w Cerkwi wschodniej a mianowicie Greckiey exystował Canon, samych tylko Zakonnikow na Biskupstwo promowować, tém bardziey nie mogę dopuścić, że nawet JW. Stratyrowicz takowy Canon nie cytuię, ani w Synodzie Zamoyskim na podobne postanowienia nie odwoływano się; sama tylko praxis jest, która ztąd wszczęła się, że Kler Swiecki nie posiadał nauk, i nie miał sposobności [3] do nabycia onych, przytém rzadkie zdarzenia Coelibatus między Klerem Swieckim, owszem przymuszenie do żenienia się, inaczey ad ordines nie był dopuszczony,

¹⁾ Сей лист є відповіддю на письмо митр. Левницького, напеч. др. Щуратом в „Архив-і“ т. XII. стр. 26—7.

a najbardziej modus eligendi który do tych czas na Węgrach trwa, że JW. Metropolita z Biskupami na Synodzie nowego Biskupa obieraia; a zatem Zakonnicy raz dostąpiwszy Hierarchii nie zechcą z Kleru świeckiego obierać; tym sposobem ta praxis do tych czas obserwuje się między Nie-Unitami. Wszakże gdyby to postanowienie zasadało się na kanonach Kościoła Greckiego, Unici na Węgrach, obrządek grecki między Nie-Unitami ściśle zachowujący nawet brody golić nieodważający się, nie byłiby od tych przepisów odstąpili, a przecież dawniej byli i teraz są wszyscy Biskupi z kleru świeckiego. JW. Stratymirowicz obawia się z odmiany terazniejszey obserwancyi sehr nachtheilige Folgen; jeżeli myśli o Unii, ma rację, gdyż przez tę odmianę prędkiej by Unia na Węgrach rozszerzyła się: jeżeli zaś myśli iakie zamieszanie w narodzie, powtarza to samo, co nasi Bazylianie i w dycezyi Munkacskey dawniej rozsiewali.

Podobna jest argumentacya JW. Stratymirowicza do swego zamiaru [4] względem Archimandrytów. Nie można przeczyć, że Archimandryta jako Przełożony Klasztoru musi być Zakonnik, albowiem do tych czas po wielu Klasztorach są Archimandryci i Jgunieni, pierwsi mają do zarządzenia Disciplinam monasticam, a drudzy Oeconomiam; lecz aby Archimandryta przy konsystorzu, czyli po naszymu Vicarius Generalis nie mógł być z Kleru Świeckiego, niczem JW. Stratymirowicz nie próbuje, odwołać się tylko na Gebrauch, a ten Gebrauch nazywa Kirchen-Gesetze; ze wszystkiego widać jedną dążność JW. Stratymirowicza, oddalenie kleru świeckiego od najmniejszego uczestnictwa rządu i distinkcyi.

Ponieważ u nas przez zapadłe Dekreta Maryi Teresy i Jozefa II. przedmiot ten zadecydowany został, sądziłbym w relacyi niniejszey nie wspominać o Synodzie Zamoyskim, aby w terażniejszych czasach, gdzie dążność do dawniejszych zwyczajów okazuje się, nie dać powodu do nowych dubiów i zapytań; dosyć byłoby okazać ex institutione Monachorum, i ex Conciliis, że kler świecki nie jest ekskludowany, że byli Biskupi i teraz są ex Clero seculari, tudzież dla czego dawniej i teraz biorą ieszcze apud Non-Unitos ex Basilianis.

Polecając mnie wysokim względom Arcy-Pasterskim, mam honor z nągłębszém uszanowaniem zostawać

Excellentissimi Domini Archi-Praesulis
obsequentissimus servus

Sniqurski

Przemysl dnia 5-o kwietnia 828.

5.

Odebrałem łaskawe wyrazy z d. 21-o s. m. i załączone pisma trzy od JW. Baroni dla W. Pawlikowskiego. Ponieważ P. Pawlikowski przed tygodniem do Lwowa wyjechał, i ile tutaj dowiedzieć się mogłem, ieszcze nie powrócił, z oddaniem tychże pism

do jego powrotu wstrzymać się muszę; tym czasem racz Excellimus Dnus JW-o Baroni zapewnić, że komis ten uskuteczniiony będzie.

Najczulsze dzięki składam Excellencyi Waszey za pamięć łaskawą w liście z d. 20. t. m. wyrażoną; Oby P. Bóg wzajemne życzenia, któremi serce moje dla Waszey Excellencyi oddycha, wysłuchać raczył; najmilsza dla mnie [2] iest ze Lwowa wiadomość, gdy od osob z tamtąd przyjezdziających o dobrém i czerstwém zdrowiu Excellentissimi Domini słyżę; do nastąpić mającey podróży kanonney życzę Excellencyi Waszey wszelkich pomysłności i szczęśliwego powrotu. W tych dniach wizytowałem Klasztor Dobromilski, gdzie wielki nieład a naybardziej marnotrawienie maiątku klasztornego zastałem.

Polecając mnie łaskawym względom, mam honor z naypoczwinniejszém uszanowaniem zostawać

Excellentissimi Dni Archi-Praesulis
humillimus servus

Snigurski

Przemysł dnia 22-o Maja 829.

JW-u Baroni łączę najczulszy mój ukłon.

6.

Łaskawe wyrazy Excellencyi Waszey z d. 28. kwietnia z załączoną Bullą Papieżką odebrałem, i do Rządu o Placetum Regium wyexpedyowałem; po Świętach Zielonych chciałbym Jubileusz zacząć, a potem w dyecezyę na wizytę Kanonną wyiechać.

Podług zlecenia w liście z d. 12. kwietnia wyrażonego wywalałem JX. Kanonika Ławrowskiego, aby względem Bulli Demandatum coelitus swoje zdanie napisał; lecz zdaie się że dotychczas tego nie uskutecznił; wspominał mi, że w tym przedmiocie posiada różne Manuskrypta. Mam ia odpowiedź s. p. JW. Angellowicza dat. 3. Decembris 1800. do s. p. JW. Gołaszewskiego, tudzież Apologię ad Consist. Vlnense R. L. pro Rit. Gr. Cath. adversus Informationem G. D. Mejer; ieżeliby te pisma w tamtejszych aktach nie znaydowały się, kazałbym ie odpisać; zdaie mi się, że ostatne, to iest Apologię wydrukowaną widziałem. W liście moim z d. 12-o kwietnia oświadczałem moje (2) zdanie, że nie można directe wypróbować, iakoby Bulla Demandatum coelitus miała wyraźne Placetum Regium; lecz podług niey do tych czas w obydwóch obrządkach postępywano; z aktów konsystorskich można wiele przykładów dowieść, gdzie konsystorze łacinskie nakazywały osobom od urodzenia w obrządku łacinskim zostaiącym nazad do ruskiego obrządku powracać; przed dwoma laty odebrałem ia z Seminarium Tarnowskiego dwóch alumnów pastoralistów ukończonych, braci Wislockich do moiey dyecezyi,

w tym roku także o Alumna w konwikkie upominam się, który Pastoralną ukończył; ciekawy jestem, co JWJX. Biskup Pistek odpowi. Dekret nadworny z d. 15. Februarii 1777. opiewa: ut intuitu transeuntium ad ritum latinum ratio habeatur decretalium a Summis Pontificibus eatenus editorum; do rzędu tych dekretaliów wzmiankowana Bulla Demandatum tém pewnie należy, ile że ten Dekret nadworny wypadł na remonstracyę s. p. JW. Metropolity Leona Szeptyckiego, który zapewne o tey Bulli nie przepomniał.

Za udzielenie Blachi na antimissy najczulsze dzięki składam; wkrótce będzie na ręce JX. Gierowskiego do Lwowa odesłana, aby nazad tam oddał, dokąd należy.

Słychać u nas, że JW. Primas miał wezwanie, ażali przyimie Arcybiskupstwo Pragskie; na co miał się affirmative deklarować.

(3) Polecając mnie wysokim względem arcybiskupstwu mam honor z naygłębszem uszanowaniem zostawać

Excellentissimi Domini Archi-Praesulis
obsequentissimus

Snigurski.

W Przemyśle dnia 16-o Maja 1833.

Załączam kopię ztąd pisaney; jest ona wprawdzie otwarcie pisana, lecz iak się z pozostałych pism okazuje, nasi poprzednicy w podobnych przedmiotach śmieley pisali.

7.¹⁾

Excellentissime Illustrissime ac Reverendissime
Domine Archi-Praesul Colendissime!

Wysokie wyrazy Excellencyi Waszey z d. 10. t. m. odebrałem, i mam zaszczyt przy oświadczeniu mego powinnego uszanowania odpisać.

Smutno jest, że takie nieprzyjemne zdarzenia w Seminarium praktykują się; nie dosyć kłopotu z Alumnami, potrzeba ieszcze ambaras mieć z Przełożonymi; powinni by po terażnieyszej lekcyi bydz ostrożniejsi i wszelkiew suspicyi wystrzegać się. W takim składzie rzeczy konieczna potrzeba jest, aby przyszły V. Rektor był kapłan rozsądny i doświadczony; o mniemanych dotąd konkurentach X. Budzynowskim i X. Łotockim wątpię, ażali oni przy swoim naylepszym sercu i chęciach będą posiadać zręczność do prowadzenia młodzieży Seminarzyskiej. (2) Znany będzie Waszey Excelencyi X. Zelechowski Paroch w Wyszatyczach blisko Wawlawy razem Dziekan Przemycki; moim zdaniem mógłby się przy-

¹⁾ На горі дописка митр. Левицького: „Resp. 1. Januar 1836“. Сей лист є відповіддю на лист, поміщ. у дра Щурата (Архив XII) стр. 101—2. Митрополит відповів (Тамже) стр. 102—4.

dać na V. Rektora, iako powolny, rozsądny, bez żadnego nalogu i mający doświadczenie; wreszcie jeżeliby nikt kogoby bezpiecznie na aktualnego można proponować, nie zgłosił się, sądziłbym stosownie ten Urząd iakiemu Individuum prowizorycznie na rok jeden powierzyć, aby w tym czasie go poznać można.

Do X. Ilnickiego, który życzył sobie miejsce Prefekta w Seminarium otrzymać, pisałem, aby niezwłocznie do Lwowa udał się i osobiście Waszey Excellencyi prezentował w celu zasiągnięcia dalszych rozkazów. Paterek ten jest przykładowy i ma chęć do czytania i zdawania Rigorozów.

JX. Baro pisząc do mnie o swoim bracie wspominał także o denuncyacyach w Seminarium, i dodał: że X. Hordynski jest w podeyrzeniu złych sentymentów, i że on ma bydź w związku z Łozinskim, Sieleckim i podobnemi, radzi także aby go usunąć z Seminarium, gdyż lepiej żeby żadnego (3) nie było, iak taki. — W czasie moiej bytności we Lwowie kazałem X-u Hordynskiemu konkurs na beneficium odpisywać, gdyż ón w Seminarium gdzie o Rigorozach ani pomyślał, długo zostawać nie może; prosił się ieszcze do końca tego roku szkolnego z powodu, że brata przy sobie utrzymaie; jeżeli zaś w samey rzeczy ón jest złych sentymentów, wypadaloby go nie zwłocznie z Seminarium odwołać; i właśnie teraz byłaby dobra pora, posłać go na administracyę do Biliny na miejsce X-a Ilnickiego, jeżeli ten Stallum Prefecta w Seminarium otrzyma.

Polecając mnie laskawym względom mam honor z naypociesniejszým uszanowaniem zostawać

Excellentissimi Domini Archi-Praesulis
obsequentissimus servus

Snigurski

W Przemyslu dnia 21-o grudnia 1835.

8.

Z powodu następuiącey Uroczystości Zmartwychwstania Chrystusa Pana poczytuie sobie za najmilszy obowiązek moie głębokie uszanowanie i naysczulsze życzenia Excellencyi Waszey wyrazić, by Opatrzność Boska pozwolić raczyła tę uroczystość nie tylko w terazniejszym roku, lecz także w przeciągu naydłuższych lat przy czérstwie zdrowiu, siłach i wszelkiej wesołości obchodzić.

Naprzeciw Autora Czasopisma: Przyjaciel prawdy chrześciańskiej przychodzi z Dekanatów coraz więcey zażaleń z powodu artykułu o Małżeństwie kapłanów; podobnoś będą zmuszony podług Entwurf, który w ostatnim liście razem z Refutacyą Waszey Excellencyi komunikowałem, za duchowieństwem do Rządu wstać się, albowiem jeżeli łacinnicy zechcą daley kler nasz ohydzić i powagę uymować, zaiątrzenie bardziey zwrastać i niespokój między duchowieństwem szerzyć się będzie.

Polecając mnie łaskawym względem Arcy-Pasterskim, mam honor z naysposobniejszém uszanowaniem zostawać Excellentissimi Dni Archi-Praesulis obligatissimus servus

Sniurski

w Przemyślu dnia 8-o kwietnia 836.

9.

Przy nadchodzącej Uroczystości wysokich Imienin Waszey Excellencyi poczytuję sobie za naysposobniejszy obowiązek moje powinne uszanowanie i naysposobniejsze życzenia wyrazić, aby Opatrzność Boska za pośrednictwem S. Patrona dostojną Osobę Excellencyi Waszey przy czérstwém zdrowiu i wszelkich pomyslnościach dla dobra i zaszczytu naszey Hierarchii w naydłuższe lata zachować raczyła; o co modły do niebios zasylać nie przestaie.

X. Aithal Witoszyński miał przed tygodniem do Lwowa wyiechać; spodziewam się, że swoje urządowanie już obiał. Po powrocie moim ze Lwowa odzywał się tuteyszy kanclerz X. Pietrasiewicz po kilka razy ze swoją myślą, że na urząd Rektora podawać się chce, odradzałem mu z powodu, że w Archidyecezyi będą mocniejsi kandydaci; teraz Rekwizycya tamteyszego konsystorza względem publikacyi nowego konkursu na nowo zachęciła go, i chce szczęścia probować. — Ponieważ już tyle Indiwiduoów na tym urządzie oczekiwaniu nie odpowiedziało, zdaniem mojem wypadało by kandydata, zakim na aktualnego proponowany będzie, przynajmniej przez przeciąg roku prowizorycznie na Urzędzie Rektora wyprobować.

Przy tey sposobności polecając mnie wysokim względem Arcypasterskim, mam honor z naysposobniejszém uszanowaniem zostawać Excellentissimi Domini Archi-Praesulis obligatissimus servus

Sniurski

w Przemyślu dnia 19-o Listopada 836.

10.

Przybył tu Filaret Romanowicz w celu proszenia o przyjęcie do tuteyszey dyecezyi, i przywiózł mi list rekomendacyiny od JWJX. Arcybiskupa Ormiańskiego, który per longum et latum za nim wstawia się. Chociaż o tém Indywiduum w czasie moiey bytności we Lwowie niektóre okoliczności słyszałem, iednakże z powodu, że wiele osób za nim interessuie się, nie byłym iego przyjęciu przeciwny; lecz wystawilem mu dłuższą pertraktacyę, i polożyłem kondycyę sine qua non, aby Dogmatykę i Pastoralną repetował. Pokalkulowawszy ón swój interes, zdecydował się wrocić do Lwowa i poddać się wszelkim kondycyom dla brata iego przepisany, prosząc mnie usilnie o wstawienie się za nim do Waszey Excellencyi, aby mógł pozostać w Archidyecezyi, gdzie

wszelkim rozkazom Waszey Excellencyi powodować się chce. Nie mogąc prośbie jego odmówić, zasylam ninieyszą moią prośbę, abys Excellentissimus Dnus raczył go nazad przyjąć do swoich względów, zwłaszcza że także JWJX. Primas miał się za nim interessować. — Na przyszłość powinienby JX. Dziekan Maxymowicz bydź ostrożniejszy, aby podobnych interessów więcey nie narobił.

Przy tey sposobności łączę wyrazy głębokiego uszanowania, z ktorem mam honor zawsze zostawać Excellentissimi Domini Archi-Praesulis obligatissimus servus

Snigurski.

w Przemyslu dnia 22-o grudnia 836.

List od JWJX-a Arcybiskupa Ormiańskiego załączam.¹⁾

1) *Долучений лист архiep. Самійла Стефановича звучить:* Illustrissime, Reverendissime et Amabilissime Pater! Oddawca tego listu iest Philaret Romanowicz Bukowinczyk klerik edukowany w Seminarium Czerniowieckim, który poznawszy błędy disunitów, wyrzekł się ich, zrobił wyznanie wiary katolickiey w Cerkwi Czerniowieckiey w obliczu ołtarza y Xiędza Dziekana Maxymowicza a tamteyszego Proboszcza y powrocil na łono kościoła katolickiego wraz z bratem swoim. Po tey uroczystości przyiechali do Lwowa obydwu, zostali przyjęci y umieszczeni w klasztorze S. Onufrego u XX. Bazyljanów, bądź oni pokończyli byli studia theologica, y tylko im została pastoralna, z ktorey mieli zdawać examen. JMCX. Metropolita dla ugruntowania ich w wierze katolickiey rozporządził, aby tu przez dwa lata ieszcze słuchali teologii, ieden z nich deklarował się, że za wolą JX. Metropolity, a ten Philaret żał mu było tracić tu dwa lata, y deklarował się, że dla matki ubogiey, która potrzebuie jego pomocy, przeciwnie deklarował się. Kazał więc JX. Metropolita mu z klasztoru ustąpić; postrzegł się Philaret, że grubo zblądził, przepraszał JX. Metropolite, y prosił aby mu wolno pozostać w klasztorze, y kontynuować nauki, ale nie zdało się JX. Metropolicie cofnąć swoy wyrok, y dał mu pozwolenie przejść do inney Diecezji. Z tym pozwoleniem udaie się do Jasnie Wielnożnego Pana. Zniając obydwóch prozelitów dobrze, bo naypierwiey mnie dali się poznać y bywali u mnie, doswiadczalem ich y poznałem ich dobre skłonności, y obydwu mogą być pożytecznie użytci w diecezji, polecam tedy Philareta łasce JW. Pana, okaż mu łaskawość Oycowską, dobroć JW. Pana będzie powodem y pobudką do nawrocenia seminaristom czerniowieckim, a JW. Pan pomnożysz swoje zasługi, które bądź gotuią dla Niego piękny wieniec sprawiedliwości po długim życiu, przyozdobisz go ieszcze pięknym bukietym, który będzie uwity z łaskawego przyjęcia Philareta.

Racz przyjąć Jasnie Wielmożny Pan uczucia wysokiego szacunku y rzetelney przyiazni, ktoremi iestem przenikniony ku Jego

11.

Na łaskawe wyrazy Excellencyi Waszey z d. 6. i 8. t. m. mam honor przy oświadczeniu mego najpowinniejszego uszanowania odpisać.

Dnia wczorajszego otrzymałem list z d. 5. t. m. w Eperies datowany od JW. Nominata Munkacsowskiego, w którym mnie na akt konsekracyi na dzień 18. wzywa; powodując się więc także woli Waszey Excellencyi tem chętniej do Lwowa podróż odprawię, ile że przy tej sposobności będę mieć ukontentowanie Excellentissimo Domino moje głębokie uszanowanie osobiście złożyć. JW. Nominat w liście swoim (2) nie wyraził, którego dnia myśli wyjechać, i czyli przez Przemysł pojedzie; dla tego będę do przyszłego czwartku na Niego tutaj oczekiwać; w przypadku gdyby Go we Czwartek do południa w Przemyslu nie było, myślę we Czwartek wyjechać na nocleg do Moscisk, a w Piątek z tamtąd we Lwowie wieczorem stanąć.

Mam honor z najpowinniejszém uszanowaniem zostawać
Excellentissimi Domini Archi-Praesulis
obsequentissimus

Snigurski.

Przemysł dnia 12-o Marca 838.

P. S. Jeżeli JW. Nominat prędzey przyjechał do Przemysła, ia także z Nim prędzey do Lwowa wyjechać myślę.

12.

Dnia iutrzejszego myślę wyjechać na parę dni do Straszewic, a ztamtąd przez Sambor do Lwowa na Seym udać się. Doświadczwszy od Waszey Excellencyi tylekroć łaskawych względów, zanoszę moją prośbę, abyś Excellentissimus Dnus raczył mnie w swoim pałacu przez czas Seymu pomieścić, i ufny w wysokie względy Waszey Excellencyi w przyszłą Sobotę t. i. dnia 30. t. m. wieczorem do pałacu zaiadę.

Zakim będę mógł osobiście złożyć Waszey Excellencyi moją attencyę, proszę przyjąć wyraz najpowinniejszego uszanowania, z którym zawsze iestem Excellentissimi Domini Archi-Praesulis obsequentissimus

Snigurski.

w Przemyslu dnia 24-o Września 838.

Osobie y iesteś mi Pater amabilissimus. Uwielbiam Go y czule kocham, te uczucia nie zgasną y nie zwiedną, trwać będą w całej żywości do końca. Jasnie Wielmożnego Pana et Amabilissimi Patris nayniższy sługa

Samuel Stefanowicz.

13.

Wysokie wyrazy Waszey Excellencyi z d. 24. t. m. odebrałem, i przy oświadczeniu mego nappowinniejszego uszanowania mam honor przy zwróceniu komunikowanych mi Papierów odpisać. — Projekt odpowiedzi na propozycyę JW-o Arcybiskupa Pisztek odczytałem, i podług mego zdania nie opatruię nic do wypuszczenia, owszem wyznać muszę, że wykład tego przedmiotu bardzo mi się podobał, i data znalazłem, o których w tutejszych aktach nie ma wzmianki; dla tego kazałem sobie ten projekt odpisać. Rozszerzenie odpowiedzi jest stosowne dla oświecenia w tej materii JW-o Arcybiskupa i Sociów, (2) którzy dawniejszych pertraktacyi nie czytali i czytać nie będą; a z tey odpowiedzi oświecą się o stanie tego interessu od początku, i spodziewać się, że od swoiey uroioney kurrendy przynajmniey na teraz odstąpią. — Co się tycze Rezolucyów od kongregacyi de propaganda fide z roku 803. do s. p. JW-o Angellowicza i z roku 815. do s. p. JX-a Neustern, sądzę, iż te w odpowiedzi do JW-a Arcybiskupa pozostać mogą, albowiem dowodzą, iak ciągle nawet w tych czasach Stolica Apostolska przy dawniejszych Swoich dekretach przeyscie z naszego obrządku na łacinski bez zezwolenia Rzymu zabraniających obstaie, dla tego dobrze także będzie odwołać się na ostatnią Rezolucyę z Rzymu względem nieiakiego Baczyńskiego do Jezuitów wstąpić żądaiącego, w której Oyciec S. w przypadku potrzeby zezwala dimittować go autoritate apostolica. -- Ze zaś powyższe Rezolucye z 803. i 815. (3) nie mają Placetum, nie może żadnych skutków nieprzyjemnych za sobą pociągnąć, gdyż one nie były w Dyecezyi publikowane, a narescie których by do odpowiedzi pociągać mogli, są nieboszczykami, i w tutejszym konsystorzu ile razy były podobne pertraktacye, odwoływano się na Rezolucyę z 803. która także w dziele JX-a Basilovits de Fundatione Koriatovics przy końcu jest przedrukowana; niemam więc, że cytacye obydwóch powyższych Rezolucyów z 803. i 815. bezpiecznie pozostać mogą.

Wzięto także z tutejszey dyecezyi trzech pólglówków do inkwizycyi kryminalney; powód i przyczyna ta sama co i z tamtejszymi; wszyscy ci trzy wyszli z Seminarium w roku 835. — Aby na przyszłość nie mieć podobnych wypadków, naylepiej będzie takowych od stanu duchownego oddalać; albowiem upomnieni potrafią swoje sentymenta ukrywać; skoro tylko o Bujarskim odbiorę doniesienie, natychmiast każe mu Certifikat odwołać, gdyż upomnie-(4)-nia i przedstawienia nie wiele takowym pomagają. Słyszałem prywatnie, że Bazylemu Hrab titulus mensa denegowany lub zasuspendowany; dobrze by było; aby dla postrachu także drugich titulus mensae został mu odmówiony.

Łącząc moje najgłębsze uszanowanie, mam honor z wyso-
kiem poważaniem zostawać

Excellentissimi Dni Archipraesulis
obsequentissimus

Snigurski.

w Przemyslu dnia 27-o Pazdziernika 838.

P. S. Ponieważ JW. Arcybiskup Pisztek w tym kraju iest peregrinus, i nie wie tuteyszey historyi i stosunków, wpada mi, że może nie byloby od rzeczy w odpowiedzi do niego, dodać ieszcze dekreta monarchiczne iako to: Maryi Teresy, Jozefa II, i Leopolda II. de coaequatione Rituum w Galicyi.

Moie duchowienstwo iest tego zdania, że zatargom i napa-
sciom duchowienstwa r. l. inaczey nie może się oprzeć iak tylko
tym sposobem, gdy po wsiach zacznie osoby r. l. tak iak po
miastach Kapłani r. l. czynią, do obrzadku swego przyimować,
a na ten czas kapłani r. l. u naszych kapłanów prosić będą;
o czém iuż mam dowody w moiey dycieczyi.

14.¹⁾

Z powodu odebraney wiadomości, że Excellmus Dnus do
Lwowa powrócił w celu zasiągnięcia rady lekarskiej względem
Swego zdrowia, byłem zatrwożony, ażali w tey słabości niema
iakiego niebezpieczeństwa; odebrawszy zaś pocieszniejszy donie-
sienie od JWJX. Sufragana teraz spokojniejszy iestem, i mam
w Bogu nadzieję, że Excellencyę Waszą do zupełnego zdrowia
przywrócić raczy.

Przy zbliżającej się Uroczystości Bożego Narodzenia i No-
wego Roku łączę oraz moie naczulsze zyczenia, aby Opatrzność
Boska dozwoiła Excellencyi Waszey tę Uroczystość przy zupeł-
ném zdrowiu i czerstwych siłach w naypoźniejszy lata obchodzić.

Na ręce JWJX-a Sufragana odsyłam myśli moie względem
odpowiedzi konsystorzowi wiedeńskiemu udzielić się maiącej. Nie
mogę poiać, co do takiej Rezolucyi konsystorz wiedeń-(2)-ski
spowodowało; pod pozorną przyczyną musi bydź iakaś inna;
ostatny kooperator X. Molnar miewał Mszę S. o godz. 12. w Nie-
dziele i Święta, na którą wiele uczęszczało, może konsystorz
niechce, aby wiedenczycy przyzwyczaili się do Ruskiej Mszy,
którą, że iest dłuższa i z benedykcyą, chętnie słuchają. — Może
bydź i inny plan, aby z S. Barbarą tak zrobić, iak uczyniono
z kapellanami woyskowymi r. g. c. w Styryi, Czechach, Morawie;
dla tego powoli coraz bardziej ograniczają; wszakże konsystorz
wiedeński musi wiedzić, że poprzednicy kooperatorowie ad S. Bar-

¹⁾ На горі дописка митр. Левицького: „Resp. 4. Januar. 844.“

baram czytawali Mszy S. w kościołach łacinskiach. — Zamiaru srożenia się JWJX. Biskupa Popowicza nie mogę odgadnąć; musiał być nie kontent in Comitibus, albo postawił się jako Magnas Hungariae — odpowiedź była nayroztropnieysza, bowiem inutilis quaestio silentio solvitur.

Poleciwszy mnie wysokim względem Arcy-Pasterskim, mam honor z naypowinniejszém uszanowaniem zostawać
Excellentissimi Domini Archi-Praesulis
obsequentissimus

Przemysł dnia 1-o Stycznia 844. *Snigurski*

XIV. List o. Teof. Hołdaiewicza do ep. Cniżupьського.

D. 3. Grudnia 840 z Krechowa.

Jasnie Wielmożny i Nayprzewielebniejszy Pasterzu,
Panie i Dobrodzieiu Nayłaskawszy!

Adres Waszey Pasterskiej Mości dt. 17. 9-bris a. e. pod kopertą IX. Prowincyała do mnie prostowany, dopiero dnia onegdayszego odebrałem, i spostrzegłszy w nim Pasterską rękę, w dowod naypowinniejszego uszanowania ucałowałem ją raz i drugi.

Za oświadczoną około wszystkich nas ogółem Oycowską opiekę nayczulsze; a za łaskawą pamięć o mnie w szczególności, więcey ieszcze, iak nayczulsze, składam Waszey Pasterskiej Mości dzięki. Ale ia iak nigdy dawniey o żadney promocyi nie myślałem, owszem gdy mnie ta spotykała, uchylałem się od niey; tak tem bardziey teraz, kiedy połowę 7-go iuż dziesiątka wieku przeżyłem, i coraz bardziey do grobu zbliżam się, nie myślę, zwłaszcza, że iak przezornie Wasza Pastérska Mość postrzegasz, dotacya wakującego Opactwa zaledwie by się pogodzić mogła z moją pensyą. W samey istocie bowiem wypaść by to mogło, że ułakomiwszy się na dotacyą Opacką (2), która 250. tylko Ren. w tém naymizerniejszém Opactwie wynosi, i z ktorey corocznie Buchhalteryi rachować się potrzeba, mogłbym postradać moje osobiste 400 Ren., z ktorych nikomu rachunkow zdawać nie iestem obowiązany.

Niech tedy raczy Wasza Pasterska Mość inszych kandydatow rownie, albo i bardziey ieszcze zasłużonych na tę Prelaturę proponować, a mnie na niebezpieczenstwo utraty moiey pensyi nie narażać. Dostyc dla mnie tego zaszczytu, że o mnie Wasza Pasterska Mość nayłaskawiey pamiętasz, i że mi pozwalasz chlubić się tym, droższym u mnie nad wszystkie insze tytuły, że iestem Waszey Pasterskiej Mości nayniższym sługą i bogomodlca

Teofan Hołdaiewicz mp.

Z. SBW. Ex-Prowincyał.

(3) P. S. IX. Tarnawski wyiechał iuż zład w Cyrkuł Złoczowski na Superiorstwo Podhoreckie; list więc do niego adresowany przeszedł do Podhorzec przez następującą Poczte.

Z powodu, że Urząd Cyrkul. Zolkiewski opacznie od kogoś o klasztorze tutejszym zainformowany, w Lipcu r. b. uczynił relacyę do Wys. Rządów Kraiowych, że klasztor ten nie tylko nie jest dla Publicznosci użyteczny. ale też ani może bydz użyteczny, przeto że od Krechowa nieco jest odległy; a zatém ani Parafia nie może bydz do niego przyłączona, ani szkolka Parafialna przy nim utworzona. etc. podalem ia ieszcze pod dniem 20. sierpnia Remonstracyę do Wys. Rządów kraiowych, dowodząc niezaprzecznemi Dokumentami, że Parafia Krechowska z 10. Przysiółkow składa się, ktore klasztor na okolo tak otaczaią, że Cerkiew klasztorna w samym prawie środku tey Parafii leży; a za tém, że cura animarum tey Parafii nie tylko mogła by, ale też i powinna by swego czasu do klasztoru bydz przyłączona, a to dla wielorakich pożytkow w teyże Remonstracyi wyszczegolnionych.

Mniemam, że Remonstracya ta jest już. albo nie (4) za długo będzie komunikowana Konsystorzowi Illmi ac Revdmi Domini dla urzędowego uzytku. Nie wątpię ia bynaymniey o łaskawych względach Konsystorza na ten, przez złość ludzką zagrożony niebezpieczeństwem klasztor; naywiększą jednak ufność pokladam w Prezydyalney Protekcyi Illmi ac Rndmi Domini, i przeto tey go iak nayuniżeney polecam.

XV. *Лист дідича Боянця Івана Гілоговського до еп. Снігурського (1. VIII. 1842 р.)*

Jasnie Wielmożny Pasterzu Dobr.!

Jest to moim obowiązkiem przesłać JW. Panu Dobr. jak nayczulsze podziękowania za tak spieszne i energiczne kroki, ktore względem nieprzykładnego Proboszcza Bojanieckiego poczynić zlecileś. — Komissya w tym celu nakazana już się odbyła; protokół przez komissyą uczyniony już może teraz zostaje w rękę JW. Pana Dobr. Z treści onego raczysz się JW. Pan przekonać, że słowa moje tylko czyste zawierały prawdy i że nadto, co powiedziałem, wiele innych dostatecznie udowodnionych ukazało się szczegolow (2) ktore jasno okazują, jak wielce Proboszcz zaniedbuje obowiązki tyle święte stanu swego. Ufny w gorliwości JW. Pana Dobr. dla sprawy kosciola, nie wątpię, że JW. Pan Dobr. dokonczysz usunięciem tego Xiędza — dzieło tak ważne dla dobra moralnego gromady moiey, które już i tak za nadto przez tyloletnie hanbiące postępowanie Proboszcza podkopanemu zostało. Z głębokiem uszanowaniem zostaje Jasnie Wielmożnego Pasterza naynizszym usług

Jan Głogowski

Bojaniec dnia 1-o Sierpnia 842.

На третій сторві написав еп. Снігурський таку відповідь:

Wielmożny Mości Dobrodzieju!

Daruiesz WWMC. Pan Dobrodziey, że na list d. 1-o sierpnia r. b. dopiero teraz odpisuję.

Protokół komisyyi z X. Telesnickim, Parochem Bojańca został zdecydowany i on za swoje uchybienia we Lwowie w domie poprawy odsiedzieć musiał. Wychodząc z tamtąd święcie obiecywał od trunku wstrzymać się i postępowanie swoje poprawić; na odchodzie ze Lwowa upominałem go, że jeżeli się jeszcze do swego nałogu wroci, już nie komisyya dziekanska, lecz fori mixti nastąpi i on nie tylko koszta komisyyi zapłaci i do Lwowa na Rekolekcyę wzięty, ale jeszcze od Parafii odsądzony i jako kooperator pod dozór scislego parocha na czas swego życia oddany zostanie. Proszę więc X-u Telesnickiemu los iego przysły z Zona i z dziećmi przy najmniejszym uchybieniu wystawić, a jeżeli pomimo to na siebie Zonę i dzieci sam nieczuły będzie, WWMC. Pana Dobrodzieja jako kollatora dla dobra religijnego i moralnego swoich (4) poddanych obowiązkiem będzie, swemu Mandataryuszowi zalecić, aby imieniem gromady skargę wprost do Urzędu Cyrkularnego podał i o komisyyę mixtę prosił; którey skutki X. Telesnicki sam sobie przypisze. Łącząc wyraz wysokiego szacunku, zostaię WWMC. Pana Dobrodzieja prawdziwym sługą
w Przemyslu, dnia 24-o Pazdziernika 842.

Wielmożnemu JMCJ Panu Janowi Głcowskiemu, Dziedzicowi dóbr Bojaniec etc. WWMC. Panu i Dobrodziejowi w Bojańcu per Lwow, Żółkiew.

XVI. *Лист еп. Снігурського до еп. Гр. Яхимовича (1. I. 1844 р.)*

Illustrissime ac Reverendissime Domine!

Za udzieloną mnie pociesniejszą wiadomość o stanie słabości Jego Excelencyi JWJX. Metropolity serdeczne dzięki Illustrissimo Domino zasylam; mam w Bogu nadzieję, że ta słabość nie długo potrwa.

Zalążam moje myśli do odpowiedzi Konsystorzowi Wiedeńskiemu. Nie można supponować, aby konsystorz nie wiedział, że poprzednicy kooperatorowie u S. Barbary a mianowicie ostatny X. Molnar Mszy S. w kościele łacińskim czytali; zdaie się, że pod pozorną przyczyną iakaś inna do tey Rezolucyi powodem jest. Ustały stacye naszych kapłanów wojskowych w Styryi, Czechach, Morawie, może do tego dążą, aby i w Wiedniu ustała, i dlatego tak ograniczają. X. Molnar czytywał mszę S. o god. 12. tak zwaną Galant-Messe, na którą wiele uczęszczalo, gdyż Msza nasza dlatego że dłuższa i z benedykcyą, tam się podoba: co mogło dać powód do przeszkadzania, aby Wiedeńczycy do naszej Mszy nie przyzwyczajali się.

Nie mogę pojąć, w jakim zamiarze JWJX. Popowicz w Nocie swoiey tak ostro wyraził się; musiał in Comitibus Posoniensibus złego humoru dostać. albo postawił się jako Magnas Hungariae.
— Inutilis quaestio silentio solvitur.

Z powodu nadchodzących Świąt łączę najczulsze moje życzenia, aby Bóg Wszechmogący pozwolił tę uroczystość przy czeststwie zdrowiu i wszelkich pomyślnościach w naydłuższe lata odprawiać; oraz proszę przyjąć wyraz wysokiego szacunku, z którym zawsze zostaię.

JWWMC Pana Dobrodzieja prawdziwym sługa

Snijwowski

Przemysł dnia 1-go stycznia 844.

*XVII. List do p. On. Krynickiego do ep. Sniwowskiego
(23. III. 1844 r.)*

34/pr ex 844. Fasc. II.

Excellentissime Domine!

W interesie nadania kanonikatu JX. Kubajewiczowi mówiłem i z względnym referentem i z drugimi pp. konsyliarzami. Wszyscy uznają potrzebę takowego projektu, j tego są przekonania, że Wasza Excellencyja naychwalebniejsze masz zamiary, że projekt wspomniany już przy pierwszym razie wspierali, że by byli i powtórny razem to samo zrobili, gdyby był referent nie puscil go cursorie, że i teraz sami sobie sprzeciwić się nie będą, i nie omieszkają do życzeń przez Waszą Excellencyję wyrażonych zastosować się. Podług uwagi P. Ettmayera, nadworna kancelaryja ten może tajemny miała powód do zwrócenia propozyj pierwszej, że z tem stallum nie jest połączone utrzymanie, j że konkurs ogłoszony nie był, co w porządku na kanonie gremialne, a tém więcej prelatury zachowuje się.

Pozwolisz mi Wasza Excellencyja z tej materyj przejscie zrobić do smutnych naszych familijnych okoliczności. Rzecz jest następująca: brat nasz stryjeczny Jan Krynicki pleban w Dzibulkach pomarł dnia 18-go b. r. (2) po krotkiej kilkodniowej słabości, na zapalenie płuc, pogrzebany 21 o b. m. W wypadku tém to jest najboleśniejsze, że pięcioro bez majątku małoletnich pozostało dzieci, z których syn najstarszy jest dopiero teraz na pierwszym roku filozofii, drugi w czwartej gramatyce, trzeci zaś w trzeciej klasie normalnej, dwie dziewcząt zostają teraz w Zoltańcach. Cała pozostałość składa się z bydła, sprzętów gospodarskich j domowych, j zboża w większej części niemłoczonego. Obowiązkiem naszym jest zająć się pozostałemi sierotami, i starać się o ich przyszłość; procz nas nie mają one tu nikogo. Oto atoli, razem z niemi, pokornie prosimy, aby, na jakiś czas, administracyja parafij Dzibulek, parochowi w Zoltańcach nadana być mogła, ile że jego bezpośredniego nadzoru w Dzibulkach wymaga wyżej wspomniona pozostałość, tak długo, dopóki nie będzie obligitowana, konsignowana i zlicytowana; samowolnie bowiem sprzedać nic nie możemy, chociażby to może dla masy korzystniej było — a nim się to legalnie zrobi, kilka tygodni uplynie. Na długi

czas o administracyje te nie prosimy, (3) owszem sami wkrótce prozbę podamy o wystawienie tej parafii na konkurs. Sądzę że takowa łaskawa koncesyja szkody nikomu nie przyniesie, sierotom zaś wiele pomoże; my przytém nie zajdziemy w żadne nieprzyjemności z obcym administratorem, bo nie będzie żadnych przyczyn do nieporozumień, jedną lub drugą stronę, a czasem nawet i obydwie krzywdzących.

Potrzeby duchowne ludu załatwią się najsumienniej; jedna i druga parafia bliska; będę też i ja, cò zmożę dopomagać — wszakże to w czasach dłuższych, wolnych od zatrudnień szkolnych, jestem wikaryuszem Cerkwi Zoltanieckiej.

Każdego czasu, i przy każdej sposobności doznaliśmy dowodów względnej dobroci i łaskowości Waszej Excellencyj; z pokorą j teraz o ujszczenie prośby tey dla sierot błagamy.

Przyjm Excellencyj oświadczenie najczulszey naszej wdzięczności z tem zapewnieniem, że modły nasze za Tobą z kresem tylko zycia ziemskiego się zakończą. My i sieroty upadamy Ci Excellencyjo do nóg, i upraszamy o błogosławienstwo.

Waszej Excellencyj sługa najniższy

Krynicki

we Lwowie 23-o Marca 844.

*XVIII. Лист д-ра Івана Гарасевича до єп. Снігурьського
(20. IV. 1845).*

Excellentissime Illustrissime ac Reverendissime Domine!
Archipraesul dignissime!

Powrociwszy z Przemyśla 1-mi aprilis zachorowałem, przeziębilem się w drodze, dostałem febrę katarową, która się potym w zimną zamieniła — przyszedłszy nieco do siebie, wyясniam listownie moje desideria, o których przy ucałowaniu Rąk pasterskich przy pożegnaniu namieniłem. — Unikając i wydatków stęplowych i może iakowego skompromittowania — tym czasem temi wyrazami treściwie oświadczam.... Już w Roku 837. było myślą Waszey Excellencyi mnie posadę kanclerza kapitulnego przy katedrze przemyskiej nadać — tylko funduszu nie było — i ia z tym nie pociągałem, bo nie było de tempore — teraz kiedy scholasterya wkrótce obsadzoną będzie — wypadalo by, aby i te stallum było choć prowizorycznie i to przez Individuum niczym więcej niezaiętym zaopatrzone.

Ia z moiey strony proponuie:

a) przy utrzymaniu moim owczesnym 400 fr. CM. i mieszkaniem w domie kapitulnym, lub innych budynkach funduszowych — obowiązki kanclerza kapitul tak przyiolbym, iż bez regressii o dalszą remuneracyę — a prowadziłbym Referat disciplinarium w całości — nie tak iak teraz iest podzielony — dla ulgi względnemu Referentowi.

b) wszystkie processa i causalia — tudzież obronę funduszow kapituly na siebie do uzrobienia przyimuje — podpisywania wszelkich dokumentów, indorsatów, trzymania pieczęci wielkiej kapitulnej —

c) ponieważ część Seminarium generalnego — czyli 4 Roku audytörowie (Pastoralisci) mają już a 1-ma 8-br. 845 w Przemyskich gmachach umieszczeni — i tamże kollegia frekwentować — wziolbym na siebie obowiązek tymczasowego Rektora, aby Seminarium te cząstkowe stosownie do istniejących przepisow (Einrichtung der Seminarien nach dem Zeppe) zaprowadzić, i tak in disciplinarius, iako in oeconomicis urządzić. —

To się zdaie tym Panom Kapitulnym — ktorzy tego chleba nieprobowali niczym — ale antiquus papier inne ma o początkach zaprowadzenia tego Instytutu zdanie — wypadnie Regulas directivas przepisać i z Rządem o resolwowanie najmnieyszej [2] ekonomiczney potrzeby w nieprzerwaney i ciągley bydz korespondencyi — aż z Konsystorzem i Direktoratem Szkół theologicznych — w rowney pisemney stać konceptacyi — Individuum niedoswiadczone do tego zawodu odstawione i samo siebie by mozolilo — a ordynaryat miałby kłopot i albo przez się — lub przez oddzielnego Referenta musiał by to załatwiać — tak iak się teraz w Lwowskim Konsystorzu dzieie — gdzie każdy Antrag Prezes Konsystorza przerabia.

Experto credendum Roberto. Kiedy w Roku 809. Eigene Regie w Seminarium Lwowskim za s. p. Excell. Angellowicza zaprowadzono — podobność ówczesny Rektor Mochnacki był by zmuszonym Seminarium rozpuszcic, — gdyby nie moie palce ten ciężar były dźwigaly. — IX. Archydyakon Ławroski jako Coaevus może zaswiadczyć — a IX. Kanonik Witoszyński reguluiąc iako VRektor Registraturę Seminarzycką -- Volumina te prac nadszczegolnych miał sposobność widzenia. — Nie chcę bydz Cicero pro domo mea — to Rozwazze Wysokiey Waszey Excellencyi zostawiam. —

W tey powyższey hypothezie — ieszczeby ieden Spirytualny i Prefekt Nauk był potrzebny — a zresztą i sam bym Spiritualnego zastąpił, w tym zaokrągleniu, abym Remuneracye 900 f. i wikt miał — wszakże to 4-ta pars salarii, co Rektor Lwowski ma. —

To jest moia szczerza i dobru powszechnemu przychylna E nukleacya — pewnie drugi dobro powszechnie mniey na oku mairący i gorliwością do pracy rdzennie nie zdięty, takowey by nie uczynił — tym bardziej będąc w moiey sytuacji — że moie Bezüge są więcey osobiste, i że iuż 40. Lat służby skączyłem, — ale to Waszey Excellencyi iako rownie o wzrost Dobra Cerkiewnego gorliwemu przedkładam — w tym uniesieniu: że wszystkie czyli successa, lub defekta — do Waszey Excellencyi

iako Chefa tak wielkiej korporacyi się odnoszę — i udoskonalenie dzieła Jemu wieniec przyniesie.

To jest moja ostatnia odezwa — racz Wasza Excellencya wziąć pod rozwagę swoją Wysoką, mojej rady IX Siel. szukając — i mnie przez IX. Kanonika Witoszyńskiego primis Maji ac solita posta quocunq̄ue modo uwiadomić kazać — ile że ia dla tego projektu dotąd do Rządu nie podawałem. aby moje Bezūge były mnie w Lwowskim Hauptzahlamte assygnowane i z innymi moimi projektami się wstrzymałem. O rezultacie powyższych Antragow sive positive sive negative uwiadomiony coś daley o sobie myśleć muszę — ile że Bogu bym Rachunek oddał — żebym moje zdolności i ukształcenie zakopywał, a zresztą może i iaka szczęśliwa Dusza w Rządzie będzie, która się nad tymi Uwagami zastanowi — i względnie, dlaczego Individua wyższe ukształcenie (Doktorat) odbierające się odstręcają. Polecam mnie Wysokiej Protekcyi Waszey Excellencyi iestem z winnym uszanowaniem, przy ucałowaniu stop Arcypasterskich additissimus ac obsequentissimus

Dr. Harasiewicz

Dnia 20 Apr. 845.

P. S. Dotacya tymczasowa kapitulnego w 400 f. CM. nie może bydz do odrzucenia, wszakże Lwowski kanclerz kapitulny IX. Lipnicki — ma iako paroch 400 f. CM., które pobiera częścią z kapituły, częścią z kassy prowizorow Stauropigii a iako kanclerz nie ma a Rząd na to nie obmovował — tym bardziey tutaj, gdzie iedno i oddzielne Individuum z dotacyą tę posadę odbiera. Rząd będzie zatym przy zniżaniu stosunkow iak teraz stoię — wszakże Rządowi na tym zależy: aby o ile możności i fundusz. Religii menażować i obowiązki, które z Dyplomaty są dopełnienia, były przez oddzielne Individua dokonane.

Jeżeliby Wasza Excellencya powyższym propozycyom dał łaskawe przyzwolenie, ile mnie przez IX. Kanonika Witoszyńskiego zakomunikować raczył, powyższe optata na stęplu bym wypracował, aby te Rządowi do zatwierdzenia mogły bydz przedłożone. Rozumie się, że całe te obsadzenie miało by bydz provisoria a w przeciągu Roku mogło by obsadzenie aktualnie nastąpić. —

Głosno słyhać, że Cesarz Jegomość z Cesarzową JMoscią w assystencyi Arcyksięcia Gubernatora iuż koło ostatka maja 845. mają Galicyę zwiedzać.

[4] Відповідь еп. Снігурського.

Illustris admodum Reverende ac Clarissime Domine!

Na list z dnia 20-o kwietnia r. b. mam ukontentowanie odpisać i oraz muszę oświadczyć, że w pozycyi nie znajdui się

pożądane kroki teraz przedsiębrać, gdyż te były by za wcześnie; owszem widzę potrzebę ten interes na czas późniejszy odłożyć i dalszy bieg Opatrzności zostawić, która najlepiej potrafi okolicznościami zakierować. Wszakże poprzedniczo wypadło by zdanie osób w Rządzie wpływ mających wyrozumieć.

Ponieważ więc sam jeszcze nie wiem, ażali, kiedy i iak ten interes do pertraktacji będzie mógł wzięty, sądzę, że się o to starać można, aby pobierane do Lwowskiego Hauptzahamt przemiesione zostały.

Z wszelką życzliwością i należyтым szacunkiem zostaię

Przemysl dnia 3-o Maja 845.

An S-e Hochwürden den Hochgelehrten Herrn Johann Harsiewicz, Doktor der Theologie, Mitglied der theologischen Fakultät etc. in Mokrotyn per Żółkiew. Mundirt et expedirt.

*XIX. List o. Gwpr. Paslawського do ep. Sniżursького
(15. VIII. 1847 p.)*

Excellentissime Domine!

Słowa współczucia, kilka słów najlaskawszą Excellentissimi Domini! ręką pisanych, przyniosły niejaka ulgę nad przepaść rozpaczyci przyciągniętemu, Jego niegodnemu słudze! —

O dla czego tak okropną śmiercią zginąć musiał najlepszy z ludzi — pocieszyciel strapionych, wybawiciel ginących — najwierniejszy sługa Pański, prawdziwy kapłan Zbawiciela!! Nikt nie jest w stanie pojąć, co ja utraciłem, co utracili w Wiedniu i w Galicyi ubodzy, studenci, utrapieni. Przy tyłu moich utrapieniach, Bóg w wyrokach swoich niedocieczony, włożył na słabe ramie moje ten tak wielki krzyż. — lecz niech się stanie woła Jego święta!.. Teraz doświadczyłem, co Chrystus pan powiedział: „ze droga do zbawienia ciasna jest i przykra, ach! nader przykra! — a jednak nie chce jej porzucić, i przysięgam nanowo, iż wytrwać chcę przy Mistrzu boskim, jeśli mi sił i łaski swej dodać raczy... Nieszczęsny — najukochańszy brat wołał paść ofiarą, niż na krok odstąpić z drogi swego świętego powołania, na chwilę zapomnieć swych obowiązków — tak i ja chcę wytrwać przy Bogu moim. Padł on nieszczęśliwy krwawą ofiarą swych dobrodziejstw, swej gorliwości (2) błogo mu — on teraz ma nagrodę od sprawiedliwego Boga. Jego praca już ukończona — ale kiedy się moja ukończy? Kiedy ja odpocznę — kiedy moje zgrzyoty i zmartwienia ustaną? Bóg wie, i Wasza Excellencja może mię pocieszyć, i być mi aniołem opiekuńczym.

W roku jeszcze 842 wskutek kanonnej Wizyty raczyłeś Excellentissimus! własnoręcznie udzielić mi napisane, swe wysokie

Zadowolnienie, uznać moja gorliwość i odpowiedną niezmierną w Winnicy Chrystusowej.. Ach! Jaśnie Panie! a jednak do moich niewysłownych nieszczęść otrzymuję z JW. Konsystorza rozkaz, abym natychmiast (indilate) zaspokoili Introligatora, jakiegoś Maulberga Wolf, który mi miał oprawić moje kazania, nieszczęsne. Bez zapytania, czy ja oprawić kazal? i za jaką cenę? Książd Hanasiewicz tak kazal oprawić Tom II. jak X. Doktor Ginilewicz bez mej wiedzy, exemplarzy 1000 po 1. Xr. CM. za to mu X. Doktor sam wypłacał, i dla czegoż wszystkiego mu nie wypłacił?... dla czego z 6 fr. CM. w restancji został, wszakże miał do 600 fr. CM. z prenumeraty, bo tylko z JW Konsystorza Lwowskiego wziął 260 fr. z naszej zaś Diocezyi zebrał na Tom I. 250 fr. a oprócz tego złożyło wiele Dekanatów naprzód na drugi, i na trzeci odrazu, — ja ani grosza nie widział. (3) On sam prenumeratę zbierał, kwity drukowane i pisane rozdawał, do rejestru nie wciągał, i wszystko... przepadło. — Na II. Tom. X. Derzko akuratnie rejestra prowadził, 90 fr. zebrawszy kupił 4 balii papieru a za resztę na łaskawy Waszey Excellencji rozkaz drukował; dwie balii zostało, które, jak dotychczas twierdzi, na ostatny Tom trzeci zostawił. W drukarni wyexpensowano potem mój papier na co innego, a mnie wyrachowano jakoby wszystko na tom II wyszło; i dla tego deces 70 fr. CM, które równie mam do typografii indilate złożyć! Skąd ach! skądże ja nieszczęśliwy wezmę, aby zaspokoić wszystkie te żądania?.. Na cóż było do druku pierwszy tom przypuszczać, na cóż mi było tak radzić, wszystkich WX. Kanoników prosiłem i zasięgał rady, zdałem się na honor kapłański, i cóż mam z tego? zgrzyoty, umartwienia: a jak któremu się chcę tłumaczyć, niechce mię wysłuchać, nigdy nie ma czasu — tylko zaplać... kto co na mnie naplece, to chętnie wierzą, a co dobrego zdziałam, tego nikt niechce wiedzieć. O wielez to jest kapłanów leniwych, występnych, ale umieją pokrywać, pochlebiać, wiele mówić, i dobrze im z tém. Ale ja nic złego nie popełniwszy, me powinności ściśle wykonawszy, a czémże obraziłem JW Konsystorz czémże zawiniłem, że tak potępiony zostaję?.. ach! racz Wasza Excellencja! (4) niewypuszczać mię na kłęczkach błagam, z swojej wysokiej protekcji i laski, której godnym być zawsze do skonu mego największém będzie mém usiłowaniem. Nieraz ze łzą w oku, z sercem zciśnionem z zalu, proszę, błagam, zdrowie poświęcam, aby zaczęte dzieło w Rawie chwalebnie dokończyć, aby imie ruskiego obrządku nie było wzgardzone, lecz poważane, i jeżeli kollator P. Jablonowski swej prośby niezapomniał, i Wasza Excellencja zaszycić raczy i poświęcić nową Cerkiew, roku tego ukończyć się mającą, przekonasz się znowu, ile podjąłem trudów, i usiłowań, aby wymódz dokończenie Świątyni (tak jaką będzie) wspanialej, na Panu, który bez ogródki się oświadcza, że tylko s przymusu robi; na pani, co przy najlepszych chęciach, nie ma środków; na ludziach parochianach,

co odwyklszy. od swego nabożeństwa, żadnej ochoty nie mają; nakoniec na ludziach rzymskiego obr. co wszystkimi siłami przeszkadzają... Takie Excellentissime! jest moje stanowisko! Inny Paroch w podobnych okolicznościach ma choć jeden żywiół za sobą, a tu, gdyby nie protekcja, i ważne przyczynienie się starosty Zolkiewskiego Pana Martinowicza, i wszechmocna łaska Boża, nicby nie potrafił, Waszej Excellencei najuniżeńszy i najpokorniejszy sługa, i najnieszcześniejszy kapłan.

Xiądz Gabryel Pałowski
Paroch Rawski.

(15. Aug. 847.)

X.

**Матеріяли до історії дальматинської місії
(1816—1823 р.)**

I. Урядова переписка.

I.

*Письмо губерни. президента барона Гавера до митр. Левницького
(24. VI. 1816 р.)*

Se Majestät haben, wie mir von der Hofkanzley Präsidium im engsten Dienstvertrauen bedeutet wurde, beschlossen, einen griechisch-katholischen Geistlichen höheren Standes nach Dalmatien zu senden, so wie Höchstdieselben im Jahre 1804 den General Vikar Sponring zu einer ähnlichen Sendung bestimmt, und nach Wien berufen haben.

Die Sendung fordert einen gehörig ausgebildeten, mit vorzüglicher Klugheit versehenen, in seinem Wandel exemplarischen, Liebe mit Ansehen verbindenden, der italienischen und illirischen Sprache kundigen Mann.

Wenn er aus dem Basilianer Orden wäre, würde dieser Umstand nicht ohne Gewicht seyn. Er soll aber aus den höheren Kategorien der Hierarchie seyn.

Der Herr Metropolit wollen daher so schleunig als möglich und mit Beobachtung des strengsten Geheimnisses Auskunft an mich erstatten, was für Männer hierlandes vorhanden seyn dürften, welche die geschilderten Eigenschaften besitzen, und zu erwähnter Sendung Seiner Majestät vorgeschlagen werden könnten.

Die hier nach zu erstattende Äußerung belieben der Herr Metropolit, unter meiner Adresse dem Lemberg H. Kreishauptmann zu übergeben, der sie mir zu übersenden beauftragt ist. Biala am 24. Juny 1816.

Hauer.

2.

*Письмо перемиського старости Винклера до митр. Мих. Левницького
(29. VI. 1816 р.)*

Hochwürdigster Erzbischof! Hochzuverehrendster Herr!

Seine des Herrn Gubernial-Präsidenten Freyherrn von Hauer Exzellenz haben mir das Beyliegende Dienstschreiben mit dem

Auftrag zugesendet, dasselbe mit möglichster Beschleunigung Eurer Erzbischöflichen Hochwürden zukommen zu machen, die von Hochdenenselben hierüber zu erstattende Äußerung zu übernehmen und selbige S-r Exzellenz noch während der Landesbereisung zuzusenden.

Indem ich mir nun erlaube Eure Erzbischöfliche Hochwürden zu bitten, nun diese Äußerung wo möglich (2) durch den Überbringer dieses Schreibens zur weiteren Beförderung an S-e Exzellenz überschicken zu wollen, habe ich die Ehre mit unbegrenzten Verehrung zu verharren Eurer Erzbischöflichen Hochwürden unterthänigster Diener

Winkler.

Przemysl am 29. Junius 816.

3.

(Відповідь Мух. Лєвицького бар. Гавєросу (1. VII. 1816 р.)

Eure Exzellenz!

In Befolgung des hoch verehrten Auftrags vom 29-ten Junius d. J. welcher mir heute zugekommen ist, äußere ich mich ehrerbietigst dahin, daß bei dem Basilianerorden in Galizien dermaßen kein solches Individuum zu finden ist, welches mit den zur Absendung nach Dalmazien erforderlichen Eigenschaften auch die Kenntniß der italienischen Sprache vereinigte. Unter dem Secularklerus finde ich zwey Priester, welche dazu verwendet werden könnten: den neulich unterm 20-ten April d. J. aus Bel-luno von S. Majestät zum Przemysler Domprediger und Domherr an dem in Przemysl neu errichteten Domkapitel ernannten Alexius Stupnicki und den Pfarrer in Wien ad S. Barbaram, Johann Snigurski. Der erstere ist von exemplarischen Wandel, kennt die italienische Sprache, und weil die illirische mit der hierlandes bei dem Gottesdienste üblichen slavischen Sprache anverwandt ist, so wird er auch das Illirische leicht verstehen und dieselbe ohne große Mühe sich ganz eigen machen können. Seiner Klugheit und Liebe hat er ausgezeichnete Beweise in Bukowina gegeben, als er dahin vom verstorbenen Metropolitengallowicz zu den unter den Nichtunierten zerstreuten Katholiken des griechischen Ritus abgesendet wurde. Durch die ordentliche Abhaltung des Gottesdienstes nach den Vorschriften der griechischen Kirche, durch seine Predigten, und durch sein kluges Benehmen hat er daselbst guten Eindruck auch auf die Nichtunierten gemacht. Die ihm nunmehr ertheilte Würde eines Kapitular-domherrn verschafft ihm das nöthige Ansehen.

Johann Snigurski zeichnet sich auch durch alle zur Sendung nach Dalmazien erforderlichen Eigenschaften sehr vortheilhaft aus. Über seinen exemplarischen Wandel (2), seine Genauigkeit in den pfarrlichen Obliegenheiten, und seine seelsorgerlichen Dienste, welche er im allgemeinen Krankenhause zu Wien, mit

aller Bereitwilligkeit und Liebe bis nunzu leistet, und bei den Kriegszeiten, sowohl in diesem Krankenhause, als auch in verschiedenen anderen Militär-Spitälern mit Aufopferung seiner Gesundheit und seines Lebens den Glaubensgenossen verschiedener Nationen geleistet hat, finde ich in den Ordinariatsakten mehrere rühmliche Zeugnisse des k. k. Wiener Konviktes-Direktorates, des Wiener Erzbischöflichen Konsistoriums und der k. k. Hofkriegsbehörden; weßwegen ich ihn unterm 19-ten Januar l. J. zu einer Titular Domherrnstelle verbunden mit dem Ehrenzeichen S-er Majestät vorgeschlagen hatte. Er ist mit der Würde des Doktors der Theologie bekleidet, und wenn S. Majestät geruheten, ihn als Titulardomherrn zu bestätigen, so würde ihm diese Auszeichnung das nöthige Ansehen verschaffen. Ich vermüthe, daß Johann Snigurski die Kenntniß der italienischen Sprache besitze, da er im k. k. Wiener Konvikte erzogen wurde, wo auch diese Sprache gelehrt wird. Das Illirische wird ihm wegen Verwandtschaft mit der slavischen Sprache verständlich seyn.

Przemysl den 1-ten Julius 816.

An S. Exzellenz den Geheimen Rath, Ritter des St. Stephan-Ordens, Gubernial Präsidenten von Galizien Freyherrn von Hauer.

4.

(Відповідь митр. Мух. Левицького старості Вінк.єргов)

(2. VII. 1816 р.)

Hochwohlgeborener Herr Gubernialrath und Kreishauptmann, Verehrungswürdigster Herr!

Das hohe Schreiben S-er Exzellenz des H. Gubernial-Präsidenten Freyherrn von Hauer habe ich gestern Abends erhalten, und ich übersende heute meine Antwort mit dem ehrerbietigsten Ersuchen, geruhen Euer Hochwohlgeborenen solche an S-e Exzellenz zu befördern.

Es gereiht mir zur Ehre schreiben zu können, daß ich mit ausgezeichnete Achtung und Verehrung beharre Euerer Hochwohlgeborenen gehorsamster Diener

Straszewice den 2. Julius 816.

An den k. k. Gubernialrath und Przemysler Kreishauptmann H. von Winkler

expeditur 2. Julii per missionem officii circularis Premisliensis.

5.

(Центральна, організаційна придворна комісія до митр. Левицького)

(8. X. 1816 р.)

36533/4179. An den Herrn Michael Lewicki

Seine k. k. Majestät haben über den Vorschlag des Herrn Metropolitens vom 1-ten Juli d. J. den Domherrn von Przemysl,

Alexius Stupnicki zu der bekannten Reise nach Dalmazien zu bestimmen geruhet.

Man erwartet daher sogleich die Äußerung des Herrn Metropolit, unter welchen Bedingungen dieser Domherr zu dieser Mission nach Dalmazien abgesendet werden könne, wobey

- a) das ihm etwa beuzugebende nothwendige Personale,
- b) die für ihn etwa nothwendig anzuschaffenden Paramenten,
- c) die ihm zu bewilligenden Diäten nebst Fuhrkosten in Überlegung zu nehmen seyn werden.

Man gedenket denselben sogleich hieher zu berufen, als der Herr Metropolit den ihm zur Hieherreise nöthigen Vorschuß in Vorschlag gebracht haben wird, welchen man ehestens abgeseondert gewärtiget.

Wien, am 8-ten October 1816.

P. Gr. Lazansky

На четвертій стр. к. к. Cent: Org. HofCoon Wien. An den Herrn Metropolit des griechisch-katholischen Ritus in Galizien, Michael Lewicki

6.

(Відповідь Митр. Левицького з дня 31. X. 816.)

№ 167.

Hochlöbliche k. k. Zentral Organisirungs Hofkommission!

In Erledigung des hohen Auftrags vom 8 ten l. M. Zahl 36533/4179 finde ich Eine Hochlöbliche Zentral-Organisierungs-Hofkommission in Ehrerbietung zu bitten, womit mir gestattet werden möchte, meine Äußerung über die Bedingungen der Reise des Domherrn Alexius Stupnicki nach Dalmatien erst dann vorzulegen, nachdem ich nach Galizien zurückgekehrt, den Domherrn Stupnicki, sowohl über dessen bevorstehende Absendung nach Dalmazien, als auch über die Absicht dieser Absendung verständigt und mit ihm vorläufig über das ihm etwa beizugebende Personale, nicht miuder auch über die Anschaffung der erforderlichen Paramenten und über die ihm zu bewilligenden Diäten nebst Fuhrkosten überlegt haben werde.

Übrigens erkläre ich mich, daß ich nach meiner Rückreise in Galizien diesen Gegenstand alsogleich in Überlegung nehmen, und meine Äußerung ehemöglichst vorlegen werde.

Wien den 31. 8-ber 816.

An Eine Hochlöbliche k. k. Zentral Organisirungs Hofkommission Michael Lewicki, gr. kath. Metropolit von Galizien bittet zu gestatten, daß er seine Äußerung über die Absendung des Domherrn Stupnicki nach Dalmatien erst nach seiner Rückkehr in Galizien erstatten möge.

(Друга відповідь митр. М. Левицького з дня 29. I. 1817 р.)

№ 9.

Hochlöbliche k. k. Zentral Organisirungs Hofkommission!

Um der hohen Schlußfassung vom 8-ten 8-ber v. J. Zahl 36533/4179. schuldige Folge zu leisten, habe ich in Gemäßheit meiner Einer Hochlöblichen k. k. Zentral-Organisirungs-Hofkommission unterm 31-ten 8-ber v. J. Zahl 167. vorgelegten Äußerung den Przemysler Domherrn und Domprediger Alexius Stupnicki von dessen bevorstehenden Absendung nach Dalmazien in Kenntniß gesetzt und von ihm ein Gutachten

- a) über das ihm etwa beizugebende Personale,
- b) über die ihm etwa nothwendig anzuschaffenden Paramenten,
- c) über die ihm zu bewilligenden Diäten nebst Fuhrkosten, und
- d) über den ihm zur Abreise nach Wien abzuweisenden Vorschuß, abverlangt.

Ich lege nunmehr das ihm schriftlich erstattete Gutachten, mit der vorläufigen Äußerung ehrerbietigst vor, daß bei der Mission des Domherrn Stupnicki nach Dalmazien alle jene Bedingungen zum Grunde zu nehmen seyen, unter welchen der ehemalige Przemysler Generalvikar Julian Sponring zu dergleichen Mission im Jahre 1805 bestimmt wurde.

Rücksichtlich des dem Domherrn Stupnicki beizugebenden Personale äußert sich derselbe dahin, daß sein Gefolg aus zwey Geistlichen, einem Sendungsaktuar, vier Kirchensängern, unter welchem der erste zugleich Sakristeyaufwärter; ferner zwey Bedienten, einem Koch und einem Kutscher zu bestehen hätte.

Auch für den Generalvikar Sponring wurde (2) dergleichen Personale im Jahre 805. bewilligt, nur erhielt derselbe keine Kirchensänger, weil er damahls vorausgesetzt hatte, daß unter dem Militär in Dalmazien solche Individuen vorfindig seyn würden, welche in dem gr. kath. Kirchengesange hinlänglich bewandert wären, und zu dem Kirchensängerdienst gezogen werden könnten.

Weil man aber aus der Erfahrung weiß, daß die zum Militärdienste ausgehobenen Kirchensänger schon deswegen, weil sie sich während ihres Militärdienstes im Kirchengesange zu üben, keine Gelegenheit haben, zur ordentlichen Verrichtung dieses Dienstes nicht immer geeignet sind; weil man ferner nicht versichert seyn kann, auch solche minder geschickte Kirchensänger, gerade jetzt, unter dem Militär Dalmaziens zu finden, weil endlich die im Militärdienste stehenden Individuen, wenn selbe auch in dem Kirchengesange geübt, und vorhanden wären, dazu wegen

ihrer anderweitigen Dienstleistungen beim Militär, nicht füglich, zu jeder Zeit und an jedem Orte verwendet werden können: so bin ich des unmaßgeblichen Erachtens, daß für den Domherrn Stupnicki die vorgeschlagenen Kirchensänger umso mehr zu bewilligen wären, als einerseits der gr. kath. Gottesdienst ohne Kirchensänger keineswegs ordentlich abgehalten werden kann; anderseits aber für den Domherrn Stupnicki zu einer unumgänglichen Bedingung festgesetzt werden muß, die Vorschriften der griechischen Kirche genau zu beobachten, und den öffentlichen Gottesdienst auf die in dieser Kirche übliche Art und Weise stets zu verrichten, um auf die Gemüther der nicht unirten Dalmazier desto sicherer zu wirken, selbe dadurch zur Union mit der katholischen Kirche vorzubereiten und auf (3) diese Art die Absicht der Mission zu befördern.

In Rücksicht des dem Domherrn Stupnicki beizugebenden Personale trete ich daher dem Gutachten desselben gänzlich bei. Auf den ferneren Vorschlag des Domherrn Stupnicki, womit zu den zwey geistlichen Stellen seines Gefolges, der Spiritual des Lemberger gr. kath. General-Seminariums Sabbatius Harasiewicz, dann der Studienpräfekt daselbst, Priester Johann Czystynski bestimmt werden möchte, finde ich zu unterstützen. Beide diese Priester sind von lobenswürdigen Sitten und guter Verwendung, beide sind der lateinischen, deutschen, pöhlischen und ruthenischen Sprache, welche mit der illirischen viel Ähnlichkeit hat, kundig, und in der Folge können sich beide auch die italienische Sprache eigen machen.

Was den Sendungsaktuar und das übrige Gefolgspersonale betrifft, habe ich dem Domherrn Stupnicki mitgegeben, sich um die dazu geeigneten Individuen bei Zeiten umzusehen, und selbe ehe noch die weiteren Befehle einer Hochlöblichen Zentral-Organisirungs-Hofkommission her abgelaugt sein werden, bei der Hand zu haben.

Über die zu der bevorstehenden Mission anzusehenden Paramenten finde ich mich mit dem Domherrn Stupnicki einstimmig zu äußern, daß er mit allen jenen Meßapparaten und Kirchenbüchern versehen werden müsse, welche für den Generalvikar Sponring im Jahre 1805, laut der höchstenorts vorfindigen Inventarien, bewilligt und angeschafft waren. Die Kosten für die Anschaffung dieser benöthigten Meßapparaten können hier nicht bestimmt werden; ich finde daher anzutragen, womit hierüber erst nach Anlangung des Domherrn Stupnicki in Wien, entschieden, und ihm auch daselbst die Sorge für die Anschaffung (4) selbst aufgetragen werden möchte.

Rücksichtlich der benöthigten Kirchenbücher geht das Gutachten des Domherrn Stupnicki dahin, daß anstatt zwey für den Generalvikar Sponring angeschafft gewesenen Exemplarien von Trifologion, eben so viele Exemplarien von Minea, dann zwei Exemplarien von Euchologion, wovon besagter Generalvikar nur

ein Exemplar erhielt, endlich auch ein Exemplar von Diaconicum, welches in dem Inventarium vom Jahre 805. vorkommt, anzuschaffen wäre.

In Erwägung:

daß a) Trifologion ein Breviarium von Minea ist, und man sich mit demselben dort nur abhilft, wo man außer Stande ist die Kosten der Anschaffung von Minea zu bestreiten;

daß b) Minea zur ordentlichen und genauen Abhaltung des öffentlichen Gottesdienstes allerdings nöthig ist,

daß c) die Nichtunirten sich dieses Buches bei den Kirchenandachten stets bedienen, es daher für die Absicht der bevorstehenden Mission ersprießlich wäre, auch den Domherrn Stupnicki mit diesem Buche zu versehen;

daß d) die Fälle sich ereignen können, wo die seelsorgerlichen Funktionen, besonders bei dem Besuche der Kranken, an mehrerer Orten, zu gleicher Zeit, vom Domherrn Stupnicki und den ihm beigegebenen Geistlichen nach dem Leitfaden des Euchologion zu verrichten seyn werden; daß

endlich e) der öffentliche Gottesdienst, besonders an höheren Festtagen, in Assistenz der Diakonen abgehalten werden muß und deswegen wenigstens ein Exemplar von Diaconicum erforderlich ist; finde ich den Antrag des Domherrn Stupnicki um Bewilligung zur Anschaffung der zwey Exemplarien von Minea und von Euchologion, dann eines Exemplars von Diaconicum (5) fürwörtlich zu unterstützen.

Alle diese benöthigten Bücher wurden im Jahre 805. aus der zu Poczaïow, im russischen Pohlen an der Gränze Galiziens bestehenden Buchdruckerey um einen Betrag von 216 fl. 6 kr. genommen, auch dießmahl können selbe nur aus dieser Buchdruckerey erhalten werden. Den vom Domherrn Stupnicki angesetzten Anschaffungsbetrag vom 600 fl. in Conventionsmünzte finde ich deswegen nicht überspannt, weil die Preise der Poczajower Bücher seit dem Jahre 805 wirklich um ein Beträchtliches gestiegen sind, und weil, falls die allerhöchste Bewilligung zur Anschaffung der zwey Exemplarien von Minea und von Euchologion, dann eines Exemplars von Diaconicum erfolgen wird, der Anschaffungsbetrag gesammter Bücher jene 216 fl. vom Jahre 805. bei weitem übersteigen wird. Ich finde daher in Ehrerbietung zum Ankaufe der Bücher aus der Poczajower Buchdruckerey ertheilt, und in dieser Absicht 600 fl. in gutem Gelde zu Händen des Domherrn Stupnicki mit dem Auftrage angewiesen werden möchten, die benöthigten Bücher vor seiner Hinreise anzuschaffen, und sich hierüber mit einer dokumentirten Rechnung auszuweisen.

An Diäten und Fuhrkosten setzt der Domherr Stupnicki folgenden Betrag in der Conventionsmünzte:

*

An Diäten und Fuhrkosten setzt der Domherr Stupnicki folgenden monatlichen Betrag in der Conventionmünze:

1-tens für seine Person	500 fl.
2-tens für unvorgesehenen Fälle seines ganzen Gefolges	150 f.
3-tens für zwey ihm beizugebenden Geistlichen	300 f.
4-tens für den Sendungsaktuar	100 f.
5-tens für den ersten Kirchensänger und zugleich Sakristeiaufwärter	100 f.
6-tens für drey übrige Kirchensänger, jedem zu 80 fl. monatlich	240 f.
	<hr/>
	Fürtrag 1590 f.
(6) 7-tens für zwey Bediente und einen Koch, jedem zu 35 fl. monatlich	105
8-tens für den Kutscher und 4. Pferde	250
	<hr/>
	Zusammen monatlich 1745 fl.

In Erwägung, daß in Dalmazien bloß das Conventionsgeld im Umlauf ist, und daß gegenwärtig der Preis der Lebensmittel überall hoch gestiegen ist, glaube ich, daß diese Diäten und Fuhrkosten nicht überspannt seyen, und in der ferneren Erwägung, daß der Domherr Stupnicki um seine Mission mit Würde und Anstand zu verrichten, die Gemüther der Dalmazier für sich einzunehmen, und auf diese Art die Absicht seiner Mission zu erreichen, sich manchnahl wohlthätig zeigen, und Gastfreundschaft ausüben soll, finde ich auch, dessen Gesuch um ein angemessenes Tafelgeld fürwortlich zu unterstützen.

Zu der Reise aus Galizien nach Wien verlangt der Domherr Stupnicki einen Vorschuß von 2500 fl. W. W. und ich glaube darauf aus der Rücksicht antragen zu können, weil auch dem Generalvikar Spornring im Jahre 805. ein ähnlicher Reisevorschuß bewilliget wurde.

Belangend der Locale zur Ausübung der gottesdienstlichen Funktionen in Dalmazien und der Kirchenauslagen, stimme ich dem Gutachten des Domherrn Stupnicki bei, daß dieses erst in Dalmazien in Überlegung genommen und daselbst nach den Localumständen bestimmt werden müsse.

Am Schluß seiner Äußerungen bittet der Domherr Stupnicki, womit ihm

a) über dessen Wirkungskreis, während der Mission, eine erschöpfende Instruction nicht minder auch

b) die erforderliche, geistliche Jurisdiction ad (7) instituentiam Missionem cum necessariis facultatibus ertheilt, und dabei auch

c) die Leitung des zur Mission zu bestimmenden Personale übertragen werden möchte.

Ad a) habe ich dem Domherrn Stupnicki bedeutet, daß er die verlangte Instruction von höchsten Orten zu gewärtigen

habe, und solche nach seinem Anlangen in Wien gewiß erhalten werde,

ad b) und c) werde ich keinen Anstand nehmen, ihn mit der erforderlichen geistlichen Jurisdiction und den nöthigen Fakultäten gehörig zu versehen, wie nicht minder auch ihm die geistliche Leitung der ihm beizugebenden Geistlichen zu übertragen.

Schlüßlich finde ich anzutragen, womit sowohl der Domherr Stupnicki, als auch bei ihm beizugebenden zwey Geistlichen, Sabbatius Harasiewicz und Johann Czestyński, während der Mission, bei ihren dermahligen Stelle, der erstere bei dem Przemysler Domkapitel und die zwey letzteren beym General-Seminarium belassen, mithin blos die Vertretung derselben, während ihrer Abwesendheit angeordnet werden möchte.

Przemysl den 29-ten Jänner 1817.

8.

Письмо импер. Мих. Левицкого до цёсаря Франца I. (18. VII. 1817 р.)

Nr. 48.

E. M.¹⁾

Auf Allerhöchsten bei der mir allergnädigst am 15. l. M. ertheilten Audienz ertheilten Befehl Euerer M. lege ich im Anschlusse die von mir unterm 29. Jänner l. J. Zahl 9. Der Central Organiesierungs-Hof Comission über die Absendung des Przemysler Domherrn Stupnicki mit zwei Priestern nach Dalmazien überreichte Äußerung in Abschrift mit der ehrerbiethigsten Bemerkung vor, daß da der Domherr Stupnicki nach der allerhöchsten Willensmeinung E. M. mit Ende October l. J. in Wien einzutreffen hätte, vorläufig

a) die Anschaffung der zur Mission erforderlichen in dem beiliegenden Verzeichnisse ausgewiesenen Lyturgischen Bücher aus Poczaïow in Rußland zu veranstalten; und

b) der gedachte Domherr Stupnicki mit dem nöthigen Vorschusse für die Bücher und für die Reise nach Wien zu versehen wäre.

Geruhen daher E. M. allergnädigst anzubefehlen: womit für den Domherrn Stupnicki

I. Ein Vorschuß zur Anschaffung der Bücher zu 600 fr. in Conventions-Münze

II. Ein Reise Vorschuß für den Domherrn Stupnicki und zwey Priester im Betrage von 2500 fr. angewiesen und

¹⁾ Начерк сеї просьби писаний рукою бар. Мих. Гарасевича

III. das nöthige dießfalls durch das hiesige Gubernial-Praesidium eingeleitet werden möchte.

Lemberg am 18. Julius 817.

An S-e k. k. Apostolische Majestät.

Michael Lewicki Metropolit der gr. K. von Galizien überreicht die Äußerung in Hinsicht der Mission nach Dalmazien und bittet nur die hiezu nöthige Allerhöchste Anordnung.

9.

Письмо губернии до митр. М. Левицкого (7. IX. 1818 г.)

Nr. 3747.

Hochwürdiger Herr Metropolit!¹⁾

Ich eröffne Euerer Excellenz in Folge eines Hofkanzleidekrets vom 25-en v. M. Z. 146., daß Seine Majestät eine Mission nach Dalmazien für dermal aufgegeben und angeordnet haben, daß der Domherr Stupnicki mit seinem Gefolge in seine Diözese zurückkehre.

Seine Majestät haben diesem Domherrn übrigens über seine Bereitwilligkeit allerhöchst Ihre Zufriedenheit mit dem Beisatze zu eröffnen geruhet, daß allerhöchst — Sie Sich seine weitere Verwendung bei sich anbiethender Gelegenheit vorbehalten.

Empfangen Euere Excellenz den Ausdruck der ausgezeichnetsten Hochachtung, mit welcher ich verharre

Euerer Excellenz gehorsamster Diener

Krieg

Lemberg am 7-ten September 1818.

An Seine des gr. kath. Herrn Metropolitens v. Lewicki Excellenz.

10.

Письмо мин. графа Саврава до митр. Мих. Левицкого (16. I. 1819 г.)

Hochwärdigster Herr Metropolit!²⁾

Euerer Excellenz sind die Verhandlungen noch erinnerlich, die zur Erwirkung der Unirung der Griechen in Dalmatien, mit

¹⁾ На горі дописка митрополита: праес. 20. 7-бр. 818. Nr. 34.

²⁾ На горі дописка митр. Мих. Левицкого: праес. 27. Jan. 819. Nr. 7. F. IV.

der lateinischen Kirche mit Beybehaltung ihres eigenthümlichen Ritus noch im verflossenen Jahre gepflogen worden sind. Diese Verhandlungen wurden damals abgebrochen, und der im Verlaufe derselben hieher beruffene Domherrn Stupnitzki wieder in seine Diözese zurückgesendet. Jetzt werden diese Verhandlungen wieder, aber in einer anderen Form, aufgenommen.

Ich habe die Ehre Euer Excellenz hierüber, mit dem Ersuchen dem Al. h. Befehle S-er Majestät gemäß, diese Angelegenheit ganz geheim zu halten, folgende Eröffnungen zu machen.

Der griechische Bischof in Dalmatien, Benedikt Kraglievich ist bereit, sich mit allen seinen Diozesanen zur katholischen Kirche zu erklären, und es kommt darauf an, daß der Klerus und das Volk seiner Diozes gehörig vorbereitet wurde, damit diese Erklärung von einem eben so sicheren, als gedeihlichen Erfolge seyn kann.

Es handelt sich vor Allem um den Unterricht seines Klerus, nicht blös desjenigen, welcher sich etwa im Laufe der Studien befindet, oder in selbe eintritt, dessen Bildung nicht anders, als spätt an sich gehen kann, sondern auch desjenigen, welcher bereits die höheren Weißen empfangen hat, und in dieser Beziehung geeignet wäre, sogleich ange-(2)-stellt zu werden, wenigstens derjenigen in diesem Klerus, welche eines beßeren Unterrichtes in der Wissenschaft ihres Standes und Berufes empfänglich sind. Der Bischof ist Willens, alle diese Individuen nach Sebenico einzuberufen, und sie im dortigen Seminar unter seinen Augen, in der Theologie so gut als möglich, und zwar durch griechisch katholische Priester, aus den Diözesen Galiziens, unterrichten zu lassen. S-e Majestät sind gnädigst bereit, die Kosten dieses Unterrichtes zu tragen. Es handelt sich also dermal darum, 3 griechisch unirte Priester zu erhalten, die vermög ihrer Kenntniße, Sittlichkeit und Bescheidenheit ganz geeignet sind, nach Sebenico gesendet zu werden, um dort den erwähnten Unterricht, und zwar einen für das Bibelstudium, insofern dieser ohne Kenntnis der alten Sprachen statt finden kann, und für Dogmatik, ein zweyter für Kirchengeschichte und Kirchenrecht, ein dritter für Moral und Pastoraltheologie ertheilen zu können.

Der Unterricht muß, weil die griechischen Geistlichen in Dalmatien weder der lateinischen, noch, wenigstens viele unter ihnen, der italienischen Sprache kundig sind, in illyrischer Sprache gegeben werden. Es müssen daher die nach Sebenico zu sendenden Lehrer entweder die illyrische Sprache schon besitzen oder sich dieselbe eigen machen. Die Galizier, welche der pohlischen Sprache mächtig sind, kann diese Erlernung wohl weder zu viele Mühe, noch zu viel Zeit fordern.

Diese Priester und Lehrer sind, nebstbey dazu beruffen, dem Bischofe bey der allmählichen Vorbereitung zur Union so-

bald sie, was ihr vorzügliches Geschäft seyn muß, das Vertrauen des Klerus und Volkes (3) gewonnen haben, auf jede mögliche Art die Hände zu biethen.

Es kommt nun darauf an, daß, nachdem es in dem Klerus, der Euerer Excellenz Leitung unterstehenden Metropole unstreitig mehrere zu der beabsichtigten Bestimmung taugliche Subjekte giebt, aus denselben für den Antritt dieser Bestimmung diejenigen für gewählt bezeichnet werden, welche hiezu, ihre Neigungen mitberücksichtigt, die tauglichsten sind, und daß Euere Excellenz die Bedingungen und Emolumente in Berathung ziehen, gegen welche diese Priester nach Dalmatien, gesendet werden können.

Ich ersuche Euer Excellenz diesen Gegenstand in sorgfältige Überlegung zu nehmen und mir Hochderselben Vorschläge hierüber sobald als möglich zu kommen zu machen, um sie der allerhöchsten Entscheidung unterziehen zu können. Es haben S-e Majestät ferner befohlen, in Berathung zu nehmen, ob Domherr Stupnitzki, nicht als unmittelbarer Vorsteher des zu Sebenico zu errichtenden Seminars ernannt werden könnte.

Ich werde über die Ausführbarkeit dieser Ideen die weiteren Auskünfte einholen, sollte sich aber diese Idee ausführbar und zweckmässig zeigen, Euere Excellenz für diesen Fall im Voraus um die Eröffnung ersuchen, gegen welche Bedingungen und Emolumente Stupnitzki dahin gesendet werden, und ob er nebst der Direktion nicht eines der erwähnten Lehrämter übernehmen könnte.

S-e Majestät wollen endlich, daß auch fürgedacht werde, wie unirt Griechen als Trivialschullehrer für Dalmatien zu erhalten seyen auch diese, in wieferne sie nicht im Lande selbst gebildet werden könnten, (4) wohl nur aus Galizien genommen werden, und da kommt es nun darauf an, ob es deren giebt, und ob sie für Dalmatien und unter welcher Bedingung disponirt sind.

Ich sehe über die erwähnten Punkte Euerer Excellenz gefälligen Beäußerungen entgegen, und habe die Ehre mit vollkommenster Hochachtung zu geharren

Euerer Excellenz gehorsamer Diener

Saurau.

Wien, am 16. Jänner 1819.

11.

Hochwürdigster Herr Metropolit!¹⁾

Ich habe unterm 16 ten v. M. die Ehre gehabt, Euer Excellenz von den Maaßregeln in Kenntnis zu setzen, durch

¹⁾ На гори дописка митрополита: „praesentt. 15. Febr. 819. N. 19. F. IV.“

welche S-e Majestät die Griechen in Dalmatien zur Union zurückzuführen Willens sind.

S-e Majestät haben mit der Allerhöchst ihnen eigener Sorgfalt für das Gedeihen dieser Unternehmung bemerkt, daß die zum Unterrichte in Dalmatien abzusendenden Priester, das Mißtrauen der Dalmatiner Griechen gegen sich erregen würden, wenn sie ohne Bart dahin kämen.

Ich ersuche daher Euerer Excellenz auf allerhöchsten Befehl die Verfügung zu treffen, daß die Priester, welche Dieselben zufolge meiner Einladung vom 16 ten v. M. nach Dalmatien zu senden gedenken, sich sogleich die Bärte wachsen lassen.

Ich habe die Ehre mit vollkommenster Hochachtung zu geharren Euerer Excellenz gehorsamster Diener

Saurau.

Wien, am 8-ten Febr. 819.

12.

Відповідь митр. Мис. Лєвицького єр. Саврауови (22. II. 1819 р.)

№ 24.

Euerer Excellenz!

Um Hochdero hohem Befehle von 16. empfangen am 27. Jänner d. J. grundhaltig zu entsprechen, habe ich die von Euerer Excellenz mir gütigst eröffnete Willensmeinung S-r Majestät den bereits ausgeweihten nicht unirten Priestern Dalmatiens den benöthigten Unterricht in dem Seminarum zu Sebenico durch gr. kath. Priester aus Galizien zu ertheilen, und dadurch, sowohl den Klerus, als auch das nicht unirte Volk Dalmatiens zur Union mit der katholischen Kirche vorzubereiten in reife Überlegung nehmen, und da es sich um Auswahl geschickter und zur Ausführung beabsichtigten Zweckes ganz geeigneter Individuen aus dem gesammten gr. kath. Klerus Galiziens handelt, hierüber das Gutachten des Przemysler H. Bischofs Snigurski vorläufig einholen müssen. Dieß ist der Grund warum ich die Befehle Euerer Excellenz erst jetzt befolge. Geruhen Hochdieselben, diese meine Zögerung gütigst zu entschuldigen.

Folgende sind Hauptgegenstände, über die ich mein Gutachten Euerer Excellenz zu erstatten habe.

I. Die Wahl solcher Subjekte aus dem gr. katholischen Klerus Galiziens, welche ihre Neigungen mitberücksichtigt, zur Absendung in oberwähnten Absicht nach Sebenico die tauglichsten sind.

II. Die Bedingungen und Emolumente, gegen welche solche Subjekte nach Dalmatien gesendet werden können.

III. Ob Domherr Stupnicki, nicht als unmittelbarer Vorsteher des zu Sebenico zu errichtenden Seminariums ernannt,

gegen welche Bedingungen er dahin gesendet, und ob er nebst Direktion nicht eines der Lehrämter im besagten Seminarium übernehmen könnte.

IV. (2) Ob es in Galizien gr. kath. Trivialschullehrer gibt, und ob sie für Dalmatien und unter welchen Bedingungen disponibl sind?

Ad I. Folgende Subjekte wären, nach meinem Erachten die tauglichsten zur Absendung nach Sebenico: 1) Domherr Stupnicki, der schon früher nach Dalmatien bestimmt war, 2 tens der im Wiener k. k. Convicte ausgebildete, nunmehr bei dem Lemberger gr. kath. General Seminarium als Studienpräfekt angestellte Jakob Czestyński; 3-tens der ebenfalls im k. k. Convicte zu Wien ausgebildete und sich daselbst noch aufhaltende Priester Jakob Gierowski.

Alle drey haben die theologischen Wissenschaften nach dem neuen Systeme, und zwar, Domherr Stupnicki an der ehemahligen Josephinischen Universität in Lemberg, die zwey letzteren an der Wiener hohen Schule mit erwünschtem Erfolge studirt. Stupnicki besitzt schon die italienische Sprache, die zwey letzteren können dieselbe leicht erlernen. Alle drey kennen die ruthenische mit der illyrischen verwandte Sprache und sind eben deswegen im Stande, sich auch den illyrischen Dialekt ohne große Mühe, eigen zu machen.

Stupnicki hat schon mehrere Jahre bei der Seelsorge gedient und wurde vom verstorbenen Metropolitengewaltigen Angellowicz in die Bukowina zu den unter dortigen nicht unirten Griechen befindlichen Katholiken des gr. kath. Ritus gesendet. Die Erfahrungen, die er sich bereits gesammelt hat, verschaffen ihm eine überwiegende Eigenschaft, um zu einer ähnlichen Absendung nach Dalmatien verwendet zu werden.

Czestyński, als Studienpräfekt bei dem General Seminarium arbeitet, mit dem übrigen Seminariums Rektorats-Personale, an der moralischen und szientifischen Bildung der künftigen Seelsorger des gr. kath. Ritus. Gierowski bewirbt sich nach geendigten theologischen Studien im k. k. Convicte zu Wien um die theologische Doktorswürde, ist ein hoffnungsvoller, junger Priester, ebenso wie Czestyński geeignet, um zur Instruktion der nicht unirten Priester Dalmatiens im Seminarium zu Sebenico verwendet zu werden.

Ich habe gegenwärtig die Neigung dieser drey Subjekte, um nach Sebenico zu gehen, persönlich nicht erforscht, weil Eure Excellenz mir die Weisung zu ertheilen geruheten, diese Angelegenheit dem allerhöchsten Befehle Sr Majestät gemäß, ganz geheim zu halten. Allein Domherr Stupnicki wurde nach Aufhebung der früheren Mission, mit dem Bedeyten, laut höchsten Hofkanzleydekrets von 25. August 8118. Zahl 146. in die Diözes zurückgeschickt, daß S Majestät sich seine weitere Verwendung, bei sich ergebender Gelegenheit vorbehalten, und er ist jeder

Zeit bereit den allerhöchsten Befehlen nachzukommen. Auch Czystynski und Gierowski werden gewiß die Gelegenheit willig ergreifen, der allerhöchsten Willensmeinung seiner Majestät zu entsprechen, aus Dankbarkeit für die im Wiener k. k. Konvict erhaltenen Bildung.

Ad II.

Die nach Sebenico zu sendenden Subjecte sind bestimmt, die nicht unirten Priester Dalmatiens in dem Bibelstudium, in so weit dieses ohne Kenntniß der alten Sprachen statt finden kann, und der Dogmatik; in der Kirchengeschichte und dem Kirchenrechte; endlich in der Pastoral und Moralthologie zu unterrichten. Da besagte Priester weder der lateinischen, noch wenigstens viele unter ihnen der italienischen Sprache kundig sind, so muß denselben der Unterricht in der illyrischen (4) Sprache gegeben werden. Als eine Hauptbedingniß der Absendung der oben vorgeschlagenen Subjecte wäre daher festzusetzen, daß selbe, bevor sie nach Sebenico gehen, sich die illyrische Sprache dergestalt eigen machen sollen, um sich über die ihnen zuzuweisenden Lehrgegenstände verständlich ausdrücken zu können. Es würde auf die nichtunirten Priester widrigen Einfluß machen, wenn die ihnen gegebenen Lehrer ihre Sprache fehlerhaft sprächen und schwer zu verstehen wären. — Die Gelegenheit, das Illyrische zu lernen, kann in Galizien schwerlich gefunden werden; selbe muß daher den vorgeschlagenen Subjekten in Wien verschafft werden. Ich habe den Domherrn Stupnicki zu der Wiener Pfarre ad St. Bararam bei der galizischen Landesstelle unterm 4. X-ber 818. Zahl 3350, vorgeschlagen, und da er die übrigen Mitkompetenten übertrifft, so hoffe ich, Seine Majestät werden allergnädigst geruhen, besagte Pfarre an ihn zu vergeben. Stupnicki könnte also inzwischen das Pfarramt in Wien ad S. Bararam antreten, und daselbst die illyrische Sprache lernen. Jakob Gierowski hält sich gegenwärtig im Wiener k. k. Konvict auf; ihm könnte daselbst die Gelegenheit gleich verschafft werden, das Illyrische zu studieren. Jakob Czystynski, dermahlen Studienpräfekt in dem Lemberger gr. kath. General Seminarium müßte gleich nach Wien einberufen, und entweder in dem Convict untergebracht werden, um sich daselbst mit dem Gierowski auf das Studium der illyrischen Sprache zu verlegen, beide könnten auch von ihrer Abreise nach Sebenico in der italienischen Sprache unterrichtet werden. Die illyrische Sprache ist ruthenischer ähnlich; Stupnicki, Gierowski und Czystynski sind von Talenten und fleißig; in kurzer Zeit werden selbe die benöthigten Fortschritte in dem Studium besagter Sprache machen, und sodann in Sebenico als Lehrer der nicht unirten Priester aufzutreten.

Da diese Priester keine vorläufigen Gymnasial- (5) und philosophischen Studien haben und es nicht in der Absicht liege, selbe zu gelehrten Theologen zu bilden, so wäre für die

nach Sebenico zu sendenden gr. kath. Priester als zweyte Hauptbedingniß vorzuschreiben sich in ihrem Vortrage von allen szientifischen und nahmentlich pohlnischen Abhandlungen der Lehrgegenstände zu enthalten; diesen Vortrag bloß populär einzuleiten und sich auf jene positive Sätze zu beschränken, welche den nächsten Einfluß auf die Seelsorge haben, und die Gemüther der Nichtunirten zur Union mit der katholischer Kirche bestimmen können. Um dieses zu erreichen, wäre es, nach meinem unmaßgeblichen Erachten, sehr zweckmäßig, zum Leitfaden des Unterrichts der nichtunirten Priester Dalmatiens, Lehrbücher über das Bibelstudium und die Dogmatik, über die Kirchengeschichte und das Kirchenrecht, endlich über die Moral- und Pastoral Theologie mit Berücksichtigung des Zweckes, und der Beschaffenheit der zu unterrichtenden Priester, durch die Lehrer der Theologie an der hohen Wiener Schule verfassen, in die illyrische Sprache übersetzen, und mittels des Bischofs in Dalmatien Benedikt Kraglevich unter die in das Seminarium zu Sebenico einzuberufenden dortigen Priester verteilen zu lassen, bevor noch die galizischen gr. kath. Priester dahin gehen. Solche Lehrbücher könnten diesen Priestern zum Leitfaden dienen, und die Nichtunirten würden sich für den Unterricht um so empfänglicher zeigen, als man ihnen denselben nach den Büchern ertheilen würde, die sie von ihrem Bischofe früher schon erhalten haben.

Weil endlich der griechische Bischof in Dalmatien Benedikt Kraglevich seine Bereitwilligkeit zum Übergange zu der katholischen Kirche bereits an den Tag gelegt hat (in welcher Hinsicht er schon als katholisch in spiritu betrachtet werden kann) seine Priester in das Seminarium zu Sebenico einzuberufen, und durch gr. kath. Priester aus Galizien unter seinen Augen (6) zu unterrichten wünscht: so wäre es als die dritte Hauptbedingniß der Absendung der galizischen gr. kath. Priester nach Sebenico festzusetzen, daß sie dem Bischof Kraglevich untergeordnet seyn, ihm in allen auf Bewirkung der allgemeinen Union Bezug habenden Angelegenheiten an die Hand gehen, und dießfalls ohne sein Vorwissen und ohne seinen Einfluß nichts vornehmen sollen.

Belangend die Emolumente, welche den nach Sebenico abzusendenden Individuen, zu verschaffen wären, glaube ich unmaßgeblich, daß denselben vor allem Reisekosten bewilligt werden müssen. Jakob Gierowski befindet sich in Wien; Domherr Stupnicki und der Studienpräfekt Jakob Czystynski müssen sich erst dahin begeben. Im Jahre 1817. wurde dem Domherr Stupnicki und seinen zwey Begleitern auf die Reise von Lemberg nach Wien ein Vorschuß von 2500 fl. W. W. bewilligt; ich glaube, daß gegenwärtig für den Stupnicki und für den Jakob Czystynski ein Reisevorschuß von 1600 fl. W. W. gegen zu legende Rechnung anzuweisen wären. Die Reisekosten von Wien nach Sebenico kann ich nicht bestimmen, weil wir die näheren Umstände des

Weges und der Ortschaften, über welche passiert werden muß, nicht bekannt sind. Ich glaube aber, daß die Bestimmungen, welche bei der im Jahre 817. vorgehabten ähnlichen Absendung höchstenorts festgesetzt waren, auch gegenwärtig angewendet werden könnten.

Zu Sebenico wäre jedem der abzusendenden Subjekte, als Lehrern der nichtunirten Priester, nebst freyer Kost und Wohnung in dem dortigen Seminarium, jener Gehalt zu verabreichen, welcher für die theologischen Lehrer erster Klasse an der Lemberger Universität fixirt ist; dieser besteht in 1000 f. Kon. Münze jährlich. In Erwägung, daß besagte Subjekte (7) während ihres Aufenthaltes in Dalmatien von ihren Anverwandten und Freunden so weit entfernt zu bleiben, das an sich mühevoll Geschäft des Unterrichtes der Nichtunirten zu führen, manche von ihrem Berufe unzertrennliche Unannehmlichkeiten zu erfahren und mit aller Geduld zu ertragen haben werden, glaube ich, daß mein unmaßgeblicher Vorschlag über die ihnen zu bewilligenden Emolumente und Gehalte keineswegs überspannt seyn. —

Ad. III.

Der Domherr Stupnicki könnte allerdings zum unmittelbaren Vorsteher des Seminariums zu Sebenico, allein gegen die Bedingniß, ernannt werden, daß ihm die Leitung besagten Seminariums der Bischof Kraglevich selbst übergebe, und er in allen seinen dießfälligen Verrichtungen, sich an den Bischof referire, und selbst unter Leitung dieses Bischofs stehe. Vielleicht wäre es zweckmäßig und ich stelle es der hohen Weisheit Euerer Excellenz anheim, daß Domherr Stupnicki, sobald er sich in Wien die nöthige Kenntniß der illyrischen Sprache erworben haben wird, nach Sebenico allererst allein gehe, um mit dem Bischof Kraglevich und der den Bischof umgebenden Geistlichkeit Bekanntschaften anzuknüpfen, dieselben für sich zu gewinnen, und sich vorläufige Kenntniß der Denkungsart der Dalmatiner zu verschaffen, welche künftighin ihm sowohl, als auch seinen zwey Collegen zur allenfälligen Richtschnur dienen könnte, diese zwey würden ihm alsdann folgen, und alle drey ihren Beruf antreten. Domherr Stupnicki kann auch füglich neben der Direktion des Seminariums, eines der drei Lehrämter. und zwar jenes der Moral- und Pastoral Theologie. übernehmen. Seine Studien, und die praktischen Kenntniße, die er sich bei dem mehrjährigen Seelsorgerdienste bereits gesammelt hat, machen ihn zu diesem Fache ganz geeignet. Für das biblische Studium mit der Dogmatik wäre sodann Jakob Gierowski, für die Kirchengeschichte mit dem Kirchenrechte Jakob Czastyński zu verwenden. In diesem Falle jedoch, wäre der Gehalt des Domherrn Stupnicki, aus Rücksicht auf dessen doppelte Beschäftigung, zu erhöhen, und zwar, wie ich unmaßgeblich erachte auf 1500 fr. Kon. Münze jährlich.

*

Ad IV.

Bei dem Umstande, daß in Galizien tüchtige Trivialschullehrer überhaupt, und insbesondere solche, mit welchen die gr. kath. Pfarrschulen besetzt werden könnten, mangeln, und man muß auf deren Bildung in dem während meiner Leitung der Przemysler gr. kath. Diözes bei der Katedralkirche in Przemysl eingeführten Institute, welches ich auch für die Lemberger Diözes anzuwenden gedenke, begriffen ist: sind hierlandes gegenwärtig keine Trivial-Schullehrer vorhanden, um selbe nach Dalmatien disponiren zu können. Ich bin auch des unmaßgeblichen Dafürhaltens, daß die galizischen Subjekte dem beabsichtigten Zwecke mich füglich entsprechen würden; theils, weil sie sich die illyrische Volkssprache eigen machen, und nebstdem auch die Gewohnheiten und die Denkungsart des gemeinen Volkes in Dalmatien kennen lernen müßten, welche beide Eigenschaften bei den Trivial-Schullehrern, die gewöhnlich von eingeschränkter Bildung sind, schwerlich erzielt werden könnten; theils, weil die galizischen Trivial-Schullehrer, wenn auch bei selben die obigen zwei Eigenschaften zu finden wären, doch immer dem dalmatinischen, noch nicht unirten Volke, als fremde Menschen vorkommen, eben deswegen zu den Gemüthern desselben den rechten Eingang nicht finden, allenfalls auch sich leicht bei ihren eigenen, geschränkten Kenntnissen, gegen die Hauptabsicht, das dalmatinische Volk zur Union mit (9) der katholischen Kirche vorzubereiten, benehmen, und am Ende der allerhöchsten Willensmeinung S-r Majestät, ohne ihr eigenes Wissen und Wollen, hinderlich seyn würden. Gleich wie nun den dalmatischen Griechen ihre eigene Seelsorger belassen, und selbe nur in dem Seminarium zu Sebenico, so viel möglich, unterrichtet werden: ebenso wären auch unter den Eingeborenen Subjekte aufzusuchen und zu Trivial Schullehrern auszubilden. daß könnte füglich ausgeführt werden, wenn bei dem Seminarium zu Sebenico auch ein Institut zur Bildung künftiger Volkslehrer eingeführt werden möchte. Die dahin zu sendenden galizischen gr. kath. Priester könnten auch den Unterricht der dazu gewählten Subjekte übernehmen; oder um diese Priester mit doppelter Beschäftigung nicht zu überhäufen, so könnte ein vierter Priester von hieraus gesendet werden, um das Geschäft der Bildung künftiger Schullehrer in Sebenico zu besorgen. Ich gewärtige in schuldigster Ehrfurcht, die weiteren hohen Befehle Euerer Exzellenz, um falls diese meine Idee Hochdero Genehmigung erhalten würde, einen vierten Priester unter dem galizischen Klerus fürzuwählen, und Euerer Exzellenz nachhaftig zu machen.

Während ich auf Überlegung der Gegenstände, über die ich mich bisher geäußert habe, begriffen war, ist mir das hochgeehrte Schreiben Euerer Exzellenz vom 8-ten l. M. zugekommen.

Ich habe mich einstweilen enthalten, den zur Sendung nach Dalmatien vorgeschlagenen Priestern zu bedeuten, daß sie sich sogleich die Bärte wachsen lassen sollen; theils, weil Eure Exzel-

lenz mir unterm 16. Jänner l. J. befohlen haben, die Angelegenheit der bevorstehenden Sendung nach Dalmatien ganz geheim zu halten, weßwegen ich auch den dazu bestimmten Priestern noch nichts eröffnet habe, um nicht die allgemeine Vorbereitung des Gegenstandes zu veranlassen; theils um die schwachen Gemüther in Galizien (10) zu schonen, welche bey dem Anblick der Bärte jener Priester, um so leichter auf schiefe Zumuthungen kommen könnten, als ihnen die eigentliche Absicht dieser Veranlassung nicht bekannt wäre. — Alle gr. kath. Priester Galiziens trugen vor Zeiten Bärte; ihre Union mit der katholischen Kirche wurde aber deswegen vom lateinischen Klerus in Verdacht gehalten, weil auch die nichtunirten Priester sich die Bärte wachsen lassen; welche bis nun zu, als ein unterscheidendes Kennzeichen derselben angesehen wird. Um sich diesem Verdachte zu entziehen, sind die gr. kath. Priester Galiziens von der Gewohnheit, Bärte zu tragen, nach und nach gänzlich abgekommen.

Seit dem ich auf genaue Beobachtung der Vorschriften des griechischen Ritus bei meiner Geistlichkeit zu bestehen angefangen habe, fing man gleich an, mir eine Neigung für die nichtunirte Kirche zuzumuthen, weil auch diese Kirche die Vorschriften des griechischen Ritus genau befolgt. Ein Anonym aus dem Zolkiewer Kreise, hat mir hierüber unterm 14. März 1816. mit Bezug auf das Erachten des sämmtlichen dortkreisigen Adels, Vorwürfe gemacht. Als ich mich ferner bei Gelegenheit der Einführung der gr. kath. Pfarrschulen geäußert habe, daß der Religionsunterricht in diesen Schulen der gr. kath. Pfarrjugend in der ruthenischen Volkssprache ertheilt werden müsse, worüber auch höchstenorts positiv entschieden wurde, hat man gleich zu behaupten angefangen, daß ich mein Diözesanvolk den benachbarten Russen anzunähern trachte. Diese Behauptung hat auch bei jenen in Galizien Eingang gefunden, denen es nicht unbekannt ist, daß die ruthenische Sprache von der russischen, ebenso wie von der pohlischen sich gar unterscheidet und daß eben dieser Unterschied eine Scheidewand zwischen dem gr. kath. Volke Galiziens einer, dann Russen und Pohlen anderer Seits ausmache. Man hat sogar behauptet, daß ich mit dem russischen Kaiser im Einverständniße stehe, worüber im letztverflorbenen Sommer ein allgemeines Gerücht in Lemberg gieng. — Wann nun die nach Dalmatien abzuschickenden Priester sich sogleich die Bärte wachsen lassen sollten; so würde man wiederum auf dergleichen Zumuthungen verfallen; selbst (11) dem gr. kath. Klerus könnte dieses als sonderbar vorkommen, da bei demselben die Bärte seit langer Zeit außer Gewohnheit sind, und ihm die eigentliche Ursache dieser Veranlassung nicht bekannt wäre.

Ich habe unmaßgeblich angetragen, daß die nach Dalmatien zu sendenden Priester nach Wien einberufen, und dort vorläufig in der illyrischen Sprache unterrichtet werden möchten. Wird nun mein Antrag die höchste Genehmigung erhalten, so wer-

den besagte Priester in Wien die nöthige Zeit gewinnen. um ihre Bärte wachsen zu lassen, und sodann in Dalmatien gehörig zu erscheinen. Ich bitte Euere Exzellenz um die weiteren hohen Befehle hierüber.

Den wohlwollenden Absichten S-r Majestät, die nichtunirten Griechen Dalmatiens zur Union mit der katholischen Kirche zu bringen, ihnen dazu Gelegenheit zu verschaffen, und keine damit verbundenen Auslagen zu sparen, gebührt allgemeine Bewunderung, Ehrfurcht und Dankbarkeit. Von diesen Gefühlen durchdrungen, bitte ich Gott den Allmächtigen, Er möge die Bemühungen S r Majestät um Verbreitung des katholischen Glaubens und um die Sicherstellung der geistigen sowohl, als auch der ewigen Glückseligkeit Höchstdero Völker segnen, und mit erwünschtem Erfolge krönen; den hiezu berufenen Priestern aber meines Klerus die Gnade ertheilen, auf daß sie den väterlichen Absichten S-r Majestät bestmöglichst entsprechen mögen.

Mein aufrichtiger Wunsch, zur Vollziehung und Befestigung der Union in Dalmatien, so viel es nur in meinen Kräften steht, beizutragen, bestimmt mich folgende Ansichten der hohen Beherrschung Euerer Exzellenz in Ehrfurcht vorzulegen. Finden Hochdieselben diese meine Ansichten nicht zweckmäßig, so bitte ich um Nachsicht aus gnädiger Rücksicht, daß ich es doch wohl gemeint zu haben glaubte. (12) Den nichtunirten Griechen Dalmatiens steht gegenwärtig jenes Glück bevor, dessen meine Glaubensgenossen um das Jahr 1595 theilhaftig wurden, als sie aus besonderer Gnade Gottes, ihre Oberhirten und Seelsorgen an der Spitze, zur Union mit der katholischen Kirche übergingen.

Der damalige Metrópolit von Kiew und Halicz Michael Rahoza und alle ihm untergeordneten Bischöfe beehrten bei der Union die Aufrechthaltung aller ihrer Gerechtsame und ihres ganzen Ritus. Dieß wurde ihnen auf immer feyerlich zugesprochenen und hierüber päpstliche Bullen ertheilt. Dem ungeachtet wurde sich in der Folge gegen den griechischen, nun katholisch gewordenen Ritus ganz anders benommen. Man hat getrachtet, diesen Ritus der Verachtung Preis zu geben; die Folge davon war, daß der höhere Adel denselben eigenmächtig verließ, und zu dem lateinischen übergieng — die päpstliche Bulle *Etsi Pastoralis*, eigentlich für die Italo-Griechen, die keine eigenen Ordinariate hatten, und deswegen den lateinischen Ordinariaten unterstanden, verfaßt, wurde auf das hiesige Volk der gr. kath. Kirche, gegen den ausdrücklichen Wortlaut dieser Bulle selbst angewendet, und auf diese Art dem willkürlichen Übertritte besagten Volkes zum lateinischen Ritus offene Thore gelassen.

Es vereinigten sich endlich unsere Kräfte, um die ursprünglichen Zeremonien und Vorschriften des griechischen Ritus zu beseitigen, dafür andere, jenen des lateinischen ähnliche

einzuführen, und dadurch dem griechischen Ritus allmählig seinen gänzlichen Untergang zu zuführen. Dieß Vorhaben gieng um desto leichter von statten, da der gr. kath. Klerus die benötigte Bildung lange Zeit vermüßte, und sich bei seinen Gerechsamten und bei sinem Ritus nicht erhalten konnte. Erst seitdem Galizien unter das miede Szepter des österreichischen Kaiserhauses gekommen ist, erhielt die Geistlichkeit des gr. kath. Ritus die benötigte Bildung, dieser Ritus wurde dem lateinischen gleichgestellt, und die Aufrechthaltung desselben mit vielfaltigen (13) Vorschriften festgesetzt. Selbst die letztverflossene allerhöchste Schlußfassung vom 25-ten Jänner 818, wurde in der Absicht geschöpft, um der häufigen Proselitenmacherei des lateinischen Klerus Einhalt zu thun, und die häufigen Klagen dawider der gr. kath. Geistlichkeit zu beseitigen. Allein der lateinische Klerus in Galizien glaubt, selbst in dieser allerhöchsten Schlußfassung noch immer die Anwendung der Bulle *Etsi Pastoralis* zu finden; und daher kommen die häufigen Forderungen des Lemberger lateinischen Konsistoriums um Entlassung mehrerer Individuen des gemeinen Volkes zum lateinischen Ritus. Ohnlängst sind auf diese Art 60. Individuen des gr. kath. Ritus vom besagten Konsistorium in Anspruch genommen worden; und ich sehe dem Falle entgegen, daß man in der Folge auf Entlassung ganzer Gemeinden meines Ritus zum lateinischen bestehen wird.

Daß die Beeinträchtigung des gr. kath. Ritus auf die Nichtunirten, deren zahlreiche Diözesen in den k. k. Staaten bestehen, einen widrigen Eindruck macht, hat man seit jeher bemerkt, daß dadurch die Verbreitung der Union in Bukowina erschwert wird, weiß ich aus der Erfahrung. — Ich enthalte mich von der weiteren Auseinandersetzung dieses Gegenstandes; würde aber Euerer Exzellenz unendlichen Dank wissen, wenn mir gestattet werden möchte, mich hierüber seine Zeit umständlich äußern zu dürfen. Gegenwärtig erlaube ich mir nur die Bemerkung, daß der gr. kath. Ritus nicht nur wegen seines ehrwürdigen Alterthums, und seiner auf Erbauung der Glaubensgenossen abzielenden Institutionen, sondern auch deßwegen verdient aufrecht erhalten, und gegen jede Beeinträchtigung geschützt zu werden, weil er für die zahlreichen Nichtunirten ein Anhaltspunkt ist, welcher dieselben zur Union mit der katholischen Kirche allein führen kann. Hierauf (14) gründet sich auch mein folgendes, unmaßgebliches Erachten rücksichtlich der Griechen in Dalmatien, daß nämlich denselben bei der Union mit der katholischen Kirche ihr Ritus mit allen seinen Institutionen sicher zu stellen, gegen alle Beeinträchtigung aufrecht zu erhalten und in dieser Beziehung den nach Dalmatien abzusendenden gr. kath. Priestern eine angemäße Instruktion zu ertheilen wäre.

Genehmigen Euere Exzellenz gütigst den Ausdruck der schuldigsten Ehrfurcht und Ergebenheit, mit der ich verharre Euerer Exzellenz gehorsamster Diener

Lemberg den 22-ten Febr. 819.

13.

Hochwürdigster Herr Metropolit!¹⁾

Über die mir von Euerer Excellenz unterm 22. Febr. d. J. gemachten Anträge zur Mitwirkung zur Union der Griechen in Dalmatien, haben S-e Majestät unterm 29-ten d. M. Ihre Entschliessung an mich gelangen lassen. In Folge derselben habe ich die Ehre Euerer Excellenz zu eröffnen:

I. 1) S-e Majestät genehmigen, daß Domherr Stupnitzki als Lehrer der Moral und Pastoraltheologie, und als Direktor des Seminars zu Sebenico; daß Jakob Czystinski als Lehrer der Kirchengeschichte und des Kirchenrechtes, dann Jakob Girowski als Lehrer des Bibelstudiums und der Dogmatik nach Sebenico gesandt werden, endlich daß noch ein vierter Priester ausgewählt und angezeigt werde, welcher die Schullehre in Dalmatien zu bilden, den anderen 3 Priestern in ihren Verrichtungen nach Bedarf beizustehen, und sie im Erkrankungs-falle zu supplieren haben wird.

2) S-e Majestät bewilligen diesen Priestern nebst Wohnung und Kost im Seminar an Gehalt in Conventionsmünze dem Domherrn Stupnitzki Tausend fünf hundert Gulden, jedem der 3 anderen Priester Tausend Gulden.

3) Die Fuhrkosten von ihrem Aufenthaltsorte bis Sebenico werden ihnen vergütet, und es werden ihnen insbesondere während ihres Aufenthaltes in den ältestösterreichischen Provinzen an Diäten bewilligt dem Domherrn Stupnitzki 15 f. jedem der (2) anderen Priester 6 f. in Einlösscheinen.

4) S. Majestät wollen, daß mit Ausnahme des ohnehin in Wien befindlichen Girowski die übrigen Priester sich sobald als möglich nach Wien begeben, um sich hier die Bärte wachsen zu lassen, und die Kenntnis der illyrischen und italienischen Sprache beizulegen und sonach ihr Amt in Dalmatien, mit entsprechendem Erfolge führen zu können.

5) S. Majestät wollen nicht, daß Domherr Stupnitzki in dieser Zwischenzeit als Pfarrer ad S. Barbaram angestellt werde, damit er alle seine Zeit auf die Vorbereitung zu der sobald als möglich anzutretenden Reise nach Dalmatien verwende und als ein Priester, welcher sich den Bart wachsen läßt, auch

¹⁾ На горі дописка митр. Левицького: праес. 23. Apr. 819. Nr. 57. F. IV.

bei den hiesigen unirten, sowohl als nicht unirten Griechen kein Aufsehen erzeuge.

6) S. Majestät finden, daß das Unionsgeschäft zu weit hinausgeschoben würde, wenn damit gewartet werden wollte, bis die dazu zu beauftragenden Professoren der Theologie an der Universität zu Wien brauchbare populäre Lehrbücher verfaßt haben, bis diese Lehrbücher in das Illyrische übersetzt und vorhin ein nach Dalmatien gesandt seyn würden. S-e Majestät haben angeordnet, daß Hofrath Jüstel, sobald die nach Sebenico bestimmten Professoren in Wien angelangt seyn werden, mit ihnen in Berathung nehmen, wie dieser Zweck auf dem kürzesten Wege erreicht werden kann.

7) Diese Professoren sollen allerdings dem im Geiste unirten Bischofe Kraglievich untergeordnet seyn. Da dieser Bischof aber dem äußerlichen Bekenntniße nach noch ein Schismatiker ist, so stellen es S-e Majestät der Überlegung und Verfügung Eurer Excellenz heim, ob Hochdieselben diese Priester nicht cum jurisdictione als pro missione zu versehen für gut finden.

Zur Vollziehung dieser a: h: Weisungen ersuche ich Euerer Excellenz das Nöthige an die betreffenden Priester zu verfügen, damit Stupnitzki und Czystinski, und der 3-te, welchen Euerer Excellenz für den Unterricht der Schullehrer bestimmen werden, sogleich hieher reisen können, wenn ich die zur Reise nöthige Summe werde angewiesen haben, was in wenigen Tagen (3) zu verfügen in der Lage seyn werde. Bei dieser Anweisung werde ich auch den H. Gouverneur von Galizien an die Verwendung der gedachten 3. Priester außer ihrem dermaligen Amte verständigen, damit Eure Excellenz sowohl bei der Absendung dieser Priester, als bei der Disposition über ihre dermalige Ämter keine Schwierigkeiten finden.

Den Pr. Girowski werde ich vorläufig von seiner Bestimmung in Kenntis setzen lassen.

In wieferne Eure Excellenz in Ihrem schätzbaren Schreiben vom 22-ten Fbr. d. J. unangenehm, für die Vermehrung der unirten Griechen in der Bukowina nachtheiliger Verhältnisse erwähnen, dürfen Hochdieselben versichert seyn, daß ich eine abgesonderte genaue Darstellung derselben mit der Aufmerksamkeit und dem Nachdrucke würdigen werde, welche eine Sache an dieser Wichtigkeit verdient.

Ich habe die Ehre mit der vorzüglichsten Hochachtung zu verharren Eurer Excellenz gehorsamster Diener

Saurau.

Wien am 16-ten April 1819.

14.

Гр. Саврас до митр. Мих. Левицького.

Hochwürdigster Herr Metropolit!

Mit Beziehung auf mein Schreiben vom 16. d. Mts. gebe ich mir die Ehre Eurer Exzellenz zu eröffnen: daß ich den Herrn Gouverneur von Galizien unter Einem bei der auf allerhöchsten Befehl zu geschehenen Verwendung des Domherrn Stupnicki und des Studienpräfekten Czystinsky außer ihren dermaligen Dienstleistung in Kenntniß setze und denselben 1800 fr. Einlöspapiere mit dem Ersuchen zusende, sie Eurer Exzellenz zur gefälligen Einhändigung an die genannten zwey, und allenfalls auch dem hieher zu bestimmenden dritten Priester zu übergeben. Eure Exzellenz belieben die erwähnten Priester zur Hieherweise mit der Weisung zu bestimmen, daß sie den erwähnten Reiseanschluß bey ihrer Anherankunft an mich..... sollen. Ich habe die Ehre mit vollkommender Hochachtung zu seyn

Eurer Exzellenz gehorsamer Diener

Saurau.

15.

Відповідь митр. Мих. Левицького мін. Гр. Саврас-ови (16. V. 1819.)

Euere Exzellenz!

Ich gebe mir die Ehre Hochdenselben pflichtschuldigt anzuzeigen, daß ich die hohen Zuschriften Eurer Exzellenz vom 16-ten und vom 26. April d. J. richtig erhalten habe. Auch sind mir 1800 fl. WW. als Reisevorschuß für die nach Dalmatien bestimmten Priester, an den Hl. Landesgouverneur Baron Hauer übermittelt worden.

Der Domherr Stupnicki und der Studienpräfekt Jakob Czystynski schicken sich schon zur Abreise nach Wien an. Stupnicki geht aber noch auf kurze Zeit zu seinem alten Vater im Stanislavover Kreise, um sich bei ihm zu beurlauben. Sobald er zurückkommt, werden beide Stupnicki und Czystynski die Reise antreten. Zur Bildung der Schullehrer in Dalmatien gedenke ich den Katecheten an dem Gymnasium zu Czernowitz in Bukowina, aus der Rücksicht vorzuschlagen, weil er im Wiener k. k. Konvikte mit gutem Fortgange studirt, als Katechet die nöthigen Kenntnisse in Schulsachen sich erworben, und während seines mehrjährigen Aufenthaltes in Bukowina, die Denkungsart, die Gewohnheiten und die Grundsätze der dortigen Nichtunirten, deren Verhältnisse jenen in Dalmatien gewissen-

massen ähnlich sind, kennen gelernt hat, und sich daher in seinen gegenwärtigen Beruf schicken würde. Ich gewärtige jedoch noch nähere Auskünfte über das moralische Betragen des Katecheten Terlecki, und sobald diese zu dessen Empfehlung gereichen, werde ich denselben zur unverzüglichen Abreise nach Wien anweisen, und hierüber Euerer Exzellenz ehrerbietigst anzeigen; da ich mit der schuldigsten Ehrfurcht und Ergebenheit verharre

Euerer Exzellenz

Lemberg den 16. May 819.

16.

Урядове письмо митр. Левицького до еп. Снігурського (16. V. 1819.)

Nr. 61.

Illme ac Reume Dne, Patrone collendissime!

Ex adnexis Suae Excellentiae supremi Cancellarii et Ministri Internorum Rescriptis placebit Illmo ac Reumo, Dno Episcopo perspicere, quod Dnus Alexius Stupnicki gremialis Capituli Premisliensis Canonicus et simul Cathedralis Concionator a Sua Majestate in Directorem Seminarii pro non unitis Dalmatiae presbyteris Sebenici erigendi et simul in Professorem Theologiae Moralis et Pastoralis nominatus sit, quod cum reliquis Professoribus ad Seminarium Sebenicense e clero nostri Ritus Galiciens selectis irremore Viennam, inde autem in Dalmatiam se conferre debeat, quodve muneri ejus, quo hucusque Premisliae functus est ex parte Illmi ac Reumi Dni Episcopi providendum veniat.

Ut itaque Dnus Canonicus Stupnicki itineri Viennam se accingere queat, velit Illmus ac Reumus Dnus Episcopus eundem ab officio Canonici gremialis et cathedralis concionatoris liberare, et post ejus abitum stallo, quod occupabat, pro sua ordinaria jurisdictione providere.

Testor Illmo ac Reumo Dno Episcopo promptitudinem obsequiorum meorum et cum intima propensione persevero Illmi ac Reumi Dni Patroni Collmi obligatissimus

M. L(ewicki).

Leopoli 16. Maji 819.

Illmo ac Reumo Dno Joanni Snigurski Episcopo Premisliensi, Samboriensi et Sanocensi

mundavit *Can. Stupnicki.*

17.

Письмо мін. гр. Саврава до митр. М. Левицького (29. VII. 1819 р.)

194/g. мр. praesent. 8. Aug. 819. Nr. 86. F. IV.

Hochwürdigster Herr Metropolit!

Ich gebe mir die Ehre Euerer Excellenz zu eröffnen, daß Seine Majestät durch allehöchste Entschliebung aus Florenz unter dem 17. d. M. zu genehmigen geruhet haben, daß der Katechet Terlecky den nach Dalmatien abzusendenden Priestern beygegeben, und daß diesen Priestern auch die von Euerer Excellenz im Entwurfe vorgelegte Jurisdiction in der alten servischen (sic) Kirchensprache ausgefertigt werde.

Ich ersuche Euere Excellenz das dem Gemäße ehestens zu verfügen, da es der Wunsch Seiner Majestät ist, daß dieser Priester sobald als möglich an ihre Bestimmung abgehen.

Ich habe die Ehre mit vollkommener Hochachtung zu verharren Euerer Excellenz gehorsamster Diener

Wien am 29. July 819.

Saurau.

An Seine des Herrn Metropoliten von Lemberg Lewicky's Excellenz.

Переписка в справі відкликаних з місії священників (3. V. 1823 р.)

1.

Nr. 461.

Hochwürdigster Metropolit! ¹⁾

Die beyden für die Mission in Dalmatien bestimmt gewesenen Priester Terlecky und Gierowsky haben bereits vor einiger Zeit von Seiner Majestät die Erlaubniß sich nach Wien zu begeben erhalten; durch eine allerhöchste Entschliebung vom 30. v. M. sind sie von einer weiteren Verwendung in Dalmatien in Gnaden enthoben, es ist ihnen bis zu ihrer Wiederanstellung ein Quiescentengehalt mit 500 fr. ab aerario allergnädigst bewilligt und mir ins besondere aufgetragen worden, mit Euerer Excellenz Rücksprache zu pflegen, damit diese beyden Priester möglichst bald, in so weit es ohne Zurücksetzung anderer Individuen, die es mehr verdienen, geschehen kann, eine ihren Fähigkeiten und Eigenschaften angemessene Stellung erhalten, wornach ihnen auch die zum Antritte ihres Amtes etwa gebührende Reisevergütung geleistet werden wird.

¹⁾ На горі дописка митр. М. Левицького: praes. 11. Maji 823. Nr. 39.

Ich gebe mir die Ehre Euerer Excellenz diese allerhöchste Willensmeinung mit dem Ersuchen, auf eine zweckmäßige Anstellung dieser beyden Priester fürzudenken, und mich von den dießfülligen Einleitungen gefällig in Kenntniß zu setzen, und mit dem Beysatze zu eröffnen, daß der Priester Czestinsky dem allerhöchsten Befehle gemäß einstweilen noch in Dalmatien zu belassen sey.

Ich habe die Ehre mit vollkommener Hochachtung zu geharren Euerer Excellenz gehorsamer Diener

Wien am 3. May 823.

Saurau.

An des Herrn Metropolitens v. Lewicky Excellenz.

2.

Відповідь митр. М. Левицького (15. V. 1823 р.)

Nr. 39.

Hochgeborener Graf, Euere Exzellenz!

Mittels hohen Erlasses Euerer Exzellenz vom 3-ten l. M. Zahl 461. bin ich beauftragt worden, auf eine zweckmäßige Anstellung der beyden von einer weiteren Verwendung in Dalmatien enthobenen Priester Terlecki und Gierowski fürzudenken, und hierüber Euerer Exzellenz zu berichten.

Da ich in Kenntniß gesetzt worden bin, daß der Priester Terlecki sich in einem zerrütteten Gesundheitszustande befinde, und die ganze Zeit seit seiner Rückkehr aus Dalmatien unter einer ärztlichen Behandlung in Wien stehe; so glaube ich unmaßgeblich, daß er bis zur Herstellung seiner Gesundheit als Quieszeit zu belassen, zugleich aber anzuweisen wäre sich zu äußern, ob er nach beendigter Kur eine Domvikarsstelle, deren einige, nahmentlich aber die zweyte Dompredigersstelle und die Stelle eines Dompänitenziars, hier in Lemberg seit mehreren Jahren leer stehen, (2) zu erhalten, oder aber, wenn er vielleicht aus Rücksicht seiner geschwächten Kräfte das Landleben vorziehen wollte, alt Seelsorger auf dem Lande angestellt zu werden wünschte. In diesem letzteren Falle wird es dem Terlecki frey stehen, unter so vielen Pfarrereyen des Königlichen, sowohl auch des Privat-Patronats, welche gegenwärtig in allen Gegenden der Diözes vaziren, jene Pfarrerey noch Belieben zu wählen, welche er seinen Kräften und seinen Gesundheitsumständen am angemaßensten finden wird.

In Rücksicht des Priesters Gierowski finde ich ehrfurchtsvoll zu bemerken, daß er Fähigkeiten und Anlagen zum theologischen Lehrfache besitze und daß ihm schon früher aus allerhöchsten Gnaden S-er Majestät gestattet wurde, nach vollen-

deten theologischen Studien im Wiener k. k. Konvikte weiter zu bleiben und sich den strengen Prüfungen aus der Theologie zu unterziehen. Er hatte schon zwey solche Prüfungen im besagten Konvikte bereits mit gutem Erfolge absolviert, als er im Jahre 819. nach Dalmatien berufen, und hiedurch in der Fortsetzung (3) seiner Prüfungen unterbrochen wurde. Er wünscht aber nunmehr das Versäumte nachzutragen, und wird nächstens die dritte strenge Prüfung bestehen.

Wiewohl nun Gierowski, wenn er schon jetzt nach Gallizien zurückkehren sollte, seine Anstellung gleich finden würde, und zwar entweder in dem hierortigen Generalseminarium, wo zwey Studienpräfekten-Stellen vaziren, oder auch in der Przemysler-Diözes, zu welcher er gehört, und wo ihm der H. Bischof Snigurski nöthigenfalls einen Platz bestimmen würde: so nehme ich nur doch die Freyheit Euere Exzellenz um Hochdero gütigste Fürsprache bei S-er Majestät ehrfurchtsvoll zu bitten, womit es dem Priester Gierowski gestattet werden möchte, eine kurze Zeit die er noch zur Vollendung seiner strengen Prüfungen und zur Erlangung der theologischen Doktorswürde braucht, in Wien zu verweilen. und bis dahin den ihm von S-er Majestät huldreichst bewilligten Quieszentengehalt von 500 f. zu genießen. Ich verharre mit der schuldigsten Ehrerbiethung und Ergebenheit Euerer Exzellenz

Lemberg den 15. May 823.

3.

praes. 20. Junii 823. Nr. 53.

468
gm. p.

Hochwürdigster Metropolit!

Über Euerer Excellenz schätzbares Schreiben vom 15. v. M. habe ich den Priester Gierowsky vernommen¹⁾, wie viele Zeit er wohl noch brauchen dürfte um alles zur Erlangung der theologischen Doktorswürde Erforderliche zu vollenden.

Ich gebe mir die Ehre Euerer Excellenz die Erklärung desselben mitzutheilen.

¹⁾ Між актами находить ся письмо Як. Геровського до мін. Саврава, в яким він доносить, що цісар дозволив йому 16. січня 1823. Ч. 448. в письмі, висланім до президії краю в Дальмації, щоби він у Відни піддав ся строгим іспитам з богословя. Тому надіє ся він, що в червни зложить ригорозум з догматики, а на початку падоллиста з церковної історії та церк. права. Опісля буде писати приписану диссертацію, щоби міг в цвітни 1824 р. відбути прилюдну диспуту. Письмо Геровського має дату 28. V. 1823 р.

Ich finde es, obwohl nicht durchaus nothwendig, doch sehr zukömlich, daß er die strengen Prüfungen an der Wiener Universität, an welcher er studiert hat, vollende. Es ist aber ziemlich gleichgültig, wo er seine Dissertation schreibe, und die öffentliche Disputazion mache, was auch ganz wohl in Lemberg geschehen kann.

Wenn ich daher gleich nicht dagegen bin, daß Gierowsky bis November d. Js. in Quieszentenstand, als bis zu dem Zeitpunkte der Zurücklegung seiner strengen Prüfungen bleiben, so glaube ich doch wünschen zu sollen, daß er alsdann aus dem Quieszentenstand in eine wirkliche Verwendung, nach welcher auch er sich sehnt, eintrete.

Ich ersuche Euere Excellenz dem gemäß das Nöthige, auch allenfalls an den Herrn Bischof von Przemisi zu verfügen, daß ich den Priester Gierowsky unter Einem davon in Kenntniß setze.

Über den noch immer bedeutend kranken Priester Terle(c)ky kann wohl eher, als seine Gesundheit hergestellt ist, nichts verfügt werden. Ich beauftrage ihn unter Einem sich über den Stand seiner Gesundheit mit Ende September d. Js. an mich auszuweisen.

Ich habe die Ehre mit der vorzüglichsten Hochachtung zu seyn Euerer Excellenz gehorsamster Diener

Wien 5-ten Juni 1823.

Saurau.

4.

473/gm. p.

praes. 20. Junii 823. Nr. 53.

Hochwürdigster Metropolit!

Seine Majestät haben mit allerhöchstem Kabinettschreiben vom 11. d. Ms. den griechischen Priester Jacob Czestinsky von seiner bisherigen Bestimmung in Dalmazien allergnädigst zu entheben, und zu befehlen geruht, daß derselbe gleich seinen Gefährten, den Priestern Gierowsky und Terlecky, von dort zurückkehre, um in Galizien, oder wozu er geeignet ist, verwendet zu werden.

Derselbe hat demnach, so wie es den beiden oben genannten Priestern allergnädigst zugestanden worden ist, bis zum Tage dieser allerhöchsten Entschließung den Gehalt mit 1000 fr. nebst dem Kostgelde täglicher zwei Gulden zu genießen, vom Tage der allerhöchsten Entschließung aber einen Quieszentegehalt mit jährlichen fünfhundert Gulden Conv. Münze bis zu seiner Wiederaufstellung zu beziehen.

Indem ich unter Einem an den Herrn Militär und Zivilgouverneur in Dalmazien, Baron Tommassich das Nöthige erlasse, damit Czestynski zu seiner ungesäumten Hieherreise angewiesen

werde, gebe ich mir die Ehre, Euere Excellenz zu ersuchen, auf die möglichst baldige (2) angemessene Anstellung dieses Priesters der allerhöchsten Willensmeinung Seiner Majestät gemäß, den geeigneten Bedacht zu nehmen und mich von der Einleitung, welche Sie dießfals zu treffen finden, gefälligst in die Kenntniß zu setzen. Ich habe die Ehre mit vorzüglicher Hochachtung zu geharren

Euerer Excellenz gehorsamster Diener

Saurau.

Wien am 13. Juny 823.

5.

Відповідь митр. Мих. Левицького (21. VI. 1823. р.).

Nr. 53.

Hochgeborener Graf, Euere Exzellenz!

Nachdem S. Majestät mit allerhöchstem Kabinettschreiben von 11. d. M. den Priester Jakob Czestynski von seiner bisherigen Bestimmung in Dalmazien allergnädigst zu entheben geruhet haben; und da die Studienpräfektenstelle bei dem hierortigen gr. kath. General Seminarium, welche Czestynski vor seiner Abreise nach Dalmazien bekleidete, bis nunzu aus Mangel benöthigter Subjekte nicht besetzt werden konnte: so zeige ich hiemit Euere Exzellenz, in Folge des hochgeehrten Auftrags vom 13-ten l. M. Zahl 473. ehrerbietigst an, daß Jakob Czestynski nach seiner Rückkehr wiederum als Studienpräfekt bei dem General-Seminarium angestellt werden wird.

Ich verharre mit der schuldigsten Ehrfurcht und Ergebenheit. Lembergden 21-ten Juny 823.

6.

500/gmp.

praes. 6. 8-bris 823. N. 91. F. IV.

Hochwürdigster Metropolit!

Aus meinem Schreiben vom 5-ten Juni d. Js. Zahl 468/g. ist es Euerer Exzellenz gefälligst erinnerlich, daß ich den in Wien anwesenden Priester Basil Terlécki angewiesen habe, über den Stand seiner Gesundheit mit Ende September d. Js. an mich die Anzeige zu erstatten.

Terlecki stellet nun kläglich vor, daß er noch nicht hergestellet sey, und daß er, laut des gleichzeitig beigebrachten ärztlichen Zeugnißes, zur gänzlichen Hebung seiner Drüsenkrankheit sich nächstens einer zweiten Operation wird unterziehen müssen, wovon sich jedoch die Ärzte den glücklichsten Erfolg, und sofort seine gänzliche Genesung versprechen.

Bey solchen Umständen bin ich in der Lage versetzt, dem Terlecky einen weiteren Termin bis Ende Dezember d. Js. zur gehörigen Ausweisung seines Gesundheitszustandes zu gönnen; wo ich sodann die Ehre haben werde Eu. Excellenz von dem dießfälligen Erfolge in die dienstfreundschafftliche Kenntniß zu setzen; der ich übrigens mit vollkommenster Hochachtung geharre Euerer Excellenz gehorsamster Diener

Saurau.

Wien am 29. September 823.

An des Herrn Metropolit von Lewicky Excellenz.

7.

505/g. m. p.

praes. 11. 9-br 823. Nr. 96.

Hochwürdigster Metropolit!

Der Priester Jacob Gierowsky hat in dem Anbuge gebethen, seinen ihm zur Ablegung der strengen Prüfungen aus der Theologie bewilligten Termin auf 3. Monate verlängern zu dürfen, weil er durch eine ihm zugestossene Krankheit in der erforderlichen Vorbereitung zur strengen Prüfung zurückgesetzt worden ist. — Ich wünsche vor einer weiteren Verfügung die schätzbare Wohlmeinung Euerer Excellenz über diese Bitte zu erfahren; gebe mir daher die Ehre Hochdieselben darum zu ersuchen und mit der vollkommensten Hochachtung zu geharren Euerer Excellenz

gehorsamer Diener

Saurau.

Wien am 5-ten Novbr. 823.

8.

Відповідь митр. Мих. Левицького (19. XI. 1823 р.).

Nr. 96.

Hochgeborener Graf!

Mittels hochverehrten Erlasses Euerer Excellenz vom 5-ten Juny d. J. Zahl 468 in die Kenntniß gesetzt, daß der Priester Jacob Gierowski bis November d. J. als bis zu dem Zeitpunkte der Zurücklegung seiner strengen Prüfungen, in Wien bleiben dürfe, daß es aber der hohe Willé Euerer Excellenz sey, daß er alsdann aus dem Quieszentenstand in eine wirkliche Verwendung eintrete, habe ich meine Aufmerksamkeit dahin gerichtet, um ihm nach seinem Hiereintreffen eine zweckmäßige Anstellung zu verschaffen. Es hat sich auch gegenwärtig die erwünschte Gelegenheit dazu ergeben. Der Professor des biblischen Studiums

neuen Bundes an der hierortigen Universität Martin Barwinski wird nehmlich zum Domscholaster befördert, und ich habe das theologische Directorat geneigt gefunden, den Priester Gierowski zum Supplenten der Lehrkanzel zu verwenden, wenn er nur hier zugegen wäre.

Daher äußere ich mich, in Folge hohen Erlasses vom 5-ten l. M. Zahl 505. dessen Beilagen ich hiemit ehrerbietigst zurücksende, dahin, daß Gierowski seine ihm noch erübrigende strenge Prüfung aus der Theologie, in Lemberg füglich nachtragen (2) könnte, und daher insofern nur die ihm zugestossene Krankheit seiner Abreise von Wien nicht im Wege stünde, derselbe anzuweisen wäre, die hier zu seiner Anstellung vorhandene Gelegenheit nicht zu versäumen, sondern sich am ehesten nach Lemberg zu begeben.

Ich verharre mit der schuldigsten Ehrfurcht und Ergebenheit Euerer Excellenz.

Lemberg den 19-ten 9-ber 823.

9.

511. gmp.

praes. 8. X-br. 823. Nr. 109. F. IV.

Hochwürdigster Metropolit!

Es ist mir angenehm Euerer Excellenz in Beantwortung Ihres schätzbaren Schreibens vom 19. v. Ms. eröffnen zu können, daß der Priester Jacob Gierowsky sich gegen mich erklärt hat, daß er, um den gütigen Absichten Euerer Excellenz zu entsprechen, sich unverzüglich nach Lemberg begeben, und das Amt eines Supplenten der Lehrkanzel des Bibelstudiums neuen Testaments bereitwilligst annehmen wird.

Ich habe die Ehre mit vollkommenster Hochachtung zu geharren

Euerer Excellenz gehorsamster Diener

Saurau.

Wien am 2. Dzbr. 1823.

10.

Hochwürdigster Herr Metropolit!

Der gr. kath. Priester Jakob Gierowski, welcher auf a. h. Befehl Seiner Majestät durch einige Zeit in Dalmazien verwendet worden ist, und sich gut betragen hat, kehrt über die Aufforderung Euerer Excellenz nach Lemberg in der Hoffnung zurück, daß er beim Lehramte werde angestellt werden.

Da der Herr Minister des Inneren denselben unterm 2-ten d. M. Z. 511. zur Berücksichtigung empfohlen hat, so lade ich Euere Excellenz ein, diesen Priester bei seinem Einlangen anzu-

weisen, daß er sich in vorkommenden Erledigungsfällen um das Lehramt, zu welchem er die nöthigen Eigenschaften besitzt, in Kompetenz zu setzen habe.

Sollte derselbe jedoch zum Lehramte nicht so ausgezeichnet qualificirt seyn, um fähigeren Mitkompetenten vorgezogen zu werden, so wäre zur Ersparung des ihm dermahl bewilligten bedeutenden Quieszentengehaltes jährlicher 500 fr. auf dessen anderweite Unterbringung in der Seelsorge vorzudenken.

Lemberg am 9-ten December 823.

Taafe.

An S-e des k. k. wirkl. geheimen Rathes, und gr. kath. Herrn Metropolitens von Lewicki Excellenz.

11.

Nr. 111.

Ad Illmum Reum Dnum Joannem Snigurski Episcopum Premisliensem, Samboriensem et Sanocensem.

Illme ac Reume Dne!

Intimationis de reditu presbyteri Dioecesanii Premisliensis Jacobi Gierowski ab Excelso CR. Praesidio Guberniali dt. 9. m. c. Nr. 10319. acceptae Copiam Illmo ac Reumo Dno Episcopo pro officioso usu et notitia in adnexo communico.

Cum autem spes sit, ut presbyter Jacobus Gierowski proxime ad supplendam cathedram studii bñblici N. T. in Universitate Leopoliensi adhibeatur; proinde postquam Premisliae comparuerit, velit Illmus ac Reumus Dnus Episcopus eum informare, quod CR. Directoratui studii theologiae Leopoliensi insinuare se debeat.

Leopoli 13. X. br. 823.

M. Lewicki.

12.

9653.

praes. 5. X. br. 824. Nr. 135.

Hochwürdigster Herr Metropolit.

Der griechisch katholische Weltpriester und Supplent der an der hiesigen Universität erledigten Lehrkanzel des Bibelstudiums d. N. B. Jakob Gierowski, hat sich der Konkursprüfung für diese Lehrerstelle in Lemberg unterzogen.

Ich ersuche Euere Excellenz Sich bestimmte und sichere Notizen verschaffen zu wollen wie *a*) die religiösen *b* die politischen Grundsätze, *c* der Lebenswandel, *d* der Ruf dieses Competenten beschaffen seien, vorzüglich aber, ob derselbe in einer geheimen Gesellschaft sich befinde, oder jemals zu solchen gehört habe.

*

Von dem Resultate belieben mich Euere Excellenz mit thunlichster Beschleunigung in die Kenntniß zu setzen.

Empfangen Hochdieselben den erneuerten Ausdruck meiner ausgezeichneten Hochachtung.

Taaffe.

Lemberg am 1-ten December 1824.

13.

Відповідь митр. М. Левицького (6. XII. 1824.)

Nr. 135.

F. IV.

Euere Excellenz.

So wie der gr. kath. Priester Jakob Gierowski, schon als Zögling des Wiener h. h. Konvikts, in Rücksicht seiner Frömmigkeit, seiner Sitten und seiner fleißigen Verwendung auf die Studien von dem Konviktsdirektorate stets belobt wurde und nach vollendeten Studien auf a. h. Befehl S-er Majestät durch einige Zeit in Dalmazien verwendet, in Erwägung seines guten Betragens von S-r Excellenz dem H. Minister des Inneren, laut hoher Präsidial-Eröffnung von 9-ten X-ber 823, Zahl. 10.319. zur Berücksichtigung empfohlen zu werden verdiente; ebenso verdient dieser Priester auch gegenwärtig, seit dem er die an der hiesigen Universität erledigte Lehrkanzel des Bibelstudiums des N. B. supplirt, in jeder Hinsicht empfohlen zu werden und daher finde ich es meines Dienstes zu seyn, in Erledigung des hohen Erlasses Euerer Excellenz (2) vom 1-ten empfangen am 5-ten d. M. Zahl 9653. zu bestättigen, daß sowohl *a* die religiösen, als auch *b* die politischen Grundsätze, dann *c* der moralische Lebenswandel und *d* der Ruf des Priesters Jakob Gierowski gut seyn, endlich auch, daß er weder in einer geheimen Gesellschaft sich befinde, noch jemahls zu einer solchen gehört habe.

Genehmigen Hochdieselben den Ausdruck der schuldigsten Verehrung, mit der ich verharre Euerer Excellenz

Lemberg den 6-ten X-br. 824.

II. Грамоти митр. Мих. Левицького для крил. (Ступницького.

1.¹⁾

Michael Lewicki

Metropolita etc.

Dilectissimo in Jesu Christo Filio, Reverendissimo Alexio Stupnicki, Canonico gremiali Ecclesiae cathedralis graeco-cathol.

¹⁾ Ся грамота пис. рукою еп. Снігурського. Отсю і слідує грамоту написано для ужтку місії дня 1. IV. 1818 року, як се

Premisliensis, salutem in Domino et Archi-praesuleam Benedictionem.

Potentissimus a Deo custoditus Imperator Franciscus I., fidelis et prudens dispensator, quem Dominus constituit supra famulitio suo (Luc. 12. 42.), ut super eo vigilaret et sollicito curaret, tanquam Vicarius Dei in terris, cujus primaria et magna obligatio est, omnibus viribus Regnum Dei in ditionibus sibi subjectis propagare, atque fidem catholicam, sine qua impossibile placere Deo (Hebr. 11. 6) in puritate et integritate conservare, qualis ab ipso Christo Domino salutis nostrae causa incarnata, plantata, a S. Apostolis in virtute signorum et miraculorum vi Spiritus Dei in terra annunciata et propagata ac Martyrum sanguine confirmata. (Existente primogenito Filio), super aedificato fundamento Apostolorum et Prophetarum ipso summo angulari lapide Jesu Christo, in templum sanctum in Domino (Ephes. 2. 20.) potenti hac dextra sua conservare, adjuvare, extollere, contra omnes insidias fortiter protegere ac ad illam veram arcam Novi Foederis ducere, extra quam salus non est.

(2) Hic igitur pius ad Deo dilectus potentissimus Imperator Franciscus I. prospiciendo saluti et felicitati suorum subditorum dignatus est nostrae humilitati suam piam et sinceram intactionem manifestare, ut ex Archi-Dioecesi Nostra Metropolitana eligeretur Presbyter plenus Spiritu Apostolico, zelo sacerdotii et sollicitudine salutis animorum humanorum, qui Presbyter in Dalmatiam cum potentissimo Imperio Austriaco neo-coniunctam provinciam iret, ac incolas ejates graecum ritum profitentes, sed cum Ecclesia catholica communionem non habentes, in sinum sanctae catholicae apostolicae Ecclesiae reduceret, ministerium ecclesiasticum secundum diversos ordinum gradus ad administrationem sanctorum et divinorum mysteriorum et ad regimen ecclesiasticum ordinaret et confirmaret, incolas ejates expertis animarum curatoribus; determinata iisdem sustentatione custodiret; scholas pro institutione juventutis ordinaret, atque omni conatu curaret et efficeret, ut incolae Dalmatiae amplius non sint fluctuantes et circumferantur omni vento doctrinae in nequitia hominum, sed ut crescant veritatem facientes in caritate, per omnia, qui est caput Christus, donec occurramus omnes in unitatem

видно в окремої записки еп. Снігурського: „N. 29. Perillustri Adm. Rdo Alexio Stupnicki, Canonico Gremiali Capituli Cathedralis Ritus Graeco-catholici Premisliensis. Nobis in Christo Dilecto: Ut exoptatus finis etc. Dabamus Premisliae die 1-a Aprilis 1818“. — Далше йдуть дописки переписчиків: mundavit: Marszalkiewicz, Dupplicatum mundavit Sosnowski 8. Junii 1818. Leopoli“.

fidei et agnitionem filii Dei, in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi (Ephes. 4 13—15.) Provocatio haec potentissimi Imperatoris benignissime ad nos exmissa, eo majori gaudio spirituali et laetitia replevit cor nostrum, quo Dei gratia super candelabro Ecclesiae Christi constituti, magis et sincerime optamus, ut (3) luceat lux fidei orthodoxae omnibus in tenebris incredulitatis aut erroris sedentibus (Luc. 1 19.), ut occurrant omnes in unitatem fidei et agnitionis filii Dei (Ephes. 4. 13), ut compleatur oratio Dei Salvatoris, qui consummata ultima cum discipulis Apostolis suis mysteriosa coena, sublatis ad coelos oculis, dixit: Sancte Pater, conserva illos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint unum, sicut et nos: (Joan. 17. 1—11) ut impleatur dictum ab illo: alias oves habeo, quae non sunt ex ovili hoc, et illas nos oportet adducere et vocem meam audient et fiat unum ovile et unus pastor. (Joan. 10. 16). — Huic igitur mandato gratiosissimi Patris Patriae intimo cum gaudio pro viribus nostris satisficientes, — Te dilecte in Christo Fili Alexie Stupnicki, cujus prudentia, zelus pro obligationibus ordinis ac puritas morum Nobis abunde nota sunt, ex Clero saeculari Hierarchiae Nostrae Metropolitanae elegimus et vi harum Litterarum pro s. missione et praedicatione in provinciam Dalmatiae ad incolas graeci Ritus destinavimus et destinamus; rogantes et mandantes Tibi in Domino, ut verum lumen fidei in illis partibus Regni Illyrici iterum resuscites, in quibus illud ab initio Magnus Gentium Doctor et praedicator Evangelii S. Apostolus Paulus accendit, qui ab Jerusalem et circum, usque ad Illyricum implevit Evangelium Christi. — Rogamus Te in Domino, ut ad exemplum Sanctorum Apostolorum et virorum apostolicorum vitam agas, in omnibus exhibens se sicut ministrum Dei in patientia multa, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in laboribus, in vigiliis, in prudentia, in longanimitate, in bonitate, in Spiritu sancto, in caritate non ficta (2. Corinth. 6. 4—6), ut homines, inter quos versaberis, et videant et persvadeantur, quod unicum Tuum studium sit, saluti aeternae animarum ipsorum commune auxilium adferre. — Oramus igitur sincere Patrem luminum, a quo omne datum bonum, et omne donum perfectum desuper est. (Jacob. 1. 17), ut requiescat in Te Spiritus Dei, Spiritus sapientie et intellectus, Spiritus consilii et fortitudinis, Spiritus scientiae et pietatis (Isaiae 11. 2) et secundum magnam suam misericordiam efficiat, ut semen Verbi Dei per Te anuntiati, cadat in terram bonam, et prodiens ferat fructum centuplum (Luc. 8. 8.)

Ad hoc salutare propositum et consecutionem multiplicium fructuum hujus sanctae missionis, comittimus Tibi necessarias

ad hoc ministerium sacrum potestates, pro quibus speciale Instrumentum Tibi extraderimus.

Praeterea Tibi et universo populo Dalmatiae impertimur Nostram Archi-praesuleam benedictionem. Pax fratribus et caritas cum fide a Deo Patre et Domino nostro Jesu Christo, gratia cum omnibus diligentibus Dominum Jesum Christum in incorruptione. Amen.

II¹⁾.

Michael Lewicki, divina Miseratione Metropolita Haliciensis, Archiepiscopus Leopoliensis, Eppus Camenecensis, Premisliensis, Samboriensis et Sanocensis, S. C. R. et Apostolicae Majestatis actualis intimus status Consiliarius dilecto Nobis in Christo Domino Filio Reverendissimo Alexio Stupnicki, Canonico gremiali Ecclesiae Cathedralis ritus graeco-catholicae Premisliensis Salutem in Domino, Nostramque Archi-praesuleam Benedictionem.

Ut exoptatus finis missionis sacrae ad inclytum Regnum Dalmatiae, ad quam dilectionem tuam per speciale Instrumentum designavimus eo certius auxiliante Divina gratia obtineri, atque Sancta catholica et apostolica Ecclesia filiis et filiabus, post liminio ad eam venientibus, in occursum exire, eosdem affectu materno complecti, et super reditu eorum earumve cum omnibus in fide fortiter stantibus laetari queat, necessarium in Domino iudicavimus conferre dilectioni tuae ad preces Tuas nobis sub 24. Januari 817 humillime exhibitas, omnes et singulas eas facultates ordinis et iurisdictionis, tum eam vicariam potestatem, quae Tibi, qua Missionario necessariae in id sunt: ut gravi destinationi Tuae correspondere, piissimis votis Augustissimi Imperatoris et Domini Nostri Clementissimi, desiderio quoque cordis nostri, nec non positae in dilectione Tua fidutiae, satisfacere valeas; prout re ipsa Instrumento praesenti conferri dilectioni Tuae potestatem:

a) Celebrandi in quo libet convenienti loco divinum officium et utendi in eodem hypogenatio, erigendi et benedicendi Altaria fine peragendi super iis decenter adoratis incruentum novae legis sacrificium, consecrandi vasa ad usum altaris destinata, benedicendi paramenta Ecclesiastica, campanas, oratoria, coemeteria, fundamenta Templorum et Tempa instaurata ac ritui graeco catholico convenienter exornata.

b) praedicandi omnibus bonae voluntatis hominibus verbum divinum et docendi eos, quae sit voluntas Dei bona et beneplacens et perfecta (ad Rom. 12. v. 2.); quaenam sint media salutis praestita nobis ad Redemptore nostro Christo

¹⁾ Ціла ся копія переписана чоловіком, що латинську мову мало знав, в чого вийшли похибки.

Jesu, qui factus est nobis via, veritas et vita; indicandi illis, quatenam sit illa inexpugnabilis petra, super quam aedificavit Christus Ecclesiam Suam, adversus quam juxta divinum ejus effatum nec portae inferi praevalebant (Math. 16. v. 18.)

c) Catechezandi parvulos ad erudiendum eos in rudimentis fidei orthodoxae; ad ingerandum tenerris eorum animis filialem Dei timorem, qui est initium sapientiae, adsvfaciendum eos reverentiae et pietati erga Deum, quae fundamentum est, probitatis morum et virtutis erga homines, ne secus excrescant infirmitatem, incorribilem (2) et verificeat illud spiritus sancti effatum: adolescens iuxta viam suam etiam cum senuerit, non recedet ab ea (Proverbiorum 20. v. 6.)

Damus porro dilectioni Tuae potestatem

d) suscipiendi ad sinum ecclesiae catholicae, secundum praescripta euologica, omnes personas singulares et morales, quae agnita veritate doctrinae catholicae, operante in illis gratia Spiritus Sancti Domini vivificantis animum redeundi ad eam manifestaverint, et obstringendi eos, ad tenendam firmiter hanc salutis anchoram, quam quicumque dimiserunt, naufragaverunt (Pauli I ad Tim. I v. 19.)

e) Examinandi presbyteros ad sinum ecclesiae catholicae redeunt, super scientia et moribus eorum, et adhibendos eos pro subjectiva eorum indole ad curam animarum, providendique eos Nomine Nostro Instrumentis, munitis sigillo missionis, cujus usus dilectioni tuae per praesentes quoque conceditur.

f) Administrandi Sacramenta juxta ritum graeco-catholicae Ecclesiae, omnesque Sacras functiones in Ecclesia receptas et usitatas sive in curam animarum incidentes, sive ad elevandum fidelium ad Deum animos inservientes peragendi, eosque administrare et peragi faciendi.

g) Ligandi et solvendi, seu denegandi in Sacro poenitentiae Tribunalis absolutionem sacramentalem illis, qui defectu verae contritionis laborant, absolvendi vero ab omnibus Nobis quoque reservatis peccatis et censuris ecclesiasticis, poenitentes vero contritos imposita eis congrua satisfactione et obligatione faciendi dignos fructus poenitentiae.

Et cum dilectio Tua effectuandis omnibus cum gravi missionarii officio conexas obligationibus solus nequitiam sufficeret et propterea Adm. Rdos Presbyteros Sabbatium Harasiewicz Seminarii generalis r. g. c. Leopoliensis poenitentiarium, tum Joannem Czestynski in eodem Seminario studiorum praefectum in adjutores Tuos Tibi sellegisti, Eosque Nobis humillime proposuisti, idque nos rati habuerimus et ratibeamus ea propter,

h) extendimus jurisdictionem tuam in praefatos Presbyteros, eisdemque autoritate Nostra (3) Archi Praesulea ordinamus, ut dilectioni Tuae tanquam a Nobis delegato Missionario debitam reverentiam et oboedientiam exhibeant; unitis tecum viribus

cooperentur ad obtinendum exoptatum Missionis hujus finem; tanquam boni operarii evellant una tecum sentes et tribulos in agro Domini excretos, sustineant una Tecum obtuta denarii mercedis aeternae actum diei in excolenda Christi vinea, quod ut fiat precamur supplices ab illo, qui dedit incrementum illis, quae Paulus plantavit. Appollo rigavit et damus vobis Archipastoralem Benedictionem.

3.

МІХАИЛЪ ЛЕВЪЦКІЙ

Мѣтїю Бжїю Митрополитъ Галицкій Архі-Єпіпъ Львовскій, Єпіпъ Каменецкій, Єгѡ Кесарско-Царскагѡ ѿ Апѡск. Величества Дѣйствиельный Тайный Сокѣтникъ.

Возлюбленнымъ ѡ Хрѣтѣ Гдѣ Презвѣтеремъ причестномъ престѡльной цѣркѣ Перемислской греческо-кадолическагѡ Бержда сосѣдателнѡ крилошанѡ Ягѣію Стѡпникѡмъ, честнымъ Презвѣтеремъ: Іаковъ Честинскомъ къ греческо-кадолической Львовской Семінарїи оученїа правїтелю, Васїлію Терлѣдкомъ Гїмназїи Черновїцкой Бѣровчителю, таже Іаковъ Герѡвскомъ Кесарско-Царскаго Бѣнскагѡ питалища совершеннѡ оученикъ — здравїе ѿ наше Архі-Єрейское благословенїе.

Всепресѣтлѣйшїй ѿ Великодержавный Императоръ Францѣшокъ І. ѡкѡ вѣрный строитель ѿ мѣдрый, єгоже постави Гдѣ надѣ челадію своєю єже вѣкти ѿ нещїса ѡ ней. ѡкѡ Бжїи на зѣмли мѣстѡвлюстителъ ємѡже перкам ѿ высочайшаа должностъ єсть Царствїе Божїе въ странахъ державы своєю всѣми силами оумножати, православною кѣрѡ вѣзѣ неже не розмѡжно єсть оурѣдїти Бгѡ чїстѡ, цѣлѡ ѡкоже бѣсты Іиса Хрѣта Бга истинна нашегѡ радї спасенїа вочеловѣчшасѡ благоѣствованна, сватѣми єгѡ Апѡстолы въ силѣ знаменїи, ѿ чѣдєсъ сілою Дѣа Бжїа къ концї вселеннѡа произнесїнна, ѿ свидѣтельствомъ крѡке сватѣхъ Мѣченикѡ знаменанї въ, всакою рѣвностїю влюстї ѿ храпити; свѣшѣ ємѡ прочее первороднѡ сынѡ цѣркѡ стѣмъ, цѣркѡвъ тѣю кадолическѡю назданнѡю на основанїи Апѡлѣ, ѿ Прѡркѡ свѣш краєгѡлнѡ самѡмъ Іисѡ Хрѣтѡ ѿ немѣже всако созданїе составлѣемо растѣтѣ въ цѣркѡвъ стѣю ѿ Гдѣ сілою дїснїцы своєю воздержати, соблюдати, ѿ превознесїти ѡ всакагѡ насїлїа хрѣберѡ зашищати ѿ застѣпати,

къ сѣмъ истинномъ кораблю новѣго завѣта виѣ когѣ нѣсть спасенїа всѣ и ниже овладѣтъ народы образомъ первоначалнаго въ христїанѣхъ великаго царя Константина приводїти.

Сїи оубо все-пресвѣтлѣйшїи Императоръ Францѣшокъ исполнь страха Бжїа и ревности вѣры католїческой, прилжающїи ѡ истинномъ благополѣчїи людей своихъ оудостоїль єсть смиренїе наше всемилостивѣйшимъ возвѣщенїемъ оусерднаго желанїа своѣго; да изверѣмъ ѡ Мїтрополїтской Іерархїи нашїи Пресвѣтеры духа апостолска, ревности свашенства и спасенїа дшї исполнены. воже имъ въ страны Далматїискїа преславной Имперїи Австрїйской присообщены преселитса, жителї тамошнихъ въ нѣдра єдиныхъ свѣтыхъ соборныхъ и Апостолскїа Цѣркве, и въ пославанїе видимыхъ тойже Цѣркве главы блаженнаго Петра Апостола истинна въ Іерархїи наследника привернѣти, свашенникѡмъ и мїранѡмъ тамъ жителствующимъ оудобнѣ пѣть соединенїа вѣры оуготовїти, дшкѡныхъ ѡ дшяхъ попеченїе имѣющїхъ, полченїа єще чїна свашенства желающихъ прилѣжнѡ наставляти, оучїлища народнаа къ шевченїю юности оустроїти, и оутверждати: такоже всѣчески єдѣти и надзирати, да людїе странъ Далматїйскихъ не бывають котѡ (2) младенцы оумомъ влающе и скитающе всѣкимъ вѣтромъ оученїа — но истинствюще въ любви да возрастѣтъ въ негѡ въ всемъ иже єсть глава Хрѣтосъ — дондеже достїгнѣтъ всї въ соединенїе вѣры и познанїа Сїа Бжїа, въ мѣжа совершенна, въ мѣрѡ возраста исполненїа Хрѣтова.

Возванїе сїе Сгѡ Величества Императора намъ всемилостиво низпосланное неизреченнымъ востиннѡмъ веселїемъ сѣрдце наше исполни, понѣже Бжїею милостїю на свѣщницѣ Цѣркве Хрѣтовой поставленны оусерднѡ молимса и желаемъ да посѣтитъ востокъ съ вышне и просвѣтитъ въ тмѣ и сѣни смѣртнѣй сѣдѡщїа, невѣдѣнїемъ или заблудѣнїемъ омраченнаа, да достїгнѣтъ всї въ соединенїе вѣры и разума Сїа Бжїа, да исполнитса молитва єгѡ иже по тайнѣ съ Апостолами своимъ вечерї возведѣ очї свои на небо и речї: Оче стѣи соблюди ихъ во имя Твое, ихже далъ єси мнѣ да єдѣтъ єдино ѡкоже и мы, и да сѣдѣтса иное єгѡ прореченїе: И нынѡ овицы имамъ ѡже не сѣтъ ѡ дворѣ

сѣгш ѿ тѣа ми подобаетъ привести ѿ гласъ мой оуслышатъ; ѿ едетъ едино стадо, ѿ единъ пастырь. Боговоленно оубо благочестѣаго ѿ всемилостивѣйшаго Императора хотѣнїе съ внѣтрною нашею радостїю елику по намъ сотворити желающе; вѣсь возлюбленнїи ѿ Хртѣ Пресвѣтеры, ѿхуже въ повченїи исквсныхъ, въ рѣвности савженїа священническа непоколебимыхъ, въ благонаравнїи житїа постоаннхъ свѣрѣтающе, ѿ Митрополїческой Иерархїи нашей избрэхомъ ѿ настоящимъ писанїемъ оубрѣхомъ, коуже пѣтешествовати вамъ во предѣлахъ Далматїйскїа ѿ жителствюущымъ тамо людемъ вѣрш Хртосъ по чїнш греческомъ исповѣдающымъ, слово истинны ѿ соединенїа стѣагш проповѣдати.

Молимъ вы оубш ѿ наказземъ ѿ Гдѣ, да потщїтесѣ сѣа Иалїрійскїа страны ѿзарити пакн оубѣмъ истиннымъ вѣрш свѣтїломъ еже, перѣте въ предѣлахъ тѣхъ великїи Апостоль Павелъ возсѣа: ѿку ѿ Иерлїма ѿ скрестѣ даже до Иалїрїа исполнїти вѣговѣтствованїе Хртоса.

Молимъ пакн ѿ наказземъ: шестивїте опаснш по оубѣщанїю Апла сѣгш: во всемъ представляюще севѣ ѿкоже Бжїа савгн въ терпѣнїи мнозѣ въ скорбѣхъ, въ вѣдахъ, въ тѣснотахъ въ трѣдахъ, въ вѣднїихъ въ развѣ, въ долготерпѣнїи, въ вѣагости, въ Дхѣ стѣ, въ люквїи нелицемѣрнѣ. Да едетъ сїцекъ свѣразъ житїа вашегш еже сожителствюущымъ ѿ взнрающымъ на вѣсь людемъ оубразмѣтн, ѿку тцанїемъ ѿ преподобїемъ вашимъ наипаче ѿхъ дѣшполѣзности ѿщете.

Гмирннш молимсѣ оубш свѣтомъ ѿ Негоже всѣкое дѣанїе вѣаго ѿ всакъ дѣрѣ совершнѣ ѿсходатъ, да почїетъ на вы Дхѣ Гднѣ Дхѣ премѣрности ѿ развѣа, Дхѣ совѣта ѿ крѣпости, Дхѣ вѣднїа ѿ вѣагостїа, ѿ да носпшїитъ вамъ вѣагострѣнѣ ѿсходашымъ сѣати сѣма слова Бжїа, ѿку да падѣтъ на зѣмлю вѣагш ѿ плодѣ сторїцею сотворитъ.

(3) Послѣдиже возлюбленнїи преподаемъ вамъ всѣаквю вѣасть чїнш Иерїйскомъ прилїчншю, еже оуботрѣвати имате къ совауднїю сѣгш, еже вамъ по преждереченномъ заповѣдахомъ, ѿ къ совершнїю дѣла еже вамъ по сїмъ нашимъ заповѣдемъ дѣлати подобаетъ. Оубѣче сѣа такожде ѿзвѣстна вамъ творимъ; ѿку пречѣстнаго оуба Плѣгїа Стѣпнѣцкаго прѣвѣйшнмъ посрѣдѣ вѣсь оубстродемъ, коуже емѣ

МЕЖДУ ВАМИ НАЧАЛСТВОВАТИ, И ЧТО КИИЖДО Ш ВАШЪ ТВОРИТИ ДОЛЖЕНЪ БЪДЕТЬ, ОПРЕДѢЛАТИ. БЫ ОУДО ТОМУ ІІКВ НАСТАВНИКУ ВАШЕМУ ПОВИННИТЕСЯ. Пачеже и дрѣгъ дрѣгд читѣте, да въ люкв и єдиномыслии ходѣще народъ Далматійскому образъ соединѣнїа іавитеса, и такъ народъ сей до соединѣнїа стѣгъ привлечѣте. Къ сѣмѣже васъ и людей Далматійскихѣхъ, къ нимѣже градѣте, Благословѣнїемъ нашимъ Прхїпастѣрскимъ вселюбѣзну оущедрѣемъ. Миръ брати и любѣвъ съ вѣрою Ш Бѣа Оца и Гда Іиса Хрта. Благодать со всеми любѣщими Гда нашего Іиса Хрта въ неистѣвнїи Амїнк.

По оутворѣнїе же всехъ сїхъ предлежаще писанїе рѣкою нашею власною подписахомъ и вѣщїю печатїю оутвердїти повелѣхомъ. Дана бѣша сїа въ градѣ Левѣвъ въ Палатѣ Митрополїтской при Храмѣ Сѣаго Великомѣчнїка Гїоргіа въ лѣто Ш Рѣства Хрта 7400ї мїа Івнїа дна ѓ.

Михаїлъ Митрополїтъ.

4.

№. 93.

Michael Lewicki Divina Miseratione Metropolita Haliciensis, Archi-Episcopus Leopoliensis, Eppus Camenecensis, Suae Caes. Reg. et Apostolicae Majestatis actualis Intimus Consiliarius.

Omnibus, quorum interest, notum sit, quia Nos perspectis laudabilibus qualitatibus et meritis Perill. A. R. Alexii Stupnicki, Canonici Gremialis Premisliensis, qui dumtaxat universa studia philosophica et theologica in Universitate Leopoliensi eximio cum profectu absolvit; munere Vicarii et Concionatoris ad Metropolitanam Ecclesiam Leopoliensem S. Georgii Martyris diligenter functus fuit; speciali dispositione p. m. Praedecessoris Nostri in Bukowinam Anno 811. missus fidelibus Ritus Graeco-Catholici ibidem inter Graecos non Unidos degentibus obsequia spiritualia cum fructu administravit; deinde ad parochiam Hostow promotus officia curae animarum omni cum exactitudine exercuit et simul officium Vice Decani Tlumacensis, praeterdum autem officium actualis Decani foranei Oftyeniensis cum plenaria Satisfactione Consistorii nostri gessit; scholas parochiales in suo Decanatu solerter instituit et ordinavit; ad dignitatem Canonici Gremialis in Capitulo Cathedrali Premisliensi promotus officis huic dignitati adnexis cum omnimoda dexteritate constanter excelluit; Eidem Perill. AB. Alexio Stupnicki Canonico Gremiali Premisliensi in praemium multiplicium Ejus meritorum et in

pignus singularis Nostrae complacentiae Titulum et Characterem Consiliarii (2) Consistorialis contulimus, obsecrantes Eum in Domino, ut nova hac dignitate insignitus bonum Religionis et Patriae continuo promoveat, atque hoc modo Seniorum merita et gradus attingat, junioribus autem fiat exemplo.

In quorum fidem praesentes literas manu Nostro subscriptus et majori Nostro sigillo munitas expediri jussi sumus. Dabamus Leopoli in Palatio Nostro Metropolitano ad Ecclesiam Archicathedralem S. Georgii Martyris die 5. Septembris 1819.

Hochlöbliche k. k. Landesstelle!

Ich zeige hiemit in Ehrerbiethung an, daß ich dem Domherrn Alexius Stupnicki in Erwägung dessen ausgezeichnete Fähigkeiten, Verdienste und Sitten den Titel und den Charakter eines Konsistorialraths ertheilt habe.

Lemberg den 5-ten 7-ber 819

An Ein Hochlöbliches k. k. Gubernium Michael Lewicki Metropolit zeigt an, daß er den Domherrn Alexius Stupnicki zum Konsistorialrath ernannt habe.

III. Листи.

1. Лист о. Олекси Ступницького до митр. Мих. Левицького (15. XII. 1815 року).

Illustrissime ac Reverendissime Archi-Pastor

Domine Domine!

Infra scriptus natus 1791 anno A) absolutis in C. R. stipendio studiis philosophicis et theologicis B. C. ordinatus est in Presbyterum 1807 anno D. Postea titulo concionatoris penes Ecclesiam Archicathedralem Leopoliensem applicatus E. F. G. Qua concionator fuerat idem qua primus missionarius in Bucovinam missus H. I. Dein promotus est post absolutum Examen Concursuale K. in Parochum Hostoviensem ac Vice-Decanum Tlumacensem L. tandem in Decanum Ottyniensem M. calet linguas ruthenam, polonicam, germanicam, latinam, gallicam et valachicam. Ejus agendi ratio tempore hostilis incursionis 1809 nota est Illustrissimo et Reverendissimo Archipraesuli ac Domino.

Idem supplicat humillime ad munus Consiliarii Consistorialis, vel saltem ad munus Concionatoris penes cathedram r. g. Premisliensem, cum quo titulus Canonici capitularis est conjunctus gratiosissime promoveri.

Hostow die 15. X-bris 815.

Alexius Stupnicki mp.

Parochus Hostoviensis, Decanus foraneus
Ottyniensis in Archidioecesi Leopoliensi.

Ad Illustrissimum et Reverendissimum. Episcopuni Premisliensem, Samboriensem et Sanocensem Nominatum Metropolitam Haliciensem.

Dominum, Archipraesulem ac Pastorem venerandissimum.

Parochus Hostoviensis et Decanus Otyniensis Stupnicki supplicat humillime ad munus Concionatoris penes Cathedram Premisliensem promoveri.

Окрім сего подання вніс він друге на руки адміністратора митрополії барона Мих. д'е Neustern Гарасевича, в яким просив о поперег прозьби до Перемішля. На нім читаємо дописку Neustern-Гарасевича :

„Vidi atque hunc Competentem tum intuitu suarum qualitatum quam quoad diligentiam ac zelum in implendis officiis sibi commissis, tum demum quoad morum probitatem singulari comendatione esse dignum eo superaddito perhibeo, quod si votorum Suorum compos evaserit ex hac Archi Dioecesi ad Dioecesim Premisliensem nullo negotio dimittendus sit. Leopoli, die 3. Januarii 815. *L. Baro de Neustern Sede Vacante Administrator.*

2. Лист о. Олекси Ступницького до митр. Мих. Левицького (24. V. 1817 р.).

Excellentissime Domine!

Wezwanie WJX. Kustosza Kapituły Przemyskiej dato 16. Maj na Rozkaz Waszey Excellencyi uczynione: abym się na 25. b. m. stawił do Przemyśla. gdzie Wasza Excellencya postanowiłaś zaprowadzić kapitułę, dopiero 23 m. c. wieczorem odebrałem. Już sam dnia tylko jednego przeciąg do terminu oznaczonego, sprawa niepodobieństwo dostania się z Hostowa do Przemyśla; ale gdyby nawet i ta nie była zawada, nie byłbym teraz w stanie dopełnienia wysokiego Waszey Excellencyi Rozkazu z powodu choroby na oczy, w którą od miesiąca prawie zapadłem, a którą iazdą w przeszłym tygodniu celem zaprowadzenia i ufundowania szkół parafialnych w Dekanacie z dość pomyslnym skutkiem przedsięwziętą, znakomicie pogorszyłem.

Excellentissime Domine! Ta iest prawdziwa przyczyna, dla ktorey teraz w Przemyśle nie iestem. Jeżeli Wasza Excellencya ważność teyże nie raczy naylaskawiey uznać, zostaną nayniezczęśliwszym w swiecie człowiekiem; bo naygoręcey pragnę tego, abym pozorem nawet nieposłuszeństwa, tey laskawey Waszey Excellencyi o mnie opinii nie skazil; ktora mnie tak wielu hoynych Dobroczyńności sprawiła uczestnikiem; iakoż i to mnie dotyka boleścią, że z powyższych względów nie mogę być widzem i uczestnikiem zaprowadzenia kapituły, tey uroczystości,

w rocznikach powstaięcey Rusi nader pamiętney, którą Mądrość Waszey Excellencyi, wpływ, pełne skutku rachuby naylaskawiey na nasz pożytek i zaszczyt sprowadziła.

Excellentissime Domine! Oczekuiąc z nadzieią i boiżnią, sprawiedliwego Waszey Excellencyi na te moje naypokorniejsze przedłożenie wyroku, składam mnie u stop Archipasterskich, ktore z naygłębszym uszanowaniem całuję i oraz zostaię Waszey Excellencyi

nayuniżeńszym Podnożkiem

Alexy Stupnicki.

Hostow dnia 24. maiia 1817.

3. Лист о. крм. Ол. Ступницького до митр. Мух. Левицького.
(15. IX. 1817 р.)

Excellentissime Domine!

Z naygłębszym uszanowaniem donoszę Waszey Excellencyi: ze księgi Cerkiewne dla Missyi Dalmackiey iuz sprowadziłem do Hostowa. Wysokie Gubernium oznaczyło na moią prosbę komorę celną Popowce do przebycia kordonu, i bezpłatnego przez nią przeprowadzenia ksiąg powyżey wspomnionych. Dowiedziałem się iednak na granicy ze iadąc przez Popowce, musiałbym podług ukazow Rosyiskich, stawic się do Zytomierza 36 mil od granicy odległego, przeto: ze przeciwległa Komora Rosyiska do Wołyńskiej Gubernii należy. Dla uniknienia więc tey dalekiej podrozy, udałem się do Gubernii Podolskiey do Kamienca, gdzie prezentowałem się JWGubernatorowi Pawłowskiemu, od ktorego otrzymałem paszport wewnętrzny, tak zwany, pozwalaiący przejazd w kraju, i drugi pozwalaiący wyiechać z Rosyi. Księgi Dalmackie kosztuią 1824 fl. w srebrze, są teraz na granicy w Okopach zaplumbowane z nakazem abym ie w dniach 14 do komory Celney główney Lwowskiey dla opłaty cła i cenzury przystawił. Ponieważ zaś przystawienie w tak krotkim terminie byłoby dla mnie uciążliwe; przeto uczyniłem pod 28 Augusti do Wysokiego Prezydyum przedłożenie, aby mi pozwoliło rozplumbować te księgi, ktore iuz są censurowane w Konsygnacyi przez V. Winwartera, albo tez aby termin stawienia onych do Lwowa został przedłużonym. Zdaie mi się, zem rzecz te dość iasno wyłożył, wszelako niezrozumiano moiey prośby, bo, iak mi JXSabatypisze, posłano do Okopow rozkaz: aby mi za opłatą 6 fl. od cetnara wydane były. Teraz muszę ie przystawiać do Lwowa z plumbowaniem, i tam cło za 138 cc. opłacić. Dla Waszey Excellencyi sprowadziłem Mineię, Oktoich, Czasosłow wielki, w ktorym iedynie Ekteniy lityjnych na wsenocznom niedostaie, polustaw naynowszej edycyi, i kilka Mszy S. Jana Zlotoustego dla wprawienia w służebniki, w ktorych taż Służba iest podartą.

Excellentissime Domine! Pozwalam sobie uczynić krotki opis tej mojej zagranicznej podróży, który dla samej krótkości czasu przez który postrzeżenia czyniłem interesownym być nie-może. Przeto upraszam Waszey Excellencyi poprzedniczo o prze-baczenie naylaskawsze moiej śmiałości. Kamieniec podolski od pierwszego swego założenia, zawsze był na twierdze przeznaczonym dlatego, że na skale wodą oblaną leży, od granicy naszey ma cytadelle, która z samem miastem mostem uwagi godnym jest połączona. Most ten na filarach kamiennych bardzo wyso-kich, miesci pod sobą miasteczko zwane Kamasary bogate we Młyny i rzemieśników. Kosciółow jest dostatkiem. Katedralny łaciński zachował dotąd wierzę turecką, z ktorey Małnowie, Du-chowni tureccy, zwolywali do tego kosciola na meczet obroco-nego na modły. Soborna Cerkiew S. Jana -niegdys do poprzed-ników Lwowskich Waszey Excellencyi należąca, jest pięknie urzą-dzona. Pałac zaś biskupi obrocony na kancelaryę konsystorską. Druga Cerkiew zwana Archijereyska kosztem JW. Arcybiskupa terazniejszego Błahoczestywego Joannikia Połonskiego urządzona bardzo gustownie i po prostu z kosciola łacińskiego małowidła piękne historyę z starego i nowego testamentu naypamiętniejsze wysłowiające, filary z porządkiem knynolium ala mosaïque, srebrne wrota z emaliami, ołtarz czworograniasty litemi materyami pokryty iedynie krzyż i Ewangelię z Antimissem na sobie mającym, trzy lichtarze czyli postawniki są całą onego ozdobą. Uniackey Cer-kwi niema tu zadney: kapłan zaś naszego wyznania miesci się w kosciolach a naywięcey u Karmalitow, gdzie na boku mizerny ma ołtarzyk, nazywa się Kokondowicz dwa razy nie zastałem go w domu, w kosciele zaś nie mogłem z nim mówić bo iuz zasta-łem go przy nabożeństwie. JW. Archijerejowi Błahoczestywemu prezentowałem się dwa razy, raz na Preobrazenie, a drugi na Uspeniyie za powrotem z Poczajowa. Raczył mnie przyimować śniadaniem wraz z innemi licznymi gośćmi ktorych naywiecey było wojskowych, Wypytywał się o Waszey Excellencyi, o wieku, o sp. JW. Metropolicie, wypytywał: czy jest różnica między na-szą a Jego celebrą — dodając to mi się u was nie podoba; ze mieszane czyny duchowne tak naprzykład kapłan dyakonuie — Spiewaków Archijereyskich nieprzestaną chwalić, bo prawdziwie zachwycającym sposobem spiewają. Dla Waszey Excellencyi mógłbym być tu miec dobrego i zręcznego człowieka: ale on żądał 100 rubli rocznie, i ordynaryi bo ma zone i dzieci, nie mo-głem zatem w żadną ugodę wchodzić. Książkę bardzo interesowną pod tytułem *Исторія оъъ Униі* obstałowałem przeiezdziając na Pre-obrazenie przez Kamieniec, którą tameczny Protoierey Dobro-wolski kupił dla mnie u Archijereja za 2 ruble. Autor narzeka w niej na Uniatow: że przy zaprowadzeniu Unii wiele gwałtow Błahoczestywym czynili, z tego powodu za powrotną, moją u Ar-chijereja bytnością, byłem od tegoz zapytany, czy iuz mam po-wyższą książkę, dodając proszę nas uniewinnić, gdyśmy was przy

zaprowadzeniu Błahoczystyi nasladowali: Tutay Duchowienstwo z swoią rodziną i slugami cerkiewnemi az do Palamarza nikomu więcej, iak tylko samemu Archijerejowi (3) nie podlega, który pod rządnych swoich w scisley trzyma subordynacyi, podług swey woli parafie rozdaie, odeymuie, łączy i rozłącza, święci, rozstrzyga, daie w saldaty, nakłada podatki, do uslug swoich bierze etc. Iednakze ani surowosc i samowolnosc ani zaprowadzona blahoczestya, nie czynią stan duchowny lepszym. Sam protoierey Dobrowolski niegdys Uniat i Dziekan Iwaniecki wyznał: ze między Duchowienstwem tamecznym, daleko teraz większa nieobyczaynosc, iak dawniey za Uniatow panuie. Rząd Dyecezyi bardzo prostym sposobem urządzony, kaplanow 12 lub 10 podlegaią blahoczynnemu, ten protopopię który iest dziekanem cyrkularnym, kazdy Cyrkul czyli powiat ma zatem iednego protopopa, ktoremu kilku blahoczynnych powiatowych podlegaią. Protopop ma u siebie malą kancelaryę i sam rozsądza mieiszey wagi interessa. Protopopi powiatowi podlegaią protoierowi, który iest naczelnikiem konsystorza. — Odwiedzilem konsystorz, który od lat 20 swuy był rozpoczął, ale aktow w dwoynasob ma tyle iak np. Lwowski konsystorz, więcej iak 20 pisarzow pomnazaią ie codziennie 8 godzinnym pisanie. Na stole radnym są trzy tabliczki w troygran spoione, na postumencie tak osadzone, aby się mogly obracać, zwane fescato: Na kazdey stronie iest ukaz Piotra Wielkiego, iak sprawy sązone być maią. Nie mialem czasu odczytać te ukazy. Archimandryta S. Troycy iest Przemyslanin po nazwisku Jaszczurzyński ządał odemnie aby mu wyrobić Nobilitacyę, która w Rosyi wielkie korzyści przynosi. Archierey obowiazany o wszystkim donosić do Synodu rządzącego.

Poznałem się także z tuteyszym Ormiańskim Officyalem, czyli administratorem Warteresiewiczem blizkim kuzynem JW. Nominata Ormiańskiego. Naliczył 11 kaplanow w caley swoiey az do Chersonu rozlegley dyecezyi. JW Biskupa r. l. Matusiewicza nie zastałem w Kamieńcu, byłem iednak w iego własnym ubogim domie. Rząd skonfiskował wszystkie dobra Biskupie z powodu zachowania się sp. Biskupa Krasieńskiego, ktorego czyny Rhulix dokładnie opisal. Dyecezya łacińska liczy 120 parafii i parochow, z ktorych czwarta część kanonikami. Widzialem tu kapłana w tym roku wyswieconego lat 24 dopiero rachuiącego i iuz kanonika. Jest tu także X. Ignacy Biliński moy niegdys współuczeń, pierwey kleryk ruski, potem łaciński kapłan. Dosłużył się także kanonii — załue przecie, ze nie został w Galicyi. Biblijne towarzystwo Rosyiskie ma tu skład ksiązek — kupilem dwie bible ruskie po 12 fr. drukim stereotypnym 816 w Petersburgu wydane, z tych iedne będę miał zaszczyt złożyć Waszey Excellencyi, wraz z obszernemi opisami postępu przedsięwzięć powyższego Towarzystwa. Synod ostrzegł sobie wydawanie i korektę biblii ruskich. Drukuia zaś po Ormiańsku, Fińsku, Gruzynsku, Tatarsku,

po wołosku, persku, litewsku, po polsku. Duchowieństwo Katolickie (4) w Rosyi odebrało od Ojca S. upomnienie: aby się do tego towarzystwa nie wiązało, ale iuz zapozno bo rzecz iuz była ukończona.

Do Poczaiowa iedzie się z Kamieńca przez Wiszniowice, dawne siedlisko ruskich książąt Wiszniowieckich, teraz do Mniszkow należące, miasteczko w zachwycającej okolicy leżące, mające Pałac ozdobny malowidłami, i piersiami sławnych Polaków — są tu obrazy przypominające zaslubienie i koronację Demetrego mniemanego carewicza Moskiewskiego, który tu wiarę, schronienie i poparcie znalazł, ozeniwszy się z Mniszkówną. Poczajow leży na skale, która iest jednym wzgórzem wsrod rozległej równiny. Klasztor terazniejszy z Cerkwią wspaniale wybudowany hojnością Mikołaja Połockiego zwanego Kaniowskim. Zwłoki iego kolosalne tu spoczywają w ogromnej trumnie. Są tu także relikwie Joba Zeliza naszego ziomka, który w Uhornikach czyli Rabiance o mile od Hostowa do klasztoru wstąpił, a potem był superiorem w Poczaiowie. Zwłoki te odbierają od przychodzących świętemu należne uszanowanie. Cerkiew ozdobiona Dolinskiego malowidłami, które tu powszechną pochwałę, odbierają. Klasztor ten iest bardzo bogaty, niemasz w okolicy obywatela, aby mu znacznych sum nie był winien. Obraz cudowny Matki Bozey w drogie klejnoty przybrany, zakrystya bogata w kielich i drogie aparaty. Przy wchodzie do Cerkwi iest stopka pod ołtarzem, którą powiadaią, Matka Boza okazawszy się pasterzom w słupie ognistym zostawiła na skale wycisnioną. Stopka ta sączy nieustannie wodą, którą przychodnie obficie bierą, płacąc za małe buteleczki znaczne summy klasztorowi. JX. Superior Demkowicz powiadał, że ma 70 zakonników. Drukarnia tylko iedną prasą, drukunie i to tylko książki do modlenia polskie i obrazki cisnie. Nominat Biskup Łucki JW. Martusiewicz nie mając potwierdzenia z Rzymu, ieszcze niekonsekrowany. Mila od Poczaiowa iest Krzemieniec mający Akademią, staraniem zmarłego Czackiego założoną, na którą się obywatele Wołyńskiej i Podolskiej Gubernii składać muszą. Własnie w czasie moiej bytności w Poczaiowie były wakacye, przeto nie iedzilem oglądać tameczną bibliotekę i inne urządzenia, bo słyzałem: że się profesorowie, w których ręku iest rząd Akademii, porozieźdzali.

Ja teraz zajmuję się zbiorem w polu i sprzedaniem moiego gospodarstwa, przewiduję, że przed Nowembrem trudno będzie wybrać się w podroz. WJX. Kustosz Przemyski pisał do mnie, że Wasza Excellencya raczysz mnie naylaskawiey uwiadomić o tém, co z Wiednia o misyi moiej doniesionym będzie. Z głębokiem poszanowaniem czekam na tę naylaskawiey przyobiecanną wiadomość: abym wiedział wiele i na jaką pensyą mam przyjmować diakow, bo bez kontraktu nikt nie chce ze mną puszczać się w drogę. Przy pokornym ucałowaniu stop Arcypasterskich iestem

z naygłębszym uszanowaniem i submissyą Waszey Excellencyi
nayunizienšy słuğa

Alexy Stupnicki mp.

Hostow dnia 15 Fbr. 817.

4. *Лист. ен. Снѣзурского до митр. М. Левицького (6. II. 1819 р.)*

Excellentissime Illme ac Rme Dne Archi-Praesul gratiosissime!

Na łaskawe wyrazy Waszey Excellencyi dt. 29. el. nie mogłem odpisać, bo wcale w tym tygodniu we Srodę i Czwartek było Übergabe dóbr w Walawie.

Załączam tu zdanie moje względem Sebenico; darujesz Wasza Excellencya, że może w czym zadosyc nie uczynilem. Ponieważ to iest ważny interes, w czasie myślenia i pisania przychodzily różne wyobrażenia o sposobie naypewnieyszym uskutecznienia tego zamiaru z pożytkiem i honorem; na piśmie nie da się tak zrobić interes, iak ustnie zwłaszcza, gdzie o zdanie idzie, bo zawsze są różne Ansichten, a zatem myślałbym, ieżeli Wasza Excellencya pozwołisz, w tym zamiarze do Uniowa na dwa dni udać się; ia zostanę w Przemyśle aż do Narodzin Cesarskich, to iest do piątku, w sobotę myślę wyiechać na tydzień do Straszewic a na Sessyę znowu do Przemyśla powrócę; w przypadku gdybym od Waszey Excellencyi otrzymał wezwanie do udania się w tamte strony, mógłbym zaraz po Narodzinach Cesarskich do Uniowa wyiechać.

Przez umyślnego posłańca Woyta Wielunickiego posyłam do JX. Barwinskiego 400 fr. Conv. Münze, które racz Excellmus Dnus do zmazywania długów przyjąć. Nie mam ieszcze wiadomości, co na górze z moią Kongruą undecydowano; ale tuteysza Kassa tak była grzeczna, że mi Kwartał przeszły w monecie wypłaciła, chociaż ia o tem nic nie mówiłem. Nie mogłem tego nie przyjąć, zwłaszcza że Kassa musiała na iakowymś fundamencie to uczynić, a późniey ex possessorio z niemi mówić łatwiey będzie.

Odebraliśmy dekret z Gubernium, które na mocy naywyższej rezolucyi zgadza się na liczbę alumnow dla naszey dyecezyi 112, albo rocznie wychodzących z Seminarium 28 i żąda ieszcze Gubernium informacyi, wiele wypadnie mieścić w Seminarium? wiele na Stipendium? a wiele może bydź o swoim koszcie? Będziemy się tego trzymać, abysmy mogli mieć teologów przynajmniey 112. mniey lub więcey, i ieżeli w Seminarium się nie będą mogli pomieścić, to wypadnie prosić i o Stipendia, zwłaszcza że Gubernium także nie iest od tego, dać iakie Stipendium Substytutom w tym roku, którzy nie mogli bydź przyiętymi do Seminarium, ieżeli dobre klasy pokażą. Słyszałem że JX. Rektor z powodu, iż tabellae individuales tuteyszych Alumnow do Kon-

systorza przesyła, nie chciał więcej one do tamtejszego Metropolitalnego Konsystorza oddawać; nigdy myśl ta moja nie była tamować, albo odmieniać zwyczaj dawny, zwłaszcza że tamtejszy Konsystorz ma bezpośredni (3) dozór, lecz tylko chciałem mieć informację od Rektoratu o tutejszych Alumnach.

Polecając mnie łaskawym względem Arcy-Pasterskim, zostałem z głębokiem uszanowaniem

Excellencyi Waszey
uniżony
Snigurski.

Przemysł dnia 6 go Lutego 819.

5. *Лист еп. Снігурського до митр. Левицького (6. II. 1819 р.)*

Praesent. 11. febr. 819. N. 16. F. IV.

Excellentissime Domine!

Za komunikowanie mi pisma wiadomego o Dalmacyi, bardzo dziękuję; na które, otrzymawszy od Waszey Excellencyi pozwolenie, mam honor zdanie moje pod wysoki rozsądek Arcy-pasterki w ten sposób przedłożyć.

Jak szczerze pragnę połączenia Nie-Unitow Dalmaeckich, tak z drugiej strony otwarcie wyznać muszę, że poprzedzające dwa plany (przez s. p. Sponringa i X. Stupnickiego) w tym sposobie, iakim Rząd skutecznić chciał, nie były podług mego zdania do osiągnięcia zamiaru stosowne, i nieuskutecznienie podwoynych przedsięwzięć prawie Opatrzność zarządzała, aby posteriora non essent pejora prioribus. Plan przez X. Biskupa Kraglovich wyrażony: duchowienstwo i lud przez nauczanie i oswiecenie do Unii przygotować, jest nayrostronniejszy i w terażniejszych czasach, gdzie przymuszać, albo gwałtownych środków używać nie można, do tego zamiaru iedyny środek.

Chwalebna i prawdziwym duchem tolerancyi natchnięta myśl X. Biskupa Kraglovich chcącego Seminarium w Sebenico założyć, i naszych Xięży na professorow przyjąć; zaufanie Rządu w naszym klerze położone dla nas nayspodchlebniejsze, któremu naysilniey odpowiadać starać się musimy; a przytém Waszey Excellencyi dzięki nieskończone, bo przez Swoie arcypasterskie pracy zaufanie te u Rządu dla nas sprawiłeś. — Kler nasz winien jest całą swoją edukacyę i subsystencyę Rządowi, a zatem będzie gotów wszystkimi siłami starać się zamiarom i żądaniu (2) Rządu odpowiadać. Moznaby natychmiast 3. Xięży do tego zamiaru zdalnych wybrać, i ich do Dalmacyi wysłać; iednakże zdanie moje otworzyć muszę, iż za tém nie iestem, aby zaraz w początku razem 3. Xięży do Seminarium i na Professorów do Sebenico porysłać. Albowiem pomimo że JX. Biskup Kraglovich do Unii może być naysklonniejszy; wszelakoż nie tylko nasi Xięża, ale i sam

X. Biskup muszą interes ten tak zaczynać, aby przynajmniej w początku żadnego pozoru nie dali; bo duchowienstwo tamtejsze i lud gotowi nie tylko naszych Xięży, ale i samego JX. Biskupa w ambaras wprowadzić: wiem iak w przeszłym roku pomimo starania Missyę dalmacką w sekrecie zatrzymać, cały Wiedeń prawie o niey wiedział. Nie-Unici szemrali, sarkali i szkalowali. Zdaniem więc moiém byloby, Rządowi 3. Xięży zdatnych przyobiecąc a nareszcie i mianować, lecz oraz przedstawić, aby Rząd tym czasem jednego w początku tam ohne alles Aufsehen posłał, któryby z JX. Biskupem tamtejszym i z okolicznościami w Sebenico się rozpoznał, drudzy zaś Xięża, aby tym czasem w ięzyku illyryiskim i w materyach teologicznych do przyszłego swego powołania ćwiczyli się. Tym sposobem zamiar może być wprawdzie powolniejszym, ale pewniejszym i bezpieczniejszym krokiem osiągniony.

Xięża ci na Professorów posyłać się mający, muszą naprzód przez iaki czas do tego przysposobić się; nie mogą bowiem ma-(3) -terye teologiczne w tey obszerności, i w tym filozoficznym stylu, iak się uczyli, dawać, lecz potrzebią książek popularnych, i czasu, aby sobie plan i materye do pojęcia swoich przyszłych uczniów ułożyli; a zatem najlepiej by było, gdyby Xięża powołani w konwikcie albo w Instytucie Frinta od Xięży Dalmackich tamże zostających nieznakomicie ięzyka illyryiskiego uczyli się, i oraz do katedr teologicznych przygotowywali.

Co do Subiektów, tudzież kondycyi i emolumentów dla tychże wyznaczyć się mających. W niedostatku Indiwiduow bezżennych i bezdzietnych wypada proponować JX. Stupnickiego, chociaż tenże dał poznać, iż magis quaerit, quae deorsum, quam quae sursum, X-a Gierowskiego, i X-a Czestynskiego młodszego, (choć starszy jest zdatniejszy i ma ochotę do katedry, ale w czasie bytu swego w Wiedniu z X. Stupnickim pokazywał Eigensinn); spodziewam się, że dwa ostatni odpowiedzą zaufaniu, gdyby tylko mieli rozstropnego przewodnika. O kondycyach i emolumentach dla tychże Xięży nie mogę dać moie zdanie, bo niewiem okoliczności w Sebenico, ani ceny rzeczy. Wszelako wypada za zasadę brać, lepszą i wyższą pensyę, aby zdatniejsze indiwidua w dalekie kraie i między obcy lud zachęcić, zwłaszcza że nadzieją wielką promocyi w dyecezyi tuszyć ich nie możemy. Transport Indiwiduow z Galicyi do Wiednia nie wiele kosztowałby, bo JX. Stupnicki, jeżeli otrzyma parochię S. Barbary, o swoim koszcie będzie musiał iechać. X. Gierowski na miejscu zostaje, a X-u Czestynskiemu 100 fr. CMünze na podróż dosyć będzie. — Z Wiednia mógłby się (4) JX. Stupnicki do Sebenico dla poznania i zwiedzenia tamtejszych okoliczności incognito und ohne alles Aufsehen do JX-a Biskupa udać, a tym czasem X. Gierowski i X. Czestynski mogliby Parochię zastępować. — Supponując JX. Stupnickiego iako Parocha, do swoiey pensyi mając ieszcze miesięcznie 66 fr. 40 Kr. CMünz. mógłby podróż do Sebenico odbyć,

X-u Gierowskiemu do terazniejszych emolumentów w konwikkie miesięczny dodatek 25 fr. CMünze. a X-u Czystynskiemu do terazniejszej pensyi Prefecta Studior., proporcjonalny dodatek, aby wynosiło miesięcznie 50 fr. CMünze, powinny by wystarczyć, aż do czasu wyjazdu ich z Wiednia w podróż do Dalmacyi. — Na miejscu zaś w Sebenico antragowałbym oprócz emolumentów domowych, to iest: Stancyi i wiktui, dla Direktora Seminarium i oraz profesora 1000 fr. CMünz., dla Profesora drugiego i razem Spiritualnego czyli Exhortatora 800 fr. CM., dla Profesora trzeciego i oraz Vice-Rektora 700 fr. CM. albo 800 fr. CM.

Co do planu: X. Stupnickiego poprzedniczo mianować bezpośrednim Przełożonym w Seminarium. nie wazyłbym się dać moje zdanie, nie znając JX. Biskupa Kraglovich i tamtejszych okoliczności; przed uskuteczniением tego, potrzeba, aby ieden z Xięży, albo X. Stupnicki sam w Sebenico rozważył rzeczy. Lepiej by było, aby JX. Biskup Kraglovich sam oddał dozór swego Seminarium jednemu z naszych Xięży, aby sam Biskup wyższy dozór sobie zatrzymał, i wszystkie zarządzenia za wiedzą i w imieniu JX-a Biskupa robiły się.

Kondycye i emolumenta, pod któremi JX. Stupnicki chciałby Missyę tę przyjąć, podług mego zdania powinny by być dla niego dostateczne, oprócz stancyi i wiktui jeszcze 1000 fr. CMünze. — Co (5) się zaś tycze: professury iakiej, musiałby być poprzedniczo o tém pytany; ja sądzę, że katedra Moralney i Pastoralney nie powinna by mu wiele pracy i trudności sprawić.

Nauczycieli do szkolek tamecznych niemożemy ztąd posyłać, bo chociażbyśmy ich mieli, nie byli by oni tam przydatnymi. Naylepiej byłoby, aby w Sebenico przy Seminarium razem Instytut dla nauczycieli założony był. Xięża nasi tam przeznaczeni mogliby ten Instytut prowadzić. Nareszcie można by jednego ztąd na nauczyciela do Instytutu tamecznego proponować, którenby pod dyrekcją naszych Xięży mógł tam być użyty. Możeby nie było od rzeczy, przy tej okazji JW-u Saurau przedłożyć, dla iakich przyczyn chcemy my obrządek nasz zachowywać. Nie dla iakich innych powodów albo zamiarów, lecz szczególnie dla tego, że my Unici iesteśmy jako Anhaltspunkt dla Nie-Unitów, aby tém łatwiej ci mogli być przyprowadzeni do Unii, bo gdyby obrządek nasz grecko-katolicki exystencyę swoją stracił, wten czas nie było by nadziei do zachęcenia nie-unitów do Unii.

Polęciwszy mnie względem Arcy-Pasterskim z głębokiem uszanowaniem zostaię

Excellencyi Waszey
uniżony

Snigurski

6. Лист митр. Мих. Левичького до о. Вас. Терлецького
(27. IV. 1819 р.)

Ad N. 57/819 — F. IV.

Adm. Rde Dne Terlecki!

W przekonaniu, iż WM. Pan z ochotą i gorliwością zechcesz korzystać z wszelkiej sposobności przysługiwania się dobru publicznemu, uwiadamiam WMPana, iż teraz sposobność ta wydarza się.

Cesarz Jego Mość postanowił Duchowienstwu i Ludowi Obrządku Greckiego w Prowincjach Dalmackich potrzebnego udzielić oświecenia i tą drogą zbliżyć owe Duchowienstwo z Ludem do trwałego szczęścia (перечеркнено: do połączenia się z kościołem katolickim). W tym celu zaprowadzone ma bydź Seminarium w Sebenico, gdzie oprócz nauk teologicznych, ma bydź także nauka, czyli kształcenie przyszłych nauczycieli szkolek triwialnych przedsiębiorzite. Jest to dowodem wysokiego zaufania Nayiasniejszego Pana w klerze Ruskim Galicyjskim, iż na Nauczycieli do owego Seminarium naszych Xięży wezwać raczył. JX. kanonik Stupnicki, a z nim X. Jakob Czestynski, Prefekt Seminarium Generalnego i X. Jakob Gierowski w konwikcie Wiedenskim ieszcze bawiący przeznaczeni są do uczenia teologii, na WMPana zaś pada przeznaczenie kształcenia nauczycieli szkolek. Tamci z wszelką gotowością postanowili odpowiedzieć woli Monarchy, o WMPanu nie wątpię, iż równą gotowość także okażesz. Uległość woli Naywyższej, przysługa publiczności, pomnożenie zaszczytu kleru, którego WMPan członkiem iesteś, własne nareszcie korzyści WMPana i widoki na przyszłość powinny WMPanu tyleż bydź pobudkami do odpowiedzenia wezwaniu, które WMPanu oznaymuję. Z katedrą, którą WMPan w Sebenico przy Seminarium zaiąć masz (2) połączona iest pensya roczna 1000 fr. w monecie konwencyiney, oprócz wolnego Wiktu i pomieszkania, Koszta podróży z Czerniowiec do Wiednia a z tamtąd do Sebenico wyznaczone będą WMPanu ze skarbu, nareszcie przez czas bawienia w dawniejszych państwach austryackich pobierać WMPan będziesz 6 f. W. W. na dzień. Nie wątpię, że WMPan za tém powołaniem ochoczko poydziesz i wzywam WM. Pana, abyś interessa swoje wczesnie w Czerniowcach poulatwiał i miał się na pogotowiu do podróży, do ktorey w krotce wezwanie nastąpi i kwota na drogę potrzebna assygnowana będzie.

Proszę WMPana, abyś mię o odebraniu tey moiey odezwy natychmiast uwiadomił. Zostaię z życzliwością Adm. Rdae Dnatonis V-ae addictissimus

Leopoll 27. Apr. 819.

7. Відповідь о. Вас. Терлецького митр. Мих. Левицькому.
(8. V. 1819 p.)

Jasnie Wielmozny Metropolito!

List Waszey Metropolitczey Mosci pod dniem 27-a Aprilis r. b. datowany, dnia 7 May r. b. odebrałem. Co za szczęście! co za ukontentowanie! że Pan swego nawidza sługę. Nie chcę ia okrzyślać(!), bo by mi ani Wyrazow wystarczyło, tę radość, którą się ma Dusza w tym momencie napawała; omi(j)am wynurzenia wdzięczności za wysokie względy y dobrodzieystwa zaraz po ukończeniu nauk szczodrobliwą Jego rączką na mnie sypane, gdyż bym był nieskonczonym, y gdy ta z dobrodzieystwy w nierozerwanym związku zostaje; ale to tylko w krotkości rzekę: że dosyć było z daleka tylko dać mi poznać wolę, y życzenia w tey mierze, nigdybym się w tak potrzebnym razie nie ważył odmówić tak szlachetnym żądaniom. Ale gdy naywyższa wola rozkazuie, gdy Publiczność tego wymaga, gdy nareście Waszey Excellencyi wyrazne życzenia wyczytuie, któż by się mógł iuż samym tylko błahem światłem Rozumu (2) rządzony od tego uchilić? Ktożby Jarzmo Chrystusowe dzwigaiący prywatny Interest nad publiczny przenosil? Te troiakię Głosy przytłumiły we mnie Głos słabosci natury moiey, wszystkim urodzoney, (że muszę opuszczaiąc błędne sieroty z własney kieszeni edukowane, opatrności boskiey polecić, że muszę utratę na maiątku moim 1200 fl. V. V. ponosić, że muszę lubych Przyiacioli zostawić, że nareście muszę Owieczki Xsowe, kotorem tak piinie przez ciąg 7 lat oswiecał, z brudu ocierał y paszą duchowną nakarmiał, zostawić, y ie może nigdy nie oglądać,) y tak ustalily chęć do przedsiębierzenia tak dalekiey podróży, że iak tylko nastapi wysoki rozkaz, natychmiast poydę, pōspieszę się y apostolskim krokiem pobiegnę na ow Rozkaz na miejscu przeznaczenia y będę koil y osładzał wszelkie wyniknąć mogące smutki tą słodką nadzieią, że pod Rządem Opatrzności Boskiey, y przy troskliwosci Waszey Excellencyi nie umrę, ale żyć będę y opowiem Dzieła Panskie. —

Racz Excellentissime laskawie przyiąć te wynurzenia tego kotory Excellentissimi Dni Obsequentissimus

Basilius Terlecki mppria
katecheta gymnas. y Cooptor

Czerniowce die 8-o May 819.

8. List о. Т. Лаврецького до митр. Мих. Левицького
(7. V. 1819 p.)

Excellentissime Domine!

JX. Terlecki, katecheta czerniowieckiego gymnasium y moy kooperator odebrał list od Waszey Excellencyi, kotorym iest wezwany, aby zostawił Czerniowce a przeniósł się w strony Ilirii.

Cieszę się tem niezmiernie, że Waszey Excellencyi Władza rozszerza się; ale smucę się, że tracę szanownego kapłana i od ludu tutejszego kochanego w Parochii Pracownika. Życzę mu tego szczęścia, do którego iest powołanym. Wstawiam się do Waszey Excellencyi za nim, abys raczył (2) i z powodu moiey odezwy bydz na niego łaskawym. Rownie tez proszę Waszey Excellencyi i za sobą i za moiemi, ktorych mi łaskawie wręczyłeś, nie zostawić i nas bez pomocy. Tu trzeba i w Czerniowcach czuwać, ja sam temu wszystkiemu wydolać nie zmożę. Trzeba tedy, aby miejsce X. Terleckiego pierwy ktoś objął, zanim się on oddali, o którą łaskę Waszey Excellencyi pokornie proszę. Słyszałem, że X. Michalczyk z Przemyśla ma się starać (3) o wakujące miejsce stud. phyl. katechety w Czerniowcach. Ten by mi nadgrodził stratę X. Terleckiego. Proszę Waszey Excellencyi i za nim, abys go raczył do tey promocyi łaskawie wesprzeć.

Z ukontentowaniem całuję Ręce Waszey Excellencyi, jako wierny posłuszeństwa syn

Teodor Laurecki

Dziekan

w Bukowinskih Czerniowcach
dnia 7-o Maja 819.

9. *Лист митр. Левицького до о. В. Терлецького (27. V. 1819 р.)*

Adm. Rde Dne Terlecki.

Wyrazy WMPana z dnia 8. b. m. odebrałem, z ktorych wyczytałem, iż WMPan gotow iestes opuścić teraznieysze swoje miejsce i objąć zatrudnienie, ktore w moim liscie z dnia 27. kwietnia r. b. wskazałem. Spodziewam się, iż WMPan aplikacją swoią w innym sobie przeznaczonem powołaniu odpowiesz zupełnie moiemu oczekiwaniu i usprawiedliwisz zaletę, którą o WM. Panu do Naywyższych Instancyi podałem.

— Wzywam teraz WMPana, abyś po odebraniu niniejszego moiego pisma natychmiast do Lwowa pospieszał i do mnie osobiscie zglosił się dla powzięcia dalszey informacyi i dla odebrania wyznaczonych pieniędzy na wydatki podrożne.

Aby WMPana od urzędu katechety przy Gymnasium Czerniowieckim natychmiast uwolniono, Rząd ze swoiey strony do względnych Przełożonych wydaie dyspozycyę, do tych więc Przełożonych WMPan się zglosić masz. JX. Laurecki odbiera także uwiadomienie, iż WMPan zaprzestać musisz pomagania mu w zatrudnieniach parafialnych. Potrzeba, abyś WMPan właściwy powód swoiego z Czerniowiec oddalenia się vulgo nie oznaymiał, aby zaś komu to oddalenie się opacznego o WM. Panu nie zrobilo-wrażenia, dosyć iest mowić, iż WMPan na wezwanie Rządu do innego przeznaczenia udaiesz się.

Jestem z życzliwością Adm. Rndae Dnationis V-ae
addictissimus

Leopoli 27. Maji 819.

10. Відповідь о. В. Терлецького митр. Мих. Левицькому
(16. VI. 1819 p.)

Illustrissime ac Excellentissime Metropolita!

List Waszey Excellencyi pierwszy zadysponował mi był do podróży do Sebenico gotować się, luboć z wielką szkodą moją to urzeczywiszczać usiłowałem. — Drugi zas list pod dniem 27. May r. b. pisany a 31. May odebrany zastał mnie iuz zupełnie gotowego, aleć nie mogę pusić się w drogę, choćbym y rad, gdyż ani z Gubernium niema ieszcze zadney dispozycyi w rękach przelożonego względnego, ani mi P. Hofrath Stutterheim Direktor Gymnas. y P. Vice Direktor Orzłewicz pozwalaią, gdyz dla niedostatku nauczycieli ia muszę oprócz Religii także Phizikę, Geografię y Chistoryę dawną w Gymnas. (2) dawać, a innego supplemta bez Wiedzy wyzszej dispozycyi obrać nie chcą, a nawet takowego w tey okolicy nie masz, a oprócz tego młodzież, przywykła do mego sposobu dawania nauki, musiała by wielką szkodę ponosić. To w krotkosci doniosłszy resztę zostawuję Waszey Excellencyi dalszey Dispozycyi iako obsequentissimus

B. Terlecki

Czerniowicii die 16 Juny 819.

11. List о. Ол. Ступницького до митр. М. Левицького
(28. VI. 1819 p.)

resp. 9. Julii 819 in Uniów.

Excellentissime Domine!

Dzisiaj właśnie tydzień, iak szczęśliwie przybyliśmy do Wiednia. Przeszley srody prezentowaliśmy się JW. Jüstlowi Nadw. konsyliarzowi, a w następujący czwartek Jego Excellencyi JW. Hrabiemu de Saurau — ktoremu ukłony Waszey Excellencyi oświadczyłem. JW. Hrabia i Minister spraw wewnętrznych raczył mi zalecić; abym nawzajem iego szacunek oświadczył Waszey Excellencyi, mowiąc: Wenn Sie werden an Seine Exzellenz schreiben, so richten Sie meine Empfehlung aus. JW. Hrabia i Minister Spraw wewnętrznych wysokim ku Waszey Excellencyi szacunkiem iest przejętym, iak się o tem z ciągu całej audyencyi przekonałem. Względem projektu fakultatów, nietylko nic niema naprzeciw, ale owszem styl, układ, tendencya bardzo się Mu podobaly. (2) Łaskawe przyjęcie, ktoregu u JW. Ministra doznaliśmy, winnismy iedynie rekomendacyi Waszey Excellencyi. Za te wysokie Waszey Excellencyi na nas względy, naypokorniejsze składamy dzięki.

Względem naszego przyznaczenia nic nam więcey nie odkryto, iak tylko to, co iuz z Lwowa wiemy. Kazano nam tylko uczyć się po illyryisku i włosku. Jak uvažalem, zostawią urządzenie

nauk na nas zupełnie, gdyż nie żądają aby wiele i dobrze, ale aby tylko coś uczynić na miejscu naszego przyznaczenia, i aby się tam przynajmniej zagnieździć.

JW. Minister kazał mi, abym u Niego często bywał, i abym na piśmie podawał, co bym tylko względem naszego przedsięwzięcia użytecznym być sądził. Naynieprzyjemniejszą dla nas rzeczą jest to: że nam względem przyznaczenia naszego nakazano zachować sekret, a tymczasem wszyscy tuteysi okolicznie nasze powołanie znają, i o tem powszechnie mówią. JW. Justel zalecił nam ostrożność w oddawaniu wizyt, ktorey my się trzymać będziemy. Względem Ksiąg doręcznych mam uczynić (3) pisemny projekt. JW. Staatsrath de Lorenz nie zastawaliśmy w domu, dopiero jutro spodziewamy się: że będziemy przypuszczeni. U Jego Książęcy Mosci Arcybiskupa tutejszego byliśmy dzisiaj. Już go pamięć opuszcza. Pytał się nas kto, po sp. Angellowiczu jest Metropolita? a gdysmy Waszey Excellencyi wspomnęli imię, odpowiedział: Richtig! der brave Lewicki, den habe ich ja konsekriert! JW. Justel kazał nam, abyśmy o licencyę czytania Służby Bozey JW. Arcybiskupa prosili, z tego wnosząc: że Jurysdykcyą nad Parafią S. Barbary tuteyszemu r. l. Ordynaryatowi przypiszą, gdyż powiadają, że na nadworney sessyi per majora zdanie te poparte. Operat ten, jest dotąd u Majestatu.

JX. Barwiński na propozycyą Waszey Excellencyi zgodnym wszystkich Subtelliow Antragem rekomendowany Nayiasniejszemu Panu, otrzymał kanonię honorową. Z naygłębszym uszanowaniem winszuję Waszey Excellencyi: że w tym zacnym i pracowitym kapłanie pozyskałeś Wasza Excellencya w obszernych dycieczalnych interessach zręcznego pomocnika.

JX. Gierowski przeniósł się z konwiktu do naszego pomieszkania, abysmy bez przeszkody mogli razem do naszego powołania przygotowywać się.

Mieszkamy teraz in der Kärthnerstrasse beim weißen Hahn im 2-ten Stock (4) № 1138. Stancyę taką wzięliśmy: aby się JX. Terlecki, gdy przyjedzie, mógł wygodnie pomieścić — mieszczynie kosztuje 200 fl. VV. z poscielami i meblami.

JX. Kanonik Harasiewicz mieszka dotąd w Wiedniu, spodziewa się bibliotekarstwa Lwowskiego, mnie się zaś zdaie, że go nie otrzyma. Moze by lepiej było, gdyby się został przy S. Barbarze, iak gdyby miał do innego obrządku przechodzić, to bowiem dałoby prejudicatum dla naszego obrządku bardzo szkodliwe.

JW. Tarkowicz Nominat Eperyeszyński głębokie swoje ukłony Waszey Excellencyi zasyła. Czeka na finalną rezolucyę, względem swojego uposażenia, i sprawienia biskupiey apparatusy.

W Munkaczu zawiązały się kłótnie między JW. Biskupem i kapitułą, ktore tu nieprzyjemne czynią wrażenia.

W tych dniach tu się zrobiło powietrze wilgotne, skoro tylko będzie ciepło wyjadę na krotki czas do kąpieli do Baden.

Co tylko zaydzie nowego z nami, nie omieszkam donieść Waszey Excellencyi. Oddaę mnie na zawsze pod wysokie Waszey Excellencyi względy i Łaskę, i ucałowawszy z moimi towarzyszami Waszey Excellencyi stopy zostaę z naygłębszym uszanowaniem

Waszey Excellencyi naynizszym Sługą
Stupnicki Alexy

Wieden 28. Junii 819.

Moiego starszka Oyca dobroczynney Waszey Excellencyi pamięci nappokorniej polecam.

*12. Лист кр.л. Ол. Ступницького до митр. Мих. Левицького.
(2. VIII. 1819 р.)*

Excellentissime Domine!

Naylaskawsze Waszey Excellencyi wyrazy dd-o Uniow 9 m. el. odebrałem w Badenie 27. u. m.

Nayczulszą wdzięczność szlę u stop Waszey Arcypasterskiej Mosci, za te wszystkie względy i Łaski, ktoremi mnie Wasza Excellencya raczyles dotąd obdarzać, i ktoremi mnie ieszcze ob-sypywać przyrzekasz. Jakze nie kochać takiego Naczelnika, który dobrą wolę bierze za uczynek? Jakze nie używać wszystkiego natężenia sił, aby naydostoiniejszego Arcypasterza iako dobrego oyca, nieodpowiadać zamiarom? Excellentissime Domine! pozwol niech ex plenitudine cordis wyrażę, co czuję, kochałem zawsze i szacowałem wysoce Waszey Excellencyi osobę naydostoiniejszą, a'leż teraz, gdy taki miły, otwarty, umysłem oyca dziatki kochającego serdecznie, tchnący list odbieram, mogę się od czułych łez wstrzymać. Tak jest i gdy czytałem wyrazy Waszey Excellencyi, i gdy teraz piszę, ronię łzy wdzięczności, naygłębszego uszanowania i nayszczerszey zyczliwości, aby Bog dobry Naszego dobrego Arcy Pasterza dnie zachował przy zdrowiu i pomysłności w lata nay- (2) -późniejsze.

Nayiasniejszy Pan approbował JX. Terleckiego na czwartego profesora podług propozycyi Waszey Excellencyi, tudziez chce aby iurysdykcyi diploma w starey sławieńszczyźnie było wydane, tak iak Wasza Excellencya chciales w swoim projekcie. Co się tycze kollizyi mogących z tego powodu nastąpić, ze dwor rzymski sobie zachował wysyłanie missyi, mowiłem podług zalecenia Waszey Excellencyi z JW. Jüstlem, który sądzi, ze tem mniey takowych kollizyi obawiać się należy i ze Nayiasniejszy Pan z Jego Świętoscia o tych okolicznosciach pewnie rozmawiał, a potem mniema JW. Konsyliarz Nadworny: ze w tém nikomu ubliżenia nie bedzie, gdy Wasza Excellencya praw swoich pierwiastkowych używać będziesz. Nayiasniejszy Pan pisał takze z Włoch: ze pragnie: abyśmy, gdy nas zobaczy, natychmiast do Dalmacyi

iechali; sądę jednakże, że zostaniemy w Wiedniu, albo może gdzie na ustroniu (JW. Konsyliarz pronał w klasztorze Rain w Styrii) poki nam nie odrosną zupełnie brody. JW. Konsyliarz nadworny żąda: aby napisać w treści projekt z wszystkich materii które uczyć mamy, tém się zatém zająć musimy.

JX. Terlecki przyjechał 23 m. el. do Wiednia, skarży się na boleść głowy i oczu. Dzisiaj dopiero prezentowałem go JW. Justłowi, (3) bo od 12 dni bawiłem w Badenie, jutro znowu tamże powracam, bo mi ta kąpiel bardzo skutkuje, i szkrofuły które się od lat trzech były otworzyły, zupełnie spędza. JX. Vicerektor Wsłocki i JX. Jan Harasiewicz używają także kąpeli.

Interes o Barbarę S. przez połowę ukończony, pro hic et nunc przyznali Jurysdykcyę Waszey Excellencyi, iednakże motiva judicata komunikować kazali JW. Stanich, aby iesli co ma na przeciw, opponował. A do czegoż to takie, iż tak powiem, Hezerey? Czyliż ten sposób nie narazi miłość braterską? nie wnieciz osobistości między Unitami? — Extrakt Dekretu zasłałem JW. Biskupowi Przemyskiemu, z prosbą, aby tenże Waszey Excellencyi raczył komunikować. Konkurs nowy będzie wypisany. JX. Jan Harasiewicz wciąż sobie osiągnięcia tego beneficium życzy.

JX. Jachimowicz w przeszłym tygodniu w Poniedziałek czynił dysputy pro laurea doctorali, którą z pochwałą powszechną odprawił. Dnia 8. Julii byłem u JW. spraw wewnętrznych Ministra, z prosbą, aby nam raczył pensye czyli salaria fixa assignować, obiecał uczynić do Maiestatu interpozycyę i oraz zalecił mi łaskawie, abym pisząc do Waszey Excellencyi, Jego szacunku wyraz Waszey Excellencyi oświadczył.

Uciążliwy Dekret de 1818 względem chrzczenia nieokresłego dzieci naszego obrządku, wymaga wszakże remonstracyi, własnie teraz z JX. Terleckim konferuję, aby stosowną Waszey Excellencyi uczynić (4) relacyę; Remonstracya Waszey Excellencyi w tey mierze uczyniona, nie wątpię, że wezmie pomyslny skutek, tak iak wszystkie inne Waszey Excellencyi przedłożenia.

JW. Staatsrath Lorenz bawi teraz w Badenie, gdysmy się mu prezentowali, przyjął z ukontentowaniem oświadczenie szacunku, które Wasza Excellencya oświadczyć mu zalecił. Pytał się ten dobry i szacunku wysokiego godny Pan, z wszelką troskliwością o zdrowiu Waszey Excellencyi, tudzież czyli iuz Excellentissimus Dominus wizytę odprawił w nowo objętej Archidyecezyi, Ktora iey bardzo potrzebuie, albowiem JW. Angellowicz mało coś wizytował. Dodał i to w przytomności moich kollegow, że sobie z wizyty Waszey Excellencyi tyle w Archidyecezyi dobrego obiecuie, ile Wasza Excellencya zdziałales w Przemyskim. Kazał mi także bywać u siebie, ale wkrótce do Badenu wyjechał, gdzie iak powiadaia, niechętnie wizyty odbiera. Jednakże za powrotem będę u tego dobrego Pana.

Najlaskniejszy Pan dziś spodziewany z powrotem w Szenbrunie. Na prymasa węgierskiego nominował JW-o Rudnaya Biskupa w Siedmogrodzkiej ziemi.

Za najlaskawszą pamięć o moim Staruszku Oycu, z wdzięcznością Waszey Excellencyi stopy całuję. Mam doniesienia, że znowu w podgorzu grassułą rozbojnicy, lękam się mocno o moiego Oyca.

JW. Nominat Eperyeszyński zasyla głębokie uszanowanie Waszey Excellencyi rownie i JX. Joachim. Ja z moimi kolegami sciele się u stop Waszey Excellencyi i zostaię z naygłębszym uszanowaniem

Excellentissimi Domini Domini
naynizszym Slugą

Kanonik Stupnicki.

Wiedeń 2. Augusti 819.

*13. Лист крп. Ол. Ступницького до митр. Мих. Лесницького
(30. IX. 1819 р.)*

Excellentissime Domine!

Najlaskawsze Waszey Excellencyi wyrazy de 6. 7-bris a. c. odebralem dnia 17. b. m. wraz z Instrumentem missyi i drugim Instrumentem. ktorym Wasza Excellencya Najlaskawszy moy Arcy-Pasterz, dodaię do dawnych nowe Dobrodziejstwa, raczysz mnie zaszczyć tytułem konsyliarza konsystorskiego. Na te nayszanowniejsze wyrazy, i nowe dowody Arcypasterskiej dla mnie laski, powinien bylem natychmiast naygłębsze złożyć podziękowanie, lecz maię sobie zalecono od JW. Jüstla, aby za nayspierwszym wezwaniem, ktore za dwa, lub trzy dni miało nastąpić, stawić się do umowy względem nauk na mieyscu naszego przyznaczenia dawać się maięcych, czekałem tego terminu, abym oszczędzaię i pocztę i naybardziej nie zabieraię Waszey Excellencyi czasu, za iednym razem o wszystkim, co się posłania naszego tyczy, okolicznie doniosł. Niemogąc się zaś do dziś doczekać powołania od JW. Jüstla, ktory teraz zatrudniony iest bardzo, na powyzey wyrazone nayszanowniejsze (2) Waszey Excellencyi wyrazy z głębokim uszanowaniem odpisuię, i oraz nayspokorniejsze dzięki tak za nowy tytuł, a nayszczegolniey za wysokie Waszey Excellencyi dla mnie względy i Łaskę składam. Niech Bog dobry, szczerde wynagradza Dobrodziejstwa Waszey Arcy-Pasterskiej Mości, a nam szczęśliwym Waszey Excellencyi podręcznym, niech uczczy: abysmy wielkim i zbawiennym Waszey Excellencyi zamiarom zawsze odpowiadać mogli.

Dnia 20. b. m. znajduię się w biorze JW. Justla, odebrałem od Tegoz zlecenie: abym nayprzod Jego uklony Waszey Excellencyi oswiadczył, powtore abym oswiadczył Jego przeproszenie: że dla wielkich zatrudnien, ktoremi iest obarczony, na

dwa listy Waszey Excellencyi nie odpisał. Rownie i JW. Staatsrath Lorenz, u ktorego dopiero wczoray być mogłem, zasyla Waszey Excellencyi swoje ukłony. Skoro wszedłem do tego dobrego Pana, naypierwsze Jego słowa były: czy nie mam wiadomosci od Waszey Excellencyi, i czy nie wiem, iak się Waszey Excellencyi powodzi; to mi dalo powod bardzo dobry, zem JW. Staatsrathowi ze wszystkim mogli przedlozyć, co mi Wasza Excellencya w powyższym liscie raczyles zalecić. Co do niedostatku indywiduow do prac dyecezalnych, oswiadczył JW. Staatsrath, ze On przedlozenia wszelkie Waszey Excellencyi, co do osadzenia mieysc z chęcią będzie popierał. Z powodu interessow Perehyń- (3) -skich nic wcale nie mowil, tylko wszczął mowę o JX kanoniku Harasiewiczu, ze słyszał: ze chce być parochem S. Barbary: i ze on nic niema przeciw temu, iesli go Wasza Excellencya proponować racysz.

Jasnie Wielmożny Spraw wewnętrnych minister, ktoremu dnia 3. Fbrii dziękowałem: ze nam solaria fixa od dnia wystąpienia z dawnych lokacyi łaskawie naznaczyć raczył, rozkazał mi takze: abym Jego ukłony Waszey Excellencyi oswiadczył.

Dnia 12 Augusta miałem z kolegami, a 23 b. m. sam audyencye u Nayiasniejszego Pana. Przyjął nas nayłaskawiey, nasmiał się do woli z brod naszych, a przytem zapewnił: ze my wtedy nawet zadney szkody nie poniesiemy, kiedyby się nam poselstwo nasze nie udalo. Toz samo twierdzi i JW. Justel i JW. Lorenz: ze nam niepomyślny skutek, nikt za zle nie poczyla.

JW. Nominatowi Eperyeszyńskiemu ukłony Waszey Excellencyi oswiadczyłem. Składa on nawzaiem swoje naygłębsze uszanowanie.

Jeszcze sub 1 b. m. podałem insynuacją do JW. Spraw wewnętrnych Ministra: ze pro 26 8-bri iuz do podrozy będziemy gotowi, i zeby nam oznaczyć podrozne expensa. Dotąd nie mamy zadney rezolucyi. JW. Justel zaś zgadza się, zebyśmy 26 8-bris wyjezdjali. Skoro tylko dzień wyjazdu oznaczony, i koncertacya względem porządku i metodu szkół w Sebeniku przedsięwzię- (4) -ta będzie, doniesę o wszystkim z naypowinniejszym uszanowaniem. Za nayłaskawszą pamięć o moim staruszkę Oycu stopy Waszey Excellencyi z pokorą całuję. Przedluzysz Wasza Excellencya swoiey Łaski wyrazeniem, dnie moiego dobrego Oycy i za Swoie zdrowie naygorliwszego Bogomodley.

Kolledzy moi uczą się włoskiego ięzyka, ktory daleko łatwiey idzie, iak dalmacki. Całuję wraz zemną Stopy Waszey Excellencyi.

Z Naygłębszym uszanowaniem zostaię

Waszey Excellencyi nayłaskawszego
Arcypasterza Pana i Dobrodzieja
naynizszym Slugą

Alexy Stupnicki.

Wiedeń 30. Fbrii 819.

14. Лист. крив. Ол. Ступницького до митр. М. Левицького
(6. XI. 1819 р.)

Excellentissime Domine!

Ultimis Octobris a. c. odebralismy nareszcie zalecenie: aby iechac do Sebenico w celu Dekretem Waszey Excellencyi nam oznaymionym. Znaydując się iuz w rzeczywistej konieczności oddalenia się ieszcze większego od lubey Oyczyzny, od Naydostoiniejszego i Nayszanowniejszego Arcypasterza Pana i Dobrodzieja; ieszcze raz zwracamy wzrok pozegnalny ku domowym przybytkom, i z rozrzewnieniem całuiemy Arcypasterskie Waszey Excellencyi ręce i stopy; polecając się nieustanney Łasce i wielowładnego dopraszając się błogosławieństwa.

Dla słabosci kilkunastodniowey JW. Jüstla, dopiero dnia 1 b. m. przeczytana nam iest deklaracya JW. Biskupa Kragliewicza, przez tegoz JW. Konsyliarza po odzyskaniu zdrowia. Deklaracya ta nie zawiera zadnego przerweczenia kategorycznego: iz JW. Kragliewicz żąda i chce ziednoczenia; ale iedynie tylko projekt: zeby zaprowadzić oswiecenie między Jego klerem i ludem. W celu takowym żąda on: aby z Galicyi Duchownych do tego zręcznych wysłać i onym tak oswiecenie, iako tez i ziednoczenie poruczyć. Waruie sobie iednak nayscisley, aby przybyłym Duchownym zadnych urzędow nie powierzać, i aby promocyje, osobiste niektórych z Jego kleru potwierdzić. Nie smiem czynic z deklaracyi takowey zadnych wnioskow, ktoreby łatwo czynić można: ale idąc za powołaniem od Waszey Excellencyi wskazanym (2) poruczam się z rezygnacją losowi, iaki kolwiek mnie z kolegami spodka. Co do naszego zamieszkania w Sebeniku i przyrzczonego wikt, o tém tutaj nikt nic nie wie, dopiero JW. Gubernator w Zarze co, gdzie i iak będzie, rozstrzygnie. JW. Justel zalecał mnie przy kazdych odwiedzinach, abym Waszey Excellencyi Jego uszanowanie oswiadczył, i kazał mi powtornie Waszą Excellencyę przeprosić: ze na odebrane listy nie odpisywał. Dał on takze Exemplarz Instytutu dla wdow nauczycielskich w Czechach, z zaleceniem, abym go Waszey Excellencyi przesłał. Sądzi JW. Jüstel: ze podobny Instytut moze byc w Galicyi dla wdow kapłańskich zaprowadzony. JX. kanonik Harasiewicz przywiezie go do Lwowa i uzczy Waszey Excellencyi. JW. Staatsrath Lorenz od dni kilku zachorował, czyli raczej zasłabł, przeto nie mogliśmy być u niego na pozegnaniu. JW. spraw wewnętrznych Minister przy pozegnaniu, raczył powiedzieć: ze Waszą Excellencyę o naszym wyjeździe urzędownie oznaiomił, tudzież pytał się; czyli oswiadczyłem uklony Jego na dawniejszym posłuchaniu Waszey Excellencyi zasłane, ktore teraz znowu ponowić kazał. Zalecił mi takze JW. Minister, abym czasami o postępie naszego powołania bezposrednie Jemu donosił, czego nie zaniedbam: zycząc sobie, abym pomyslnie doniesienia mógł posyłać. Na podroz naznaczono nam 950 frl. Mc. i inskadowano nas przez Grac, Laybach do Fiume. Dzisiaj więc

udaemy się w tę podróż O podróży tej i o przyjęciu naszym w Zarze • i Sebenico nie mieszkam uczynić Waszey Excellency doniesienie, wiem bowiem: ze Wasza Excellencya iako nasz najłaskawszy Arcypasterz iesteś zawsze o naszym losie troskliwym.

Względem S. Barbary podał przed czasem niejakim JW. Stanich rekurs w tej treści: aby do czasu wyrobienia obszerney demonstracyi sub spe futurae acceptationis, zasuspendować ostatni względem teyże wypadły (2) Dekret, i JX. Czucich na też parafię prezentować, a gdy Dwor prosbie tej odmówił, owoz podał tenże JWielmożny Biskup, iak słyse długą remonstracyą, w ktorey swoje prawa do teyże parafii wyklada, i koniecznie JX. Czucich rekomenduje. W jednym z tych pisem wystąpił przeciw JX. Fogarassy, utrzymując, ze młody, ze do tego miejsca niema potrzebnych talentow i t. d. Co na to nastąpi, ieszcze dotychczas nie wiedzieć. — Podobno iest do wierzenia: ze ta interwencya obsadzenie parafii tej cokolwiek opozni. JX. Czucich pisał do JX. Gierowskiego dawniejszymi czasy: zeby się pogodzili Biskupi względem powyższej parafii: gdyby w Wiedniu erygowane było Biskupstwo dla narodowcow obrządku greckiego znajdujących się w Austrii. List ten ma ieszcze dotychczas JX. Gierowski.

Teraz znajduią się w Wiedniu JJWW. Biskupi Wulkan i Poczey tudzież JW. Tarkowicz. Pierwszy powiadaią, zamysla starać się o Metropolię w krajach węgierskich; drugi prowadzi proces z kapitułą o pieniądze, trzeci czeka ostateczney rezolucyi względem uposazenia swojego Biskupstwa. JX. Fogarassy, będąc wczoray ze mną na pozegnaniu u JW. Wulkana, był od tegoz pytany: co się stało z S. Barbarą, albowiem i on chce się upominać, o prawa, ktore ma do teyże parafii.

Studenci do Konwiktu przyznaczeni, iuz przybyli do Wiednia, przystoyni i roztropni młodzieńce, i są dobrze przyjęci od JX. Dyrektora. Czy choć w roku bieżącym zostaną zapełnione miejsca, ktore Łaska Monarchy dobrego dla ruskiego narodu przyznaczyła?

JX. Terlecki chorował znakomicie, a to z boiazni, ze mu Aura Dalmacka służyć nie będzie. Musielismy namowić sekretnie Doktora, aby go inaczey przekonał, od tego czasu Bogu dzięki i zdrowszy i weselszy. JX. Czestynski i Gierowski są zupełnie zdrowi.

JX. kanonik Harasiewicz wkrótce wyjezdza do Galicyi. Zyczylby on sobie (3) przy tuteyszej parafii bydź pomieszczonym.

W tych dniach nadeszły tu urzędowe doniesienia o Seymie Galicyiskim, i o Elekcyi deputowanego w osobie JX. Mogilnickiego. Nie mozna wątpic, ze ta elekcyja, pomimo zapadłego dekretu, od Nayiasniejszego Pana zadowolnioną zostanie, zwłaszcza, ze Wasza Excellencya cum Illmo loci ordinario Premisliensi a residentia JX. Deputata dispensuje. JW. Lorenz dawniey pytał mnie o JX. Barusiewicza, iakich iest talentow i zachowania, a gdym się na propozycyę Waszey Excellencyi odwołał, dodał, ze nie wątpi, iz będzie do wyzszego kapłańskiego Instytutu przyjętym.

Składam mnie z kolegami u Stop Arcypasterskich, które z uszanowaniem całuję i z najgłębszą unizonością zostaję
Waszey Excellencyi najłaskawszego
Arcypasterza Pana i Dobrodzieja
najuniżeńszym Sługą
Alexy Stupnicki.

Wiedeń 6. 9-bris 819.

15. Лист крил. Ол. Ступницького і товаришів до митр. М. Левицького (11. XI. 1819. р.)

Excellentissime Domine!

Przy zbliżającym się dniu uroczystym Imienia Waszey Arcypasterskiej Mosci, i my także chociaż przestrzenią mieysca oddaleni, zawsze iednak czułością serdecznego zyczenia i sentymentem najgłębszego uszanowania Waszey Excellencyi najbliżsi, wznosimy głos nayszczerszego powinszowania, aby Bog Wszzechmogący dnie i zdrowie Waszey Excellencyi w naypoznieszy wiek dobroliwie zachować raczył, i za przyczyną Świętego Patrona nayobfitszemi obsypywał błogosławieństwami. Do takowych serdecznych zyczeń nietylko nas powoduie wysoka Waszey Arcy Pasterskiej Mosci dostojność, zacność i przyjemność osoby, ale nadto i nasz, własny interes, któz bowiem lepiej, iak Wasza Excellencya dobrołubey naszej Oyczyzny popierać, zaszczyt i oswiecenie kleru wznosić, kto bardziej nami biednymi teraz tułaczami opiekować się zechce, raczy, i potrafi?

(2) Dla tego racz Wasza Excellencya najłaskawiey wierzyć ze dopoki żyć będziemy, zawsze wdzięczność i nacyzulszą Zycżliwość w sercach naszej (!) nosić będziemy, i ze i teraz rzetelne tylko uczucia duszy tłumaczymy, gdy Waszey Excellencyi wspólnie zyczymy Сотвори Господи многая лѣта здравіе и спасеніе многая лѣта. Składamy się wszyscy u stop Waszey Excellencyi, które z uszanowaniem całujemy i oraz z najgłębszą kornością zostaliśmy

Waszey Excellencyi
naynizsi Słudzy
A. Stupnicki
Bazyli Terlecki mp.
Jakób Czestyński mp.
Jakób Gierowski mp.

w Grätz dnia 11. 9-bris 819.

(2) Dnia 6. 9-bris, iak iuz donosiłem, opuściliśmy Wiedeń i po zley nader drodze i w porę dżdżystą stanęliśmy wczoray w Grätzu, miescu gubernialnym i stołecznym w Styryi pięknie i porządnie budowanym. Tu zabawiemy dobę dla wypoczęcia i dla obaczenia tutejszych ciekawosci. W iednym z tutejszych kościołow zastaliśmy Służbę Bożą ruską, co nas mocno zdziwiło, był to woyskowy

teraz quieskowany kapellan z Dyecezyi Lwowskiej po nazwisku Lewicki, staruszek, więcej nie chciał nam powiedzieć co do okoliczności swego zycia.

Drożyzna nie iest tu znakomita nawet dla przeiezdzaiących — owszem w proporcyi do Galicyi tutaj wszystko iest taniej i wygodniej.

Gory Styryyalne iuz są sniegami okryte, całe pasmo od Wienerisch Neustad az do Grätzu wystawia straszliwie piękne widoki, Lud zupełnie do naszych Gorali podobny (3) prawie się podobnie nosi i w podobnych chatach mieszka. Cura animarum tak się w Gorach tutejszych sprawuie iak u nas, katechizacye rzadkie, albo żadne. Ja widzę te same okoliczności, wszędzie te same sprawiwią skutki.

W ogole zaś lud górski iest tu nader pilnym — naybar-dziej robią koło zelaziw, tu 100 w hucie kos, tam 200 ludzi w hucie łańcuchow, lub gwodźci, lub rydlow, bo każdy gatunek narzędzi ma swoią osobną kuznicę i osobnych ludzi do roboty.

Daruy Wasza Excellencya pospiechow i pisaniu rozwlekłemu. Powtarzam niewygasłego naygłębszego uszanowania wyraz iako

Waszey Excellencyi
nayunizeński Sluga *Stupnicki*.

*16. Лист крпл. Ол. Ступницького до митр. Мис. Левицького
(6. I. 1820 р.)*

Excellentissime Domine!

Ostatni list, który do Waszey Excellencyi pisałem, był dat-o 10 9-bris a. el. z Grätzu. W ten czas z moimi kolegami winszo-wałem Waszey Excellencyi drogich Imienin. Dzis kontynuuiąc uczucia głębokiego poszanowania i serdeczney za tyle dobro-dzieystw wdzięczności, z powodu dzisiejszego nowego Roku, nay-pokorniejsze u Nóg Waszey Excellencyi wszystkiego Dobrego składałm życzenie, i mnie oraz z moimi, na zawsze wysokim Waszey Excellencyi względem polecam.

Wśród wielkich ślót, grzmotow i gęstych piorunow, po kilkodniowey podróży, zaiechalismy z Grätzu do Fiume, przez okolice gorzyste nader, i skaliste. W Laybachu, mając list rekom-mendacyjny z Wiednia, prezentowałem się JW. Gruberowi Bisku-powi, byłemu Hofrathowi aktualnemu. Byłem dobrze przyjęty. JW. Biskup wiele okoliczności z swoiey podrozy Galicyiskiey przypominał, i cieszył się z tego: ze do zaprowadzenia szkół pa-rafialnych fundament założył. Prezentował mnie JW. Baronowi Kraft Prezesowi Fori Nobil. byłemu w Dalmacyi Wice-Prezyden-towi Gubernialnemu, który mi udzielił waznych wiele objaśnień, co do moiego terazniejszego powołania. W Fiumie musieliśmy 12 dni czekać na wiatr pomysłny; wstąpiliśmy o 6 wieczornej na morze, pozegnawszy się z naszym ziomkiem professorem

*

w Gymnazyum Fiumańskim JP. Kluczenko, synem Parocha w Glinkach w Dekanacie Oteniyskim. O 10 w nocy przy nadeszłej z nienacka burzy, o mało nie utonęliśmy, zwłaszcza że wiatr tak był silny: ze maszty gołe do powierzchni wody przychyłał, i co moment przewróceniem okrętu groził. Za Boską opatrnością i przy wielkiej marynarzow pracy zawinęliśmy do portu (2) pustego na wyspie Veglia. Po trzech dniach w głodzie przetrwanych, wypusciliśmy się w dalszą podróż. Znajdując się w przewale przeciw Zengg, ieszcze większa burza, iak przed kilku dniami zaczęła okręt kołatać. Fale morskie zmywały pokład okrętu: a JW. Czestyński i jeden z moich ludzi, o mało falą nie zostali do morza wtrąceni. Strach pomnożył się w nas ieszcze bardziej, gdyżmy postrzegli, że się marynarze sami mocno lękać poczęli. Dotego chybanie okrętu, powietrze morskie sprawiły gwałtowną boleść głowy i womity. Pomimo pocieszeń Religii i zasad filozoficznych, niepodobna w podobnych okolicznościach nie lękać się i nie ucierpieć znakomicie na zdrowiu, iakoz i my mocno ucierpieli. Przebywszy przewal przeciw Zengg płynęliśmy iuz spokojnie do Zary, gdzie 7 Xbr. a el. przybyliśmy. Przybycie nasze iuz poprzedziły rozmaite rozsiane wieści. Wysiadając z okrętu z zadumieniem słyszeliśmy mowiących prostych nawet ludzi, kto my iestemy i po co przyjeżdżamy? Procz tego z Wiednia od Rządu dany nam paszport: ze iestemy katolicycy grecy — przez co wieści poprzednicze natychmiast zostały potwierdzone. Ale choć by i tey pomyłki ostatniey nie było, nie mogło by się wyznanie nasze ukryć żadną miarą, nayprzod że Archimandryta Zelich Dalmatynin, tu dla poratowania zdrowia mieszkający, był razy dwa w Lwowie a 809 roku osobiście sp. JW. Angellowicza poznał; zna zatem dobrze, że w Galicyi są Uniacy. Procz tego Szematyzm i Geografia wyslowia w Galicyi iedynie uniacki Kosciół, po trzecie bardzo wielu officyaliſtow tu umieszczonych, którzy byli w Galicyi, czyniąc nad brodami i odzieniem naszym terazniejszym reflexye, rozgłosili, że Galicyanie, iako Unicy, podobnego stroiu nie mają. Pomimo tego JW. Kragliewicz otrzymawszy z Wiednia od Dalmatynow w Konwikkie Cess: znajdujących się wiadomość: ze my z Wiednia wyjeżdżamy do Dalmacyi, w sam prawie tydzień przybycia naszego do Zary, wyjechał do Cattaro na kanoniczną wizytę, i ztamąd pomimo Rządowej (2) rekwizycyi powrocie niechce. Rząd tutejszy mniema, że pomimo tych przeszkod interes zaprowadzenia szkół do swego celu doysć musi. My tymczasem, iako obcy, ani z grekami, ktorzy nam nie ufają, ani z Łacinnikami, do ktorych nam isć nie wypada, nie mamy konwersacyi, lecz w ustawiczney obawie, przymusie i naprężeniu prawdziwie smutne dnie prowadzimy. Kto wie iaki wypadek być moze. Jezeli nie stracimy zycie, to pewna honor i zaufanie Rządu i Przelozonych, na które zaufanie cale zycie pracowaliśmy.

Jego Excellencya JW. Gubernator, JW, Hofrath Weingarten JW. Konsyliarz referent duchowny Braunitzek, są dla nas bardzo

uprzeymi. JW. Gubernator sam się lituie nad naszym położeniem, i kaze nam często u Siebie bywać.

Na nabożeństwo chodzimy do tuteyszey greckiey parafialney Cerkwi, w którey na żądanie parafian spiewamy po naszymu, co się tak dobrze wydaie, że nawet i Łacinnicy bywają, i od czasu przybycia naszego Cerkiew zawsze zostaię w czasie nabożeństwa napelnioną.

Naypierwsi tuteysi Grecy, którzy są znakomitemi kupcami, czasem proszą na Sniadanie, ale poznać, łatwo ze raczey to z etykiety, iak z otwartości czynią. Illyryiski ięzyk, którym tu mówią, iest w kazdey prawie wsi inny. Grammatyki zadney niema, i to nam wielką trudność w nauczaniu się onego sprawia.

Do Sebenico nie wprzody poiedziemy, az póki JW Kragiewicz nie powroci. On zaś oświadczył się, że przed wiosną Cattaro nie opuści.

Sub 19 X-bris el. pisałem do JW. Kragiewicza, donosząc: że na Rozkaz Monarchy przybyłem do Zary z trzema kapłanami, celem usłużenia Jego Dyecezyi i zaprowadzenia szkół: Nieomieszkałem iak należało, polecic się. Oczekuię odpisu. List ten od rządu przeyrzany (3) przy Rządowych expedykach odesłany do Kattaro.

Przybywszy do Zary, iestem tu zwany od Rządu i wszystkich innych Dyrektorem Studyow teologicznych — Grecy zas zowią czasem Signore protosingello.

Cały wypadek naszego powołania, zależy od owego zwrotu, iaki wezmie naprężenie to, które między JW Kragiewiczem i Mnichami ton całemu Duchowieństwu daiącemi, ieszcze od samego początku postrzega się. Wyznawcy greckiego obrządku są albo wiesniacy, a ci są ze wszystkiego kątenci, co im Zakonnicy blizkiego klasztoru powiedzą; albo kupcy w miastach nadmorskich, a ci są stekiem z rozmaitych narodow: z Lewante, z Grecyi, z Moldawy, z Serwii, z Bosnii; ci ostatni nie tylko: że od Unii są dalecy; ale nawet między sobą samemi w wyznaniu i trzymaniu obrzędow zgodzić się nie mogą, sądząc że oryginalna Cerkiew tego kraju z ktorego są rodem, iest lepszą nad drugie.

Z tego wszystkiego przekonać się Wasza Excellencya raczy: iak smutne iest nasze położenie, a osobliwie moje, który się odpowiedzialności i zplamienia dobrej sławy, którą dotąd miałem, wielce obawiam. Dotychczas sluzę nam na zaspokoienie, owe postrzezenie JW Gubernatora, ktore mi w tych słowach udzielić raczył: Die Griechen sind nicht für Sie, den das können sie nicht seyn, allein auch nicht gegen Sie, was in den gegenwärtigen Umständen viel sagt. Scieleę mnie u Nog Waszey Excellencyi, ktore z uszanowaniem całuię, i polecając się z Moimi Wysokiey Łasce, z głęboką Submissyą zostaię

Waszey Excellencyi nayunizieszym Slugą
A. Stupnicki mp.

w Dzień nowego Roku 6 Jan. 820 w Zarze.

17. Лист крп. Ол. Ступницького до митр. М. Левницького
(4. I. 1820 р.)

Excellentissime Domine!

Znaydując się w Dalmacyi, raz tylko ieden miałem zaszczyt pisac do Waszey Excellencyi na dzień samego ruskiego nowego roku, który dla zimna wtedy panującego, pospiechu i słabości, podobnoś mylnie sub 6 Januarii datowałem. Od tego czasu nie-smiałem zajmować Waszą Excellencyę moieimi pismami, wiedząc dobrze: ze Wasza Excellencya drogie życie swego momentu na dobro Cerkwi swoiey, i małej garstki ruskiego narodu poświęcasz; iednakże przez JW. Biskupa Przemyskiego dawałem wiadomości o sobie, do ktorego sub 11 Febr: 16 et 30 Apr. ac. pisałem. Gdy się teraz przecie czas zbliżył przeniesienia się naszego do Sebeniku; o tem, iako tez o zayszłych z powodu naszego zamieszaniach, winien iestem w pokorze i z ucałowaniem serdecznym drogo cenionych Rąk Waszey Excellencyi, uczynić następujące doniesienie. Jak iuz w wyzey wspomnionym liście pisałem, Grecy tuteysi wiedzieli natychmiast, żeśmy Uniaci, a nawet przed przybyciem naszym, przeszła się pogłoska: ze JW. Kragiewicz zamysla inny system religii wprowadzić: i dla tego powracającemu z Wiednia, Grecy Tryestańscy zadnych honorow nie czynili, ani do domu przyiac nie chcieli. Gdybyśmy przybywszy do Zary, zaraz się byli udali do Sebeniku, było by moze wszystko w cichości przeszło. Ale oddalenie się JW. Biskupa do Kataro na 5 miesięcy, wstrzymało nas w Zarze, w tym czasie mieli Grecy dostatkem porę namyslenia się, zasiągnięcia dokładnych wiadomości o nas, co za iedni iesteśmy? a nawet nieszcześnie nasze chęć, aby kupiec Agramski, grek który był przytomny poświęceniu JW. Gierowskiego, przybył do Zary, poznał go i rozgłosił: ze sam widział, kiedy był od uniackiego Biskupa na kapłana stawiony. Mimo tego wszystkiego (2) Grecy Zaratyńscy zawsze się grzecznie z nami obchodzili, zwłaszcza zesmy niektóre ofiary małe dla Cerkwi czynili, kapłanom greckim do nas z ciekawości przybywającym stipendya dawali, i podług możności o ubogich nie zapominali. W cerkwi często nas prosili spiewać po naszymu, co my tez i czynili. Naywiększy ambaras doznaliśmy w wielki tydzień i w dniu wielkanocne, nie mogąc ani współcelebrować ani komunikować, iako od czasu wyjazdu naszego z Wiednia anismy się spowiadali, ani komunikowali. Gdziesmy się tylko obrocili, wszędzie nas pilne oczy strzegły. Ciekawi i interessowani tak ze strony Grekow, iako tez z strony JW. Biskupa ustawicznie oblegali nas wizytami i badaniami do zywego trapili. Nareszcie powrocil JW. Biskup z Kataro, ale nietylko, ze zle był przyięty od Grekow w Sebeniku, ale nadto postawili mu przed drzwi trzy krzyze z Cmentarza wzięte, w Cerkwi przeciw tronowi zawiesili tablicę z napisem: ze to iest Cerkiew grecka, nie unicka, i rozsiłali po

cały Dalmacyi satyry i paszkwile — wszystkie w tej treści: że zaprzędał wiarę prawosławną. Właśnie miałem iechac do Sebeniku z jednym tutejszym Grekiem, światłym i dobrym człowiekiem, abym komplementował JW. Biskupa i polecił się Jego jako też i Sebenicznów łasce; gdy tymczasem nadeszła o tych scenach urzędowa wiadomość do Gubernium. Natychmiast dla uciszenia tych rozruchów, był posłany kommissarz Cyrkułowy; który przysłał greków celniejszych do Zary, dla usprawiedliwienia tego, co się stało. Ci ustnie skarżyli się na Biskupa, a gdy im kazano zaile pisemnie podać, opuścili w tém wszystkie powyższe skargi, tylko prosili o to, aby nas precz ztąd odesłać. Bog nas ieszcze ma w Swoiey opiece, że naszego charakteru moralnego nie tylko w niczym nie naruszyli, ale nawet dobre o nas dali świadectwo: Mogliby byli bezpiecznie co się imby (3) podobało opisać, a nawet na nas obcych, w kraju, w którym pieniądze są nappierwszym działanił popędem, dostatecznych postawić świadkow. JW. Gubernator polecił im spokojność, i zapewnił, że tu nie idzie o przewrocenie wiary ale o oświecenie narodu greckiego. Tym czasem przybył tutaj sam JW. Biskup, który nas grzecznie po swoiemu przyjął. Na obradzie u JW. Gubernatora zostało ułożono: abym ia z iednym z moich kollegow do Sebeniku poiechał i tam miarkował, czyli co z zaprowadzenia szkół być moze lub nie? tym czasem chce nam rząd dać cerkiew dawniey łacinską, potem grecką, a teraz prózną dla prawienia Nabożeństwa, aby przekonać: że my takiez same mamy nabożeństwo. JX. Terleckiego zyczyliby odesłać dla tego: że sam niekontent z swego położenia, i że w zadney konwersacyi niema udziału i że przed temi co nas szpiegowali, w czymś się wymowił. Ale to wszystko i nas a osobiwie mnie czeka. Wina musi zawsze paść na słabszego. Rząd, JW. Biskup, i narod cały grecki pomylić się nie mogą, gdy więc przedsięwzięcie nie przydzie, co iest rzeczą podobną do prawdy, my zatem winę poniesiemy. Cobądź będzie, iestem na wszystko rezolwowany, pocieszając się tym przynajmniej że nam dotąd zadney winy nie przypisano. Odiadz moy do Sebeniku nastąpi przy końcu biegnącego tydnia, kto wie, moze w terazniejszym zaiątrzeniu grekow, ta podroz będzie ostateczna. Niech się dzieie wola Boza. Ja tylko Waszą Excellencyę upraszam nappokorniey, racz tę łaskę swoią, ktorey mnie naylorawiey uczestnikiem dotąd czyniles, przywrocic dla moiego starego Oyca, brata i rodziny, ktorych opiece JW. Pana naydrozszego moiego Arcypasterza polecam, rownie iak i moich terazniejszych kollegow, którzy zemną tysiączne położenia terazniejszego przykrosci wiernie i statecznie dzielili. Gdy to piszę, nie tracę przez to nadziei, Bog iest mocny i dobry. Zakrywać sobie tylko tego nie mogę, co się łatwo stać moze, i (4) co się w podobnych okolicznosciach prawie zawsze działo. Dzisiay iest JW. Biskup ze mną, Parochem tutejszym, i grekiem moim przyacielem na obiedzie u JW. Gubernatora. O JW. Biskupie wszyscy powiadaia: że iest bardzo dobrym

człowiekiem. Gdybym iakobądź inną miał aplikację w Zarze, byłbym dosyć spokojnym. Znajduie się tu JW. konsyliarz Chlumecki, Starosta cyrkulowy niegdys kommissarz w Zółkwi Pluschk, i innych wielu officyalistow niegdys mających umieszczenia w Galicyi, którzy przyjazni swoiey nie ublizają dla mnie. Ale to odemnie nie zalezey. Nie smiem zadnych dawać rad w moim polozeniu, aby śnadz nie radzić daremnie, lub aby przez usłuchanie rady nieściagnąc na siebie odpowiedzialność. Z resztą iezli mi Bog pozwoli wyiść z zdrowiem i z honorem z tego labiryntu, będę zawsze wdzięczen i dobroci wielkiego Boga i Waszey Excellencyi tak za oswobodzenie z ambarassownego polozenia, iako tez i za dobrą szkołę, którą z prawdziwym moim pozytkiem odbywam w Dalmacyi. Az tu dopiero postrzegłem, ze w wielu rzeczach byłem złym a po naywiększey części nierozsądnym człowiekiem. Niewstydzę się wyznać to przed moim ukochanym Arcypasterzem i Dobrodziejem, który dotąd zawsze mi wszystko łaskawie przebaczał. Doswiadczenie naylepsza szkoła. Rozkaż nayłaskawiey Excellentissime Domine! aby kto z podręcznych doniosł nam o drogim Waszey Excellencyi zdrowiu i zdarzeniach niektorych Dyecezyi. Moie serce iest zawsze w moiey Oyczyźnie. Dotąd miałem tylko wiadomosc o chorobie JW. Arcybiskupa JW. Gubernatora, o przeniesieniu się JW. Kriega i zastąpieniu go przez Stuterhaima. Gorąco tu iest iuz bardzo uciążliwe, mowią, ze większe będzie. Polecam mnie wraz z moiemi kolegami wysokiey protekcyi i ucałowawszy wraz z niemi ręce i nogi Arcypasterskie iestem z naygłębszym uszanowaniem

Waszey Excellencyi
nayniższym Sługą
Stupnicki.

Zara 14. Maja 1820.

18. Лист крп. Ол. Ступницького до митр. М. Левицького
(15. VI. 1820 р.)

Excellentissime Domine!

Pod dniem 14. Maja r. b. doniosłem z głębokiem uszanowaniem Waszey Excellencyi: ze wkrótce miałem do Sebeniku wyiezdzać. Rozruchi pod ten czas tamze zaszły stały się powodem, ze odiazd az do dzisiayszego dnia został spozniony. Własnie wybierając się w te podroz, którą okrętem publicznym Peniche w żołnierze i armaty uzbroionym mam odbyć, otrzymałem od moiego Oyca Parocha w Utoropach list płacziwy: ze brat moy młodszy expensą krajową edukowany na ostatnim teologicznym roku z Seminaryum został ekskludowany; Do ambarassow wielkich, ktore moie polozenie samo z sobą przynosi, do obawy prawdopodobney nieszczęśliwey przyszłości dla mnie, dołączone staruszka moiego Oyca lzy i lamenta, pogrążają mnie w smutek ostatni.

Opatrzność Boza prowadzi mnie prawdziwie ciernistą drogą do zgonu życia. Niech się iey dzieie wola święta. Nayokropniejszym jest dla mnie ciosem: ze od domu oyczystego na mil dwiescie oddalony, lez zgrzybiałego na 38 letnich usługach nienagannyh osłabionego Oyca otrzeć nie mogę. Móy (2) Oyciec sądząc, zem ieszcze godzien owey wysokiey Łaski i względow, mocą których Wasza Excellencya z pomiędzy półtora tysięca podrzãdnego Duchowieństwa naylaskawiey mnie powołanie niniejsze tak delikatne pracowite i niebezpieczne powierzyć raczyles, a przez co on na starość swoią podpory i pociechi pozbawionym został, rozkazał mi abym i iego i moim imieniem za moim niegodnym wprawdzie bratem, u stop Waszey Excellencyi naypokorniejsze złożył wstawienie się.

Jezeli młodociane moiego brata pobłãdzenia są tego gatunku: ze poprawy ieszcze spodziewać się mozna, jezeli dla zasług staroego Oyca na syna wzglãd miãny bydz moze: jezeli w gatunku przewinień moiego brata wysoka Waszey Excellencyi Łaska z sprawiedliwością pogodzone bydz mogã; racz Wasza Excellencya raz ten onemu przebaczyć i naylaskawiey do Seminaryumr przypuścić, albo przynajmniey o swoim koszcie ukończenie teologii dozwoić: Smiałość moią niniejszą raczy Wasza Excellencya niepoczytać mi za złe. Posłuszeństwo moiemu Oycu winne, los dalszy życia moiego brata, a naybardziej troskliwość: aby niniejsza zgryzota (3) nie skrocila naydrozszych dla mnie dni życia Oyca moiego, skłoniły mnie do tego, ze Waszą Excellencyę naypokorniejszym niniejszym pismem zatrudniam.

Jaki bãdz skutek wezmie ta moja naypokorniejsza prosba: ia zawsze z naygłębszym uszanowaniem być nie przestane

Waszey Excellencyi
naynizszym Sługã
Stupnicki.

Zara 15. Juni 820.

PS. Dopiero w Rzãdzie dowiedzialem sie: ze tey nocy podzucony Paszkwil grozacy JW. Gubernatorowi, JW. Biskupowi i dwom nayswiatlejszym Grekom za to, ze sprowadzono wiele woyska do Sebeniku. My iedziemy na Peniche Vigilante, Capitano Guita na którym pięc armat i 24 żołnierzy. JW. Minister Saurau kazał przyspieszyc odiazd do Sebeniku. (3) W tem momencie odłożono odiazd nasz na Subotę, a policya mnie przestrzegła, abym się miał na ostroznosci od Maszki, która od dni kilku daie się widzieć koło okien mieszkania mego, i którą dopiero sledzić będą. Jezeli Wasza Excellencya na te moje obawy troski i bolesci, raczył kazać komu odpisać pocieszaiące słowo: naylepiej by było posłać pod adressã Starosty Cyrkulowego w Zarze de Pluschk, który byl w Zólkwi kommissarzem, i teraz wiele dla mnie ma przyjazni. Całuię nogi Waszey Excellencyi.

19. *Начерк листу митр. М. Левицького до крп. Олекси Ступницького (4. VII. 1820 р.)*

Wszystkie listy Perilt. Dnationis V-rae pisane do mnie od czasu wyjazdu z Wiednia do Zara doszły rąk moich. Dowiadując się z tych listow o krytycznem położeniu Perilt. Dnationis V-rae i obawiając się, aby moje odpowiedzi nie dostały się w ręce tych, którym missya nie podoba się, i aby to do większego zaiątrzenia nie stało się powodem, nie odpisywałem, chociaż to usilnóm było żądaniem moiem. Teraz zainformowawszy się z ostatniego listu dt. 15. m. el., iż naylepiey jest pisać pod adreśm Starosty Cyrkułowego w Zara de Pluschk, pospieszam z odpowiedzią moią. —

Poymnię ia cały ogrom trudów, przykrości i niebezpieczeństw, na ktore Perilt. Dnatio V-a ze swoiemi kolegami wystawiony iesteś, i nie bez troskliwości myślę o dalszych wypadkach. Ależ z drugiej strony wystawiam sobie wysokość powołania Waszego, opiekę Rządu i doswiadczoną przezorność Perilt. Dnationis V-rae, ktora mi jest rękoymą, iż Peril. Dnatio V-ra za pomocą Boską a przy protekcji naywyższej Liniowej władzy potrafiysz obstać naprzeciw wszelkim trudnościom i odpowiesz zaufaniu Monarchy. Każde ważne przedsięwzięcie musi bydz połączone z trudnościami. Przedsięwzięcie, do ktorego Perilt. Donatio V-a wezwany iesteś, łączy się między nayważniejsze, bo się tycze bezpośrednio dobra kraju i Religii; muszą mu więc towarzyszyć trudy i niebezpieczeństwa ważności iego odpowiadające; ale te nie są do niezwyknięcia; ostrożnie więc wprawdzie i przezornie, wszelakoż mężnie i odważnie postępuy Perilt. Dnatio V a w swoim dziele, stosując do siebie i swoich kollegow owo: **МЪДРСТВЪИТЕ, СТОИТЕ НЕ БОЙТЕ СЯ.**

(2) O pomyślnym skutku przedsięwzięcia zdaie się to niejako wyiasniać, że JW. JX. Biskup tameyszy i swiatlejszy z Grekow dobrych są myśli. Że się znajduią Malkotenci i staraią się zniweczyc zamiary rządu, to nie dziw. Wszakże i w Galicyi zaprowadzanie szkół normalnych i popularnych czyniło początkowo opaczne wrażenie. W Czechach zaś, za czasow Cesarzowej Maryi Teresy stało się było powodem do zamieszani, Rząd iednak wszystko usmierzył, szkoły powstały i naypiękniejszy wzrost wzięły; nie trzeba tracić nadziei, że się podobnie stanie w Illyrii także, a gdyby nawet tą razą żadanego celu nie dopięto, to Perilt. Dnatio V-a nie trwoż się wcale, abys miał z dishonorem powracać, gdyż to nie będzie uchybieniu Perilt. Dnationis V-rae przypisano, rownie iak nie było przypisano uchybieniu s. p. Sponringa, iż w roku 805. bez skutku powrocił; gotowość Perilt. Dnationis V-rae na wezwanie Rządu zjedna Mu zawsze zadowolenie Monarchy tak, iak zjednafo pochwałę Naywyższą w Roku 818., aczkolwiek wtenczas bez skutku powrocifś.

Brat Perilt. Dnationis V-ae nadużył pobłażania, którego poprzedniczo doświadczył, będąc zostawionym w Seminarium przez względy na swego Oycę i na zasługi Perilt. Dnationis V-rae, aczkolwiek wypadło go na on czas oddalić. Byłbym y tą razą chętnie oszczędził Perilt. Dnationi V-rae niemilej wiadomości o dymissyi jego z Seminarium, ale wykroczył przeciw karności Seminarzyckiej w Towarzystwie takich, których nie można było dłużej w Seminarium zatrzymywać, i on więc w towarzystwie ich musiał to miejsce opuścić. Pewny iestem, że gdybyś Perilt. Dnatio V-a był okolicznie informowanym, do iakiego stopnia rozwiozłości teraz przyszło w Seminarium, sambyś podpisał wyrok (3) na oddalenie tych, w których towarzystwie Brat Jego oddalonym został. Wszelakoż o dalszy los jego bądź Perilt. Dnatio V-ra spokojnym i do swego Oycę napisz, aby się nie troszczył. Konczy on teraz teologię, otrzymał certyfikat, iż ad Ordines sacros przypuszczonym będzie, idzie tylko o to, że kilka miesięcy sam się utrzymywać musi, w tym własna iest jego wina, wyrzucąłem mu to na oczy, protestował, iż się poprawi i dobrym kapłanem zostanie. Chciej mu Perilt. Dnatio V-ra także rypimendę napisać, aby tém pilniey starał się obietnicy swojej dochować. —

Ja dzięki Bogu dosyć zdrow iestem, nie mało jednak nieprzyjemności doswiadczać muszę. Tém sobie słodzę wszystko, że przecież cokolwiek dobrego zrobić się może, i że Rząd dobrą o klerze moim ma opinię.

Proszę mi donosić o swoich dalszych zdarzeniach, dodając zawsze, iak mam adressować, ażeby listy pewnie dochodziły; naybezpiecznieyszą będzie rzeczą, abym i następnie pod adressą obcą odpowiedzi moje posyłał. Teraz adresuie do Zara; w Sebenico może kto inny będzie, którego bym mógł adresu używać; proszę mię o tem zainformować.

Życzę z serca, aby Naywyższy wzmacniał zdrowie Perilt. Dnationis V-rae i aby udzielał męstwa potrzebnego. **ДѢХЪ СВАТЫЙ СНИИДѢТЬ НА ТА И СИЛА ВИШНАГВ ОСКНІТЬ ТА.**

Proszę kollegow swoich pozdrowić odemnie.

Zostaie z szacunkiem i zyczliwością Perilt. Reumae Dnationis V-ae addictissimus Frater

M. L.

Uniow 4. Julii 820.

20. Лист крил. Ол. Ступницького до митр. Мих. Левицького (28. X. 1820 p.)¹⁾

Excellentissime Domine!

W roku przeszłym obchodziliśmy Solenność dostojnego Waszey Excellencyi Imienia w przystani Portu w Fiume, na

¹⁾ На четвертій стороні дописка митр.: Resp. 2. Febr. 821. de Uniow.

angielskim okręcie Cathcart, tamże pod ten czas znajdującym się. Kapitan okrętu człowiek uprzejmy i grzeczny, przyjmował nas na pokładzie z wszelką gościnnością. Przy dobrym sycylijskim winie spełnialiśmy wraz z Kapitanem i jego towarzyszami najdroższe Waszey Excellencyi zdrowie, ciesząc się równie z dnia tego najpierwszy naszego lubego Narodu Osobie należącego, iako też z zaspokojenia naszej ciekawości, oglądając raz pierwszy ogromną machinę okrętu.

W tym roku po odbytych rozmaitych obawach zgryzotach i niebezpieczeństwach, założyliśmy w Sebeniku Kolonię prawosławia i bohoczestya, należącą do Apostolskiej Waszey Excellencyi władzy. Z tego więc naszego siedliska z powodu przybliżających się Waszey Excellencyi dostojnych Imienin, i iako najpokorniejsi Waszey Excellencyi podręczni, i iako pełni nacyzulszy za wysokie dobrodzieystwa wdzięczności, (2) i iako członki owego narodu, którego Wasza Excellencya iestes naydobroczynniejszym Naczelnikiem, składamy u stop Waszey Excellencyi te pełne naygłębszego poszanowania i nayserderczniejsze Zyczenia: aby Bog Wszehmogący, który nas łaskawie, w owych czasach krytycznych, w Osobie Waszey Excellencyi tak dobrym, miłym, wysoce szanowanym, czynnym, o dobro swojej trzody gorliwym obdarzył Hyerarchą, zachował dni Waszey Excellencyi przy zdrowiu i pomysłności w lata naypóźniejsze, a więcącąc pomysłnym skutkiem wielkie Waszey Excellencyi o podwyższenie Religii, dobro Cerkwi, i zaszczyt kleru starania i zamiary, pomnazał ową czystą radość, o którą Wasza Excellencya z nieustannymi trudami wspaniałomyślnie dobijas się. Przyjmij Wasza Excellencya wyrażenie tych uczuciow nayłaskawiey, złożonych w dowod naypokorniejszey uległości i nieograniczonego uszanowania, z którym iestesmy

Waszey Excellencyi
nayuniżeńszemi Sługami
A. Stupnicki mp.
Bazyli Terlecki mp.
Jakób Czestyński mp.
Jakób Gierowski mp.

Sebenico 28. 8-bris 820. (2)

Drogi Waszey Excellencyi wyrazy de 25. Aug. ac. pod kopertą Kommendanta Grimer pisane, doszły rąk moich. Wiadomość o statecznym Waszey Excellencyi zdrowiu, i o pomnożeniu Seminaryum bardzo mnie ucieszyła. Przy tylu zavadach, które się podwyższeniu liczby Alumnow naprzeciw stawiały, Wasza Excellencya potrafiła czynnym swoim staraniem, zamiary swoje doprowadzić do pożądanego celu. Bog dobry niech uzcza naszemu dobremu Monarsze i Waszey Excellencyi wszelkich błogosławieństw. Wielkość dobroczynności tey równie mnie przenika iak i moich współziomkow. Niech będą Waszey Excellencyi nacyzulsze dzięki od nas wszystkich. Polepszenie spodziewane solariow

dla parochow i kapellanow i kooperatorow, doydzie do porządanego kresu. Co bowiem Wasza Excellencya przedsięwzięło wszystko zostało uskutecznione; Dowód: ze Wasza Excellencya rzeczy sluznych i potrzebnych żadasz.

Moy brat, który sam Waszey Excellencyi poprawę swoiey lekkomyślności przyrzekł, zapewnił i mnie takze: ze na przyszłość nie da zadnego powodu do nieukontentowania. Zaręczam za iego serce, ze iest dobre. Złe towarzystwo, sprowadziło go na bezdroże, ale troski życia, okolicznosci gospodarskie i grunt charakteru dobry, utrzymają go nadal przy obowiązkach, którym się poświęcił. (4) I iego i nayszczegolniey moiego starego dobrego Oycy wraz i siebie całego, dobroczynney Łasce wysokiey nappokorniey polecam.

My dotąd zdrowi pomimo okropnego Scirocco wiatru. Interezza Seminaryum idą bardzo powolnie. Kilka projektow względem ustalenia Seminaryum podałem podług formularzow mi przysłanych, ale Rząd, a bardziej niektore osoby (Partout comme chez nous) chciałyby niczym zbyć potrzeby Seminaryum. Juzto dla oszczędzenia wydatkow chciano dać ubior lacinskiich Alumnow, iuz odmawiano bieliznę, iuz obrębywano liczbę od Nayiasniejszego Pana przyznaną. Ale ia o to co sluzna upominałem się i będę się upominał, bez nadwężenia winnego Rządowi uszanowania, nasladuiąc Waszą Excellencyę w małym tym okręgu co mi iest przyznaczony, i Bogu dzięki upominania moje niezostały bez skutku — tylko ze wszystko się dzieie ieszcze powolniey, iak pomału. JW. Biskup łaskaw iest na nas, i przyimie nasze przedłożenia z modestyą uczynione chętnie. Odjechał na poswiecenie Cerkwi w Dyecezye końmi wierzchami: bo drog wzorowych wszędzie ieszcze niema. Grecy iak byli, tak są. Teraz przynajmniej, gdy idziemy, raczą nas pozdrawiać, czego przedtym niebywało. O Semynarzystow nie będzie trudno, będą się garnąć ze stron wszystkich — gdyby tylko Seminaryum; 5 Indywiduow iuz a 19. Julii chodzą do szkoły. Całuję Stopy

Stupnicki.

(5) Nayprzykrzezsza iest dla nas rzeczą: ze dotąd ieszcze swoiey Cerkwi nie mamy. Zaczęliśmy chodźć do Cerkwi greckiey, i musimy chodzenie te kontynuować mimo tego, ze się na nas zyzem patrzą, a niektorzy młodziki nawet i przekąsy sobie pozwalają. Nie wypada zdaie mi się opuszczać sposob ten, którymś powzięli z początku. Przedłożenia moje względem Cerkwi, poslane są do dworu, i codziennie oczekuiemy decyzji.

Do JW. Jústla pisałem in Augusto list, który podałem przez JX. Barusiewicza, kazał mi niektore grzeczności napisać, ale sam, iak się spodziewałem, nic nie odpisał.

Oprocz Grekow, którzy nas, iak naturalnie, niechętnie widzą, wszyscy drudzy wiele nam szacunku dowodow daia. Kto tylko przeiezdza z znacznych ludzi woyskowych lub cywilnych iako to

Generalowie sztabowi i nizsi officyrowie, konsyliarze Gubernialni Foralni i inni Duchowni i Swieccy zawsze nas odwiedzają i albo mieszkają u nas, albo obiad lub kolację iedzą. Sposob ten go-scinnosci, ile z siebie iuz nienaganny, musimy utrzymywać dla tego, aby sobie wszędzie ziednać dobre imie i przyziaciol.

Moi koledzy daią niemieckiego ięzyka naukę i po domach znakomitych, i w szkole — ale to gratis. JX. Gierowski postąpił znakomicie w ięzyku serbskim, a ia sobie podchlebam toz samo (6) w włoskim: mając zwlaszcza konieczną potrzebę mowienia codziennie tym ięzykiem. Widzę konieczną potrzebę uczenia Alumnow moich grammatyki illyryiskiey, geografii, arythmetyki, psychologii, a potem az teologii. Niepodobna, aby poięli prawdy teologiczne, bez nazwyczenia się przez owe poprzednicze nauki do zastanowienia się i myślenia. Musiemy więc tworzyć nowy ięzyk, bo w psychologii np. nic dotąd nie pytano po serbsku. Z tego powodu osmielam się Waszą Excellencyę naypokorniey dopraszać: Racz tak młodym w Seminarium naszym Lwowskim przelozonym, iako i Konwiktystom Wiedeńskim nakazać i serio zalecić: aby się uczyli po francuzku i po włosku, kto wie iakie kiedy potrzeby zayść mogą. Gdyby mnie był kto silniey iak moja własna wola, przynaglił do uczenia się ięzykow, nie byłbym teraz walczyl z temi przykrosciami, co mi potrzeba ięzykow sprawuie. Dla Wiedeńskich Alumnow myśmy gotowi potrzebne szkolne księgi i Dykcyonarze posprawiać. Będąc my ubogiem, sama tylko zręczność i sposobność moze naszą dalszą exystencyę zapewnić, i przeciw znanemu Swiatu prozelityzmowi Jezuitow zabespeczyć. Ci Oycowie, iak się dowiedzialem — osiadaią w Galicyi. Ktoryż z naszego rodu moze zapomnąc przesladowania, ktore czynili az do tego stopnia: ze zabytki nawet dawne dziejow, ktore tak miło kazdemu przypominac narodowi poniweczyli i popalili? Day Boze: aby nauka dana im w Rossyi wykorzenila w nich tego ducha, ktorego tysiączne caley Europy krzyki i kary przemienić niezdo-łaly? Daruy Excellentissime Domine tey moiey niepotrzebney rozwleklosci. Zdaie mi się: ze przy moich przykrosciach i dolegli-wosciach, rozprawiając z moim serdecznie ukochanym i naydo-stoyniejszym Arcypasterzem, poczuwam wielką ulgę i pocieszenie. Stopy i rączki powtornie całuję.

Stupnicki.

21. Лист крп. Ступницького до митр. Левичького (17. XI. 1820 р.)

Excellentissime Domine!

Uwiadomienie Gubernium tuteyszego o zaprowadzeniu szkoły i Seminarium dla Grekow w Sebeniku, w ktorym iest zaszczytna wzmianka o professorach do tegoz celu przyznaczonych, zasylam z wyrazieniem naygłębszego uszanowania dla wiadomości Waszey Excellencyi. Dom Seminarzycki zaczyna się iuz restaurować, nie

bez przeszkod przecie, albowiem oprócz Greków, wielu iest takich, którzyby Instytut ten dobroczynny dla samey zazdrości zniweczyć chcieli. Na rozkaz JW. Excellency Gubernatora wypracowałem Instrukcye dla organizacyi Planu Nauk i Edukacyi (2) w tutejszym Seminarjum. Spodziewam się: ze się i JW. Gubernatorowi i Kancellaryi nadworney podoba, i potwierdzenie uzyska.

Od kiedy zimniejsze czasy nastaly, ia często zapadam na zdrowiu, osobliwie boleść i zawrot głowy nieprzestannie prawie cierpię. Dyeta nayscisleysza, i medycyny nic nie pomagają. Moze być, ze złe zaopatrzone pomieszkanie, przystępne kazdemu wiatrowi, iest moiey słabosci przyczyną.

Rozruchy się usmierzyły, lecz nie uspokoiły zupełnie. Kandydaci do Semi- (2)-naryum zgłaszaia się codzięń więcey, aktualnych zaś uczniow nie mamy więcey nad 6. Bardzo wielką przykrość cierpiemy, nie mając swoiey Cerkwi. Juz rok minął iak nikt z nas na sobie Epitrachila nie miał. Cierpliwość i stateczne wytrwanie czezy nas do požadanego celu doprowadzą.

Niepraktykowanym dotąd sposobem został Biskup rl. w Traci pensyonowanym i rocznie miasto dochodow, ktore aktualnym dotąd będąc Biskupem pobierał, 3000 fr. opatrzonym. To Biskupstwo iest procz tego zniesione, więc iuz odtąd zadnego pasterza mieć nie będzie.

(4) Kilkunastu Karbonarzow odkryto tutaj i do scisłego wsadzono więzienia. Są to ludzie nikczemni, znani z zley moralnoscii, i podlego charakteru. Zadnego niema, zeby przecie miał iakowe znaczenie, rozum lub cenę moralną. Niech nas Bog i dobry nasz Monarcha zachowa od takich Reformatorow, i Konstytucyonistow. Moi kolledzy wraz ze mną Nogi Arcypasterskie całują. I ia polecaiać Wysokim Względóm ich, moia lubą Galicyiską rodzinę i siebie samego, iestem z naygłębszym uszanowaniem

Waszey Excellency
nayunizenszym Sługą
Stupnicki.

Sebeniko 17. 9-br. 820.

22. Лист крп.л. Ол. Ступницького до еп. Снігурського (29. VII. 1819 р.)

Jaśnie Wielmożny Panie Naydostoinieyszy Pasterzu Panie
i Dobrodzieju!

Szacowne JW. Pana wyrazy przez JX. Terleckiego podane, doszły mnie dnia onegdayszego w Baadenie, gdzie od 20. b. m. z skutkiem bardzo pomyslным uzywam kąpeli, albowiem w nogach i piersiach iuz dotąd wielką ulgę poczułem. Zabawię tu ieszcze przynajmniej dni 20. abym się ze wszelkiego defektu radykalnie wyleczył.

List JW. Pana do JW. Nominata Eperyeszyńskiego odesłałem natychmiast przez JX. Gierowskiego z zaleceniem, aby go do

Adressu erga reversales wręczył JW. Nedeczki przed 14. dniami wyjechał z Badenu, gdzie kąpiel dni kilkanaście używał. Z niedzieli muszę być dla interessow w Wiedniu, a za tem podług zalecenia JW. Pana list do JW. Nedeczkiego adressowany erga reversales JP. Zidok oddam. Reversales oboje będą JW. Panu produkował.

Za przyslaną lyturgiczną książkę najpokorniejsze dzięki składam, oraz o przysłanie Logiki Lodego z głębokim uszanowaniem dopraszam się. Książka ta dla mnie i dla kollegow co do definicyow i terminologii iest koniecznie potrzebna (2) i JW. Pan raczył nam przysłanie oney naylaskawiej przyobiecać.

Co względem iurydykyi nad parafią S. Barbary wypadło, raczy JW. Pan obaczyć w załączeniu. Z tego widać, że ta decyzya nie iest ieszcze finalną, i ze tylko iako prowizoryum uwazac iey należy. Podług mo'ego zdania dwie mogą być przyczyny, dla których tak zdecydowano. 1-o Moze niepodobna było obalić powody, ktoremi Metropolia prawa swoje do iurydykyi popierała. 2-do Moze nie chciano, dla iakowych przyczyn politycznych odmówić natychmiast JW. Stanich. Co zaś bądź iest: zawsze ale, ze między unitami takie się wszczynają processa, ktore rozdwoienia i nieprzyjazni osobistej mogą być powodem. Konkurs nowy na tąz parafią kazano wypisać. Raczy JW. Pan o tem Jego Excellencyi donieść, albowiem ja się wstrzymam z pisaniem, dopóki więcey bliższych okolicznosci z naszym powołaniem nie zapadnie.

JW. Panu i JX. Sieleckiemu z powodu wyniesienia go na kanonię głębokie moje uszanowanie uczucia i powinszowanie składam JW. Panu, że w nim pozyskujesz uczciwego, pracowitego dobrego urzędnika; iemu zaś, ze za łaską JW. Pana wstąpił na ową drogę, na ktorej talenta swoia i dobre przynioty moze poświęcać z większym skutkiem dobru krajowemu i Dyecezyi. Racz go tylko JW. Pan wziąć w swoią protekcyę, aby tak iak JX. s. p. Fredorowicz nie stał się ofiarą prywaty.

Dom kapitularny zapewne wznosił się iuz znakomicie. Zyczę najpomyslniejszego dokończenia, ale oraz właścicielom братодлюбівя więcey i rzetelnosci, iak dla mnie okazywali, a osobliwie sensum communem, bez ktorego w terazniejszych czasach (3) rzeczy nasze nie tylko się nie podniesą, ale czasem upadną.

Jasnie Wielmożny Pan iesteś cnot towarzyskich wzorem i zyczę, aby ci, co są JW. Pana nayblizsi onego się trzymali.

JX. Gierowski przez dobroć swoią i powiną uwagę na JW. Pana zabrnął z powodu JP. Lewickiego w okropną odpowiedzialność. Zaręczył on za niego dlugi, do 1000 fr. W. wynoszące, sądząc, ze tego, ktorego JW. Pan raczyłeś rekomendować, kompromitować nie należy, wydając go na ręce wierzycieli a za tem do aresztu. Jesli go JW. Pan przez swoią powagę nie raczy wydzwignąć z tego ambarassu, nic mu nie pozostanie, iak oddać p. Lewickiego tym, ktorym za niego dał porękę.

Brody nasze czynią postęp, a my także od Woltiggego znanego Dykcyonarza autora uczyliśmy się po illirysku i włosku. JW. Rudnay nominowany prymasem węgierskim. — Powrotu Najjaśniejszego Pana spodziewała się 2. Augusti rb. i oraz za powrotem wiele odmian w Staatsracie i Ministerjum. Tak powszechnie mówią.

Jest tu w Badenie Burmistrz Lwowski z familią, Appellacyiny konsyliarz z Lwowa Reindl, ma także przyjechać Hofrath Krieg i Kniebel starosta Brzeżański do kąpieli.

Sanctitas Sua zezwolił na koncentrację biskupstw włoskich tak, że z 12. Dalmackich 4 tylko subsystować będą Biskupstwa, toż samo i w Lombardji zaydą Kapituł i Biskupstw redukcye.

JX kanonik Harasiewicz, JX. Vicerektor Wislocki i JP. komornik graniczny Jaczewski (?) Matlachowski znajduja się (4) także w Badenie.

JX. Rektor Ławrowski possessyonat i obywatel myśli, iak tu mówią, serio zostać moim następcą. — Jesli się to stanie, a ia bym pytanym został, kogo by naiego miejscu z pożytkiem postawić —? był bym za JX. Dubowickim exclusive, bo to czynny, zacny i akuratny kapłan. Mamie Dobrodzieyce ręczki całuję i moje uszanowanie dołączam. Całuję oraz stopy JW. Pana i zostaję z głębokim uszanowaniem i submissyą Jasnie Wielmożnego Pana naydostojniejszego Pasterza, Pana i Dobrodzieja nayuniżeńszy sługa *Stupnicki*.

Baaden 29. Julii 819.

23. Лист крп.л. Ол. Ступницького до еп. Снігурського (11. II. 1820 р.)

Illustrissime et Reverendissime Domine Domine Pastor
gratiosissime!

Sub 6. Januarii ac. N. S., pisałem ad Suam Excellentiam JW. Metropolity zasyłając powinne roku nowego powinszowanie, i opisując naszą podroz z Wiednia i bawienie się w Zarze. Zapewna iuz Jaśnie Wielmożny Pan Dobrodziey iesteś a Sua Excelencya o wszystkim uwiadomiony. Gdyby zaś ieszcze dotąd żadnych o nas nie było wiadomości, przy złożeniu głębokiego poszanowania, i przy ucałowaniu rąk Pastyrskich krotkie niniejsze zasyłam doniesienie.

Jak iuz z Wiednia pisałem, wyiechalismy z tey stolicy 6. 9-br. 819 i wyiawszy niewygody słotnego czasu, zaiechalismy przez Grätz, Laybach do Fiume: w Laybachu złożyłem moje uszanowanie JW. Gruberowi Biskupowi i JW. Feri nob. prezydentowi Baronowi de Kruft, od których niektore Informacyi względem Dalmacyi powziąłem. Na Planinie między Loitsch i Adelsbergiem o mało nas pioruny nie ubili: o kilka krokow

АРХИВ Т. XIV.

12

tylko od naszego powozu padały. Opatrzność tylko Boża mogła nas w takowym niebezpieczeństwie ratować; Po 12 dniowym czekaniu w Fiume na czas i wiatr pomysłny, pozegnawszy się z P. Professorem Kluczenko tu przy Gymnazyum aplikowanym moim Ziomkiem, udaliśmy się na morze, i nawalnością Flory o mało dwa razy przy Veglii i przeciw Zengg nie zatnęliśmy w morzu. Boiaźń, chybanie okrętu i przewracanie się po wałach, oczewiste smierci niebezpieczeństwo, sprawiły w nas (2) gorączki wielką, womity, i tak nieprzyjemne z zawrotu głowy pochodzące uczucie, że go opisać niepodobna. Przebywszy i to szczęśliwie dostaliśmy się 7. X-br. ac. do Zary: gdzie dobrze od Rządu byliśmy przyjęci. JW. Gubernator człowiek więcej iak średniego wieku, bardzo zacy i uprzemy. Poniewaz JW. Biskup Kraglievich w tychże dniach, w których my przybyliśmy do Zary, wyjechał na Wizytę o więcej iak mil 60 niemieckich do Kattaro, i na żądanie rządu, aby się dla urządzenia Seminarjum powrócił, dotąd się nie powraca, ale dopoty się tamże bawić zamysła, póki interessa wizyty nie ukończy; przeto i my dalej nie iedziemy. Niedosyć na tym. JW. Kraglievich prosząc o zaprowadzenie Seminarjum w Swoiej Diecezyi dla ułatwienia swoiej prosbie drogi, przyrzekł: że w Swoim pomieszkaniu, które iest zniesiony obszerny zakonnicy klasztor, i zamieszkania i Audytorya Seminarzyckie pomiesci. Gdysmy przyjechać mieli, rząd tuteyszy żądał na zlecenia wyzsze, aby w tymże domu dla nas przygotować przyjęcie. — Nie dozwolił tego JW. Kraglievich, wymawiając się, że sam potrzebuie tegoz zabudowania. Musiał zatem rząd kazać wyporządzić dla nas iedno skrzydło kasarni i więzienia publicznego; tak że pod nami aresztanci, a obok nas żołnierze mieszkają maia. Podług moiego obowiązku pisałem do JW. Kraglievicha rekomendując się z kolegami i ofiarując usługi gotowe dla kleru i Dyecezyi. Odpisał JW. Biskup sub 10 m. el. ze kontent z naszego przybycia, zeby był nie udawał się w tak daleką podroz, gdyby był o naszym przybyciu do Zary dowiedział się wprzody. Zaleca abysmy ostroznymi byli, i od rządu o radzie nam w (2) terazniejszym położeniu zachować potrzebney, dowiedzieli się. Żądał zaś od Rządu: abysmy udawali niekontentnych i przymuszonych — coby nam pierwsze bardzo łatwo ze względu na nasze położenie, i nieprzyjazne widoki, było. Tuteysi Grecy, których iest w Zarze do 800 dusz stronią od nas, chociaż powierzchownie zadney grzeczności nie ubliżają. Rząd mniema: że niepodobna mieć ich przyjaciółmi, dosyć zyskano, że nie są nieprzyjaciółmi. Ześmy Unitami zaraz się przy naszym przybyciu rozniosło tak z paszportu, iako i z naszymy powiesci: ześmy Galicyanie z Dyecezyi Lwowskiej i Przemyskiej. Archimandrita Zefich był dwa razy w Lwowie i 809 poznał sp. JW. Angellowicza. Geografia illyryjska Sollanicha toz samo iako i włoska Balbi opisują w Galicyi rownie iak Schematyzm iedynie kościół uniacko-katolicki. Mimo tego my spiewamy w tuteyszej Cerkwi; i niezłe się podoba w porównaniu

z greckim wcale nieregularnym spiewaniem. Wczoray własnie Archimandryta Zelich, który jest antagonistą JW. Biskupa naturalnym, zwierzył mi się całego swego zycia i stosunkow z JW. Biskupem; czy to podstęp, czyli interes, czyli może potrzeba uczynienia sobie przez zmiejszenie się ulgi, zawsze sobie z tego dobrze wróżyć: ze nas za osoby z wpływem uwazaia, a zatem czey nam działać pozwolą. JW. Stanich pisał do mnie sub 29. m. el. ze w Regimencie Ogulinskim paroch z familią i kilku sąsiadami przyiał unię: jest on tego zdania, abym ia ad Suam Majestatem napisał: izby tego kapłana udotowawszy przy teyze parafii zostawił. To uczynię w tey mierze; co mi Rząd tuteyszy poradzi. Co do rządu Cerkwi i religijnego uczucia nie mam, czym bym gorliwość JW. Pana Dobr. ukontentował, pisząc o tuteyszym kraju. Dyecezya więcey nad 100 mil niemieckich ciągnie się (3) od Illyrii az do Montenegro. Plebani bez nauk, bez dotacyi, bez wszelkiego porządku i reglamentu sami są Biskupami, pasterzami i wszystkim. Rzadko się kto referuje do swoiey duchowney zwierzchnosci dalekich — poblizcy zaś muszą. Znaydą się i tacy, którzy oprócz ksiąg cerkiewnych, innych czytać a tém mniey pisać nie umieią. Słowem zarosl nayciemniejsza. Trzeba zaś przyznać: ze lud tuteyszy nader bystry ma naturalny rozum i wymowę prawdziwie cudowną chociaz prostą. — Obywateli i duchowni r. l. Zaratynscy są dla nas grzeczni i uprzejmi, gdyby nie okolicznosci naszego powołania, moglibysmy żyć tutaj bardzo przyjemnie, a tak zawsze pod ciężarem przymusu i dyssymulacyi chodzić musimy. Moi kolledzy są zdrowi, uczą się po włosku i illyryisku, wszyscy razem ze mną z uszanowaniem ręce pasterskie JW. Panadb. całuią. Otoz to w krotkości wszystko, co godnym byc sądziłem wiadomosci JWPanadobr. — Z tego mozesz JWPandobr. wnieść łatwo: ze i przytomność, a osobliwie przyszłości niepewność wiele nam troskow i turbacyi sprawia. Pocziesz nas JW. Panie D. swoiemi kilka szanownemi literami, donosząc: żeś zawsze zdrow: i ze nas dotąd z względow swoich nie wypusciles. Moy Boże! co tez JW. Baron w Wiedniu czyni? Czy może processa i woyny toczy domowe? Racz JWPandob. o ile podobna oddalać te. od biednego ruskiego narodu. Jego Excellencyi JWielmoznemu Metropolicie z uszanowaniem nozki całuię; Raczy JW. Pan Dobr. ninieysze doniesienie Jego Excellencyi komunikować, i mnie zachować zawsze w Swoich wysokich względach i iako tego który z głębokim poszanowaniem jest

Illustrissimi et Revmi Domini Pastoris
gratiosissimi

naynizszym Slugą

A. *Stupnicki* Dyrektor Seminar.
greckiego w Sebenico.

Zara 11. Febr. 820.

24. Лист крп. Ол. Ступницького до еп. Снігурського. (30. IV. 1820 р.)

Illustrissime et Reverendissime Domine

Pastor dignissime!

W roku przeszłym miałem zaszczyt z starożytney Galicyanow stolicy pisać Jasnie Wielmożnemu Panu Dobrodziejowi naypokorniejsze moje wysokiego Waszey Pasterskiej Mosci Imienia powinszowanie. Szczególnym losu zdarzeniem na drugi kraj ogromney austryackiey Monarchyi rzucony, nosząc zawsze też same dla Jasnie Wielmożnego Pana Dobrodzieja w sercu moim niewygasłe uczucia uszanowania, unizonosci i serdeczney miłości; z cudzey ziemi na dzień drogich Waszey Pasterskiej Mosci Imienin, rodowite serdeczne zasylam Życzenie: aby Bog wszechmogący dobrego naszego Pasterza, od Rodakow swoich i od podległych wielce ukochanego, dla zaszczytu lubego ruskiego rodu, dla podwyższenia dobrego, i dla satysfakcyi wszystkich dobrze zyczących, w naypoźniejsze lata przy dobrym zdrowiu i ukontentowaniu zachował. To wszystko zyczę ia i mała prawowiernych uniatow tutejszych, bo tylko z 4 osob składająca się trzodka, ale zyczymy nayserdeczniey, upraszając Waszey Pasterskiej Mosci: abys słabe z dalekich krain wielbicielew swoich głosy, pomieszcic raczył obok tych swoich współziomkow, ktore ci są z powodu szczerosci nayprzyjemniejsze.

(2) W tym momencie nadeszła wiadomość: ze JW. Biskup Kralewicz powrócił z Kataro, gdzie pięć miesięcy wizyty odprawiał. Uczynilem projekt do JW. Gubernatora; aby wrzod do Sebeniku z jednym z tutejszych znakomitych i roztropniejszych Grekow poiechać, tak dla polecenia się JW. Biskupowi, iako też dla zaznaiomienia się z Sebenicznami, którzy przez posłów dali nam zrozumieć: ze się bez nas mogą obeysć, bez ktorych zaś my się obeysć nie mozemy. JW. Gubernator uznał za dobre moje przedłożenie, iako i wszystkie moje skromne i ostrozne przedłożenia laskawie respektuie. Jaki wypadek tey wizyty będzie, niewiem: wielebym zyskał: gdybym sobie przynajmniey na takie przyięcie zasłużył, iak u Grekow zaratyńskich. Rząd tutejszy wie dobrze o wszystkich przeszkodach naszemu powołaniu przeciw stawiających się, rownie iak i Dwor, i sam Pan Nayiasniejszy. Przeciez nietylko zadnych krokow wstecznych nie czynią; ale nadto assygnował Nayasniejszy Pan 600 fr. MC. na restauracye Seminaryum i na Meble dla nas 1500 fr. MC. Kroki stałe rządu a moze też i nasza osobista ku kazdemu uległość, czezye sprowadzą żądane zamiarow wysokich uskutecznienie. Lecz więcę pisać nie ośmielam (3) się, niemając zwłascza od Waszey Pasterskiej Mosci do tego pozwolenia; i upraszam ten raz popędowi szczerego serca darować, który iedynie do tego pisma był powodem.

Z głębokim uszanowaniem i przy ucałowaniu rąk pasterskich, iestem

Illustrissimi et Reverendissimi Domini
Pastoris dignissimi
nayniższym Sługą
Stupnicki.

Zara 30. kwietnia 820.

25. Лист крил. Ои. Ступницького до еп. Снігурського (15. VI. 1820 р.)

Illustrissime Domine!

Właśnie wybierając się do Sebeniku z Zary, otrzymałem list pełen żalu i troskliwości od moiego Oycy: że mój brat Piotr z Seminaryum ekskludowany został. Na zalecenie moiego Oycy piszę prosbę do JW. Metropolity Excellencyi, aby młodocianym przewinieniom łaskawie przebaczywszy, onego znowu do Seminaryum przypuścić raczył. W tem celu zanoszę do Jasnie Wielmożnego Pana Dobrodzieja moje naypokorniejsze prozby: racz się JW. Pan Dobrodziey choć za niegodnym moim bratem ze względu na starość moiego Oycy i moją odległość, do Excellencyi nayłaskawiey przyczynić. Bog widzi, iakie ambarassy, iakie zgryzoty i obawy mnie procz tego dotykaią. Łzy i zgryzota moiego Oycy zadaią mi raz ostateczny. Nie mam nic w swiecie drozszeo nad moiego Oycy. Dla niego gotow iestem zycie nawet same poświęcić. Dlatego kazdy raz, który go dotyka, iest dla mnie nayokrutniejszym razem. Od lat dwustu familia Stupnickich słuzy Bogu w stanie kapłańskim nieposzlakowanie. Spodziewać się należy, że i brat mój zapłaciwszy lekkomyślności młodocianej przewinienie karą i wstydem poniesionym, na przyszłość (2) w ślady poczciwych przodków wstępować będzie. Z uszanowaniem głębokim pelecam go protekcyi wiele mozney Illustrissimi Domini. Moi kollydzy zapewniaią mnie: że Sua Excellencya, i Jaśnie Wielmożny Pan Dobrodziey iestes na mnie urazony. Nie wierzę temu wcale, bo chociaż iestem grzesznym człowiekiem. Bogiem i sumieniem swiadczę się, zem przeciw oboch moich Hyerarchow zadnego przewinienia nie popełnił; chyba by komu się podobało, iak za zwyczaj bywa, w niebytnosci uszyć mi buciki. Jesli Bog zawierzył kres dłuższy zyciu moiemu, stanę zawsze i wszędzie do oka, a nawet iesli potrzeba będzie, prosić będę o wyiasnienie przyczyn i powodow. Zem radzil zgodę z Harasiewiczem Baronem, czynilem to z najlepszego serca i z chęci zgody, i uniknienia zgryzot, ktore nastąpiły, i nastąpić mogą; a oprócz tego, com w oczy JW. Panu i Excellencyi mowil, nic więcey ani pomyslałem. Zresztą, niech się dzieie wola Boza. Illmo Domino, iako Biskupowi, mogę szczerze powiedzieć: że ludzie myślą, a Bog kieruie. Ja mam to za sobą: że sobie nic wyrzucić nie mogę. Jesli tutaj nie zgine, będę miał satysfakcyę

pewną (3) w sprawiedliwości JW. Pana i Suae Excellencyi z mojej niewinności; a potem za nadto drobnym iestem, abym mógł być przedmiotem gniewu tak wysokich osob. Zresztą zawsze myślę, człek myśli a Bog kieruje: na niego się zdaie.

Podroz nasza do Sebeniku była oznaczona na dnie ostatniego dziesiątka Maia; Rozruchi w Sebeniku wszczęte spozniły nasz wyjazd dotąd. Teraz zaraz wsiadamy na okręt rządowy w żołnierze i armaty opatrzone, zwany Penisch i udajemy się do Sebeniku dlatego, aby przez zostawienie nas w Zarze nie skompromitować rządu. Sebenico opatrzone procz tego żołnierzami. Niedawno postrzelono w Skurdonie kapłana iadącego, w tey myśli, że on iest osobą do nas należącą. Bog wie, co się z nami stanie. Na Zielone Święta podczas celebry Biskupiey nikt z Grekow do Cerkwi nie przyszedł.

Ta obawa, położenie ambarassowne, gniew JW. Pana i Excellencyi, nieszczęście moiego Brata a nadewszystko lzy moiego Oyca pograżyły mnie w smutek i utrapienie okropne. Bądź tylko (4) JW. Pan Dobr. na mnie łaskaw, ale oraz i sprawiedliwym. Ja tysiąc lat żyć nie będę, abym się exponował na nienawiść przelozonych. I ten cierpi, co się gniewa, i ten, na kogo gniew pada. Na coz zatruwać sobie goryczą życie z powodu samego podeyrzenia? Daruy Illustr. Domine tym reflexyom. Dziecięciem nie iestem, więc do Męża iako mąż mówić mogę, co czuję. Gdyby nie wolno było cieszyć się podobnemi uwagami i nadzieją w Bogu, przyszło by dawno do śmierci, lub przynajmniej ciężkiej choroby.

Jeszcze raz polecam mnie i interes Brata, a raczey interes moiego dobrego Oyca i ucalowawszy z moimi kolegami ręce Pasterskie iestem z głębokim uszanowaniem Illustrissimi Domini najnizszym sługą

Stupnicki.

Zara 15. Junii 820.

P. S. Dopiero dowiaduję się za paszkwil tey nocy znalezionej na osobę JW. Gubernatora, i dwoch nayswiatlejszych Grekow, grozących okropnemi skutkami, za to, że do Sebeniku zasłano wielu żołnierzy.

*26. Листъ крил. Ол. Ступницького до еп. Снігурьського
(29. VIII. 1820 р.)*

Illustrissime et Reverendissime Domine!

Nie potrafię określić ukontentowania, ktore uczulem, odebrawszy dnia 22. b. m. drogie i z upragnieniem požądane Illmi Domini wyrazy de 1-a «m. c. Nyczulsze dziękczynienia składam u Stop Pasterskich za owe łaskawe w naszych umartwieniach, przykrosciach i obawach podkrzepienie, i za zapewnienie o nie-

odmiennym Swoim na nas i pełnym względu umysle, równie jako i za wstawienie się za moiego wykluczonego z Seminarium braciszka, i za najsłabszą o mnie pamięć w dniu moich imienin, które wyrażenie de 29. Martii ac. wszelako rąk moich nie doszło. Niech Bog dobry na te wszystkie łaski Pasterskiej dowody, nadgradza Illmo Domino dopełnieniem wysokich JW. Pana zamiarow, i zdrowiem i życiem długim.

Od czasu, iak się znajduję w Dalmacyi, pisałem Illmo Domino sub 11. Febr. 15. Apr. 30. Apr. i 15. Junii, donosząc po części o naszym położeniu. Od dnia 19. Junii ia z JX. Gierowskim a od 22 Julii JX. Terlecki z Czestyńskim znajdujemy się w Sebenico. Miasto to podobnie iak Przemysł na pochyłości góry ku południowi leży — przed nim port ogromny, a na około skały góle nie urodzajne. Mieszkańcy tutejsi są Grecy, mniejsza liczba, lub Łacinnicy, którzy ostatni są grzeczni, gościnni, uprzejmi i nam dające wszelkie szacunku i przyjazni dowody. Pierwsi stronią od nas, tak że dotąd (2) z żadnym Grekiem tutejszym nie mamy znajomości. Boją się: aby nie zarazili się Papismem, tak iak się przeymnie zaraza epidemii, lub powietrza. Grecy Zaratyńscy daleko inni byli, albowiem z nami się grzecznie obchodzili; iadali, konwersowali, na spacer chodzili i do siebie zapraszali. Grecy tutejsi na zaboy nieprzyjaciółmi są JW. Kraglievicha; oprócz tylu dowodow zawziętości i zniewagi, które mu czynili, nie mogą się wstrzymać od dołączenia nowych wszelkiego gatunku ublizań. Na Zielone Święta podczas celebry wszyscy Grecy opuszcili Cerkiew, toż samoż onegdaj na Uśpienie Matki Bozey, zostawiwszy Biskupa z Duchowienstwem samego w Cerkwi. Ale też i JW. Biskup zachowaniem swoim okazuje: że ich za nic niema. Zawzdy rzecz jest niebezpieczna i nieprzychylna dawać o wyższych Osobach zdanie, ale przecie nie mogę wstrzymać się, abym nie wyznał: że JW-ny jest trochę w całym swoim pozyciu lekkomyslny, i do przeciwnoległych decyzji podług momentu i wrażenia skłonny.

Z Kattaro przywoził z sobą czterech młodzieńcow najpierwszych tamecznych rodziny greckich, celem umieszczenia ich w Seminarium. Pewien Grek, utrzymujący urząd Sardara, dla dowodu swego ku JW-u przywiązania, oddał Mu swego brata dobrego i okzesanego młodzieńca w tymże samym celu. JW-ny utrzymywał tych u siebie, ale zaufany służący rozpęda ich biciem, znieważaniem i złym traktamentem. Skargi ich najmniejszego skutku nie odniosły. Ci więc biedni z wszelkim zaufaniem powierzyli się nam, prosząc, aby byli od nas przyjęci, nim Seminarium zaprowadzone zostanie, inaczej do domu uciekną. Ja w tej mierze nie mogę nic uczynić, aby nie wpaść z JW-ym (3) w kolidyę. Okoliczność tych dzieci może za sobą pociągnąć odrazę ad Seminarium i upowszechnić nieufność, którą cały kraj ma w Biskupie.

Z siedmiu księży na ostatnią Uspieńską celebry zwołanych jeden tylko Pop Andrey Dobrota nas onegdaj i wczoraj odwiedził, wstawiając się za grekiem z powodu insultacji JW. Biskupowi czynionych uwięzionym: abysmy się o jego wypuszczenie przyczynili. Komissarz, który od czasu powrotu JW. Biskupa z Kataro utrzymywał porządek w Sebeniku, jest teraz odwołany. Woy-ska zas kompania cała, ieszcze dotąd zostaie i zostanie na dal. W domie, w którym mieszkamy, miesci się Pretura: Urząd odpowiadający Justyaryuszowi i Mandataryuszowi: Więzienie, szkoła, którąśmy z owemi 5 młodzieńcami 19. m. c. po serbsku poczęli i dom warty żołnierskiej. Dyrektor budowniczy z Zary Hatzinger JX. Kanonikowi Sieleckiemu dobrze z Sambora wiadomy, projektował, aby w terazniejszym pomieszkaniu i Seminarjum i szkole instauować: Jabym rad temu dla uniknienia tych kolizyi, ktoreby nastąpiły, mieszkając w domie Biskupim.

Od niedziel 8. nie było tu ani kropli deszczu. Barometer często gęsto okazuje w cieniu $29\frac{1}{2}$ gradus. Gorąco to dla narodowcow tutejszych iuz jest nieznosne a dla nas ciężarem i przykrością nieopisaną. Jużeśmy się na skwarki prawie a osobliwie JX. Terlecki, pozszykali. Około południa gorąco tamuie oddech i zawrot głowy nastaje, który się az u wieczor kończy. Zdaie mi się, zesmy w pustyniach Libyi lub na brzegach Nilu, gdzie spiekota naywiększa na swiecie panuie. W Zarze iuz dawno nie stało wody, i u nas iuz nie staie a nadziei deszczu zadney niema.

Zyiemy tu dōśc drogo; bo wszystkie prawie wielkie nasze solaria idą na gosci, na gębę i na ubogą (4) odzież; bo tutaj cudzoziemcy za wszystkich muszą płacić; a osobliwie my, ktorych Maystrami nazywaią, i podobnoż za maystrow trzymaią, bo nas niektorzy pytali: czy nie umiemy sukni kraiać i szyć, będąc kalogerami.

Do tych wszystkich przykrosci i obaw, dodadz nalezy i obawę ot tutejszych szkorpionow i tarantuł, ktore po scianach naszych ogromnych stancyi lażą i w moment smiertelnym ukąszeniem grożą. Bogu dzięki wszystko się przebyło dotąd szczęśliwie, i moze z czasem lepiej będzie. Nayiasniejszy Pan kazał nam oswiadczyć das Allerhöchste Wohlgefallen über unser bisheriges Betragen; i moze z czasem pozyska się przyiazń i tych, co dziś od nas stronia, gdyby tylko posluzylu zdrowie.

Moy brat ukończył iuz studia probabiliteter, i miał przy moim odjeździe zostawioną sobie za rękami dostateczną kwotę, z ktorey mógł się utrzymać: teraz niech się sam stara, iak ma żyć na swiecie. JW. Pan Dobrodziey raczy podług swojego upodobania zatrzymać u siebie owe kilkanascie ryńskich, ktore raczyłeś mi przysądzić, dopoki się podobać będzie. Jedynie prosilibysmy wszyscy Sebenczańscy Signori Maestri, abys JW. Pan D. raczył wskazać zaprenumerować dla nas Pamiećnik Lwowski i za rok płynący 820. iesli się znajdzie cały Exemplarz i na 821., abyśmy

po polsku nie zapomnели. — Alumnom w konwiktie Cesarskim w Wiedniu racz JW. Pań zalecić, aby się języków francuzkiego i włoskiego koniecznie uczyli. Ja doświadczam wielkiej przykrości, będąc przymuszony na starość nabywać tego, co by się było z wielką łatwością nabyło w młodości. Języki są nader potrzebne, osobliwie w naszych czasach dla młodych ludzi.

Odkiedysmy z Wiednia wyiechali, nie prawilismy służby Bozey, nie mając swoiey własney Gerkwi. Ci, co nam nie sprzyiają, rozsiali, że my po sławieńsku wprawdzie, lecz obłudęm łacinskim (5) prawimy nabozenstwo, a do tego in azymo. Rad-bym doczekać się swoiey Cerkiewki: o którą uczyniona propozycja i dany budowniczy Überschlag. Z resztą nie iest tu brak na Cerkwiach, kosciolach, kosciółkach, kaplicach, kapliczkach, nawet kapliczętach. Do kazdych trzech domow przylepiona iest brudna, okopciała wałca się kaplica, z dzwonami kilkoma, ktorymi, gdy wszędzie poczną dzwonić, omal nie ogłuszają. Święt mamy dostatecznie, nawet po ośm i dziewięć na tydzień; to iest w dziewięciu kosciolach odprawiają nabozeństwo uroczyste na tydzień i one za dni dziewięć świętkuią.

Na S. Christofolo po nieszpórach bezposrednie przed kosciolem odprawił się dalmatyński taniec koło zwany od 7-mey do północy trwający. Umarłych w dwie godzin po zgonie nayedaley grzebią, obniosszy ich na wielkim stole niepokrytych po całym miescie. Mszy ś. iest dostatkim, rownie iak i księży. Kazda tylko 8 na rok cały w poscie trzymaia. Cała zasługa księży zalezy ceremonialnie pontyfikować, na festyn uroczysty pięknie kosciol ubrać, swiecami wieloma opatrzyć. Nieiednego slyszalem kapłana załącego się: że za piękną processyę, którą dyrygował, za illuminacye, które sprawiał zebranemi pieniędzmi w kosciele, ani nawet podziękowania nie odebrał: że Cesarz powinien by takie zasługi inaczey nadgradzać. Tuteysze Biskupstwo ma 9 parafii, które są wszystkie w ręku mnichow, a Dyecezya Skardońska 8 takze pod zakonnikami. Dobrze to czasem cudzą ziemię zobaczyć, aby się i swoią cenić nauczyć. Przekonałem się, że barbarzyńcy północni, za iakich nas miano, w wszelkim względzie wyzsi są od południowych cywilizowanych narodow. Jedney cnoty wielkiej nie mozna tuteyszym zaprzeczyć: to iest popularności, Conte i Morlak, pan i sluga, Bogaty i ubogi wszyscy sobie rowni i bez komplementow.

Roztropność kaze nam mało i rzadko gdzie bywać, chociaz po domach tuteyszych obywateli r. l. są zabawy, spiewania, gry, konwersacye prawie (6) codziennie. Kler tuteyszy iest bardzo ubogi. Kanonik kapitulny, prałat idzie sam na barkę z chusteczką, aby sobie chwycił dwie rybek na obiad, które sam gotuie. — Mysmy trzymani powszechnie za bardzo nabożnych, bo po 2 f. M. C. daiemy stipendyum i co suboty kazdemu ubogiemu, co przydzie 1 kr.; bywa ich czasem 70, czasem goczasem (1) 110, na zimę ieszcze więcej są spodziejani.

Na spacer czassem iedziemy z JW. Biskupem wozem, lub barką po wodzie, osobliwie dla brania kąpieli, dla gorąca wielkiego i dla wyrzutów, czyli osypu calori zwanego, bardzo użytecznych. Србски и Талиански диванимо сви малано и надаемо се да ћемо болне во временомъ диванити и писати то iest: Po serbsku mowiemy cokolwiek, i mamy nadzieie, ze z czasem ieszcze lepiej mowić i pisać będziemy. U nas słyhać, ze JW. Biskup Bukowiński umarł. Mozeby był czas dać naszego Biskupa do tey krainy. — Mamy takze wiadomosci, ze JW. Pan Dobrodziey masz na jesień przedsięwzięcie iechać do Wiednia. Ze się dom kapitulny z pospiechem restawruie, bardzo mnie to cieszy. WJX. Prokurator raczy wygodne kazać budować stancye. Powracaiać do domu, do zadney inney austeryi czyli otelu nie zaiadaę, iak tylko do kapitulnego. Day Boze, zeby to tylko prętko było.

Czas, zebym ukończył. Darujesz JW. Pan, ze czyniać dolegliwościom swoim ulgę, w rozgwor długi zapuscilem się. Jest to dla mnie słodkim pocieszeniem: myśleć i uprzytomniać sobie dostojną Pasterską osobę, od ktorey tyle łaski, przyjemności i przyiazni doznałem. Jezli JW. Pan znajdzie co interesownego w tym piśmie, proszę to Excellencyi donieść. Polecam mnie z moiemi uczciwemi i rownie ze mną biednemi kolegami Wysokiey, nieustanney łasce JW. Pana i przy ucałowaniu rąk Pasterskich wyznaię: ze iestem Illustrissimi et Reumi Domini Domini naynizszym sługą

A. Stupnicki
Director Seminarii Seben.

Sebenico 29. Aug. 820.

Szanowney Mamie Dobrodzieyce moie unizone ukłony i rąk ucałowanie. Iezeli nas JW. zaszczycić raczy odpisem: przez JW. Pluszka naylepiey.

27. Лист крил. Ступницького до еп. Снігурьского
(28. X. 1820 р.)

Illustrissime & Reverendissime Domine!

Nayłaskawszem Illmi Domini dt. 1. Aug. ac. wyrazami o nieodmiennych dla mnie Illmi Domini względach i wysokiey Łasce zapewniony, osmielam się pisać niniejszy list rekomendacyiny tyczący się mnie i moiey lubey familii bardzo blisko należącej osoby. JX. Boryslawski Alumnus terazniejszy generalnego Seminarium po ukończoney filozofii, poświęcił się był obronie Oyczyzny i Monarchy, i przez lat 6 służył z zaszczytem przy artylerii. Po przywroconym Europie pokoiu, czuiać tenze chęć w sobie do stanu duchownego, wyrobił sobie Abszyd i ukończył Nauki Teologiczne. Będąc on z Dyecezyi Przemyskiey przez Boze wyroki

udał się w odległości moiego urodzenia i tamże poznawszy moją Siostrą rodzoną, na dniu 1. 8-bra r. b. wszedł z nią w małżeńskie śluby. Jak się (2) z listu moiego Oycy się dowiaduję: chce on zostawać w owej Dyecezyi, w której się urodził i która procz tego w wielkiej jest dusz starowników potrzebie. Tego więc moiego Szwagra Łasce, względem i dobroci Illustrissimi Domini z pokorą polecam dopraszając się znanej serca Illmi Domini wspaniałomyślności, abyś w umieszczeniu tego moiego Szwagra na poprzednicze jego krajowi czynione usługi caeteris paribus naylaskawszą mieć raczył reflexyę. Spodziewam się, że się wkrótce zgłosi do poświęcenia i odbycia praktyki domu prezbiteralnego.

U nas w Dalmacyi wszystko po dawnemu. Upały i posucha wypaliły wszelkiego rodzaju zboża. To co zebrano, ledwo wystarczy wiesniakowi do Bozego Narodzenia: a potem głód pewny. Jarzyny, masło, (3) mąkę sprowadzamy dla siebie z Fiume, Tryestu, Traci, Seminarjnm bardzo się pomalu ustanawia. Cerkwi swoiey dotąd ieszcze nie mamy, i choć nie radzi chodzimy do Greckiey, bośmy od początku zaczęli: Moi kolledzy zdrowi są: po wszystkich księgach, dykcyonarzach i rękopismach szperaiają z wielką pilnością, aby wynaleść terminologią do nauk teologicznych i do psychologii potrzebną. Logika Łodego, którą dla nas gorliwa dobroć Illmi Domini odstąpiła, jest nam na wielkiej przygodzie.

JX. Kanonik Wileński Bobrowski Michał uczyniwszy z Rzymu ekskursyę do Dalmacyi, odwiedził nas także w Sebeniku wraz iadąc do Zary z JX. Prefektem Gymnazjum Dubrownickiego Appendinim, znanym ze swoich dzieł etymologicznych Autorem. Zalecił mi (4) on pierwszy, abym przy pierwszym ad Illm. Dominum liście, u stop Illmi Domini złożył iego uszanowanie i obietnicę: że powracając do swoiey Oyczyzny także osobiscie Ilmo Domino w Przemyslu służyć będzie.

Akwizycyi Jezuitow winszuie. Od lat sto i więcey narodow krzyki, kary Monarchow, kartania Duchowney władzy, obfitość dobrodzieystw, nie mogły ich od Prozelityzmu odzwyczaić. Zapomnąz go w Galicyi? lecz велика Мати Руска: mawiał s. p. Garbaczewski: ia się tez na to spodziewam i na osobiste talenta wysokie i zasługi moich oboch Hyerarchow, którzy nam przepaść nie dopuszczą.

Moi koledzy wraz zemną składaią wyraz naygłębszego poszanowania z którym ia iestem

Illmi et Reudmi Domini Dni
naynizszy Sługa

Stupnicki.

Sebeniko 28. 8-bris 820.

Szanowney Mamie dobrodziejce ręce całuię.

28. *Лист Як. Геровського до єп. Снігурського (6. II. 1820 р.)*

Jaśnie Wielmożny Pasterzu!

Czułość, miłość i uszanowanie przymusza mnie, uśmielić się, spokojności Jasnie Wielmożnego Pasterza narażać się, przykonany, że te wyrazy za złe poczytane mi nie będą. — Komuż bowiem mam to odkryć, co mnie martwi, dotyka i niespokojnym czyni, iak nie memu Pasterzowi i Oycu?

W podroży naszej przez miesiąc cały wiele przykrości doznać musieliśmy — na ziemie i na morzu, między zyciem i śmiercią walczyć musieliśmy. Cała nasza podróż na ziemie słotna była; 18-o 9-bris z. r. na gorach koło Adelsberg może o 100 kroków od nas, tak mocno Pioron w skałę uderzył, że nam konie popłószył, a nas nieco poprzygłuszał.

Na morzu zostawaliśmy przez dni 8: w okolicy Miasta (2) Zeng całkiem Dusze nasze poleciliśmy byli Bogu, gdyż o wyratowaniu się z nawalniczy Fal morskich i Maitkowi już powątpiewywali.

Ledwie cośmy do Zary przyplłynęli, już w całym miesiecu, prawie najmniejszy Dziecię mówiło, co my za jedni iestemy, i w iakim zamierze przyiechalismy.

Archimandrita Zelicz, który w Roku 809 w Lwowie u s. p. Jego Excellencii X. Metropolity był, gdy się o naszym przybyciu dowiedział, mało paraluszem nie był narażonym. —

Grecy, wiedząc o naszym zamierze teraz całkiem neutralnemi zostają, t. i. nie są nam przeciwni, ale też i nie są za nami. — My chodzimy co niedziela i co święto do Cerkwi, śpiewamy w chorze, i wszystko tak, iak w ich ksiąszkach ritualnych stoi, czytamy; — ia pierwszy byłem, który symbolum przy Mszy s. czytać musiałem. — Nędzne iest tutaj nasze położenie, nigdzie nie można wyiść i nic nie można mówić, bo prawie każde nasze słowo i każdy nasz krok całemu miastu iest wiadome, — od dnia do dnia pod kritiką zostaiemy. — Bóg wie, co się z nami stanie, — Biskup (3) ledwie się dowiedział, że my już w Drodzy zostaiemy, zaraz na Visitę wyiechał; i iak się oswiadczył; może aż koło kwietnia, lub Maja powroci.

Prawo koscielne, które ich Duchowienstwo obserwować musi, w następujących Canonach zawiera się: Canones Apostolor. 3. 5. 9. 15—20. 26—31. 35. 39. 42. 47—8. 51. 53. 54—61. 68. 69. 73. 74. 76. 77. 82. 83. Canones Concilii Nicaeni I. 1. 9. 13. 15. 18. Concilii Amyrensensis 15, 20—24. Caesarensis 1. 6. Gangrensensis 3. 5. 6. 10. 13. 14. Laodicensis 15. 25. 27. 32. 40. 41. 52. 53. Chalcedonensis 4. 6. 9. 18. Carthaginensis 36. 41. 73. 128. Trulani 9. 26. 27. 33. 64. 75. 76. 80. 86. 87. 91. 92. 101. Nicaeni II. 2. Constantinopolitani in Eccla S. S. Aplor. celebrati. 13. Wiele S. Basilego i Timotheusza Arcybiskupa Alexandrijskiego 11. 14. 15. Obserwuią także Reglament Cerkwi Rossyjski. Wszystko to wypisałem z ksiąszeczki pod Tytułem:

Малыи катихисисъ съ нѣсколику правилъ изъ кормчѣи и Пунктвѣхъ изъ Регламентъ Духовнагъ превѣденыхъ Іеромахомъ Спрѣдшномъ Милорадовичъ реченымъ Ялѣйсничъ, економомъ, причетникомъ и парохомъ Дернишкимъ, съ Россійскагъ на нашъ простыи сербскій матерній азикъ. въ Млеткахъ (Venetiis) издаи. Писмены Греко-Іллуріческіа Печатни Паны Θεοδοσία. —

(4) My iako obłakane owcy, dni nasze trawimy na czytaniu książek, częścią italienskich, częścią dalmatinskih. Aura nie koniecznie nam dobrze zpryia. X. Terlecki często nam zapada, a X. Czestynskiego także dziś do Łuzka z Lekarstwami położyłem.

Zima trwała przez dni 8. od 8. do 15 go Januarii, gdzie śnieg nieco ziemie i Dachy był pokrył, zresztą w nocy są przy-mrozki a w dzień dobre się daie czuć ciepło, lub w nocy deszcz pada, a w dzień mraka, czyli mgła wszystko pokrywa. —

Moich Braci i mnie łaskawemu Jaśnie Wielmożnego Pasterza polecam. Jasnie Wielmożnego Pasterza nayniższy i nayposłuszniejszy sługa

Jakob Gierowski.

Zara dnia 6-go Lutego 820.

Zostaiemy na stancii pod N-rem 721 koło graeckiej Cerkwi.

*29. List Як. Геровського до еп. Ступницького
(29. VIII. 1820 р.)*

Jaśnie Wielmożny Pasterzu!

List Jaśnie Wielmożnego Pasterza de 1-o Aug. a. c. został mi przez ręcy WJX. Kanonika razem z 2 kwitami wręczonym, za co iak nayczulsze Dzięki u Nog Jego składam, i oraz iak naypokorniej proszę za zle mi nie pocztać, że ten moy czyn i śmiałość tyle Nieprzyjemności Jaśnie Wielmożnemu Pasterzu uczyniła, do czego mnie iedynie Ufność w Łaskę i w Względy Jaśnie Wielmożnego Pana na mnie uśmieliła. — Położenie i stan moich Braci mocno mi na Sercu lezy, i życzę sobie ich iak w naylepszym widzić — chciałbym dla nich robić i im pomagać ale nieszczęście dla mnie, że mi ręcy przez te oddalenie się od nich tak mocno są związane. — Brata w Woysku zostaiącego ponoś trzeba na Milosierdzie i Opatrzność Boga zostawić — ia dla niego tutaj nic nie mogę robić -- a za drugiego Mikolaia (2) u Nog Jaśnie Wielmożnego Pasterza o Łaskę proszę, czy by mu przez Institut Kantorow Przemyski iakie sub-sistencii nie można dać, — przez to mogly on być zdolnym Grunt Oyca i jego zatrudnienia przy Cerkwi obiąć — tym bardziej ze Grunt Oyca po naywiększej części tylko dla Kantorow iest, więc ieźliby ani ieden z moich Braci Kantorstwo na siebie przyiąć nie był w stanie, musiałaby się cała familia z Gruntu ustępywać — o co się naywięcey obawiam, bo gdy moy Oyciec

ktory z dniem na siłach ustaie, do obowiązkow Cerkiewnych niezdolnym stanie, naweć i tyle mieysca nie będzię miał, by swoią starość mogli oplakiwać. — Moy Oyciec daiąc mnie do szkół po kila razy mi powtarzał: Synu ucz się dobrze, ty będiesz podporą mey starości, a On się teraz tego doczekał, ze mnie już 6 lat nie widział, i ponoś (3) więcej widzić nie będzie — lecz przestanę o tem, bo się czulość w Sercu coraz więcej rozszerza i więcej mnie niespokojnym czyni, widząc położenie teraznieysze moich Rodziców, Braci i moie — nic mi nie zostaię iak Ufność i Nadzieja w Bogu i w Łaskawych względach Jasnie Wielmożnego Pasterza, który swoiey Trzodzie rozpruszyć się nie da. — Nasze tuteysze położenie z wielkimi przykrościami i nieprzejemnościami iest złączone, bołenię głowy z nieokryśłonego gorąca, niedostatek wody, prześladowanie i nękanie Grekow. Zaratynscy Grecy przy-naymniey powierzchownie grzeczni byli, ale tuteysi nie do wypowiedzenia zacięci, ieżli się trafi na Ulicy z którym zpodkać, to na 10 krokow nas obchodzi, by się Unią nie zaraził. — Poczołem w Języku illyryiskim zamiast (4) Dogmatyki i Studii biblicy, Grammatikę czytanie i pisanie dawać — z początku miałem 7 chlopcow, a teraz tylko 5. bo ich z Cerkwi Zakrystian wypędza, muwiąc: hayda mi z Cerkwi wy proklaty Uniaty. — Drudzy moie XX. Colledzy ieszcze siedzą bez czynności, dopóki ia grammatyki nie zkończe, ieżli będzie komu. W tym naszym położeniu cieszymy się, iak tylko możemy, a osobliwie WJX. kanonik sobie i nam i nayprzykrze momenta przyjemnymi robi — iemu iedynie mamy podziękować, że dotychczas przy czerstwym zdrowiu zostaiemy.

Polecając się łaskawym Względom i Sercu Pasterskiemu niemniey i swoich Braci zostaię

Jaśnie Wielmożnego Pasterza

naynizszy i nayposlusniejszy sluga

J. Gierowski.

Sebeniko dnia 29-go Augusti 820.

30. Мисіонарі до митр. Мих. Левичького (11. VI. 1821 р.)

praes. 2. Julii 821. ad N. 66.

Excellentissime Domine!

Wczorayszego dnia o godzinie 6 po południu utraciliśmy naszego Naczelnika WJX. Kanonika. Po obiedzie, na ktem się znaydywały Major Kunert od Artelleriji, i Komissarz Cyrkularny Gitaldi, kōtoren ze strony rządu dla uśmierzenia niespokoiu tuteyszych Grekow był posłany, w poiezdzie biskupskiem s. p. nasz Dobrodziey z wyż spomionemi osobami poiechał był na spacer; gdzie Go kulą, w same serce trafioną i w okamgnieniu wyrzekłszy te słowa: ich sterbe, rostał się z tem światem. Dnia dzisieyszego

Kapituła Łacińska, z wszystkim Klerem świeckim i klasztor-
nym oświadczyła ś. p. zwłokom o dobrą Kościoła tak gorli-
wego męża ostatnią przesługę i oplakując z tysiącma Ludzi JEGO
utrata, pochowała go w tutejszey Katedrze, przynależoncy tu-
tejszym Kanonikom — My naokoło otoczeni od Nieprzyjaciół
oczekujemy nasz koniec. Polecając się wysokiem Waszey Excellencyi
względem zostaiemy

Nayponizniejszymi Sługami

Bazyli Terlecki mp.

Jakób Czestyński mp.

Jakób Gierowski mp.

Sebeniko dnia 11-go Czerwca 821.

(2) Przy boku ś. p. nachodzący się tutejszy Platzkommendant.
Grüner starszek pocziwy iest śmiertelnie raniony, a wysz-
spomnionym osobom Kulie, małe kartacze y szrót podziurawiły.
Surdute i Kapelusze.

31. Відповідь митр. Мих. Левицького (3. VII. 1821. р.)

Doniesienie Wasze z dnia 11. Czerwca r. b. o nieszczęśli-
wym zgonie JX. kanonika Stupnickiego na dniu wczorajszym.
doszło do rąk moich. Żal Wasz dziełę ia i dziełę wszystkiey, kto-
rzy, tylko zinarlego w Bogu znali. Strata nieodwetowana!

Ale już stało się, nie pozostaie nam, tylko oplakując to
smutne zdarzenie, polecać Duszę Nieboszczyka Miłosierdziu Bo-
skiemu. Na pamiątkę iego kler cały Lwowski, zebrany do Archy-
katedry tutejszey odprawia dziś wraz ze mną żalobne nabo-
żeństwo.

W najswiętszey naszej Religii iedyne iest źródło ukoienia
wszelkiego smutku; jesteście kapłanami, których powołaniem
iest, prowadzić innych do tego, źródła pociechy, kiedy się w przy-
krych znajduią okolicznościach. W tem więc źródle szukając sami
pociechy, a oddając się miłosierdziu Boskiemu, i tem także za-
spokajajcie się, ze rząd skutecznych pewnie użyie srodkow, aby-
ście na dal żadnemu nie podpadali niebezpieczeństwu.

Życzyłbym sobie, aby który z Was okolicznie doniósł mi,
iakię mogły bydz powody do tego nieszczęśliwego zdarzenia,
i azali sprawa tak okropnego uczynku nie iest już w rękę spr-
wiedliwości. Życzę Wam wszelakiego od Boga błogosławienstwa.

W Lwowie 3. Lipca 821.

Adm. R-di in Xto fratres: Terlecki, Czestyński, Gierowski.

32. *Miścianpi do mupr. M. Lewuŕkogo (25. VII. 1821. p.)*

Excelentissime!

Od Momentu okropnego wydarzenia, y przemieszczenia szanownych zwłokow S. P. J. X. K. A. Stupnickiego, męża Bogu y Monarsze wiernego między kości szanownych Prałatow i Biskupow w katedrze tuteyszey, konkomitowanych płaczem powszechnym wszystkich — Rzenice Łez naszych niczym innym nie były, iak obfitym Źródłem łez nieutulonych. A Serca smutkiem obarczone przez utratę Kochanego, y wzajemnie nas kochającego Przyjaciela, byłyby nas w tym niewdzięcznym Kafernaumie do rozpaczy usposobily były; gdyby Przekonanie nasze o naszej Niewinności — litość od katolików okazywana nad niezasłużonym losem naszym: (którą litość nam Harmonia między nami braterska, uprzejmość, y postępowanie podług prawideł pastoralnych ziednały:) — a naybardziej, gdyby ta iskierka światła ewangelicznego ieszcze nie zupełnie przytłumiona Nawalem smutku — ta słodka Nadzieja; ze Bog światem włada, y wszystko ku nayzbawienniejszym kieruie Zamiarom — nas nie oswiecała, słodziła y wspierała w okropnych momentach Życia naszego. — Ta radość wytryskająca na Dusze nasze ze Źródła ewangelicznego powiększyła się tym bardziej na dniu 21. July r. b. otrzymawszy pocieszenie Arche-(2)-pasterskie pod dniem 3. Lipca r. b., ku nam posłane. Miła iest dla nas Nowina! y, niewypowiedziane od radości Szamotanie się Serc naszych! widząc w Duchu rozczulonego Archepasterza nad nienadgrodzoną Zgubą naszego łubego Współpracownika, y nad naszym Osieroceniem. — Ta Mysl o Czulości Waszey Archepasterskiej Mości będzie dla nas potężną podporą w dolegliwościach naszych. — Zostaiemy w zupełney dotychczas Niewiadomości względem dalszego naszego Przeznaczenia, y zamknięci iak Apostołowie niegdyś po Utracie nayszczerszego Przyjaciela, oczekujemy pocieszenia. Ale Bog wie, czyli zobaczymy Oyczynę naszą, y czyli nie stanie się tak podobnie z nami, iak z X. Kanonikiem, iesli nam będzie trzeba tutaj y nadaley zostać — uskutecznić Zamiar, dla któregośmy posłani; albowiem zważając założony fundament, tak rzeczy, y spływ okoliczności trzeba tak a nie inaczey wnioskować. Ha! Niech się Boża Wola z nami dzieie, ieżeli nie będzie mozna ten kielich oddalić, z którego X. Kanonik wypił. — Prawda, że dotychczas (3) Rząd naszego Życia bezpieczeństwo, dając strażę nieustanną nocną y dzienną do Wnętrza pomieszkania naszego, ale któż może od potajemney zdradzieckiej Złości, osobliwie w tym kraiu być wolnym, gdzie Principia autochireae y Homocidii bardzo głęboko ukorzeniły się?

Co się teczy Powodow wydarzenia tego, oto były następujące:

a Spisek powszechny Mnichow, a zatym y Świeckich Xięży y ludu greckiego (gdyż pierwsi na Czele drugich stoią y niemi

kierują) na JW. Biskupa bezpośrednio, a pośrednio na Nas dla tego, co się, jak Waszej Excellencyi wiadomo jest, w Wiedniu zrobiło względem warunkowej Deklaracyi, b Niewiadomość o istocie rzeczy, Ciemność gruba, przesady Greków, a nawet y Złość wielu jako przyczyny istotne Spisku, c Interessowność, Ambicja, y chciwość pier szenstwowania, co wszystko autentycznie jest dowiedziono y Dworowi wiadomo. —

Co się tyczy Winowaycy: Tenże jest już w Rękach sprawiedliwości Sądowniczej, z którym kommissia agitować kontynuie się tutaj, y który wyznał Essencję. — Tenże był niegdys Wychowankiem JW. Biskupa, potym aplikowawszy się dobrze wyświęconym, a narescie ozdobionym (4) krzyżem, y wywyszony na Urząd G. Wikaryusza. Ten Niewdzięcznik po uczynionym Spisku subornował 3. Chłopow, aby JW. Biskupa za miastem iadącego na Spacer zastrzelili, w Nadzieji, że zabiwszy Biskupa swoiey Chciwości pier szenstwowania dogodzi, Plan Monarchiczny zuiweczy, y nas tym sposobem rozpłoszy, podług owych S. P. Wyrazow: U derze Pasterza y rozbiegną się owce, co by się y w samey istocie stało: — Ale Nieszczęsny! Wystrelili Śmierci Strzałę nienależytą, która nie JW. Biskupa ale X. Kanonika trafiła. Ha, Nieszczęście w Oczach naszych! ale może być źródłem wielu korzyści, gdyż jak spodziewać się można, Najiasniejszy Pan swoje Oko obróci na Disunitow, y inaczej się z niemi postąpi zwłaszcza będąc od kilka Miesiący o Charakterze onych przez X. Kanonika uprzedzonym. Co może y dla Bukowiny mieć pomyslniejszy skutek. Te są nasze nayszczersze wyrazy, które Waszej Archipasterskiej Mości z naygłębszą pokorą y nayszczerszą wdzięcznością u Nog składamy, y o Archepasterskie błogosławieństwo zebrzemy.

Sebeniko die 25-go July 821.

Obsequentissimi

Bazyli Terlecki
Jakób Czestyński
Jakób Gierowski.

JW. Biskup tudzież oplakuie Śmierć X. Kanonika y kazał Exekwję w katedrze łacinskiej odprawiać, będąc sam z zapłakanemi oczyma przytomnym.

33. Міціонарі до митр. Мих. Левицького (10. VIII 1821 р.)

Excellentissime!

Już też i Platzkomendant Grümer bywszy Uczestnikiem Nieszczęścia, którego pociskiem X. Kanonik padł Śmierci ofiarą, die 4 Augusta r. b. po kilkotygodniowym Męczeniu przenosił się do Wieczności, a zwłoki jego z nayokazalszą pompą na znak osobliwszego k'niemu przywiązania y wdzięczności złożone w ko-

ściele katedralnym a to wszystko bezpłatnie iako y Nieboszczyka kanonika luboć ta okazałość z wielką Expeşą kapitulną, klasztorną y bratską połączona była. — za co kapituła Sebenicka y wszystkie klasztory pochwalne dzięki od Komando otrzymały.

To Przywiązanie Naczelnikow Klasztornych, y kapituły ku Nieboszczyku kanoniku y ku nam od Momętu przybycia naszego do Sebenika do tego Czasu nieprzemienne : — te honory zwłokom Nieboszczyka wyświadczone bezpłatnie, nareszcie okazanie wdzięczności ku nim ze strony Komando ośmiela nas prozbę naszą u Nóg Waszey Excellencyi złożyć; by i nasze kapituły (ieżeli być moze) raczyły swoje podziękowanie tuteyszey Kapitułe (ktorey Generalnym Wikariuszem iest Wiviani zacny Mąż) y Klasztorom (2) oświadczyć, a to tym bardziey, gdyż nie wiemy, czyli Naywyższe Wyroki nie skażą nam tutaj zostać. w którym Wypadku żebyśmy y na daliey z tychże łaskawego Względu nie zostali ogoloceni.

Akta wszystkie to iest: akta direktorialne, y inne dekanalne y rozmaite Listy zaraz po Śmierci Nieboszczyka podług formy obsigilacyney przez względną władzę Mieyscową do Gubernium zostały odesłane.

Pozostały Sukcessor y Brat Nieboszczyka Juzef Stupnicki będąc ieszcze małoletnym, został przez wzgląd na Nieboszczyka y naszą Intercessią deklarowany Majoren, a nie chciawszy nazaden Sposob na naszą perswazyę, bez najmniejszego nadweżenia iego spadłości z nami zostać — odebrawszy substancją swoją (około 2600 fl. in M. C.) wynoszącą defalcatis Ventilatio nis Massae post defunctum derelictae et caeteris Expensis, oprócz innych ruchomości mogących uczynić także kilka Set Rk: odiechał (3) przed dwoma tygodniami, ale tak, ze co się teczy Summy iego zadnemu Niebezpieczeństwu podpaść nie może, gdyż Gubernium y Policia Zaratynska na wstawienie się nasze pisemne napisawszy do Policji Triestynskiej obliguiąc ią, by ta Sumka w Banku erga Cambiale (Wechselbrief) złożona, a iemu za pokazaniem onego we Lwowie wyplacona była. Co sie nas tycze na zdrowiu wędnieiemy, schniemy y zapadamy nie wychodząc dla boiaźni z Chałupy, ciesząc się iednak, że niewinnie cierpiemy, do ktorey Cierpliwości nic nam nie dostaie, iak Waszey Exeellencyi wielce skuteczne iako Archipasterza błogosławieństwo, o ktore naypokorniey prosząc Waszey Archipasterskiej Mości zostaiemy dozgonnie

Datum Sebeniko 10. Augusta 821.

Obsequentissimi

*Bazyli Terlecki.
Jakób Czestyński.
Jakób Gierowski.*

34. Лист. Як. Геровського до митр. М. Левицького
(8. V. 1823 р.)

Resp. 10. Maji 823.

Excellentissime Illustrissime ac Reverendissime Dne
Archipraesul gratiosissime!

Nayjaśnieyszy Pan raczył nas sub 30 Aprillis a. c. z Dalmacii łaskawie uwolnić, i naznaczyć nam od 1-go Maja a. c. po 500 fr. C. M. rocznie, jako Quiescentom az do dalszego naszego ulokowania.

Ja gotuie się teraz na Rigorosum z Dogmatyki i chodzę oraz na Praelekcie z Językow orientalnych, życzyłbym sobie bowiem z całego Serca być w tym polu pożytecznym we Lwowie; teraz zaś gdy na 26 Junij a. c. Konkurs jest wystawionym dla obszyrności Materii i krutkości czasu odpisać go odważyć się nie mogę — łatwo być może, że i teraz nikt odpisywać nie będzie, przynajmniej dotychczas tutaj ieszcze się nikt nie zgłaszał.

Ja życzyłbym sobie tutaj całkiem Rigorosa zakończyć i gradum wziąć, ieżli Wasza Excellencia ze mną co innego łaskawie nie zadysponuie.

(2) X. Terlecki mocno iest usłabiony, — prawą Ręką mało co może władać: — Za Dyspozycją Medikow odieżdża jutro do kompieli do Deblingu.

Polecając mnie nayłaskawszym Względom

Waszey Excellencii

zostaie naynizszym

Sługą

Jakub Gierowski.

Wiedeń dnia 8-go Maja 1823.

IV. Далматинська, урядова, печатана оповістка
(28. IX. 1820 р.)

1)

N-o 19,706/3,423.

Notificazione

Dell'

Imperiale Regio Governo

Della Dalmazia

riguardante l'erezione di un' Istituto d'istruzione, e d'educazione

Oznanjenje

od strane

Cesarsko-Kraljeva Vladanja

od Dalmacie

varhu zastavljenja jednoga mesta u Sibeniku za Nauk i kriposno

*

in Sebenico per li giovani di rito greco in Dalmazia.

Non isfuggi alle paterne e provide viste di Sua Maestá L'Augustissimo Nostro Sovrano la mancanza d'un apposito istituto d'istruzione e d'educazione per i suoi sudditi di rito greco in Dalmazia. In benigna consideratione quindi del danno risultante da tale mancanza per la riuscita ed il futuro ben essere della gioventu di questo rito, si degno la stessa Maestá Sua di ordinare l' erezione d' un tale istituto a spese erariali in Sebenico, e la destinazione apresso il medesimo di letterati Istruttori, i quali dietro i sistemi prescritti, e col miglior successo già sussistenti nei rimanenti Stati della Monarchia, abbiano ad insegnare tutte quelle dottrine, che servono allo sviluppo ed alla cultura dello spirito e delle forze morali degli uomini, e forniscono i giovani di quelle cognizioni, le quali si richieggono come incamminamento per quegli stati, o cariche, che presuppongono una coltura scientifica.

Per rendere possibile anche a' giovani poveri, ma pieni di talento di profittare di tale Istituto, si estesero le sapientissime cure di Sua Maesta anche allo stabilimento d'un apposito Seminario, per collocarvi gratuitamente alcuni di questi giovani. Norme piú precise e dettagliate per tale Istituto saranno in seguito rese pubbliche; si portá intanto ad universale notizia l' esistenza del medesimo, onde que' genitóri, o tutori, cui cale di procurare ai loro figli o pupilli una piú

odgojenje mladosti rischanskoga obsluxenja u Dalmacii.

Nie ubiglo ljubeznivoj i providnoj pomnji Njihova Vellicautstva Priuzmnoxita Nasega Samovladaocza pomankanje jednoga posobita mjesta od nauka i kriposna odgojenja za njegove podloxnike rischanskoga obsluxenja u Dalmacii. Toga radi millostivo promisljajuchi stetu koja izlazi iz takova pomankanja za napridak i dosjasto dobro stanje mladosti rischanske, dostojalose jest Njihovo Velličanstwo narediti dase uzdighne takovo misto od nauka u Sibeniku na troske Kraljeve azne, i odabralo jest za isto mjesto valjanih Naučiteljaa koji po zapovijdjenim upravam s'kojimise sluxe najobilatiom koristju sve ostale Cesarske Kraljevine, podadu nauk od sviuh onih mudrostih i poznanjaa koja sluxe za razbistriti um i pamet čovicju i naresuju mladost s'onnimi mudrostim, kojese iziskuju kako upravljenje za oną razlika stanja illi naredbenstva u kojimise hochie mudri nauk.

I nekabi i mladichi siromaski, alli punni podobnosti za nauk, mogli okoristitise od takova zastavljenja; primudre pomnje Njihova Velličanstva prostarlese jesu narediti joster jedan posobiti Seminar, za u njemu odhraniti muftie nikolliko ovizich mladichaa. Bittichie unapridak proglasene uprave bistre i potanke varhu ovoga zastavljenja. Meju to daje se na svačihovo znanje da biva ovo mjesto od nauka, neka onni otci, i sirotobranitelji koj xele podati njihovim sinovom illi sirotam jedan nauk visji i kripos-

alta cultura, ne sappiano senza ritardo profittare a vantaggio de' medesimi.

nii mogu odma bez kasnenja upravitij h za okoristitese od ovoga blagodarja.

Zara 28 ottobre 1820.

U Zadru na 28. listopada 1820.

Il Barone De Tomassich Governatore.

Il Can. De Braunizer
Consigliere di Governo.

2. Переклад оповістки на німецьку мову.

Kundmachung

vom k. k. dalmatinischen Gubernium, welche die Errichtung eines Lehr- und Erziehungs-Instituts in Sebenico, für die Jünglinge des gr. Ritus in Dalmazien beabsichtigt.

Den väterlichen und vorsichtigen Blicken S-r Majestät unsers großen Monarchen ist der Mangel eines ordentlichen Lehr-Erziehungs Instituts für Seine Unterthanen in Dalmazien nicht entgangen. In der gütigen Erwägung also des Schadens, der aus einem solchen Mangel für den Fortgang und das künftige Wohlseyn der Jugend g. R. entspringt, geruheten S-e Majestät die Errichtung eines solchen Instituts, auf Kosten des Aerariums in Sebenico anzuordnen und bey demselben gebildete Lehrer zu bestimmen, welche nach den vorgeschriebenen Systemen, die schon mit besserem Erfolg in den übrigen Staaten der Monarchie bestehen, alle jene Wissenschaften zu lehren haben, welche zur Entwicklung und Ausbildung der moralischen Kräfte des Menschen dienen und die Jünglinge mit jenen Kenntnissen ausziehen, welche als Einleitung für jene Stände, oder Ämter, die eine scientifische Kultur voraussetzen, erfordert werden.

Um auch den armen, aber talentvollen Jünglingen es möglich zu machen, daß sie aus einem solchen Institute den Nutzen ziehen, erstreckten sich (2) die weisesten Sorgen S-r Majestät auch auf die Errichtung eines ordentlichen Seminariums, um dort einige dergleichen Jünglinge umsonst unterbringen zu können. Näher bestimmte und detaillirte Vorschriften für dieses Institut, werden in der Folge kundgemacht; man macht nur das Daseyn eines solchen (Instituts) bekannt, damit jene Väter, oder Vormünder, denen obliegt, ihren Söhnen oder Waisen zu einer

höheren Kultur zu verhelfen, sie ohne Verzug den Vortheil davon zu benützen wissen. —

Im dalmatischen wird ausgesprochen :

sch	wie das slav.	<i>u</i>	
x	„ „	„	<i>ж</i>
ç	„ „	„	<i>ч</i>
ch	„ „	„	<i>ч</i> richtiger wie das <i>tsch.</i>

XI. З переписки митр. Мих. Левицького з Гр. Яхимовичем.
Рік 1839.

Ч. 1.

Perillustris Reume Dne!

Chciałbym w tym jeszcze roku podać do Gubernium plan regulacyi Dekanatow, który od roku 836. był w robocie. W tym celu posłałem teraz na ręce JX. Scholastyka relacyę o tym przedmiocie, aby w kancellaryi przemundowana była tak, abym za moim powrotem, który przy końcu następującego tygodnia nastąpi, podpisał i aby wszystko do Protokołu Gubernialnego przed nowym jeszcze rokiem podanem bydz mogło. Idzie zaś o to, że konsygnacye spisywane w Seminarium inaczey urządzone bydz muszą. gdyż porządek, jakim w tych konsygnacyach Dekanaty są spisane, nie zgadza się z porządkiem, podług ktorego też Dekanaty na Mappach ponumerowane zostały. N p. w konsygnacyi Cyrkułu Lwowskiego loco 1. jest Dekanat Lwowski, loco 2. Dekanat Grodecki, loco 3. Dekanat Szczyrzecki; a na Mappie tenże Szczyrzecki loco 2. stoi, a Grodecki loco 3. Co do innych Cyrkułów niezgodność ta jeszcze bardziej jest wpadająca i utrudnia przegląd wszystkiego, iak tego sam przy sporządzaniu relacyi doświadczyłem. W jednym tylko cyrkule tarnopolskim konsygnacya i Mappa zgadzają się, podobna zgodność (2) zachodzi co do Cyrkułu Bukowińskiego, i te dwie konsygnacye, tak jak są, zostać mogą, a reszta stosownie do Mapp urządzić potrzeba. Obliguję więc Perill. Reumam Dnationem V-ram, abyś do tey roboty zręcznych Alumnow użył, którzy oprócz tego z powodu Świąt łacinskiego obrządku kilka dni od kollegiow wolni będą. Piszących zaś uważnymi zrobić trzeba, aby nazwiska mieysc wyraźnie, ile możności i czytelnie pisali i rubryki nowych konsygnacyi podług tego samego rozmiaru sporządzali, jaki jest w dawniejszych konsygnacyach, przez co uniknie się potrzeby nowego laterowania i summowania. W Dekanacie Lwowskim wykryśliłem kuracye ad aedes Inquisitorum et ad aedes condemnatorum, bo to nie można ani jako parafie, ani jako kapellanie uważać, są właściwie appendices tych parafii, w których obwodzie leżą; inaczey potrzebaby także urząd Spiri-

tualnego w Seminarium liczyć, bo on ma podobnie jak tamci curam animarum względem Alumnow, a przecież w Seminarium niema ani parafii, ani kapellanii.

Wykrylenie rzeczonych dwóch kura-(3)-cyi tę dogodność pociąga za sobą, że na Dekanat Lwowski nie przypada tylko 31. częścią parafij, częścią kapellanii a chociaż i to nie zgadza się z principium; że żaden Dekanat nad 30. w sobie mieć nie powinien, to przecież daje się w relacyi lepiej justyfikować, jak gdyby było 33. Dobrzeby też było, aby każda konsygnacya swoje Frontis capita miała, podobnym sposobem jak teraz do konsygnacyi Cyrkułu Lwowskiego dodałem. — Zlicilem JX. Scholastykowi, aby i konsygnacye, które przepisywane bydz mają i Mappy do tychże konsygnacyi Perillustri Reumae Dnacioni V ae doręczył, i aby z kancelaryi na owe konsygnacye papieru wydano. — Może też, aby robota ta zamiarowi odpowiadała, zechcesz Perill. Reuma Dnatio V-ra widzieć relacyę, do której ta robota przyłączona bydz ma. Koncept tey relacyi JX. Scholastyk do przeczytania udzieli. Zostaję z wszelką zyczliwością Perillustris Reumae Dnacionis V-rae addictissimus

w Uniowie 18. Grudnia 839.

M. Lewicki.

Pis 1840.

Ч. 2.

Excellentissime Illustrissime ac Reverendissime Domine
Archipraesul Gratosissime!

Nie będąc w stanie wywdzięczyć się za tyle laskawych względów z ukątentowaniem wyczytuję polecenia Waszey Excellencyi które mi nadają sposobność przynajmniej małą przysługą wdzięczność moją okazać. W interesie Perehińskim będę mowil z P. Referentem, ale dopiero następującego tygodnia, gdyż dziś i jutro mają sessyę i cokolwiek w tym względzie zrobią, Waszey Excellencyi doniesie nie omieszkam.

Wniosek o JX. Kuzińskim na naypierwszey Sessyi Kapitulney zrobię, któremu niktby sprzeciwiać się nie powinien, gdyż wejście tak zdanego kapłana do kapituły zaszczytnym i pożytecznym by było.

W Seminarium utrzymuje się porządek i Alumni do examinow pilnie się przygotowują, które może pomysłnie pozdają, lubo między nimi niektorzy osobliwie z trzechletniego studium bardzo słabych są talentow i może po wakacyach examin powtórzyć będą musieli. Licytacya na wikt potwierdzoną została, lecz przytem bezpośredni dekret Gubernialny otrzymałem, abym terazniejszemu traktyerowi jeszcze niepodpisany kontrakt od 1-go Lipca wypowiedział, i oraz doniósł, czyli tenże do następney licytacyi ma bydz dopuszczonym. Było tu także zapytanie, czyli

dotacya dla spiritualnych w Galicyi od Najjasniejszego Pana na 600 fl. podniesiona z powodu niedostatku zdolnych indywidualow jeszcze i nadal jest potrzebną, gdyż fundusz religijny za nadto obciążony ulżenia wymaga. Odpowiedziałem, że tutejszy Spiritualny tylko 500 fl. pobiera: czyli zaś przy wydarzonym oproznieniu o wyższą dotacyę prosić by potrzeba, zostawiłem do rozstrzygnięcia Konsystorzowi. dodając tylko tę uwagę, że na Spiritualnych tylko bezżenni księża lub bezdzietni Wdowcy powołanemi bydz mogą, między ktoremi niewiele takich się znajdzie, (2) którzyby obowiązkom tego urzędu zadosyć uczynić i chcieli i mogli. WKonsyliarz Kronfels kazał sobie dać wzory sukna dla alumnow na suknie przeznaczonego chce je pokazać na dzisiejszey sessyi i uczynić wnioszek, aby w lepszym gatunku były dostawiane. Podanie o Reisegeld dla alumnow na Wakacyę jadących zwrócone zostało z nakazem, aby wszystkich zaświadczenia ubóstwa przedłożyć.

Początek Lipca pogodny i ciepły czyni nadzieie, że można będzie użyć kąpieli dla pokrzepienia zdrowia Waszey Excellencyi tak potrzebnych. Niech Bóg łaskawy wspiera siły Waszey Excellencyi i pozwoli w naydłuższe lata cieszyć się szczęśliwym rządem Dyecezyi, która cały swoy zaszczyt i całą swą nadzieję w Waszey Excellencyi pokłada.

Z ucałowaniem Stop Waszey Excellencyi zostaję
nayniższym sługą

Lwow 3. Lipca 840.

Jachimowicz.

4. 3.

Szkoda że X. Konstantynowicz sściagnął na siebie podeyżnienie, które umieszczeniu jego staje na przeszkodzie, gdyż teraz i przy Archikatedralney Cerkwi umieścić go niewypada.

JX. Prefekt Lewicki, który tak chętnie byłby służył Waszey Excellencyi, zmuszonym jest pozostać tutaj dla wypełnienia ważnego i przykrego obowiązku. W tych dniach nadszedł Dekret wymierzający karę śmierci na czterech zloczynców, którzy w Cyrkule Żółkiewskim całą familię żydowską zamordowali. Między temi znajduie się dwóch żydow, jeden ob. łac. a jeden obr. g. k. ostatniego musi X. Lewicki do okropney śmierci przez trzy dni przygotowywać i na miejsce kary śmierci odprowadzić. Dekretu nie można było dotychczas ogłosić, gdyż Kat otrzymawszy na 14 dni pozwolenie, dopiero w następującą sobotę z Czeniowiec ma przyjechać, co jeżeli nastąpi Dekret w poniedziałek czytany a egzekucya we Czwartek się odprawi, jeżeli zaś jakim przypadkiem dłużej się zabawi jak do wtorku, rzecz cała znowu na drugi tydzień odłożoną bydz musi. Od obowiązku tak ważnego usunąć się niewypada, a nawet może (2) i trudno by było, gdyż

tutaj nie łatwo znaleźć kogo, któryby i chciał i mógł na siebie ten obowiązek przyjąć.

W interesie Perehińskim byłem u P. Traitlera, lecz dotychczas jeszcze szukają priorów. Po wyrobieniu interes ten z porządku podpadałby rewizji WP. fiskalnego Adjunkta Matkowskiego, którą sobie WW. Kons. Pfeifer rezerwował.

Prosiłem listownie WJP. Komornika Tustanowskiego aby przyjął obronę interesów institutu Wdow i Sierot, lecz ten nic nie odpowiadawszy na parę miesięcy do Cieplic odjechał. Szczęściem, że niema teraz żadnego procesu, gdyż i od sprzedanego domu Jarosiewicza procenta za 4 lat terazniejsi nabywcy wypłacili, a dom Ulricha, gdzie także procenta od kilku lat są zaległe, już na sprzedaż ma być wystawiony. Można zatem spokojnie powrotu oczekiwać.

W całym mieście rozchodzi się wieść o spisku między militarnymi w Obwodzie Przemyskim zostającymi odkrytym, między obwinionymi znajduje się znaczna liczba oficerów, z których już kilku, (mówią 13) do Lwowa (3) przywieziono a tak spokojność i zaufanie na nowo zostały nadwerężone.

X. Prefektowi Fortunie remuneracya pod dniem 8. b. m. jest wyznaczona.

Po wyjeździe Waszey Excellencyi dopiero dnia dzisiejszego pierwszą sessyę Kapitulną mieć będziemy, na ktorej poleconą propozycyę uczynię i o skutku pozniej doniosę.

Polecając mnie łaskawym względom Waszey Excellencyi
Zostaję prawdziwym i naysniższym sługą

G. Jachimowicz.

Lwow 17. Lipca 840.

4. 4.

Niepomysłną nowinę przywiozł nam tutaj JXKan. Lewicki, oświadczając, że Waszey Excellencyi kąpieli nie posłużyły tak, jak wszyscy byśmy sobie szczerze życzyli, może też jeszcze cokolwiek sprzyjająca pora przyczyni się do wsparcia zdrowia, na którem szczęście i zaszczyt całej Dyecezyi polega.

W interesie Perehynskim Fiskus rekwirował Administracyę dochodów o wydanie aktów tradycyi Lolina i Niagrowa, względem rozpoznania granic pastwiska o które między Perehynskiem i rzeczonymi gromadami spory zachodzą, w tych aktach i o rozgraniczeniu Weldziza z Perehynskiem ma bydz mowa; powiadał jednakże P. Adjunkt fiskalny Treutler, że o części gruntu teraz przez prowizorium przyznanej już w roku 807 jakaś decyzya miała nastąpić i że nowe prowizoryum od Apellacyi potwierdzone zostało, a zatem interes w drodze prawa długo pociągnąć się może. Jezeliby więc jakie nowe zachodziły wdzierania się

WP. Matkowskiego, sądzi (2) że najlepiej by było te odłączyć od dawniejszych i względem tych osobną pertraktację rozpocząć.

O spisku w Przemyśle odkrytym rozne rozchodzą się wieści, z których najwięcej fałszywych, lub przesadzonych być się zdaje, to tylko pewna, że wiele osob aresztowanych bydz musi, gdy dla nich nowe więzienie przy kościele S. Maryi Magdaleny urządzo- no, a włoczęgów dotychczas tam zostających przeniesiono do dworkow XX. Dominikanow.

Temi dniami był u mnie kleryk z klasztoru Bazylianow w Chelmskiej Dyecezyi będącego i opowiadał, jakie przygotowa- nia tam do zniesienia unii postrzegać się dają i że on bez po- zwolenia rządowego jedynie dla tego przyszedł w te strone, aby się dowiedział, czyli w przypadku przesławowania tameczni Bazy- liani w tutejszych klasztorach nie mogliby znaleźć schronienia, co mu jednakże tuteysi Bazyliani zupełnie odmówić mieli.

W nadzieji, że wkrótce będziemy mieli zaszczyt w czerstwém zdrowiu oglądać Waszą Excellencyę, polecam mnie wysokim wzglę- dom i z ucałowaniem stóp Waszey Excellencyi

zostaję naynizszym sługą

G. Jachimowicz.

Lwow 13. Sierpnia 840.

Ч. 5.

Pogoda tutaj ciągle trwająca każe nam się cieszyć nadzieją, że terazniejsza lubo mimo późna pora roku do wzmocnienia sił Waszey Excellencyi posłuży.

O Celebrze u XX. Jezuitów odprawiać się mającey zapewne juz obszernie doniósł WJX. Oficyał a za tem i o miejscu, na którym dla Waszey Excellencyi tron ma bydz postawiony a cornu Ewangelii przeciw dzwi do zakrystyi prowadzących, gdy pod czas nabozeństwa znajdujący się JEX. Primas na kościele przeciw ambony postawiony ma zająć. Urządzenie takie, lubo ile się zdaje, przyjęte od WJCX. Oficyała, który oświadczył że tak Kanony przypisują, że tron naśrodku kościoła gospodarzowi na- leży, że JWArcybiskup Ormiański takze tym sposobem tron urządzony mieć będzie, że inaczey JEXPrimas niemógł by bydz na nabozenstwie, coby złe wrazenie uczyniło — wszystkie te przyczyny nie zdają mi się bydz dostatecznemi do usunienia wra- żeń. jakieby na Duchowienstwo, lud i obrzędek tak publiczne uposledzenie sprawić mogło, i przyznać się musze, że i mnie na Ambonie, mając przed oczyma JEX. Primasa, przykro by było z prozbą o blogosławienstwo szukać Waszey Excellencyi gdzieś- tam w zakątku Kościoła. W czasie processyi mają bydz czytane cztery Ewangelie, z których jeżeli jedną Wasza Excellencya czytać zezwoli, JEXPrimas i JWXArcybiskup Ormiański dwie drugich

czytać mają. Nie zdaje mi się, aby można przyjąć taką propozycję gdyż (2) w tym przypadku zapewne czwartą ewangelię czytałby prowincjał Jezuitów, aby się niby rownym lub wyższym jeszcze okazał. Processyie naszych parafii na dniu powszednim dla szczupłości przytomnych może się nie najlepiej wydadzą. Z resztą program cały Waszey Excellencyi musi bydz już doręczony, z którego co i jak się da uskutecznić, Wasza Excellencya najlepiej osądzi. Alumni, ktorzy do spiewu należyć mają, odjeżdżając so-
lennie przyrzekli, że na wyznaczony czas do Lwowa przybędą.

Z ucałowaniem Stop Waszey Excellencyi zostają na zawsze
naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow dnia 5. Września 840.

4. 6.

Juz i tak wielką ofiarę uczyniła Wasza Excellencya, dzieląc szczupłe swe dochody na utrzymanie Szufragana, lecz przyjęcie wydatków jakich potwierdzenie od Stolicy Apostolskiej nastąpić mające wymagać będzie, jest już zbytek Łaski, na którą nigdy nie zasłużyłem, i którą zaledwie kiedy będę mógł odwdzięczyć. Racz Wasza Excellencya przynajmniey moje zapewnienie łaskawie przyjąć, że wiernie służyć Waszey Excellencyi jest moim nayszczerszem życzeniem, obył ylko siły i zdolności moje tej chęci zawsze odpowiadać zdołały!

List do JOKsięcia Nuncyusza podług rozkazu Waszey Excellencyi wygotowany dziś jeszcze odchodzi, i także list do JX. Palsławskiego z dołączeniem dat do procesu kanonicznego potrzebnych, niesądze jednak, aby prekonizacya w Rzymie już następującego Miesiąca mogła się odprawić, gdyż odpowiedz JONuncyusza na Odezwe Waszey Excellencyi chociażby prędko przyszła i pomyslną była, jednak zložona tutaj professio Fidei zaledwie około 15 Grudnia mogłaby bydz w Nunciaturze, a moze ieszcze Nuncyusz do subdelegowania nie jest upoważnionym i dopiero do Rzymu będzie musiał się odnosić. Zdaje mi się, że nie prędezy jak w Marcu, prekonizacya będzie mogła nastąpić.

(2) W Seminarium nic nowego nie zaszło, oprócz oswiadczonego już przez JX. Archydyakora podeyrzenia: o niektórych Alumnach, że byli w związku z Felixem Baczyńskim, który teraz pod inkwizycyą się znajduje. Podług zlecenia Pana S. podałem data, jakie w Rektoracie o imionach wyrazonych znaleźć można było, i zrobiwszy rewizye u podeyrzanych i u gdzienioktórych innych Alumnow zabrałem wszystkie papiery, z ktorzych nic politycznego nie okazywało się, z tych doręczyłem P. S. listy obo-

jętnej treści do Czerwińskiego Alumna tutejszego Seminarjum od jego brata, który przy straży pogranicznej się znajduje a zatem do wojskowych należy i od byłego Alumna Jana Wasylkowskiego pisane; tudzież malenki niecały katalog tych, którzy razem z Czerwińskim w Tarnopolu studia filozoficzne kończyli i w którym przy końcu pod napisem: De essentia et modo Rep. kilkanaście Imion z klassami przy tychże znajdującymi się wyrażonych było. Ci, na których podeyrzenie pada, prawie wszyscy w Tarnopolu studia filozoficzne kończyli, na którą okoliczność uwagę Auditora zwrocić obiecał P. S. i oraz oświadczył, że z tak ogólnego doniesienia sądu wojskowego jeszcze wcale nic wnosić nie można, że dopiero dalsze data otrzymawszy, może po dwóch tygodniach dalszą da mi (3) wiadomość. Przy tej sposobności oświadczył mi, że w łac. Sem. wielki nieporządek postrzegają, że JWP. Prezydent z JEX. Primasem już od ośmiu dni względem innego Rektora układają się. Że terazniejszy Biskup Przemyski wielki patryotyzm w liście swym pasterskim okazał, zaco Obywatele a szczególnie P. Marszałek (W.) się pogniewał na niego, że i JW. Tarnowski Biskup wprawdzie mówi o patryotyzmie, lecz nie tak dobrze jak poprzedniczy. O byłym Prefekcie Hordyńskim oświadczył, że bardzo w złem świetle się okazał i przeciw Rządowi nawet z Ambony mówił, że jeżeli to wszystko, co o niem doniesiono, się sprawdzi, przynajmniej na lat 15 do więzienia wskazanym będzie. Dnia 21 przejęto list na poczcie od Alumna Czerwińskiego do brata przy straży pogranicznej będącego, w którym o Baczyńskim była wzmianka, i dlatego rzeczowego Alumna zaraz do komisarza Policji Lorenci wezwano, gdzie był badany, z kąd ma znajomość z Baczyńskim, oświadczył na to, że jak był razem z bratem w parwie w Brzezanach, Baczyński był ich Dyrektorem i że teraz bratu donosił, że pożyczonych Baczyńskiemu pieniędzy odbierać nie będzie, gdyż z wojskowym nie chce nic mieć do czynienia, i że o to tylko chodziło, listem od brata odebranym udowodnił. Więcey jeszcze zaden z podeyrzanych Alumnów nie był wołany.

(4) Listy do przeczytania łaskawie mi udzielone tudzież i koncept Odezwy do Nunciusza z największem podziękowaniem załączam.

Posyłam oraz i spis wszystkich kandydatów stanu duchownego w roku terazniejszym na studiach znajdujących się, i z ucałowaniem stop Waszey Excellencyi

zostaję nayniższym sługą

G. Jachimowicz

Sem. Rektor.

Lwow 28. Listopada 840.

До листу додана окрема картка з отсими прізвищами :

Janowicz Hippolit.
Król Anton.
Czerwinski Paul.
Łukaszewicz Leo.
Sziengalewicz ?
Kuninski ob. Kunicki.
Hoterowski — Chodorowski.
Jakubowicz ?
Bobikiewicz Anton.
Wasylkowski Joseph — zwey Brüder.
Niedzwiecki vier Brüder.
Baczynski w Tarnopolu areztowany.

Ч. 7.

Szanowne Wyrazy Waszey Excellencyi z dnia 1-go Grudnia dziś otrzymałem; są one nowym dowodem troskliwości o przyspieszenie podjętego interesu, i wkładają na mnie nowy obowiązek wynurzenia wdzięczności za tyle trudów, których promocyja moja już dotychczas wymagała i jeszcze na potem wymagać będzie.

Nie wiedziałem, że JWBiskupi Tarnowski i Przemyski podobnie do złożenia wyznania wiary wzywani i od osobistego stawienia się uwolnieni byli, dlatego wątpiłem, czyli Nuncyusz do subdelegowania jest upowaznionym, teraz spodziewam się pomysłnej a może i spiesznej odpowiedzi jego na odezwę Waszey Excellencyi, i gdyby ta podług wyrachowania na dniu 8 b. m. stanęła, natychmiast podług rozkazow Waszey Excellencyi stawilibym się do Uniowa, dla złożenia wyznania wiary, aby akt jak nayspieszniey do Wiednia mógł bydz odesłanym.

Czyniąc rozkazom Waszey Excellencyi zadosyć, pisałem pod 28. Listopada jeden list do JÓ. Księcia Altieri, a drugi do JX. Pasławskiego (2) z dołączeniem wszystkich dat, jakie do procesu kanonicznego są potrzebne, aby na pytania które się dawać zwykły, i które mam przepisane, odpowiedzieć można.

Względem wezwania Oyca S. do składek na towarzystwa religijne a wszczególności de propaganda fide, co tuteysi Arcybiskupi uczynić postanowili, nie wiem jeszcze, lecz może się będę mógł dowiedzieć.

Rozchodzi się tu pogłoska, że Hr. Kolowrat chce się zupełnie usunąć od dotychczasowego urzędowania, a może z tem postanowieniem i odmiany przy powszechney nadworney Kameronie zasze są w związku. Zapewnie nie daremnie przybył do Wiednia poseł Papiezki Książę a oraz i Kardynał Ruspoli; będzie może względem zmiany niektórych zasad prawa kanonicznego rozprawa, która przy terażniejszych stosunkach może dla duchowienstwa korzystną by bydz mogła.

Dla Unitow na Bukowinie widoki nie naylepsze się otwierają, gdy nieunita Starostą został, mówią tu, że P. Kom. Cyrk. Krieg ma tam (3) zostać Wice Starostą, może by choć on był protektorem opuszczonych a może i przesladowanych Kapłanow.

Wniosek mój, aby Kapituła prosiła Waszą Excellencyę o wyniesienie JX. Kuziemskiego na Kanonika gremialnego położono ad akta, gdyż JX. Officyał podania takiego podpisać nie obiecuiesię dla tego, że Kuziemski miał na JX. Officyata powiedzieć „to na spacer może jechać a na Sessyę to nie może przyść“.

W Seminarium nie nie zaszło i o wskazanych Alumnach Policya zadnego zapytania daiey nie czyniła.

Polecając mnie łaskawym Względem Exellentissimi Illustrissimi ac Reverendissimi Archipraesulis

Zostaję naynizszym sługą

G. Jachimowicz.

Lwow 3. Grudnia 840.

4. 8.

List Waszey Excellencyi, doręczono mi właśnie w Wilię Świąt Bozego Narodzenia, i dla tego nie mogłem się zaraz dowiedzieć, co z Encykliką papieżką się stało. Dopiero po Świętach byłem w Konsystorzu łacińskim, i dowiedziałem się od JX. Franka. Sekretarza konsystorskiego, że JEJWX Prymas zważywszy że ta Bulta z pism publicznych już klerowi po większey części jest wiadomą, że w wyciągu nie wypadaloby ją ogłaszać, przypisywanie dla kancelaryi byłoby trudnem, a litografowanie własnym kosztem musiało by bydź uskutecznione, od oswiadczonego na sessyi konsystorskiej zamiaru odstąpił, i tylko jeden exemplarz dla złożenia między akta konsystorskie przysłał, a zatem powyższa Encyklika wcale ogłoszoną nie będzie.

Nie spodziewam się, ażeby JEJWP. Prezydent czynił jakie dalsze doniesienia de professione Fidei, ile że cały ten interes za wiedzą rządu jest przedsięwziętym, na ktory pozwalając, upoważnił i do tego, co niezbędne jest potrzebnem, jako to: wezwanie świadkow, żądanie dokumentow i złożenie wyznania wiary, co wszystko Rządowi musi bydź wiadomem, gdy przy każdym procesie kanonicznym się powtarza.

(2) Powiadają tu, że na rozkaz z Wiednia uwięziony, i pod sąd kryminalny oddany został, Hr. Marcin Zamoyski Dziedzic Łopatyna, i że przywieziono tu także właścicielkę dwóch wsi w Cyrkule Tarnowskim, P. Chrzanowską, którą własny brat pod inkwizycyą zostający miał wydać, że u niey schadzki się odprawiały.

Podług doniesień z Przemysła JWX. Biskup Zacharyasiewicz ma bardzo chorować na ból oczu, i pokazujące się bielmo, obawiać się każe, aby zupełnie nie ociemniał.

W dzień pogrzebu s. p. Frazowskiego, wypisany był konkurs na opóźnioną kanonię, termin na Wilię się skończył. Podało się 4 Kandydatów, X. Professor Amtmann, X. Kanclerz Gałdecki, X. Kan. Iwanski i X. Pleban Tłumacki Stossak. Z tych JEX. Primas miał już prezentować X. Gałdeckiego, którego installacya następującej Niedzieli się odprawi. JWX. Dziekan Kapituły Ostrowski, otrzymał w dzień Bożego Narodzenia Infule, w której będzie mógł 3 razy do roku celebrować, ma on zostać Dyrektorem Kancellaryi Konsystorskiej, w której miejsce Kanclerza ustanie, (3) natomiast Sekretarz Konsystorski X. Frank otrzyma wyższą o 100 fl. pensję, a tak 700 fl. C. M. się oszczędzi, lecz za to może inny wypadek nastąpi, gdyż Komisarz Cyr. ukończywszy komisyję w kluczu Obroszynskim, udał się do JEP. Prezydenta oświadczając mu, że oczewiste pokrzywdzenia poddanych się okazały, i pytał się jak sobie dalej ma postąpić, który go do JEX Primasa posłał. by mu rzecz całą przedłożył i do ugody naklonić starał się. Lecz gdy propozycya ta z oburzeniem odrzuconą została, protokół w pertraktacyę wzięto i zasądzono wynagrodzenie, które kilkanaście tysięcy ma wynosić. Przeciw temu wyrokowi założony rekurs do Wiednia, na który jeszcze nie nastąpiła decyzya.

W Seminarium żadna nie zaszła odmiana, ktoraby na zwrocenie uwagi Waszey Excellencyi zasługiwała.

Całując stopy Waszey Excellencyi, zostaję z naygłębszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym służą

Jachimowicz.

Lwów dnia 30. Grudnia 840.

Pis 1841.

4. 9.

Sądziłem że już zadney nie będzie przeszkody w rozpoczęciu kanonicznego processu, a tymczasem jeszcze nowy niedostatek formalności okazał się, który łatwo zostałby był uchilonym, gdyby tak jak teraz w przysłanych exemplarzach podawane były kartki, na których żądane potwierdzenie mogłoby bydz napisanem. Wskazane miejsca w exemplarzach, ile miejsca i papier zalewający pozwalały, wypełniłem i razem z przepisaną i zatwierdzoną kopia professyi odsyłam, spodziewając się, że Nuncyatura nie zechce korzystać z czasu między odbytym i nastąpić mającym Konsystorzem będącego do robienia nowych zapytań, lecz

zaraz po otrzymaniu zwroconych dokumentów, proces kanoniczny ukończy i akta do Rzymu odeśle.

JE. X. Prymas dał dziś obiad in gratiam nowego i już instalowanego Kanonika Gałdeckiego, który zostanie Rektorem w Seminarium. Pospiech, z jakim tę promocyę uczyniono, niedobrze przyjętym został w Prezydium, gdyż tym sposobem i osoby Rządowi non gratae promowane bydz by mogły.

JW. Biskupi Zacharyasiewicz i Woytarowicz prosili, aby dochody ich Biskupstw a die nominationis im wyznaczone były, teraz nadeyszła decyzya nieco dziwna, gdyż Woytarowiczowi, który jako początkowy więcey byłby potrzebnym, naznaczono dochody a die installationis a zas Zacharyasiewiczowi a die praeconisationis, na którą przy wymierzaniu dochodów jedynie dla tego może zwrocono uwagę aby fundusz religijny oszczędzić, który zamiar lepiej jeszcze można by było osiągnąć, wyznaczając dla obydwóch dochody a die installationis.

Liczba więźniów u Brygidek znacznie się pomnożyła i teraz 1500 wynosi a wszystkie po prowincyi znajdujące sądy kryminalne ustawicznie nalegają, aby jeszcze z tamtąd osadzonych na kilka lat zbrodniarzy pozabierać, gdyż ich więzienia są przepelnione. X. Zieliński l. o. na ciezkie więzienie 8. lat, osadzony miał tutaj swą karę odbywać, lecz przyszedł rozkaz, aby i jego do Berna odesłano. Oprócz Obywatelki z Obwodu Tarnowskiego która nie Chrzanowska, jak mylnie pisałem, lecz Chrzastowska się nazywa, znajduje się pod inkwizycyą i druga z Cyркуlu stansławowskiego P. Grocholska. Obydwie damy dziś na Mszy X. Lewickiego znajdowały się.

Racz Wasza Excellencya laskawie przyjąc moje nayszczerze Życzenia Świąt wesolych i czerstwego zdrowia, na którym caley Dyecezyi i całemu obrządkowi tak wiele zależy, abysmy jeszcze przez długie lata szczylicili się zarządem Waszey Excellencyi.

(2). Polecając mnie wysokim względem Waszey Excellencyi z naygłębszem uszanowaniem zostaję

Excellentissimi ac Revendissimi Domini

naynizszym sługą

G. Jachimowicz.

Lwow dnia 3. Stycznia 841.

Ч. 10.

Expedycya do JO. Xięcia Altieri dzisieyszą pocztą odesłana do Wiednia, we Środe lub Czwartek następujący tam stanie. Podług rozkazu Waszey Excellencyi zapłaciłem na poczcie 2 ft. 48 kr., resztę zaś 2 f. 10 kr. posyłam razem z listem na ręce P. Łysakowskiego. Podług pogłoski umieszczoney w dzisieyszym

numerze gazety powszechny następujący Konsystorz ma się odprawiać dnia 2 Lutego b. r. jako w dniu wstąpienia Oyca S. na Stolicę apostolską, na którym i JOXiążę Altieri ma otrzymać purpurę. Może już pod ten czas proces Kanoniczny w Rzymie znajdować się będzie, gdyż świadkowie JXX. Pasławski i Litwinowicz już dnia 30 z. m. w Nuncyaturze świadectwo swoje pod przysięgą złożyli, jak dołączony list JWX. Pasławskiego okazuje. Na przypadek, jeżeliby Nunciusz po otrzymaney expedycji proces Kanoniczny zaraz do Rzymu odesłał i Waszą Excellencyę o tem zawiadomił i gdyby wypadła potrzeba pisania listu do Agenta w Rzymie, wypisuję tytuły jego z Szematyzmu: Herr Carl Freiherr v. Linden-Kriegelstein, Ritter des öst. Kais. Leopold-Command. des constant. St. Georg Ordens von Parma, Ritter des Königl. sard. St. Mauritz- und Lazarus-, dann des Kön. Schwed. Nordstern-Ord. k. k. Hofrath und Agent für die geistl. Angelegenheiten.

(2) JMXX. Jezuitci przyniesli mi kilka egzemplarzy kazania drukowanego, które wczasy ich uroczystości miałem, z których jeden u stop Waszey Excellencyi złożyć osmielałem się, dołączając razem i kazania X. Kan. Baranieckiego i X. Jezuity Beks. X. Kan. Kierkowicz swego kazania nie chciał dać drukować. Powiadali, że wszędzie te egzemplarze już porozsyłali w szczególności do Warszawy, Wiednia, Modeny i Rzymu, także JKMCi Arcyksięciu Gubernatorowi, który zapewnie czytać będzie kazanie niemieckie, lecz na polskie ledwie się popatrzy. Nabożeństwo nasze tak im się podobało, że zyczyliby sobie, aby mogło bydż u nich w czasie 40-godzinnego nabożeństwa w drugiy dzień zapust, a nie śmiejąc upraszać Waszą Excellencyę, chcieliby żebym ja z Alumnami tam celebrował. JX. Officyał, u którego wprzody byli, te trudność zrobił, że u nas będzie wtenczas pierwszy dzień postu, w który Mszy S. mieć nie można, ja to deczyzi Waszey Excellencyi zostawiłem.

Przybył tutaj prosto z Czerniowiec P. Kom. Nadworny Milbacher i obeymuje urząd Starosty Cyrkularnego, przez co niektóre projekta zniszczone zostały. Starosta Cyr. Stryiskiego P. Kratter tak był pewnym, że przydzie do Lwowa a nawet meble swoje tam posprzedawał i Corkę swoją wydał za tamtejszego Fyzyka cyrk. Ressig. Teraz teść na nowo meblować się, a zięć inney posady szukać jest przymuszonym. Czecz i nadal w Przemyslu, a jego mniemany następcą Madurowicz jeszcze sekretarzem na jaki czas zostać musi.

Dziedzic w Obwodzie wadowickim Stawinski zonaty i dwoje dzieci mający, (3) zawikławszy się w swoich interesach i niemogąc się oprzeć nalegającym Kredytorom, wezwawszy kilku powierników swoich, z niemi przebrany i zamaskowany napadł w nocy na bogatego Zyda w karczmie przy wiedeńskim trakcie mieszkającego, tam powiązali Zydow i pieniądze w rozney monecie do 5000 fl. M. K. już byli zabrali i właśnie otwierać zaczęli szafę

w ktorej jeszcze do 20,000 fl. miało się znajdować, gdy uslyszeli pocztarską trąbkę nadchodzącego Szybkowozu, tem przestraszeni rzucili się na wozy, które przed karczmą byli zostawili i uciekli. Na drugi dzień znaleziono powiazanych Zydow i lubo zadnego znaku nie było, podeyrzenie jednak jakimś sposobem padło na rzeczonego obywatela, przedsięwzięto rewizyę i znaleziono worki, w ktorych cwancygiery się znajdowały i zaraz go do Wisnicza odesłano.

Dnia 4 b. m. umarł tytaty nagle X. Kan. honorowy i proboszcz u S. Marcina Urbański, ktory o godzinie 5 po południu jeszcze chorego Sakramentami opatrzył, a o god. 8 apoplexyą tknięty został. Przy obdukcji przekonano się, że na Schlagfluß umarł, lecz razem postrzeżono, że w mozgu znajdowały się Hydatiden Blaswürmer, co za życia pewnie nie mały ból głowy sprawiać musiało.

W Seminaryum nieprzyjemny wypadek wydarzył się następujący: Alumnus Diecezjanin Przemyski Salwicki Klemens, mając już w czasie wakacyi krosty i z temi przybywszy do Seminarium słabość swą dotych czas tał, co mu się udawało, gdyz miał jakowąś masę, którą natarłszy się, na parę niedziel tracił krosty, ktoremi jednak niektórych nabawił, a ktore, gdy się pokazywać zaczęły, zrobiono scisłą rewizyę całej klasy i wszystkich podeyrzanych odlączono do osobnej stancyi z tych już na osmiu krosty się pokazały (4) o 6 jeszcze jest wątpliwość. Rzeczony Alumnus, ktory taką klęskę sprowadził, zasługuje na przykładną karę, ktorey wymierzenie Przemyskiemu Konsystorzowi zostawić zamyslam.

Wasza Excellencya łaskawie daruje, że i ten przypadek donoszę, gdyż zamilczać co się w Seminarium dzieje, byłoby przeciw memu obowiązкови.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z wynurzeniem naygłębszego uszanowania a oraz z nayszczerszem zyczeniem naypomyślniejszego nowego roku zostaję

Excellentissimi Domini

• naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow dnia 9. Stycznia 841.

Ч. 11.

Oswiadczę XX. Jezuiłom przyiemną wiadomość, że Wasza Excellencya pozwolił raczyłeś, aby nabożeństwo w ich kosciele odprawione było, chociaż u nas dzień pierwszy postu pod ten czas będzie. Zyczą oni sobie, aby nie tylko w tym, ale i w następujących latach podobne nabożeństwo się odprawiało, na co JEX. Prymas chętnie zezwolił. Rozszerzona wieść, że Arcyxiąże już nie powroci i samych Jezuitow niepokoić zaczyna. By coś z pewnością się dowiedzieć, udawali się oni i do P. Dufoura i do

*

P. Sala, lecz od tych nic nie mogli się dowiedzieć; teraz pisali do X. Beckx, aby się dokładnie dowiedział i im doniósł, co o tej pogłosce trzymać mają, a skoro odbiorą odpowiedź JXPerkowski i mnie o niej uwiadomić przyobiecał.

Zażądaną kwotę 30 fl. odesłałem do Wiednia, obawiam się tylko by widok pieniędzy JX. Sekretarzowi nie przywiódł na pamięć nowej jakiej tacy, którąby znowu płacić potrzeba.

Jak prędko JX. Litwinowicz o cenie pojazdów mi doniesie, za nypierwszą sposobnością Waszą Excellencyę o teyże uwiadomić nie omieszkać.

Względem rozszerzenia krost nie można obwinać P. Gerbla, gdyż Alumnus, który (2) je sprowadził, już drugi rok jest w Seminarium, z którego wyjechawszy na wakacyi jakimś sposobem ich dostał. Zdaje się, że gdzie niektorzy z podeyżrzanych Alumnów jakąś inną może ze krwi tylko pochodzącą ospkę dostali, która i po odbytych potach nie okazuje się jako prawdziwa krost.

Głoszą tutaj o wielkiej nastąpić mającej rekrutacyi, która już ma być wypisana w takim sposobie, aby kompanie teraz 80 ludzi liczące na -160 podwyższyć. Liczba, którą Lwow ma stawić, ma być 6 razy większa, jak zwyczajnie bywała.

Mówią, że już przyszła nadworna Decyzya, aby od 1 kwietnia b. r. we wszystkich Sądowniczych instancyach interesa w języku niemieckim pertraktowane były, a tak usunie się i ten popęd do uczenia się języka łacinskiego i ułatwi się przeniesienie urzędników z innych prowincyi.

Racz Wasza Exceilencya łaskawie przyjąć szczere zyczenia nypomysłniejszego nowego roku, które w imieniu całego Seminarium u Stop Waszey Excellencyi składając, z naygłębszym uszanowaniem zostają

naynizszym służą

Jachimowicz.

Lwow 11 Stycznia 841.

7. 12.

Zapewnie już wiadomo Waszey Excellencyi, że proces kano- niczny już wyruszył z Wiednia, o czém i mnie JOKsiąże Altieri łaskawie uwiadomić raczył w liście, który tu załączam razem z listami od JXX. Paślawskiego i Litwinowicza dziś właśnie ode- branymi. Prosiłem o doniesienie ceny kocza a JX. Litwinowicz z powodu, że w Wiedniu pralaci koczami nie jeżdżą, konieczne karetą mnie traktuje, ktorey rozne wzory i ceny przysłał. Poka- zuje się tylko ztąd, że ceny pojazdów w Wiedniu daleko są mniey- sze jak tutaj a lepiej transport zapłacić, jak tutaj może tylko odnowiony kocz za nowy i Wiedeński przepłacać. Oczekuję roz-

kazow Waszey Excellencyi które otrzymawszy, dopiero mu odpiszę.

Oswiadczyłem JXX. Jezuitom, ze Wasza Excellencya pozwolić raczyłeś, aby pomimo postu już zachodzącego, w czasie 40-godzinnego Nabozenstwa celebra w obrządku naszym odprawioną była, z czego mocno się cieszyli i spodziewają się, ze i JEJWX Prymas przytomnym będzie. Zaleciłem Alumnom, aby do spiewu się sposobili, co tez zapewne już i dla własnego interesu uczynią. X. Prefekt (2) Lewicki gotuje się z kazaniem, które podług ich zyczenia w języku niemieckim ma bydz miane. JX. Perkowski bawi teraz w Tarnopolu i dla tego zapewne jezeli i od X. Beckx o JKM Arcyksięciu jaką otrzymał wiadomość, tey mnie udzielić nie mógł.

Podług doniesień z Czerniowiec P. Prof. Baranowski nie umarł, jak tu powszechnie rozgłoszono było, lecz tylko apoplexyą był tknięty i spodziewają się, ze przyidzie do zdrowia.

Lwów znacznie w wydoskonaleniu zbrodniarzow postąpił, ktorzy teraz już nie w nocy, lecz wśród dnia napadają i przymuszają do dania pieniędzy, jak to uczynili Hr. Borkowskiemu, Skarbkowi Janowi i Sieminskiemu. Zapewnie znaczna a moze i połączona liczba podobnym przemyślem się trudniących się znajduje, ktorzych policya przynajmniej do tychczas wysledzić nie mogła.

Własnie teraz rozpoczęły się examina, które zaledwie dla wszystkich Alumnów i Stipendystów pomyslnie się ukaczą, gdyz między niemi znajdujają się niektorzy, ktorzych talenta zaledwie miernemi nazwać można.

(3) Liczba słabych na krosty zmieszyla się nieco i spodziewać się można, ze reszta wkrótce do zdrowia przyidzie. Obawę rozszerzenia się tak brzydkiey słabości naylepiejby można usunąć, gdyby ich można do szpitala oddać. Lecz tam miejsca tak są zajęte, ze i do tych, ktorzy za osobną stancyę placą, chorych dają, a w Salach chorzy pomiędzy łóżkami na ziemi leżeć muszą.

Między temi, ktorzy do prezbyterium się zgłaszają, ma bydz znaczna liczba, mowią 18, ktorzy u cywilnych się pozenili. Smutne to doswiadczenie dla Xięzy mających dorosłe córki, które nawet na instytut wdow niekorzystny wpływ mieć może.

Spodziewam się w krotce, oby tylko w czerstwem zdrowiu, powitać Waszą Excellencyę i z ucalowaniem stop zostają

Waszey Excellencyi

najniższym sługą

Jachimowicz.

Lwów 27 Stycznia 841.

Ч. 13.

Naypokorniejsze składam dzięki za udzieloną mi łaskawie wiadomość od JOksięcia Altieri otrzymaną, podług ktorey zdaje się, że Konsystorz dopiero w przyszłym miesiącu, a wiadomość o rezultacie onego dopiero z końcem Lipca lub początkiem Sierpnia do Lwowa się dostanie.

Polskie tłumaczenie Listu pasterskiego zapewne niedługo zabawi w cenzurze, więc ilość drukować się mających egzemplarzy już teraz oznaczyć by potrzeba. Do tego zaś potrzeba by wiedzieć, jak wiele egzemplarzy potrzebować będzie Diecezja Przemyska. Z tem wszystkim dubeltowa ilość jak była encykliki łacinskiej, czyli 5000 egzemplarzy, zdawałaby mi się dostarczająca, tem bardziej, że jeszcze i w ruskim języku takowe rozeslane być mają. Poprawa ruskiego tłumaczenia jeszcze nieukończona, a przepisywanie na dwie ręce także dużo czasu potrzebować będzie, którem Alumn przy nadchodzących examinach nie będą mogli się zająć. Czy nie możnaby tylko jeden egzemplarz przedłożyć, przez co by druk przyspieszonym być mógł. Korekturą polską JP. Zubrzycki chętnie się zatrudni, bo i dla drukarni eraryalney dogodnym będzie, gdyż on w sąsiedztwie mieszka.

Mylnie podałem Waszey Excellencyi cenę transportu kół, który nie 4 lecz 14 f. 48 x. M. K. kosztował, musiałem zatem dodać 10 f 48 x. MK.

Nowin, ktoreby zasługiwały na doniesienie Waszey Excellencyi, nie zdarzyło mi się nabyć oprócz-tej, którą tutaj przywiuzł ksiądz na pograniczu Krol. polskiego, mieszkający niedaleko wsi Luchowa, ktorey mieszkańcy opuscili uniją i pomimo starań w szyzmie zostają, gdzie teraz dla zachęcenia zapewne innych, cerkiew murować zaczęto. Powiadał także, że jednemu z tych, ktorzy z Biskupem byli w Petersburgu, nadane ma być Opactwo klasztoru szyzmałyckiego i że w Diecezji Chelmskiej teraz wielkie panuje zamieszanie (2) z tąd pochodzące, że wielu osobliwie młodych księży uniji opuścić by chcieli, a starsi oświadczają, że oni w młodszym wieku i przy lepszych siłach swoje robili, a teraz działanie młodszym zostawiają i podług ich przykładu stosować się będą. Jezeli Bog nie natchnie gorliwością wahających się kapłanów, i ten ostatek unitów pod wpływem Rządu może już w krotkim czasie zniesiony zostanie.

Przy sprzyjającym czasie niech Wasza Excellencya raczy pamiętać o poratowaniu swego zdrowia, na którem Diecezji ob-
rządkowi i katolickiej Religii tak wiele zależy, a ktorego w nay-
późniejsze lata szczerze życząc, zostają z naygłębszem uszano-
waniem

Excellentissimi Illustrissimi ac Reverendissimi Archipraesulis
najniższym sługą
Jachimowicz.

Lwow 25 Czerwca 811

Pis 1846.

4. 14.

Dalby to Bóg, aby stan zdrowia Waszey Excellencyi bez użycia pomocy lekarskiej w krotce się polepszył, co aby jak najszybciej nastąpiło, najszczerzej zyczę.

Przeszły, niedzieli była pierwsza wizyta u JKr. Mści Arcy-Xięcia Gubernatora, na ktorej i Damy znajdowały się. Dla wielkiej cizby miałem tylko sposobność ukłonić się Arcy-Xięciu, który przyjmowaniem Dam zajęty, z nimi wyłącznie rozmawiał.

JE. Prezydentowi Krieg oświadczyłem troskliwość Waszey Excellencyi o jego zdrowiu, za co on dziękując, dodał: O mit meiner Gesundheit ist es nicht weit her, i radził by Wasza Excellencya już to dla łatwiejszej pomocy lekarskiej i dla rozzerwania się przynajmniej na jaki czas do Lwowa przybyć raczył.

JE. Prezydent Enzendorfer i Hofrat Ettmayer swoje ukłony zasyłają.

WJMP. Tustanowski zobligował mnie, bym jego zyczenia z powodu nowego roku oświadczył Waszey Excellencyi, ktore on uwiedziony doniesieniem gazety osobiscie chciał złożyć, i mocno się dziwował, jak takowa omyłka stać się mogła.

W dzień nowego roku byli u mnie JXX. Jezuici, ktorzy na uczynione zapytania o zdrowiu JEx. JWJX. Arcybiskupa oświadczyli, że była wprawdzie nadzieja powrotu (2) do zdrowia, lecz teraz już ustawać się zdaje. Od niejakiego czasu oddalił on doktorów, a gdy puchlizna od nóg co raz bardziej się szerzyła, zaczął zazywać morisonkie pigułki, ktore mu jakis Xiądz poradził, te spędziły w krotce puchliznę, ktora, gdy przez dwa dni zazywanie pigulek zaniedbał, na nowo się pokazała.

Dawne rany z operacji pochodzące nie są dotąd pogojone, a do nich nowe przybyły, które wielkie bole i bezsenność sprawiają, słabość co raz się wzmacnia i sądzą, że nastąpiło Auflösung der Säfte. Xiężom o. l. polecono odmawiać commemoracye pro infirmo Pontifice.

Zapewnie już wiadomo Waszey Excellencyi, że w Przemyslu XKan. Kubajewicz własnie na pierwszy dzień swięt po krotkiej słabosci pomarł. I w Diecezyi Xięza chorują i własnie koło Lwowa parochowie w Winnikach, Hołosku, Lisienicach i JXX. Lipnicki są słabymi. X. Slimakowski admin. w Jezierney moze już nie żyje, miał dostać gallopirrende Schwindsucht. X. paroch w Suchostawiu Kraykowski pomarł i także młody paroch w Ostrowie Woleniuk. Moze też nastający teraz czas pogodny przyczyni się do utrzymania lub polepszenia zdrowia.

Caluję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z najszybciej uszanowaniem

Excellentissimi Illmi ac Reumi Domini

najniższym sługą

Jachimowicz.

Lwow 15 Stycznia 846.

Ч. 15.¹⁾

Wezwanie rządowe względem składek na szpital w Smyrnie ogłoszone zostało Klerowi zwyczajnym sposobem, lecz z niewielkim skutkiem, gdyż z całej Dyecezyi tylko 32 fl. M. K. wpłynęło. Troski familyjne, szczupłe dochody, wzmagająca się drożyzna, wstrzymują wielu pomimo nayszczerzej chęci nawet od składek na wdowy i sieroty tak solennie przyrzeczonych, a tem bardziej od takich, które dla odległych i niewiele znanych miejsc są przeznaczone. Daleko więcej ofiarowano na Missionarzów wschodnich, gdyż wspomnienie o ziemi świętej pod jarzmem tureckim zostające, daleko silniej na umysł działa, jak przedstawienie potrzeby szpitala w ludnem handlowem mieście. Zdaje się, iż naprożno oczekiwane były by dalsze ofiary, wypadnie zreprodukować konsygnacye, wciągnowszy do niej przeznaczony Dar Waszey Excellencyi i składki, do których może JXX. Kanonicy nakłonić się dadzą, i zebraną chociaż trochu za szczupłą kwotę odesłać do Prezydium.

Stan zdrowia JE. JW. Prezydenta Krieg prawie zawsze ten sam zostaje, co się polepszy jednego dnia, to drugiego znowu gorszym się okazuje. Rany z potłuczenia pochodzące już zupełnie miały się zgoić, lecz jedną nogą nie może władać, skarży się na ból w kłębie, a osobiwie na bezsenność, gdyż w ciągu nocy ledwie na godzinę zasypia. Onegday probował chodzić, lecz pomimo pomocy, tylko dwa kroki naprzód i dwa kroki w tył mógł zrobić. Przy tem mocno go to dręczy, że będąc wezwany przez Handbiletta zur Berathung nie mógł się stawić, gdyż on już tak (2) długo i na roznych stopniach w kraiu zostając, mogłby najlepiej potrzebne dać wyjasnienia. Chciałem mu powinszować Imienin, lecz wtenczas bardzo osłabionym będąc, nikogo nie przyjmował i tylko mogłem się na przygotowanym arkuszu zapisać. Dnia wczorayszego powiedziano memu posłancowi, że się lepiej ma, może też choć to polepszenie będzie trwalsze, jak były poprzednicze.

JW. Konsyliarz Saar, oddalając się do Przemysła na starostę, był u mnie z pożegnaniem i prosił, by donieść Waszey Excellencyi, iż on mocno żałuje, że niema sposobności przed swoim odjazdem pożegnać się z Waszą Excellencyą. Jego biuro objął teraz niedawno przybyły nadliczbowy konsyliarz Gub. Hrabia Cavriani.

JW. kons. Bobowski prosił, bym jego ukłonił Waszey Excellencyi oświadczyl.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 7 Pazdziernika 846.

¹⁾ В гори дописка митрополита: Resp. 13. 8-bris 846.

Y. 16.

Z dołączonej odpowiedzi na list z rozkazu Waszej Excellency pisany okazuje się, jak niemilo to było JEJW. Biskupowi Przemyskiemu, że exhibit do konsystorza stylizowany Waszej Excellency przedłożył osmieliłem się, chociaż to wcale nie w tym zamiarze się stało, aby Wasza Excellencyą sporządzeniem odpowiedzi sam się miał zatrudnić. Z 6 kandydatów, którzy na Kapellanów wojskowych się zgłosili, wybrano w Przemyskiej Diecezji czterech, może dwaj zostający, jeżeli są kwalifikowani, mogli by bydź prezentowanemi od Waszej Excellency, gdyż tutaj jeszcze żaden się nie zgłosił.

Interes o pomnożeniu liczby Referentów konsystorskich i kanoników odesłany został z Gubernium pod 31-m Sierpnia b. r. № 44869 do Buchhalteryi, aby przedłożono Erträgnißausweis z nowo sporządzonych inwentarzów kapituły, katedry i parafii S. Jurskiej, a że te inwentarze dotąd jeszcze nie doyszły, rzecz cała zatrzymaną została i nie wiedzieć, kiedy będzie dalej promowaną, gdyż parafialny Inwentarz jeszcze nie jest zaczęty.

JW. Hofrat Ettmayer, ktoremu dziś pomimo wielkiej słoty z powodu Imienin życzenia Waszej Excellency złożyłem, kazał oświadczyć czule podziękowanie za łaskawą pamięć Waszej Excellency, a gdy między innemi wspomniałem mu także o potrzebie pomnożenia kanoników, powiedział, że terazniejszy czas do takiej propozycyi byłby bardzo niegodnym, gdyż Rząd, mając teraz nadzwyczajne (2) expensa musi wszędzie oszczędzać, a nadworna kamera nawet zwyczajną kwotę 2000 fl. na wsparcie ubogich urzędników przeznaczoną teraz o 400 fl zmniejszyła. Powiadał także, iż patent regulujący panszczyzne od nadwornego komisarza przywieziony, już jest wydrukowany, ma on wymierzać podług wartości posiadanego gruntu należącą panszczyznę, która w wielu miejscach zmniejszoną będzie, takowe zmniejszenie wynosić będzie w zachodnich cyrkulach do 46 procentu, a zaś najmniej w Złoczowskim Cyrkule, bo tylko 2 procentu. Jakim sposobem tak różne wyrachowania porobiono, może dopiero z patentu można będzie wyrozumieć. Względem zaprzeczonych w Kryłosie danin urbaryalnych oświadczył, że tam już zjechał exponowany komisarz cyrkularny JP. Henn, który nieposłusznych poddanych do porządku przyprowadzi.

JX. Prof. Zagórski chce prosić, aby wydana od niego Pastoralna dla szkół tutejszych przypisaną została, i potrzebuje do tego zaświadczeń, że w tej książce nic się nie znajduje, co by się wierze katolickiej sprzeciwiało. Takowe zaświadczenie otrzymał już od JW. Arcybiskupa Ormiańskiego i prosił, by się za nim wstawić do Waszej Excellency o podobne zaświadczenie. Nie-wypadało mu wręcz odmówić tej grzeczności, więc posyłam zaświadczenie już wydane i sztepel na przypadek, jeżeliby Waszej

Excellencyi wydanie takowego świadectwa stosownem się bydz zdawało.

Dołączam także trzy listy z poczty otrzymane.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

nayniższym sługą .
Jachimowicz.

Lwow 29 Listopada 846.

Pis 1847.

Ч. 17.¹⁾

Naypomyslniejszą jest dla mnie udzielona mi wiadomość, ze zdrowie Waszey Excellencyi służy i pozwala zajmować się interesami dyciecznymi. Oby tylko nieprzerwanie i jak naydłużey trwało dla zaszczytu i szczęścia całej Archidiecezyi, jest to moim nayszczerszém, chociaż trochu interesowanem życzeniem, gdyż słaby konsystorz tak dzielney, pomocy Waszey Excellencyi wiele ma do zawdzięczenia.

Dnia jutrzeyszego odesłaną zostanie expedyca do Feldsuperioratu, i nota do Konsystorza Przemyskiego, moze i do Konsystorza Lwowskiego odesłane zostaną akta o examinach teologicznych, jezeli nota wczesnie sporządzoną zostanie. Indorsat przysłany kazalem doreczyć JX. Rektorowi, który na poprzedniczą w przeszłym roku daną dyspozycyę względem heretyckich w Seminarium znajdujących się biblii zrobił relacye do Konsystorza, z ktorey zrobiono uzytek i Gubernium pozwoliło, aby inne bible kupione zostały. Akta tego przedmiotu tyczące się dołączam.

Alumnus Bilinski, powracając z Rzymu, pokazywał mi tylko wydane od Prefekta Propagandy X. Ryłło S. G. zaswiadczenie, w ktorem bylo wyrazono, ze tam jakoweys części dogmatyki się uczył, czyli zas przyczyna jego oddalenia tam wyrazoną była, tego sobie nie przypominam. Pytany, czyli niema więcey jakich dokumentow, oswiadczył, ze te są z jego rzeczami razem zapakowane i na komorze się znajdują. Pozniey, zwracając mi pozyczone na podroz do familii pieniądze, pokazywał drukowaną instrukcyę dość obszerną, którą kazdy wstępujący do propagandy zachowywać obowiązuje się i na to składa przysięgę. (2) Między punktami tey instrukcyi znajduje się i ten, przez który obowiązek jest włożony robienia doniesień nawet w tym przypadku, jezeliby wystąpił z propagandy i gdziekolwiek w stanie swieckim lub duchownym by się znajdował. Przyczynę swego oddalenia z Rzymu oznaczał ustawiczną słabość, dla ktorey kilkakrotnie musiał bydz wysyłany na wieś, lecz skoro przyszedłszy nieco do zdrowia, do Rzymu powrócił, na nowo zapadał, a tak niemogąc się zadnym sposobem

¹⁾ На горі дописка митрополита: Resp. 8. Januar 847.

przyzwyczajaić do tamtejszego klimatu, musiał powrócić do Ojczyzny. O liście do Waszey Excellencyi z Wiednia pisany oświadczył, że takowy w Nunciaturze zupełnie wygotowany i jemu tylko do przepisania i odesłania był danym. Z JX. Rektorem dopiero później będę mógł mówić o Bilinskim, i o rezultacie Waszey Excellencyi donieść nie omieszkam. Reskrypt Prezydyalny tego przedmiotu tyczący się dołączam.

Posyłam także Akta o Jubileuszach z roznych powodow odprawianych.

Podania Waszey Excellencyi o nabytem prawie do Hamerni Angellowskiej i o wypuszczenie teyże w dzierzawę, zwrocilo Gubernium z zapytaniem o jakies dalsze dokumenta dla osadzenia, czyli ma nalezeć zum Stammvermögen der Metropole, moze to tylko zwyczajny Schuber, aby się pozbyć numeru, moze większey pracy potrzebującego, sprawi jednak ten skutek, że interes tak pilny znowu się przewlecze. Obydwa indorsaty doręczyłem JX. Scholastykowi, który zapewnie odeszle.

(3) Podług zwyczaju przychodzili do mnie z powinszowaniem nowego roku wozni prezydyalni, z których naprzemian zawsze jeden ciagle musi bydz u JEJW. Prezydenta Krieg, o którym mi powiadali, że teraz podług mniemania Doktorów do osłabionych nog miała się dostać Gicht i dlatego ustawicznie flanellami obwijać je muszą. Ze początkowo probował on chodźć po pokoju, co mu teraz dlatego, że słabość się przez to powiększała, zupełnie zabroniono, przypisano mu zamiast kąpieli poprzedniczych z flakow, teraz mydlane kąpiele, że bezskuteczne rady doktorskie tak mu się juz uprzykrzyły, iż miał posłać po jakiegos chłopca, który podobne słabosci bardzo szczęśliwie leczy. Dalby to Bog, żeby on i w tym przypadku był szczęśliwszym, jak wysoko uczeni Doktorowie.

Dostałem zapalenia oczu, ktore osobliwie przy swietle bolą i łzami zachodzą, a tu dzień tak krotki i tak często przerywany. Spodziewam się jednak za parę dni odpoczynku i przykładanie zimney wody ból ten wkrótce zupełnie usmierzy.

Za przyslanego łaskawie szczupaka i zająca pokorne składam dzięki, i zycząc nayweselszych swiąt, zostaję z naygłęszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 4 Stycznia 847.

Ч. 18.¹⁾

Nie spełniła się tą razą moja nadzieja, że trapiący mnie ból oczu ustąpi przykładaney zimney wodzie. Lewe oko mocniej co

1) На гори дописка митрополита: Resp. 19. Januar 847.

raz krwią zachodziło, twarz nabrzmiała i nad okiem na czole pokazała się nabrzmiałość, połączona z wielkim bólem głowy. Musiałem się do JP. Zerdzinskiego, który dotąd jeszcze ma mnie w swej opiece, i ledwie pozwolił, abym choć krociutko o stanie słabosci Waszey Excellencyi donosił. Na pierwszy dzień świąt tylko mogłem w pokoju odczytać Mszę świętą. Dzisiaj musiałem także w stancyi święcić dziewięciu prezbyterów, którzy pozniej titulum mensa dostali, co mnie także nie mało osłabiło, jednako- woz zadnego niema niebezpieczeństwa, a może za pare dni do zupełnego powrocu zdrowia.

Był u mnie Administrator Archidiecezyi tuteyszey ob. I. JX. Zmigrodzki i prosił, aby Wasza Excellencya oswiadczyć raczył, kiedy byznaczony Jubileusz miał się zacząć, gdyż on chciałby się tak zastosować, aby w obydwóch obrządkach razem był odprawiany. Sądzi, iż może by stosownie było początek w kilka niedziel po Wielkanocy oznaczyć.

Przyszła rezolucya na podanie Waszey Excellencyi o uwolnienie wdow pobierających wsparcie od stęplow. Nadworna Kamera odwołując się na patent szteplowy oswiadcza, iż Dziekani odbierający razem pieniądze na nieszteplowanych, wdowy zaś na stęplowanych podług ilości (2) na kwitach odebraną kwotę potwierdzać mają, dodając, że przeciw wydanemu przypisowi Kamera nadworna udzielić uwolnienia nie jest upowaznioną.

Z JX. Rektorem nie mogłem jeszcze mówić o Alumnie Bilińskim, może za przyszłą sposobnością będę mógł odesłać wskazane Dokumenta. List, o którym Biliński powiadał, że w Nuncyaturze był pisany, jest to ten, który jeszcze przed odjazdem swym do Rzymu z konwikt do Waszey Excellencyi pisał, gdzie się wyrażał, że pomysł jego od Duchy S. mu nadchniony został.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 10 Stycznia 847.

Ч. 19.¹⁾

Składając Waszey Excellencyi pokorne dzięki za łaskawą troskliwość o moje zdrowie, mogę już donieść, że ile mi się zdaje do zupełnego powrociłem zdrowia, gdyż tylko niejako osłabienie, zapewne ze scisley diety pochodzące czuje. Może nieco wczesnie odważyłem się celebrować na Bohojawlenye, lecz gdybym był to

1) На гори дописка митрополита: Resp. 26. Januar. 847.

nie uczynił, może jeszcze za tydzień nie mógłbym być powrócić do moich zatrudnień, a tu ogromny już tyle razy od trzech lat urgowany protokół z parochem w Zabiu X. Wiszniowskim zrobiony, zaraz po Świętach do rewizji przysłany mi został. JP. Zerdzinski dowiedziawszy się, że już w Niedziele Mszę s. w Cerkwi czytałem, pogniewał się mocno i oświadczwszy w przedpokoju, „na upartego niema lekarstwa“ oddalił się i już więcej nie przychodził. Spodziewam się, że przy należytej ostrożności bez dalszych lekarstw będę się mógł obchodzić.

Kopię z drukowanego egzemplarza przepisaną zaautentykowałem i natychmiast do wycisnienia pieczęci i odesłania oddałem. Ekspedycję o kapellanach wojskowych oddałem do protokołu, które razem z priorami za najbliższą sposobnością Waszey Excellencyi odesłać nie omieszkać. Protokolisce poleciłem, aby allegata wypadającym numerem exhibitu signował, co on zwyczajnie czyni i czasem tylko zaniedbuje. JX. Rektor obiecaney relacji o Bilin-skim jeszcze dotąd mi nie przysłał, może przy najbliższej sposobności będę ją mógł odesłać Waszey Excellencyi.

Dołączam propozycję Dyrektoratu teologicznego, aby JX. Kan. Lewickiemu nadany został tytuł k. k. Rath, którą Gubernium Ordynariatowi zur Außerbung właśnie nadesłało. Wyliczone za-sługi wsparte wstawieniem się Waszey Excellencyi (2) zapewne dla niego i dla naszego obrządku ten zaszczyt wyjednać zdołają. Najnowsze doniesienie o nadaniu tytułu konsyliarza konsystorskiego, wyszczególnia zasługi onego, które także dołączam.

JX. Barna kooperator w Wiedniu u S. Barbary przysłał mi załączoną remonstrację do aktów konsystorskich podaną do Naj. Cesarza względem wyznaczenia pomieszczenia w Barbareum, którą pro notitia posyłam. Szematyzm, o który prosi, tak jemu jak i nominowanemu już kanonikowi Paślawskiemu z tą posłanym będzie.

Dnia wczorayszego był u mnie JX. Perkowski z zaproszeniem na celebry w zapusty. Powiadał o JE. Prez. Krieg, że właśnie wczoray miała być próba, czyli będzie mógł chodzić po pokoju, gdyż jeżeliby się okazało, ma zostać Gubernatorem. A zas JX. Prob. Barwinski także wczoray przy sessyi, ale tylko cicho mi powiadał, że miał przyjść reskrypt wzywający go, aby podał o pensje, co go tak mocno oburzyło, że papierami rzucił, jak to sama JWPani Kriegowa powiadać miała. Co z tego jest prawdą lub fałszem, zapewne tylko czas późniejszy okaże.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z najgłębszem uszanowaniem zostaje

Waszey Excellencyi

najniższym sługą
Jachimowicz.

Lwow 20 Stycznia 847.

Ч. 20.¹⁾

Zdaje się, że JP. Zerdzinski serio się pogniewał, bom go dotychczas więcej nie widział, lecz i opuszczony za pomocą Boga. przyszedłem do zupełnego zdrowia i tylko kater zapewne z innych przyczyn pochodzący nieco mnie trapi.

Z przysłanemi expedyjami postąpiono podług rozkazu Waszey Excellencyi. Wstawienie za JX. Kan. Lewickim dzis do protokołu oddane, zapewne pomyslny skutek odniesie. Przy wypadley zwłoce postanowienia kapellanow regimentowych przynajmniey to dobrze, iz w tuteyszey Diecezzyi tylko jeden kandydat się zgłosił. W większym kłopotcie musi bydz teraz konsystorz Przemyski, ktoremu czterech juz prezentowanych i dla tego zapewne od dawniejszego umieszczenia oddalonych kapellanow nprzykrzać się musi.

Bullaryusz Benedykta XIV pozyczony z Biblioteki Archikatedralney JX. Scholastykowi do odesłania doręczam. Cytowaną konstytucyą zaczynająca się od wyrazów: *Sacramentum Poenitentiae*, znajduje się na stronie 22, którą zaznaczyłem. Dołączam także papieru do mundowania i conceptowego po trzy liber, a ze do pisania i piora mogą bydz potrzebne, więc i tych paczkę jedną posyłam. Konsystorz zawsze byłby gotow dostarczyć przedmiotow i materyalow do pisania, to tylko jest bolesno, że Wasza Excellencya w swoim wieku i przy tak osłabionych siłach ustawiczną pracą zajmować się musi.

Relację JX. Rektora o alumnie Bilinskim wraz z dołączonymi allegatami do dalszey pertraktacyi odsyłam, ze wszystkiego pokazuje się, że nie wiele dobrego po nim spodziewac się można, ale i owszem obawiac się potrzeba, aby przez swoją (2) zarozumiałość i nierozważne donoszenia dla Seminarium a nawet i dla obrządku nie stał się szkodliwym.

JX. Perkowski, będąc u mnie, skarżył się na Gubernium, które w brew nadanym im prawom zażądało, aby ich w konwiktie znajdujący się Filozofowie przed tuteyszymi professorami examina zdawali, przez co ich konwikt stałby się tylko gar-kuchnią. Założyli przeciw tej dyspozycyi rekurs żądając, aby do examinow swoich juz potwierdzonych professorow z Tarnopola wzywac mogli. Lecz nadworna komissya studiow rozporządzenie gubernialne potwierdziła. Zmuszeni tym zostali udać się do samego Cesarza, i w tym celu Prowincyał Baworowski z X. Antoniewiczem do Wiednia wyjechali. Lecz daleko inny powod wyjazdu Antoniewicza do Wiednia oznaczał. JX. Barwinski opowiadając mi, że X. Antoniewicz na publicznym kazaniu w czasie jakieys uroczystosci w kosciele P. Maryi lub Benedyktynek mianym mowil o nieszczęściu przez ostatnią rewolucyę sprowadzonym, o tak wielu niewinnie poległych ofiarach dodając jeszcze, a za to

¹⁾ На горі дописка митрополита: Resp. 31. Januar 847.

drudzy krzyżyki otrzymali. Nie uyszło to uwagi policyi i zapewnie na rozkaz prezydialny zrobiono rewizyę w stancyi X. Kaznodziei, i zazaądano od niego manuskryptu kazania, na co się tłumaczył, że on nigdy kazania nie pisze, że mógł cos obrazającego powiedzieć w zapale, na co sobie teraz przypomnąć nie może. Czyli takowa exkuza przyjęta, czyli dalsze badania nakazane by były, zawsze bezpieczniej się wydawało na jakiś czas lub na zawsze z mieysca się oddalić, i ten to powód ma bydz wyjazdu do Wiednia.

Przyszła narescie do tutezszego Prezydium Decyzya, którą Nay. Pan pod dniem 18. b. m. Waszą Excellencyę od taxy za order Wielkiego Krzyża uwolnił raczył. Z nadworney (3) Kancellaryi wyexpediowano 30 b. m. zapewnie wkrótce do Waszey Excellencyi bezposrednio lub przez konsytorz razem z innemi nadeslaną będzie.

Niekotory z JEXX. Referentow spieszyli się w czasie mey słabości z wyrobieniem przeszlorocznych exhibitow i obłożyli mnie dość sporymi stosami referatow, ktore jednak po mału zmieyszać się zaczynają.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaję

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 28 Stycznia 847.

Ч. 21. 1)

Nayczulsze składam dzięki za życzenia, ktore Wasza Excellencya z powodu moich imienin wyrazić raczyłeś, i bardzo załuję, że JX. Scholastyk doniesieniem o niemocy moiey Waszą Excellencyę niepokoić osmielił się. Jestto tylko skutek może trochu za wczesnego narazenia się na ostre powietrze, trochu katru, trochu chrypki, lecz w tem zadnego niema niebezpieczeństwa, a receptę, jakiej od JP. Zerdzinskiego spodziewać się można i ja sam, gdybym tylko miał czas, mogłbym sobie przypisać, to jest położyć się na pare dni do łuzka a wszystko by wkrótce ustało, co dopiero po niejakiem czasie nastąpi. Od celebry w kościele JXX. Jezuitow wymowie się na kazdy wypadek, chociażby za to i gniewać się mieli.

Względem czasu odprawiania Jubileuszu muwiłem z JX. Zmigrodzkim oswiadczyłem mu zdanie Waszey Excellencyi i powody, na ktorych ono się opiera. Uznał on wazność przyczyn lecz zdawało mu się, że rozpoczęcie za daleko jest odložone, że lud prosty usilnie zwykł się starać, by spowiedz wielkanocną

1) На гори дописка митрополита: Resp. 9. Febr. 847.

jeszcze przed świętami odprawić a po świętach mała tylko część zostawać zwykłą, że możnaby wcześniej zacząć spowiedz wielkanoconą, że w terminie od Waszey Excellencyi oznaczonym już sianokosy zacząć się mogą, przy których nie tylko jak przy sieybie gospodarze, lecz i młodzież jest zatrudnioną i bardzo prosił, by Wasza Excellencya przyjąc raczył termin, na który on z JW. Arcybiskupem Ormianskim się zgodził, aby jubileusz na zielone święta był ukończonym, albo przynajmniej tylko o jeden tydzień tak przydłużonym, aby i zielone święta w tym terminie się znajdowały a zakończenie jubileuszu na pierwszą niedzielę po świętach wypadło. W tym czasie oprócz niedziel wypadło by Wniebowstąpienie i poniedziałek po Zielonych Świętach a pobożni tym łatwiej przypisanym odpustu warunkom zadosyc uczynić by mogli. Oświadczyłem mu, że o tem wszystkiem doniosę Waszey Excellencyi i o otrzymaney decyzji uwiadomić go nie omieszkać.

(2) Dnia wczorayszego otrzymałem dołączony Reskrypt prezydyałny, może on zawiera uwolnienie od taksy. Szkoda że JX. Pasławski nie może być używanym do interesów, które by najstosowniej przez niego uskutecznione być mogły. Mogłby on się także dowiedzieć o cenie wstęgi krzyżyka i gwiazd orderowych, o czém pomimo częstego posyłania od P. Glixelli dotąd nic się dowiedzieć nie można było. Lecz jego podobne rzeczy wcale nie interesują, mogłby nawet się postarać może o wstęgię do Orderu s. Szczepana należąca.

Exhibita, tyżące się Alumna Bilińskiego z aktów konsystorskich, a zas jego prośbę o przyjęcie do Seminariym z Aktów Rektoratu wyjęta, JX. Scholastykowi do przesłania doręczyć kazałem.

Za przyslanem na imieniny zająca pokorne dzięki Waszey Excellencyi składam.

Tużay bardzo wielu choruje i częste widzieć się dają pogrzeby. Temi dniami pochowano Hofratową Milbacher, kons. Gub. Hausmann i Prefekta Gymnazyalnego Krumbholz. JW. Arcybiskup Ormianski zachorował był także, lecz zachowawszy przez trzy dni scisłą dyetę, przyszedł znowu do zdrowia.

Kooperator w Perekhynsku na miły Bog prosił o nadanie mu inney lokaćyi, gdyż tam na zaden sposób utrzymać się nie może przez zuchwałość tamecznych parafian, którzy nisko się kłaniają, obiecują mu wszelką pomoc, lecz nigdy nie dotrzymują słowa, a nawet za zapłatę nie może nikogo dostać, by mu siana, lub drew przywoził. Lecz gdy tam kooperator koniecznym jest a innego na jego miejsce nie można było wynaleść, zostawionym tam jeszcze został, może dopiero który z tych, co przyjadą w krotce do święcenia, posłanym tam zostanie.

Przed przyjęciem do domu prezbiteralnego zwykły tu poprzedzać examín z ritualów, który nie bardzo scisły bywa, gdyż i tacy przyjmowani bywają, którzy nawet dobrze czytać (3) nie umieją,

a w prezbiteralnym domu niedługo można ich zatrzymać. Dla tego na ostatniej sesji zrobiłem propozycję, aby odtąd każdy zgłaszający się do domu prezbiteralnego w mojej i JXX. Kano-
ników przytomności był examinowany, na co wszyscy przytomni się zgodzili. Pociągnięto to może skargi za sobą, jeżeli niektórzy z nich do domu będą musieli powracać i innego oczekiwać terminu, lecz będzie miało dobry wpływ na potem i pomusi Alumnów do pilniejszego uczenia się dawanych w Seminarium ritualów.

Niektórzy z Przemyskiej Dyecezyi osobliwie z dalszych stron do Archidiecezyi przyjęci mówią językiem w naszych stronach nieużywanym, czytają ewangelie podług swojej prozody, śpiewają sposobem, jaki w tutejszych stronach jest obcym, a mogąc w swoich stronach być użytecznymi, tutaj przez dłuższy czas muszą dopiero oswajać z sposobem mówienia do ludu, lub też przy swoich naukach polskiego używać języka. Czy nie dobrze by było, aby takowy przed rozpoczęciem dalszej pertraktacji poddał się examinowi z ruszczyzny, powiedział choć krótką naukę w ruskim języku, przeczytał oznaczoną mu ewangelię i t. p. Mo-
żeby to konsystorz Przemyski wziął za urażę, lecz przynajmniej by tutaj można się przekonać, czyli w naszych stronach takowy Kapłan może być użytecznym. Wasza Excellencya w obydwóch poprzedzających propozycjach swoją decyzję oświadczyć raczy.

Całuję stopy Waszej Excellencyi i z nągłębszem uszanowaniem zostaje

nayniższym sługą

Jachimowicz.

Lwow 6 Lutego 847.

Ч. 22. 1)

Gdyby Wasza Excellencya w poprzedniczym liście choć cokolwiek o swej już i pod tenczas trapiącej słabosci był wyrazić raczył, byłbym wszelkimi sposobami starał się nalegającego JP. Birkiewicza wstrzymać od podróży do Uniowa i naprzykrzenia się Waszej Excellencyi w interesie P. Baczyńskiego. Lecz już się stało i pozostaje mi tylko prosić Waszą Excellencyę o przebaczenie tego uchybienia. Czezye da Bóg, że ta słabość wkrótce ustąpi, a może też dobrze by było już w początku wezwąć JP. Zerdzinskiego i gdyby Wasza Excellencya tylko pozwolić raczył, tobym z naywiększem ukontentowaniem mojami sankami P. Zerdzinskiego do Uniowa natychmiast wyprawił.

JX. Zmigrodzki niezmiernie się ucieszy, gdy mu oświadczę, że Wasza Excellencya na umowiony z JW. Arcybiskupem or-

1) На гори дописка митрополита : Resp. 16. Febr. 847.

mianskim termin Jubileuszu zgodzić się raczyłeś, już on wczoraj się o to dowiadywał, lecz nie mu jeszcze nie mogłem powiedzieć, nie otrzymałszy odpowiedzi od Waszey Excellencyi.

Chwała Bogu, że już nadeszedł reskrypt uwalniający od taxy a tak przynajmniej ten kłopot usunął się w sam dobry czas, gdy już o zapłacenie upominać się zaczęli.

JEJW. Prezydent Krieg czuje się co do sił umysłowych zupełnie zdrowym, zatrudnia się interesami prezydyalnymi, tylko że chodzić nie może. Na krzesle do tego urządzonej przywożą go do stołu i odwożą potem do innych pokojów, zaprasza nawet do siebie na obiad, lecz zwykle tylko trzech, by potem uformować partye do wista.

W biurze duchownym teraz wielki nieporządek panuje, expedyce, które zwłoki nie cierpią, po miesiącach leżą a tak nadgródzą wikt dla Alumnow w Seminarium dopiero po upłynionym miesiącu wyznaczona została, a traktyerka ze swego zmuszona dla tyłu (2) wikt dawać już oświadczyła była JX. Rektorowi, że przestanie na dal gotować, co gdyby była uczyniła jak wielki kłopot byłby z tąd nastąpił, osobliwie gdy teraz w kassie seminarzyckiej bardzo mała kwota znajdować się zwykła. Na utrzymanie w Prezyterium jest systemisowana kwota, lecz z Gubernium assygnacye przychodzą zamiast 64 f. 48 k. raz tylko 64 fl. drugi raz 64 f 18 k. co pomusza Konsystorz na nowo prosić o całą oznaczoną kwotę, gdyż do rachunków muszą być załączone assygnacye, w których pomyłki sprostować koniecznie potrzeba. Msze fundusowe zwyczajnie każą odprawiać od dnia doręczonego arkusza Mszów, lecz gdzieniekorym parochom nakazali odprawiać takowe Mszy od dnia instytucyi nachträglichen za dwa lub więcej lat, co tem uciążliwiej się wydaje, gdy sąsiad w podobnym przypadku będący tego obowiązku niema włożonego i t. d.

Z powodu nadchodzącego postu, którego ściśle zachować niebyłbym w stanie, upraszam Waszą Excellencyę o łaskawe udzielenie dyspensy dla mnie i tych, którzy do mnie w tym interesie głaszać się będą.

Całuję Stopy Waszey Excellencyi i zostaje z naygłębszym uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 11. Lutego 847.

Ч. 23. 1)

Z całego serca zyczę, by wszelki ból trapiący Waszą Excellencyę a osobliwie bezsenność zupełnie ustąpiła, gdyż z własnego

1) На гори дописка митрополита: Resp. 23. Febr. 847.

niedawno nabytego doswiadczenia bardzo dobrze mi jest wiadomo, jak mocno ona osłabiać zwykła. Mozeby środki od JP. Zerdzinskiego wskazane niekoniecznie w aptykach sporządzone bydz musiały a mozeby tez niektore i z tąd w lepszym gatunku sporządzone bydz mogły, a zawsze by one posłużyły do przedszego pozyskania tak drogiego dla calej Dyecezyi zdrowia Waszey Excellencyi.

Za udzieloną dyspensę od postu pokornie dziękuję Waszey Excellencyi oraz w imieniu tych, którym przezemnie podobną łaskę wyświadczyć pozwoliles.

Dołączam Reskrypt Prezydyalny pozwalający ogłoszenie Jubileuszu wraz z placetum wyrazonem na bulli papiezkiey. Oswiadczyłem JX. Zmigrodzkiemu, ze Wasza Excellencya zgadza się na ulozony z JW. Arcybiskupem ormianskim termin Jubileuszu to jest, aby tenze dnia 2 Maja ogłoszonym a 20 Maja w pierwszy dzien Swiät zielonych ukonczonym zostal. Tym sposobem przypisany Jubileusz we wszystkich trzech obrządkach rownoczesnie się odprawi. JX. Zmigrodzki ma zamiar przypisać swoim ilość odmawiać się mających pacierzy w odwiedzanym kosciołach, będzie ta kondycya zapewne polozona jako minimum nieograniczająca pobożności takowych, którzy więcey i dluzey modlić się zechcą.

(2) Drugi Reskrypt prezydyalny pozwalający zrobienie uzytku z wydanej od terazniejszego Papieza Encykliki oddalem JX. Scholastykowi, który go zapewnie dołączy.

Dnia wczorayszego otrzymałem Reskrypt prezydyalny, w którym wyrazono, ze przy zbliżającey się rocznicy rewolucyi przewidywać można, iż zadane będą za poległych zalobne nabozenstwa, które do okazania rządowi przeciwnych zasad naduzytemi bydz by mogły. Nakazuje więc Prezydium, aby klerowi polecieć, by nie odprawiał Kollektivtodtenfeyer, niedozwalał oprócz tego juz zakazanych mów a Ordynariat ma czuwać nad wykonaniem tego przypisu. Niepodobienstwem jest jakiekolwiek rozporządzenie w tak krotkim czasie ogłosieć klerowi, mogło by ono tylko na pozniejsze lata posłużyć. Z resztą nie zdaje się, aby który z naszych kaplanow dal się do tego użyć, więcey to się tyczy Xięzy obrządku łacinskiego.

W szematyzmie Przemyskim o. l. znajduje się znaczna liczba parochów, którzy dodanych mają administratorów zdaje się dla tego, ze sami pod indagacyą polityczną się znajduja, gdzienictorzy mają juz bydz dekretowani, ztąd ich beneficya oproznione i jako interkalarne w dzierzawę wypuszczane bywaja. Mowią, ze paroch w Jasieniu X. Pulatkiewicz na 10 lat więzienia ma juz bydz osądzonym, co tez potwierdzać zdaje się okoliczność, ze puszczanie w dzierzawę prowentow parafii Jasien przez gazetę ogłoszonym zostało. Takze i ci, którzy Burmistrza w Pilźnie Markla zabili, mają (3) juz bydz osądzeni na smierć, wstrzymano się tylko z wykonaniem wyroku dla tego, ze jeszcze do dalszych

*

indagacyi są potrzebnymi. Pomiedzy obywatelami tutaj mieszkającymi dają się slyszec narzekania na Rząd, ze im wpływ i majątek odbiera a nie zwazają na to, jaki uzytek z obydwoch w ostatnim czasie zrobiono. Obawiają się osobliwie przymusowej relucyi panszczyzny, która jezeliby podług przyjętej zasady, iż jak długo waluta wiedeńska w obiegu zostanie, relucyi ciężarów w dawnych inwentarzach wymienionych w teyże monecie rachowane bydz mają, i na teraz wymierzoną została, zapewnie wielką szkodę przynieść by im musiała.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaje z naygłębszem uszanowaniem

nayniższym sługą

Lwów 17-go Lutego 847.

Jachimowicz.

Ч. 24. 1)

Rozporządzenie przydyalne względem X. Czaykowskiego za pozno już nadeyszło. Propozycya na parafije Nakwasza miała bydz zrobiona na sessyi dnia 1-go Grudnia p. r. Uczynilem uwagę JX. Referentowi, że między kandydatami znajduje się Czaykowski, o którym potrzebaby zrobić relacyę do Prezydium, czyli już może bydz promowany na parocha, a gdy ostatniego reskryptu nie było wzięto na Sessye, odłożono zrobienie propozycyi na naybliższą Sessyę. Dnia 8 t. m. odczytano Reskrypt przydyalny, który i w terazniejszym rozporządzeniu jest cytowany, i okazało się, że dopiero jak zostanie lokowanym, relacya ma bydz zrobiona. Poszła więc zwyczajnym sposobem propozycya, a X. Czaykowski otrzymawszy prezętę, zgłosił się 27. Stycznia b. r. i tegoż dnia na parafiją Nakwasza instytuowanym został. Gdy zas dotychczas o jego installacyi doniesienie nie nadeszło, polecono dziekanowi Brodzkiemu, aby z installacją wstrzymał się do dalszey Dyspozycyi oraz i Dziekanowi Rohatynskiemu polecono, aby sumienną relacyę o dotychczasowem postępowaniu Czaykowskiego przedłożył, i onemu erga reversales oświadczył, że ma jeszcze nadal pozostać przy administracyi Swistelnik, gdyż nakazano Dziekanowi Brodzkiemu, aby się z jego installacją do Nakwaszy do dalszego rozporządzenia wstrzymał.

(2) Może go to spowoduje do wykonania zamiaru, z którym przed Administratorem Kapellanii Jasinowiec X. Korczynskim miał się oświadczyć, iż parafii Nakwasza zrzec się zamysla.

Expedycya o Jubileuszu dziś odesłana została do Gubernium, będą się o to starał, aby druk przyspieszonym został a korektura jak naydokładniey przedsięwziętą była.

Za przysłany exemplarz Encykliki Papiezkiey, ktorey upomnienia i mnie się także tyczą, pokornie dziękuję. Sądzę, iż Gubernium nie będzie trudnić jey ogłoszenia, gdy już nawet w Gazecie

1) На горі дописка митрополита: Resp. 27. Febr. 847.

wiedenskiej umieszczoną była. Robienie excerptów, tłumaczenie na język polski z wielką trudnością byłoby połączone i dawało by powód do posądzenia, że się coś umyślnie przed klerem ukrywa, osobliwie tym, którzy mieli sposobność czytania jej w gazetach. Zdaje mi się, że najlepiej by było dodawszy wstęp i zakończenie całkowiec ją klerowi ogłosić.

Przestroga prezydyalna względem odprawiania nabożeństwa żalobnego za poległe ofiary jak tutaj się wyrażać zwykli, w samym Lwowie okazała się bezskuteczną. Udawano się poprzedniczo do XX. Jezuitów, lecz ci za ostrozni jakieś trudności robić zaczęli, osobliwie gdy żądano, aby Kosciół tak jak w dzień zaduszny był ubrany. Udano się więc do XX. Bernardynów, którzy jak najsolenniey nabożenstwo odprawili w przytomności licznych obywateli, których pojazdów koło Kosciola się znajdujących do 60 liczono.

Z tego powodu wzywany był osobiście JX. Administrator Archidiecezyi do Prezydium zapewne tam pytany, czyli za jego wiedzą i pozwoleniem się stało. Wiadomość o takiej demonstracyi moze dac powód znajdującym się na prowincyi żądania pozniej podobnego nabożeństwa, więc rozporządzenie prezydyalne chociaz pozniej otrzymane moze zapobiedz uchybieniu naszych Kieży.

(3) Dołączam nadesłane tu podanie JXX. parocha i kooperatora wiedenskiego względem pomieszkania i podwyższenia pensyi. Moze Wasza Excellencya remonstracye tę poprzedniczo JEJW. Biskupowi Przemyskiemu, jako znającemu z własnego doświadczenia tamtejsze okoliczności, komunikować będzie, dla tego priora, które moze późniey potrzebne będą, tymczasem u siebie zatrzymałem.

JX. Perkowski powiadał mi, że juz powrócił ich Prowincyał z Wiednia, że rekurs od Arcyxięcia Ludwika grzecznie przyjęty, lecz zwyczajney pertraktacyi poruczonym został. Widać było nieukontentowanie na twarzy a przytem narzekania, że Rząd nie chce religijnego wychowania młodzieży, że do zasad Jozefin-skich chciałby powrócić, dodając, teraz nam sownie wypłacają za protekcyą, którąmy mieli u Arcyxięcia, nawet na Metternicha narzekał, jak on się odważył w nocy do angelskiego rządu takie fałsze o Galicyi pisać. Zdaje się, że w Wiedniu zmieniono do-tychczasowe mniemania.

Całuję stopy Waszey Excellencyi zostając z naygłębszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Lwow 25. Lutego 847.

Jachimowicz.

Ч. 25. 1)

Przysłane poprzedniczo Expedycy do JW. Biskupa Przemyskiego i do JW. Biskupa Apostolskiego Wikariusza z dołączeniem dla ostatniego szematyzmu terazniejszego odesłane zostały.

JW. Hrabia Zabielski w Remonstracy swej niedokładnie donosił Waszey Excellencyi, jak się rzecz ma z parafią Horodnica. Z aktów konsystorskich okazuje się, że na prośbę pozostałej wdowy, aby ta parafia nie była wystawioną na konkurs przed początkiem Lipca dla tego, że jej syn X. Gromnicki paroch w Mieczyszczowie, któremu już konkurs upłynął o te parafije starać się myśli, odpowiedziano pod dniem 20 Maja z. r., że parafia Horodnica wystawia się na Konkurs na dzień 28. Lipca z tym dodatkiem, że X. Gromnicki musi odprawić examen konkursowy. Nie uczynił on tego i nie mając zaświadczenia konkursowego prosił, by był wziętym do propozycyi na rzeczoną parafię. Gdy oprócz niego tylko X. Czahrynski się zgłosił a temu niektóre zaświadczenia brakowały, postanowiono nowy wypisać konkurs, którego termin dla tego, aby Gromnicki mógł odprawić examen konkursowy, na cztery miesiące to jest od 11. Sierpnia do 27. Listopada oznaczono. Po upłynieniu drugiego terminu zgłosił się znowu Gromnicki, nie odprawiwszy examenu konkursowego, więc nie mógł bydz proponowanym. Drugi kandydat Lezohupski tylko sam pozostał, któremu JW. Hr. Zabielski wcale nie zarzucał i tylko o nowe wypisanie konkursu prosił. By tej parafiji po trzeci raz nie wystawiać na konkurs, zdawało się bydz słuszną rzeczą wezwać JW. Kollatora, aby proponowanego kandydata prezentował, lub oświadczył, jezeli mu co ma do zarzucenia. Spowodowało to remonstracye powyższą, wskutek ktorey na parafije Horodnica nowy konkurs został wypisany.

(2) Dopiero przeszłego tygodnia przysłał konsystorz Przemyski prośby trzech kandydatów zgłaszających się na kapellanów wojskowych. Między tymi znajduje się dwóch, którzy jeszcze nie odprawili examinu konkursowego, takowi mieli bydz prezentowanemi od JEJW. Biskupa Przemyskiego. Wasza Excellencya oświadczyć raczy, czyli od nich ma się wymagać, aby rzeczony examen odprawili, lub też przez wzgląd na brak kandydatów i bez tego prezentowanymi zostaną.

X. Kornemu dana jest w administracyi Kapellania Hołosko, gdzie nie miałby wprowadzie utrzymania, lecz umowił się z XX. Jezuitami, ktorzy mu przyrzekli dawać stipendia na Mszy w ich kosciół lub też w domu odprawiać się mające, tak więc do czasu powołania swego będzie miał jakie takie utrzymanie i zatrudnienie.

1) На горі дописка митрополита: Resp. 9. Mar. 847.

W obwieszczeniu encykliki papieżkiej nic nie znalazłem, co by odmienić wypadło i tylko na dowód, że z uwagą czytałem przytaczam, iż zdawało mi się, że słowo interpretari nie powinno być używane in passivo libros... interpretatos, lecz musi to być dobrze, gdyż i w drukowanym exemplarzu tym samym sposobem jest położono.

Wezwania do prenumeraty na korzyść szpitala wiedeńskiego doręczyć kazalem wszystkim do których są adresowane, nie wiele można się spodziewać prenumeratorow, dla których jeden spis byłby dostarczającym. Obraz ten i w tutejszych sklepach się znajduje a chcący go mieć i bez prenumeraty może dostać.

Pomimo częstych obietnic, P. Glixelli zadney nie mógł dać wiadomości o cenie insygnów orderu Leopolda, a gdy nauczyciel kaligrafii częste zwiazki ma z Wiedniem, proszono go, aby żądanej zasiągnął wiadomości, co też i uczynił. List w tym względzie z Wiednia otrzymany dołączam. Może Wasza Excellencya odebraniem i wypłaceniem wybranych insygnów zatrudnić raczy JX. Kanonika Paślawskiego, który właśnie pisał do mnie, co mu teraz wypadło by zrobić, gdyż już od miesiąca ma uwiadomienie o swojej nominacyi z tam-(3)-tęszego Gubernium i nie wie, czy ma podawać prozbę, lub czekać na dalszą dyspozycyę. Tutaj o jego nominacyi do tychczas nic nie przyszło, może jeszcze leży w Gubernium a może też tylko przez tamtejsze Gubernium ekspedyowano.

JE. Prezydent Krieg może przez pokoy się już przechadzać lecz o dwóch kulach i obok niego musi iść dwóch, by przypadkiem nie potknął się i nie upadł, ci sami muszą go potem posadzić na krzesło, gdyż o swojej mocy tego nie może uczynić. Jednakże, jak mi powiadał JW. kons. nad. Pöcher, miał oświadczyć: ich glaube daß ich in 4 Wochen die Reise nach Wien werde antretten können.

Powiadano mi wczoray, że już miała przyjść tutaj nominacya trzech nowych starostow, że P. Krieg ma przyjść do Stanisławowa a P. Krater do Lwowa na Starostę.

JX. Manasterski oświadczył, iż podobno Biskupowi Tarnowskiemu podziękują.

Czterech Konsyliarzow foralnych w Tarnowie: Nowakowski. Golaszewski, Ciolkosz i Oraczewski mają być pensyonowanymi. W Przemyskiej Dyecezyi o. l. kazano 5 Dziekanow od tego urzędu uwolnić.

Odesłano stąd niedawno do Berna na 10 lat osądzonego stolarza Jawoskiego, który podług danego mu zlecenia plan całego pomieszkania, w którym Arcyksiążę się znajdował, dokładnie odrysował, aby w przypadku zajęcia wszystkie wchody i wychody mieć przed oczyma.

Dołączam ekspedycyę z Dekanatu Horodenskiego na wezwanie Waszey Excellencyi nadesłaną, tudzież referat o wyznaczenie kwoty na światło dla Referentow konsystorskich, który dla tego

nie expedyowałem, że mi się zdaje niezgodną z urzędem kons. by o tak małą kwotę tak często się naprzykrzać. Wasza Excellencya raczy oswiadczyć, czyli rekurs sporządzony, ma bydz odeślany, lub nie.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaje z naygłębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 7. Marca 847.

Ч. 26. 1)

Ubolewam mocno ze Wasza Excellencya po tyloletnich trudach, jeszcze teraz tak licznych doswiadcza nieprzyjemności. Poddani Perekhynscy, zrobiwszy uporem swoim tyle szkody, powinni by to sami uznać, iż niemają prawa żądać zapomogi, a jeżeli im takowa ze strony Rządu przyznana została, słuszną byłoby rzeczą, aby Rząd i zwróceniem oney zajął się, nie zas na Waszą Excellencyę tak ogromny wkładał ciężar i żądał tak wielkiego wydatku, nie postarawszy się poprzedniczo o zabezpieczenie prawnego dochodu.

JWJX. Arcybiskup Ormiański zwykł za kazdym proszącym go wstawiać się, chociaż ten nie zawsze okolicznosci rzetelnie opowiada. X. Kotowicz, paroch Chorostkowski już kilkakrotnie do Prezydium podawał, by jego Syn mógł bydz przypuszczonym do stanu duchownego, lecz jego prozby nie były komunikowane poprzedniczo konsystorzowi zur Äußerung, ale zaraz decydowane w Prezydium i X. Kotowicz o wypadley rezolucyi przez Dekanat był uwiadomiony. Jednakowoz w ostatniej prozbie pod 2. kwietnia z. r. do Arcyxięcia podaney zamilczał o tem, iż mu przyczyny, dla których syn jego od stanu duchownego oddalonym został, są wiadome. Prezydium w reskrypcie z 10. Sierpnia z. r. do l. 2186/g rozkazało uwiadomić go o tych przyczynach dodając w koncu: Kotowicz hatte übrigens abgesehen von seiner politisch bedenklichen Gesinnung auch sonst während seines Verbleibens im Seminar einen ungeistigen Ruf, wie aus dem Ordinariatsberichte vom 16 Dezember 841 Z. 89. zu entnehmen ist. Er erscheint daher nicht als wünschenswerthe Aquisition für den geistlichen Stand, zumahl auch schon sechs Jahre verflossen sind, seit er die theologischen Studien absolvierte, und weltlichen Beschäftigungen lebt. Derselbe wolle daher zur Ergreifung eines anderen paßenden Lebenserwerbes angewiesen werden.

1) На горі дописка митрополита: Resp. 16. Мар. 847.

O tej rezolucyi uwiadomiony został Kotowicz pod dniem 8/15. Septembra z. r. Przeszłego miesiąca był on znowu we Lwowie i miał jakowąś prośbę do Prezydium podać, ktorey rezultat jeszcze niewiadomy. List JW. Arcybiskupa do zamierzoney odpowiedzi potrzebny dołączam.

Przemyscy kandydaci mogliby zdać examina konkursowy, jezeliby obsadzenie kapellanii Woyskowych wstrzymane zostało do Lipca, na co jednak potrzebowaliby pozwolenia, gdyz trzechletniej aplikacyi przynajmniey jeden z nich Wikowicz, który dopiero rok jeden po wyswięceniu liczy, nie mógł by okazać. Mozeby konsystorz Przemyski dał o nich szczegolne poswiadezenie, na ktorém dla braku innych kandydatów na teraz przynajmniey porzestać by mozna.

JX. Dziekan Dolnicki zrobil by przysluge, gdyby się zajął wyrobieniem niektórych zaległych protokółów. Moze on się teraz pogniewa, ze konsystorz nie dał mu administracyi Kapellanii Poltew o ktorą prosil. Oparł się temu w szczegolności JX. Proboszcz Kapituły Barwinski, przedstawiając, ze dekanalnymi i szkolnymi interesami juz i tak jest dosyć zatrudniony i w swojey własney parafii musi bydz wyręczonym, nie wypada mu więc nadawać administracyi z dwoch miejscowości składające się. Za tem zdaniem poszli i inni Referenci a tak conclusum niepomyslnie dla niego stanęło. Lecz tym sposobem zostawalo by mu więcey czasu do wyrabiania interesow konsystorskich, ktore jednak nie bardzo trudne bydz by musiały. Z odebranych p. r. od X. K. Dębickiego 10 protokółów dwa tylko zostały i te są tak wielkie, ze dla początkowego byłyby odstrasające. Mozeby JX. Dolnicki mógł tym czasem (3) wyrobić protokół u X. Scisłowskiego się znajdujący, a pozniey wynalazł by się jaki inny, który by posłać mu mozna.

Całuję Stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

Excellentissimi Illustrissimi ac Reumi Domini

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 11-go Marca 847.

Ч. 27. 1)

Przeszley Niedzieli był u mnie JX. Kanonik Czestynski i oswiadczył mi, iz z polecenia Waszey Excellencyi mowil z JX.

1) На гори дописка митрополита : Resp. 20. Мар. 847.

Slimakowskim, który mu przyrzekł, iż chętnie zajmie się wyrabianiem powierzonych mu interesów konsystorskich, co zapewne przy jego zdolnościach bardzo by korzystnym było. Na umyślnie wezwanie był on już przed dwoma niedzielami u mnie, zachęcałem go do przyjęcia interesów, z których mu takie tylko były by dawane, co nie są bardzo pilnymi, do których wyrabiania zapewne dosyć czasu by mu zostawało.

Wymawiał się, że może on nie będzie mógł zadosyć uczynić, przyjął jednak uczynioną propozycję i chciał tylko wiedzieć, jakim sposobem exhibitów do niego dostawiać się będą. Oświadczyłem mu, że exhibitów takowe w kancelaryi już nagotowane będą a jak będzie we Lwowie, niech tylko się tam uda. Na teraz gdy wielkanocna spowiedź się zaczyna, kazałem przygotować dla niego tylko kopie Metryk z dwóch dekanatów, aby je kiedy będzie miał czas wolniejszy, przelustrował. Dotąd jednak jeszcze się nie zgłaszał. Może by go to więcej zachęciło, gdyby Wasza Exzellenca w skutek oświadczonej gotowości Referentem konsystorskim mianować go raczył.

Dołączam litografowany exemplarz Kurrendy tyczącej się wypłacania wsparcia dla wdow i sierot, pomyłka w jednym miejscu, niedokładne odcisnienie po wielu miejscach, musiały przed rozesłaniem piorem być poprawiane. Dopiero (2) teraz, gdy wypłata się rozpoczęła, przychodzą różne zapytania od Dziekanów, które będą wymagać dodatków w danej instrukcyi, by na podobne zapytanie do innych Dekanatów już naprzód odpowiedzieć i nie pomnazać pisaniny.

JE. Prezydent Enzendorfer zasyła Waszey Exzellency swój ukłon. W przeszłą niedzielę zastałem u niego na stole mapę Galicyi, na której właśnie z przytomnymi konsyliarzami podział robił cyrkulów do Gubernium Krakowskiego należyc mających. Pytałem, czyli to już pewną jest rzeczą, że Galicya na dwa Gubernia ma być podzielona, oświadczył na to, że jeszcze urzędowej wiadomości niema, lecz ma to już być pod 3 Marca zdecydowano, i już teraz gdzie niektórzy we Lwowie od zamierzonego budowania nowych domów zupełnie odstąpili. Do Krakowa miało by należyć 7 zachodnich cyrkulów a reszta przy Lwowie zostanie. Mowią, że Hr. Deym Krakowskim a Hr. Stadyon z Tryjestu Lwowskim Gubernatorem zostanie.

Całuję stopy Waszey Exzellency i zostaję z najsłabszym uszanowaniem

najniższym sługą

G. Jachimowicz.

Lwow 17. Marca 847.

Ч. 28.¹⁾

Rozporządzenie Waszey Excellencyi, aby kler podziękował za pomysłny wzrost funduszu wdow i sierot kapłanskich, i aby na czwociorocznych zgromadzeniach za zmarłych i żyjących fundatorów się modlono, zachęci pewnie do gorliwego wspierania tak zbawiennego zakładu. Zrobiono tu tylko uwagę, że temi nabozenstwami wszystkie kongregacye zajęte zostaną, a tem samem dotychczasowe zwyczaje po Dekanatach ustać muszą. Takowe zwyczaje są po niektórych Dekanatach, że przy tey sposobności raz w rok żałobne nabożeństwo za tych się odprawia, którzy za życia w tym samym Dekanacie umieszczeni, w bliższych stycznościach, a może i w scisley przyjazni zostawali, i do swych kondekanalnych, jak gdyby do familii należeli. Wspomnienie o zgasyłych mogło się przyczyniać do wzbudzenia wzajemney miłości. Examen czwocirocny nie zawsze u Dziekana, lecz kolejno u parochów, po wielu dekanatach zwykł się odprawiać. Gospodarz domu, lożąc znaczny koszt na przyjęcie przeszło 20 kapłanów, miał przynajmniej te wynagrodzenie, że przy tey sposobności odprawiano nabożeństwo za jego zmarłych rodziców i krewnych, co by także już teraz ustało, a może by kolej i na takiego przyszła, którego rodzice, w innym będąc stanie, do funduszu wdow wcale się nie przyczyniali. Z tych powodów może by mogło bydz zarządzeniem, aby tylko na dwóch czwocirocnych examinach, raz za zmarłych, drugi raz za żyjących, odprawione było nabożeństwo, a zaś pozostałe dwie Mszy s., każdy podług swych okolicności, bez oznaczenia czasu, u siebie odprawił, a w czasie wizyty dekanalney, zwyczajnym protokółem Mszów z tego się wywiódł. Tym sposobem i ci, którzy by na zgromadzeniu czwocirocnym, dla ważnych przyczyn nie znajdowali się, przynajmniej w domu (2) przepisane odprawic nabożeństwo, byli by zpowodowani. Uwagi te osmielam się przedłożyć decyzji Waszey Excellencyi, ktorey oczekując, wstrzymałem litografię przysłaney kurrendy.

JX. Paślowskiemu posłano Dekret i. oraz profesyi formularz, nie dodając rewersu o tajnych towarzystwach, gdyż takowy i od poprzednich kanoników honorowych nie był wydawany. JE. Prezydent Enzendorfer raczył mnie odwiedzić, i kazał podziękować za oświadczony mu ukłon Waszey Excellencyi.

Sądziłem, że JX. Scholastyk, jak dawniey tak i teraz, posyła wszystkie litografowane rozporządzenia i cyrkularze Waszey Excellencyi; nie wiem, od kiedy to ustało. Kazałem X. Kancelarzowi pobierać takowe rozporządzenia, i JX. Scholastykowi do odesłania doręczyć.

Dołączam 10 exemplarzy ogłoszenia o nabożeństwie jubileuszowém.

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 1. Apr. 847.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaje

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 27 Marca 847.

Ч. 29.¹⁾

Wasza Excellencya laskawie darować raczy, iż odwazyłem się przedłożyć, uwagi względem nabożeństwa za fundatorów instytutu wdow, odprawiac się mającego. Spowodowany byłem do tego szczególnie uwagą JX. Scholastyka, że na jedney kongregacyi zwykło się odprawiać żalobne nabożeństwo za kondekanalnych, który zwyczaj chwalebny mi się wydawał. Lecz w ogólnem nabożeństwie za fundatorów i ci także objętymi będą. Teraz kaze odesłać kurrende do litografii, poprawiwszy tylko jedną oczywistą myłkę, co do trzeciej kongregacyi, na ktorey i za żywych i za zmarłych fundatorów nabożeństwo odprawiać by się miało.

JP. Jabłoński podał także podobną prozbę do konsystorza, która jeszcze nie jest rezolwowaną. Chociaz podobne ogłoszenia przez gazety do wiadomosci kleru dochodzą, nie wielu jednak znajdzie się, ktorzy by gazety utrzymywali, a przecie dobrze by było, gdyby nie mając ruskiey, przynajmniej polską biblię xięza dla siebie, lub dla bibliotek dekanalnych, w cenie tak bardzo umiarkowaney, nabyc starali się. Dawniejsze wydania były drogie, nowsze wydanie w Lipsku jest wprawdzie ozdobniejsze, lecz nie tylko o dwa razy drozsze, ale nawet z dodatkami, nie zgadzającymi się z wiarą katolicką, i dlatego konsystorz o. ł. był przeciwnym upowszechnieniu tey biblii. Sądzę, iż można by ogłosić klerowi niżenie ceny, a nawet (2) zachęcić go do jey nabycia z tym dodatkiem, aby w tym celu bezposrednie do księgarza się udawali, gdz w prywatnym interesie konsystorz ani zbieraniem pieniędzy, ani przesyłaniem książek zatrudniać się nie może.

Spodziewany Nadworny Komisarz jeszcze dotąd nie przyjechał, tylko wieść się tutaj rozeszła, że JE. Prezydent Krieg na swoję prozbę miał zostać już pensyonowanym.

Daleko weselsze były by dla nas święta, gdybysmy się mogli oraz cieszyć bytnością Waszey Excellencyi, czezye z przyjemniejszym czasem ustana trapiące dotąd cierpienia, i Bóg laskawie czerstwego zdrowia Waszey Excellencyi dla swojey chwały i naszego pozytku udzielić raczy.

Obowiazek zastąpienia w funkcyach pontyfikalnych naychętniey wypelnię, i szczerze prosić będę Boga, by Waszey Ex-

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 8. Apr. 847.

cellencyi uroczystość Zmartwychwstania Jezusa Chrystusa, przyniosła prawdziwą radość i usunęła wszelkie dotychczas doświadczane umartwienia.

Za przyslaną szynkę pokornie dziękuje i z ucałowanem stop Waszey Excellencyi z naygłębszém uszanowaniem zostaje

Excellentissimi Illustrissimi ac Rmi Domini

naynizszym służy

Jachimowicz.

Lwow 3 kwietnia 847.

Ч. 30.)

Expedycya o porządku nabozenstwa za żyjących i zmarłych fundatorów funduszu wdów i sierot odprawiać się mającego, dla zayszłych w tym czasie swiāt, jeszcze dotąd nie jest litografowaną, lecz skoro ją otrzymam, za naypierwszą sposobnością Waszey Excellencyi do podpisu przedłożyć nie omieszkać.

Nauki swięteczne w Dyecezyi Munkaczowskiej drukować się mające, pomimo dyalektu nieco odmiennego, były by i dla tutejszego kleru uzyteczne, spodziewać się można, że znajdą się prenumeranci, chociaż może nie bardzo liczni. Było by to lepiej, gdyby kazania te już wydrukowane, a cena ich już oznaczoną i przy podpisie składaną była, gdyż poznieysze zbieranie oney przy wydarzyc się mogących wypadkach, z trudnością może bydz połączone. Gdyby tez i na wzajem w Dyecezyi Munkaczowskiej chcieli kupować kazania, które nasi XX. Witwicki i Hankiewicz wydać zamyslą, które już przeszły cenzurę i tylko z niewiadomych powodow jeszcze dotąd się nie drukują. Było by to tém korzystnieyszem, gdy pierwszy koszta druku sam ponieść chce, a korzyść całą na instytut wdow przeznaczą.

Ktore mieysca w Biblii Lipskiego wydania zawierają dodatki, dla których konsystorz o. I. upowszechnieniu tey Biblii się sprzeciwiał, będą się starał dowiedzieć i o tem Waszey Excellencyi pozniey doniose. JP. Jabłonski złożył tyle drukowanych doniesien o wydanej Biblii, ile dekanatow się znajduje, te więc do kazdego dekana tu poslane zostały.

(2) Wszyscy, którzy w czasie swiāt swą bytnością zaszczyćć mnie raczyli, dopytywali się troskliwie o zdrowiu Waszey Excellencyi, w szczegolności JW. Hr. Łazansky, prezydent sądow szlacheckich Kronwald, kons. Bobowski, Dr. Zerdzinski i t. d. JE. Prezydent Enzendorfer nie był u mnie tego roku, powiadają że nieco słaby, a zas protokulista rady przy Apellacyi Rogalski oświadczył, że jest zmartwiony następującym wypadkiem: JW.

1) На гопі дописка митрополита: Resp. 15. Apr. 847.

H. Dębińska w czasie ostatnich rozruchow mocno zkompromitowana, została do Lwowa wezwana, gdzie ją w Domu P. Kokurewicza wraz z dziećmi umieszczono i pod dozor policyi oddano. Sąd kryminalny zdecydował, aby równie, jak wszyscy inni uwięzioną została. Przedłożono takową decyzję sądowi Apellacyinemu, o czym w małym senacie P. Haimberger referował i zgodzono się na potwierdzenie sentencji sądu kryminalnego. Prezes Apellacyi kazał ten interes reasumować w większym senacie, lecz i ten podobnego był zdania. Zwołano więc plenum, a natenczas conclusum przeciwne decyzję pierwszey instancyi zniósło. Ponieważ sentencye się nie zgadzały, musiano przedłożyć cały interes wyzszej instancyi w Wiedniu, dokąd tylko protokół trzeciej sessyi posłano. Tymczasem P. Haimberger, referent tego przedmiotu na Hofrata do Wiednia przeniesiony, gdy ten interes przyszedł do pertraktacyi, zapewnie cały tok tegoz musiał opowiedzieć, bo nie tylko zatwierdzono decyzję pierwszey instancyi, lecz oraz Prezesowi tłumaczyć się kazało, z jakich powodow, aż trzy razy kazał referować, gdy prawo żadnych nie czyni wyjątkow i dlaczego wszystkich protokołow rady nie przedłożył. Jak o tem referowano, (3) tak mocno to uczuł Prezydujący, że nie mógł się wstrzymać od wyrzeczenia na sessyi, das haben wir einem aus unserem Gremium zu verdanken. Wspomnioną Hrabinę aresztowano, dzieci oddano pod dozór panny stolowey, a pozniey jeszcze i drugą jakąś Hr. Bobrowską także odprowadzono do więzienia. Wypadek ten tak nieprzyjemnym jest JE. Prezydentowi, że teraz prosić o Urlaub, a potem zupełnie pensyonować się zamysła.

JE. Prezydent Krieg ma się od niejakiego czasu lepiej, gdyż chociaż o kulach, jednak bez pomocy ludzi przeżyć się, a nawet na spacer wyjechać może. Chce on w koncu tego, lub z początkiem następującego miesiąca do Wiednia wyjechać, a jak powiadają, już i pomieszkanie dotąd zajmowane, miał już wypowiedzieć.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 10 kwietnia 847.

Ч. 31.¹⁾

JW. Baron Werner, zostając w Wiedniu, mógł naylepszą informację dać o insygniach Orderu i takowe podług ich rzeczywistey ceny kazać sporządzić, gdy każdy kupiec przy zamowieniu i o swoim zysku pamięta, od czego i korespondent P. Wysło-

1) На гори дописка митрополита: Resp. 17. Apr. 847.

bockiego nie chciał być wyjętym, tylko ze trochu za wysoko swoją fatygę ocenił.

JX. Witwicki swoje kazania na własny koszt w Czerniowcach drukować kazał, a gdy już wydrukowane będą, cena ich będzie mogła być z pewnością podana do wiadomości kleru, a na ten czas można będzie odezwę uczynić do JW. Biskupa Munkaczowskiego.

Co zaś JX. Hankiewicz ze swoimi kazaniem zamysła uczynić, nie wiadomo jest, przynajmniej nie zgłaszał on się, aby prenumerata była ogłoszoną, zapewne jeszcze z drukarnią nie zrobił układu, i nie wie sam, jaka by cena wypadła.

JW. Prezydent Krieg zapewne odjazd swój aż na czas cieplejszy odłoży, gdy teraz dla nieprzyjemnego zimna nawet na spacer wyjechać nie może. Zdaje się, że daleko lepiej się teraz ma, gdy na poniedziałek z powodu Imienin Najj. Cesarza obiad daje, na który zapraszający bilet i mnie przysłać raczył. JE. Prez. Krauss miał długo chorować na reumatyzm w nogach, podług tutejszych wiadomości musiał się kazać na sessye w lektyce nosić, gdyż z resztą mógł być czynnym. Może on teraz jako apellacyjny Prezydent znowu tutaj powróci, co by zapewne dla kraju było bardzo pożytecznym.

X Mandyczewski już z tą odjechał do objęcia nadanej kooperatury w Załukwi, a X. Kaszubinski przeniesionym został na kooperatora do Brzezan.

(2) Zdanie Waszey Excellencyi względem podania, aby Referentom konsystorskim swice woskowe albo Pauschalquantum assignowane było, oświadczę JXX. Referentom, a jeżeli zechcą, będą mogli bezpośrednio udać się ad Majestatem. Uwagi w roku 843 zrobionej, że Referenci Przemyskiego konsystorza światło pobierają, teraz już nie można będzie przytoczyć, gdyż wprawdzie poprzedniczo kupowano dla nich światło za pieniądze taxalne, a położoną w rachunkach kancelaryi expens Buchhalterya przepuszczala. Z powodu powyższej uwagi rozpoczęto pertraktację, której był ten rezultat, że i Przemyskim Referentom odjęto dotychczas pobierane światło. A zaś Bukowiński konsystorz w innym stosunku do swego tak zamoznego funduszu, zostając może wyjątkowo posiadać dodatki, które na inne konsystorze rościagnąć się nie dadzą.

Z łaski Najj. Cesarza otrzymał teraz kler nowe dobrodziejstwo, gdy wsparcie dla Administratorów dotąd na 100 fl. i 60 fl. oznaczono, teraz dla Administratorów parafii na 120 fl., a dla Administratorów kapellanii na 100 fl. podwyższonem zostało. O tem dobrodziejstwie kler przez kurrende, która się teraz sporządza, uwiadomionym zostanie. Dnia wczorajszego posyłałem do litografii, lecz kurrenda względem nabozenstwa za fundatorów Instytutu wdów odprawiac się mającego, jeszcze dotąd nie jest wygotowaną.

JX. Slimakowski był już przeszłego wtorku na sessyi z wyrobionym referatem, spodziewam się po jego zdolności i dobrej chęci, że wiele pomocy przyniesie konsystorzowi.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 16 kwietnia 847.

Т. 32.¹⁾

Podług rozporządzenia Waszey Excellencyi w poprzedniczym liście umieszczonego wyrazono w kurrendzie ogłaszającej Reskrypt Prezydyalny, iż odtąd kollatorowie z trzech tylko kandydatów wybierać mogą, że konsystorz tylko tych kompetentów w ternach mieścić będzie, o których zupełnie mieć będzie przekonanie, że się wyszczególniają przymiotami w Reskrypcie wyrażonymi.

JE. Prezydentowi Krieg oświadczyłem uszanowanie Waszey Excellencyi dodając, że Wasza Excellencya, jak mocno ubolewałś nad jego słabością, tak i teraz cieszysz się, że znowu do zdrowia przychodzi. Widok JE. Prezydenta był nie tylko dla mnie, lecz i dla innych przytomnych zasmucający. Może on tylko wsparty na dwóch kulach nie przeżyć, lecz raczej przesunąć się z miejsca na miejsce. Chcąc wstać, lub usiąść, potrzebuje pomocy, stojąc, tak jest skurczonym, że mówiący z dosyć niskim Hr. Mier rowney wysokosci bydz się zdawał. Na obiedzie znaydowało się 26 osob, między ktoremi z obywateli znaydowali się: Hr. Mier, Skarbek, Lewicki, Gołuchowski, Stadnicki Kazimierz, Badeni, Sieminski, i Kriegshaber. Woyskowi u komenderującego byli na obiedzie.

JX. Slimakowski był także i na poprzedniczey sessyi i referat swoy bardzo gruntownie wypracował, spodziewać się, że nadany mu urząd referenta więcej go zachęci, i stanie się dla konsystorza wielką pomocą. Dla zachęcenia JX. Kulczyckiego, który exhibita tyżące się instytutu wdów, i metryk pilnie wyrabia i już w tym roku do 200 numerow wypracował, przyczyniło by się, gdyby Wasza Excellencya i jemu urząd Referenta konsystorskiego nadac raczył.

(2) Kazalem wyszukać i skonsygnować rozporządzenia, tyżące się examinow dekanalnych, które dołączam razem z instrukcyami dawnymi, gdyż nowszych nie znalaziono.

Kurrendę o nabozenstwie za fundatorow instytutu wdow odprawiac się mającem, przyniesiono mi nareszcie z litografii, lecz tak nieczytelnie odcisniono, że nie odwazyłem się ją posłać

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 26. Apr. 847.

do podpisu Waszey Excellencyi, lecz na nowo odpisać i litografować kaziałem, chociaż by to na moy koszt uczynionem bydź miało.

Z JX. Vicerektorem Lewickim protokol już ukończony, nie staje tylko jeszcze jego, w protokole przyrzeczonych zeznania, potwierdzających podań. Z całej pertraktacyi okazuje się, że niemożna go będzie pozostawić w Seminarium, i dobrze by to było, gdyby jakiego zdolnego następcę wcześniej wyszukać można. Będę mówić o tem z JX. Kulczyckim, może on będzie mógł wskazać godnego kompetenta.

Zrobioną pertraktację względem nadania odpustu do cerkwi w Ławocznym decyzji Waszey Excellencyi przedkładam, a jeżeli Wasza Excellencya zezwolić raczy, instrument tutaj sporządzonym i do podpisu Waszey Excellencyi odesłanym będzie.

Osmielam się także dołączyć tegoroczny Hof- und Staats-handbuch na wymienianie za przeszloroczny.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostają z najwyższem uszanowaniem

najniższym sługą
Jachimowicz.

Lwow 24 kwietnia 847.

4. 33.¹⁾

Przeszły Niedzieli byłem u JEJW. Prezydenta Barona Krieg i miałem sposobność oświadczenia mu na nowo, jak wielce Wasza Excellencya ubolewałeś nad jego słabością, a teraz cieszysz się z powrotu do zdrowia, nadmienilem oraz, że Wasza Excellencya w Maju do Lwowa przybydź zamysła. Kazał on podziękować Waszey Excellencyi za ukazany udział i oświadczyć, że mocno by go to cieszyło, gdyby mógł jeszcze przed odjazdem swoim widzieć się z Waszą Excellencyą. Wybiera on się do kąpieli, lecz doktorowie jeszcze nie oznaczyli miejsca, dokąd się ma udać. W mojej przytomności Direktor szpitalu Dr. Heindl radził mu udać się do Töplitz, gdzie woda na podobne słabości ma bydź bardzo skuteczną, wymienił mu i doktora, tam znajdującego się, jakiegoś Szelmes, (podobno żyda), którego bardzo zachwalał, a którego imię zanotowanem zostało. Zastąpił go siedzącego, był ubrany, i tylko nogi całkiem jakąś z perskiej materyi zrobioną kolderką miał okryte, przed nim na stoliku znajdował się plik urzędowych exhibitów. Oświadczył, że teraz daleko zdrowszym się czuje, że może zejść ze schodów i wsiąść do pojazdu, że sypia dobrze, nie tak jak w początku słabości, gdy bezsenne nocy mocno go osłabiały, że tylko w jednej nodze, w kłębie

¹⁾ На гори дописка митрополита: Rosp. 1. Maja 847.

i kolanie eine Lähmung czuje. Ma on pewną nadzieję, że po użyciu kąpieli do zupełnego przyjdzie zdrowia, które naturalnie i Doktorowie, chociaż może inaczej myślą, odbierać mu nie chcą. Nie zdaje się, aby z podróży swojej zamyslał tutaj nazad powracać, gdyż jak JX. Barwinski twierdził, pomieszkanie dotychczasowe już wypowiedział, i takowe JE. Hr. Mier od 1. Septembra już miał najać.

(2) JE. Prezydent Enzendorfer zasyla swoy uklon i oswiadczyl, ze on chce odwiedzić Waszą Excellencyę, chociaż oswiadczylem mu, ze Wasza Excellencya tutaj przybędzie. W ciągu rozmowy nadmienil, ze podług odebranych wiadomosci Hr. Station juz wybiera się z Tryestu dla objęcia tutejszego Gubernatorstwa, i juz rzeczy swe naprzod miał wysłać. O podziale Galicyi mowil, ze wie ich höre, przygotowania do tego mają bydz robione, ze księgi tabularne będą musiały bydz przepisywane. Na zapytanie, coz będzie z Biskupstwami Tarnowskim i Krakowskim, odpowiedział machnąwszy ręką, das Tarnover Domkapitel wird aufgelöst, co moze jest w projekcie, jeżeli prawda, co X. Juzyczynski z Przemyśla przywoził, ze kanonicy Tarnowscy, wyjąwszy jednego Infulata Fukiera, mniej więcej mają bydz kompromitowani.

O aplikacyi JX. Kulczyckiego w Seminarium, nie mając dokładney wiadomosci, nie mogę jeszcze oswiadczyć mego zdania, lecz pomowiwszy o tem z JX. Rektorem, pozniej coś gruntowniejszego donieść nie omieszkam.

Przysłany od JEJW. Biskupa Przemyskiego dekret znayduie się w aktach konsystorskich, tyczy on się parafii gorskich i może nie stosuje się do innych parafii, jak to Gubernium wskazuje, dobrze by to było, gdyby mozna go więcej rozciągnąć na zasłużonych parochow, lecz odwołanie się na niego mogło by zawsze naprowadzić na ograniczenie w nim zawarte, i zpowodować niepomyslną rezolucyę. Moze Wasza Excellencya zainformować zechce JWJX. Biskupa, jakim sposobem ten dekret uzyskanym został, dla tego dołączam tyczącą się pertraktacyę.

(3) Protokół z JX. Wicerektorem Lewickim przez wykręty, ktorými prawdę zataić starał się, wzrósł do 20 arkuszowey wielkości i dołączonych przeszło 20 allegatów. Kombinacya roznych, a nawet sprzecznych wniesien potrzebuje czasu, a ten u mnie bardzo jest rozerwanym. Starać się jednak będę, abym rzecz całą jak nayprędzey mógł przedłożyć Waszey Excellencyi.

Mocno ubolewam, ze Wasza Excellencya tyle nieprzyjemności z powodu zdarzen w dobrach Metropolii doswiadczać musi, dolegają one zapewnie i JX. Kanonika i przyczyniają się do jego słabości. Przynajmniej teraz w doniu, mając kooperatora X. Mandyczewskiego, spokoju spodziewać się może, który mu pewnie we wszystkim naychętniey powodować się będzie.

Nadwornego Szematyzmu ja wcale potrzebować nie będę, w przypadku dosyć dla mnie będzie przeszłoroczny, a tegoroczny Wasza Excellencya zatrzymać raczy do swego użytku.

Dołączam także drugi raz litografowaną kurrendę o nabożenstwie za fundatorów instytutu wdow i sierot, w ktorej teraz przynajmniej ważniejszych uchybień nie postrzegłem, tudzież 10 egzemplarzy encykliki papieżkiej.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

nayniższym sługą
Jachimowicz.

Lwow 28 kwietnia 847.

Ч. 34.¹⁾

Własnie po odesłaniu poprzedniczego listu przybyła Gazeta wiedeńska, w ktorej umieszczono, że Najj. Cesarz JE. Prezydenta Krieg jubilować, a Hr. Stadiona Gubernatorem Galicyi mianować raczył. Decyzya ta przyspieszy wyjazd JE. Prezydenta, o którym jednak dotąd z pewnością nie mogłem się dowiedzieć, kiedy właściwie nastąpi. Nowy Gubernator spodziewany jest tu na 12. b. m. i ma tymczasowo mieszkać w pałacu Arcybiskupim.

Uwiadomienie Feldwikaryatu, ze mieysca kapellanow regimentowych juz mogą bydz obsadzone, gdyz zakrystya dla nich juz jest przygotowana, onegdaj przyszło, oddałem go do protokulu, by wraz z doniesieniem konsystorza Przemyskiego o tamtejszych kandydatach w pertraktacye wziętém było. Chociaz dwoch kandydatow nie odpisywali konkursu, zaręcza jednak konsystorz, ze tak się zdolnymi okazali w dusz Starownictwie, iz bez examinu konkursowego na kapellanow woyskowych mogą bydz prezentowanymi, i ze wszyscy trzech in coelibatu się wyswięcili. X. Korny chorował mocno, i własnie tymi dniami dopiero ze szpitala wyszedł. Udaje on się na swoją Administracye na Holosko, i będzie mógł każdego czasu bydz wezwany, by na mieysce swego przyznaczenia do Tarnowa się udał. Kandydaci z Przemyskiej Dyecezyi zapewnie dopiero przez względy konsystorz, ktory ich od dotychczasowego urzędowania musi uwolnić, o wydany lub wydać się mającey prezencie uwiadomieni bydz muszą. Aktow tego przedmiotu tyżących się nie posyłam, nie chcąc przed odjazdem nowymi expedycami zatrudniać Waszą Excellencyę.

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 8. Maji 847.

(2) Oczekuję szczęśliwego przybycia Waszey Excellencyi z nągłębszem uszanowaniem zostaję

Excellentissimi Illustrissimi ac Reverendissimi Domini
naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 3. Maja 847.

4. 35.¹⁾

Kłótnie między parochami obojga obrządkow w Kamionce Strumiłowej, juz dluzszy czas trwają i dotychczas nie mozna było je ułatwić. Posłana tam już była Komissya z Dziekanow obydwóch obrządkow składająca się, ktora niyb zgodę między niemi uczyniła, lecz nim o tem donosił konsystorz o. l., juz nowe poróżnienia nastąpiły. Oprocz sporów między parochami, moze ze wspolney nierostropnosci pochodzących, wniesione były do tutejszego Konsystorza skargi parafian na przeciw X. Morawieckiemu, które dla przedsięwzięcia komissyi mixti fori Urzędowi cyrkularnemu jeszcze w Lutym przeszlego roku odesłane zostały, trudno jednak dotąd doczekać się komissyi, ktora i pozniejsze skargi podobnie odesłane miała by wybadać. Powod do skarg, podług opowiadania X. Morawieckiego, miało dać sporządzenie Inwentarza, do ktorego wzięto także pole cerkiewne, ktorego wynajęciem dotąd prowizorycznie się zatrudniali i ktore parochowi do dochodow policzoném zostało. Paroch starał się o reinwentacyę, aby pole to wyłączyć od dochodów, gdyz i tak gruntow erekcyonalnych ma mieć duzo, i zaledwie moze je obrabiać. Komissarz reinwentujący wyłączył pole cerkiewne od erekcyonalnego i oswiadczył, ze na potem jak w przody do prowizorow należyć będzie, lecz w Buchhalteryi dla oszczędzenia funduszu, na nowo dochody parochowi policzono, i taki inwentarz od Gubernium potwierdzonym został. Z tąd powzięli parafiani podeyrzenie, ze X. Morawiecki tylko udawał, (2) jak gdyby zyczeniem jego było, aby pole cerkiewne im było zwrocone, a właściwie się o to starał, aby jemu było przyznane. Niechęć parafian łatwo mogła znaleźć powod do skarg przez oczewistą nierostropność parocha wywołanych, osobliwie gdy do tego, jak do protokołu przez X. Adm. D. Hankiewicz zrobionego, zeznali, od X. o. l. namawiani byli. Niesprzyja tam i Dominium X. Morawieckiemu, gdyz on o budowanie Cerkwi i o pomieszkanie, ktorego dotąd niema, często się upomina. Mieszka on teraz w swoim własnym domu, i juz kilkakrotnie upominał się o wynagrodzenie, lecz zawsze nadaremnie. Teraz naylepiej by było, gdyby wysokie c. k. Prezydium zadysponowało Cyrkułowi niezwłoczne przedsięwzięcie, juz przeszło rok cały, odwlekaney komissyi, a podług rezultatu

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 12. Мажі 847.

oney, można by coś pewnego zawyrokować o oddaleniu lub ukaraniu X. Morawieckiego. Akta, tyjące się skarg na X. Morawieckiego, dołączam.

Dnia jutrzejszego odprawiać się będą solenne exequie za s. p. Arcyksięcia Karola, na które z polecenia Kommenderującego JX. Feldsuperior mnie i kanoników zapraszał, nie mogłem mu odmówić tej usługi, i sessyę jutrzejszą na środę odłożyłem.

O JX. Kulczyckim mówiłem z JX. Rektorem, który oświadczył, iż tenże wiele dobrych chęci okazuje, lecz trudno mu idzie, osobliwie teraz w pierwszym roku, gdy nauki częścią w ruskim, częścią w polskim języku wyrabiać musi, i w (3) rytuałach nie czuje się byż tak biegłym, by mógł je dokładnie wyjasnić i dlatego prosił, by w tym roku kto inny go zastępował. Wyszczególnienia co do obowiązków spiritualnego jeszcze on nie okazał, może by więc zawczasie było proponować go na kanonika honorowego.

Na szpital s. Józefa we Wiedniu rozesłane wezwania do prenumeraty Kupferstychu dotąd niewiele skutkowały, bo oprócz mnie tylko trzech prenumeratorów się zgłosiło, to jest JX. Pralaci Barwinski, Bochenski i Lipnicki, więcey czekać podobnos było by daremnem. Wasza Excellencya oświadczyć raczy, czyli złożone u mnie pieniędzy 24 f. mam posłać do Waszey Excellencyi, lub bezposrednie do Wiednia, obciąży to pocztę, że każdy swoje imię na osobnym polarkuszu napisał.

Przybycie nowego Gubernatora znowu odroczone, to na 15. to na 20. b. m., a pomieszkanie znowu inne obok domu dla Gubernatora zbudowanego ma mu byż przeznaczone. JE. Prezydent Krieg ma tu zabawić aż do przybycia nowego Gubernatora.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 10. Maja 847.

Ч. 36.¹⁾

Spiesząc się z napisaniem poprzedniczego listu nie doniosłem Waszey Excellencyi, że do Konsystorza dotąd nic nie przyszło o fundacyi dla XX. Bazyljanow w Złoczowie, i prosiłem JX. Scholastyka, aby o tem donosił Waszey Excellencyi, co też zapewne przez odjeżdżającego z tą Pinkasa uczynił. Już dawniey będąc u mnie JX. Prowincyał oświadczył, że fundatorka zosta-

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 20. Maji 847.

wiła Waszey Excellencyi zupełną władzę uczynienia odmian za potrzebne uznanych, i że teraz mogli by klasztor do miasta bydz przeniesionym, i podług zyczenia Magistratu Gymnazium otworzone, wahał się jednak, czyli obowiązek ten będzie mógł przyjąć, a to z powodu, że musieli by na terazniejszym miejscu postawić kaplicę na grób familiyny Komarnickich i tak urządzić, aby niekiedy Msza s. mogła tam bydz odprawiana, do tego i pomieszkanie z innymi zabudowaniami dla ekonoma tam umieszczonego, do tego jeszcze klasztor obszerny, w którym były by pomieszkania dla profesorow, kuchnia, refektarz, składy, i dla 6 klas obszerne sale, na co wszystko przeznaczony kapitał zaledwie wystarczy, gdyby nawet wystarczył, niema tyle zdolnych indywidualow, aby mogli wszystkie professury obsadzić. Perswadowałem mu, że przeznaczony kapitał na wybudowanie cerkwi i klasztoru moze wystarczyć na sam klasztor, gdy juz cerkiew będą mieli gotową, a kaplica i inne zabudowania na folwarku nie mogą wiele kosztować, osobliwie w Złoczowie, gdzie i materyał i robotnik zapewnie daleko tańszy jak we Lwowie, że chociaż teraz niema jeszcze dosyć indywidualow, spodziewać się jednak można, że niedostatek ten ustanie, gdy z kandydatow stanu duchownego inni z powołania, inni zaś nie mając widokow umieszczenia po skończonych studijach, jak to w Przemyskiej Dyecezyi łatwo się zdecydują wstąpić do Zakonu. Zresztą gdyby nawet jakąś ofiarę uczynić potrzeba, była by ona zawsze nieznaczna w porownaniu z zaszczytem, ktoryby przyjęcie drugiego Gymnazium dla Zakonu i dla obrządku naszego przyniosło. Teraz sprzyjają okoliczności (2) z ktorych korzystać potrzeba, gdyż łatwo się zmienić, a ci ktorzy się teraz zajmują przez doswiadczone opieranie się, łatwo zniechęcić by się mogli. Nie wspominał on, że Magistrat chce 2000 fl. na utrzymanie Professorow przeznaczyć, co zapewnie dostarczającóm by bylo, gdyż przy utworzeniu Gymnazium tylko dla jedney lub naywięcey dwoch gramatykalnych klas potrzeba by było profesorów, dopiero co roku przybywała by jedna klasa wyzsza, zostawała by więc z powyższej dotacyi zawsze znaczna reszta, która by wynagrodziła Zakonowi dodaną kwotę na wybudowanie klasztoru, a na potem mogła by zawsze wystarczyć na utrzymanie 8 indywidualow, to jest Prefekta, katechety i 6 profesorow klas gymnazyalnych, gdyż na kazdego z nich wypadalo by 250 fl., a do tego mieli by jeszcze wszystkie naturalia ze swego folwarku. Przez wzgład na niedostatek indywidualow i przysługę, którą JX. Bazyliani przyjmując gymnazium dla kraju i miasta uczynią, potrzeba by ich uwolnić od obowiązku dawania dwoch kooperatorow do parafii Złoczowskiej, dla ktorych pensye Rząd z funduszu religii, a pomieszkanie tameczny Magistrat chętnie oznaczy. JX. Prowincyał nie powinien by się opierać, a jezeli by to uczynił, Wasza Excellencya sprostować go raczy.

Zalobnego nabozeństwa za s. p. Arcyxięcia Karola dotąd jeszcze nie odprawiano w kosciolach ob. l., bydz moze, iz pozniej

uwiadomienie urzędowe przydzie do konsystorza, ktore kommanderujący wczesniey otrzymał, a chcąc prędzey wyjechać na Urlaub; zaraz nabożeństwo odprawić kazał. Jezeli by zaś bez uwiadomienia takiego, w kosciolach nabożeństwo się odprawiać miało, to i w Archikatedrze w przytomności wezwanych Alumnów się odprawi.

Podług uwiadomienia tuteyszego Feldsuperioratu, mieysca kapellanów regimentowych mogą już teraz bydz obsadzone. Dołączam więc prozby trzech kompetentów (3) z Dyecezyi Przemyskiej, oraz z priorami i tabellami kwalifikacyi tutaj sporządzonymi, by Wasza Excellencya ich prezentowac raczyła. Dwoch nie odprawiło wprawdzie examinu konkursowego, lecz konsystorz przemyski zaręcza, że podług okazanej zdadności i bez tego examinu prezentowanymi bydz mogą.

Całuję stopy Waszey Excellencyi, i z naygłębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 14. Maja 847.

Ч. 37.1)

Przysłana prozba Gorala z Jadania, nie opatrzona nalezytym szteplem, mogła by tylko w tenczas w pertraktacye bydz wzięta, jezeliby ze strony konsystorza zrobiono nocye, co znaczny i doremny expens dla suplikanta by sprawiło. Moze on o przyspieszenie rezolucyi się zgłosić, a na takową na zwyczajnym 10 k. szteplu podaną prozbę, stosowną informacye przez Dekanat otrzyma.

Dołączam teraz protokół z X. Wicerektorem Lewickim zrobiony razem z aktami konsystorskiemi jego poprzedniczych i terniejszey lokacyi tyczącemi się. Staralem się przy końcu protokółu zebrać rozrucone zeznania, by Waszey Excellencyi łatwiejszém uczynić rozpoznanie całej tak nieprzyjemney sprawy. Dalby to Bóg, aby dla tak wazney posady w Seminarium rownie zdolnego jak i cnotliwego następcę wynaleśé można. O JX. Lukaszewiczu mowią tu dobrze z dodatkiem, że on takze jest dobrym ritualistą i dobrze spiewa, więc mógł by on czasem i spiritualnego zastąpić.

Encyklika papiezka ma bydz posłaną do Wiednia pro placeto z tym Antragem, że przeciw zalecenia modłów Prezydium nie

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 27. Junii 847.

niema, lecz na zbieranie składek przy panującym niedostatku we własnym kraju zgodzić się nie może.

Całuję Stopy Waszey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaje

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 11. Czerwca 847.

4. 38.¹⁾

Expedycye o JX. Wicerektorze Lewickim dnia dzisiejszego numerem konsystorskim signowane, i do kogo należą, rozesłane zostały. Ubolewam mocno, że X. Wicerektor stał się powodem tak nieprzyjemney pracy dla Waszey Excellencyi, z ktorey nie-mała korzyść dla Seminarium wypłynie, jezeli jego miejsce zajmie ze wszzech miar godny successor. Sprawiedliwa decyzya Waszey Excellencyi jeszcze łagodną się wydaje w porownaniu z charakterem, jaki okazał X. Lewicki, przy którym obawiać się potrzeba, że i przy innym stanowisku naduzywając swoich talentow, może jeszcze niejedną nieprzyjemność konsystorzowi sprawi.

Regulacya parafii Kalne w rzeczy samey dotąd jeszcze w konsystorzu poprzedniczo od JX. Barwńskiego zatrzymana, w roku przeszłym reprodukowana była i X. Lewicki miał wyrobić relacyę, lecz po skonczonym roku nic nie zrobiwszy, jako restancye oddał JX. Łotockiemu, który jeszcze dotąd nie przyniósł tego interesu na sessyę, lecz zapewnię w krotce lubo nie na korzyść JP. Cywńskiego zostanie zrezolwowanym. Propozycya nowey regulacyi z tąd powstała, że w Kalnem nowa Cerkiew budowaną bydz musi, do ktorey budowy tamteyszy Dziedzic JP. Głowacki chętnie się chce przyłożyć, żąda jednak, aby i Dziedzic Szczepanowa jako przyłączoney wsi, wypadającą kwotę przyjął, lecz ten, aby uniknąć expensow, raczey chciałby swoje wsie razem połączyć, przez co licząca 795 dusz kapellania Telacze ustać by musiała. Oddzieliwszy Kalne od Szczepanowa, i łącząc Uwsie, ustala by dotychczas będąca parafija, (2) ktora i nadal mogła by pozostać, jezeli podług propozycyi Cyrkułu od Sosnowa Małowody odjęte a do Uwsia przyłączone by zostały. Lecz jakkolwiek by regulacya była proponowaną, nie mogła by bydz teraz uskutecznią, gdy w Kalnem znajduje się aktualny niedawno instytuowany paroch X. Łuczeyka, ktory dla niedostatku własney cęrkwi, nabozenstwo w Szczepanowie odprawiać musi.

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 29. Juni 847.

Na dyspozycyę z powodu remonstracyi Alumnow Przemyskich względem składek na ozdobienie cerkwi seminarzyckiej, zbieranych jeszcze w r. 814 daną, Rektorat dotąd nic nie odpowiedział, dnia jutrzejszego wspomnę o tem JX. Rektorowi, a jeżeli by w krotce jakowa relacya nadeysza, Waszey Excellencyi przedłożyc ją nie omieszkam.

JX. Hankiewicz, Adm. Dek. Buskiego, przysłał tu relacyę o X. Morawieckim, parochu w Kamionce, z której się okazuje, że doniesienie do Prezydium mylne było. Odwołuje on się do protokołu poprzedniczo przedłożonego, który do Cyrkułu odstawionym został. Z aktów, tyczących się X. Morawieckiego, dołączam tylko te, które do sporządzenia relacyi do Prezydium potrzebnymi bydz mogą. X. Morawiecki prosi sam o naysurowszą komisseyę, idzie tylko o to, aby takowa przyspieszoną została, do której ze strony konsystorza po nastąpieniem na podaną prozbę JX. Hankiewicza o uwolnienie od tey komisseyi JX. Malicki Dziekan Oleski przeznaczonym został. Moze też Cyrkuł otrzymawszy rozkaz Prezydialny (3) rozpocznie już raz tak długo odwlekana komisseyę, z której rezultatu można będzie rozpoznać, kto i co zawinił.

JE. Prezydent Krieg uwolnił się już zupełnie od interessow i chciałby wyjechać z tąd dnia 3. przyszłego miesiąca, miał już sobie zamowić pierwszy nocleg w Mosciskach u X. Szafranskiego.

JE. Prezydent Enzendorfer miał już zostać pensyonowanym, jest on teraz słaby, lecz wyzdrowiawszy, uda się do kąpiel. Jako tymczasowy zastępca, a jak powiadają successor jego, ma bydz Kronwald.

JP. Direktor Policyi Sacher miał zostać nadwornym konsyliarzem bei der Polizeihofstelle, na jego miejsce ma przyść Bach, terazniejszy Starosta Kolomyiski, który jeszcze dotąd urzęduje jako sekretarz prezydialny.

O nowym Gubernatorze znowu teraz mówią, że az z końcem następującego miesiąca ma przyjechać.

Całuję Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

Excellentissimi Illmi ac Reumi Domini

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 28. Czerwca 847.

Przemyscy Alumni żądali w podaney do swego konsystorza skardze, aby złożone od nich, lecz nieobruczone na upiększenie Cerkwi Seminarzyckiej pieniądze, na fundusz instytutu wdów oddane zostały. JX. Rektor nie mógł sporządzić nakazaney relacyi, gdy konsygnacye składek u X. Wicerektora Lewickiego zatrzymane zostały i niewiadomo było, czyli tych kilku alumnow na skardze podpisanych do składek należało lub nie, i wiele kazdy z nich do tego się przyczynił. Teraz zapewne wkrótce zrobi relacyę, chociaż jest zatrudnionym odprawiającemi się teraz examinami. Składki te rozpoczęły się na ządanie samych Alumnow, którzy widząc wszędzie upiększane kościoły, do ozdobienia swojej Cerkwi podług możności przyłożyć się chcieli. Zostawiono było każdemu do woli czyli i jak wiele na to chce ofiarować, do zrobienia konsygnacyi zaden z przelozonych nie wpływał, lecz oni sami między sobą takowe sporządzali, i już gotowe prefektowi lub Wicerektorowi oddawali. Przyobieczoną kwotę niektorzy zaraz składali nayczęsciej zaś oswiadczali, że dopiero w ten czas złożą, jak otrzymają pieniądze na obuwie lub na podróż w czasie wakacyi. Przelozeni seminarzyccy, podobnie co miesiaca ze swojej pensyi jakąś część na ten cel ofiarowali a tym sposobem znaczne lecz nie od samych Alumnow pochodzące kwoty się zbierały.

Kazałem zrobic kopiję intymacyi do JX. Wicerektora Lewickiego i takową dołączam.

(2) JEJW. Biskup Przemyski przekona sie, że nie można było inaczey postąpić. Dobrzeby było gdyby nowy Wicerektor mógł już urzędowanie swoje z początkiem następującego roku szkolnego rozpocząć. JX. Rektor dopiero dziś zacznie odbierać urzędowanie a w szczegolności bibliotekę, od X. Wicerektora Lewickiego, którą, obawiając się defektów, dokładnie chce przejrzeć.

JEJW. Prezydent Krieg dnia wczorayszego o godzinie 6 miał odjechać, nie poczta, lecz najętymi konmi, gdyż dla słabości swojej pomału musi podrozować. Udaje się teraz do Trenczyna a z tamtąd dopiero na mieszkanie do Wiednia.

JX. Kanonikowi Czestynskiemu oswiadczyłem, jak nieprzyjemną wiadomość o jego urzędowaniu Waszey Excellencyi doniesiono. Twierdził on, że u niego nie zalegają rozporządzenia, że zrobiwszy z nich kopiję, takową zaraz a czasem na 4 rąk zwykł posyłać.

Zdaje się jednak, że już samo przepisywanie niejaką zwłokę czynić musi. Chce on teraz prosić, aby JX. Slimakowski na wicedziekana przyznaczonym został.

1) На гори дописка митрополита: Resp. 8 Julie 847.

JX. Bielecki Dziekan Grodecki dowiedziawszy się zapewne, że X. Slimakowski jako referent wyszczególnia się, był onegdaj u mnie z oświadczeniem, że i on by teraz już mógł zająć się referatem konsystorskim. Obiecałem mu kazac przygotować w kancelaryi jaki exhibit, po który w tym tygodniu ma przyjechać.

Nominacya terazniejszego Prezesa Apellacyi JW. Kronwalda rownie jak i (3) Wiceprezesa foralnego Herold, nadzwyczajnie prędko nastąpiła, a nawet przed ogłoszeniem uwolnienia ich poprzedników JE. Enzendorfa i Zglobickiego.

Kapellani wojskowi już wszyscy ztąd odjechali do miejsc przeznaczonych. Kazdego z nich w Imieniu Waszey Excellencyi upominałem, aby przyzwoicie się zachowywali, i niedali powodu do skarg, któreby nietylko dla nich nieprzyjemne skutki spowodować, lecz i na kler, do którego należą, złe światło rzucić by mogły.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaje z naygłębszem uszanowaniem

naynizszym służą

Jachimowicz.

Lwow 5. Lipca 847.

4. 40. ¹⁾

Względem konsekracji Cerkwi w Łabszynie oświadczyłem JP. Maryanskiemu, że nayprzod potrzebna jest relacya urzędu dekanalnego, iż ta Cerkiew zupełnie ukończona i stosownie do obrządku jest przyozdobiona, i dopiero wtenczas jeżeli Wasza Excellencya zezwolić raczy, będę mógł zapewnić, iż na wyznaczyć się mający dzień do przedsięwzięcia konsekracji przybędę. Dotąd ani relacya z dekanatu nie nadeyszła, ani też ktoś z żądaniem konsekracji się zgłosił, zdaje się więc, że Cerkiew nie musi jeszcze bydz ukończoną, lub też odstąpiono od powziętego zamiaru.

Między wyswięconymi tą razą przybyterami znajduje się Paweł Hrehorowicz, należący do tych, którzy podług przydyalnego Reskryptu 23. Grudnia 846 do l. 7462, g po wyswięceniu pod dozor danymi bydz mają. Ozenił on się u P. Harasiewicza w Krylosie i chciałby umieszczonym bydz blisko rodziców swej zony, chciałby więc prosić o administracyę kapellanii Przewoziec w Cirkule Stryjskim, w ktorey już bardzo dawno miejscowego kapłana nie było, gdzie też zadnych budynkow niema. Możeby wypadalo go umieścić jako kooperatora, a na ten przypadek moglby bydz umieszczonym na wakującej w Stanislawowskim

¹⁾ На горі дописка митрополита: Resp. 10. Julii 847.

Cyrkule kooperaturze w Tysmienicy, Nadorozney, Buczaczu, lub Przewłocze. Jest on bardzo dobrym ritualistą i gdziekolwiek umieszczonym będzie, parafianie na jego nabożeństwo z chęcią uczęszczać będą. Wasza Excellencya zdecydować raczy, jak z lokacją jego ma być postąpiono.

(2) Zaległa pertraktacja o zarzutach uczynionych JX. Kan. Kolankowskiemu wstrzymała inkocessye (?) o uwolnienie od examinu konkursowego, i teraz rzecz całą JX. Scholastyk do decyzji Waszey Excellencyi ma przedłożyć. Gdyby w swoim czasie była nastąpiła decyzja JX. Kanonik byłby miał sposobność dalszego i gruntowniejszego tłumaczenia, z którego by się może okazało, że mimowolnie uchybienie, które dopiero przez parocha Lisienickiego gorszącem się stało, przez wzgląd na wiek i zasługi przebaczyć by wypadało.

Z powodu reskryptu prezydyalnego, którym prawo prezentowania na trzech kandydatów ograniczone zostało, sądzi konsystorz, iż dla ułatwienia wyboru kandydatów, dobrze by było, gdyby Dziekani po każdym kwartalnym examinie osobną robili relację i w tabelli nowe umieścili rubryki, z których by sprawowanie każdego w dekanacie umieszczonego kapłana wyczytać można. JX. Archidiakon wyrobił dołączoną kurrendę, która jednak gdy Wasza Excellencya instrukcye o examinach kwartalnych przypisać zamierza, niepotrzebną by była.

Dołączam także otrzymany reskrypt prezydyalny, tyczący się zaprowadzonych towarzystw mierności, na który wypadnie stosowną sporządzić kurrendę z należytą oględnością, aby nienarazić czasem nieroztropnych Xięży i nie dać powodu do odnowienia skarg, jakie z początku do konsystorza przychodziły. Wasza Excellencya myśl swoją w krotkości oświadczyć raczy a potem rzeczona kurrenda tutaj sporządzoną zostanie.

(3) JE. Prezydent Enzendorfer zasyła swój ukłon, spodziewa on się, że jeszcze z Waszą Excellencyą będzie się mógł widywać, gdyż teraz tylko odjeżdża na jakiś czas do Wiednia, później powroci do Milatyna, dokąd swoje rzeczy teraz odsyła, a może tam osiadłszy gospodarstwem, które bardzo lubi, zatrudnić się będzie. Powiada on, że teraz we Lwowie wszystko nowe jak po potopie.

O nowym Gubernatorze mówią, że już jest w Galicyi i spodziewają go się na 15. b. m.

Gub. kons. a tutejszy Starosta W. Kratter zasyła swój ukłon Waszey Excellencyi. Oświadczył on, że na Gub. Prezydenta przyjedzie tutaj JW. Filip Kraus, i że Arcybiskupem zostanie proboszcz nadworny Feigerle Direktor instytutu u Augustynów.

Całuję stopy Waszey Excelencyi i z nągłębszym uszanowaniem zostaje

nayniższym sługą

Jachimowicz.

Lwow 9. Lipca 847.

Ч. 41. 1)

Dyspozycyę Waszey Excellencyi do urzędów dekanalnych z powodu Reskryptu Prezydialnego daną, kazałem wciągnąć do protokołu konsystorskiego i poleciłem, aby wkrótce wylitografowaną została, by w przeznaczonym terminie można zrobić do Prezydium stosowną relacyę. Dnia jutrzejszego będzie oddaną do biura duchownego dla otrzymania imprimatur, którego datum aby nie było wczesniejsze jak ekspedycyi, zmienilem położony 26. na 17. Lipca, pod którym do protokołu konsystorskiego wciągnięta zostanie.

Szukałem starannie aktów o JX. Kan. Kolankowskim, lecz nigdzie nie znalazłem. Pod dniem 24. Oktobra 843. raczyłeś Wasza Excellencya komunikować mi do przeczytania jakowes doniesienie o sprawowaniu X. Kolankowskiego z zapytaniem, czyli go już wezwałem do tłumaczenia. Posłałem wtenczas koncept ekspedycyi do niego daney pod 16. Oktob. 843. Nr. 30. który Wasza Excellencya w jego odpowiedzi u siebie zatrzymałeś. Przy tym numerze znajduję w protokule zanotowano, że nakazaną explikacyę złożył pod dniem 2. Grudnia 843. N. 412, na którą rezolucya pod 15. Gr. N. 66 wypadła.

JX. Kan. Czestynskiemu dana dyspozycya, aby innego proponował na Wicedziekana, gdyż JX. Slimakowski na to przyznaczonym bydz nie może.

Nowy Gubernator w krotce jest tutaj spodziewany, ma on już bydz w Galicyi, jak mówią, że już w Rzeszowie miano go widzieć. Urzędnicy Gubernialni nie bardzo są kontenci, (2) powiadają, że sekuje podwładnych, przychodzić zwykł zu ungelegener Zeit do biura i wypytywać się, czyli ci, którzy tam należą, rzeczywiscie znaydują, i czem się zatrudniają, że chce wprowadzić, aby od osmey rano aż do drugiey z południa siedzieli dla oszczędzenia światła, że zawiele wymaga i t. d. Zapewnie musi to bydz nieprzyjemnem dla tych, którzy tak rzadko bywali w urzędzie, że trudno było wynaleść godziny, aby ich zastać można.

Hr. Lazansky ma już w następującym miesiącu a może i prędzey wyjechać na utworzone dla siebie miejsce Wiceprezydenta przy Morawsko-Slązkim Gubernium.

Nowy Wiceprezydent foralny Herold już zajął swą posadę a JW. Kronwald przeniósł się już do Apellacyi. Za poprzedniczym Prezydentem Apellacyi Obywatele załują, chociaż i jego następcę sobie chwala.

Do Sądu Kryminalnego miał już przyiść wyrok śmierci na trzech oskarzonych, na Emisariusza Wiszniewskiego, na zaboycę

1) На гори дописка митрополита: Resp. 21. Julii 847.

burmistrza w Pilźnie niejakiego Kapuscinskiego i na Xiędza dyec. Tarnowskiej Knietowicza. Były pleban w Pomorzanach Szerzszak skazany jest na 12 lat więzienia i o tem konsystorz juz wiadomiony.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 18. Lipca 847.

Ч. 42. 1)

JX. Kolankowskiemu zapewnie trochu przykro będzie, iz nie otrzyma uwolnienia od examinu konkursowego, a zatem i na parafiję Zarwanicę, na którą się podał, proponowanym bydz nie moze, lecz gdyby tylko chciał się zastanowić nad swoim postępowaniem, słusznosc daney mu rezolucyi sam by przyznać musiał. Z resztą nie byłoby to szczęściem dla niego, gdyby w swoim wieku otrzymał tak pracowitą parafiję, o którą liczni i do pracy zdolnieysi kandydaci się starają, gdyz oprócz niego zgłosili się dotąd: Kanonicy Jędrzejowski i Maxymowicz, Dziekani: Matkowski, Mandyczewski, Ilewicz, Szankowski dziekan Stanisławowski, Lewicki Dz Złoczowski, Głodzinski, były adm. D. Janowskiego Czemyrynski, wicedziekan Telichowski, z Przemyskiej Dyecezyi Dziekan Krynicki, za którym JE. JW. Biskup nietylko urzędownie posyłając jego prozbę, lecz i listownie się wstawiał, trudno jednak będzie zadosyć uczynić żądaniu Jego Excellencyi, zwazając na lata i zasługi tutejszych Dijecezanow.

O nowym Gubernatorze słyhać, ze z Przemysla udał się przez Sambor, Stryi do Stanisławowa, gdzie dnia wczorayszego miał się znaydować, z tamtąd uda się do Kołomyi, Czerniowiec, Zaleszczyk, Tarnopola i moze (2) dopiero przez Złoczow lub Brzezany do Lwowa przyjedzie. Powiadają, ze w czasie swey podrozy niektórych exponowanych komissarzow zasuspendował, i uzala się na niestosowny wybor takich młodzikow, którzyby jeszcze sami pod zarządem obcym zostawać potrzebowali, a teraz niejako oddzielny urząd sprawując, mogą się stać powodem mylnych i niesprawiedliwych zarządzeń.

Obywatele tuteysi spodzielali się, ze Hofr. Zaleski zostanie Vice Prezydentem Gubernialnym a Hr. Gołuchowski Hofratem przy tuteyszem Gubernium. Pierwsza nadzieja juz się nie spełniła, gdyz nominowany drugi Prezydent Krauss bez Vice Prezydenta się obeydzie, a drugą nadzieję podobnoś ten sam los czeka.

1) На горі дописка митрополита: Resp. 2. Aug. 847.

Hr. Gołuchowski na ktorego z podziału majątku tylko 30 tys. R. wypaść miało, zaciągnowszy pożyczkę 18 tys. R. i wzięwszy trzymiesięczny Urlaub chce zwiedzić obce kraje i ma się udać do Paryża z kąd powrociwszy za ledwie, zastanie nadaną sobie posadę Hofrata.

Całuję stopy Waczey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 24. Lipca 847.

Ч. 43.¹⁾

Przysłane expedycey kazalem oznaczyć numerem konsystorskim i z dzisieyszą pocztą odeyda na przeznaczone mieysca. Okrutne zamordowanie JX. Kanonika Pasławskiego w Cerkwi przed oltarzem, wielkie wrazenie tu zrobiło i zapewnie naystarszinnich poszukiwań zaboycy stanie się powodem, ktorego moze zemsta a moze też i obca namowa do tego pobudzila.

Przy tylu dolegliwosciach, ktore Wasza Excellencya ciagle doswiadcza, tem bolesniejszą stala się utrata JX. Kanonika Lewickiego, ktory od lat tylu zatrudniał interesami ekonomicznymi i z nimi zupełnie był obeznany. Z trudnoscią przydzie wynaleś jego zastępcę a moze lepiej by było puscic odlegle folwarki w dzierzawę, o ktora pewnie tak wielu by się zglosilo, ze z pomiędzy nich mozna by wybrac uczciwego dzierzawcę, z ktorym by nowego kłopotu nie potrzeba by się obawiac.

Przybył narazcie nowy Gubernator i godzinę 11 dnia wczorayszego na przedstawienie subselijow przyznaczyl. Bylismy tylko sami naypierwi wezwani, powitalam go w krotkosci w imieniu Waszey Excellencyi i calego duchowienstwa o. g. k. na co dosyc dluga slyszelismy odpowiedz, w ktorej wyrazil, ze duchowienstwo jest w szczegolnosci powolane do noszenia krzyza, ze i na niego wielki krzyz wlozony jest i nie wie, czyli go będzie mogl uniesc, spodziewa się, iz za pomoca Boga znosić go potrafi, ze duchowienstwo niezupełnie odpowiada swemu powolaniu i dla tego zyczyl sobie, aby mu dopomagac w podniesieniu oswiaty ludu dla uskutecznienia lepszego bytu i t. d. Po tej perorze sklonil się, a mysmy się oddalili. Po nas wezwani byli (2) kanonicy ob. Iacinskiego, reszte w przedpokojach zebranych zostawilismy. Na przyjecie subseliow niebyl ubranym Gubernator w swietny uniform, lecz tylko w zielonym fraku bez haftow, majac jedyne odznaczenie gwiazde na lewym boku wyszyta i szpade.

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 11. Aug. 847.

O godzinie 3. zapowiedziany był obiad u Wiceprez. Hr. Lazańskiego, na którym znajdowało się osób 18 to jest: Gubernator, Hr. Lazansky, Prezydent Kronwald, Wiceprezes foralny Herold, Hofraci Etmayer, Eminger, Pöcher, Sacher, konsyliarze Gubernialni Hr. Althan i Oetl, Jenerałowie Ruff i Lichtenberg, z Obywateli Hr. Krasicki Karol, Cetner i Stadnicki Kazimierz, Burmistrz Festenburg a z duchowieństwa tylko ja i JX. Zmigrodzki. W czasie obiadu grała miejska banda. Po obiedzie zatrzymaliśmy się dłużej, czekając aż JE Gubernator się oddali, lecz gdy pozapalano cygara, ktoremi i nas Xięzy traktować chciano, nie spodziewając się, aby prędko się porozchodzili, z kilkoma oddalającymi się i ja z JX. Zmigrodzkim odszedłem. Straciwszy tym sposobem wczoray dzień cały, dziś dopiero mieliśmy sessyę, na ktorej udecydowano oddać administracyę Załukwi tamecznemu kooperatorowi, a na Zarwanicę proponować Jędrzejewskiego i Maxymowicza, Kanonikow a tertio loco Dziekana Mandyczewskiego. Ktorykolwiek z wyrazonych kandydatów otrzyma prezente, parafia Zarwanica dobrego parocha mieć będzie. Z największem ukontentowaniem służyć będą Waszey Excellencyi na 27. b. m. w Uniowie.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 4 Sierpnia 847.

4. 44.

Moze nowy Gubernator widząc Waszą Excellencyę na czele Duchowieństwa, byłby inaczey przemówił, co jednak nie zdaje się, gdyz pozniej w ciągu rozmowy z JP. Konsyliarzem Oetl te same uwagi slyszec mi się wydarzyło, z czego wynoszę, iż treść upomnienia naprzód już była ułożona. Lepiej się więc stało, że taką mowę my tylko sami wysłuchali. Teraz całe Prezydium do pomieszkania Gubernatora jest przeniesione, a nawet biuro paszportow, które za Arcyxięcia w Gmachu Gubernialnym było zostawione, tamże znajduje się, z tąd codziennie wiele partyjow a osobliwie zydow około pomieszkania zebranych widzieć można, których żołnierze dla uniknienia natłoku tylko częściami przepuszczają. Powiadają, że Gubernator w czasie swey podrozy przekonał się o nieuzyteczności exponowanych cyrkularnych komisarzow i tych częścią do cyrkulow, częścią do Gubernium ma powołać, że przejeżdżając przez jakąś wies w Cyrkule Przemyskim postrzegł duzo zebranych chłopow około pomieszkania dominikalnego, i udawszy się tam zapytał mandatariusza, co by to znaczyło, na odpowiedz, że tutaj ma bydz komissya przez

exponowanego komissarza Czech przedsięwziętą, zapytał, gdzie on jest i dlaczego nie robi komissyi, odpowiedział Mandatariusz ze poszedł na polowanie, a ludzie czekają, aby gdy powroci, mógł daley komissyę prowadzić. Rozgniewało to Gubernatora i zaraz w Przemysłu nakazał staroscie, aby rzezonego komissarza natychmiast suspendował, z tąd wynika tu pogłoska, jakoby Starosta Tarnowski Czech został suspendowanym.

(2) Z powodu stracenia Wiszniewskiego robiono tu przez cały przeszły tydzień różne demonstracye, codziennie obsypywano grób mnóstwem kwiatów, które po naywiększej części damy w załobę ubrane składały i tam klęcząc, się modliły, zbierając zwiędłe z poprzedniczego dnia kwiaty, takowe jak gdyby relikwije w zanadru chowały. Przeszły suboty jako w oktawę stracenia odprawiały pod dowództwem Zamoyskiego processyę od zabudowania sądu kryminalnego przed dom Gubernatora pomiędzy klasztorami Karmelitów i Dominikanów, koło Kościoła P. Maryi aż na górę, gdzie stała szubienica, potem w Wieczor chciano jeszcze jakies oswietlenie robić, zebranych było duzo, i nie chcieli usluhać policajów z tamtąd ich oddalić chcących. Musiał wyruszyć oddział konnicy i piechoty, i dopiero mozna było ich porozpędzać, przy czem wielu otrzymało since a niektorzy i aresztowani zostali, między którymi i kons. Apell. Popiel się znajdował. Osądzonego na śmierć X. Kmietowicza Naj. Cesarz ułaskawić raczył, zamieniając karę śmierci na 20-letnie więzienie w Kufstein.

Oddalenie X. Wicerektora Lewickiego, Dekretem gubernialnym juz zatwierdzone a pensya i emolumenta z dniem wyrzeczoney suspensy są zastanowione. O tem uwiadomiony Rektorat, i konkurs na Wicerektora wypisany został.

Caluję stopy Waszey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaje

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 13 Sierpnia 847.

Ч. 45. ¹⁾

Dziś własnie otrzymany Reskrypt Prezydialny dołączam, może on co waznego i pilnego zawiera, a Waszą Excellencyę może spowoduje do dania mi Dyspozycyi, którąbym jeszcze przed odjazdem moim miał uskutecznić.

JX. Barna administrator parafii S. Barbary we Wiedniu, przedłożył konsystorzowi niektóre zapytania. tyczące się nakaza-

¹⁾ В гори дописка митрополита + Resp. 23. Aug. 847.

nego mu zrobienia inwentarza parafialnego, i chciałby w tym względzie otrzymać od Waszey Excellencyi potrzebne rozkazy. Zdaje się rzeczą niepodobną, aby tak długo istniejąca parafija nie miała jeszcze inwentarza, a jeżeliby tak było, to sporządzenie inwentarza nie do administratora, lecz do polityczney instancyi, do tamecznego urzędu w Rezydencyi Stadthauptmannschaft zwanego należyć by musiało. Podanie jego oraz z aktami do dy-cyzyi Waszey Excellencyi przedkładam.

Upomnienie Alumnom konwiktu wiedeńskiego dane, bardzo skutecznem okazało się, gdyż wszyscy prawie same Eminencye z przedmiotow a nawet i obyczajow domowych otrzymali. a Direktor konwiktu przesyłając ich klasy, podchlebnie o ich sprawowaniu się wyraża.

Ciesząc się nadzieją słuzenia Waszey Excellencyi w przyszłym tygodniu zostają z naygłębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 21 Sierpnia 841.

Ч. 46.¹⁾

Długoletne zasługi, szczerosc i dobroć serca s. p. JW. Biskupa Snigurskiego, zjednały powszechne uwielbienia, ztąd też i wiadomosc o smierci Jego powszechny i tym większy żal rozszerzyła, ze równocześnie z doniesieniem o słabosci się rozeyszła. W przeszłą Subotę doniosł Kapellan s. p. Biskupa tuteyszemu wikaryuszowi przy mieyskiej Cerkwi, X. Witoszynskiemu, ze JWX. Biskup powróciwszy z Chyrowa, gdzie Cerkiew w poniedziałek poświęcał, przeziębivszy się zachorował we Środę a w piątek zebrani na consilium Doktorowie oswiadczyli, iz zagraza niebezpieczeństwo zycia, i kazali go opatrzec SS. Sakramentami, a w Niedziele o godzinie pół do piątej po południu już było wezwanie od kapituły, by przyjezdzac do oddania ostatniey usługi, gdyż exportacya na zajutrz to jest w poniedziałek, a pogrzeb we wtorek miał się odprawić. Wypadało by było po otrzymanym liscie zaraz na całą noc wyjechać, co byłbym niezawodnie uczynił, gdyby nie ta okolicznosc, ze niedziela był to pierwszy dzień, w którym z mojej słabosci powstałem i ledwie Mszę S. w pokoju mogłem odprawić. Siły moje nie były jeszcze dostateczne, bym tak nagłą podroz i tak długie ceremonie mógł podeymować. Prosiłem, aby który z kanoników się pofatygował, lecz nie chciano tego uczynić, gdyż Kapituła zaproszoną nie była. Dobrze się stało ze przynajmniej (2) JX Kanonik Lewicki, chociaż z niebezpie-

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 5. 8-bris 847.

czeństwem swego słabego zdrowia udał się szypkowitzem do Przemysła i tutejszą Dyecezę tam reprezentował.

Polecenie Waszey Excellencyi, bym się miał w pogotowiu do Przemysła, jest nowym dowodem szczególnych względów, których już tyle doświadczyłem, lecz sama myśl, że to by nastąpić mogło już mnie wielce przeraza. Waszey Excellencyi najlepiej wiadomo, co już i ja po części doświadczyłem, jak jest trudno w terażniejszym czasie przewodniczyć klerowi a do tego jeszcze w nieznanym krainach i w miejscu powszechnie uwielbianego Antecessora. Może też uznana będzie za potrzebną propozycja, a wynaleziony kandydat wybawi mnie od kłopotu, którego przy moim wieku wcale bym sobie nie życzył.

Normat przypisujący, aby o poboznych fundacyach Ordynariatów donoszono, wyjęty z Aktów konsystorskich dołączam.

Dowiadywałem się wczoray, lecz dziś dopiero mam otrzymać wiadomość czyli JE. Gubernator z powodu wypadających w poniedziałek Imienin powinszowania przyjmować będzie, co jeżeliby nastąpiło, osmielę się i w Imieniu Waszey Excellencyi życzenia mu oswiadczyć.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

naynizszym służą
Jachimowicz.

Lwow 3 Pazdziernika 847.

Ч. 47. 1)

Wasza Excellencya będąc zawsze dla mnie łaskawym i teraz powidlami udarować mnie raczyłeś, za które pokorne dzięki składam. Za łaską Boga i staraniem doktora powrociłem już do dawniejszego zdrowia i tylko niejaka pozostała jeszcze niemoc wystrzegać mi się kaze gdzie niektórych potraw lub zbytowego natężenia, sędzę jednak, że i to wkrótce ustanie.

Bractwo Staupigialne sprawiało dnia wczorayszego solenne nabozenstwo za duszę s. p. JW. Biskupa Przemyskiego w miejskiej Cerkwi, które na ich wezwanie razem z kanonikami Kapitulnymi odprawiałem. Mowę miał JE. Spowiednik Kulczycki, dosyć stosowną, którą ogólnie pochwalano. Dla mnie było to niejakiem zaspokojeniem, gdy nie mogąc w Archikatedrze załobnego nabozenstwa przynajmniej tam mogłem takowe odprawić.

Dla JX. Litwinowicza przyszło już uwolnienie od konkursu i pod dniem 1. Listopada do Nr. 4860 wygotowaną dla niego intymacya została, która mu nie będzie odesłana, gdyż dał X. Kanclerzowi zlecenie, aby wszystkie do Gubernium, o uwolnie-

1) На гопі дописка митрополита: Resp. 4. 9-bris 847.
item 9. 9-bris 847.

nie od konkursu podane zaświadczenia luvował i b. m. do prozby o parafiję S. Barbary dołączył. Gdy tym sposobem już ukwalifikowanym został, propozycyę dnia dzisiejszego skonkludowano, aby I Litwinowicz, II Dutkiewicz, Dziekan Bohorodzanski a III-loco Dziekan Bielecki był położony. Oprócz tych kandydatów podali się jeszcze Juzyczynski i wikaryusz przy mieyskiej cerkwi Łozinski. Wasza Excellencya łaskawie oświadczyć raczy, czyli propozycya ma (2) bydz z tą do nizszo austryackiego Gubernium posłaną, lub też Waszey Excellencyi przedłożoną, w ostatnim razie potrzebaby dla ułatwienia przynajmniej Tabelle kwalifikacyi tatay sporządzić, ktora jeszcze nie jest wygotowaną.

Podobnie też dzisiay zrobiono propozycyę na Vicerektora, z dwoch kandydatów, położono I-loco Slimakowskiego, II. Telichowskiego, więcey kandydatów dotąd się nie zgłosiło, termin konkursu dopiero wczoray się ukonczył, lecz zyczyć by potrzeba, aby ten urząd był iak nayprędzey obsadzonym, więc z tą niebawem zwykłym sposobem, propozycya do Gubernium podaną będzie.

Nadeyszłe dotąd doniesienia o towarzystwach wstrzemięzliwosci, kazalem pozbierać i JX. Scholastykowi doręczyć.

O prezencie, na Zarwanicę, nieprawnie otrzymaney, z Gubernium dotąd nic nie nadesłano, zdaje się, że z doniesienia bezimiennego, nie chciano robić uzytku. Paszkwil do JX. Kan. Gierowskiego, przez pocztę przysłany, był powodem do polecenia JX. Kan. Maxymowiczowi, aby dowody, jakie ma, Ordynariatowi przedłożył. Z relacyi jego nie mozna pewnego wyczerpać dowodu, a JX. Jędrzejowski, na uczynione wezwanie dotąd jeszcze nie odpowiedział. Pertraktacye w tym interesie doręczyłem JX. Scholastykowi, ktory ją Waszey Excellencyi do przeyrzenia ma odesłać.

Alumnus tuteyszego Seminarium, Mielnicki Zacharyasz mając chęć wstąpienia do Jezuitów, prosi o dimissyę ad r. l. dołączając przyrzeczenie prowincyała (3), iż po otrzymaney Dimissyi przyjętym zostanie. Konsystorz byłby tego zdania aby jemu, rownie jak innym, do innych klasztorów wstępującym, dać pozwolenie zostawania w ob. łac. jak długo w tem zgromadzeniu zostawać będzie, osobliwie dla tego, że i konsystorz łac. obr. niejakiego Karola Müller dimitował, z powodu, iż ten do klasztoru Bazyljanow wstąpić zamierzał, gdzie i dotychczas, odprawiwszy nowicyat zostaje. Sądzono jednak, aby ten interes do decyzji Waszey Excellencyi przedłożyć, i dla tego referat oddałem JX. Scholastykowi, aby go razem z innymi Waszey Excellencyi odesłał.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 2 Listopada 847.

4. 48.¹⁾

Spodziewałem się, że po usunięciu febrы w krótcе do zupełnego powroćę zdrowia, lecz inaczeу się stało. Nie będąc jeszcze zupełnie zdrowym. chętnie przyjąłem zgadzające się z moim życzeniem wezwanie, abym dnia 1. b. m. odprawił żałobne nabożeństwo za duszę s. p. Biskupa Snigurskiego w mieyskiej cerkwi, które dosyć długo trwało; było to w poniedziałek, w następujący wtorek była zwyczajna sessya konsystorska, którą gdy już za długo trwała, a jeszcze trzech Referentów exhibitu dopiero odczytane bydz miały, na następującą srodę odłożyłem, gdzie znowu aż do 12. sessya się przeciągnęła. We czwartek przybył jeszcze X. Hreczański, który mi wyrzuty robił, że konsystorz ustawicznie a niesłusznie go przesładuje, w piątek przyszedł Dr. Strasky, który namęczywszy mnie już poprzedniczo, przyniósł dorobiony Einlegstück i jak zaczął delikatnymi paluszkami manipulować około pozostających jeszcze zębów, aż mi się zimno zrobiło. Sądziłem, że to tylko przemijająca alteracya, lecz po południu nastąpiła zwyczajnie z febrą połączona gorączka, w subotę nie powracał paroxyzm, az dopiero w niedziele znowu w południe. Wezwałem Doktora, który febrę w krótcе usmierzył, a wczoray już mnie zapewnił, że więceу nie powróci, a tak mam pewną nadzieję, iż w przyszłym tygodniu będę mógł służyć Waszey Excellencyi.

(2) Nietylko wygotowane podług rozkazu Waszey Excellencyi akta, lecz i nowe tutaj nadesłane doręczyłem JX. Scholastykowi, między niemi znajduje się przysłana kopija testamentu Hr. Komarnickiey, i protokół o parochu w Zabiem Wiszniowskim, który Gubernium do rozstrzygnięcia Waszey Excellencyi zwrociło. Znajduje się w tym reskrypcie wiele naciąganych przyczyn, aby uzasadnić odsądzenie od parafii i wskazanie na kooperatora. spowodowane naywięceу naleganiem Xięcia Jablonowskiego, o którym Hr. Cavriani sam mi mowił er sitzt mir beständig in den Ohren. Około 20. z. m. był wspomniany Wiszniowski we Lwowie, którego umyślnie wezwać do siebie kazałem i robiłem mu przedstawienia, że jego własną spokoyność wymaga, by się przeniósł na inną parafiję, że gdyby prosił o którą z wakujących teraz parafii regiae collationis, moze by Gubernium łatwo się skłoniło do nadania mu takowey pomimo tego, że niema zaświadczenia konkursowego, na co oświadczył, że tego na żaden sposób uczynić nie może, gdyż musiał by opuścić odziedziczone realności, które przy tak wielkiej nienawisci Dominium łatwo by przepasz mogły, a nawet gdyby zupełnie odsądzonym został, czułby się bydz obowiązanym rzec się wszelkiego beneficium i osiąść w Zabiu, aby swe dzieci od grożącej im krzywdy ochronić.

1) На гори дописка митрополита : Resp. 15. 9-bris 847.

(3) Względem Czabarowki podała już dawniej WP. Padlewska, że proponowanego kandydata prezentować nie chce i z tego powodu pod dniem 26. z. m. nowy konkurs na d. 4. stycznia p. r. rozpisany został, o czym przez Dekanat tameczny Administrator i Kollatorka uwiadomieni zostali. Dalszemu żądaniu, aby w kurendzie wyraznie położono, że ta kapellania ma 80 morgow pola, jako niezwycajnemu konsystorz nie mógł za dosyć uczynić. X. Waluchewicz ma w Zawidowicach znaczne gospodarstwo i dobrze mu się powodzi, zapewnie ani by pomysłał o tem, zeby z tak donosnego beneficium na kapellanie się przenosić.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaje

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 12. Pazdziernika 847.

4. 49.

Podług rozkazu Waszey Excellencyi zostawiłem zupełnie wolny wstęp do kuchni, przybywającemu z rewirow Waszey Excellencyi zającowi, i za tak łaskawy rozkaz pokorne składam dzięki.

Przysłane na ręce JX. Scholastyka remonstracye wolnym czasem odczytam. Zapewnie duzo pracy już one kosztowały i nie mogły przewyciężyć oporu z tąd pochodzącego, że z nową expensą dla funduszu były by połączone. Zdaje się jednak, że terazniejsza będzie skuteczną, gdyż samemu Rządowi powinno by na tém zależyć, aby interesa spieszniey pertraktowane były, co przy terazniejszym składzie konsystorza, oczewistą jest niemożnością.

Z dzisiejszey poczty przyniesiono jakowes pismo Kapituły Przemyskiej do Waszey Excellencyi, ktore JX. Scholastykowi doręczyłem.

Przyszło także dwie podan, zgadzających się co do treści i formy, jedno od parafian Brodzkich, drugie od parafian tutajszych, do cerkwi SS. Apost. Piotra i Pawła należących, którzy uskarżają się na to, że cerkwi w dnie powszednie zupełnie zamknięte zostają, gdy w łacinskich kościołach codziennie Msza S. się odprawia i żądają, aby i w te dnie przynajmniej jutrznia i nieszpory z supplikacyami odprawiane były, i aby podobnie jak w łacinskim obrządku, codziennie trzy razy na pacierze dzwoniiono. Było by (2) to dobrze, gdyby księza nasi częściej w tygodniu, i nie tylko w ten czas, kiedy otrzymają stipendia, Mszę S. odprawiali, gdyby cerkwie dla pobożnych codziennie choć na krótki czas były otwarte i przynajmniej jakies inne nabozenstwo

było odprawiane, lecz co się tyczy dzwonienia na pacierze, nie byłoby rzeczą poradną teraz ten zwyczaj zaprowadzać, gdyż parafianie, jak to się w Susznie stało, znak na pacierze dany jako czas uważać by mogli, w którym panszczyzniane roboty zaczynane i konczone byz mają.

Przysłany od nominowanego Arcybiskupa Hofr. Peche, zwiędzając dobra, porobił już ugody z terazniejszymi possessorami, którzy mu deklaracye na piśmie dać mieli, że nadal nieco większą kwotę jak dotąd za dzierzawę płacić będą. Widać, że nowy Arcybiskup musi byz dobrym gospodarzem, który przed wszystkim się stara, aby dochody jego były zabezpieczone.

Dziś otrzymałem także reskrypt Gubernialny uwiadamiający, że konsystorzowi o. l. nakazano, aby szkoła trywialna w Zydzaczowie pod zarząd tutejszego konsystorza została zwróconą, co zapewnie tutejszym Kanonikom równie jak i nadzorcy tamże znajdującemu się JX. Kan. Iwanskiemu nie bardzo będzie przyjemnym.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 4. Grudnia 847.

4. 50.¹⁾

W relacyi o X. Wiszniowskim raczyłeś Wasza Excellencya, ile moznosci, oszczędzać konsystorz, i więcey polegać na przytoczonych w reskrypcie gubernialnym nowych obwinieniach, które, gdyby konsystorzowi były poprzedniczo oswiadczone, może by także sprawily odmiane wyrzeczoney decyzyi. Obawiam się tylko, aby Gubernium i innych expedycyi, przy których z konsystorzem się nie zgodzi, tą samą drogą posyłać, i Waszą Excellencyę tak nieprzyjemnymi interessami zatrudniać się nie pomuszało, co częsciey się wydarzyć może, jeżeli zechcą utrzymywać opinie cyrkularną, przeciw ktorey konsystorz się oswiadczy. Tak i teraz własnie odchodzi protokol o JX. Kolankowskim, Dziekanie Perehynskim, ktoremu podług zdania Cyrkułu Belehrungen und Ermahnungen, daß er alle Mißhelligkeiten beseitige, ein seinem Berufe entstreichendes Benehmen gegen seine Pfarrlinge beobachte, und sich die genaue Befolgung der Stollpatentes angelegen seyn lasse, ze strony Konsystorza miały by byz dane, na co z powodu oswiadczenia parafian do protokołu zadyktowanego, ze od swego parocha żadnego nie doswiadczyli pokrzywdzenia, że z niego zupełnie są kontenci i żadnych powodow do skargi nie

1) На горі дописка митрополита: Resp. 7. X-bris 847.

mają, nie mógł się zgodzić, gdyż takowe upomnienia były by rodzajem kary, za przewinienie, które z przedłożonego protokołu wcale nie wypływa.

(2) Może też odnowiona remonstracya Waszey Excellencyi o pomnożeniu członków Kapituły przyspieszy tak porządzoną decyzję, szkoda tylko, że się właśnie teraz do Prezydium dostanie, gdy Gubernator wyjechał na 14 dni do odwiedzenia zachodnich Cyrkulów.

Dobrze by było, gdyby JX. Kolankowski na inną przeniósł się parafiję, gdyż na ten czas można by Dekanat komu innemu powierzyć, na którego by podobne nie zachodziły zażalenia, że za każdą czynność sobie płacić kaze. Podług ustnego przedstawienia Mieszczan Bursztynskich nie mało on się przyczynił do tamecznych zatargów, nakazując skasowanemu starszemu bratowi, aby klucza od karbony nie oddawał, który dopiero przez Dominium musiał mu bydz odebrany.

JE. Prezydent Kronwald zasyla swoy ukłon Waszey Excellencyi. JW. Hofratowi Ettmayer chciałem powinszować imienin, lecz tylko bilet oddać musiałem, nie zastawszy go w domu.

Dołączam nadesłaną prozbę X. Dołzanskiego, parocha Korczyńskiego, o informację, jak sobie z takiemi, którzy z powodu odpustu jubileuszowego, od ślubu wstrzemięzliwości dyspensowani zostali, ma postąpić.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 4. Grudnia 847.

4. 51.

O poleceniu Waszey Excellencyi daném nikt pewnie odmnie się nie dowie, nie musi ono jednak bydz niewiadomem czyniącym forsowne zabiegi, i pobudzi ich do podwojenia usiłowań, by swego dopięli zamiaru.

JX. Sieleckiego, Administratora Dyecezyi Przemyskiej, uwiadomilem ustnie o terminie dla Archydyecezanów do zgłoszenia się do domu prezbyteralnego oznaczonym, oprócz tego doniosłem o tem pisemnie Konsystorzowi Przemyskiemu, na co nastąpiła odpowiedz, że termin jest za krótki, aby można o niem kandydatów uwiadomić, że tylko dwoch się zgłosiło i naylepszy był by termin dla nich 5. Marca, w którym zapewne więcey się zgłosi, a że do Waszey Excellencyi z tą prozbą się udają, więc ich pismo dołączam, a dopiero po otrzymaném zleceniu Waszey Excellencyi im odpowiem. Musiało tam bydz początkowo inne conclusum,

gdyz jednemu kandydatowi, który jest kuzynem JXK. Sozanskiego oswiadczone, aby juz nie przyjeżdzał do Przemysła, lecz prosto do Lwowa się udał w przeznaczonym terminie, co też on uczynił, i na 8. b. m. stawił się. Z resztą lepiej się stało, że nie przyjechali na teraz Przemyscy kandydaci, gdyż naszych dosyć duzo, bo 24 przybyło do domu prezbyteralnego, podług oznaczenia terminu dla Przemyskich, będzie można dla naszych oddzielny, wczesniejszy lub późniejszy termin oznaczyć, gdyż jeszcze dosyć znaczna liczba kandydatów do wyswięcenia pozostaje.

(2) JX. Szmarykowski, Administrator Dekanatu Czortkowskiego, przysłał protokół względem Zarwanicy z X. Borysiekiwiczem, parochem Białoboznicy zrobiony, z którego się okazuje, iż prawdy wyjawic nie chciał zapewnie z obawy, by się nie naraził swemu kollatorowi. Protokół ten razem z poprzedniczymi aktami dołączam. Może by jeszcze można zapytać się Vice Dziekana Rohatynskiego JX. Telichowskiego, ktoremu jako zięciowi byłego parocha Zarwanicy, układy między dziedzicem a jego tesciem zrobione, dobrze wiadome bydz muszą, gdyż podczas ostatniej bytnosci swojej w kancelaryi konsystorskiej miał oswiadczyć, że układ miał bydz zrobiony na lat 10 tak, aby za Cwitolę w pierwszych 5 latach tylko 500 fl., w drugich zaś 5 latach 1000 fl. było wypłacono. Możeby na wezwanie zeznał, ile mu w tym względzie wiadomo i wskazał dalsze do potwierdzenia swoich wniesień dowody.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 12. Grudnia 847.

4. 52.

Reskrypt przydyalny o wezwaniu do składek na spalony w Bukareszcie Konwent Franciszkański, był wprawdzie zaraz na pierwszej sessyi dnia 1. Wrzesnia odczytany, lecz expedycja dopiero dnia 8. Listopada do rewizyi przysłana została, którą razem z innymi dosyć długo zatrzymał JP. Sekretarz Wohlfart, który w tym czasie chorował, a JW. Hr. Cavriani oswiadczył, że podpisywać imprimatur nie do niego, lecz do jego Sekretarza należy. Z tych przyczyn kurrenda dopiero w tym tygodniu rozesłana została, a więc dotąd zadnych składek nie zrobiono. Może tutaj nieco da się zbierać w Seminarium i od zostających w Prezbiterium, między którymi znajdują się niektorzy przy pieniądzech wziętych a conto posagu, bo pomiędzy kanonikami, jak to do-

świadczenie nauczyło, trudno spodziewać się chętnego udziału i znacznego przyczynienia się do tej składki. Jeżeli by się choć jakowaś kwota zebrała, można by przynajmniej coś odesłać tymczasowo do Prezydium z przyrzeczeniem, że nadesłane z Dyecezyi kwoty, później oddane zostaną.

Dla teologów Przemyskich wyznaczę termin, jaki sam Konsystorz Przemyski sobie wybrał.

Szukając datow o JXX. Krynickim, przypomniałem sobie, że on kiedyś był proponowanym na Rektora Seminarium i że Wasza Excellencya pod ten czas (2) rozkazać mi raczyłeś, abym ułożył tabelkę kwalifikacyi, zdawało mi się, że sobie pro privata notitia kopije tej tabelli był zrobił; przeyrzałem moje papiery, lecz znalazłem tylko wynotowane data w tabelli położone, które na dołączoną kartkę przepisałem. Zapewnie przy propozycyi w aktach Waszey Excellencyi znajdujące się, i ta tabella się znajdzie. Kiedy JX. Krynicki został kanonikiem honorowym, nie mogę z pewnością powiedzieć. Znajduję tylko w rzędzie Rektorow Uniwersytetu Lwowskiego w książeczce od Budaka wydawanej, i on był roku 834 Rektorem uniwersytetu. Data te mogłem nikogo nie pytając pozbierać, lecz o X. Gierowskim nie wiem, jakim sposobem mogłbym się z pewnością o podobnych datach dowiedzieć. Był on wyswięconym po ukonczeniu trzeciego roku teologii razem z Czestynskim, parochem Horodenki, więc r. 816. Na doktora teologii tutaj promowowany dopiero gdzieś po 835 r., gdyż w Wiedniu trzy, a tutaj czwarte rigorosum odprawił i podobność od dysputy był uwolnionym, w r. 842 był on Rektorem Uniwersytetu, więc jeżeli by tego potrzeba było, może później jakim sposobem dowiem się.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z najgłębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 17. grudnia 847.

Ч. 53. ¹⁾

Zebrałe składki na spalony klasztor Franciszkanow w Bukarescie razem 23 fl. 53 X. wynoszące z konsygnacyami dołączam. Może znaczniejsza kwota nadejdzie od Przelozonych i Alumnow Seminarium, którą jeżeliby jeszcze był czas, za najpierwszą okazyą odesłać nie omieszkam.

¹⁾ На горі дописка митрополита: Resp. 26. X-bris 847.

List JX. Kanonika Gierowskiego, na wezwanie Waszey Excellencyi odpowiadający, ma się już znajdować u JX. Scholastyka, który go zapewne dołączy.

Podług rozkazu Waszey Excellencyi, popodpisuję wezwania do składek na kościół Portiunkuli, tyżące się kanoników honorowych, i takowe do JX. Kan. Tyszynskiego już podpisane dołączam. Żałuję mocno, że Wasza Excellencya zatrudnić się musi interessami, które konsystorz załatwiać by powinien, a które jednak pomimo częstych upomnień za nadto się spazniają. Przy początku miesiąca przypominam restancye, jakie u każdego się znajdują, dałem każdemu spis numerow, które dotąd lub niereferowane były, lub też niewyrobione zostały. Lecz i takowe konsygnacye nie miały zadnego skutku, a po upływie miesiąca do dawniejszych, nowe jeszcze przybyły restancye.

Dołączam także relacyę Waszey Excellencyi pod № 79 do Prezydium zrobioną.

Co się na świecie dzieje, zupełnie nie wiem, gdyż od dwóch tygodni dla odnawiającej się słabości ani za progiem nie byłem. Jak to trudno utracone odzyskać zdrowie.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 22. Grudnia 841.

Ч. 54. 1)

Jako szczegolny dowod laski, z pokorną wdzięcznością uznaję, iż Wasza Excellencya na wakujące Biskupstwo Przemyskie i mnie proponować, a nawet koncept zrobioney propozycyi do przeczytania udzielić mi raczyłeś, w którym Dobroć Waszey Excellencyi umieściła zalety, równie talenta jak i zasługi moje, moze za nadto przewyszające. Propozycya dnia wczoraszego, została oddaną przez ternion, który jakiś Hiersch, do odbierania expedycji do osoby JE. Gubernatora stylizowanych przeznaczony, podpisał. Koncept Propozycyi, po przeczytaniu dołączam.

Składka na Kościół w Assissi niepomyślny początek miała, więc do mnie konsygnacya przyniesioną była, abym znaczniejszym datkiem, do większych ofiar zachęcił, co też uczyniłem lubo z niewielkim skutkiem, gdyż tylko 16 f. 40 X. zebrano. Podanie kapituły, oraz z konsygnacyą i zebraną kwotą dołączam.

Dziś właśnie przysłał mi JX. Kan. Barwinski, wotum o rozdzielić się mających mszach funduszowych, do przesłania Waszey

1) На горі дописка митрополита: Res, 30. X-bris 847.

Excellencyi pro decisione, jakiby sposob rozdzielania mogł bydz naystosownieyszim. Podług wypisanego votum bylyby wszystkie Msze, między znajdujących się teraz kapłanow rozdzielone, a mozeby i na tych względ mieć potrzeba, którzy kiedys (2) w posiadanie wakujących, dotąd tak licznych beneficjow się dostaną. Zdaje się, że i kooperatorow, możnaby do odprawiania Mszy S. zobowiązać, a obawa pomnozoney pisaniny usunęła by się, gdyby Arkusze nie dla osoby kooperatora, lecz do parafii, przy ktorey kooperatura systemizowana, były wydawane.

JX. Rektor przysłał konsygnacye i zebraną od Przełożonych w Seminarium kwotę 5 fl. którą także dołączam.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 28 go Grudnia 847.

Рис 1848.

У. 55. 1)

Całemu obrządkowi a w szczegolności caley Archidyecezyi, osobliwie w teraznieyszycy stosunkach, bardzo wiele na tem zależy, aby Wasza Excellencya jak naydłużey jeszcze swym błogim zarządem nas zaszczytał, z tąd tez nie moim lecz wszystkich dobrze myślących jest życzeniem, by Wasza Excellencya, przy ustawicznych i mozolnych pracach o swoim zdrowiu także pamiętała, i nie dopuszczać raczył, aby wydzarżające się nieprzyjemności, szkodliwy wpływ wywierały, ktorych, ile mnie się zdaje, przez wszystkie wieki kazdy do rządzenia Dyecezyą powołany doswiadczać musiał, gdyz miał do czynienia z ludzmi, rozlicznym podpadającym błędom, ktorych przy naylepszej chęci i nayusilnieyszem staraniu zupełnie wykorzenić jest rzeczą niepodobną.

JX. Kan. Czestynskiego wezwałem, aby dziś do mnie przyszedł, i sam mu expedycję przyslaną doręczę, z upomnieniem, aby jak nayspieszniey, nakazaną relacyę zrobil.

Podobne, jak do Rzymu skargi, podane były do tuteyszego Gubernium, od parafian do cerkwi S. Piotra nalezących, i od parafian Brodzkich, obydwie te skargi, do względnych parochow dla wyjasnienia posłane jeszcze są w pertraktaeyi.

Dołączam N. 90. o X. Terleckim, na ktorego juz pare razy przedemną zalil się JX. Prowincyał, ze sobie rady z nim dać nie może. Na podanie Prowincyała i wstawienie się Konsystorza,

¹⁾ На горі дописка митрополита: Resp. 2 Januar 848.

zadysonowało Gubernium Fiskusowi, aby wszystkie (2) pertraktacje tyżące się majątku klasztornego nie jak dotąd bezpośrednio Prokuratorowi, lecz przez Prowincyała posyłane były, by tenże zostawał zawsze zawiadomionym, jak interesa stoją i o tem względnych superiorow mógł uwiadomić. Dobrze by było, gdyby się zdecydował, i mógł go usunąć z urzędu Prokuratora * nawet było by moze stosownie, do odleglejszego klasztoru go odesłać, gdyż we Lwowie częsta wydarza się sposobność do roznych i nie bardzo stosownych odwiedzin.

Nr. 88. zostaje u mnie, az do otrzymania relacyi Dziekana Skolskiego.

JW. Arcybiskup Ormiański, który tymi czasy był nieco słaby, a nawet w święta musiał zostawać w domu, przysłał dołączony list do Waszey Excellencyi.

Reskrypt przydyalny, z powodu jakichys projektow do Ordynariatu przyslany, do decyzyi Waszey Excellencyi przedkładam. Stan tutejszych włościan, zdaje się bydz trochu za czarno przedstawiony, gdyż jezeliby wyliczone występki w rzeczy samey były an der Tagesordnung, niepodobna byłoby wyżyć między takim ludem. Względem szkół parafialnych, można będzie na pozniejsze zapytanie przytoczyć i udowodnić, że w kilku ostatnich latach bardzo wiele się zrobiło. Co zas tyczy się kazan, które by jako urzędowe, Xiężom tylko do odczytania, przypisane bydz by miały, zdaje mi się, że na to przystać by nie można, równie jak i na odczytywanie zbioru praw po nabożeństwie w Cerkwi.

Składając moje zyczenie jak nacyzerstwszego zdrowia zostaje z najgłębszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym służą

Jachimowicz.

Lwow 1-go Stycznia 848.

Ч. 56.

Illme ac Reume Domine. ¹⁾

Między innemi expedycyami odebrałem wczora Reskrypt przydyalny, z dnia 27. Grudnia, aby propozycyę na Przemyśl przyspieszyć. Propozycya ta sporządzona pod dniem 24., a do biura przydyalnego dnia 27. Grudnia podług zeznania Hirscha oddana, znać rozeszła się w drodze expedycyi z owym Reskryptem.

¹⁾ На горі дописка еп. Яхимовича: р. 4. Januari 848.

Reskrypt Prezydyalny o stanie moralnym i industrialnym ludy Galicyjskiego przegładną, skoro siły będą po temu, tymczasem dobrze by było sporządzić wykaz książek w ruskim języku dotąd sporządzonych dla użytku w szkołkach parafialnych, tudzież z Nauk Niedzielnych lub Świątecznych, jakimi się zajmują JX. Witwicki i JX. Hankiewicz, i jakie podobno JX. Witoszynski, jeżeli się nie mylę, Dyecezanin Przemyski sporządził. Do tego wykazu należy także wziąć Grammatykę przez Wagilewicza sporządzoną, bo to wszystko będzie dowodem, że duchowienstwo zajmuje się tem, aby lud naszego obrządku czegoś nauczyć i jego stan moralny polepszyć. JX. Scholastyk niech ze swojej strony zrobi ewidencję, co się dotąd ze strony Konsystorza przedsięwzięło, aby naukę szkolną po parafiach zaprowadzić, i co temu częstokroć staje na przeszkodzie.

(2) Zeznania X. Borysiekiewicza kompromittują JX. Maxymowicza, jakoby Kollatorowi do dzierzawy Cwitowej miał obiecywać pierwszeństwo, jeśli mu prezenta będzie dana. — Proszę Illm Reumum relację Urzędu Dziekańskiego Czortkowskiego, którą to z jey Allegatem dołączam, komunikować JX. Maxymowiczowi, co ma na to odpowiedzieć. Proszę oprócz tego zalecić Urzędowi Dziekańskiemu Trembowleickiemu, aby się dokładnie dowiedział i donosił, czy zmarły paroch Zarwanicy Łotocki sam gospodarował folwarkiem Cwitowskim, czy też od czasu objęcia Zarwanicy zawsze i komu w possessyę wypuszczał. JXJX. Jędrzejowski i Maxymowicz przytoczyli w swoich pismach o dezolacyach, zaszłych w Zarwanicy i w Cwitowie. JX-a Janowicza potrzeba i o tem zapytać się, bo on pewnie tę parafię wizytował, a zatem o dezolacyach powinien był zapewnić się. — Nim JX. Telichowski wezwany będzie do zeznania, że były paroch Zarwanicy z kollatorem układ był zawarł, i w pierwszych pięciu latach za 500 fl., a drugich za 1000 fl. Cwitowę w possessyę wypuszczył, chciałbym wiedzieć, (3) kto słyszał, że JX. Telichowski podczas ostatniey swojej bytności w kancelaryi konsystorskiej o tém mówił.

JW. Arcybiskup Stefanowicz nic mi nie donosił o swojej słabości, wyraził tylko, że się stał niedołężnym i że mu czas spuścić się do grobu. — Klasztorowi Słowickiemu i teraz przysłał 10 fl. kolendy.

Rybę i kielbasę proszę przyjąć jako kolendę tuteyszą, życząc zdrowia i Świąt wesółych iestem Illmae ac Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 2. Stycznia 848.

Odsyłając poprzedniczo akta o Bilińskim zapomniałem przytoczyć, że on do protokołu wyraził, jakoby miał od JX. Rektora pozwolenie czytać Hegela i jeszcze jakiegoś tam podobnego filo-

zofa. Ja temu nie chcę wierzyć. Proszę jednak ua to JX. Rektora uważnym zrobić. O Hegelu sami Prusacy teraz twierdzą, jak to niedawno w Gazecie Powszechny czytając [4] można było, że on nauką swoją rzucił ziarno do religijnych nieporozumień i dysput, z ktoremi Rząd Pruski tyle ma teraz do czynienia.

4. 57. 1)

Propozycja na Przemysł dopiero po południu oddaną być mogła do biura prezydyalnego, łatwo więc mogła się rozminąć z Reskryptem, może już przed południem wyekspedowanym.

Zaluję mocno, że Wasza Excellencya pomimo osłabionych sił, zająć się zamysła odpowiedzią na Reskrypt prezydyalny o stanie moralnym i industrialnym ludu Galicyjskiego, może by też było dostatecznym, gdyby Wasza Excellencya, główne punkta tylko wskazać a sporządzenie relacji do decyzji przedłożyć się mającej, konsystorzowi zostawić raczył. Względem książek, w języku ruskim wydanych, już poprzedniczo poleciłem X. Kancelarzowi, by w tutejszej Staupigialnej drukarni, dokładnie się dowiedział, jakie książki były drukowane, jak liczne ich nakłady były, i jaki pokup znalazły. Będzie może nadal potrzebnym, jeżeli w rzeczy samej JE. terazniejszy Gubernator zamysła, i jak się miał dać słyszeć, ich werde es durchsetzen, aby wszystkie dla szkół parafialnych przeznaczone książki, literami polskimi były drukowane. Spis książek, dla szkół przeznaczonych, również i wydanych kazań, później Waszey Excellencyi przysłać nieomieszkać. Kazania JX. Witwickiego, już są drukowane. JX. Hankiewicza już otrzymały imprimatur, lecz dla braku funduszu, jeszcze (2) w mamfskrypcie zostają. Kazań Dyecezanina Przemyskiego JX. Paślawskiego, rodzonego brata zmarłego w Wiedniu Kanonika, wyszło już dwa tomy, w których znajdują się Kazania na wszystkie Niedziele, kazania Świąteczne będą zajmować tom trzeci, który dopiero ma być drukowanym. Upowszechnione są między klerem Kazania Dyecezanina Mukaczowskiego Lutskey, prenumerantów na nowo wydać się mające w Munkaczu Kazania X. Michalits, tylko 16 się zgłosiło, gdyż woła kupować Kazania od tutejszokrajowych księży wydane. Na wezwanie rządowe, książki dla szkół przypisane zostały tłumaczone. JX. Błońskiemu, za tłumaczoney Lesebuch, przyznana została nagroda 200 fl. K. M. w pertraktacji jest podane tłumaczenie Książek, obejmujących naukę rachunków, dla wszystkich klas normalnych, nawet dla czwartey klasy, która dotąd w naszych szkołach jeszcze się nie znajduje. Tłumaczenia historyi biblijney starego i nowego Testamentu, pierwsza edycja zupełnie rozkupioną została a teraz druga i znaczniejsza wychodzi. Usilne starania duchowieństwa

1) На гори дописка митрополита: Resp. 14. Januar 848.

dowodzą tak liczne pertraktacje o zaprowadzenie szkół parafialnych pomimo przeszkód różnych ze strony niechętnie na to pogląających Dominiów, i nie bardzo się o to starających niektórych Urzędów Cyrkularnych.

Mozeby przy terazniejszy sposobności można Rządowi, chcącemu podnieść oświatę i obyczajność ludu galicyjskiego, przedstawić konieczną potrzebę (3) rozdzielenia za nadto obszernych Dycezyi, gdyż i najlepsze przypisy stają się bezskutecznymi, jeżeli ich zachowania dopilnować nie można, co przy terazniejszej rozległości pomimo najlepszej chęci jest rzeczą niepodobną.

Expedycye do JXX. Maxymowicza i Janowicza, wkrótce sporządzone zostaną.

O układach, względem Cwitowy, między byłym parochem Zarwanicy i JP. Ochockim zrobionych opowiadał JX. Vice-Dziekan Telichowski tylko samemu X. Kanclerzowi, niepowinien by się tego wyprzeć, gdyż z jego opowiadania okazywało się, że z tego nie chce robić sekretu.

Składając dzięki za łaskawie przyslaną kołędę, szczerze życząc, by Wasza Excellencya nadchodzące Święta Bożego Narodzenia z taką radością i z takim uczuciem sił czerstwych, jak przed pięćdziesięciu laty i teraz obchodził, i polecając mnie łaskawym względem z naygłębszem uszanowaniem zostaje

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 4. Stycznia 848.

Ч. 58.

Illme ac Reume Domine! ¹⁾

Zebrałem, co mi jeszcze pozostaje sił i sporządziłem odpowiedź na prezydyalny reskrypt o środkach polepszenia moralnego stanu ludu Galicyjskiego. Projekt, aby Musterpredigten były wydane i aby każdego zobowiązać, aby tych punktualnie trzymał się i do ludu ani mniey, ani więcej nie mówił, jest bardzo podobny do tego, co się w Rosyji dzieje. Mowią, i jeśli się nie myślę, wzmiankowano raz w Gazecie powszechney, że tam przepisane są Kazania, albo Homilie i każdemu surowo nakazano, aby tych trzymał się i ze swojego nic do ludu nie mówił. Daży to do tego, aby komu nie zdarzyło się wymówić się z czém naprzeciw panującej tam Religii. — Staralem się wyjaśnić, że u nas Musterpredigten nie były by do rzeczy. Proszę Illm Dnum

¹⁾ На гори замітка еп. Яхимовича: р. 16. Jan. 848.

przeczytać tekst mojej remonstracji, i postarać się o to, aby odezwa do duchowieństwa w Konsystorzu sporządzona bydz mogła. W odezwie tej potrzeba uwiadomić kler, że Prezydium krajowe odebrało doniesienie, jakoby kapłani niestosownie lud nauczali. Tu wypada przytoczyć treść tego, co w Allegacie re-skryptu prezydyalnego czerwonym ołówkiem zakryliłem; i daley dodać, że stosownie do żądania Wysokiego Prezydium w Re-skrypcie dt. etc. wyrażonego konsystorz widzi się być spowodowanym wszystkim Dusz starownikom i każdemu z osobna ważność obowiązku nauczania ludu przypomnąć, i scisle (2) zalecić, aby słowo boże pilnie opowiadali i młodzież starannie katechizować nie przestawali, pamiętając na to, jak scisle kiedyś rachunek z tego Bogu samemu oddać będą musieli. Tu wypadało by przytoczyć np. z Rozd. 3. w 18 Ezechiela Proroka i inne podobne mieysca Pisma S. Sporządziłem sam taką odezwę, ale to by poszło na zwłokę, bo *ДѢЛЪ БОГОУ, А ПЛОТЬ НЕМОЩНА*. Z Reskryptu prezydyalnego wnosić potrzeba, że podobnych projektow nie mało jeszcze będzie, i może przyidzie do takiej konferencyi, na jaką jeszcze z Przemysła do Gubernium wzywany byłem, kiedy zakrawano na to, aby, język ruski z naszych szkolek był wykluczony. Co zmożę, obstawać będę za naszą sprawą, ale ja nie jestem teraz to, co byłem w on czas, przeto chcey Illmus Reumus mieć się na pogotowiu, a JX. Scholastyk niech także zawczasu gotuje się, aby jak przyidzie co do czego o stanie szkolek, o przeszkodach w ich zaprowadzeniu i o srodkach do upowszechnienia onych swoje uwagi mógł przytaczać.

Wykazując w remonstracji książki wydane dotąd dla użytku w szkołkach, i w nauczaniu ludu, trzymałem się tego (3), co mi alias już wiadomem było, i co Illmus Reumus Dnus w swoim liście z dnia 4. Stycznia wyraził. — Pomimo to spis wydanych dotąd książek albo w pertraktakcyi wydania zostających proszę mi kazać przysłać. Jeżeli co w remonstracji pominąłem, nadarzy się pozniey sposobność przytoczenia.

O JX. Slimakowskim na urząd Wice-Rektora przeznaczonym, niema dotąd rezolucyi Gubernialney. Czy nie zasły jakie zawady?

Mrozy trwają już spory czas i dotąd nie folgują. Mowiono mi, że u S. Jura zimno do 25. stopni doszło było. Jeżeli by do następującego wtorku nie sfolgowało, to wypadnie zaniechać święcenia wody w Rynku. We wielkim zaś przypadku potrzeba będzie Ordynaryusza Seminarzyckiego zapytać, albo też i samego Protomedyka, azali Alurni bez niebezpieczeństwa zdrowia, będą się mogli na tem nabożenstwie znajdować. Zostają z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 14. Stycznia 848.

4. 59. ¹⁾

Wasza Excellencya łaskawie mnie przestrzegać raczyłeś, bym w czasie świąt nie exponował się na niebezpieczeństwo z powodu Nabożeństw przy silniejszych nieco mrozach zagrażające, a ja nawzajem, osmielałem się prosić, by Wasza Excellencya raczyłeś pamiętać na swoje zdrowie, i nie nateżać za nadto, już i tak osłabionych sił, do których utrzymania, tak obszerna i w tak krótkim czasie wypracowana, remonstracya do Prezydium, zapewne się przyczynić nie mogła. Remonstracyę dzis do Prezydium odeszłem i postaram się, aby odezwa do Duchowienstwa, wskazanym sposobem sporządzoną została.

Przydzie może do rozprawy, o wprowadzenie liter łacin-skich w druku ruskich książek, gdyż JE. Gubernatorowi podane to, jako szczególny środek do zaprowadzenia oświaty, lecz projekt ten już tyle razy powtarzany, i jeszcze za rządów polskich, wydrukowaniem dwóch książek i napisaniem statutu litewskiego probowany, zapewne i teraz nie przydzie do skutku, gdyż na fałszywey zasadzie gruntuje się, jakoby mowa rńska i polska zupełnie się zgadzały, a trudność wzajemnego zrozumienia pochodziła tylko z rozności liter w druku używanych. Pozbieram gdzieś niektóre uwagi, aby je przytoczyć można, jeżeli jakowa w tym względzie, wypadnie rozprawa.

JX. Slimakowski wkrótce już obeymie urząd Vice Rektora, gdyż decyzya Gubernialna już przyszła do Konsystorza, dekret dla niego już wyrobiony, tylko mu jeszcze nie jest doręczonym.

Mrozy silne są wprawdzie, lecz większego nad 18 stopni, tutaj jeszcze nie było. Gdyby (2) takowy mróz wypadł we Wtorek, publiczne święcenie wody, nie mogło by się odprawić. Zdaje się jednak, że takie zimno, nie długo trwać będzie, a ta jedna w obrządku naszym pozostała solenność, podług życzenia ludu, bez narazenia się na niebezpieczeństwo, przedsięwziętą zostanie.

JEJW. Gubernator już tylko jedną teraz oznaczył etykietalną wizytę, we Czwartek o godzinie 7 w wieczor. Byłem u niego zeszłego czwartku, a po przewitaniu niezwyklei wyrazami bischöfliche Gnaden, zaraz zapytany byłem o zdrowiu Waszey Excellencyi, na co oświadczyłem, że Wasza Excellencya, ciągle cierpiącym jesteś, i gdyby nie to było na przeszkodzie, już dawno dla złożenia swego uszanowania, do Lwowa przyjechać byłbyś nie omieszkał. Na zapytaniu o wieku, odpowiedziałem że Wasza Excellencya 73 lat sobie liczy, na co oświadczył, że to jeszcze wcale nie jest bardzo znaczny wiek, a Feldmarszałek Radecki, mający lat przeszło 80, jeszcze szypko dosiada konia i zwawo jeździ, odpowiedziałem na to, że pewnie to sprawa silniejsza konstytucya i całkiem inny sposób zycia.

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 19. Januarii 848.

Hofraci Etmayer i Eminger kazali oświadczyć swoje uszanowanie Waszey Excellencyi.

JX. Perkowski powrócił z Rzymu, i przywiózł otrzymane i własną ręką papieża podpisane, błogosławieństwo, dla Waszey Excellencyi, dla mnie, dla tutejszey Kapituły naszego obrządku, dla JX. Kan. Gałdeckiego i jeszcze innych. Pokazuje się z tego, że on coś tam plotł o nas. Przywiózł także, dołączoną notatkę, od znajdujących się w Collegium romanum z rąk posłanych uczniów, zapewne od któregoś z przelożonych (3) tego instytutu dyktowaną, względem przysięgi, od nich wymaganey, na co jednak, dopiero po otrzymaney Rządowej odpowiedzi, coś im oświadczyć będzie można.

Dołączam także notę Złoczowskiego Urzędu Cyrkularnego, względem budować się mającego klasztoru Bazyljanow, na którą JXK. Sozanski wygotował zapytanie, które może niepotrzebnem będzie.

JXK. Krynicki, ma szczególne względy u JE. Gubernatora terazniejszego, i do konferencyi tyczących się reformy szkół, wzywany bywa.

Dawniej ani u JKM. Arcy-Xięcia, ani u JE. Prezydenta Krieg, nie można było zobaczyć, którego z Professorow Uniwersytetu, terazniejszy Gubernator, zdaje się chętnie ich widzieć u siebie, jak to ostatnią razą z rozmowy z Professorami Grassl i Tuna, widzieć można było.

Całuję Stopy Waszey Excellencyi i zostaje z najgłębszem uszanowaniem

naynizszym służą

Jachimowicz.

Lwow 15. Stycznia 848.

Ч. 60. ¹⁾

Илме ас Реуме Дне!

Proszę dla swojej tylko wiadomości odczytać, a potem mi zwrócić, zapytanie o kandydatach na Przemyśl, i moją na to odpowiedz. Nim co do czego przyjdzie, może kto więcej jeszcze takich kandydatur nastęrczy.

Jego Excellencya, zdaje się, nie chce wątpić o niepomyślnym stanie zdrowia mojego. Jesliby wzor Radeckiego miał co stanowić, to lepszy by było przytoczyć JW. Arcybiskupa Stefanowicza, który 94 lat sobie już liczy. — Ja ciągle cierpię, każdego rana alteracya nagabuje mię mniej więcej podobna do tey,

¹⁾ На гопі замітка еп. Яхимовича: 20. Январии 848.

ktora dwa razy już mię zmusiła była do Lwowa pospieszać i rady lekarskiej zasiągać. Słuch mam dotąd przygłuszony. Przez okulary nawet często dowidzieć nie mogę. Nogi nie chcą mi służyć. Stanąwszy na Mszę S. ledwie stać mogę, a po schodach iść z wielką mi przychodzi trudnością. — Do tego wszystkiego przyczyniają mi wiele nieprzyjemności i ujmują zdrowia nie mało zawikłania, w jakich komisarz moy gospodarstwo po folwarkach zostawił. Opatrzności tylko Boskiej mam zawdzięczyć, że dotąd przecie jestem jeszcze na świecie i cokolwiek ruszać się zdołam.

(2) Posyłam teraz dwie Komemoracje: o klasztorze zło-czowskim, ktoremu szkoły normalne mają tam być poruczone, i o rozporządzeniu do Duchowieństwa, aby się o rozszerzenie trzeźwosci i miernosci starano. Każ Illmus Reumus pokazać sobie obydwie te Komemor(ac)ye i na ostatny dzień do Expt. dodać.

Zdaje się, że JX. Perkowski, coś dobrego w Rzymie o nas mówił, kiedy Ojciec Święty podpisał mu błogosławieństwo Apostołskie dla nas. — A czy też nie on zawiozł tam skargę, że w Świętego Piotra i u Świętych Pietnic niema nabożenstwa codziennego. Na samym czele tey skargi stało: Laudetur Jesus Christus; a wiadomo jest, czyje to jest godło.

O przysiędze zostających w Collegium de Propaganda, nie odebrałem jeszcze żadney od Rządu rezolucyi, dla tego żadney odpowiedzi dać nie można. W wszelkim zas przypadku (3) gdyby nawet Rząd coś rezolwował, należało by o tym same Collegium czyli Przełożonych jego uwiadomić, nie zaś na notatkę Strumieńskiego odpisywać. — Zostają z wszelką życzliwością Illmae ac Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 19. Stycznia 848.

P. S. Proszę i teraz zadysponować, aby Expedycję do JE. JW. Gubernatora stylizowaną przez turnum Konsystorskie do Biura odniesiono.

Dobrze by było, aby kto peritus przejrzał text expedycyi do Duchowieństwa, czy niema jakich uchybień, bo ja nie zdołam tam wszystkiego dopilnować.

Ч. 61. 1)

Spełniło się doniesienie, JW. Arcybiskupa Ormiańskiego o zabiegach kandydatow na Biskupstwo Przemyskie, znalazł się

1) На горі дописка митрополита: Resp. 26. Januarii 848.

ktos zapewne znaczniejszy, który uwagę JEJW. Gubernatora zwrocil na dwoch Kanonikow Przemyskich, z ktorych pierwszy ma zdolności i zaslugi, drugi zaś tylko dla tego dodanym się bydz zdaje, by robiący przedstawienie, nie zdawal się bydz ujętym. Uczynione o nich zapytanie, jest dowodem, jak wysoce ceni JW. Gubernator zdanie Waszey Excellencyi, a może już poprze stanie na wskazanych mu kandydatach. Zapytanie przyzdyalne, oraz z odpowiedzią Waszey Excellencyi z nacyzulszem podziękowaniem dołączam.

Nie zdaje się, aby JEJW. Gubernator, miał powątpiewać o słabości zdrowia Waszey Excellencyi, gdyż troskliwość jego, z jaką zaraz po zobaczeniu się ze mną, o zdrowiu Waszey Excellencyi się dowiadyuje, jego zyczliwość i prawdziwy udział dowodzi, o czem za pierwszym z nim obaczeniem Wasza Excellencya zapewnie się przekona.

Skarga przedmieszczan tutejszych, chociaż może nie przez JX. Perkowskiego do Rzymu zawieziona, zawsze jednak pod wpływem OO. J. sporządzoną bydz musiała, inaczej nawet na myśl byłoby tym prostym ludziom nie przyiszło, udawać się do Stolicy Apostolskiej.

(2) Stan zdrowia Waszey Excellencyi wymaga wstrzymania się od pracy, a tu ustawiczne zachodzą interessa, które Waszey Excellencyi przedłożyć zmuszonym jestem. I teraz muszę dołączyć relacye JX. Barwinkiego o przeszlorocznych examina ch teologicznych, i dwie expedyce tyżące się XX. Bazylia now, z ktorych jedna zawiera instrukcyę, dla domu korekcyjnego w Krasnopuszczy urządzić się mającego, do potwierdzenia po daną, druga zaś, zupełnego oddalenia z klasztoru niejakiego Bo rysa, pomimo tego, że już dawno professyę złożył, od ktorey by go uwolnić potrzeba, co istniejącym przypisóm sprzeciwi ało by się.

W rewirach Uniowskich musi bydz duzo zwierzyny, gdy Wasza Excellencya, znowu zajaca mi przyslać raczyłeś, za ktorego pokornie dziękuję.

Moze Waszą Excellencyę interesować będzie Szematyzm Rzymski, ktory jako moja własność, Waszey Excellencyi pokornie ofiaruję.

Z ucałowaniem stop Waszey Excellencyi zostaję z naygłębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 22. Stycznia 848.

Ч. 62.¹⁾

Illme ac Reume Domine!

Aby katalogi examinow teologicznych z przeszlego roku nie zalegały u mnie, odsyłam teraz moją relacyę o tym przedmiocie do Gubernium stylizowaną. —

W Instrukcyi dla domu poprawy, w klasztorze Krasnopustenskim, dodałem jeden paragraf o trunkach. Prowincyał opuścił był całkiem, co o tem w Instrukcyi naszego domu poprawy w tey mierze postanowiło się. Potrzeba tey reformowanej Instrukcyi kopię mieć w Aktach konsystorskich, bo może kiedy wątpliwości jakie powstaną.

Propozycyę JX. Prowincyała o Borysie nie można do Gubernium podawać, jak on sądzi. Zrobiłem na to uwagę, którą trzeba mu intymować.

Komunikuję Illmo Reumo Dno korespondencyę sąsiadek tamtejszych. Chciał bym wiedzieć, czy Przełożoney przeszley już tam niema. List ten pisany po francusku, a Dziekońska jako Przełożona podpisała się po polsku, a nie lepiej, że by było wszystko po (2) polsku pisać? — Pisze o jakimś Romanowiczu, który tam posługuje do Mszy, i żąda, aby mu wolno było ich Kommunię przyjmować, pokąd w służbie tey zostawać będzie. Czy nie mógł byś Illmus Reumus Dnus wezwać do siebie przez kogo tego Romanowicza, wybadać go z kąd jest, czy w rzeczy samey do obrządku naszego należy, i czy iego to jest życzeniem komunikować ritu latino? Gdyby przytoczył słuszne powody, że pomimo bliskości mieysca w Archikatedrze komunikować nie może, to można by ustnie, ale nie na piśmie pozwolić, pokąd tam zostawać będzie. A chciałby pozwolenia na piśmie, to sam o to powinien by podać prozbę.

Radbym, aby już przyszło do postanowienia parocha Ad. S. Barbaram, bo Barna nie przestaje zatrudniać mię niepotrzebną korespondencyą. Dotąd jednak nie wiadomo, co się stało z propozycyą, (3) którą jeszcze w Listopadzie p. r. zrobiłem.

Zostaję z wszelką życzliwoscią Illmae Reumae Dnationis Vae-addictissimus

M. Lewicki.

Uniuw 26. Stycznia 848.

P. S. Za Schematyzm Rzymski mocno dziękuję. Wizerunek Oyca S. zdaje się, że powinien by bydz prawdziwy. Jesli mi się nie zdarzy nabyć go w większym formacie, to każę ten wyjąć i w ramki oprawić?

¹⁾ На гори замітка еп. Яхимовича; 27. Jan. 848.

Ч. 63.¹⁾

Rozkazy Waszey Excellencyi, tyczące się przysłanych expedycyi, dokładnie wypełnione zostaną. Dodany do instrukcyi paragraf o używaniu trunków bardzo jest stosowny, osobliwie w terazniejszych czasach, gdy towarzystwa wstrzemięzliwości są zaprowadzone, do których i zakony przykładem swoim zachęcać by powinny.

List Przełożoney sąsiedzkiego konwentu łaskawie mi komunikowany zwracam, i sądzę, że dawniejsza Przełożona i teraz jeszcze tutaj zostaje i tylko może dla jakiejsz przeszkody P. Dziekonska zastąpić ją musiała, gdyż przed nowym Rokiem był u mnie Wikaryusz od S. Maryi Magdaleny X. Wondrzec, który im Mszę S. zwykł odprawiać i jeszcze o dawniejszey Przełożoney jako przytomney mówił. Dokładniejszą wiadomość zasięgnąć postaram się, i o tém równie jak i o Romanowiczu, ktorego do siebie wezwę względem dokładniejszego wyjasnienia jego chęci komunikowania w obrządku łac. Waszey Excellencyi donieść nie omieszkam.

Propozycya na Wiedenską parafię zaległa dłużej w Gubernium, gdyż na prozbę X. Juzyczynskiego zwrócone były jego allegata przed 10. Grudnia r. z. Nr. 84671, a ten Dekret dopiero 31. Grudnia do konsystorza przyszedł. Zdaje się, że pod tą samą datą i propozycye do Wiedenskiego Gubernium odesłano, gdyż odwołując się na podanie (2) pod dniem 19. Listopada do liczby 4980, pod którą propozycya expedyowaną została, polecono konsystorzowi, aby podług rozporządzenia Nadworney Kancellaryi, podobna propozycya na potem bezpośrednio do Wiedenskiego Gubernium odsyłana była. Dobrze by było, gdyby dekret do JX. Litwinowicza teraz przyszedł, gdy po skonczonym właśnie pierwszym kursie mógł by zaraz się oddalić z Czerniowiec.

Dnia wczorayszego dowiadywał się znowu JEJW. Gubernator o zdrowiu Waszey Excellencyi i opisałem mu dokładnie stan zdrowia Waszey Excellencyi, na co oświadczył, że Wasza Excellencya przeciez expedycyami się zatrudnia, na to odpowiedziałem, że Waszey Excellencyi zawsze było staraniem, ile tylko siły wystarczały, swemu obowiązkowi zadosyć uczynić. Mówiłem pozniej, z Jego sekretarzem JW. Konsyliarzem Oetl, który się zalił na nieporządek w Konsystorzu Przemyskim, gdzie przeciez po smierci s. p. Biskupa ci sami kanonicy zostali i rady sobie dać nie umieją, że na uczynione nawet łatwe zapytania odpowiedzi nie można się doczekać. Exkuzowałem podług możności osieroconych nielicznych kanoników, którzy natłokowi zatrudnień wydołać nie mogą, pomimo naylepszey chęci.

¹⁾ На гори дописка митрополита: R. 2. Febr. 848, а на доли: Kurrenda, składka.

JW. Hr. Komorowski Cyprian zasyla swoy uklon Waszey Excellencyi.

Z ucałowaniem stop Waszey Excellencyi, zostaje z naygłębszem uszanowaniem

najniższym sługą

Jachimowicz.

Lwow 28. Stycznia 848.

Ч. 64. 1)

Illme ac Reume Domine!

Na niedziele przyszla przypada pamiatka Grigoria Bogochova, miło mi jest z tego powodu powinszowac Illmae Reumae Dnacioni Vestrae Imienin, i życzyć z serca wszelkich pomyslnosci, nade wszystko zaś stalego zdrowia.

JX. Prowinciał Kossak stara się zapobiedz uszczerbkom, ktore spływaja na klasztory z lada jakiego sprawowania się i urzędowania Prokuratora Terleckiego. Za wstawieniem się Konsystorza zarządono już, aby w sprawach klasztornych nie jak dotąd do Prokuratora, lecz do Prowincyała intymacye były postawione. Żąda on jeszcze podobnego wstawienia się do Gubernium w swojey relacyi świezo przyslaney do mnie. Relacya ta razem z innemi prioramı przyłączona jest do komemoracyi, którą teraz do Protokołu konsystorskiego odsyłam. Może konsystorz potrzebować będzie jeszcze objaśnienia jakiego co do rzeczzonego żądania, więc o to JX. Prowincyała zarekwirować, a potem do Gubernium wstawić się należy.

Ofiary na koscioł Portiunkuli w Assissi nie odeslałem jeszcze (2) do Prezydium w oczekiwaniu, azali co kanonicy honorowi i Przełożeni klasztorow ofiarowac będą. Jeżeli by się zdarzyło mowić z JX. Prowincyałem i jeżeli by uzbierał już cokolwiek, dobrze by było, aby teraz przysłał mi. Może też wpłynęło co ze strony kanonikow honorowych, razem odesłał bym do Prezydium. JX. Kanonik Tyszynski bywa tu często i oświadczył się, że ofiarę swoja do rąk moich odda.

Odezwa do duchowienstwa, aby potrzeby mierności i trzezwosci zalecac nie przestawalo, może już wylitografowana, jeżeli byś Illmus Reumus Dnus nie podpisał tę odezwę, było by nie złe przysłać mnie do podpisu, aby w dyecezyi wiedzieli, że ja jeszcze żyję i czuwam.

Jego Excellencyi JW. Gubernatorowi nayuniżeney dziękuje, że się o mnie dopytuje. Pomimo że lata cięża na mnie, nie leżę

1) На гори дописка еп. Яхимовича: 3. Februarii 848.

przecie w łozku i w godzinach południowych cokolwiek robić mogę. A chociaż życzeniem mojem jest widzieć się osobiscie z Jego Excellencyą, pokąd jednak pora sposobna nie nastąpi, nie jestem w stanie zdążyć do Lwowa, (3) a i tam musiał bym skornieć w zimnych pokojach, kiedy i tu, chociaż pomieszkanie zaciszniejsze, zimno mię wskroź przeymuje.

To, że w Przemyslu nie umieją sobie dać rady, powinno by przekonać, że kandydaci JW. Gubernatorowi od kogoś tam nastreczani nie są tak kwalifikowani, aby który bądź z nim był w stanie zarządzać ogółem Dyecezyi.

Zostają z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-rae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 2. Lutego 848.

P. S. Miasto wiązania proszę przyjąć (ć) dwa kapłony i zaiąca. Jeżeli przedsięwzięciem jest JW. Gubernatora nastawać na to, aby ruskie pisma literami polskimi były drukowane, to może przydzie do podobney rozprawy, jak ow czas, kiedy język ruski chciano ze szkół naszych wykluczyć. — Mnie przychodzi na mysl zapytać się JPana Zubrzyckiego, co on o tem sądzi. Jeżeli Illmus Reumus Dnus uznasz potrzebę, napisał bym do niego.

Ч. 65.¹⁾

Za odebranych tak wiele Dobrodzieystw z rąk Waszey Excellencyi, do których łaskawa pamięć o moich imieninach i nadesłane z wiązaniem zyczenia się łączą, nie mam innego zawdzięczenia sposobu, jak tylko prosić Boga, aby nam Waszą Excellencyę przy czerstwem zdrowiu na długie lata utrzymać, a wszelkie nieprzyjemności, skąd kolwiek pochodzące, łaskawie oddalać raczył.

JX. Prowincyał Kossak zajmuje się szczerze podniesieniem swego zakonu, a jego gorliwe starania zasługują na to, aby jak naylepiey ze strony konsystorza wspierane były. Naywiększy kłopot ma teraz z prokuratorem Terleckim, ktoremu urzędowanie juz dawno powinno by było bydz odjętem, co gdyby poprzedniczy Prowincyał był uczynił, lub zebrana Kapituła nie potwierdziła go była w nadaném mu urzędowaniu, nie wypłynęły by skutki dla pojedynczych klasztorow i dla całego zakonu tak bardzo szkodliwe. Będąc u mnie dnia wczorayszego JX. Prowincyał oswiadczył pod sekretem, ktorego przed Waszą Excellencyą dotrzymywać nie ośmielam się, że X. Terlecki list zastawny u possessora wsi Bukowa za 500 fl. zastawił, który teraz produkując

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 7. Febr. 848.

list zastawny o zwrocenie daney kwoty się zgłosił i tylko na prozbę do 12. Marca czekać obiecał się; ze nie wiadomo co z innymi listami zastawnymi się dzieje, o których rownie jak i o kapitałach i pobieranych procentach nie można się dowiedzieć; ze X. Terlecki nietylko na dłuższy czas z klasztoru wyjeżdża, lecz i tu będąc, o 11. lub 12. godzinie w nocy zwykły przychodzić, co dało powód JX. Prowincyałowi, ze klucze od furty u siebie składać kazał, a gdy przez pare nocy bardzo późno (2) go budzono, by otworzyć dla X. Terleckiego furte oswiadczył, ze nadal nie kaze mu zupełnie otwierać i polecił superiorowi klasztoru, aby pilnie czuwał i przekroczenia reguł zakonnych nie dopuszczał. Teraz zostaje wprowadzić Terlecki w domu, lecz wszystko, co do wyrobienia mu jest polecono, lezy nie tknięte u niego. Oswiadczyłem JX. Prowincyałowi, ze tu nie wypada uwodzić się delikatnością, gdy oczewiste zagroza niebezpieczeństwo, ze potrzeba użyć energicznych środków i jak najszybciej odebrać mu sposobność frymarczenia klasztorneymi pieniędzmi, na co odpowiedział, ze czeka jeszcze na dyspozycję Waszey Excellencyi, a teraz musi wyjechać do Zolkiwi i Krystynopola, dokąd już dnia wczorayszego miał się udać i zapewnie po swoim powrocie moze coś stanowczego przedsięwzie.

Dnia wczorayszego wezwany byłem na obiad do JEJW. Gubernatora i przykro mi było, ze musiałem zająć pierwsze miejsce, potrawy roznoszone były na jednym półmisku, który najprzod mnie, a dopiero na końcu Gubernatorowi podawano. Pytał się mnie, czém Wasza Excellencya na wsi się zatrudnia, odpowiedziałem, ze na zatrudnieniach Waszey Excellencyi nigdy nie zbywa, gdyz interessa Dyecezalne bardzo często do decyzji Waszey Excellencyi posyłane bywają, a oprócz tego wiele innych, które tylko prezydyalnie pertraktowane, zupełnie wyrabiane bywają od Waszey Excellencyi. Oswiadczył on na to, das ist ein sehr langweiliges Leben. Mówił także o tem, dlaczego nie zamieniamy cyrylijski alfabet na łacinski, który od innych narodow jest przyjętym, dowodziłem mu, ze pisownią łacinską nie można dokładnie wyrazić zmiękczonej zgłoski w mowie ruskiej znajdujących się, odpowiedział, ze i w francuzkiej lub angielskiej mowie inaczej się pisze, a inaczej wymawia, potrzeba by tylko roznie w czytaniu oznaczyć, zrobiłem na to uwagę, ze gdyby dano takie przy literach znaki, musiał by uczyć się ich chcący dobrze czytać, co wyrównywało by (3) pracy na nauczanie alfabetu potrzebney dla innych zaś były by te znaki niezrozumiałe, i tak n. p. w Nazwisku nieboszczyka Arcybiskupa stojąca nad e kréska nie pomogła do dobrego wymawiania właściwym sposobem, bo w polskiej mowie zmiękczonego t nie mają, oprócz tego jest w języku ruskim właściwa prozodya, którą jezeli mówiący lub czytający nie zachowuje, nie będzie zrozumianym od słuchającego, ze zmiana liter nie posłużyła by do tego, aby polak ruskie a rusin polskie książki mogli czytać i rozumieć, gdyż wiele właściwych

wyrazów w obydwóch mowach się znajduje, które wzajemnie stają się niezrozumiałe, dowodzi to uznana od obywateli potrzeba mówienia z poddanymi w języku ruskim, jeżeli chcą być zrozumiałymi. Oswiadczył, że i on będąc w Stanisławowskim Cyrkule, nauczył się był po rusku i lepiej mówił jak po polsku, lecz teraz już zapomniał. Wspomniałem mu też o czasopiśmie, które instytut stauropigianski chciałby wydawać w języku ruskim dla oświaty ludu wiejskiego, i nadmienilem o treści, jaka w tymże ma się znajdować. Byłby i on za tym, lecz sądzi, że spoczątku zaledwie się opłaci, potrzeba by, aby ktoś na takowe chciał dać Vorschuß. Program tego czasopisma b. m. dla tego podany, aby X. Kancelarzowi pozwolić zająć się redakcją, dołączam do decyzji Waszey Excellencyi.

Zebraną na koscioł w Assissi kwotę oraz z konsygnacją, tudzież odebrane od Dziekanów Bukowńskiego i Trembowelskiego odpowiedzi względem Zarwanicy i Dekret Gubernialny dla X. Wiszniowskiego dołączam.

Odezwa do Duchowienstwa względem rozszerzania miernosci i wstrzemięzliwości jeszcze nie powrocila z litografii, którą następnie Waszey Excellencyi przedłożyć nie omieszkać.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z wyrażeniem naygłębszego uszanowania zostaję

Waszey Excellencyi

naynizszym służą

Jachimowicz.

Lwow 4. Lutego 848.

Ч. 66. ¹⁾

Illme ac Reume Dne!

Intymat Gubernialny o X. Wiszniowskim zwracam do konsystorza z komemoracją, aby Dekret rekolekcyi dla niego był sporządzony. Od kilku dni czuję jakieś osłabienie sił, które mi utrudnia umysłowe roboty. Nie ufam sobie, czy w tej komemoracyi nie zażydzie jaka niedokładność, dla tego proszę Illm. Reumum, abyś z reskrytem Rządowym pokombinował i uzupełniwszy, coby potrzebnym okazało się, Dekret rekolekcyi ekspedywał.

Jak gdyby w tutejszej Dyecezyi nie było dosyć Warcnołów, dostarczać nam ma jeszcze Przemyska Dyecezya. Posyłam także z komemoracją do Protokołu Konsystorskiego Reskrypt Prezy-

¹⁾ На горі дописка еп. Яхимовича: praes. 8. Febr. 848.

dyalny o Kulczyckim i Minczakiewiczzu. Woli Cesarskiej sprzeciwić się nie można, proszę więc postanowić in Consistorii (!), gdzieby ich ulokować należało. Podobni znajdują (się) u nas, może ich do Dyecezyi Przemyskiej relegować rozkazą.

(2) Oprócz gramatykalnych trudności zachodzą jeszcze polityczne względy, aby zaniechać projektu liter polskich w pismach ruskich, wyrażę ja się o tem dokładniej, jeśli do rozprawy tej przyjdzie.

Miałby Kanclerz konsystorski przyjmować na siebie funkcję Redaktora Pszchoły halickiej, to wolał by się zająć wyrabianiem konsystorskich interesów, których tyle jest w restancyach. Zamysł tej pszchoły jest godziwy, ale już S. Paweł pisał: Omnia mihi liceat, sed non omnia expediunt.

JX. Prowincyał Kossak załił się już przedemną, że odkąd sam w sprawy prokuratorskie wchodzić zaczął, X. Terlecki uchyla się od roboty, on zaś sam wszystkiemu wydołać nie może. Od przypadku, gdyby zdolnego do tej funkcji Bazylianie między sobą nie mieli, radziłbym im, aby którego z adwokatów obsta- (3) -lowali. Kosztowało by to, ale nie przychodziło by do takich uszczerbków, jakie się po Terleckim pokażą pewnie.

Zostaję z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 7. Lutego 848.

Ч. 67.¹⁾

Dla skompromitowanych Dyecezanów Przemyskich znajdują się jeszcze miejsca w tuteyszej Dyecezyi daleko łatwiej, jak gdyby naszych do Przemyskiej już i tak przepelnionej Dyecezyi odesłano, bydz może, iż Przemyski konsystorz, wstawiając się za niemi, już swoje oswiadczył życzenie, aby w odleglejszych stronach tuteyszej Dyecezyi byli umieszczeni.

Czyli względem uzywania liter polskich w przeznaczonych do druku książkach ruskich jakowa pertraktacya nastąpi, nie można jeszcze z pewnością przewidywać, i dlatego zdaje mi się, iż wezwanie JP. Zubrzyckiego, o którym Wasza Excellencya w poprzedniczym liscie nadmienić raczył, było by za wczesném, a rozszerzona o tem wiadomość mogła by posłużyć do sądenia, że zamiarom jeszcze nie oswiadczonej opierać się staramy, co w terazniejszych okolicznosciach mogło by stać się szkodliwém, gdyż jak opowiadał JX. Kanonik Zmigrodzki, ze JEJW. Guberna-

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 19. Febr. 848.

tor przed nim o duchowienstwie tuteyszem tak się wyrażał, że aż przykro było słuchać, i miał dodać, ich werde von der Geistlichkeit gehetzt wie ein Hirsch, aber ich werde doch meine Absichten durchsetzen. Co do tego było powodem, jest mi niewiadomo, przynajmniej ze strony naszego duchowienstwa nie zdaje się, aby jakowe przykrosci były wyrządzone, gdyż podobnym sposobem był by się i przedemną użalał, do czego miał sposobność, gdy już po tém dwa razy u niego byłem, a może dopiero dzisiaj coś podobnego usłyszę.

O wydawaniu czasopisma ruskiego starają się usilnie sekretarz Gub. Chominski, fiskalny adjunkt Więkowski, konsyliarz Magistratualny Kiereczynski, właściciel cukierni (2) Towarnicki i inni; jakiś ksiądz z Przemyskiej Dyecezyi miał na ten cel przeznaczyć już 25 R bez wszelkiego wynagrodzenia i wielu swieckich i księży miało już przyobieczać przysposabianie roznych materyi, w tym czasopiśmie umieścić się mających, idzie tylko o redaktora, w którym by duchowna i swiecka Władza zaufanie mieć mogła. Zyczyli by sobie redaktorem mieć Księdza dla tego, aby uniknąć uchybien w religijnym lub moralnym względzie. Nie chcieli przyjąć mego przedstawienia, że X. Kanclerz tym się zatrudniać nie może, i prosili o odniesienie się do Waszey Excellencyi, co też uczyniłem.

Przeszłego wtorku był JEJW. Gubernator z konsyliarzem Cavriani w czasie obiadu w Seminarium, zwiedził muzea, kancelaryę, dormitarze, kuchnie, spizarnie i refektarz i miało mu się nie podobać, że wszędzie zastał brudną posadzkę, powiedział, że co 14 dni powinno by się o jey wymycie postarać, w Muzeach mówił z Alumnamy o przedmiotach, których się uczą, pytał się jednego z pastoralistow, który hebraiki i orientalnych dialektow się uczył, czyli teraz co z tego jeszcze umie, a gdy odpowiedział, że nie mając w uzywaniu to, co się był nauczył, już zapomniał, oswiadczył, że szkoda tego czasu, który tak niepotrzebnym przedmiotom poświęcił. W bibliotece, widząc tylko dawne dzieła, powiedział, że to wszystko tylko spalić by potrzeba, alumnom trzeba by dać Schillera, Göthe, Voltaira, a uważnymi ich zrobić na to, co zlego w nich się znajduje, w refektarzu znalazł niesmaczne potrawy, słowem znalazł wiele do ganienia i odchodząc powiedział, że tylko corka traktyerki mu się podobała, bo sama traktyerka jest fak brudną, że ją tylko obcęgami wzięść by można.

Podług rozkazu Waszey Excellencyi dałem Romanowiczowi zastępującemu u sąsiadek (3) zakrystyana ustne pozwolenie przyjmowania S. Komunii podług obrządku łacinskiego na tak długo, jak w ich służbie zostawać będzie, wkładając na niego obowiązek powrocenia do swego obrządku, jak się z tamtąd oddali. Dowiedziałem się od niego, że panna Starsza już od pare miesięcy wyjechała do Wiednia i jey miejsce P. Dziekońska zastępuje aż do powrotu, który w tych dniach jest oczekiwany.

JW. Prezydent Kraus, u którego przeszley Niedzieli byłem, zasyła swoje uszanowanie, tudzież i kons. Maszek.

Całuję Stopy Waszey Excellencyi, zostając z naygłębszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

najniższym służą

Jachimowicz.

Lwów 10. Lutego 848.

У. 68. ¹⁾

Illme ac Reume Domine!

Powszechnie jest w klerze mniemanie, że Synod Archidiecezalny odprawiać się będzie i JJXX. Dziekani spodziewają się wezwania. Cieszyło by mię mocno, gdybym zdołał odpowiedzieć temu oczekiwaniu. Kler synodalnie zebrany dowiedział by się dokładnie, jak z pisemnych obwieszczeń, co się robiło, aby fundusz wsparcia wdów i sierot kapłanskich wzmożł się do tego stopnia, na jakim jest teraz, miał by także sposobność rozpatrzenia się, czyli i w jakiej mierze to, co w poprzedniczych synodalnych naradzań się przedmiotem było, do skutku przyszło. — Będę ja, ile siły moje wystarczą, zajmować się praeliminarzami Synodalnemi, ale potrzeba, aby i w Konsystorzu zawczasu robiono potrzebne przygotowania.

Zachodzi fortis suspicio, że prezentę na Zarwanicę poprzedziły układy kompetenta z kollatorem. Przedmiot ten potrzeba będzie pertraktować w konsystorzu. Nim jednak zażadam zdania konsystorskiego, proszę Illm Reumum Dnum zrobić Constitutum z JX. Kanclerzem, aby zeznał, kiedy to, gdzie i co JX. Telichowski rozpcwiał mu o podobnych układach przeszłego Zarwanickiego parocha co do odstąpienia w possessyę Cwitowey. Skoro otrzymam zeznania te, wezwę JX. Telichowskiego. Sprawę tę bez wiedzy Rządu nie można będzie decydować.

(2) Czy też JX. Slimakowski objął urząd Wice Rektora, i czy zajmuje się ciągle konsystorskiemi interesami? Ja bym myślał, użyć go do Referatu Wizyt dziekanskich. Dziekani obowiązani są o wizytach swoich corocznie podawać relacye do Ordynariatu princypalnie w tym celu, aby się o stanie rzeczy w całej Archidiecezyi zapewnić można. Ale takiej ewidencyi dotąd nigdy otrzymać nie mogłem. JX. Slimakowski potrafił by ją sporządzić, i pomógł by mi do sporządzenia relacyi, którą każdy Ordynariat

¹⁾ На гори дописка еп. Яхимовича: $\frac{30}{31}$ Febr. 848.

ze swoich wizyt a jeśli sam nie wizytuje, z wizyt dziekanskich Suae Majestati immediate podawać ma.

Po wyrazach: Ich werde von der Geistlichkeit gehetzt etc. nie można sobie nic dobrego obiecywać. Aby nasze Duchowieństwo do tego dało jaki powód, nie sądził bym ja także. Nie sądzę też, aby życzeniem Rządu było Alumnom poddawać do czytania Schillera, Goethe, Voltaira, bo to by łatwo wywołać mogło u nas także Deutsch Katholiken. Göthe wyrażał się, jak niedawno czytałem in den Monatblättern zur Ergänzung etc., że podług jego przekonania, eine Idee (3) und die Kunst, są Bogiem.

Na Redaktora pszczoły ruskiey niech by sobie uprosili JX. Professora Gierowskiego. Ogrom interessow dyecezalnych nie dozwala, aby kto bądź z Członkow Konsystorza mógł się tem zajmować. Kanclerz ma dużo roboty około samych rachunkow cancellaryi. Wiadomo jest, do jakiego przyszło nieładu w rachunkach z lat poprzedniczych, osobliwie po nieboszczyku JX. Barusiewicz. Do finalney decyzyi podobno jeszcze nie przyszło. Wystawiać kanclerza odtąd jeszcze na podobne uchybienia, które łatwo by zaysć mogły, gdyby się redakcją miał zajmować, było by wystawiać się na niebezpieczeństwo bonifikacyi defektow, które w kasie konsystorskiej wykryć by się mogły.

Proszę JW. Prezydentowi Kraus podziękować odemnie, że pamięta o mnie, równie i JW. Konsyliarzowi Maszek.

Pod napisem: Von der k. k. Genie-Districts-Directur etc. przysłał mi JX. Scholastyk ieszcze na początku terazniejszego miesiąca expedycję zapieczętowaną, w ktorey znalazłem prośbę o przyjęcie do naszego kleru jakiegoś Filozofa, który się podpisał (4) Doctor et docens. Musi on mieć swojego agenta przy rzeczoney Dyrekcyi, który się może dowiadywać będzie, czy jest jaka rezolucya, a może i sam Kompetent na ostatek zjawi się. Proszę więc w takim razie oznaymić Agentowi jego, albo jemu samemu, że do prosby jego przychylić się nie można. Trudno jest wierzyć temu, że jego Przodkowie w Dalmacyi byli graeco-catholici, bo tam takich katolikow nie było. Piszze on, że chrzczo-ny jest in ritu latino i był już klerykiem Ordinis Praedicatorum, niech by więc w tymże obrzędku szukał przyjęcia do stanu duchownego. Exhibit jego do przeczytania załączam tu. Zdaje się, że on doswiadczyl jakichis awantur.

Zostaję z wszelką zyczliwością Illmae Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 19. Lutego 848.

Ч. 69.¹⁾

Z wielorakich względów było by to rzeczą porządaną, aby Synod dyecezalny mógł się odprawić, na którym by interessa dyecezalne w związku i łatwiej załatwione bydz by mogły, jak to częsciowo i pisemnie stać się może. Niech Bóg pokrzepia siły Waszey Excellencyi, aby to tak zbawienne dzieło do skutku przyść mogło, a wszelkie przygotowania, jakie tylko Wasza Excellencya za potrzebne uzna, jak naydokładniey w konsystorze uczynione zostaną.

Względem podeyrzenia, że przy udzieleniu prezenty na Zarwanicę układy między kollatorem i kompetentem zayść mogły i że juz dawniey takowe bywały, zrobiłem konstytut z JX. Kancelrzem, wzywając go. aby sumiennie zeznał, co o podobnych układach opowiadał JX. Vice Dziekan Telichowski, który Waszey Excellencyi do dalszego uzytku dołączam.

JEJW. Gubernator wydał z powodu ostatnich odwiedzin w Seminarium dołączone dwa Reskrypta pod jedną datą, które razem z odpowiedzią na nich daną Waszey Excellencyi z prozbą o dalszą informacye przedłożyć osmielać się, gdyz jak widać, bardzo się chcą zajmować reformowaniem Seminarium, a przy pospiechu, jakim to czynią, obawiać się potrzeba, aby coś gorszego jeszcze nie wypadło. Chociaż na otrzymane reskrypta wkrótce wygotowana była odpowiedz, lecz gdy nie była jeszcze przepisana we srodę, to jest 16. b. m., juz przysłany został dla zaurgowania JW. kons. Cavriani, który razem oswiadczył, że ma ułożyć punkta dla statutow Seminarii, i chciałby kiedys przyść (2) na sessyę konsystorską, aby je przeczytać, czyli konsystorz się zgodzi na to. Oswiadczyłem mu, że toby się na nic nie przydało, gdyz interes tak wielkiej wagi, jak jest urządzenie calego Seminarium musi bydz do decyzji Waszey Excellencyi przedłożonym. Chciał by on muzea tak urządzić, aby przy kazdym mieszkal prefekt, z którego stancyi drzwi do muzeum wychodzące, kazdego czasu mogły by otwarte bydz, a w szczegolności w czasie studyow otwarte by wciąż zostawały, dla lepszego dozoru chciał by jeszcze dwoch prefektow dodać, lecz razem zyczył by sobie, aby na ten urząd swiatli i doswiadczeni kapłani wybieranymi byli, zrobiłem mu uwagę, że wybor prefektow jest bardzo ograniczony, gdyż prawie wszyscy księza są zonaci, których na podobne posady nie można powołać, i że trudności zachodziły względem kapellanow woyskowych, na których z Dyecezyi Przemyskiej musiano wziąć kandydatow.

JX. Slimakowski dotąd jeszcze nie objął urzędu Vice Rektora, dopiero w pierwszych dniach następującego miesiąca ma się do Seminarium sprowadzić. Spodziewam się, że jeżeli mu

¹⁾ На горі доиска митрополита: Resp. 24. Febr. 848.

tylko zdrowie posłuży, zajmie się chętnie interessami konsystorskiemi, do których nie pospolitą zdolność posiada.

JP. Zubrzycki, proszony od członków Instytutu stauropiagnego, by redakcyę czasopisma ruskiego przyjął, nie wymawiał się wprawdzie od tego, lecz i stanowczo nie przyjął, gdyż przy samey dnia wczorayszego odbytey sessyi Instytutu. względem roznych mniemań o celu i sposobie wydawania, do zgody przyiść nie mogło.

JP. Doctor i Docens mogli by sobie zostać przy I. ob. lub udać się do Munkaczowskiej Dyecezyi, gdyż pomimo obszernych wiadomości i wydawanych dzieł, ani tuteyszego, (3) a jak z jego prozby się okazuje, nawet łacinskiego języka nie umie, inaczej nie popełnił by tyle gramatykalnych błędów, a oprócz tego musiał by jeszcze na nowo studia teologiczne zaczynać, z których dwa lata może już przed kilkoma laty i to w prywatnym zakonu Dominikanskiego zakładzie ukonczył. Jezeli on lub iego agent się zgłosi, otrzyma ustną rezolucyę, ktorey napisanie dla braku stęplu nie można by wydać.

Tu wciąż panuje niepokoy i demonstracye patryotyczne, z których jedna w teatrze z powodu przedstawienia Barbary Radziwiłowney, druga przy zaslubieniu Hr. Karnickiego z Hrabianką Czacką, bardzo były jawne. Chciano, aby w czasie ślubu obywatele w kontuszach wystąpili, pod którą kondycyą Komitet paryski miał dać dyspense do obchodzenia wesela w terazniejszym czasie załoby. Lecz gdy przytomni we frakach się pokazali, wołano publicznie niech zyją kontusze, fraki na haki! w powozach powybijano okna, a jak Hofr. Pöcher dnia wczorayszego powiadał, że pannie młodey zerwano bukiet przypięty na piersiach, pana młodego i rozne inne damy klóto dużymi igłami, na odchodzących rzucano błotem, sniegiem i t. d. Policya w to zamieszanie zupełnie się nie wdawała. Takie zamieszanie zapewne nieprzyjemném było JW. Arcybiskupowi ormianskiemu, który ten nieszczęśny ślub w swojej kaplicy dawał. Jakowąs demonstracyę zapewne chciano zrobić w tych dniach, gdyż JW. Gubernator dnia 18. b. m. przysyłał do mnie Prezydyalnego koncepistę Mauthnera, aby tuteyszych księży przestrzegł, by w tych dniach załobnego nabożeństwa za poległych rewolucyonistow nie odprawiali. Mowią między sobą, że czekają, aby tylko wybuchnęła wojna we Włoszech, a na ten czas będzie (4) musiało bydz zmniejszone woysko w kraju, i dobra będzie sposobność ruszenia się i w Galicyi, w którey i teraz wielu emisaryuszow ma bydz rozprószonych.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaję

Waszey Excellencyi

naynizszym służy.

Jachimowicz.

Lwow 21. Lutego 848.

Ч. 70. 1)

Illme ac Reume Domine!

Odpowiedzi na Reskrypta Prezydyalne o rzeczach Seminaryjskich są stosowne. Ja przy mojem terazniejszém lichém zdrowiu musiałbym się nie mało mozolić, chcąc podobnie i tak rychło odpowiedzieć. Niech Bog raczy pokrzepiać siły Illmae Reumae Dnationis V-rae do podobnego odtąd zawodu, bo na tém się nie skonczy. Moje siły opuszczają mię wprawdzie coraz bardziej, proszę jednak na to nie zważać, i ilekolwiek potrzeba zaydzie, do mnie się referować.

JW. Gubernator zażądał odemnie informacji o jakimś zbiegłym Xiędzu D. Korbut zwanym. W naszym Schematyzmie znajdują się imiona, o jakich przedtem nie slychać było n.p. Batóg, Torba, Redka etc., ale Korbuta żadnego nawet w tego-rocznym Schematyzmie Przemyskim niema. Załączam tu niezapieczętowaną odpowiedź; proszę ją przeczytać i jesliby w istocie nie było u nas żadnego Korbuta, kazać w kancelaryi zapieczętować i do biura prezydyalnego odnieść, w przeciwnym zaś razie, jak się rzecz ma, informować mię, bo może bydz, że w ciągu zeszłego roku Korbut jaki w naszey dyecezyi zjawił się. Doctor docens znowu się zgłosił, i załączył dwa szteplowane allegata. Prośby jego niesztęplowane nie można brać do (2) protokółu, ale trzeba mu dać rezolucyę, bo nie przestanie naprzykrzać się. W tym celu załączam kommemoracyę, aby mu in forma Rubri odpowiedziano, że przyjęcie jego do kleru tuteyszego-mieysca mieć nie może. Odpowiedź tę na szteplowanym papierze niech JX. Kanclerz konsystorski zwykłym sposobem podpisze i supplikantowi pocztą na jego koszt do Wiednia poszle, aby mu tam na Leopoldstadt pod N. 495. oddana była. Do tey odpowiedzi przyłączyć należy allegata, ktore do pierwszego swojego pisma i do drugiego załączył, i aby mu oddane były, upomina się. Drugie jego pismo załączam także. Sztepel rezolucyi JX. Kanclerzowi z mojej strony będzie bonifikowany.

O demonstracyach patryotycznych we Lwowie rozchodzą się wieści, a jak zazwyczaj z dodatkami, ktore nie obiecują nic dobrego. Zdaje się, że pełno jest takich, ktorzy usiłują lud na prowincyi przerabiać na swoją stronę. Z tąd to podobno pochodzi, że gdzie niegdzie chłopci zuchwale się stawiają komisarzom cyrkularnym. — Niech Bog uchowa, aby co we Włoszech nie wybuchło, (3) bo w rzeczy samey i tu nie obeszło by się bez zamieszania.

Naystosowniey będzie, jeżeli WJP. Zubrzycki przyjmie redakcyą czasopisma ruskiego. On jest biegłym w ruszczyźnie, zna położenie ludu Galicyjskiego, i ma wiadomości o gospodarstwie,

1) На гори дописка еп. Яхимовича: 25. Febr. 848.

o stosunkach handlowych, przemysłowych i t. d. i najlepiej po-
trafi urządzeniem owego czasopisma zajmować się. Kanclerz
konsystorski, równie reszta konsystorskich członków, mają dosyć
zatrudnienia około interesów dyecezalnych, seminarzyckich, tych,
które się tyczą Instytutu wdow i sierot kapłańskich etc.

Wspomniane wyżej Reskrypta prezydyalne i odpowiedzi
oddaję. Może tymczasem jeszcze jaki Reskrypt wypadł, proszę
więc uwiadomić mię przez terazniejszą okazyę. — A gdyby się
co potem ważnego przydarzyło, to wypadło by donieść mi przez
woznego, wszakże dlatego dwóch konnych przy konsystorzu
znajdują się.

Niech Naywyższy ocala i ustala zdrowie Illmi Reumi Dni,
życzę tego z serca, i zostaję Illmae Rumae Dnationis V-ae ad-
dictissimus

M. Lewicki.

Uniow 24. Febr. 848.

Ч. 71.¹⁾

Łaska to tylko Waszey Excellencyi mogła z takim pobłaza-
niem; osądzić odpowiedzi na Reskrypta Prezydyalne i pominąć
uchybień, które się tak łatwo wcisnęły w korespondencyę, nagle
wymuszoną, od ktorey dotąd prace Waszey Excellencyi mnie
zasłaniały. Może jeszcze więcej i ważniejszych rozkazów nastąpi,
do których ułatwienia zmuszonym będę odnosić się do Waszey
Excellencyi, cobym daleko częściej uczynił, gdybym się nie oba-
wiał stać się przyczyną nadwreżenia tak drogiego zdrowia Wa-
szey Excellencyi, i Gdyby Wasza Excellencya, na podobne od-
niesienia, tylko główne punkta wskazać, a zas wyrobienie exp-
dycyi mnie zostawić raczył. Na ten czas, chętnie bym posłał
woznego, który teraz przybywszy, jak na exekucyi siedząc, przy-
nagła do spieszney, często mozolney pracy, co pewnie do utrzy-
mania zdrowia, wcale się nie przyczynia. Na projekta, w odpo-
wiedzi wyrażone, zgadzać się zdaje JW. Gubernator, przynaj-
mniej względem sprawienia komod i zmiany bielizny, chce on jeszcze
dla lepszego porządku wprowadzić, aby Alumni po dormitarzach
nie własnego nie mieli, lecz tylko używali odzienia i bielizny
funduszowej, co jednak z niejakiemi niedogodnościami byłoby
połączonem.

(2) Oswiadczył także, iż wkrótce odwiedzić chce Konwikt
XX. Jezuitow, i będzie examinowac ich elewów. Będzie on mu-
siał dobrze przygotować, jezeli nie zechce dać się omamić po-
zornem wykształceniem, i ocenić postępy w języku łacinskim,

¹⁾ На горі дописка митрополита: Resp. 29. Febr. 848.

w którym, iak sam powiadał, nie jest biegłym. Moze to z tego powodu i Hr. Cavriani oswiadczył zyczenie, aby statuta Seminarii, które teraz podług terazniejszych potrzeb przerobione, i Rządowi przedłożone bydz mają, nie w łacińskim, lecz w niemieckim języku były ułożone. Jedna dla Seminarium bardzo korzystna reforma, przydzie moze w tym roku do skutku, to jest dostarczenie materyałów na odzież i bieliznę Alumnow, przed wakacyami, gdyz na naleganie Gubernatora, preliminaria juz aprobowane przyiszły, a liwerantom ma bydz wyznaczony termin do odstawienia z końcem Maja, więc mozna się spodziewać, ze dla Alumnow zostających w Seminanium, przynajmniej suknie, w czasie wakacyow wygotowane zostaną. Dotąd, rzeczy funduszowe na rok, lub dwa lata wydawane były Alumnom i stawały się po upływie przeznaczonego czasu, ich własnością. Teraz chce P. Cavriani proponować, aby uzywane rzeczy do skarbu zwrócone były, skoro na ich miejsce, nowe wydane zostaną. Zwrócenie takowe nie wiele korzyści przyniesie dla skarbu, a będzie szkodliwym dla Alumnow, którzy teraz przeszloroczną rewerendę w zimie pod płaszczem nosić, lub w domu przyodziewać zwykli, aby nową na lato, gdy bez płaszczow chodzą, zakonserwować mogli, jezeli zas w jedney (3) z początku roku, z niebardzo trwałego sukna otrzymaney rewerendzie, będą musieli wciąż chodzić, w lecie prawie wszyscy, z rozmaitemi latami występować będą.

Relację Waszey Excellencyi, o jakimś zbiegłym Xiędzu D. Korbut, odesłałem do Prezydium, gdyż takowy między klerem tutejszey Dyecezyi wcale się nie znajduje.

Doctor docens otrzyma na swe podanie rezolucye wraz z nadesłanymi allegatami, którą przyspieszyć potrzeba, by na nowo Waszą Excellencyę nie molestował.

Kończą się już długie zapusty, w których teroryzm dla jakieys żaloby nie pozwalal zwykłych zabaw w domach obywatelskich, gdyby to z tymi wszystko się skonczyło i nie powstały nowe patryotow demonstracye z powodu co raz groźniejszych zaburzeń we Włoszech. Rozsiano tu pogłoskę, ze na wiosnę woyska rossyiskie mają obsadzić Galicyę, do czego dla ustawnicznych niepokojoy, łatwo by przyisć mogło.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostają

nayniższym sługą

G. Jachimowicz.

Lwow 27. Lutego 848.

Illme ac Reume Domine! ¹⁾

Zdolność do wyrabiania urzędowych pism opuszcza mię wprawdzie coraz więcej i dla tego mam wdzięczność Illmae Reumae Dnacioni Vestrae za oświadczoną gotowość wyrabiania expedycyi w wazniejszych przedmiotach, byle w przypadkach odnoszenia się do mnie wyraziłem główne punkta, które w takich razach należałoby w expedycjach przyłączać; z mojej jednak strony życzeniem jest, abys Illmus Reumus Dnus odnosząc się do mnie, jak co waznego zaydzie, swojego zdania udzielał mi, to ułatwiać mi będzie robotę, która mi zawsze z mową przychodzi, bo i pamięć mię częstokroć zawodzi i czytać przez okulary nawet z trudnością tylko mogę. Prawa także ręka odmawia mi posługi, muszę co moment pióro składać, bo nieraz przy pisaniu samo wypada mi z palców.

Zaprowadzona w Wiedniu Akademya Umiejętności ma w zamiarze zająć się dziejami ludu ruskiego w Galicyi. Komunikuję Illmo Reumo Reskrypt przydyalny w tym przedmiocie do mnie wydany. Uwiadamiam o tem kapitułę i Prowincyała Bazyljanow i czekać będę ich odpowiedzi, nim moją odpowiedź do Prezydum sporządzę. Pismo s. p. JX. Barona (2) Neustern, które sporządził we Wiedniu, zdaje mi się, że do zrzodeł dziejow naszych należyć by mogło. W archiwum kapitulnym znajdując się także: Xięga dosyć spora, ile mi się zdaje od JX. Brodowicza z Dyecezyi Łuckiey, s. p. JX. Baronowi Neustern przysłana o wypadkach, jakich duchowieństwo ruskie tam w czasie krajowych rozruchow doswiadczało, tudzież Dyaryusze spisywane przez Biskupa Przemyskiego Ryllo i przez Chełmskiego Biskupa Ważyńskiego. Manuskrypt Brodowicza czytałem sam a o Dyaryuszach słyshałem tylko od s. p. Metropolity Angellowicza, który był zdania, że Ważyński wazne a Ryllo mniej wazne rzeczy zapisywał. Możeby więc i to było zrodłem dziejow ruskich, ale kto się zaimie odczytywaniem i wyrabianiem, o które idzie podług Prezydialnego Reskryptu? — Z tych, co należą do kapituły i w konsystorzu zasiadają, nie może żaden tem zająć się, bo interesa kapitulne i dyecezalne jeszcze bardziej by oporem szły.

Day Boze, aby zamierzone reformy w Seminarium do skutku przysły. O czem jednak wątpić można, bo to bez nowych wydatkow nie da się uskutecznić. i skonczą się projekta na tem, że fundusz religii nie wystarcza. Wszakże ten wzgląd na fundusz religii jest przyczyną, że Seminarium w Przemyslu dotąd nie mogło bydz urządzonym, chociaż uznano, że tego jest konieczna

¹⁾ На горі дописка еп. Яхимовича: р. 29. Фебруаріі 848.

potrzeba. — JW. Hrabia Cavriani chciałby dwóch jeszcze prefektów systemizować i tak urządzić, aby tuż przy Muzeach mieszkać; więc i Muzea i ubikacye Prefektów reformować by potrzeba. Dawniej były muzea wewnątrz Seminarium, pociągało to za sobą niedogodności, zostały więc urządzone w officynach, gdzie przedtem kollegia teologiczne bywały. I tu nie obeszło się bez niedogodności. Przeniosłszy muzea do Seminarium powroczą dawniejsze trudności. Życzyć by także w rzeczy samey, aby kuchnia gdzie indziej była urządzona. Ale te wszystkie urządzenia nie mogą się obejść bez znacznych wydatków, na które wyższa Instancya zaledwie pozwolić zechce.

Paroch Denysowa Jozef Strumienski doznał paraliżu, i żąda, aby Jan Hankiewicz, zięć jego po wyswięceniu mógł bydz do tuteyszej Dyecezyi przyjętym, bo z niego obiecywałby sobie pomocy. Prosbę jego odsyłam do Protokołu, aby na niego wzgląd miano. Prosbę tę proszę kazać zaciągnąć do Protokołu.

To co się w krajach Włoskich a nawet i niemieckich wydarza, (4) jest nader zatrważającym, że Rosyianie Galicyę zając w pierwszym przypadku mogą, i tu gadają, również jak niejedne inne wieści rozchodzą się, rozsiewane oczywiście od tych, ktorym obecny stan rzeczy nie jest dogodnym. Zostają z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationi Vae addictissimus

M. Lewicki.

Uniuw 29. Lutego 848.

Ч. 73.¹⁾

Wasza Excellencya raczy mi wierzyć, ze moim nayszczerzem zyczeniem jest, ułatwiać ile możności pracy, ktore od Waszej Excellencyi odwrócić nie mogę. Będę więc korzystać z danego mi pozwolenia, i przy daney sposobności wyrazę myśl moją, o przedmiocie, do decyzyi przedlozonym, chociaż takowa może często tylko tyle okazać, iz interes tym sposobem traktowanym bydz nie może.

Zaprowadzona Akademia Umiejętności, zamierza wydać na zrodłach opartą Historję kraju, ktora nasze stosunki lepiej jak dotąd wyjasnić by mogła, jezeli by mężom około niej pracującym obfite materyały dostarczone zostały.

Znajdują się zapewnie i u nas niektore dokumenta, nieznane publiczności, juz to dla tego, ze ich wazność w historycznym względzie, nie poznana lub za mało ceniona bywa, albo dla tego, ze z obawy narazenia się obywatelom, tuteysza cenzura, ogłoszenie takowych dokumentow, nie była by pozwolila. Mężowie w Reskrypcie prezydyalnym wskazani, nie będą mieli

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 9. Mar. 848.

powodu do podobnej obawy i przedstawia w rzeczywistym świetle wypadki, z których się okazały trwające przez wieki przesławania rusinów. Zdaje mi się, że teraz najwięcej o to chodzi, by wskazać, gdzie i iakowe do historii służące dokumenta się znajdują, o czym zawiadomiona Akademia, podług zachodzącej potrzeby, zarządziła by przysyłania takowych w kopiach, lub też w oryginałach, po uczynionym użytku zwrócić się mających. Potrzeba by jednak spis dokumentów podług pewnych zasad uporządkować, i choć wkrótce wskazać, do których zdarzeń takowe się odnoszą. (2) Ktokolwiek tém by się chciał zająć, musiałby posiadać wiadomości historii krajowej, i mieć dosyć czasu wolnego, by z uwagą przeglądał, często nieczytelne, lub nadwreżone rękopisma a do takiego zatrudnienia zaledwie by można kogoś z kapitulnych zobowiązać. Najlepiej by było, gdyby się tem zająć chciał JMP. Zubrzycki, który słyszałem miał już podać do cenzury zebranych dotąd 150 dokumentów, by takowe jako Codex diplomaticus wydrukowane zostały. Może by też i X. Kapellan Waszcy Excellencyi do tego był zdolnym, gdyby więcej czasu mu zbywało, co by mogło może nastąpić, gdyby został spowiednikiem archikatedralnym, na które miejsce teraz konkurs jest wypisany, a na kapellana mogłby może przeznaczonym bydz terazniejszy prefekt zakrystyi X. Chominski. Może by też któremu z JXX. Professorów podobało się zająć tym przedmiotem.

Względem przeniesienia Muzeów i kuchni w Seminarium tutejszym, miała bydz dnia wczorajszego komissya, o ktorej rezultacie jeszcze mi nie doniesiono.

Lepsze materyały na odzież Alumnow, są w projekcie, ma się sprawiać corocznie 50 płaszczów, dla każdego 3 par szkarpytek, spodnie zimowe, z daleko drozszej jak teraz materyi wélnianey, na kształt Kazimirku robioney, spodnie letne, których dotychczas nie dawano. Płotno ma dostarczać nie liwerant, lecz Cyrkuł Jasielski. Sukno ma bydz dekartowane, multan stępowany i t. d. co nowe i bardzo znaczne wydatki za sobą pociągnie, które projektowanem urządzeniem zabudowania (3) o wiele się pomnożą, a jak oświadczył JP. Inzynier, więcej jak 9 tysiecy kosztować będą.

Przemyska kapituła, przysłała tutaj do wyswięcenia 27. alumnow, nie wiem gdzie ich umieszczą, gdy tam wielu Xięzy się znajduje, którzy tymczasem u swoich, lub zony rodziców przesiadywać muszą. Między przysłanymi znajduje się i Hankiewicz, o którego JX. Strumienski Waszą Excellencyę prosił. Podawał już tenże Hankiewicz o przyjęcie do tutejszey Dyecezyi, ale dla tego, że Rektorat o niem niepomyślną zrobił relacyę, przyjętym nie został. Zrobiono to, by dac poznać alumnom, że ich sprawowanie w Seminarium i nadal także wpływ mieć może, lecz w czasie sessyi już postanowionó, by Hankiewiczza przyjąć, jezeli się zgłosi i uznawszy swe uchybienia o przebaczenie onych

prosić będzie, co mu też radziłem, ale on inną drogą poyść wołał, i spowodował swego teścia, by się za nim wstawił.

Nominowany Arcybiskup, ma się konsekwować w Pradze 25. b. m. a dopiero 7 maja ma objąć tutejszą Archidiecezję.

Komunikowany mi Reskrypt prezydyalny dołączam, a JX. Scholastyk, ma dołączyć drugi Reskrypt, tyżący się towarzystwa wstrzeźliwości, o ktorego postępie Prezydium nowej relacy żąda. Jezeli by Wasza Excellencya z tego powodu odezwę do duchowieństwa uczynić raczył, prosiłbym o to, by Wasza Excellencya przy expediatur cały podpis umieścić raczył, gdyż poprzedniczą, tylko jedną literą podpisaną kurrendę, nie chciano dopuścić do druku, i żądano, bym ją poprzedniczo zawidy-mował.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 3. Marca 848.

Ч. 74.¹⁾

Illme ac Reume Domine!

Reskrypt prezydyalny, o postępie miernosci w napojach za-ciągnąłem pro notitia do mojego protokołu, i zostawiłem sobie jego kopię, oryginał zaś ośsyłam, aby był wzięty do Protokołu Konsystorskiego. Niech względny Referent sporządzi Intymat do Dziekanow, ktorым zalecić potrzeba, aby kaplanow o wyrazach JW. Gubernatora uwiadomili, i jezeli by gdzie używano wytkniętych w Reskrypcie nieprzyzwoitych sposobow, aby temu zapo-biegali, a po 4. miesiącach o dalszym postępie mierności, aby konsystorzowi donieśli. Ekspedycye te zechcesz Illmus Reumus Dnus podpisać. Ja nie jestem teraz w stanie sporządzić odezwę w tym przedmiocie, bo nie tylko cierpię ból w prawey ręce, i z trudnością przychodzi mi pisać, ale nadto jeszcze, ogromny katar teraz już trzeci raz tey zimy opanował mię, i do roboty niezdolnym mię zrobił.

X. Pietruszewicz ma w zamiarze pisać historję narodu ru-skiego od pierwszych początkow, aż do zajęcia Rusi czerwoney przez Kazimierza W. Zbiera on od dawna potrzebne do tego data. Nie dał jednak dotąd żadnego dowodu, na ktorymby pole-gać można, ze coś takiego jest w stanie sporządzić, co by Wie-denskiey Akademii przedłożenom bydz mogło. — Jezeli życzyć

¹⁾ На гори дописка еп. Яхимовича: р. 9. Martii 848.

sobie będzie umieszczenia przy Archykatedrze, nie (2) będę nic mieć przeciw temu. O czem jednak wątpię, bo on dopraszał się bydz umieszczonym przy mnie, aby o wikt, opał, światło i t. p. nie troszczył się i dla tego zyczył sobie, bydz odwołanym z Perehinska. — Gdyby na ostatek przychodziło do tego, aby do Archika(te)dry był wzięty, wypadało by rozważyć, czy dobrze będzie przeznaczac mu stallum Penitencyusza, mając na uwadze, że Penintencyariusz powinien by bydz doświadczonym, a on niedawno kaplanem został i nie miał sposobności do nabycia potrzebnego doświadczenia. O. X. Chominskim mowiono mi, że Oyciec jego i Stryj będący teraz sekretarzem gubernialnym postanowili prosić, aby był posłany do Instytutu Augustyanow, i tam rigorosa odprawiał. Po nim więc spodziewać się trudno, aby był u mnie kapelanem. W przypadku odejścia X. Pietruszewicza, kogoś innego szukać trzeba będzie.

Prosbę X. Strumienskigo za Hankiewiczem nie w tym celu oddałem do konsystorza, aby ten na tę prosbę zaraz był przyjętym. Hankiewicz powinien sam o przyjęcie prosić, kwalifikacyę swoję allegatami udowodnić i zadosyć uczynić temu, czego po nim konsystorz wymaga. Jeżeli by więc nie chciał uchybić swoich wyznać i o przebaczenie prosić, X. Strumienski jemu będzie musiał (3) przypisać, że go nie otrzyma do pomocy.

Zamierzone reformy w Seminarium muszą pociągnąć za sobą znaczne wydatki; jak co do czego przyjdzie, może więcej nad 9 tysięcy potrzeba będzie. Bardzo zaś wątpić wypada, aby Nadworne Instancye pozwoliły na to, zwłaszcza, że w terazniejszych czasach Rząd tyle innych nadzwyczajnych ma wydatkow.

O starożytnych zródłach do dziejow narodu ruskiego, żądałem informacyi od kapituły Archikatedralney i od Prowincwała Bazyljanow. Jeszcze nie odebrałem nic, a tym czazem może JW. Gubernator na przyspieszenie nastawać zechce, bo już w pierwszym Reskrypcie żądał eine thunlichst beschleunigte Eröffnung. JP. Zubrzycki nayszdolniejszym byłby do tey roboty, bo też dał już tego dowody. — Może JW. Gubernator wie już o nim, i może ja w odpowiedzi mojej nastęrczać go będę.

Illmus Reumus Dnus przy mozolney pracy około przedmiotow konsystorskich, nie będziesz mógł scisłego postu zachować, z mojej więc Duszy udzielam Dyspenzy, a razem obliguję Illm. Reumum Dnum, abys resztę w konsystorzu pracujących, skoro który żadać będzie, imieniem moiem dyspenzował.

Rząd niższo-austryacki nadał parafie S. Barbary JX. Litwinowiczowi. Reskrypt o tem razem z allegatami odsyłam do Protokolu Konsystorskiego, może o te allegata kompetenci upominać się będą. Tego Reskryptu kopię wziąłem do Aktow moich pro notitia. Dobrze by było, aby JX. Litwinowicz przed Wielkanocą zdążył do Wiednia i objął urząd parocha. On pewnie zgłosi się do mnie, wybrawszy się z Czerniowiec, i ja sporządzę mu tu

Instrument Instytucji. Proszę w tym celu kazać wyszukać w Aktach i przysłać mi formę Instytucji wydawanej przeszłym parochom.

JX. Telichowski był tu dnia wczorajszego. Odczytawszy zeznania JX. Kanclerza i sam swoje dopisał. Komunikuję to erga restitutionem. Wypadnie teraz percypować JX. Mandyczewskiego. O tem pozniej myśli moją wyrażę. Tym czasem życzyłbym sobie, aby wyjęte były i mnie przysłane Normalia rządowe, zabraniające podobnego sposobu dobijania się o beneficja.

Posłaniec terazniejszy bierze ztąd nieco pstrągów Perehinskich, z których proszę przyjąć dwie pary na jaki dzień postny.

Zostaję z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 9. Mar. 848.

Ч. 75. 1)

Wasza Excellencya uprzedzić raczyłeś moją prośbę, udzielając łaskawie dla mnie i dla pracujących w konsystorzu dyspensę od postu, za którą w imieniu wszystkich, którzy z tey łaski korzystać będą, pokorne dzięki składam.

Wezwanie o wstrzemięźliwości i niestosownych do jej rozszerzenia od niektórych kapłanów używanych środkach, zostanie wkrótce z tąd wyexpedyowane, na które po czterech miesiącach zaledwie coś nowego będzie można się spodziewać od Dziekanów, wypadnie może jednak ta korzyść, że kler pozna chęć Rządu, aby ile możności, wstrzemięźliwość rozszerzoną została.

JX. Pietruszewicz mając zamiar napisania historyi, nie może nigdzie mieć tak dogodnego umieszczenia, jak u Waszey Excellencyi, gdzie niczem się nie turbując, prawie cały swoy czas może poświęcić na wyszukanie i porównanie stosownych do swego zamiaru wypadków, mając jeszcze do tego tak liczne zasilki z biblioteki Waszey Excellencyi. Na spowiednika byłby on jeszcze za młody, a możeby i sam Lwów przyczyniał się do przeszkod w jego pracy. JX. Chominski, w czasie studyow teologicznych podobno nie myślał o rigorozach, gdyż nie zdawał examina z dyalektow orientalnych, a do tego zdaje mi się, że otrzymał drugą klasę, z jakiejś części Studii biblii V. F. Mogłby on wprawdzie posłanym bydz do Instytutu wiedeńskiego, lecz tam musiałby dopiero chodzić na prelekcję z orientalnych języków.

1) На гори дописка митрополита: Resp. 14. Mar. 848.

(2) JEJW. Gubernator zdaje się szczerze zajmować polepszeniem naszego Seminarium, co i z dołączonej odpowiedzi na uczynione projekta, zdaje się okazywać, byleby tylko znacznie pomnożone koszta nie były na przeszkodzie.

Na wezwanie Waszey Excellencyi, względem źródeł starożytnych tutaj znajdujących się, JX. Proboszcz Barwiński, miał już oddać relację tutejszej kapituły. Od JX. Prowincyała XX. Bazyljanow, nic jeszcze dotychczas nie nadeyszło. JMP. Zubrzyckiego zna już osobiscie JW. Gubernator, i niedawno był on razem z innymi członkami Instytutu Stauropigianskiego, wezwany, których animował JW. Gubernator, aby dla nacyi ruskiej byli czynnymi, obiecując swoje wsparcie, jednak z dodatkiem, allein die Trägheit werde ich nicht unterstützen. Nastaje konieczność na to, aby czasopismo w języku ruskim było wydawane.

Dopisana odpowiedź JX. Telichowskiego, na wniesienia o udzielonej prezencie jego teściowi na parafiję Zarwanica, potwierdza podejrzenie, że i teraz podobne układy zająć mogły. Wynalezione normaty o nieprawnych dobijaniach się o parafiję, dołączam, tudzież formularz wydanego instrumentu instytutcyi na parafiję S. Barbary w Wiedniu.

Dwa exhibit, do N. 803 i 865., zawierające żądania, aby w cerkwiach parafialnych, i w dniu powszednie nabozenstwa odprawiane były. osmielam się przedłożyć Waszey Excellencyi do dalszej decyzji, i sądzę, że możeby nie od rzeczy było, z tego powodu upomnąć duchowieństwo, aby częściej i nie tylko w święta lub niedzieli, albo gdy (3) ktoś o odprawienie Mszy S. prosi, lecz ile możności, co dzień, chociaż nie Mszę S., przynajmniej inne jakie nabozenstwo w cerkwiach odprawiali, lub takowe dla pobożnych parafian w pewnym czasie otwierać kazali, polecając diakowi, by pod ten czas, jutrznie lub nieszpory odczytał.

Dołączam też reskrypt Gubernialny, pozwalający robić użytek z wydanego rozporządzenia papieżkiego o zaprowadzeniu i utrzymaniu karności klasztorney, które do tych czas jeszcze nie przyszło. Reskrypt Prezydyalny i list JW. Arcybiskupa Ormianskiego onegdaj otrzymany dołączam.

Z powodu zaburzen we Włoszech i nowej rewolucyi Francuzkiej, rozne niepokojące wieści tutaj się rozchodzą, i wywierają znaczny wpływ na kurs pieniężny. gdy już wczoray był dukat po 5 f. 12 k. M. K., w kassie wexlowej taki natłok, że aż policyę musiano postawić, a ze szparkassy, bardzo wielka część zwrocenia wkładek żąda, co natychmiast, oczywiście nie może bydz skutecznionym i pomnaza nieufność. JW Hofr. Pöcher powiadał, że jego służący, za sprawunkiem posłany, był w czterech sklepach, lecz nie dostać niemógł, za danego mu banknota zadano srebrney monety. Tenże opowiadał, że komitet polski, przeniósł swoją siedzibę z Wersalu do Paryza, aby mógł zostawać

w nieprzerwanym związku z zaprowadzonym tamże rządem republikanskim, i że już dla dania pomocy rewolucyonistom reformowaną została w Paryżu legia polska, którą okoliczność i gazeta powszechna potwierdza. Od niejakiego czasu już (4) nie donoszą gazety o wypadkach w krolestwie lombardzko Weneckim, znaczna i ustawicznie pomnazająca się siła wojskowa tam się znajduje, powiadał mi jednak będący u JW. Gubernatora we czwartek, regimentowy Doktor JP. Brum, że mają wiadomości, jakoby zmuszonym miał zostać Feldmarszałek Radecki do ustąpienia z Medyolanu. Chociaz zamieszania te w odległych zachodzą krajach, jednak wpływ ich na tutejsze umysły, jest aż nadto widocznym,

Składając za przysłane pstrągi pokorne dzięki Waszey Excelencji zostaje z naygłębszem uszanowaniem .

Excellentissimi Illustrissimi ac Reumi Dni

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 11. Marca 848.

4. 76.

Illme ac Reume Dne!

Słabość katarowa nie opuściła mię dotąd, a tak mię opnowała, że ani do czytania, ani do pisania sił nie mam.

Referaty N. 803 i 865, o skargach, ze u SS. Pietnic i u S. Piotra we Lwowie i w Brodach rzadko dzienne nabożeństwo odprawia się, pozniey przegładnę i moze obydwu zwrocę do konsystorza, bo Referent pod N. 803. jakies niby votum pod napisem conclusum dodał, a Numer 865 simpliciter bez żadnego votum i conclusum zostawił.

Przyłączam tu prośbę Gromady z Żyrawki, która życzyła by sobie miec parochem X. Merunowicza, umieszczonego dotąd w T Wdowa po X. Maxymowiczu miała się ze wszystkim wyprowadzić do Podzanowa, z tey strony nie było by żadney zawady do postanowienia parocha w Żyrawce. Czy jednak X Merunowicz jest już kwalifikowanym do propozycyi, to z aktow konsystorskich pokaże się.

JX. Dolnicki, Dziekan Uniowski wstawia się w swoim Exhibicie, który także przyłączam, aby X. Zielski umieszczonym mógł bydz jako adm. w Kutkorzu. Wdowa po X dzu Stefanowiczu, miała także pożegnać się z tym swiatem, a ówdowiała corkę po X. Wiszniowskim przyrzeka X Zielski utrzymywać daley w Bezbrodach. Jeżeli (2) więc inga jaka nie chodzą przeszkoda, byłbym zdania, aby X. Zielskiemu poruczona była Administracya. Pocięszyło by to JX. Dolnickiego, którego wypada menażować, bo on

zajmuje się Prokuraturą klasztoru Słowickiego. X. Scisłowski od dawna już życzy sobie innego umieszczenia. W tych dniach odjechał do Strzelisk odebrawszy wiadomość, że oyciec na śmiertelnym łożku. W przypadku śmierci, zapewne zechce dla utrzymania sierot objąć parafię, a do Słowity nim się kto nadarzy, wypadnie, aby JX. Prokurator częścicy dojeżdżał i nadglądał, bo Zakonnice same nie dadzą sobie rady.

Ciesz się mi to, że Illmus Reumus Dnus, JW. Gubernatorowi o rzeczach Seminarzyckich należyte przedłożenie zrobiłeś i zadowolone jego zyskałeś. Reskrypt przezydyalny przeczytawszy, oddaję.

Czyżże pozniej będę mógł więcej co pisać. Tymczasem proszę oświadczyć JX. Scholastykowi, że Pakiet jego dnia 11. Marca ze wszystkimi allegatami odebrałem. Zostaję z wszelką życzliwością Illmae ac Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 14. Marca 848.

(3) P. S. Encyklika Oyca Świętego o przywroceniu karności zakonney po klasztorach nie doszła tu jeszcze. Tymczasem zostawiłem w moich aktach kopię Intymatu Gubernialnego, a oryginał oddaję.

Expedycyę do JX. Prowincyała Bazylianow niech mu z kancelaryi odeszłą.

Ч. 77.¹⁾

Illme ac Reumé Domine!

Nie odzyskałem ja dotąd zdrowie, i dla tego nie byłem w stanie zająć się Referatami, ktore mi poprzedniczo przysłane są. Nawet leży jeszcze doniesienie kapitulne o Archiwie i Bibliotece Archikatedralney, rownie y o tem, że JPanu Zubrzyckiemu można by polecić przeyrzenie, azali tam są jakie źródła do dziejów narodu ruskiego. Piszę ja do niego, czy można się spodziewać, aby się zajął tą pracą, i skoro affirmative odpowie mi, doniesę o tem JEJW. Gubernatorowi. Marzec dla mnie jest bardzo niepomyślny; czyżże w następującym miesiącu nie będę tak męczonym cierpieniem mojem.

Ze Lwowa rozchodzą się wieści zatrważające o podobnych demonstracyach, jakie w prowincyach włoskich zachodzić zwykły. Może to są wieści, nie mające zasady; proszę mię jednak uwia-

¹⁾ На горі Доппска еп. Яхимовича : р. 22. Mart.

domic. co się dzieje. Jestem z wszelką życzliwością Illmi ac Reumi Dni addictissimus

M. Lewicki.

w Uniowie 21. Marca 848.

7. 78.

Excellentissime Illustrissime ac Reverendissime Domine!

Zatrważające wypadki, których skutku przewidzieć nie można zmuszają mnie donieść do Waszey Excellencyi z prośbą o wydanie rozkazu względem postępowania, które ma zachować Konsystorz, by nie nadweryżyć sumienia, i nie zkompromitować interesu Rządu i obrządku.

Skreslić musze tu nayprzod po krotce wypadek, który się w seminarium wydarzył, o którym JX. Rektor dnia wczorayszego miał przysłać relacyę, lecz dotąd nie przysłał, mogę więc tylko nieco z opowiadania powzięte tu przytoczyć. Przeszley niedzieli około godziny przyszło kilku świeckich do seminarium, wzywając alumnow, by szli do Akademii podpisywać jakąś prozbę do Prezydium o wyjednanie koncesyi, która już o szostey godzinie podaną być miała. W czasie, gdy im to przedstawiano, iż na to Rektorat pozwolić nie może, wszedło przemocą do Seminarium mnostwo ludzi z różnych klas, jako to Jurystow, Alumnow ła. ob., mieszczanow, służących, zydow, kobiet, żołnierzy i t. d., którzy zajęli seminarzycki dziedziniec. reszta zaś zastąpiło całą szeroką ulicę. — Zaczęli nalegać, by wypuszczono alumnow, dzwonić na ich zgromadzenie się, a jakiś Dobrzański wysadzony na przewroconą beczkę z wody, wzywał Alumnow do połączenia się z patryotami przedstawiając krzywdy, jakie ponoszą obywatele, obiecując równość, wolność i t. d. JX. Rektor, nie mogąc nalegającym inaczej się oprzeć, oświadczył, iż tak nadzwyczajne wypuszczenie alumnow nie jest w jego mocy, i dla tego musi się poprzedniczo do mnie udać i posłać po fiakra. Zdaje się, że chciano cokolwiek zaczekać, lecz gdy już przyszedł fiakier, do którego wsiadłszy JX. Rektor już nieco był odjechał, krzyknęli w hurmie, iż ucieka, łapajcie zawołano, a pospieszywszy zatrzymano nie bardzo spieszącego fiakra i zawrocono przed Seminarium, gdzie jeszcze wsiadło do powozu pare przewodniczących patryotow, i tak odwieziono do Akademii JX. Rektora. a część alumnow, częścią przymuszonych, częścią dobrowolnie się tam udała. O tym wypadku donosił mi JX. Wice Rektor Ilnicki i zaraz kazałem założyć konie, chcąc się udać do JW. Gubernatora i oświadczyć mu, co w Seminarium zaszło. Wychodząc, spotkałem JX. Rektora, któremu udało się wynieść się nieznacznie z Akademii, więc razem pojechaliśmy do JW. Gubernatora i opowiedzieliśmy, co się

stało, na co oświadczył, że on wie o tém, i że ten adres ma mu być przyniesionym o godz. 6., że to dobrze, iż alumni poszli go podpisać, lecz nie potrzeba ich było zostawić bez nadzoru, na co oświadczyłem, jeżeli tego potrzeba, to ja nazad odwiozę JX. Rektora do Akademii, polecił mi, bym to zrobił, że tam Profesorowie także będą, a Direktor Wydziału filozoficznego JP. Stroński ma tam mieć poleczone przestrzeganie porządku. Na zapytanie JX. Rektora, czyli i on ma to podanie podpisać, odpowiedział allerdings. Że tu idzie o utrzymanie porządku i uchylenie wypaść mogących excessow, dodając: aufhalten können wir nicht mehr, es handelt sich nur darum, daß wir die Leitung behalten, wie das endigen wird, weiß Gott, ich weiß es nicht, morgen werden sie vielleicht wissen, ob ich es wissen werde, kann ich nicht sagen, was bin ich schuld daran, daß ich Gouverneur bin. Po tak zasmucającym oświadczeniu odwiozłem JX. Rektora do Akademii, który tam przedłożony mu adres podpisał. Przejeżdżając około Zorza widziałem cały plac Ferdynanda, zajęty ludźmi różnego gatunku, którzy do podpisywania podobnego adresu u krawca Kulczyckiego przedłożonego cisnęli się. Po godzinie 6. oddano JW. Gubernatorowi podanie, zawierające 11 różnych punktów, z których dwa zaraz miał pozwolić i wydał rozkaz do wypuszczenia więźniów stanu, którzy częścią już w Niedziele, częścią w Poniedziałek więzienia opuścili. Okrzyk wszędzie się objął radosnych wiwatów, w wieczor illuminacya wszędzie, a najprzód pałac Gubernatora, dom gubernialny, a wszędzie w mieście i po przedmieściach domy zostały oświetlone, więc i my musieliśmy oświecić cokolwiek, by nie dać powodu rozjątrzenia, którego unikać radził sam JW. Gubernator. Dnia wczorayszego ogłoszono patent, iż Naj. Cesarz zezwolił nadanie konstytucyi w swoich krajach, była więc powtórna i daleko rzęsiszta illuminacya, do której już przynajmniej jakiś sprawiedliwy był powód. Gdyby się na tem kończyło, że tylko zbroja studentom, rzemieśnikom, mieszczanom, a nawet żydom rozdana posłużyć ma do utrzymania porządku i bezpieczeństwa, było by to zapewne bardzo pomysłnem. Lecz wiadomości krążą, iż patryoci inne mają zamiary i chcieli by wkrótce obwołać rzeczpospolitę, a w tym celu zapewne nalegać będą, by wszyscy się z niemi połączyli, będzie na ten czas położenie nasze bardzo trudnem. Co się mnie tyczy, gotow jestem na wszystko, i dnia wczorayszego napisałem już testament, gdyż przyniewierzyć się Rządowi na żaden sposób nie myślę. Wasza Excellencya łaskawie rozkazać raczy, by żaden z kousystorskich nie odważał się bez wiedzy i pozwolenia Waszey Excellencyi jakichkolwiek czynić podpisów, lub wysyłać do Duchowieństwa odezwy, których może się domagać będą.

Tutejszy burmistrz Festenburg oprócz odezwy Mieszczan, drugą od siebie podał do Prezydium z zapewnieniem swojej wierności, co tak oburzyło mieszczan, że JW. Gubernator na jego

miejsce Hr. Gołuchowskiego postanowił, a jemu do Czerniowiec wyjechać nakazał, co też dnia wczorayszego uczynił.

Jak smutne wypadki zaszły we Wiedniu i jakie za sobą pociągnęły skutki, Wasza Excellencya z gazet, które JX. Scholastyk zapewne dołączy, wyczyta.

Podanie JX. Dziekana Dolnickiego oddałem do kancelaryi, a że Wasza Excellencya w poprzedniczym liście nadmienić raczyłeś, by nadać zięciowi jego x. Zielskiemu administracyę Kutkorza, jeżeli nie zachodzi jaka przeszkoda, ośmielam się przedstawić, że właśnie teraz na praktyce znajduje się syn nieboszczyka Stefanowicza, na którego scheda w zasiewach i znajdującym się jeszcze nie wymłóconym zbożu spadła, i który dla swojej siostry może być łatwiej, jak obcy mógł dać utrzymanie. Dlatego ekspedycyę tę do dalszego Rozkazu Waszey Excellencyi wstrzymałem.

Dołączam tu także nadesłaną notę konsystorza Przemyskiego z zapytaniem, jak na Reskrypt Prezydyałny względem Musterpredigten odpowiedzieć mają. Może Wasza Excellencya komunikować im rozkaże całe lub treść podania od Waszey Excellencyi przedłożonego.

Właśnie co odebrałem relacyę JX. Rektora, po którą dziś umyślnego posłać musiałem i takową dołączam. Może Wasza Excellencya jakową dyspozycyę do Seminarium dać rozkaże, a dzisiaj jeszcze polecę JX. Rektorowi, aby tak nieprzyzwoite przypinanie kokard alumnom nie pozwalał.

Wasza Excellencya łaskawie przyjąć raczy zapewnienie najgłębszego uszanowania, z którym zawsze zostaję

Excellentissimi Illustrissimi ac Reumi Domini

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 21. Marca 848.

Ч. 79.¹⁾

Illme ac Reume Domine!

Potrzeba by mieć zdrowie stalowe, a nie mieć żadnego uczucia, aby nie bydz dotkniętym temi zdarzeniami krajowemi. Wczoraysze doniesienie wieczorem mi oddane sprawiły, że przeszley nocy każdą godzinę rachowałem, przeto dziś mocno czuię się bydz osłabionym i w krotkosci tylko Illmo Reumo Dno od-pisać mogę.

Skoro nadeydzie taka pora, że bez opalenia pieca obeydz się można będzie, wypadnie mi udać się do Lwowa, tymczasem

¹⁾ На гори дописка Яхимовича: праes. 23. Mart.

muszę starać się o zapasy, bez których tam utrzymywać się trudno. Nie mam nawet koni i bryczki, aby ludzi domowych z tądzabrać. Tak zmarły moym komisarz w ostatnich czasach gospodarował.

Wypada przestrzegać, ile możności, Alumnów, aby się z tymi nie wdawali, którzy stają na czele: kokardy z odzieniem seminarzyckim muszą się wydawać jak dziwoląg jaki. Dobrze by było zasięgnąć o tych kokardach dyspozycyi od JEJW. Gubernatora, może on zezwoli, aby seminarzysci nosili, równie jak zezwolił stawic się (2) do Akademii i podpisywać adres.

Podanie Przemyskiego Konsystorza proszę oddać do protokółu. Wypada komunikować im kopię podania tutejszego, aby się mogli do niego zastosować.

O Kutkorzu naylepiej będzie decydować w Konsystorzu per Vota, komu ma bydz dana administracya. Już nie raz zarzucano, że konsystorscy swoim tylko faworyzują. JX. Dolnicki prosił, aby przez moje ręce exhibit swoy podać mógł, bo mowil, nie ufa dla familiynych związkow tych, co po X. Stefanowicz pozostałi.

Exhibit Kulczyckiego oddają także do protokółu. Nie wiem okolicznie awantury jego. Jeżeli jednak rezolucyami względnych sobie usprawiedliwił się, to wypadało by może przywrócić go do funkcyi woźnego.

Zostaję z wielką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-rae addictissimus

M. Lewicki.

w Uniowie 22. Marca 848.

Ч. 80.

Excellentissime, Illustrissime ac Reverendissime Domine!

W smutnem bardzo zostaję położeniu, które mnie przymusza donosić Waszey Excellencyi o wypadkach tak nieszczęśliwych, że wiadomość o nich musi nadwierać już i tak osłabione siły Waszey Excellencyi. Może też to w krotce ustanie, a ja będę szczęśliwym, jeżeli pomysłniejsze wiadomości będę mógł donosić.

Naylepiej by równie dla nas, jak i dla Rządu było by, gdyby Waszey Excellencyi siły i okoliczności pozwoliły, choć na krótki czas przybyć do Lwowa.

Wzniesione zaburzenia dotąd jeszcze nie ustały. Przeszłego wtorku po ukończoney sessyi pytali się mnie JXX. Kanonicy, jak sobie mają postąpić, gdy się wieść rozchodzi, że mają obwołać rzeczpospolitą polską i zbierają się przyiść do nas z żądaniem, byśmy do nich przystąpili i na to się podpisali. Odpowiedziałem, że było by to oczewistym wypowiedzeniem posłuszeństwa Rządowi

i poleciłem, aby w takim przypadku żaden się nie podpisywał. Na dalsze zapytanie, jeżeli by wpadli i kogoś do podpisu przymusić chcieli, oświadczyłem, żeby wtenczas zaslaniali się tém, że tutaj jest Konsystorz, a ja miejsce Waszey Excellencyi zastępuję, więc żeby się do mnie poprzedniczo udano, jeżeli by zaś na kogo naglono, aby się zaraz podpisał, niech z tymi, którzy go napadną, do mnie przydzie. Jeżeli by zaś, jak to się w mieście teraz dzieje, zbierano składkę a niby dla złożenia rachunku wymagano podpisów, których by później może nadużyć chciano, aby, jeżeli kto zechce, dał, ile mu się podoba, a przy zapisywaniu kwoty tylko N. N. położył. Z resztą oświadczyłem, iż względem dalszego postępowania odniosłem się do Waszey Excellencyi i wydania stosownych rozkazów oczekuję, a jakichkolwiek napadów tem mniej się obawiam, gdy już na najgorszy przypadek przygotowanym jestem, a nawet testament już napisałem, a tak wzięwszy całą odpowiedzialność na siebie, zaspokoilem (2) mocno zatrzwożonych JXX. Kanoników. Tego samego dnia, to jest 21. b. m. wzmagal się coraz silniey rozruch po mieście. W rynku jakiegoś mowcę noszono, który do łudu przemawiał o połączenie się do zaprowadzenia polskiego rządu, a na wywołanie, czyli przystajecie? z wielkim krzykiem odpowiedziano: przystajemy. Do Gubernatora, który do siebie nikogo nie puszczać kazał, chciano się przedrzeć przemocą, a na głównym odwachu wśród miasta chciano broń odebrać żołnierzom. Takie napady wywołały wystąpienie woyska, rozstawiono wszędzie piechotę, konnicę, wytożono działa, przy których kanonierzy z zapalonymi luntami stali, a znaczne oddziały woyska i milicyi mieyskiej przeciągały po ulicach. Dla usmierzenia zaburzeń wydał JÉJW. Gubernator preostroge w gazecie wczorayszey umieszczoną. Lecz umysł za nadto były zagrzone, aby podobnym upomnieniem zaspokojone bydz mogły. Dnia wczorayszego musiało także woysko częścią wystąpić, częścią bydz w pogotowiu, uwięziono niektórych hersztów, a jednego z nich, jak powiadają, Dobrzańskiego uznano za waryata i oddano do domu obłąkanych. Musiano użyć ostrzejszych środków i wydano dwie odezwy, ktore tutaj załączam. Ustały zatem niepokoje, a pomiędzy woysko mało tylko było można zobaczyć przechodzących, a sklepy onegdaj zamknięte, pootwierane zostały. Może też już ustali się pokoy przez oddalenie tych, którzy z prowincyi licznie tutaj zjechać się mieli. Na zapytanie, czyli ma poyść deputacya alumnow ruskich z prozbą o wydanie im broni, oświadczyłem, że to się z ich stanem, rownie jak i z porządkiem w seminarium nie zgadza, aby wartę obywateli, lub uzbrojeni po ulicach patrolowali, usłuchano mnie, i tylko alumni lacińskiego Seminarium z tym żądaniem udali się do Gubernatora, razem z innymi studentami. Wydarzają się przy teraznieyszem zamieszaniu dosyć zabawne wypadki i tak w czasie, jak pośród tłumu wpadłego do Seminarium, mowca na beczie z wody stojący o wzajemnem braterstwie perorował, przytomny alumnus semin.

łać. takim zapalem się uniosł, że przyskoczywszy (3) do żyda tamże stojącego publicznie go pocałował, tak noszący żydom wodę, nie mając na sobie odzienia i nakrycia głowy, kokardę na ramieniu sobie przypiął. Nauczyciel szkoły trywialney u s. Maryi Magdaleny wszystkich swoich uczniów odprowadzał do Dominikanow, aby tam podpisywali podać się mający adres, zapewne z jakiegoś zlecenia. aby nazbierać wzmiankowanych w gazecie tysiące, tysiące podpisow i t. d. Noszenie kokardy już ustaje, a między alumniami tylko niektorzy byli takową poprzipinali. Przed Akademią widziano alumna I. sem. w czerwoney konfederatce z siwym barankiem.

Punkta podanego adresu przetłumaczył na język ruski Bazyljan X. Ustyanowicz i swoje tłumaczenie przyniosł dnia wczorayszego do Seminarium, aby poprawione było przez alumna Skomorowskiego, z którym przyszedł także do X. Wicerektora Ilnickiego, prosząc o sprostowanie gramatykalnych pomyłek. Wicerektor chciał to odwlec, a gdy nie chciano przystać na zwłokę, zaczął czytać, potem niby dla pomówienia z Rektorem ze stancyi się oddalił, a powrociwszy, już ich nie zastał. Tłumaczenie to ma się drukować w przedziałce, tak że na jednej stronie ma bydz po rusku ruskimi literami, w drugiej połowie także po rusku, lecz polskimi literami odcisnięte. A że teraz jest wolność druku, więc już wczoray, jak mi to powiadał P. Wysłobocki do stauro-pigialney drukarni oddane i dziesięć tysięcy exemplarzy zamowionych zostało. Prosiłem P. Wysłobockiego, pod którego zarządem drukarnia zostaje, aby odmówił, lub przynajmniej wstrzymał druk tego tłumaczenia, które między lud prosty rozsiane, mogło by wiele wzbudzić nieporozumień, a może uznano by podanie takowe jako prawo już im przyznane nie robienia pańszczyzny.

Podług umowy Professorow teologicznych i porozumienia z Direktorem teologii mają bydz od dnia jutrzejszego dawane prelekcye dla teologow z pierwszego, drugiego i trzeciego roku w naszym Seminarium w Muzeach, dokąd łacińscy alumni (4) przychodzić będą, dla teologow czwartego roku będzie z pastoralney prelekcyi w klasztorze Karmelickim w refektarzu, a z katechetyki w szkołach normalnych. Tym sposobem przerwie się komunikacya alumnow ze swieckimi i usunie się sposobność oddalania się z domu, lub z prelekcyi.

Dnia dzisieyszego chciałbym bydz u JEJW. Gubernatora około godziny czwartey, by zasiągnąć jego rozkazow względem dalszego postępowania.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaje

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 23. Marca 848.

*

Ч. 81.¹⁾

Illme ac Reume Domine!

Jeżeli obecne zdarzenia zatrważają, to przyszłość większem jeszcze zagraża zamieszaniem.

Do tego więc przyszło nareszcie, że absolutna Monarchia w Petersburgu tylko jeszcze i w Stambule istnieje, reszta konstytucyjne są Państwa. Gdybyż się na tem skonczyło, ale podobno Radykaliści francuscy i szwajcarscy usiłować nie przestaną, aby wszędzie zaprowadzono rządy republikanckie. Dałby Bog, aby panujący, którzy zaprowadzili w swoich krajach konstytucyjne rządy, między sobą porozumieć się mogli, bo tak prędzej by się oparli propagantystom republikańskim.

(2) Czy też prawda, że we Lwowie ci, co formują Gwardyę narodową, składając przysięgę nie królowi Galicyi, ale królowi Polskiemu na wierność przysięgali? Jeśli tego wyrazu użyto, to Imperator Rosyjski, pisząc się królem Polskim, nie będzie na to obojętnym, i może zaprowadzeniu rzeczypospolitej polskiej wkroczeniem do naszej prowincyi zapobieży. Dopiero to odkryło by się źródło nieszczęść.

Mnie jak na toż zbywa na zdrowiu, ktorego by tak bardzo potrzeba w (3) terazniejszych okolicznościach.

Robię przygotowania, abym do Lwowa z tąd wyjechać i przynajmniej jakiś czas zabawić tam mógł. Ale podobno, nie wiele ja tam przydam się, bo nogi także nie chcą mi służyć, w pokoju chodzę chwiejąc się, a po schodach z trudnością tylko chodzić mogę.

Zostaję z wszelką życzliwością Illmae ac Reumae Dnationi V-rae addictissimus

M. Lewicki.

Uniuw 25. Mart. 848.

Ч. 82.

Excellentissime, Illustrissime ac Reverendissime Domine!

Przyjazd Waszey Excellencyi do Lwowa przy tak osłabionych siłach i w tak krytycznym czasie jest prawdziwą ofiarą, która z wdzięcznością i radością nie tylko od wszystkich stroskanych Rusinow, lecz i od Rządu przyjętą zostanie. Oczekiwać będziemy z niecierpliwością tak długo pożądanego przybycia Waszey Excellencyi w dniu oznaczonym, aby tylko nieprzewidziane przeszkody nie zawiodły i teraz naszej nadzieji.

¹⁾ На горі дописка еп. Яхнмовича: р. 25. Mart.

JX. Rektora zobliguję, by uważnym zrobił X. Vice-Rektora Ilnickiego, że lepiej by było, gdyby przed rozpoczęciem dalszej pertraktacji dobrym sposobem usunął się z Seminarium. Tym czasem dołączam tu skargę alumnow razem z dyspozycją tymczasową daną Rektoratowi, która dnia wczorayszego ogłoszona została Alumnom zaraz po nauce Spiritualnego, który im dotychczasowe postępowanie ostro zgañił, oświadczając, że musi podług swego obowiązku bez wszelkich ogródek rzetelną im przedstawić prawdę. Obydwa upomnienia przyjęli Alumni w największej cichości i zdaje się, że już poprzedniczy szal przeminał, całkiem inny duch w Alumnach okazywać się zaczyna.

Na odezwę z Ungwaru zrobi się z tego doniesienie, że na wydane kazania zgłosiło się tu 80 prenumeratorów, którzy kwotę należną w tutejszey kancelaryi złożyli. Widać, że kler chętnie nabywał by pożyteczne książki w tutejszo krajowym języku wydawane, kiedy ich tytu na kazania nieznanego Autora i w odmiennym języku pisane prenumerować odważyło się.

Przysłany jest tu z Gubernium do decyzji Waszey Excellencyi protokół (2) o X. Kropiwnickim, parochu Buczacza, który spodziewając się w krotce przybycia Waszey Excellencyi, tymczasem zatrzymałem.

Dnia wczorayszego można było już więcej, jak przedtém widzieć noszących kokardy polskie koloru czerworego z białym, jako znamiona polskiego herbu białego orła w czerwonym polu. Nie sądę, aby takowym robiono jaką przeszkodę, gdyż podobne kokardy i między tymi widać było, którzy jako gwardya narodowa zebrawszy się na bazarze dnia wczorayszego militarne ewolucye robili. Do tey gwardyi należą i urzędnicy. Hr. Cavriani nasz referent patrolował na przedmieściu Żółkiewskim, powiadają, że Prokurator i Vice Prokurator Kamery Holzgethan i Pfeifer przy teyże milicyi jako szeregowi się znajdują, więc i niższych urzędników musi bydź znaczna liczba, co bardzo jest koraystném, gdyż zasłania od nadużyć, ktorych by od zebraney tłuszczy tak łatwo obawiać się można.

Od wysłaney Deputacyi nie tylko kanonicy łacińscy, lecz i ormiański X. Axentowicz wyexkuzował się. Dnia wczorayszego oświadczył JX. Barwiński, iż słyszał, że Deputacya ta podług rozkazu z Wiednia danego, z drogi ma bydź zawrocona.

Dołączam także list JW. Arcybiskupa Ormiańskiego i z ucałowaniem stop Waszey Excellencyi zostają z naygłębszém uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 31. Marca 848.

4. 83.

Illme ac Reume Domine!

X. Minczakiewicz przeznaczony na kooperatora do Tysmienicy podał remonstracyę do krajowego Prezydyum, aby mu pozwolono starać się o parafię Bronica w Cyrkule Samborskim. JEJW. Gubernator zażądał odemnie doniesienia, azali on zasługuje, aby go łasce Najjasniejszego Pana polecić. Wzywam teraz JX. Administratora Dyecezyi Przemyskiej, aby mię uwiadomił z Aktow konsystorskich o dawniejszey aplikacyi X. Minczakiewicza. Skoro odbiorę na to odpowiedź, przedłożę zdanie Konsystorza Przemyskiego JEJW. Gubernatorowi, ale do tego potrzebny mi będzie Reskrypt Prezydyalny i Referat Konsystorski, podług ktorego X. Minczakiewicz miał bydz umieszczony w Tysmienicy.

Przeznaczona jest z tąd szynka na stoł Illmi Reumi Dni, proszę bagatelę tę przyjąć, i życząc swiąt pomyslnych, zostaje Illmae Reumae Donationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 20. Kwietnia 848.

4. 84.

Excellentissime, Illustrissime ac Reverendissime Domine!

Raczy Wasza Excellencya łaskawie przyjąć szczere życzenia nayweselszych swiąt i oraz podziękowanie moje za przysłany mi darunek.

Przeszley niedzieli była u mnie Deputacya gwardyi Narodowej, składająca się z dwoch oficerow i jednego szeregowca z żądaniem, aby klerowi, ktory nie wie, jak sobie ma postąpić, i po niektórych mieyscach już skargi rozne spowodował, urzędownie oznaymił o tem, co się dzieje i wskazał, jak ma sobie postępować. Oswiadczyłem na to, że ze strony Konsystorza podobne politycznych interesow tyczące się rozporządzenie wydane bydz nie może, lecz żeby prosili JE. Gubernatora, ktoremu stosunki krajowe naylepiej są wiadome, aby Konsystorzowi wskazał, co i jak ma bydz klerowi ogłoszoném. ktoremu rozkazowi jak nayspieszniej zadosyć uczynionem będzie. Odpowiedzieli na to, że udadzą się do JE. Gubernatora i spodziewają się, że ich żądaniu zadosyć uczyni, gdy już kilka skarg w tym przedmiocie mu przedłożono. Dotąd jeszcze żadna dyspozycya nie nastąpiła.

JX. Prowincyał Bazyljanow żalił się mocno na XX. Terleckiego i Ustyanowicza, ktorzy przepisow zakonnych zupełnie nie zachowują, wyjeżdżają bez wiedzy, nie chodzą do chóru, pozno w nocy, lub wcale do klasztoru nie powracają, dają zgorzenie będącym tu na studijach zakonnikom, tak że dyscyplina

klasztorna zupełnie upadła. X. Ustyanowicz, wybrany za Członka tutejszego komitetu, otrzymawszy nakaz, aby się udał do klasztoru Hoszowskiego, sprowadził gwardystów, którzy JX. Prowincyałowi przedstawiali, że ten jako potrzebny dla Komitetu nie może bydz oddalonym ze Lwowa. Oswiadczyłem JX. Prowincyałowi, że takie nadwerżenia przepisów klasztornych nie mogą bydz cierpiane, i wymagają może ostrzejszych srodków, poleciłem mu, aby rzecz całą dokładnie opisawszy Waszey Excellencyi do decyzji przedłożył. Nazajutrz dnia 17. b. m. donosił mi (2) JX. Prowincyał, że X. Ustyanowicz dniem wprzody wyjechał dla objęcia przeznaczonego mu miejsca w klasztorze Hoszowskim. Tym sposobem usunęło się zawikłanie, w które łatwo wpaść mógł by był Zakon Bazylianow.

Sądzę, że JX. Scholastyk dołączy text petycyi, którą w imieniu Rusinow podpisałismy, a która od JEJW. Gubernatora łaskawie przyjęta została. Będzie ona przynajmniej znakiem, że tutaj oprócz polakow znajdujĄ się jeszcze i rusini, którzy zawsze wiernymi będąc Rządowi, bardzo skromne życzenie zabezpieczenia swych wolności oświadczyć są spowodowani.

Reskrypt Prezydyałny i pertraktacyę tuteyszą o X. Minczakiewiczuz dołączy JX. Scholastyk.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaje

Excellentissimi Illmi ac Reumi Domini

naynizszym służy

Jachimowicz.

Lwowa 22. Kwietnia 848.

4. 85.

Illme ac Reume Dne!

Nie wiedzić, do czego przyszło by, gdyby na żądania gwardyi Narodowej miał Konsystorz wydawać rozporządzenia do kleru nie wiedzić jakie. — Dobrze się więc stało, żeś Illmus Reumus Dnus deputowanych odesłał do JEJW. Gubernatora. — Chciałbym wiedzić, czy z tego powodu Jego Excellencya wydał jaki Reskrypt do Ordinariatu i czy nie było by do Konsystorza intimacyi jakiej rządowej o zniesieniu Panszczyzny. Komisarz cyrkularny ze Złoczowa obwieścił te zniesienie w Uniowie i Jachtorowie przeszlego wtorku. — Ledwie że przy panszczyźnie można tu było porobić zasiewy wiosenne; jak przydzie do zbiorow, nie będzie zgoła komu kosić, żąć i do gumna zwozić. — Bonifikacya

przrzeczona, kto wie, kiedy przyjdzie do skutku. Ja nie mając kapitału, zostanę bez środków utrzymania się.

Dnia 25. kwietnia słychać było do Uniowa wystrzałow armatnich ode Lwowa. Były to znać salwy na obchod urodzin Cesarza Jego Mości, ale mogło by się było zdawać komu, że we Lwowie przyszło do krokow nieprzyjacielskich.

Podług wezwania JEJW. Gubernatora zapowiedziane było otwarcie Seymu na dzień 26. kwietnia. JX. Scholastyk doniósł mi, jakoby rada narodowa obwieściła, że Seymu nie (2) będzie; proszę mię uwiadomić, czy się w rzeczy samey podług tego obwieszczenia stało?

Text petycyi w Imieniu Rusinow podpisany nie przysłał mi JX. Scholastyk, może przez zapomnienie, zapewnie teraz go dopiero odbiorę.

X. Terleckiego należało było dawniej uchylić od Prokuratorury zakonney. Jeszcze za rządu Arcyksięcia Gubernatora pisałem o tem do Prowincyała, którym był podowczas X. Fizio. Robilem na to uważnym także JX. Kossak (a); widząc się ze mną podczas gdy byłem we Lwowie, mówił mi, że czeka w tey mierze na jakąś rezolucyę gubernialną. — Bazyljan Ustyanowicz może wybrał się dla tego do Hoszowa, aby jako członek Komitetu na prowincyi działał. Gdyby tylko kto z naszego Duchowienstwa za jego przykładem nie poszedł.

Może JX. Adtr. Dyecezyi Przemyskiej nadesłał już dotąd informacyę o. X. Minczakiewiczuz; proszę w tym razie załęcić, aby mi teraz przysłana była, gdyż (3) chciał bym bez dalszey zwłoki rzecz tę odesłać do krajowego Prezydium.

Przy tych nieszczęsnych zdarzeniach krajowych, które szeregiem po sobie następują, nie mogę przyić do zdrowia. Alternacya nerwowa nie opuszcza mię, gdybyż przynajmniey ciepła pora już się ustaliła, może bym się kąpielami poratował. Zostaję z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-rae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 27. kwietnia 848.

Proszę załączony list doręczyć JX. Scholastykowi.

Y. 86.

Illme Reume Dne!

Rada Narodowa we Lwowie, a komitety po Cyrkułach nie można uważać za legalne, dla tego też JEJW. Gubernator radę Lwowską rozwiązał, a Starostom cyrkularnym polecil, aby na prowincyi Komitetow nie dopuszczali.

Cesarz Jego Mość raczył uchylić Cenzurę, przywrócił też wolność druku i obiecał nadać konstytucyę, ale ustawy tey konstytucyi muszą bydz wprzody w sposob od Najjasniejszego Pana wskazany rozważone, a w tym celu Imieniem Jego C. K. Mosci zwołano Sejm prowincjonalny, po którym zapewnie nastąpi Sejm walny, a wtenczas dopiero konstytucya wszystkich obowiązująca zaprowadzona będzie. Pokąd się zaś to nie stanie, winni jesteśmy stosować się do praw istniejących, i Rządowi krajowemu, dotąd wszakże w Imieniu Monarchy i podług praw istniejących działającemu posłuszeństwo oddawać. — Tego wymaga od wszystkich mieszkancow Galicyi, a szczegolniey od Duchowieństwa zaprzysiężona Cesarzowi Austryackiemu, Krolowi Galicyi wierność. Sprawiedliwie przeto Illmus Reumus Dnus wymowił się o (d) rady narodowej. Uczestnictwa w niej ja ani pozwalać, ani doradzać nie mogę, bo nie jestem mocen uwalniać kogobądź od wierności Monarsze zaprzysiężonej. Gdybym nawet poważyl się zalecać komu przystąpienie do tej rady, każdy miał by prawo odmówić mi posłuszeństwa, stosownie do owego: więcej trzeba słuchać Bog (a), a nizeli ludzi. Nie (2) może też z tego powodu bydz mojem życzeniem, abyś Illmus Reumus Dnus funkcjonował w rzecznej radzie, bo to odrywało by go od interesow Archidyecezalnych, którym ja sam przy nachylonym moim wieku i zwątlonych słabością siłach już od sporego czasu wydolać nie mogę, a których regularnego ułatwiania dobro kleru i ludu naszego wymaga.

Sprawiedliwie także odmowił Illmus Reumus Dnus zezwolenia, aby ze strony Alumnow do Uniwersitetu Wiedenskiego był wysłany iakiś deputat. — Alumni niech by nauk pilnowali, aby w przypadku złych klas miejsc swoich w Seminarium nie utracili. — Do ustalenia pomysłności kraju jest rzeczą niezbędnie potrzebną, aby liczbę kapłanow, których obecnie jeszcze 147. nie staje, jak najprędzej uzupełnić można. Ci, którzy Alumnow od nauk odrywają i pociągają do politycznych spraw, nie miarkują, jak dalece szkodzą przez to Ojczyźnie.

Na Komitet, który by się zajmował przestrzeganiem naszych interesow, tem bardziej zgadzam się, że to po myśli JEJW. Gubernatora stanie się, i że ten Komitet nie nie przedsięwzemie, co by się istniejącemu Rządowi sprzeciwiało.

Oprocz tych zatrważających krajowych okolicznosci biedzę się jeszcze niedostatkiem subsystencyi. Sporządzam ja prosbę do Najjaśniejszego Pana, aby mi wsparcie jakie wyznaczyć raczył, prosbę tę może jeszcze w tym tygodniu do JW. Gubernatora odeszłę.

Zostaję z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnacionis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 1. Maja 848.

На четвертій сторони адреса: Reumo Dno Gregorio Jachimowicz Episcopo Pompejopolitano, nec non Archidioecesis Rit. Gr. Cath. Leopoli. Epopo Suffraganeo Leopoli franco і штампилі почтові: Podhaiczki. Franco. Lemberg 2. Mai.

Ч. 87.

Illme Reume Dne!

Nie wątpię, że list moy pod dniem 1. Maja pocztą pisany doszedł rąk Illmi Reumi Dni. Z Gazety Lwowskiej dowiedziałem się, że JE. JW. Gubernator otoczył się wymienionymi w teyże Gazecie osobami, ktorých zdania w terazniejszych krajowych zdarzeniach zasiągać postanowił. Może więc rada narodowa przestanie odtąd nalegać, abyś Illmus Reumus do niey należał.

W teyze Gazecie wyczytałem wiadomość o tem, co zaszło w Krakowie. Niepomyslny skutek rozpoczętych tam usiłowań o wzniesienie Oycyzny, może we Lwowie także tych, co do tegoż celu dążą, uważniejszymi zrobi, że do krwawych kollizyi nie przyidzie.

Przykro mi jest, że w terazniejszych okolicznościach, gdzie naywięcey czynnym należało by bydź, ja w podeszłym wieku i przy ładajakiem zdrowiu do niczego przydać się nie mogę. Zaspokajam się tylko tem, że Illmus Reumus stale mię wyręczasz. Życząc do tego zdrowia i pomocy od P. Boga, zostaję Illmae Reumae Dnationis V-rae addictissimus

M. Lewicki.

w Uniowie 5. Maja 848.

На четвертій сторони адреса: Illmo ac Reumo Dno Gregorio Jachimowicz, Episcopo Pompejopolitano nec non Archidioecesis Metrop. Leopoliensis Epopo Suffraganeo Leopoli.

Ч. 88. 1)

Excellentissime, Illustrissime ac Reverendissime Domine!

Już z samey pisowni poprzedzającego listu Wasza Excellencya zapewnie postrzedz raczyłeś jak dalece ustawiczne napaści umysłową spokoynosć mi odjęły, w tym stanie musiałem sobie życzeć udziału i wsparcia Waszey Excellencyi, ktore mi list ostatni przysłany przez pocztę przyniosł. Poznali zapewnie, że nie namowią mnie na swą strone, gdyż już potem wcale się nie zgłaszali, osobliwie, gdy i ci Biskupi i Xieża, ktorzy przystąpili

1) На горі замітка митр. Мих. Левицького: Resp. 11. Maji 848.

byli, uznając swe uchybienie, publiczną odezwą krok swoy uniewinniać zmuszonymi się bydz sądzili, gdyż postępowanie ich od osob rządowych ostro ganionem było.

Komitet ruski uformował się, będzie jego głównem zadaniem przez czasopisma wychodząc mające oświecać lud ruski, dostarczać mu pożytecznych wiadomości, prostować błędy, zbijać zarzuty, wskazywać potrzeby etc., zawsze dążyć do wzmocnienia przychylności do Rządu a zatem dalekim będzie od wszystkiego, co by spokojność zaburzyć mogło. JEJW. Gubernator chce na koszt Rządu prenumerować kilkaset egzemplarzy, by takowe pomniejszym ubogim gminom bezpłatnie rozesłane zostały.

Teraz odprawiają się sessye bardzo częste, już u JEJW. Gubernatora, już w biurze prezydyalném. Wydział, do którego należą, zajmuje się uporządkowaniem szkół gminnych na posadzie narodowości. Podług przyjętej rozesłać mającey się odezwy na wszystkich szkołach parafialnych i trywialnych obwodów (2) wschodnich równą liczbę godzin ma mieć polski i ruski język, a zaś niemiecki tylko w ostatniej klasie szkół trywialnych ma bydz dawany. Duchowieństwo ob. łac. opiera się mocno, gdyż w szkołkach pod ich zarządem znajdujących się, niema nauczycieli, którzy by zdolnymi byli uczyć w języku ruskim. Rząd chce takim nauczycielom zostawić czas, by w rok, albo w dwa lata nauczyli się po rusku, co gdyby nie nastąpiło, mają bydz kwieskowani, lub do zachodnich Cyrkułów przeniesieni. Jutro będzie sessya w biurze prezydyalnem o wyborze ksiązek dla szkół narodowych, pojutrze konsystorska, a we srodę znowu u Gubernatora, gdzie mają bydz podane pod rozwagę srodki utrzymania kredytu krajowego, proponować mają obywatele, aby byłych poddanych przymusić przynajmniej w tym roku do odrobienia zaległych należności: aby już teraz wynagrodzenie za zniesioną panszczyznę przynajmniej w części oznaczyć i takową na wsparcie posiadaczy dobr wypłacić; aby żydom wolno było brać dzierżawę dobr ziemskich; aby dla przeszkodzenia zniszczyć zupełnie mogących nalegań o zwrocenie długów, zaprowadzone zostało na dwa lata moratorium. Nie wiele będę mógł w podobnych przedmiotach radzić, jednak bydz muszę, by nie zdawało się, że i ja równie, jak niektorzy Obywatele, terroryzmem rady narodowej odstraszonem zostałem, z ktorey nadchnienia otrzymałem bezimienny list, wzywający mnie, abym się upamiętał, i usunął od zasiadania (3) w radzie Ateusza, gdyż czas bardzo krotki mi pozostaje.

Najjasniejszy Cesarz postanowieniem z dnia 12. kwietnia b. r. nominować mnie raczył na Biskupstwo Przemyskie. Dekret nadworny kancelaryi z dnia 26. kwietnia podpisany od Ministra wewnątrznych interessow JW. Gubernator sam osobiście mnie przyniosł, bez wszelkiej intymacyi. Szczegolnym względem Waszey Excellencyi zawdzięczając takową promocyę, będę się

usilnie starać, bym nie zawiodł zaufania, którym Wasza Excellencya zaszczycił mnie raczyłeś.

JX. Sielecki, odjeżdżając, zostawił do przesłania Waszey Excellencyi otrzymany list od Misionarza Terleckiego, a dnia wczorajszego otrzymałem z poczty jakąś ekspedycyę od kooperatora Wiedenskiego JX. Barna, którego pisma dołączam.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

Excellentissimi Illustrissimi ac Reumi Domini
naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 7. Maja 848.

4. 89.

Illme Reume Dne!

Z postanowieniem Biskupa w Przemyslu nie tak się rzecz ma, jak np. z postanowieniem Kreishauptmana, albo innego jakiego urzędnika, który dziś wyznaczonym, a jutro na swoje miejsce wysłanym bydz może. Rozumiem, że Illmus Reumus oswiadczył JE. JW. Gubernatorowi z powodu nalegania Starosty Przemyskiego, że potrzebujesz uwolnienia od Biskupstwa Pompejopolitanskiego i że w tym punkcie do Rzymskiej Stolicy udawać się potrzeba. Dołączam ja w tym przedmiocie moje pismo do JW. Gubernatora, i jeżeliby co innego tym czasem tam nie intymowano, proszę to pismo zapieczętowany, kazać do biura Jego Excellencyi odnieść. Załączam także remonstracyę do Gubernium w interesie JX. Litwinowicza. Jeżeli by ta remonstracya nie uchodziła na prostym papierze, to proszę kazać suppletorie zastępować, i niech zapieczętowany do Gubernialnego protokółu wozny konsystorski odniesie.

Życzylbym sobie mieć exemplarz litografowany upomnienia na żądanie JW. Gubernatora do duchowienstwa po Archidycezyi wydanego, aby się nie wdawali w stosunki i czynności rad nardo- (2)-dowych. Łatwo może i tu przyiść do tego, co się dzieje w Xięstwie Poznanskim, że tych, którzy nie chcą się stosować do rządu i mieszają pokoy w kraju, rząd arestuje i pod sąd oddaje. A w takim razie każdy z naszych kapłanow, którzy naprzeciw rządowi łączą się, sobie będzie musiał przypisać, co po tem ucierpi.

Od dnia wczorajszego ustala panszczyzna, i już wczora użyto 20 fur do wożenia gnoju za zapłatą od kaźdey po 20 k. M. K. i innych robotnikow w stosunku do zatrudnienia po 18 i po 10 k. M. K. płacić potrzeba. W Załukwi, Krylosie i Perehinsku także robotnikow naymować trzeba, a to codziennie

znaczney gotowizny wymaga. Zleciłem JX. Kolankowskiemu, aby się dowiadywał, czy nie znalazł by się kto, może wreszcie z żydów, któryby zechciał zasiewy tegoroczne swoim kosztem zbierać, a do moich dochodów należyłości, jaką umowioną kwotę wypłacić. Nie wiem, czy ten mój projekt da się uskutecznić.

Cieszy mię to, że Illmus Reumus Dnus przyrzekasz mi (3) z pewnością odwiedzić mię tu w tym miesiącu. Gdybym mógł wreszcie wiedzieć o dniu przybycia, wysłałbym konie moje na goscinię.

Zostaję z wszelką zyczliwością Illmae, Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 16. Maja 848

Ч. 90. 1)

Zaraz po otrzymaném uwiadomieniu o nominacyi mojej oświadczyłem JW. Gubernatorowi, że do Przemysla nie zaraz będę się mógł udać, gdyż poprzedniczo jeszcze od nadaney mi Dyecezyi muszę bydz uwolnionym, na co mi odpowiedział, że tém lepiej, gdyż teraz we Lwowie jestem potrzebnym. Sądzę jednak że on podanie Waszey Excellencyi, do Ministra zewnętrzných interesow wkrótce odeszle, lecz kiedy z Rzymu nastąpi decyzya, przy terazniejszych zamieszaniach wcale przewidzieć nie można.

Remonstracye w interesie JX. Litwinowicza odesłałem do Gubernium, bydz może, iż mu naznaczą zadaną kwotę, a jeżeli by to nie nastąpiło, i tym sposobem spowodowany byłby odstąpić od otrzymaney parafii, przydał by się on i tutaj na referenta konsystorskiego, lub na jaki inny urząd, chociażby utracił katedrę nauki Religii w Czerniowcach, co może nowym planem Studiow zarządzenem zostanie.

Dołączam exemplarz litografowany kurrendy, z pospiechem napisaney, którą nawet przeyrzeć a tem mniej potrzebne poprawki i połączenia lub wyjasnienia uczynić nie mogłem. Podług konstytucyi wolne są stowarzyszenia, nie można więc było przeciw nim wbrew powstawać, musiałem wiele do domyslenia się zostawić.

Narady u JEJW. Gubernatora, są teraz co dzien. Wczorajsza trwała od 10 az do 3 godziny, dziś znowu może tak długo trwać będzie. O przedmiotach i decyzjach nie donoszę, gdyż wszystko obszernie w Gazecie drukować się zwykło.

Będzie to dla mnie największem ukątentowaniem służyć wkrótce Waszey Excellencyi i osobiście złożyć dzięki za odebra-

1) На гори дописка митрополита: Resp. 26. Мажі 848.

nych tyle dobrodziejstw, a tym czasem polecając mnie wysokim
względom zostaje z nągłębszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 18. Maja 848.

(3) P. S. Rezolucya nayjasniejszego Cesarza na podaną pe-
tycyę własnie już przyszła, podług oswiadczenia JEJW. Guberna-
tora ma bydz pomysłną i wkrótce mi przyslaną będzie.

4. 91.

Illme Reume Domine!

Gromada Winnicka polska, jak brzmi napis przycisnioney
pieczęci, podała prosbę do JW. Gubernatora, aby X. Julian
Sembratowicz przy parochii w Winnikach mógł bydz utrzyma-
nym. Przyłączam o tem Reskrypt Jego Excellencyi pro notitia
Consistorii. Kapłan ten, dopiero w roku bieżącym wyordyno-
wany; nie jest pewnie kwalifikowanym do urzędu parafialnego,
trudno więc będzie żądaniu Gromady zadość uczynić, zwłaszcza
że o to idzie, aby paroch w Winnikach był zdolnym do sprawo-
wania urzędu dziekanskiego.

Rozchodzą się wieści o zaburzeniach w Wiedniu, które tam
17. Maja zajęć miały, ale te wieści podobno pochodzą od tych,
ktorzy w zaburzeniach oyczyzny szukają. Starają się oni wszel-
kiemi siłami lud skłonić do swoich zamiarow, chociaż im się to
nie udaje. Lud ruski jest na stronie Rządu Austryackiego. Z po-
vodu uchylenia panszczyzny zażądali parafianie po niektórych
miejscach, aby za pomysłność Cesarza dziekczynne nabozenstwo
odprawione było. W obwodzie parafii Przemyslanskiej Nabozen-
stwo takie juz wprzody (2) odprawiono. Jachtorowanie odpra-
wili na początku przeszlego tygodnia, a tuteysi przeszlego wtorku
z naywiększą solennością. Gospodarze, ich żony i dziatwa licznie
się znaydowali. a bractwa cerkiewne ze światłem, jakby w nay-
większą uroczystość asystowali. Gromady będą zapewne brać
przykład jedne z drugih i także Nabozenstwo po wielu innych
parafiach odprawiać. To dowodzi, jakiego ducha są Rusini.

JM. Mn. XX. Kucharski i Skibiński dowiedli w swoich
twierdzeniach, w dodatku do Gazety Lwowskiej umieszczonych,
jakiego są ducha i czego rusz nasza, obrządek ruski i język do-
swiadczyłby, gdyby podług ich zdania rzeczy stać się miały. JX.
Pietruszewicz pisze uwagi swoje na te ich twierdzenia, które
potem wydrukować i duchowieństwu naszemu komunikować
trzeba będzie.

Zapewnie Illmus Reumus Dnus, przybycie swoje do Unio-
wa do ostatniego Maja odłożyć postanowiłeś, wygłą-(3)-dać więc
będę w przyszły wtorek, albo może we środę z powodu tego,
że we czwartek przypada Woznesenije i łatwiej można się bę-
dzie od zatrudnień tamecznych na ten dzień uwolnić. Na wszelki
przypadek konie moje we Wtorek i we Srodę na gościńcu oczek-
kiwać będą. Zostaję z wszelką życzliwością Illmae Reumae
Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 26. Maja 848.

Załączam list do JW. Arcybiskupa Ormianskiego i bilet do
JX. Scholastyka Kuziemskiego; proszę kazać doręczyć obydwom.

4. 92.

Excellentissime, Illustrissime ac Reverendissime Domine!

Administrator parafii Winniki potrafił sobie zjednać przy-
wiązanie swych parafijan, co mu do zasług policzonym będzie,
nie jest jednak dostatecznym, by przy parafii mógł się utrzymać,
gdyż do tego jeszcze niema kwalifikacyi potrzebney. Termin kon-
kursu na Winniki konczy się 30 b. m. i zapewnie więcey kandy-
datow się zgłosi, dla tego wezwany został administrator do-
tychczasowy, czyli nie życzył by sobie wziąć kooperaturę w Sta-
nisławowie, o którą poprzedniczo prosił, gdyż on i jego żona
tylko we Lwowie wychowani, do prowadzenia gospodarstwa
wiejskiego nie są usposobieni.

Zaburzenia w Wiedniu aż do tego stopnia się posunęły, że
Nayjasniejszy Cesarz zmuszonym został wraz z familią wyjechać
do Insbruku i tam już szczęśliwie stanął. Odjazd ten spodziewać
się każe dobrego skutku, gdyż teraz dopiero Wiedeńczykom otwo-
rzyły się oczy, poznali swoy błąd i z utęsknieniem oczekują po-
wrotu, który zapewnie dopiero w ten czas nastąpi, jak użyte
może surowsze środki spokoju i bezpieczeństwa utwierdzą. Mini-
sterium dotąd stale teraz tem mocniejsze, bo koniecznie po-
trzebne się stało. Burzyciele zaczęli już tracić tak zgubny wpływ,
który dotąd wywierali. Powiadają tu, że między kompromitowa-
nymi mają bydz Xiążę Sapięha i Hr. Adam Potocki, są to je-
dnak wieści, ktore potwierdzenia potrzebują.

Lud wiejski wszędzie swą przychylność do Rządu okazuje,
w szczegolności lud i kapłani naszego obrządku uznani są za
najsilniejszą podporę Rządu, tak że im tylko (2) do zawdzię-
czenia jest spokoju, który dotychczas trwa w tutejszym kraju.

jak to wyraził JW. Gubernator w Reskrypcie do mnie pisanym, którego nie mogę jeszcze dołączyć, gdyż właśnie znajduje się przy kurrendzie do kleru, teraz w druku znajdujący się, a razem z rezolucją na naszą petycję ma być ogłoszonym. Rezolucję tę kazano litografować dla generalnej komendy i między Woyskiem ogłosić, cxemplarz jeden dołączam.

Zapał dla ruskiej narodowości wszędzie się okazuje i łączy z oświadczeniami przywiązania do Rządu, co polskiej partyi bardzo się nie podoba, która różnymi sposobami stara się przeszkadzać, osobliwie przez rozsiewanie różnych kłamstw w swoich dziennikach. JX. Kapellan Waszey Excellencyi przysłuży się wiele, jeżeli zechce się podjąć sprostowania przynajmniej niektórych krzywdzących nas oświadczeń.

Chciałem właśnie dnia dzisiejszego udać się w podróż do Uniowa i już o tem byłem zawiadomił JW. Gubernatora, gdy właśnie wczoraj dowiedziałem się, że dla tutejszego Woyska ma być odprawione w następującą niedzielę nabożeństwo w Ogrodzie Jabłonowskim i jest życzeniem, abym ja miał tam Mszę S. dlatego, że najwięcej woyska jest ob. ruskiego. Musiałem więc mój odjazd znowu odłożyć, by zrobić przyjemność naszym grenadyrom, z których 40 po części dawniej diaków już od tygodnia uczą się spiewać *Христосъ воскресе*, a jak powiadają Oficjyrowie, że dosyć dobrze spiewają. Jeżeli by nie posłużyła pogoda, nabożeństwo będzie odprawione następującego wtorku, a tak znowu z pewnością nie wiem, kiedy będę mógł służyć Waszey Excellencyi, osobliwie, gdy teraz JW. Gubernator ze swojej przybocznej rady uformował wzmocniony wydział stanowy, który nad ułożeniem przypisu wyborów do zwołać się mającego Seymu ma się zajmować, (3) na którym wszystkie stany równo reprezentowane być mają, gdyż należąca dotychczas szlachta przy ostatnim zebraniu naszym oświadczyła, że nie czuie się być umocowaną do reprezentacyi narodu. Dnia wczorayszego zastanawiano się tylko nad liczbą deputowanych, których Duchowienstwo, Uniwersitet i miasta wybierać mają. Starać się będę jak najszybciej służyć Waszey Excellencyi, lecz dokładnie czasu oznaczyć nie mogę, a przykro by mi było, gdyby konie nadaremnie były wysyłane.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z najgłębszym uszanowaniem

najniższym sługą

Jachimowicz.

Lwow 27. Maja 848.

Ч. 93.

Z wyrazów Waszey Excellencyi w ostatnim liście zamieszczonych wnosilem, że Wasza Excellencya już w krotce chociaż na jakiś czas przyjechać raczy do Lwowa, lecz podług oświadczeń JP. Sędziego przyjazd ten nie jest jeszcze tak pewnym, bo zależy ma od tego, czyli i kiedy okoliczności przybycia Waszey Excellencyi koniecznie wymagać będą. Teraz niby spokojny tutaj panuje, lecz czy długo trwać będzie, tego nikt zaręczyć nie może, gdyż wzburzone umysły jeszcze się nie uspokoiły, a pobłażanie do nowych wybuchów osmiela. Tymi dniami uczniowie Humaniorów w Gimnazjum akademickim nie puścili do klasy swego Prefekta a gdy tenże razem z Dyrektorem JX. kan. Baranieckim przyszedł, po wysłuchaniu upomnienia wypuszczono JX. Baranieckiego, lecz Prefekta w klasie zamknięto, gdzie zapewne musieli mieć zamiar nie tylko słowami, lecz i uczynkiem go znieważać, odparł on wprawdzie natarczywość swoją odwagą, lecz nie usmierzył zupełnie umysłów. JX. kan. Gałdecki, Rektor Seminarium łacińskiego skarżył się, że nie może wytrzymać dalej w Seminarium, tak niesforni stali się jego uczniowie. A w naszym Seminarium chcą Alumnów, aby koniecznie oddalić znienawidzonego Wicerektora Ilnickiego. Przeszły niedzieli przysłał w tym celu deputacja wraz z Rektorem do mnie, a przysłani Alumnicy chcieli tylko ogólnie swoje nieukontentowanie z Wicerektora Ilnickiego oświadczać, podać mi na arkuszu spisane imiona Alumnów, nie wyrażając w szczególności punktów, jakoby X. Wicerektorowi zarzucić mieli. Oświadczyłem im, że dla tego tylko, ponieważ oni sobie życzą, przełożonego z seminarium oddalić nie można, jeżeli jakie mają krzywdy, niechaj tu wyszczególnią, a taką skargę mnie przyniosą, na którą wkrótce otrzymają stosowną rezolucję. Przrzekli wprawdzie zaraz (2) skargę taką napisać i jeszcze tego samego dnia, lub nazajutrz mi przynieść i w rzeczy samej przynieśli już prawie w nocy, bo o godzinie poł do osmy w wieczór dnia wczorajszego. Odebrawszy skargę, upomniałem ich, by spokojnie i przyzwoicie się zachowywali i to samo drugim zalecał, oświadczyłem oraz, że nie mogę im wkrótce wydać rezolucji, gdyż na dzień jutrzejszy oznaczone jest solenne nabożeństwo, na którym wszyscy Alumnicy znajdować się mają, że wniesione punkta muszą bezstronnie być badane, a sprawiedliwość wymaga, aby i oskarżonemu dano sposobność tłumaczenia się, że w tej mierze zasiągnę rozkazu Waszey Excellencyi. Lecz gdy podług doniesienia przełożonych seminarzyckich rozjątrzenie jest bardzo wielkie, umyśliłem poprzedniczo zawiadomić Alumnów; co się z ich skargą stanie, przeto upomniałem ich, by zachowywali przypisany porządek, a Rektorowi polecić, by radził JX. Wicerektorowi Ilnickiemu, aby dla uniknięcia dalszego rozjątrzenia Alumnów, na jakiś czas wstrzymał się od swego urzędowania. Mówiłem o tym wypadku dnia

wczorajszego z JE. JW. Gubernatorem i z JE. Prezydentem Krauss, obydwaj byli tego zdania, aby wniesioną skargę ostro indagować.

JEJW. Gubernatorowi oświadczyłem, że Wasza Excellencya chciałby choć na jaki czas przybyć do Lwowa, dodałem i to, że Wasza Excellencya mocno osłabiony jesteś a nawet w pokoju z trudnością przechodzić może a tym więcej obawia się trudności chodzenia po wschodach, na co oświadczył, żeby Wasza Excellencya, przyechawszy, nie fatygował się do niego, że on sam do Waszey Excellencyi przyjdzie.

Przyszedłszy do JW. Gubernatora, oświadczyłem mu, że tylko na krótki czas proszę go o audyencyę, gdyż tam czeka deputacya w przedpokoju — was für eine Deputation? odpowiedziałem: (3) Deputacya wypuszczonych chce mu swoje złożyć podziękowanie — na to oświadczył: das ist kein Geheimniß i prosił, abym był przytomnym a ich zaraz zawołać kazał.

Było wszystkich może dziesięciu, między którymi dwóch Xięży w surdutach, na czele stawał jakiś nie bardzo młody a równie jak i kilku innych porządną brodę mający, zapewnie obywatel, w polskim stroju i przemówił po polsku, oświadczał dzięki uwolnionych i wskazując, że przez ten czyn na wieczną sławę zasłużył. Gubernator odpowiedział na to w języku niemieckim, że swemu obowiązkowi zadosyć uczynił, spodziewając się, że oni teraz także swe obowiązki wypełniają i do uspokojenia wszędzie przykładać się będą. Lecz zaraz orator z nowym wystąpił żądaniem, aby pułk szwolezerów, którzy im wiele przykrości wyrządzili, ze Lwowa był oddalony. Przykro to zapewnie było JW. Gubernatorowi, odpowiedział, że tutaj tylko jeden szwadron tego pułku się znajduje, że proskrypcye nigdy nic dobrego nie zrobiły i że na takowe on pozwolić nie może, sądzi, że oni ze swej strony nie będą dawać powodów do nowych zamieszkań.

Że młodzież teraz tak wzburzoną się okazuje, niema się co dziwować, gdyż i ludzie w pewnym wieku i znacznym stanie znajdujący się, tak łatwo uwodzić się dają. Jakiś nieznan, lecz rządzący komitet się uformował, który deputacyę wyprawił do Wiednia, nie wiedząc w czyjem imieniu. Do tej Deputacyi wybrany był X. kan. Baraniecki, lecz wymówił się, iż właśnie teraz odbiera nową wieś w tenutę, chciano potem X. kan. Manasterskiego, później Galdeckiego oznaczyć, lecz gdy się nie udało, wzięli ormiańskiego kanonika Axentowicza. Na czele deputacyi jest Xiąże Jerzy Lubomirski, należą do tego Dobrzański, Nowakowski Aktor, kilku kupców, z Żydów Rabin Kohn, syn Mizesa i Horowic, w Przemyślu mają wzięść kan. Czaykowskiego, a cała Deputacya ma się składać z 33. osob. (4) Od P. Wasylewskiego wzięto cztery polskich ubiorów, Pan Nowakowski ma swój własny ubior i wziął także pas lity sprawiony od Hr. Moszynskiej,

za sto dukatow, zapewne więc w polskich ubiorach w Wiedniu wystąpić myślą. To tylko jest dziwne, że do tej Deputacyi nie wiedząc od kogo wysłanej przystąpił i JX. Jan Krynicki, który opuściwszy katedrę w niedzielę, o godzinie 9 w wieczor wyjechał. Był on u Gubernatora poprzedniczo o paszport, który mu wydanym został. Lecz równie JW. Gubernator, jak i Prezydent Kraus zastanawiali się nad tym postępkim i obydwaj pytali mnie się, czyli też on opowiadał się, że odjeżdża, na co jak w samej rzeczy było, odpowiedziałem, że ja dopiero po jego odjeździe o tem dowiedziałem się. Mowią, że deputacya ta ma podziękować Najjaśniejszemu Cesarzowi imieniem kraju za nadaną konstytucyą, lecz zachodzi pytanie, kto ich do tego upoważnił.

Dołączam Reskrypt Prezydialny, który dopiero za radą JX. Rektora otworzyłem, by się dowiedzieć, czyli nie jest tak pilny interes, aby woznego umyślnie wysłać, pokazało się, że tu tylko chodziło o nabożeństwo, które się dziś odprawiać miało, a o którym bylibyśmy nie wiedzieli, gdybym był nie odpieczętował, lub do Uniowa odesłał.

Wasza Excellencya daruje, że osmieliłem się odpieczętować. Dwa Exhibita jeden z Dekanatu Skolskiego, drugi od Konsystorza Munkaczowskiego także dołączam.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z najgłębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 28. Marca 848.

Ч. 94.¹⁾

Illme ac Reume Domine!

Pomimo to, że ledwie łażę, składam moje rzeczy w celu wyjechania z Łódź do Lwowa. Nie prędzej jednak będę mógł tam stać, jak w następujący poniedziałek, bo i spiżarnia tam próżna wymaga zapasow i coś trzeba w kieszeni mieć, a o intratę bardzo trudno teraz już, jeśli zas rozeydnie się wiadomość o darowaniu panskich, to moje dochody całkiem ustają.

Postrzegano już dawniej, że JX. Wicerektor Ilnicki niema szacunku między Aluminiami. S. p. JWJX. Biskup Snigurski miał go wezwać do kapituły Przemyskiej, nie przyszło jednak do tego. Miało by do scisley indagacyi tego, co Mu Alumi teraz zarzucają i do formalney decyzyi przyjsć, to wolałyby złożyć urząd, anizeli stawać się przedmiotem zawasnienia w Seminarium. Proszę JX. Rektora zobligować, aby go na to uważnym zrobił.

¹⁾ На гори замітка еп. Яхимовича: р. 30. Mart. 848.

Dawniej żadna deputacya nie mogła się udawać do Wiednia bez poprzedniczego na to zezwolenia Cesarza Jego Mości. Teraz jednak może deputacya, do ktorey JX. Kan. Krynicki, nikomu nic nie (2) powiedziawszy, przystąpił, w Wiedniu otrzyma posłuchanie, a w takim przypadku nikomu z deputowanych przemawiać nie można będzie.

Bardzo dobrze stało się, że Illmus Reumus Dnus Reskrypt prezydyalny o zapowiedzianem Nabożeństwie i Te Deum otworzył i że takie Nabożeństwo w dniu oznaczonym odprawilo się. Reskrypt już do protokołu konsystorskiego wpisany do aktów oddaje.

Proszę także zalecić, aby relacyę z Dekanatu Skolskiego o parocha w Kruszelnicy Merunowicza wzięto do protokołu. Przedmiot ten potrzeba odtąd, aby w konsystorzu był pertraktowanym.

Przyłączam także odezwę z Ungwaru o wydanych tam drukiem kazaniach. Zdaje mi się, że na poprzedniczą o tych kazaniach rekwizycyę Kler nasz był uwiadomiony, ale jeśli nikt nie prenumerował, to dobrze było o tem (3) Vicarium gen. uwiadomić, aby wiedział, że daremnie by przysyłał tu exemplarze.

Przy okazji chciey Illmus Reumus Dnus JX. Scholastyka uwiadomić, że Pakiet Gazet z dnia 28. Mart. odebrałem.

Zostaję z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 30. Mar. 848.

4. 95.

Illme ac Reume Domine!

X. Pietruszewicz odjeżdża dziś do Lwowa a stamtąd ma się udać do oycy swego, ktory ma bydz słabym i żądał widzić go. — Dysertacyi swojey o języku ruskim nie ukonczył jeszcze, ale mowił mi, że ukonczy w domu i doręczy Illmo Reumo Dno. Spodziewałbym się, że on coś do rzeczy napisze, wszelakoż potrzeba będzie dzieło jego przeyrzeć; jaby był zdania, że najlepiejby było WJP. Zubrzyckiego do tego zaobligować, a może on sam do niego uda się. Skoro się pokaże, że robota jego jest do zamiaru stosowna proszę zarządzić, aby do druku była dana na moy koszt, bo tę dysertacyę w Zorzy Halickiej przytaczać nie było by rzeczą dogodną. raz że trzeba by na ruski język tłumaczyć, to zaś wymagało by długiego czasu, a potem lud ruski na prowincyi nie korzystałby z pisma literaturę a nie to, o czem lud wiedzieć potrzebuje za przedmiot mającego.

(2) Dołączam tu komemorację, aby parafia Załukiew była wystawiona na konkurs..

Listy do JW. Arcybiskupa Ormiańskiego, JX. Scholasyka i JX. Kanonika Sozańkiego proszę z łaski swojej kazać podnosić.

Zostaję z uprzejmą życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-rae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 4. Junii 848.

Ч. 96.

Illme ac Reume Dne!

W ciągu przeszłego tygodnia nie było z tą okazji do Lwo-wa, nie wiem więc, jak się tam rzeczy mają od czasu wyjazdu JW. Gubernatora. — Teraz posyłam umyslnego, przez którego spodziewam się, że zabrane tam Gazety przysłane mi będą.

Podług twierdzeń, krążących w tutejszych stolicach, Czesi proklamowali Cesarstwo Sławiańskie, Windischgrätz bombardował Pragę, w Neapolu zabito króla i następcę tronu, Rosyjanie mają zająć Galicyę, a nawet wojsko Tureckie ma tu wkroczyć. Temu jednak wszystkiemu żydzi nawet nie chcą wierzyć.

JX. kanonik Tyszynski oznajmił mi ze zlecenia Illmi Reumi Dni, że patrioci z Cyrkułu Kołomyjskiego № 20. zbierają się przybydź do Unio-wa. Może to będzie grono kocich Muzykantów i zechcą z koncertem swoim produkować się, tak jak się to ma dziać na wzor lwowskich artystów, nawet w Przemyslanach, a może zechcą mię przymuszać do swojej sprawy, i wmówić mi coś takiego, o czem ja ani myślę. W przypadku jednak, gdyby taka liczba Pa- (2) -triotów tu się zjawiała, kto wie, czy Gromada tutejsza nie zastąpiła by im drogę. Niedawnemi czasy zjawiał się tu był jakiś od gwardyi narodowej Woyt i przysiężni chcieli go aresztować, Bauch pomiarkował, że ten Rycerz był nieszkodliwy i kazał go przepuścić. Ale oddziałowi 20 patriotów nie tak łatwa była by przeprawa.

Koszta druku dySSERTacyi JX. Pietruszewicza zapłaci JX. Scholastyk na moy rachunek. Życzeniem moiem jest, aby każdemu Dekanatowi po exemplarzu gratis do czytania i złożenia w bibliotece dekanalney rozesłano. Dla mnie przydało by się kilka exemplarzy, autorowi zaś także jakąś liczbę udzielić potrzeba. Na resztę może będzie pokup, co by więc z tej przedaży zyskać się dało, życzylbym sobie, aby oddanem było Radzie narodowej ruskiej do jej dyspozycyi.

O. X. Minczakiewiczzu podałem do JW. Gubernatora relację jeszcze pod dniem 10. Maja r. b. N. 44. Załączam teraz (3) kon-

cept tej relacji razem z priorami. Proszę, aby to wzięto do Aktow pro omnimoda notitia et usu officioso.

Czytałem już poprzedniczo w Wiedenskiej Gazecie rezolucyę Naywyższą o amnēsty tych, którzy się Rządowi przenięwierzyli. O duchownych osobach rezolucya ta wyrażała, że Ordynariat ma rozpoznać, czyli znowu aplikowani bydz mogą. Chciałbym wiedzić, azali ta rezolucya intymowana już Konsystorzowi od Rządu?

Przy tej sposobności oddaję Intymat prezydyalny N. 6425. do aktow, odebrawszy tymczasem exemplarz jego drukowany, a po części także litografowany.

Po dekanatach formuje się także rada narodowa rūska, ale od przeciwnikow bywają nagabywani. W Stanisławowie miało do tego przyść, że woysko motloch rozproszyło. Musiało już o tem doysć okoliczne doniesienie do głównej lwowskiej rady. Kapłani tuteyszego Dekanatu (4) życzyli by sobie, abym im pozwolił tu zgromadzać się, bo zebrawszy się pierwszy raz w Glinianach w szczupłym pomieszkaniu Dziekana rada, do ktorey gromady także zaczęły zbierać się, mieścić się nie mogła i obawiają się, że im przeciwnicy tam dokuczac będą. Zezwolę ja na to, ale wprzody z Dziekanem rozmowę się. Zostaję z wszelką zyczliwością Illmae Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniiwie 19. Czerwca 848.

Listy do JXJX Archydyakona i Scholastyka proszę kazać oddać, a JX. Kanonikowi Czystynskiemu przypomnać, aby mi przynajmniej wrócił Exhibit kongregacyi de Propaganda i jego Allegat. Taka opieszalosc w takiey sprawie jest do nie zniesienia — i warta by Rekolekcyi.

Ч. 97.¹⁾

Po wyjeździe JW. Gubernatora ucieszyli się nieco patryoci, zwazając, iż z Rządem niby woyskowym zartować nie wypada, pomimo to nie poprzestają starac się bądź jakowym sposobem zaburzenie wzniecać, do czego terazniejsze wybory porzadaną dają im sposobność. JW. Hr. Goluchowski będąc u mnie oswiadczył, że JW. Gubernator zyczyl by sobie bydz obranym na Deputata seymowego, co gdyby wczesnie było wiadomem, zapewnie wielu wloscian do tego mozna by było naklonić, którym i na mysl nie przychodziło tak wysoko sięgać. Zrobilem zaraz z tego uzytek, proponując Xięzom, ktorzy do mnie się zgłosili z roznych

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 25. Junii 848.

Cyrkułow, a nawet do Przemyskiej Dyecezyi należących, Zolkiewskiego i Samborskiego, aby w tym celu działali na swych parafian i sąsiedzkich Xięzy do tego zachęcili. Podobnie upomniani byli wiesniacy, którzy do tutejszey rady się zgłaszali, a wszczegolności wielki wpływ w okolicy mający Jędrzey Żaluzny z Kamionki wołoskiej. Upomnienia te nie były bezskuteczne, gdyż w dwóch sekeyach Cyrkułu Zolkiewskiego JW. Gubernatora wybrac mieli. W Lwowskim Cyrkule trudno to będzie uskutecznic, gdyż oprócz przeciwnych Obywateli, bardzo dużo Lwowianow wyborcow na swą stronę pozyskać się stara. Twierdzą, że JW. Gubernator nie zyczy sobie zając posadę Ministra w terazniejszych okolicznosciach, to jednak zdaje się bydz pewnem, że tutaj nie powroci, gdyż rzeczy jego w pałacu znajdujące się juz wyprzedają. Chociaz może nie teraz, pewnie jednak zostanie on ministrem, a po jego uczciwosci spodziewać się można, że interesa nasze dzielnie popierać będzie.

(2) Wiadomości z Pragi są bardzo zasmucające. Komenderującego Windischgrätz zona dwiema kulami, jedną w głowę, a drugą w piersi ugodzona, padła trupem przy oknie, z którego wyglądała, a syn niebezpiecznie zranionym został. Walka od 12. az do 14. b. m. trwała i musiała wiele sprowadzić nieszczęścia. Dom zajezdny pod Aniołem, z którego wystrzały na zonę komenderującego padły, zupełnie zburzony został. O rezultacie do tychczas jeszcze nie wiadomo. Znajduje się tutaj nie mało takich, którzy nie mogą ukryć uciechy z tych nieszczęść, które tak często w stolicy i w prowincyach się wydarzają, i chętnie by coś podobnego i tutaj rozpoczęli, gdyby nie dwunastotysięczna załoga, i wiadoma przychilność do rządu ludu wieyskiego nie wzniecały słuszney obawy.

Reskrypt prezydyalny, tyzczący się ulaskawionych Xięzy, dołączam. Co się tyczy Zustimmung des Ordinariats, takowe zostało juz wyrazone w podanych swiezo relacyach do Prezydium, by pozwolono ich w Duszstarownictwie umieścić, na co jeszcze zadney nie otrzymalismy odpowiedzi. Bydz może, iz każą ich przenieść w odlegleysze Cyrkuły.

Dnia wczorąyszego był u mnie udający się na Seym do Wiednia JX. Dziekan Gnidkowski, który z dwoma diakami i Woytem w jedney Sekcyi Cyrkułu Stryiskiego został wybranym. Oprócz niego jest jeszcze wybranym w Stanisławowskim Cyrkule X. Szaszkiewicz, a może i więcej kaplanow po innych Cyrkulach wybiorą. Dobrze by było, gdyby nasi z polityką nieobeznani, mogli znaleźć w Wiedniu rzetelnych i biegłych doradcow, gdyż i tam duzo przeciwnikow się zbierze.

(3) Uformowana tutaj z obywatelow, niby ruska rada, wi-dząc, że zadnego zaufania pozyskać nie może i rozwiązać się musi, chce się juz poddać naszej radzie i przysyłała deputacyę z oswiadczeniem, że na wszystkie kondycye przystanie, byli by

tylko wybrac sobie z nich przynajmniej kilku i policzyć między członków rady, co nie było by korzystnem, gdyż im by to nie pomogło, a dla nas było by z uszczerbkiem zaufania. Niema urzędowego jeszcze doniesienia, lecz wieści krążą, iż w Cyrkule Stanisławowskim 5 Gromad nie chcą nadal mieć Xieży swoich dlatego, iż ci wpisali się do rady narodowej polskiej. O X. Mogilnickim w Komarowie, który w tym samym ma bydź przypadku, twierdzą, iż za mowę mianą w Stanisławowie bryczkę i pare koni otrzymał. Oprócz niego mają to bydź XX. Mogilnicki w Gruszczu, Lewicki w Hostowie, Piotrowski w Kordowie, Kadyski w Tłumaczu i Macieliński w Sciance. Jeżeli jakowa skarga na tych Xieży nadejdzie, potrzeba będzie niemilą rozpoczynać pertraktacyę, na którą patryoci narzekać będą.

Całuję stopy Waszey Excellencyi, zostając z naygłębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 21. Czerwca 848.

Ч. 98.

Illme ac Reume Domine!

Bardzo by dobrze było, jeśli by wybor deputowanego JW. Hrabiego Stadion do skutku przyszedł. On zna dobrze stosunki Mieszkańców Galicyi i na Seymie walnym Wiedenskim najlepiej potrafił by Prowincyę tuteyszą reprezentować.

Że Patryoci Polscy do tego dążą, aby rusinom szkodzić, pokazuje się to ze wszystkich ich kroków. Dowodem tego jest także list Bogusławskiego, pisany z Podhajec. Oddają go z kommemoracyą do Protokołu konsystorskiego. W klerze naszym nie jednemu zbywa na potrzebney roztropności, i nie jeden kompromittuje siebie i resztę Duchowienstwa. W Dekanacie Bobreckim zebrał się pierwszy raz na radę narodową ruską, i niektorzy zaczęli zaraz srożyć się na Polaków. a naczelnik Dekanatu¹⁾, miasto aby ten niepotrzebny zapal zgasił, sam miał się groźnie odzywać, z czego niektorzy wnosili, że dla tego, bo ma urazę na Polaków za brata swego. — Coś podobnego musieli niektorzy w okolicy (2) Podhajec wygadywać; broń Boże, jeśli by tam do jakich kollizyi krwawych przyszło, do czego może sami Patryoci i ich emissaryusze dadzą powód, zaraz by przypisywali to Duchowienstwu ruskiemu. Dlatego wypada wydać ze strony Konsystorza odezwę po dekanatach podług tego, co wyraziłem w kom-

¹⁾ Над сѣм словом дописка оловцем: Dzerowicz.

memoracyi. Może by też nie od rzeczy było umieścić w Zorzy Halickiej krótką jaką do ludu odezwę w tym samym sensie.

JX. Litwinowiczowi odmowiono subsidium, o które prosił, zapewne na mocy Normalu, że Übersiedelungskosten tym tylko urzędnikom assygnują się, którzy za rozkazem z jednego miejsca na drugie przechodzą, którzy zaś sami przeniesienia żądają, swoim kosztem przenosić się powinni. Załączam także kommemoracyę z Indorsatem Gubernialnym, aby JX. Litwinowicz ze strony Konsystorza uwiadomionym (był) de negativa resolutione.

Jak mi mowiono, w Złoczowskim Cyrkule obrano (3) na deputowanych do Wiednia Administratorów Dekanatów Złoczowskiego i Buskiego. Gdyby z reszty Cyrkulów choć po dwóch deputatów było, to była by jakakolwiek reprezentacya ruskiego duchowienstwa.

Zostaję z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 25. Czerwca 848.

Ч. 99.¹⁾

Wybory na Seym Wiedeński znajdowały liczne przeszkody, pochodzące częścią od Obywateli, którzy one na siebie lub swoich zwrócić wszelkimi sposobami starali się, częścią od urzędników do tego przeznaczonych nie wszędzie trzymających się przepisów, częścią też od ludu, który pierwszy raz do takich wyborów wezwany, nie poymował zamiaru wyborów i obawiał się, aby Deputowani nie podpisali się na przywrócenie zniesioney pańszczyzny. Podług umieszczonego w Gazecie spisu Deputowanych wybrano niewiele Obywateli ziemskich i między policzonymi do nich znajdują się imiona, które raczy obywateli wiejskich oznaczają. Naywiększą liczbę stanowią wiesniacy, którzy nie posiadając wyższej oswiaty, tylko swojemi wotami do układu Konstytucyi przyczynić się mogą. Będą oni potrzebowali takich, którzy by ich prowadzić i od szkodliwych uchybien przestrzegać mogli. Naylepiej będzie mógł informować naszych Deputowanych JEJW. Gubernator, który przeciez w Cyrkule Żolkiewskim w dwóch Dystryktach wybranym został, chociaż przeciw wyborowi jego w Sokalu chcą remonstrować. Nawet gdyby nie przyjął zadnego wyboru, znajdował by się on na Seymie, gdyż ma bydz wybranym w Tryescie i na tenczas mogłby on dzielnie popierać nasze interessa, gdyż stosunki tuteysze bardzo dobrze są mu wiadome. Z naszych Xięży wybrano 6, z Xięży l. ob. 3. W Cyrkule Prze-

¹⁾ На горі дописка митрополита: Resp. 2. Juli 848.

myskim musiano jeszcze nie skończyć wyborów, gdyż tego Cyркулу nie umieszczono jeszcze w Gazecie. Wiele wyborów, jak twierdzą 18., nie przyjęto z powodu zachodzącej nieprawości, a pomimo że już wybrani do Wiednia się udali, nowe wybory nakazano. Tutaj (2) dopiero 30. b. m. mają wybierać trzech Deputatów Miasta Lwowa i codziennie zgromadzają się Wyborcy w sali biblioteki Osolinskiego do słuchania rozprawiających patriotów a szczególnie adwokatów dowodzących, że między mieszczanami nie masz takiego, który by mógł być wybrany na Deputowanego, a za tem najlepiej by było wybrać Adwokata, na co Mieszczani odpowiadając przez swego mówcę P. Jablonskiego, w najgorszym świetle wystawili Adwokatów, przypisując im przyczynę wielu nieszczęść na kraj i pojedyncze familie sprowadzonych.

Patryoci polscy urażeni są mocno na rusinów nie chcących popierać ich sprawy, więc nie dziw, że różnych używają sposobów, byle tylko zaszkodzić, chociaż sami o fałszywości swych twierdzeń są przekonani. Być może, iż niektórzy Xieża nieostrożnie się wyrażając, dają powód do słusznych skarg, lecz i na to powinni by patryoci zważać, że i oni sami swoim postępowaniem tak oburzają, iż niepodobną jest rzeczą zachować cierpliwość, a przy tem jednak pięknymi słowami niby to pojednania szukają, a jak gdyby już nastąpiło, zewnętrznymi znakami dowiedzą usiłują. Do tego zdawało im się służyć nabożeństwo w przeszłą niedzielę odprawione. Na prozbę wysłanych od Instytutu stauropigijskiego, powtórzoną od trzech kapitanów gwardyi mieyskiej, odprawilem w mieyskiej cerkwi przy assystencyi komenderującego i Hr. Gołuchowskiego solenną Mszę S., a potem była processya w rynku i Ewangelie czytane przy tych samych ołtarzach, które były przystrojone w czasie processyi ob. l. Na całym rynku rozstawione było wojsko liniowe, wszystkie oddziały gwardyi mieyskiej narodowej i akademicznej. Salwy dawano z armat i broni ręcznej, trzy bandy (3) rozstawione na rynku, a czwarta na galerji ratusznej przygrywały w ustępach. Cały rynek napelniony był ludźmi, z których mało pobożnością, naywięcej ciekawością sprowadzonych być się zdawało. I tego nabożeństwa użyto na polityczną demonstracyę, gdyż na ratuszu wywieszono ruską i polską chorągiew na znak, niby już uskutecznionego pojednania, o którym nikomu się nie sniło, i które tem mniej nastąpić nie może, kiedy patryoci w pismach swoich równie Rządu jak i rusinów szkalować nie poprzestają.

Dołączam otrzymane z poczty expedycey od JW. Biskupa Ziegler i JX. Barny.

Wasza Excellencya łaskawie przyjac raczy wyraz naygłębszego uszanowania, z ktorem zawsze zostaje

Excellentissimi Illustrissimi ac Reumi Dni
naynizszym sługą

Lwow 27. Czerwca 848.

Jachimowicz.

P. S. Własnie na dzisiejszey sessyi wniesiono na nowo, aby Alumnow zobowiązać, (4) by przeciwszy z wakacyi na nowo podawali się o przyjęcie do Seminarium, gdyż wielu znajduje się między niemi, których pobyt mógł by bardzo szkodliwym bydz dla wszystkich Alumnow. Konsystorscy Referenci zwyczajem, iz w Seminarium ob l. to juz ma bydz postanowioném, ze teraz nasi pierwszego roku teologowie na *examen studio biblico V. F.* zupełnie stawie się nie chcą twierząc, iz nie mieli czasu do przygotowania się, chociaż az nadto czasu mieli do zatrudniania się przedmiotami do nich nie należącymi, byliby tego zdania, aby przed odjazdem oswiadczyć Alumnom, ze po wakacyach tylko ci przyjętymi zostaną, których jako godnych Rektorat i Konsystorz uważać będzie, o czym Konsystorz Przemyski można by uwiadomić, zostawiając mu do woli, jak ze swojemi Alumnami zechce postąpić. Wasza Excellencya łaskawie zadczydować raczy, czyli tym lub innym jakim sposobem ma bydz uwolnione Seminarium od indiwiduow, z których dobrych kaplanow żadną miarą spodziewać się nie można.

§. 100.

Illme Reume Domine!

Może Illustritas V-a jesteś in praecinctu itineris na Sejm walny, bo ktoś tu mówił, że tu i owdzie postanawiano Illmum Reum Dnum na Deputowanego obrać. Dałby tylko Bog, aby temu Sejmowi nie zaimponowali studenci wiedzenscy, bo oni tam dotąd panują i rozkazują jak, że oczywiście przyszło do tego, czem Bog niegdyś Izraelitom przez Izajasza groził: *Et dabo eis Principes pueros et effeminati dominabuntur eis.*

Zgadzam się zupełnie na to, aby po wakacyach tych tylko Alumnow przyjmować, którzy w niczem nie uchybili, i dobrze examina poodprawiali, a zas przyjęcie odmówić umysłem burzliwym, którzy chwytając się terazniejszych politycznych zamachow, dowiedli przez to, że nie mają w sobie ducha do stanu kapłan-skiego potrzebnego i jak teraz w Seminarium, tak potem w Dyecezyi po parafiach byli by szkodliwymi. Teologowie pierwszego roku sami sobie przypisać będą (2) musieli, że nie odprawwszy examiniw w Seminarium, na przyszły rok mieysca nie znajdują, bo dawniejsze jest rozporządzenie, że przez dwa roki w tej samej klassie żadnego karmić nie można. Należało by, aby także Konsystorz Przemyski tym samym sposobem z tamtejszemi Dyecezaninami postąpił i do tego wezwać go potrzeba.

Przylącam dwie kommemoracye, z których jedna tyczy się X. Michała Minczakiewicza, a druga X. Soniewickiego, parocha w Gwoźdzczu małym.

JX. Kanonik Czeszynski swoją rozwlekłą i, że tak powiem, niedorzeczną pisaniną, nie mało przyczynił mi mozoly, zwłaszcza,

że od niejakiego czasu znowu dużo cierpię na zdrowiu. Sporządziłem jednak już doniesienie ad Congregationem de propaganda fide i teraz odsyłam JX. Scholastykowi, aby na pocztę oddana była. Mam (3) jeszcze sporządzić rezolucye dla JX. Czestyńskiego i Żukowskiego, jak się zachować w pełnieniu swoich obowiązków powinni, aby nie dawali powodu na przyszłość do podobnych skarg.

Zostaję z wszelką życzliwością i uprzejmością Illmae Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 2. Lipca 848.

Ч. 101.

Illme Reume Domine!

Przyłączam tu **Посланиѣ** moje. X. Pietruszewicz przyjął skopypis rossyjską; jak wielu innych zarzuciwszy właściwą Rusinom tutejszym i niegdyś powszechnie używaną, po rossyjsku pisząc. Jesliby miano umieszczać w Zorzy Halickiej, kopię cyrylliką sporządzić by należało, aby correcte wydrukować można.

Sporządziłem także expedycję do JX. Kanonika Czestyńskiego na jego wspólną z X. Żukowskim rozprawę o zarzutach do Rzymu naprzeciw obydwom podanych. Text tej expedycji do przeczytania pro officiosa notitia komunikuję Illmo Reumo Dno-erga restitutionem do Aktow tej pertraktacyi. Do Świętych Pietnic i na Łyczakow do S. Piotra dobrze by było dum et quando popyłać w powszedne nawet dnie prezbiteralistow, a z drugiej strony mniej było by powodu do zarzucania, że tam po całych tygodniach cerkwie zamknięte zostają.

Mam teraz zająć się sporządzeniem podziękowania Najjaśniejszemu Panu za nadaną godność. Chciałbym wyrazić, że nader ograniczone moje dochody nie pozwolą mi tak się prezentować, jakby ta godność wymagała, że iednak ufam, iż Najjasniejszemu Pan może (te)mu niedostatkowi zaradzić raczy.

Upały panują znowu i jeszcze w wyższym stopniu, jak zeszłego miesiąca. Pokazuje się już, że ziarno owsa i jęczmienia nikle mieć będziemy, a lękać się potrzeba, że reszta także zbiorow nie odpowie nadziei.

Zostaję z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-rae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 12. Lipca 848.

Ч. 102.

Послание, котóрым Wasza Excellencya mnie zaszczyćić raczy-
łeś, nie tylko od tuteyszey rady ruskiej lecz i od całego kleru
i ludu z naywiększą radością i wdzięcznością przyjętem będzie,
a błogosławienstwo Waszey Excellencyi wzmocni nasze siły i po-
budzi wszystkich dobrze myślących do usilnego wspierania wszelkich
starań, dążących do oświecenia, podniesienia i uszczęśliwienia tak
długo zaniedbanego i ucisnionego ludu, który dopiero teraz wol-
niey oddychać zaczął, a przy swejey ciemnocie, udzieloney mu
wolności tak łatwo mogłby nadużyć. Deputacya, która dnia ju-
trzeyszego ma się udać do Waszey Excellencyi, będzie miała oraz
zaszczyt podziękować Waszey Excellencyi za tak dzielne wsparcie
naszych starań.

Z powodu rozpisaney rekrutacyi obawiano się tutaj zapo-
wiedzianego powstania, które kazdego momentu mogło by było
wybuchnąć. W Poniedziałek był u mnie Feldmarschal-Leutnant
Malkowki (?) z zapytaniem, czyli by można się spodziewać, że po-
bliscy włoscianie stawili by się, gdyby do tego wezwani zostali —
odpowiedziałem, że o ich przywiązaniu do Rządu nie wątpię
i spodziewam się, że gdyby tego była potrzeba, zaraz by się sta-
wili. Na dalsze rządanie, by ich do tego jakowym sposobem przy-
gotować, oświadczyłem, że ja tylko mogłbym polecić im przez
Xięzy lub inne osoby, aby wezwani do przystawienia rekrutów
nie opierali się i nie słuchali, gdyby ich kto do tego chciał na-
mawiać, do czego dodać by można upomnienie, że nie tylko ci,
ktorzy mają bydź wzięci do woyska, lecz inni także, jezeli by
wezwani byli, przez wdzięczność, którą (2) za odebrane dobro-
dzieystwa są winni Rządowi, do bronienia onego są obowiązani.
Ułożono zatem, aby w przypadku potrzeby wysłano do naybliz-
szey wsi oficyrą z assistencyą parekonnych żołnierzy, który do
Woyta miał się udać ten gromadę wezwać, by natychmiast do
Lwowa, ale tylko do rogatki dla przecięcia komunikacyi wszyscy
zbroją, jaką pod ręką będą mieli, uzbrojeni się udali, oraz
miał bydź natychmiast wysłany kto z gromady do nayblizszey
wsi, by tam podobne uczynił wezwanie. Ogólne upomnienie po-
bliskich gromad uczyniono przez Xięzy, którym ostrożnie i ustnie
tylko na radzie w poniedziałek i we wtorek osobno będącym
potrzebne polecenia dano. Nie przyszło jednak do wybuchu, gdyż
pomimo srozenia się, wezwani stawiają się do assynterunku, więc
tą rażą niebezpieczeństwo minęło.

Raczy Wasza Excellencya łaskawie przyjąć zapewnienie
naygłębszego uszanowania z kotórem zawsze zostaje

Excellentissimi Illustrissimi ac Reumi Domini

naynizszym służy

Jachimowicz.

Lwow 14. Lipca 848.

4. 103.

Illme ac Reume Domine !

Spodziewam się, że ta moja odezwa zostanie Illm Reum Dnum jeszcze we Lwowie, bo wyjazd do Wiednia był przeznaczony na Piątek. Jak tu obecnie, tak teraz na piśmie, życzę Illmo Reumo Dno z całego serca dobrej podróży, pomyslnego w Wiedniu pobytu i z tamtąd szczęśliwego powrotu. W przykrych terazniejszych czasach Pan Bog raczył na nas łaskawie weyrzyć; ufam więc dobroci Jego, że w trudach dla dobra narodu ruskiego podjętych łaskami swojemi wspierać będzie Illm Reum Dnum.

Jeżeli byś Illmus Reumus Dnus życzył sobie rozmówić się w Przemyslu z członkami Kapituły, a zachodziło by niebezpieczeństwo jakich tam nieprzyjemności od przeciwników, to może by najlepiej było uprzedzić rzeczonych członków Kapituły, aby się przed Przemysłem np. w Szechiniach, albo po tamtej stronie Przemysła dogodnym jakim miejscu dla pomowienia zebrali. — Wreszcie może by JW. Starosta porobił stosowne rozporządzenia w celu zapobieżenia napadnienia w samym Przemyslu, ale o tem wypadło by go wcześniej uwiadomić.

Przyłączam odcisk mojej pieczęci, który zapomniałem dać (2) i proszę abys Illmus Reumus Dnus, jak się wydarzy pora od zatrudnień sejmowych wolna, dopytał się z łaski swojej, jakby należało sporządzić rysunek eines Wappenentwurfes, który ma do krajowego Prezydium podać. Do tego potrzeba być biegłym w sztuce heraldycznej. W Wiedniu nie zbywa na posiadających tę sztukę i czy sie nadarzy kto, że za przyzwoitem honorarium rysunek sporządzi. W Reskrypcie prezydyalnym nie wyrażono, wiele wynoszą Ausfertigungsgebühren. O tem chciey Illmus Dnus dowiedzieć się bei dem General Hoftaxamte.

Jak zajdzie potrzeba pisania do mnie, najlepiej będzie stilizować: Vom gr. kath. St. Barbara Pfarramte, zur eigener Eröffnung des Metropolitens in stricto offis., i ja moje expedyce tym sposobem oddawac będę na pocztę, i nie będzie kosztu, i expedyce pewniey dochodzić będą.

Sporządziłem moy Adress podziękowania do Najjasniejszego Pana, i teraz posyłam na ręce JW. (3) Wice Prezydenta Gubernialnego, prosząc go, aby był łaskaw w drodze prezydyalney wyżey expedyować.

Zostaję z wszelką życzliwością Illmae ac Reumae Dnationis V-rae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniovie 26. Lipca 848.

P. S. Na pieczęciach zwykły się dodawać insignia orderowe. Na wycinku, o którym wyżej namieniłem, niema żadnych, bo w ten czas, kiedy moja pieczęć była rznęta, zaszczytu orderowego nie miałem. Może wypadnie uważnymi na to zrobić tego, który się podeymie sporządzić heraldycznie den Wappenentwurf.

Y. 104.

Dnia dzisiejszego w wieczor o 8 godzinie wyjeżdżam do Wiednia zwyczajnym szypkowitzem, w którym oprócz konduktora, nikt obcy nie będzie się znajdować. Jutro o godzinie 6. z rana mam stanąć w Przemyslu, a tamtejszych JXX Kanoników prosiłem, by spacerem wyszli aż do poczty, gdyż czas za krotki mi pozostanie, bym ich mógł odwiedzić w ich pomieszkaniach. W Poniedziałek a najdalej we Wtorek spodziewam się stanąć w Wiedniu, o czym już niektorzy tam znajdujący się Deputowani są uwiadomieni, i wskażą mi formalności, które tam będę musiał uskutecznić, nim się będę mógł przyłączyć do toczących się obrad. Spodziewam się, że za błogosławienstwem Waszey Excelencyi będę się mógł choć cokolwiek przyczynić do dobra publicznego, opierając się zamachom burzycieli spokoju i broniąc swobody, któremi Opatrzność nas obdarzyć raczyła. i mam nadzieje, że Bóg łaskawy słabe moje siły pokrzepi, które całkiem do pomnożenia Jego chwały i dobra moich bliźnich poświęcić pragnę.

Z przysłanego odcisku pieczęci bardzo łatwo sporządzić da się rysunek herbu, do którego podobność tylko ta zmiana dodaną będzie, że troysty krzyż we srodku, a z jednej strony mitra, z drugiey zaś pastorał stanie, jak to na herbie s. p. Arcyb. Ankwicza widzieć się daje.

Postanowiono na seymie, aby nie tylko listy do Deputowanych pisane, lecz i wszystkie listy od Deputowanych do osob w kraju znajdujących się, pisane (2) od opłaty pocztowej były wolne, a dla zapobieżenia nadużyciom listy deputowanych w miejscu na to oznaczonym oddawane i właściwym szteplem oznaczone bydz mają.

Na dniu 31. b. m. jako w rocznicę stracenia Wiszniowskiego chcieli by patryoci demonstrację zrobić, odprawić nabozenstwo na miejscu stracenia, a niektorzy z Xięzy ł. o. udawali się już do JW. Hr. Golurowskiego, by im pozwolił przy tej sposobności mieć kazanie, na co im odpowiedział, że nie do niego należy oznaczać, kto i gdzie ma mieć kazanie, aby się z tem do swego Konsystorza udali. JEx. Kommendérujący oświadczył, że pod żadnym warunkiem na takową demonstrację nie pozwoli. Oczekuje on jednak końca tego miesiąca z ogłoszeniem nadesłanego rozkazu, aby wszyscy z obcych krajow sprowadzeni bracia tułacze w przeciągu dni trzydziestu z kraju się oddalili, co teraz jeszcze

mogło by sprawić niejake zamieszanie, gdyby i zamierzona demonstracya odmowioną, a razem i tak nieprzyjemne wydalenie ogłoszonem zostało.

Dnia wczorayszego przysłał JE. Kommanderujący umyslnego z zapytaniem, kiedy i o ktorey godzinie wyjadę do Wiednia, zdaje się, że może bacznym na to uczynić chciał kommandantow zalóg znajdujących się w miastach, przez ktore przejeżdżać będę, a może też chciał się tylko dowiedzieć. czyli mnie jeszcze zastać, gdyż sam z adjutantem swoim przybył na pożegnanie.

Prezydium w Konsystorzu oddałem już JX. Archydijakonowi i spodziewam się, że interessa konsystorskie dobrze i podług możności spiesznie wyrabiane będą.

Rac z Wasza Excellencya bydz przekonany o mojej szczerrey chęci wypełniania rozkazow, ktoremi Wasza Excellencya mnie zaszczycić zechce i oraz przyjąć zapewnienia naygłębszego uszanowania, z ktorem zawsze zostaję

Excellentissimi Illustrissimi ac Reverendissimi Domini
naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 28 Lipca 848.

Ч. 105.¹⁾

Wasza Excellencya łaskawie darować raczy, że już od 1-go b. m. znajdując się w Wiedniu, dopiero dzisiaj znalazłem nieco wolnego czasu by Waszey Excellencyi, donieść o skutku danego mi zlecenia i o tutejszych na Seymie pertraktujących się przedmiotach.

Zaraz po przyjeździe moim, starałem się dowiedzieć o ilości, jaką za sporządzenie Dyplomu na godność Prymasa złożyć potrzeba, lecz odpowiedziano mi w Hoftaxamcie, że tam dwojaka taksa się należy, jedna za nadaną godność 500 fl. a zaś za Dyplom 200 fl., a gdy oswiadczyłem, że o pierwszey taxie Waszą Excellencyę nie uwiadomiono, i tylko drugą taxę chciałem zapłacić, powiedziano, że te taxy nie mogą być rozdzielone, gdyż razem wyznaczone zostały i wydano mi dołączoną taxnotę. Udałem się potem do Ministra Finansow JEP. Krauss, który przy oswiadczeniu swego Uszanowania radzi Waszey Excellencyi by podać prosbę, do Nayjasniejszego Cesarza, o darowanie taxy od honorowey tylko i zadney korzyści nie przynoszący godności, a do uskutecznienia tey prosby on się naychętniey przyczyni.

¹⁾ В гори дописка митрополита: Resp. 24. Aug. 848.
29. d. postatio 500 f.

Jezeliby zaś Waszey Excellencyi woła było, obydwie taxy zapłacić, prosilbym tylko o zwrocenie taxnoty, by żadaną kwotę mogłem złożyć do kassy.

Dołączam także herb odmalowany z przysłanej pieczętki, z którym insignia Primasa mają bydz połączone. Zdaje się, że zrobią tylko tę różnicę, że po bokach postawią pastorał i Mitrę a po srodku krzyż potroyny, gdyż podobny herb widziałem wyoiśnięty na Szematyzmie z czasow s. p. Arcybiskupa Ankwicza.

Interessa Seymowe, bardzo pomału postępują. Przez cały czas mego pobytu zatrudniam się tylko ułożeniem porządku, jakim przedmioty pertraktować się mają. Występuje bardzo wielu z potrzebnymi i niepotrzebnymi poprawkami, byle by tylko coś powiedzieć. Między deputowanymi znajduje się nie mało az nadto liberalnych, zdaje się jednak większa liczba do umiarkowanych należyć. Do wydziału, który ma ułożyć rys konstytucyi i mnie także obrano.

(2) Wydział ten, zebrawszy się, wybrał z grona swego Prezydenta, jego zastępcę i sekretarza, a zwazywszy iz 30 osob nie łatwo naradzać się może, postanowił dwie komisyse, jedną składającą się z 3 członkow do wyrobienia ogolney części konstytucyi, a druga z 5 członkow do sporządzenia szczegolney części. Jezeli te prace wygotowane zostaną, dopiero wtenczas będziemy się naradzać nad szczegolnymi paragrafami; co ułożymy, będzie dano pod rozwałę dziewięciu postanowionych Sekcyi, a dopiero przedłożonem zostanie Seymowi. Podług dotychczasowego postępowania sądząc, potrzeba będzie przynajmniej 3 miesięcy do przyięcia projektu. Naywazniejszym byłby dla nas podział Galicyi, ktoremu polacy wszelkimi silami się opierać będą. Sessye co dzien od 10 do 2, 3, a czasem i dłużej trwają. O godzinie 9 kazdy w swoim oddziale ma się znajdować, po południu od godziny 5 lub 6 odbywają się sessyi w oznaczonych komissyach, ktore czasem do 10 trwają, a tak cały, dzien przemija, ze z deputowanymi naszymi tylko o godzinie 8 z rana, w którym to czasie niektorzy do mnie się schodzą, porozumiewać się można. O podziale Galicyi jeszcze nie pertraktowano, polacy jednak odzywają się przy sposobności z tym, że w Galicyi jest tylko polska narodowość, że roznica obrządku nie stanowi narodowości i t. d. Ich wynurzenia posłużą do zbierania odpowiedzi, jak rzecz ad serio przydzie.

Byłem u nowego Gubernatora Galicyi JW. Zaleskiego, który dobre chęci okazuje, obawiać się jednak potrzeba, że pod wpływem szlachty nie najlepiej popierać będzie nasze interesa. O Hr. Gołuchowskim sądzą tu, iz on za swoją posadę podziękuje. Powrot Cesarza ma nastąpić w przyszłą subotę. Deputacya jeszcze dotąd nie powrocila z Insbruku.

Minister Krauss i JE. Pillersdorf, który na Seymie przy mnie siedzi, zasylają swoje uszanowanie.

Pomieszkanie moje znajduje się na Himmelspfortgasse N. 956, drugim piętrze, mam trzy pokoje ze wszelkim urządzeniem, lecz dosyć drogo na miesiąc 70 fl. C. M.

(3) Nasi wieyscy Deputowani przyzwyczaili się już nieco do Wiedenskiego życia, lepiej by zapewnie było, gdyby umieli po niemiecku, gdyz po mimo najlepszej chęci głosują czasem za takowym wnioskiem, który by pewnie odrzucili, gdyby wiedzieli o co chodzi, a nie chcą zupełnie zaufać takim, którzy by im przewodniczyć mogli, lub słuchają podszeptów pod dobrym pozorem od nieprzyjaznych uczynionym.

Oczekując dalszych rozkazów Waszey Excellencyi, zostaję z najgłębszym uszanowaniem

Excellentissimi Illustrissimi ac Reverendissimi Dni

nayniższym sługą

G. Jachimowicz.

Wiedeń 10. Sierpnia 848.

Ч. 106.¹⁾

Podług rozkazu Waszey Excellencyi, zapłaciłem taxę należącą się za nadaną godność Prymasa i sporządzenie potrzebnego na to dyplomu. Otrzymane zakwitowanie dołączam. Do dalszey dyspozycyi Waszey Excellencyi, zostaje u mnie 298 fl. M. K. gdyż tylko 2 fl. za odmalowanie herbu z przysłaney pieczęci zapłaciłem.

JEJW. Minister finansów zasylając swoy ukłon Waszey Excellencyi, kazał oświadczyć, że już przed dwoma miesiącami podanie Waszey Excellencyi o polepszenie dotacyi Cesarzowi przedłożył i ze swojej strony się wstawił, aby pomysłnie rezolwowanem zostało, nie wie tylko, dla czego do tych czas jeszcze zaległo, zapewnie z powodu, że Cesarz w Insbruku się znajdował, musiała nastąpić niejaka zwłoka, a teraz niepokoy w Wiedniu, deputacye roznegogatunku, nie mało przeszkadzają.

W Nuncyaturze znajduje się tylko Auditor, który oświadczył, że o moim interesie nic nie wie, a o nominacyi tylko b. m. się dowiedział, zdaje mu się jednak, że nuncyusz musiał pisać do Rzymu, gdyż mu z tamtąd doniesiono, że o mojej promocyi pozniej otrzyma wiadomość. On chciałby rozpoczynać proces kanoniczny, co mu wyperswadowałem. Moze teraz po uspochoje-

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 4. 8-bris 848.

niu we Włoszech i zawarciu jakowej umowy z Oycem S., nastąpi moje uwolnienie od Dyecezyi Pompejopolitanskiej, a natenczas będę prosił, aby mi choć przynajmniej odtąd przyznano dotacye nadanego mi Biskupstwa, i spodziewam się, że tymczasem przyznane zostanie polepszenie dotacyi Waszey Excellencyi, a moja pensya tem łatwiej na następnego sufragana przeniesioną zostanie.

JE. Ministrowi Doblhof przedstawiłem ustnie, że konieczna jest potrzeba postanowienia przynajmniej jednego urzędnika z Rusinów dla interesow ruskich w Ministerium spraw wewnętrznych, któryby dokładnie z obrządkiem, stosunkami i piśmem ruskim był obeznany, a gdy takową potrzebę uznał, zarekomendowałem mu bawiącego teraz w Wiedniu komisarza cyrkularnego p. Kalitowskiego, który jako syn kapłana Dyecezyi Przemyskiej, z interesami naszego obrządku obznajomiony, takowe będzie mógł popierać. Zanotował sobie nazwisko i polecił aby mu się przedstawił.

JE. Minister sprawiedliwości P. Bach, kazał mi przez JP. Professora Kotter oświadczyć, że chciał by się ze mną widzieć. Dnia jutrzejszego mam bydz u niego o godzinie 6 wieczorem.

(2) Tutaj wciąż są niepokoje z rożnych powodow pochodzące. W przeszłym miesiącu walka krwawa z rolnikami, w tym miesiącu demonstracye przez skupianie się liczne po wszystkich ulicach, poprzylepianie i wywoływane paszkwile na przeciw Rządowi, Religii, pojedynczym osobom, rożnym towarzystwom i t. d. Na dużym Arkuszu przedawano tu: der Papst ist verrückt — to znowu: der Papst hat geheirathet, przed kilkoma dniami: Geheimnisse der Wiener Konsistoriums der Erzbischof, der Weihbischof und der Kanzleydirektor. Zaprowadzono publicznie loże Freumaurer. Do sekty Deutschkatholiken przylaczyło się pare tu-teyszych księży i swoje zbory publicznie ogłaszają drukowanymi plakatami. Wydalony z tąd republikanin Dr. Schütte znowu się tutaj znajduje i z klubem demokratycznym połączony rzeczpospolitą w Wiedniu zamysla wywołać, mowią ze i Hecker ktoremu w krolestwie Württenberskim nie udało się urządzić rzeczpospolitey, tutaj przybędzie. Dnia onegdayszego o godzinie pół do jedenastey, krzyk ogromny był na ulicy, przy ktorey ja mieszkam, przeciągała ulicą gwardya akademiczna, składająca się z kilku tysięcy, do ktorey liczny orszak ciekawych się przylaczył. Niesiono chorągwie i pochodnie, poprzedzała muzyka woyskowa, a gdy ta przestawała, spiewano hucznie piesni Arndta: Was ist der Deutschen Vaterland. Niedaleko od mego pomieszkania zastanowili się wszyscy i wzniesli wiwat Deputowanemu z Pragi Księgarzowi Borosch, dopiero domyslałem się, ze to ma bydz Fackelzug. Miało do zgomadzonych mowę kilku deputowanych, lecz nie można było nic słyszeć, oprócz odbijających się wyrazow Reaktion — Freuheit der Völker — Kampf auf Leben und Tod — Aristokratie — Demokraten mit Leib und Seele i tym

*

podobne teraz ulubione i z wielkim aplauzem słuchane wyrazy. Wrżawa ustawiczna trwała aż do pół do dwunastej, poczem gdzieś daley się udali. — Wyszczególnienie deputowanego Borosch na tém zależało, że na Reichstagu się oświadczył, iż konstytucyiny Seym do wydawania praw nie potrzebuje sankcyi Cesarza, ktoraby i odmowioną bydz mogła, lecz takowe bezpośrednio ludowi ogłaszać może, na co oczywiście ani ministrowie, ani znaydujący się na Seymie umiarkowani, żadną miarą przystać nie mogli, ktorych tym sposobem zganić chciano.

Między Deputowanymi znayduje się znaczna liczba takich, ktorzy poprzedniczo, z powodu (3) liberalizmu przesadowani, uwięzieni lub na karę wskazani byli, teraz w nadgrode za deputowanych wysłani, przy kazdey sposobności zemstę wywierają, lub przesadzonym liberalizmem umysły równomysłających pozyskać starają się. Z tą ustawiczną sprzeczki, kłótnie, osobistości na sesyach i bardzo leniwy postęp interessow pod obradę wziętych, a chociaż na sprawy w oddziałach od 9 do 10, na sessyie publiczne od 10 do 2 a czasem aż do 4, na sessyie w komissyach od 6 do 9 w wieczor się zgromadzamy, bardzo mało zrobiliśmy. Projekt konstytucyi udzielony tylko tym, co do ułożenia konstytucyi są wezwani, z zastrzeżeniem aby o szczegolach, nawet innym deputowanym nie mówić, aby wolno i bez wpływu zewnętrznego można się naradzać, zawiera tylko część ogólną, do ktorey druga część, tycząca się szczegolnie austryackiey monarchii ma bydz dodaną, jest aż nadto liberalny osobliwie pod względem religii, na którą już istniejącą i dotychczas za panującą uznawaną bardzo mało zwazając, powod^o do zaprowadzenia indifferentizmu i rozlicznych sekt łatwo byłby dany. Przy usposobieniu Deputowanych dla religii katolickiej nic dobrego nie można się spodziewać. W Komissyi już do § 11 przyszlismy i do tego paragrafu projekt, ktorego kopiję załączam, jeste większością głosow przyjęty, w pozniejszych paragrafach może jeszcze znaczne zaydą poprawki.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaję

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

G. Jachimowicz.

Wieden 8-go Wrzesnia 848.

4. 107.

Zapewnie już z gazet, wiadome są Waszey Excellencyi smutne wypadki, ktore tymi dniami wydarzyły się w Wiedniu, i sprawiły nowy nieład, ktorego skutkow przewidzieć nie można.

Namowy Burzycieli sprawiły, że część pułku, składającego się z rekrutów wyzsoaustryackich, wysłana do Węgier, przy moście nad Dunajem, sprzeciwiła się rozkazom przełożonych.

Z nieposłusznymi połączyła się część legii akademicznej i część gwardyi miejskiej. Do poskromienia buntowników, wysłany był oddział galicyjskiego pułku Nassau, nieco konnicy i artyleryi, przyszło do walki i jak powiadają, z obu stron padła dosyć znaczna liczba, co spowodowało wezwać na pomoc Politechników i robotników, z którymi masa najniższej klasy ludu się połączyła. Rozhukana tłuszcza wcisnęła się do miasta, chcąc swą zemstę wyrzucić na ministrów, którzy pod ten czas mieli obradę w Kriegsgebäude am Hof. Udało się wprawdzie, innym nieznacznie się uchylić, poymano jednak Ministra wojny Hr. Latour, który okrutnie zamordowany a ciało jego na latarni w środku przed odwachem, na długim powrozie powieszono początkowo tylko w koszuli, którą później zdarto i zbytkowano się różnymi sposobami nad trupem zupełnie obnazonym, prawie przez całą noc. Już nocną porą wysłana do Schönbrun deputacya Seymowa, oddalenia znieawidzonych ministrów, odwołania Jelaczycy i amnestyi żądająca, dopiero po dwóch godzinach powróciła z odpowiedzią, że Cesarz tylko na oddalenie ministrów zezwolił. Seym ogłosił się nieustającym, wysłał różne deputacye, które jednak nie odnosiły skutku, gdyż pomimo przedstawienia deputowanych, minister zamordowany, arsenał przez całą noc broniony, nareszcie pod straż gwardyi oddany a przeciw od społeczeństwa zrabowany został. Wojsko oddaliło się z miasta i stanęło obozem około pałaców Schwarzenberga i Belwederu, gdzie jeszcze dotąd się znajduje, pomimo wysyłanych już dwa razy deputacyi, aby do koszar powróciło. Cesarz oddalił się z Schönbrun, dokąd niewiadomo, przysłał tylko na ręce Ministra Krauss manifest, w którym wspomniawszy, jak wiele dla ludu uczynił, i jakie skutki nastąpiły, oświadcza, iż będzie szukał środków do uwolnienia ludu, przez małą liczbę burzycieli dotąd ujarzmionego. Wezwał później ze stacyi pocztowej Siegartskirchen, ministra Hornbostel do Hoflager, który jeszcze nie powrócił i żadney nie nadesłał wiadomości. Baron Jelacsics, wyparty jak powiadają z Węgier, dnia onegdajszego przeszedł w Bruck do Austrii a teraz w Schwadorf tylko parę stacyi od Wiednia się znajduje i wysłanemu z Seymu Deputowanemu Prato ożwiadczył, że nie ma nieprzyjaznych zamiarów i zupełnie rozkazom Cesarza się powodować będzie.

(2) Seym wydał dołączoną proklamacyę, ktorey exemplarze na ruski język przetłumaczone wkrótce wydrukowane zostaną.

Właśnie teraz o godzinie 3 nowy alarm, jak powiadają komenderujący ma szturmować, a gwardya ma bronić miasto. Przedpocztzy Jelaczica mają być już koło linii.

Podług układu, że deputowani skoro usłyszą alarm, nie czekając na wezwanie, mają się udać do sali Seymowej, spiesząc się zadosyć uczynić memu obowiązкови i z wyrażeniem najsilniejszego uszanowania zostają

Waszey Excellencyi

nayniższym służy

Jachimowicz.

Wieden 10-go Października 848.

4. 108.

Ustawiczne podburzania licznych rewolucjonistów sprawdziły na koniec otwartą wojnę domową w Wiedniu, której początkiem było wstrzymanie wojska, mającego rozkaz udania się do Węgier, okrutne i haniebne zamordowanie ministra Woyny, zrabowanie arsenału i oddalenie Cesarza od stołecznego miasta, by w innym bezpieczniejszym mieyscu, mógł obmyśleć środki poskromienia buntu i zaprowadzenia prawniczego porządku. Broń w ręku kilkadziesiąt tysięcy robotników się znajdującą, zagrażała niebezpieczeństwem wszystkim dobrze myślącym. Wojsko cofnęło się aż za linie miasta, gwardya mieyska zmniejszona i rozdwojona nie była w stanie bronić dostatecznie osoby i majątki, a legia akademiczna z rożnych stron przybyłym rewolucjonistom ulegając, pomnażała niebezpieczeństwo.

W takich stosunkach, niepodobna było myśleć o swobodnych obradach na Seymie, ktorem coraz bardziej z drogi legalnej zbaczając zaczął. Większa część umiarkowanych oddaliła się, zostawiając pole zagorzałym rewolucjonistom, których mniejszość teraz większością się stała, i zaczęła się wdierać we władzę wykonawczą, która do konstytucyjnego Seymu wcale nie należy. Chciano wezwać Węgrów do pomocy Wiedniowi przeciw wojsku, wydać proklamacye do ludu, by niosł pomoc przeciw wojskom z rozkazu Cesarza zbliżającym się do Wiednia, zruinowano koley żelazną, projekta te, oprócz ostatniego nie przysły do skutku, gdyż pokazało się, że liczba znajdujących się na Seymie, nawet połowy wszystkich członków nie wynosi. Nie śmiał się nikt z przeciwnym zdaniem odezwać, gdyż niebezpieczeństwo nie tylko na ulicy, lecz i w sali seymowej mu groziło, bo i na galerii postrzegano uzbrojonych i między korespondentami gazet i w przedsienu. Służna była obawa, by Seym, co raz daley zbaczając, nie zamienił się w trybunał rewolucyjny, z drugiej zaś strony uzbrojony proletariat i ściągające wojska rabunkiem, głodem i niebezpieczeństwem życia groziły. Ułożyliśmy więc, jak prędko można będzie opuścić Wieden i w Bernie, jako bezpiecznym mieyscu oczekiwać dalszych wypadków, by nie dostać się

jak generał Rupczy na zakładników, którego legia akademicka aresztowanego w konwicie trzyma, by w przypadku jeżeli by miasto bombardowano, na basztach powieszonym został. JW. Biskup Wierzchlejski, wyjechał był z Wiednia dnia 17 z rana, lecz musiał nazad powrócić, bo go nie puszczono za most nad Dunajem, dopiero 20 wyjechawszy znowu, ledwie co przejechał, zaraz most rozbierać zaczęli a za nim jadący jakiś P. Mamczynski, zostawiwszy rzeczy w powozie, sam tylko po belkach idąc jeszcze nie zerwanych, na drugą stronę mógł się przepawić. Tegoż dnia, to jest 19 po południu, wybrałem się z Wiednia, rzeczy naprzód przez pocztę odesławszy, przeminałem szczęśliwie (2) dwie warty, składające się z obdartych, lecz dobrze uzbrojonych robotników, którym paszport i od Oberkomendy wydany Geleitschein pokazywałem, chociaż podobno czytać nie umieli, gdyż jeden długo nic nie mówiąc paszport trzymał, aż dopiero drugi po przeczytaniu, groźnie pytał, dlaczego odjeżdżam, gdy żadnego niebezpieczeństwa niema. Puscili mnie przecież szczęśliwie i dopiero o pół mili dowiedziałem się, że koley żelazna zruynowana została, jechałem więc dalej zwyczajnym traktem, by się dostać do stacyi pocztowej. Koło Leopoldau stał już na warcie ułan, który z wymierzonym pistoletem zawołał, że daley nie można jechać, na przedstawienia uczynione, kazał udać się do obozu na wzgorzu, prawie o pół mili rozłożonego. Szczęściem wziąłem z sobą bawiącego w Wiedniu Xiędza z przemyskiej Dyecezyi imieniem Mielnik, gotującego się do examinów rigorozow, który udał się do obozu i pozwolenie od półkownika tam znajdujacego się otrzymał. Bez dalszey trudnośc, dostałem się fiakrem wiedeńskim do Stamesdorf a z tamtąd po dwóch dniach dostalem się w subotę do Berna. W domu zajezdnym tylko mały pokoik dostalem, gdzie niepodobna było pomieścić się z rzeczami, już pierwzey przez pocztę odesłanemi. Znalazłem pozniey pomieszkanię w domu prywatnym na Jakoben Gasse Nr. 119, dosyć obszerne lecz drogie, bo na 14 dni musiałem zapłacić 30 fl. C. M.

Dnia wczorayszego zebrałi się u mnie bawiący tutaj Deputowani seymowi z Czech, Morawy i Galicyi na obrady, co nam daley uczynić wypada, gdy część Seymu w Wiedniu pozostala przez gazety wezwala nieprzytomnych deputowanych, by w ciągu dni 10 stawili się w Wiedniu, inaczey nowe wybory na ich miejsce wypisane zostaną. Uradzono, by listownie wezwać tych, którzy z Wiednia się oddalili, by na następujący piątek zjechali się do Olomuńca, dokąd i my się udamy, tam dopiero rozpoznawszy, co Cesarz względem Seymu postanowić zamysla, uradzimy dalsze kroki względem odroczenia lub przeniesienia seymu, jak to juz ma bydz zamiarem Dworu.

Przy tak krytycznych okolicznościach, tylko jedno zlecenie Waszey Excellencyi mogłem uskutecznić, podziękowałem Ministrowi Krauss za wyrobienie dodatku do uszczuploney dotacyi Waszey Excellencyi.

Reszta interesow, musiałem na inny czas odłożyć. Co się w Wiedniu dzieje, tutaj niewiadomo, gdyż od 20 poczta wiedeńska przestała dochodzić. Day Boze. aby to się jak szczęśliwie skończyło.

Moze tez mi się uda jakowym sposobem oddalić się ztąd, na co teraz jeszcze nie pozwalają koledzy seymowi, a pospieszać będę złożyć osobiscie moje naygłębsze uszanowanie Waszey Excellencyi, z ktorem zawsze zostaje

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Brünn 23. Pazdziernika 848.

Pis 1849.

Ч. 109.¹⁾

List Waszey Excellencyi zastał mnie złożonego ciężką słaboscą, z której nieco podzwignawszy się, musiałem udawać się na bardzo nieprzyjemne sesye z rana na Sejm, po południu do Wydziału konstytucyjnego, a takowe sesye razem wzięwszy, przez kilka dni po 11 godzin trwały, a zawsze przynosiły nowe nieprzyjemności. Podanie do Seymu względem stanowiska, które teraz Cerkiew zając by powinna, podpisałem zaraz i przez JX. Szaszkiewicza odestałem do protokołu seymowego. Podobne życzenia wyrazili także Biskupi galicyjscy ob. l. przez JW. Biskupa Wierzchleyskiego i wszyscy inni w Monarchii znajdujący się Biskupi, lecz skutek tych podań, podobnos tylko ten będzie, że zostaną w aktach seymowych świadectwa ich gorliwości, sprzeciwiające się uchwałom, które seym postanowią zamysła, jak to oczewiście się pokazuje z oświadczeń wielu członkow, którzy nie jak przyjaciele lub obojętni, lecz jako jawni przeciwnicy Religii występowali. Niewiele tez szczęścia można się spodziewać z konstytucyi ulozonej od bezbożnych po większej części rewolucjonistów, ktorých jedynym celem bydz się zdaje obalenie tronu i ołtarza pod pięknym pretekstem wolności i równosci. Część polityczna konstytucyi własnie ukończoną i do druku oddaną została, do następującego tygodnia mają bydz obrady w wydziałach, nad niektórymi w niey zawartymi punktami, a dnia 15. b. m. ma się juz na sessyi publiczney pierwszy raz odczytać. Wiele punktow znajduje się w niey, o ktorých powątpiewać trzeba, czyli otrzymają sankcye, a moze i spowodują odroczenie a pozniey rozwiązanie seymu, który ustawicznie nowych używa sposobow, aby obalić Ministerium i do tak licznych zamieszkań, jeszcze nowe dodaje. Partya czeska, chcąc utworzyć związek fe-

¹⁾ На гори дописка митрополита: пр. 20. resp. 21. Martii 849.

deracyjny tak zeby w prowincyi byl pełnomocny, własnych ministrów mający Vice-Król, do poparcia swych zyczeń złączyta się z polakami i niemcami, ktorých zadaniem jest, aby Austrya zupełnie się rozwiązała i częścią do związku niemieckiego się złączyła, częścią zatrzymała prowincye tylko pozornie przez osobę Panującego połączone. Wzmocniona tak partya opiera się podziałowi Galicyi, który na Seymie zapewnie decydowanym nie będzie. Pozostanie więc zarod nowych (2) zatargow na Seymie prowincjonalnym, który tym szkodliwszym będzie, gdy mu nawet prawodawstwo prowincyalne ma bydz powierzzone. Bukowina ma stanowić oddzielną prowincyę, a Galicya ma bydz rozdzielona na 10 Cyrkułow, ile możności oznaczonych podług rozných narodowości. Tym sposobem moze choć nieco będzie zabezpieczona narodowość ruska, osobiwie, jezeli tak jak teraz, sprzyjające Ministerium będziemy mieli. Wiesci powtarzane i jak się zdaje uzasadnione, każą się spodziewać odroczenia lub rozwiązania Seymu, z czego podobnoś nikt wiecey, jak jabym się cieszył, zostawszy uwolnionym od położenia, nayprzykrzejszego w swiecie, mogłbym się udać do objęcia Dyecezy i rozpoczęcia gospodarstwa, które mi, także niemało obiecuię kłopotu. W tym względzie miałbym niejaka ulgę, gdyby JP. Bauch, który w czasie pogrzebu s. p. X. Sabbatego, niewezwany odemnie, sam dobrowolnie na komissarza mi się ofiarował, swemu przyrzeczeniu chciał zadosyć uczynić, chociaż z drugiey strony Waszey Excellencyi nie chciałbym uczynić przykrości, stając się powodem odalenia urzędnika, ktorego Wasza Excellencya swem zaufaniem zaszczycać raczyłeś. Zostawiam więc cały ten interes łaskawey decyzyi, którą zawsze z uszanowaniem przyimę.

Zdaje się, ze na kazdy wypadek, na święta wielkanocne razem z JW. Biskupem Wierzchleyskim przybędę do Przemysła, i umówilismy się juz, abysmy obadwa służyli, jezeliby Wasza Excellencya swą Sekundycyę na ten czas oznaczyć raczył. Było by to dla mnie największem ukontentowaniem i przy tey sposobności ucałować ręce Waszey Excellencyi i osobiście złożyć naygłębsze uszanowanie z ktorem zawsze zostaję

Excellentissimi ac Reverendissimi Domini

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Kromierzyz 6 Marca 849.

Wasza Excellencya łaskawie darować raczy, ze przy robieniu koperty i list nadcięty został, który gdyby drugi raz musiał bydz pisanym znowu by się zpóźnić musiał.

4. 110.¹⁾

Zapewnię zastanawia Waszą Excellencyę moje tak długie milczenie, które i dla mnie samego jest bardzo przykrem, bo staje się powodem tak częstych wyrzutów, które sam sobie czynić muszę. Słabość ciała była by dostateczną przyczyną uniewinnienia, lecz takowej przytoczyć nie mogę, a przynajmniej dla zmniejszenia winy zwracam uwagę Waszey Excellencyi na cierpienia duszy, które od początku zayszłych zamieszai w kraju nieprze-stannie mnie trapią. Moja promocyja w tak smutnych okoliczno-sciach wypadła, że nawet w mieyscu mego przeznaczenia pu-blicznie pokazać się nie mogłem. Udałem się na Seym, tusząc sobie, że już jakiys stały zaprowadzony zostanie porządek, na-stąpi bezpieczeństwo osoby i majątku, ustana lub przynajmniej zmniejszą się tak często miotane potwarze. I tu nadzieja mnie zawiodła. Od samego początku bardzo łatwo poznać można było, że Seym z tak przewrotnych składający się elementow, nic do-brego uczynić nie może, wytrwałem jednak az do jego rozwią-zania, lubo każda sessyja publiczna i w wydziale konstytucyiny m prawdziwą była męczarnią. Po moim powrocie musiałem spiesznie odbierać zarząd Dyecezyi juzto dla nadchodzących swiat, juz dla czekających wyswięcenia Alumnów, zastałem puste pomieszkane, a po między otaczającymi nie znalazłem nikogo, który by inter-essami mojami szczerze chciał się zająć. JX. Kan. Witoszynski jako administrator temporalium nie postarał się nawet o to, aby do pokojow nie ciekło, i przyjął na zarządce domu P. Kuszczy-kiewicza, młodego człowieka, któremu jako dobrze poleconemu musiałem powierzyć expensa domowe, ktore osobliwie w czasie installacyi ogromne się okazały, dopiero pozniej dowiedziałem się od przybywających z Dyecezyi Księzy, którzy z ubolewaniem uwiadomili mnie, że ow Kuszczykiewicz juz był umieszczony przy Cyrkule, lecz dla sprzeniewierzenia oddalonym został, a s. p. moy Poprzednik pare set Renskich za niego zalozyć musiał, że on u swego własnego (2) wziął był z podatkowych pieniędzy 80 fl. CM., a najalszy sobie stancyę w Przemyslu pod Dębem rozwiązle pro-wadził życie, a z tamtąd prosto do uslug został wziętym, takiego to człowieka zarekomendowano mi, a do tego jeszcze w samym początku, gdzie wszystko od naymniejszego do naywiększego ku-pować potrzeba. JX. Kanonik ekuzował się, że o tem nie wie-dział, lecz teraz dokładnie dowiadywał i przekonał się, że donie-sienia są prawdziwe i sam na to nastawał, aby go zaraz oddalić, co tez przeszlego tygodnia nastąpiło. Mowilem juz kilka razy JX. Kanonikom jako znającym kler dyecezalny, aby mnie kogoś na kapellana wskazali, lecz i tego nie uczynili oswiadczając, że teraz wyswięcił się Dobrzanski in coelibatu, ktorego będą mogli umie-scić jako Kapellana. Tak tedy wszystkie interessa tylko o mnie

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 17. Apr. 849.

opierają się, a już nic nie wspominam o interessach dyecezalnych, które zalegają, lub nieco dziwnym sposobem załatwić się zwykły. Nie mało mi też kłopotu przyczynia odwlekanie przybycia przyznaczonego na Komissarza JP. Bauch, ktorego utrata wiosny, spozniony i nie wiedzieć jaki wysiew tak drogo kupionego ziarna, a to w roli najętymi pługami przysposobić się mający tak mało obchodzi, że ze swoimi interessami dotąd ułatwić się zaniedbał. W krotce nastąpić ma oddanie temporalistów, przy którym także dopilnować by się potrzeba i do tego nie mam tu kogo użyć. Sądziłem, że na początek gospodarstwa będę mieć dostateczny fundusz, jeżeli by mi dochody od dnia nominacji przyznane zostały. Prosiłem o to i Najj. Cesarz do mojej prozby przychylić się raczył. Nic mi to jednak nie pomogło, bo przysłano mi z Gubernium tylko wyrachowanie, że przyznaczona mi kwota jeszcze nie jest dostarczającą do pokrycia nadboru z poprzedniczey pensyi tax i t. d.; musiałem prosić, aby taxy dopiero od następnego roku odciągane bydz mogły, na to nie otrzymałem jeszcze odpowiedzi, lecz inny wykaz, w którym z powodu desolacji w dobrach Walawa i Wielunice postrzezonych na mnie jako nowo nominowanego Biskupa 1030 fl. KM. nałożono, przeciw któremu jako niesłusznemu rozporządzeniu koniecznie remonstrować musiałem. Lecz nie dosyć jeszcze na tém. (3) Odebrałem onegdaj wezwanie od Ministra Stadion, abym względem ułożenia stosunku Kościoła katolickiego mających się rozpocząć obrad na niedziele trzecią po Wielkanocnych świętach do Wiednia przyjechał, lub mego pełnomocnika przysłał. Zapewnie i Waszey Excellencyi podobne wezwanie dostało się, a jeżeli by tylko siły Waszey Excellencyi pozwalały, było by to dla dobra Kościoła i kraju naykorzystniejszy, gdyby Wasza Excellencya ten trud podjąć raczył, a jedno słowo w tak ważnym przedmiocie z wieloletniego doswiadczenia i znanej oględności Waszey Excellencyi pochodzące daleko więcej by wazyło, jak dziesięć naylepszych dowodów z innych ust pochodzących. Na przypadek, jeżeli by Minister Stadion, zwazając na wiek, nie odważył się zadawać nowego trudu Waszey Excellencyi i z tego powodu nie wysłał wezwania, dołączam kopię takowego, a jeżeli by miał bydz posłanym pełnomocnik, prosił by(m) także, aby ja onemuz moją plenipotencye mógł doręczyć, gdyż tutaj nikogo nie mam, a samemu już trzeci raz do Wiednia jechać i sił i funduszków nie staje.

Daruję Wasza Excellencya, że tak obszernie rozwodzić się odważyłem o moich dolegliwosciach. uczyniłem to jedynie, by chociaż po części uniewinnić zpozniłone doniesienie o mojej installacji, ktore dołączam.

Życzę szczerze nayweselszych swiät i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym słuğa

Przemysl 10. Kwietnia 849.

Jachimowicz.

Ч. 111.

Nie myślałem już teraz na nowo wyjeżdżać do Wiednia przy tak przykrych dla mnie okolicznościach, lecz przedstawiania tutejszych JXX. Kanoników, że gdyby z obrad mających nastąpić coś niepomysłnego dla naszego kleru i obrządku wypłynęło, mogły by powstać narzekania, iż nie było komu tam za nami się ująć, nasze stosunki wyjaśnić i wyjednać korzyści, które teraz przy sprzyjającym nam Ministerium może łatwiej, jak kiedykolwiek, nabyte by być mogły. Waszą Excellencyę każdy zwyczaj na wiek i osłabione siły będzie exkuzował, lecz dla mnie nie znajdzie nikt dostatecznej przyczyny, która by moje usuniecie od tak ważnych obrad usprawiedliwić mogła, bo ekonomiczne dla mnie bardzo ważne okoliczności w oczach drugich były by tylko prozną wymówką. A gdy jeszcze Wasza Excellencya tak łaskawym byłes pozwolić P. Bauch, aby tutaj na niejaki czas się udał, a ja z zupełnem zaufaniem zaprowadzenie gospodarstwa powierzyć mu mogę, zdecydowałem się i dnia dzisiejszego wyjeżdżam do Wiednia i Waszą Excellencyę pokornie upraszam o błogosławienstwo Arcypasterskie, by moje chęci przysłużenia się Cerkwi świętej i Ojczyźnie pomysłny odniosły skutek. Lecz cokolwiek nastąpi, zawsze z naygłębszem uszanowaniem zostawać będę

Waszey Excellencyi

nayniższym sługą

Jachimowicz.

Pizemysl dnia 24. Kwietnia 849.

Ч. 112.¹⁾

Dowiedziałem się, że właśnie dzisiay posłaniec ma powracać do Uniowa i pospieszam jeszcze przed wyjazdem moim nieco donieść o poleconych mi sprawunkach. JEx. JW. Gubernator ubolewał mocno nad słabością Waszey Excellencyi i solennie przyrzekł, że tego samego dnia, to jest w Subote, w interesie nominowanego JW. Suffragana wyszle urgens do Ministerium i oświadczył mi, że to już uczynił dnia wczorayszego przy obiedzie, na który mnie był zaprosił. Względem Rady ruskiej oświadczył, iż nie może dać urzędowego upomnienia, bo zaraz by sądzono, że Rząd jest przeciwnym narodowości ruskiej, tem bardziej gdy przewodniczący w radzie JX. Kuziemski za nadto jest podeyrzliwym, i prosił mnie, abym mu potrzebne przedstawienie zrobił, by swym wpływem nadał radzie lepszy kierunek, co też uczyniłem.

¹⁾ На горі дописка митрополита: Resp. 24. Julii 849.

O JX. Szaszkiewicz obiecał JWXNominat wkrótce przedłożyć sporządzoną propozycję.

Względem S. Barbary nie znaleziono jeszcze potrzebnych aktów, które mi do Przemysła mają być nadesłane, a część doręczoną mi teraz tymczasem z sobą wezmę, zawiera ona przedstawienie o potrzebie innego pomieszkania dla Parocha, Wika-ryusza i kantorów, lecz niema jeszcze nic o tem, iż tam nowa cerkiew i pomieszkanie parafialne ma się budować.

JW. Arcybiskup Ormiański pomimo wysokiego wieku dobrze wygląda i jest tak czerstwem, jak dawniej. Ubolewał on mocno nad słabością Waszey Excellencyi i obiecał, iż tem gorliwiej modlić się będzie, by Wasza Excellencya jak najszybciej pożądanem cieszyć się mógł zdrowiem.

Racz Wasza Excellencya rozkazać JX. Kapellanowi, aby mi o polepszeniu zdrowia, którego szczerze życzę, częściej donosił, i laskawie przyjąć raczył zapewnienie mi najgłębszego uszanowania, z którym zostaję

Waszey Excellencyi

najniższym sługą

Jachimowicz.

Lwow 23. Lipca 849.

Ч. 113.¹⁾

Propozycja zaprowadzenia Konwiktu w Wiedniu łatwo do skutku przyjść może, gdyż jest oczekiwaną w Ministerium, od którego JX. Litwinowicz, jak mi pod dniem 6. b. m. pisał, był wzywany, aby plan do tego podał. Miał on oświadczyć ministeryalnemu Radcy Mechutar, iż ze względu ekonomicznego nie mniejsza liczba Alumnow musiała być przyjętą jak 20, oprócz tych proponował, aby dodano dwóch Alumnow, którzy już studia teologiczne ukończyli, a ci mając wszystkie emolumenta Alumnow przez rok, a najwięcej dwa lat zostając w Konwikcie, mogli by się dalej kształcić i być razem subprefektami. Nadzór mógł by powierzonym być parochowi, którego zastępował by postanowiony dla Alumnow Vice-Direktor. Tam mają myśl wydzielić część zabudowania dawniejszego Konwikt dla umieszczenia proponowanego dla ruskich kandydatów. JWX. Mechuttar zrobił uwagę, że dla węgierskich Dyecezyi jeszcze potrzebniejszy był by Konwikt jak dla naszych, na co X. Litwinowicz odpowiedział, że na teraz nie było by poradno przyjmować węgierskich kandydatów, między których kilka honwedów łatwo by się wcisnąć mogło, na przyszłość można by dla nich przy-

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 25. X-bris 849.

znaczyć 16 miejsc, a tak cały status Konwiktu wynosił by 28 Alumnow. Zaraz po otrzymaniu propozycji (która w czasie pisania listu była już w drodze) chcą tam rozpocząć adaptację dla nowego Konwiktu. Jeżeli Wasza Excellencya posłać raczył Jego Eminencyi Kardynałowi Szwarzenberg kopię podania o zaprowadzenie Konwiktu, zapewne by to mile przyjął i stało by się to zgodnie z oświadczeniem zgromadzonych Biskupów, którzy ważniejsze podania lub wypadłe decyzje nawzajem sobie komunikować przyrzekli. Terazniejsza pora była by do tego dogodną, bo razem i nowego roku można by powinszować.

Bardzo bolesną była dla mnie tak niesłuszna decyzja ministerjalna względem dawanej Dogmatyki w języku ruskim. Z początku miałem już chęć do przedsięwzięcia (2) proponowanej od JX. Scholastyka podróży. Lecz później zwązywwszy, które w terazniejszej porze podróży doświadczają muszą, tudzież stosunki ekonomiczne, a nadewszystko tak wątpliwy rezultat osobistego przedstawienia się Cesarzowi, który by mnie, trzymając się form konstytucyjnych, do Ministra odesłał, a ten przy najgrzeczniejszym jak zwykle przyjęciu, i oświadczeniu naleyjszych chęci, a na wniesione zazalenie odpowiedziawszy: man hat es nicht so übel gemeint, moze by wcale nic nie zrobił, a przynajmniej o zaszyłych dyskursach nie pozostało by żadnego śladu w aktach. Sporządziłem więc remonstrację do Naj. Cesarza, by obronił sławę Waszey Excellencyi, wyrazić uczucia jakie wzbudza ministerjalne tak niesłuszne rozporządzenie i odeprzeć podeyrzenia o skłonność do oderwania się od Kościoła katolickiego. Remonstrację tę załączam, a jeżeli Wasza Excellencya jej podanie stosownym osądzić raczy, o sprostowanie, ujęcie, lub rozszerzenie takowej upraszam, gdyż takowe w piśmie od zalu dyktowanym zapewne będą potrzebne. Podania Alumnow nie przytoczyłem już to dla tego, że wyrażają wszędzie rußische Sprache, co moze być lepszym, lecz w pismach urzędowych dotąd nie używanym wyrazem, gdy to by mogło być wziętym za dowód nowo-wywołanej narodowości ruskiej, która jeszcze nie wie jak się ma nazywać. Więcey jeszcze dla tego, że Alumnii mówią o całej teologii ruskiej, co by się sprzeciwiało ministerjalnemu zdaniu, że przynajmniej niektóre przedmioty po łacinie wykladać by wypadają.

Nieprzyjaciele rusinów starają się wszelkimi sposobami szkodzić, a teraz do wzbudzenia u Ministrów podeyrzenia we względzie religijnym przyłączyło się w Wiedniu kilku tam znajdujących się obywateli, na których czele ma się znajdować P. Jasinski z Cyrkułu Czortkowskiego, (moze to raczej z Kołomyjskiego z Zabłotowa), a bardzo czynnie zajmuje się tym zamiarem bliski krewny JW. Gubernatorowej Prowincyał Jezuitów Bawowski. Liga ta ułożyła już adres i miała go podać przez złożoną deputację, udało się jednak nie dopuścić do tego, bo oświadczone im, że z hanbą odprawieni zostaną, a tak krok ten zaniechać

musieli. Między innymi dowodami niebezpieczeństwa katolickiej Religii z powodu przewagi ruskiego duchowienstwa, dołączyli i ten, że wszyscy ruscy Xięza szyzmatycką brodę, na teraz jeszcze tylko na podbródku zapuszczoną, pokrywają katolickim kołarem, by w czasie odsłoniwszy, szyzmatykom całkiem podobnymi byli. Przeciwna demonstracya Dworu sprawiła korzystne wrażenie na Ministrów, a Hrabia Thun jest teraz bardzo grzecznym. Zamachy jednak. (3) na teraz odwrócone, zapewne innym tylko sposobem odnowione będą, dla tego dobrze by było, gdyby kler swe zażalenia o tak niesłuszne posądzanie Konsystorzowi przedłożył, które ad Majestatem podane może by potrafiły zamknąć usta kłamliwych oszczerców.

JW. Biskup Popowicz nie odnosił się do mnie, a gdyby się to potwierdziło, co głosiły gazety, iż swoim Alumnom kazał się łączyć z honwedami, było by go trudno uniewinnić, a tem mniej, kiedy jeszcze odważył się apellować do Cesarza rossyjskiego. Nie spodziewać się, aby w jego obronie stanęli Kanonicy, na których czele znajduje się Csurgovits, który jeszcze przed nim spodziewał się z pewnością zostać Biskupem Munkaczowskim.

JX. Scholastyk umówił się z tutejszym referentem szkolnym o podaniach, które łącznie przedłożone, lub zgodnie przynajmniej sporządzone bydz mają, lecz dotychczas wcale nic w tym względzie nie zrobiono.

Pisał mi JX. Litwinowicz, że w Wiedniu na to skłaniają się, aby uzupełnić stalla przy kapitulach ruskich i podwyższyć pensye Kanonikow. Moim Kanonikom poleciłem, aby takową prozbę do mnie podali, którą ja do Waszey Excellencyi z prozbą o wstawienie się przysłał bym. Jezeli by Wasza Excellencya na to pozwolić raczyłeś, może by do podobney prozby Kapituły Metropolitalney mogła bydz dołączoną.

Wasza Excellencya daruje, że podania o trzecie Biskupstwo dotychczas jeszcze nie przedłożyłem, bo prawdziwie roznymi interesami tak jestem zajęтым, że dotąd czasu mi nie stawało.

Racz Wasza Excellencya i przy tey okolicznosci przyjąć zapewnienie mego naygłębszego uszanowania, z którem zawsze zostaję

Waszey Excellencyi

prawdziwym sługą

G. Jachimowicz.

Przemysl 18. Grudnia 849.

Pix 1850.

Ч. 114.

Illustrissime ac Reume Domine!

Bog miłosierny pozwolił mi dożyć terazniejszych dni, abym Illmo Reumo Dno powinszował wesółych świąt i szczęśliwego nowego roku. Dajże Boże, aby Illmus Rmus Dnus cieszył się ciągle dobrem zdrowiem i powodzeniem.

Przy tem przesyłam Illmo Reumo Dno odpis namienionych w przeszłym moim liście Aktow o oddzieleniu Biskupstwa Chełmskiego od Metropolii i bezpośrednio jego należeniu do stolicy Rzymskiej.

JX. Scholastyk Kuziemski donosił mi, że JX. Litwinowicz już kilka razy ze zlecenia Nuncjusza i Hofrata Meschuta pisał do niego w sprawie tyczącej się teologii, tudzież o trzecim Biskupstwie, o dotacyi Kapituły, kleru, Referentow etc.

O tych przedmiotach miał JX. Litwinowicz pisać ad Illm Reumum Dnum, i zbierał się do mnie także coś pisać, ale dotąd żadney nie odebrałem od niego odezwy. Może chce mi oszczędzić zatrudnień, wiedząc w jak złym stanie zdrowia ja znajduję się. Jeszcze w Listopadzie zeszłego roku pisał JX. Litwinowicz ze zlecenia Nuncjusza do mnie i do (2) JX. Surrogata Bochenskiego, że Nuncyusz chciał by processum Canonicum o nim także sporządzić, aby na Konsystorzu, mającym się w Rzymie dnia 20. Grudnia odprawić, prekonizacya jego na suffragana mogła nastąpić. JX. Bochenski zebrał swoje allegata i posłał na ręce JX. Litwinowicza. Ja także pisałem do Nuncjusza i wskazałem świadków do processu potrzebnych. Wszystko to posłano na ręce JX. Litwinowicza, że mógł w Wiedniu około 20. Listopada odebrać. Czy odebrał, i co się dalej stało, ani mnie ani JX. Surrogatowi zgoła nic dotąd nie donosił, co mnie niepokoi, może znowu zrobiono jaką intrygę.

Do Lwowa ktoś z Wiednia donosił, że Minister załował swojej rezolucyi o prelekcyach ruskich Dogmatyki. Może remonstracya nasza urazi go i jeszcze co nieprzyjemnego wypadnie.

Przy zapewnieniu wysokiego poważania i uprzejmej zyczliwości Illustrissimi Reumi Dni addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 5. Stycznia 850.

Ч. 115.¹⁾

Daremnie starał bym się usprawiedliwić tak długo odwleczony projekt postanowienia trzeciego ruskiego Biskupstwa zawsze

¹⁾ На гори дописка митрополита: praes 16. resp. 18. Mai 850.

została by wina, o ktorej przebaczenie Waszą Excellencyę upraszam. Początkowo chciałem tylko nieco zatrzymać się, az liczba Kanoników przy Archikatedrze Lwowskiej pomnożoną zostanie, ktorych potrzebę moze by zaprzeczono, gdyby urządzone bylo trzecie Biskupstwo! Pozniej musiałem projekt dwa razy zmieniać, bo stosując się do rozkazu Waszey Excellencyi, chciałem w podaniu tylko moje wyrazić zdanie, a jako dowod wyrządzonych krzywd naszemu obrządkowi i z tąd pochodzącego ubostwa naszego Duchowieństwa dołączyć kopije tak obszernie i gruntownie wypracowanej relacyi o prawie do funduszu religijnego. Lecz zastanowiwszy się nad konkluzją tey Relacyi pod Nr. I, gdzie z odwołaniem na istniejące polityczne przepisy zupełna władza zarządzania dobrami kościelnymi przyznana bydz się zdaje, sądziłem, ze to ze zdaniem na zgromadzeniu Biskupow względem funduszu religijnego objawionem nie zgadzało by się, zaniechałem wprawdzie sporządzenie kopii, lecz z drugiey strony uważałem za rzecz potrzebną dla wyjasnienia terazniejszego stanu naszego duchowieństwa przynajmniey niektóre fakta przytoczyć, a takowe częścią z rzeczoney Relacyi, częścią z innych dzieł wyjęte umieściłem w ułożonem podług późniejszego rozkazu podaniu do Naj. Cesarza, które dla ułatwienia w czytaniu na białym papierze i nie scisło odpisać kazałem, z tąd wydaje się, lecz nie jest obszerném, z którego Wasza Excellencya wykreslić raczy, co niedorzeczném lub niepotrzebnem zdawać się będzie. O propozycyi Kapituły, aby na dotacę biskupstwa odstąpione zostały dobra w Cyrkule Stanisławowskim położone nie zrobiłem wzmianki, bo nje wiem jakie dochody niosą, moze większe daleko, jakby na dotacę potrzebne były, a natenczas posądzono by o chciwość, moze tez mnieysze jak by potrzebne były, a wtenczas nie były by dostarczające. Gdyby juz była oznaczona summa na uposażenie Biskupa i Kapituły, na tenczas mozna by łatwo wyjednać zamiast gotowych pieniędzy odpowiednie dobra, jak to sam Rząd (2) Biskupowi Tarnowskiemu chciał nadać. Nie spominam także o reskrypcie prezydyałnym, aby nie naprowadzić na myśl komunikowania projektu szefowi, który w swejey opinii moze by nie bardzo gorliwie go popierał. Znalezione uchybienia, jezeli by nie były liczne, Wasza Excellencya wprawném swé piorem poprawić, jezli by zaś za wielkie były, myśli swe wskazać, a projekt do przerobienia zwrócić raczy.

Bardzo wdzięczny jestem Waszey Excellencyi za udzielenie mi kopii listów JX. Litwinowicza. Widać z nich, ze możeby tam chcieli coś dobrego dla nas uczynić, ale nam bardzo wiele nie staje, a spostrzezenie potrzebnych bardzo wielkich wydatkow i naleywsze chęci zmienić moze. Lecz korzystać by potrzeba z wydarzających się sposobności, moze nie wszystko ale choć cokolwiek skorzystać by się dało. Z wielu Dekanatów przysły już prozby o wstawienie się do Ministerium względem polepszenia Dotacyi Kleru. Wasza Excellencya raczy oświadczyć, czyli mam

prosbę do wspólnego podpisu ułożyć, a w tym przypadku czyli osobną prosbę o dotację Kapitulnych kanoników, czyli razem wziąć ich do kleru! Niebyło by to za wiele aby proponować pensye proboszcza Kapituły 1500 fl. Archidiacona 1400 fl., Kustosza 1300 fl., reszta Pralatow i gremialnych Kanonikow na 1200 fl. Co do Parochow i kooperatorow zdaje mi się, że projekt Ministeryalnego kons. Meschutara bardzo stosowny, dodać potrzeba by jeszcze, aby administratorowie także mieli jakąś pensyę; moim zdaniem można by ich porównać z kooperatorami i jak dla tych pensye na 200 fl. oznaczyć, co by już było polepszeniem terażniejszego stanu. Moze by można proponować przynajmniej jaką remuneracyę dla sąsiednich administratorów, którzy przy niedostatku kleru niezbędnymi są, bo niestawali by się przykrymi dla pozostałych wdow i sierot. Dla Dziekanow remuneracya 100 fl. chociaż nie wielka wynadgradzała by przynajmniej stratę, którą przez oddalenie się od gospodarstwa ponosić muszą. Potrzebna by była jeszcze pensya dla Diakow przy nabozenstwie niezbednie potrzebnych, tudzież koscielnych czyli palamarzow, dla pierwszych moze by można proponować 50 fl. jak zwykle na Bukowinie wyznaczają, co do drugich nie wiem, jaką by można oznaczyć kwotę. Lecz te wszystkie wydatki połączone, uczyniłyby ogromną sumę, a moze by to odstraszyło tak dalece, że podwyższenie zupełnie by odmowionem zostało. Moze Wasza Excellencya tylko o jedney a potem nieco o innych prosbę sporządzić rozkaze, a mnie by to było bardzo przyjemnie, jeżelibym otrzymawszy instrukcyę, potrafił wyreczyć Waszą Excellencyę.

Oczekując dalszych rozkazow zostaję z naygłębszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym slugą

Jachimowicz.

Przemysl 10. Marca 850.

Ч. 116.¹⁾

Remonstracyę o potrzebie wzniesienia trzeciego Biskupstwa, dnia 20 b. m. otrzymaną podpisałem i zaraz nazajutrz to jest 24 b. m. jak dołączony receptis swiadczy, do Wiednia odesłałem. Byłaby ona daleko lepiej sporządzoną, gdyby siły Waszey Excellencyi dozwolily były więcey i wazniejszych odmian w niey uczynić i pododawać uwagi na długoletnim doświadczeniu oparte.

¹⁾ На горі дописка митрополита: Resp. 8. Apr. 850.

O polepszeniu subsystencyi kleru, już dawno zamyslano i różnymi czasy wypadaly pomyslnie decyzye, ktore jednak dla braku funduszu, nie przychodzily do skutku, jak to z parochiami gorskimi, lub przyrzeczoną remuneracją dla dziekanow się stalo, gdzie po długiej pertraktacji, rzecz na niczém się skonczyla. Moze terazniejsze podanie będzie szczęśliwszem, ktorego sporządzeniem szczerze się zaymę, wątpię jednak, abym był w stanie do ostatniego b. m. spewnością go wygotować, bo po całych dniach ustawiczne zachodzą przeszkody, a tylko w nocy i to z przerwami, ktore interesa konsystorskie sprowadzają, mogę się niem zatrudnić. Dzisiaj przyjechał tutaj wybrany kollektor składek na Cerkiew i dom narodowy ofiarować się mających, X. Łozinski, a dnia jutrzejszego ma bydź nabożeństwo i sessya składająca się z Dziekanow Cyrkułu Przemyskiego dla naradzenia się względem dalszych kroków do zaprowadzenia Dekanalnych i miejscowych komissyi potrzebnych, a tak znowu dwa dni uplynie z krotkiego czasu tak bardzo zblizonego terminu. Ile mozności, starać się będę przyspieszyć rzeczoną remonstrację w nadzieji, ze Wasza Excellencya takową sprostować i uzupełnić raczy.

Zostaję z naygłębszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Przemysl 25. Marca 850.

Ч. 117.¹⁾

Chociaz dawniey i już często, wydarzyło mi się slyszec z ust Waszey Excellencyi, o zamiarze podania rezygnacyi, jednakoż doniesienie, że takowa już podana została, było tak nowem, jak gdybym jeszcze nigdy o tém nie slyszal, bo nie mogłem sądzić by Wasza Excellencya mógł chcieć pozbawić Dyecezyę szczęścia i zaszczytu, ktorymi przez długie lata dotychczas się cieszyła. Wiadomość tę dopiero w dni kilka otrzymałem, gdy już w Wiedniu znaydować się musiała rezygnacya dnia 5. kwietnia na pocztę oddana. Ochłonowszy z pierwszego przerażenia i żalu, odwazyłem się uczynić krok Woli Waszey Excellencyi przeciwny, i pisalem do X. Litwinowicza, aby ile mozności starał się o to, by rezygnacya nie została przyjęta. Zaraz pod dniem 15. kwietnia doniosł on mi o skutku mego wezwania, obiecując z naybliższą pocztą dokładniejsze o całej procedurze doniesienie, ktore jednak dopiero pod datą 30. kwietnia, na dniu

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 30. Мажі 850.

6. Maja doręczone mi zostało. Kopije obydwóch listów jak i poprzedniczego o sposobie podań uczynić się mających dołączam. Nie miałem tyle odwagi, donieść Waszey Excellencyi o działaniu woli Waszey Excellencyi przeciwném, którego rezultatu nie mogłem przewidzieć, a które dla dobra Dyecezyi koniecznym potrzebny mi się zdawało. Niepewność, w której cały miesiąc zostawałem, przyczyniła się znacznie do spóźnienia wyrobić się mającego podania o podwyższenie dotacyi kleru, bo na coż ona była by się przydała, gdyby rezygnacya została była przyjętą? Wszakże w imieniu obojczych dyecezyi nie mogła by byz podana, a zrobiona ze strony jednej dyecezyi nie miała by żadnego skutku, bo musiała by byz odrzuconą az do obsadzenia, kiedy dopiero nastąpić mającego. Zapewnie i z innymi interesami to samo by się stało i to w terazniejszej tak stanowczej chwili. Z przytoczonych okoliczności Wasza Excellencya wnieść raczy, z jaką radością powitałem łaskawie mi udzieloną wiadomość, że rezygnacya cofniętą została. Dopiero teraz wziąłem się znowu do ukończenia rozpoczętego podania o polepszenie dotacyi kleru, które z niewyrażonego i po wielu miejscach poprawianego conceptu musiałem kazać przepisać, co także kilka dni zabrało i dopiero teraz mogę go Waszey Excellencyi przedłożyć. Znajduje się w niem wiele, bez czego by się obejść mogło, położyłem to jednak dla tego, aby jeżeli projekt przyjętym zostanie, ministrowi który w czasie będzie go bronił, napomknąć (2) niektóre myśli, któreby podług swego gustu i usposobienia Seymu, w swej mowie mogli obszerniej rozwinąć. Podania dekanatów, będą stanowić znaczny konwolut, gdyż ich jest w Lwowskiej Dyecezyi 37. a w Przemyskiej 15. Wyrażają one różne życzenia względem dotacyi nie tylko kleru lecz i diaków, pałamarzów, wdów, a gdzie niektóre prawią i o zniesieniu patronatu i t. d., zgadzają się jednak wszystkie w przedstawieniu niedostatecznego utrzymania duchowienstwa. Sądziłem, że ich przedłożyć by można tem bardziej, że są po największej części do Ministerium stylizowane i będą dowodem, że Ordynaryaty nie z domysłu tylko, lecz w samej rzeczy na prozbę całego kleru wstawiają się.

Naywięcej chodziło mi o to, aby kapellanie na parochie przemienione zostały, a obawiając się, aby po przyjęciu zasady wielkości wydatku nad 60.000 R. rocznie wynoszącego, nie wziętą była za powód do odmowienia żądanego podwyższenia, którego tak wielkie koszta dopiero z późniejszego wyrachowania się okazały, wolałem od razu na tę okoliczność zwrócić uwagę i oraz okazać jak wielką ludność cierpi niedogodności z powodu niedostarczającej na utrzymanie dotacyi kapellanom przeznaczonej, tym koncem kazałem zrobić wykazy kapellaniów w obu Dyecezyach znajdujących się, rzetelnie z szematyzmów wypisane, by takowe, jeżeli Waszey Excellencyi podobac się będzie, dołączyć. Dla ułatwienia kazałem je przemundować, by przez odpisywanie

i wyrachowanie nie wstrzymywać podania. Względem Kapituł z powodu ich odrębnego stanowiska zdaje mi się potrzebną osobną relacya, ktorey sporządzeniem teraz się zajmę.

Wasza Excellencya opóźnienie podania stosunkami wymuszone darować i przyjmując raczy wyraz naygłębszego uszanowania z ktorem zawsze zostaję

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

G. Jachimowicz.

Przemysl 21. Maja 850.

Ч. 118.¹⁾

Ułożony dorywczo projekt podwyższenia pensyi dla Kano-ników kapitularnych Wasza Excellencya łaskawie przejrzyć, po-prawić, co by potrzebnego było dodać, a co nie potrzebnem by się zdawało, przekreślić raczy. Byłbym go już wczesniey przedło-żył, lecz musiałem wyjechać do Sambora, aby raz do skutku do-prowadzić oddanie dobr Stołowych, ktorych jeszcze do tych czas nie odebrałem. Słyszałem wiele o zdezolowanych budynkach w Straszewicach, lecz w rzeczy samey daleko więcej spustosze-nia zastałem, jak sobie mogłem pomysleć.

Dom mieszkalny, który ma bydz tylko reperowanym, we-wnątrz popodpierany, sciany sprochniałe, a z jedney strony znacz-nie pochylone, szczeliny zaklejone papierem, zewnętrzny cienki mur porysowany, dach zupełnie zepsuty, inne zabudowania, oso-bliwie młyny gwałtowney reparacyi potrzebujące, zręby w lasach nie wiedzieć podług jakich, a podobnoś żadnych zasad wyzna-czane i t. d., wszystko tak wielkiego potrzebowało by nakładu, że o korzyści ani myśleć nie można, i owszem jeszcze z innych rzrzedel potrzeba by tam znacznie dodawać, aby tylko wszystkie zabudowania, ktorych jest przeszło 30., w dobrym utrzymać stanie.

W Walawie przeszley niedzieli spadł grad i znaczną uczy-nił szkodę a w Wielunicach cały łan powoli sunie się do Wiaru. Tak więc moje ekonomiczne stosunki nie bardzo przyjemną przy-bierają postać.

JX. Prowincyał OO. Bazylianow doręczył mi rozkaz Wa-szey Excellencyi, abym przewodniczył w tym roku na Kapitulę, mającey się zgromadzić w czasie i miejscu odemnie wyznaczo-nem. Podług zyczenia JX. Prowincyała będzie odbywać się ka-

¹⁾ На горі дописка митрополита: Resp. 5. Julii 850.

pitula we Lwowie dnia 3. Września, w którym czasie udając się do Lwowa, będę mieć zaszczyt przed zaczęciem kapituły, lub po jej ukończeniu, służyć Waszey Excellencyi.

Akta dotyczące się postanowienia Dyrektora domu korekcyjnego, które przypadkiem zatrzymały się u mnie, teraz dołączam.

Wasza Excellencya raczyłeś nadmienić, że jeszcze pozostaje do zrobienia podanie o Patronacie, którego Ministerium zarządało. O tym przedmiocie (2) była już rozprawa na zjeździe Biskupów w Wiedniu, znaleziono jednak tyle trudności, że nie można było się spodziewać stanowczego rezultatu, zostawiono więc rzecz całą do dalszej pertraktacji i porozumienia się z Ministrami wybranymi od Biskupów komisji, która zapewne teraz się tem zajmuje, jak widać z reskryptu Ministra oświecenia, który od Kardynała zapewne Waszey Excellencyi już jest komunikowany. Zdawało by mi się, że teraz oddzielne podanie mogło by tylko powiększyć trudności, gdyby w niem może jakieś ustępy spotrzeżono sprzeciwiające się ogólnemu dla całej Monarchii wydać się mającemu rozporządzeniu. Trudności także nie małe zachodziły by w zrobieniu podania, bo proponując, aby patronat jak dotąd pozostał, potrzeba by się zrzec zamierzonych może korzystnych odmian, gdyż Ministerium mogło by wyjątkowo zezwolić na oświadczone życzenia, proponować zaś odmianę można by a nawet wypadaloby wystąpić przeciw dotychczasowym patronom. Zresztą wezwanie było uczynionem w czasie dawniejszym pod wpływem innych okoliczności, a Ministerium zapewne nie będzie nalegać, a jeżeli oświadczeń w tej mierze zażdyzie potrzeba, wskaże szczegółowe punkta i zażąda wyjaśnienia.

Z tych przyczyn prosiłbym Waszą Excellencyę o cofnienie danego mi rozkazu.

Własnie dziś odjeżdża z tą powracający z zachodnich Cyrcułów, wybrany do zbierania składek na Cerkiew i dom narodny we Lwowie, JX. Łoziński, któremu niniejszą Expedycyę doręczam, zapewnionym będąc, że nayspewniey i naysprędzey Waszey Excellencyi doręczoną zostanie.

Racz Wasza Excellencya przyjąć wyraz naysgłębszego uszanowania, z którem zawsze zostaję

Waszey Excellencyi

prawdziwym i naysnizszym służą

G. Jachimowicz.

Przemysl 21. Czerwca 850.

Ч. 119.¹⁾

Dnia wczorayszego odbyła się konsekracja Sufragana Waszey Excellencyi, JW. Biskupa Bocheńskiego przy assystencyi tylko jednego Biskupa JW. JX. Biskupa Wierzchleyskiego, a jednego Prałata JX. Sieleckiego, Proboszcza Kapituły tuteyszey, co podług Bulli papieżkiej było dostatecznym, gdyż ta tylko wezwanie dwóch Prałatów przypisuje. We Lwowie byłaby konsekracja daleko solenniejsza, bo znajdowało by się przy niej dwóch Arcybiskupów i trzech Biskupów, i może wielu wysokich Urzędników, a tutaj przy słońcu i burzy nadzwyczajney nawet niewiele ludu w cerkwi się znajdowało.

Odbyła się zresztą konsekracja podług formy przyjętej i nieco odmiennej, jak w Pontyfikale się znajduje, tylko z niejakimi przez niewiadomość lub nieuwagę assystentów wynikłymi przerwami, które przy tak rzadko przychodzącej Ceremonii wydarzać się zwykły. Niech Bog wspiera swą łaską nowo konsekrowanego Biskupa, by wiernie pracując w winnicy Chrystusowej, sobie zasługi wyjednać a oraz dzielną pomocą Waszey Excellencyi będąc, mógł przydłużyć nam wszystkim tak pożądane dni zycia Waszey Excellencyi.

Propozycya na trzeciego kanonika nadeysza tu już po odjeździe JXX. Szaszkiewicza i Litwinowicza, lecz zaraz tego samego dnia do Wiednia odesłaną została.

Względem stanowiska katechetów gymnazyalnych, obiecali mi wiedenscy goscie zaraz po przybyciu do Wiednia donieść, co Minister oświecenia o propozycyi przedłożyć się mającej oświadczy, lecz dotąd jeszcze żadney nie otrzymałem wiadomości.

Całuję stopy Waszey Excelencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaje

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Przemysl 14. Października 850.

Рис 1851.

Ч. 120.²⁾

Łaskawa pamięć Waszey Excellencyi o moich imieninach, obowiązuje mnie do wdzięczności, którą tylko wynurzyć mogę szczerem życzeniem, aby Bog Waszą Excellencyę do zdrowia jak nayspieszniej doprowadzić, a nas wszystkich jeszcze długoletnim zarządem Waszey Excellencyi pobłogosławić raczył.

¹⁾ На горі дописка митрополита: Resp. 22. 8-bris 850.

²⁾ На горі дописка митрополита: Resp. 19. Febr. 851.

Podług rozkazu Waszey Excellencyi, ułożyłem kondycyę odpustu jubileuszowego, stosując się do przepisow, od Papieža Benedykta XIV danych, i do rozporządzeń, jakie teraz niektorzy Biskupi w swoich Diecezyach w tym względzie ogłosili. Trudno mi bardzo przychodziło się wyrażać w języku ruskim, w którym jeszcze nie nabyłem potrzebney biegłości, a niewiadomość odpowiednich wyrazow i przepisow gramatykalnych, ustawicznie przerywały i tamowały tok myśli. Zaspokaja mnie tylko to, że moja pisanina dostanie się pod wprawny sąd Waszey Excellencyi, a należycie sprostowana, będzie mogła bydz w Diecezyi ogłoszoną. Wasza Excellencya łaskawie uwiadomić mnie raczy o punktach, które opuszczone, odmienione lub dodane zostaną, abym je, dodawszy wstęp i zakonczenie, w mojej Diecezyi mogł ogłosić.

Bardzo sprawiedliwa uwaga Waszey Excellencyi, że niewypada zrzec się postanowienia examinatora książek, dla nauki religii wypracować się mających, gdyż mogłyby w nich znajdować się twierdzenia krzywdzące obrządek i stosunki nasze. Zapewnie byłby do tego bardzo zdatnym JX. K. Litwinowicz, (2) obawiam się tylko, aby uczynione zapytanie, czyli się tego przyjąć zechce, nie dało mu powodu do przedstawienia niemożności. JX. Vice Rektor Ilnicki ma wiele wiadomości teologicznych i nie zbywało by mu na potrzebney pilności do odczytania dokładnego udzielonych mu rękopisow, wątpię tylko, czyli by postrzerzenia swoje mogł jasno wyłożyć, osobliwie w języku niemieckim, w którym niebardzo jest biegłym. Zachodziła by także niemała trudność, w przesyłaniu manuskryptow w tak daleką odległość, które az po długim czasie powrócić by mogły do Pragi, lub Wiednia, gdyż przy innych zatrudnieniach i obawie skompromitowania się, przegład bardzo tępo postępowałby, a tym czasem mogły by nadchodzić nieprzyjemne nalegania. Zdaje mi się, że dosyć będzie, jeżeli tylko jeden JX. Litwinowicz, iako Cenzor. wskazanym zostanie, który dostatecznie usposobionym jest do zgłębienia rzeczy i ocenienia tendencyi autora, byle by tylko mogł się powstrzymać od dowcipnych i sarkastycznych wyrazow, jakich za często używał, krytykując uwagi JX Inf. Hoppe, na podanie nasze o studyjach Ministrowi oświecenia przedłożone. O tem podaniu pisze mi JXK. Szaszkiewicz pod dniem 9 Lutego: Die Angelegenheit wegen des Religions-Unterrichtes und der ruthenischen Katecheten an Gymnasien befindet sich noch statu quo. Ich habe dem Minister bereits ein paar Mal daran erinnert, aber er entschuldigte sich damit, daß er es noch nicht durchgelesen habe, nämlich die Eingaben, dann einige 10 bis 15 Bogen darein einschlägige Bemerkungen von Hoppe, Dr. Litwinowicz und mir. Er scheint sich zu scheuen die Sache anzugreifen — er fürchtet sich von den hiesigen Zenners. Am Ende wird er es doch thun müssen. Nur Festigkeit von Seiten der Hochwürdigsten Oberhirten, und es wird gehen.

(3) Za przysłane kopije podania o Biskupstwie Stanisławowskim i korespondencyi o Konwikcie Wiedeńskim składam dzięki Waszey Excellencyi usilnie zycząc, aby trudy Waszey Excellencyi pomyslnym skutkiem uwiecznione zostały.

Całuję stopy Waszey Excellencyi, i z naygłębszem uszanowaniem zostaje

Excellentissimi Illmi ac Reumi Dni

naynizszym służy

Jachimowicz.

Przemysl 9. Lutego 851.

Ч. 121.¹⁾

Była by to trudna a przecież daremna praca, gdybym chciał uniewinniać za nadto długie milczenie, zdziałane wpływem publicznych i prywatnych moich stosunków. Jest to z resztą rzecz naturalna, że wołający o pomoc na reszcie umilknąć musi, jeżeli na głos jego nikt się nie odzywa. Liczne podania naysprawiedliwsze zawierające prozby nie stanowczego dotychczas użyć nie potrafiły. Odczyty z niektórych przedmiotów teologicznych w języku ruskim tylko prowizorycznie pozwolone; Biskupstwo Stanisławowskie w pertraktacyi, która dla braku funduszu jeszcze na niczem się skończyć może; Konwikt Wiedeński jeszcze nie zaprowadzony, chociaż nowy rok szkolny w krotce się rozpocznie, a to z powodu, że przyznaczone zabudowanie przez wojskowość jest zajętem. chociaż ta sama przyczyna nie wstrzymała oddania podobnie zajętego zabudowania Pasmanitów. Polepszenie dotacyi kleru i kapitul gdzieś tam czy w Ministerium, czy w Sztatracie szczęśliwie spoczywa, obiecana ulga w kwaterunkach ograniczyła się na jeden mieszkalny pokoy i kancelaryę, katecheci przy gymnazyach tylko tolerowani się bydz zdają, bo remuneracya dla nich oznaczona zupełnie do utrzymania niedostateczna, raczej odstraszać, jak zachęcać się zdaje. (2) Tak dla tuteyszego suppleta nauki Religii przy Gymnazium spoczątku wcale nic, w drugim roku 200 fl. wyznaczono, gdy podobny supplett ob. łac. pobierał 300 fl. na przedstawienie niesłuszności w traktowaniu oboch te same zatrudnienie mających i tylko obrządkiem się różniących katechetów, zmienione zostało to postanowienie i ruskiemu katechecie 133 fl. 20 x., a zaś łacinskiemu 400 fl. naznaczono. Szkoły trywialne zostają i nadal pod zarządem Konsystorza łacinskiego, chociaż o niektórych udowodniono, że w nich trzy razy więcej

¹⁾ На гори дописка митрополита: праес. 23. Јулиі 854.

ruskiej młodzieży się znajduje. O urządzeniu studyow teologicznych wcale nic nie słyhać, chociaż JEJW. Namiestnik tym przedmiotem bardzo zajęty się bydz zdawał. Na jego wezwanie Wasza Excellencya w oznaczonym terminie swoją relację przedłożyć starałeś się, ja zas dałem się urgować, bo życzyłem sobie, aby JW. Biskupi ob. łac. pierwiej swą propozycję przedłożyli, na powtorny urgens musiałem już podać relację, ktorej kopię załączam, a dopiero na tenczas JW. Arcybiskup zważywszy, co powiedziano i naradziwszy się z przybocznymi Jezuitami swoją przedłożył opinię. Czyli zebrane relacje daley posłane i co w tym względzie daley uczyniono, nie wiem, chociaż dla zbliżającego się nowego szkolnego roku już teraz potrzebne przygotowania robić by należało. Posyłając kopię mojej relacji JX. Kan. Litwinowiczowi prosiłem go, aby mi zaraz doniósł, jezeli Ministerium coś zadecyduje, lecz oprócz listu z 21. Lutego b. m, ktorego kopię dołączam, dotąd żadnego nie otrzymałem uwiadomienia, a z opowiadania powracającego JX. Scholastyka Kuziemskiego przekonałem się, że Minister Oswiecenia rusinóm nie sprzyja, a będąc już uprzedzonym, nie przyjmuje (3) żadnych chociaż by nayprawdziwszych wyjasnień, i tak nie dał się przekonać, że u Dominikanów, jak to wszystkim wiadomo i w gazetach gloszono, zaprowadzone jest Gymnazyum polskie i koniecznie utrzymywał, jak mu to przedstawiano: das sind nur Nebenklasen. Zdaje się, że i przy wyborze Namiestnika nie wiele zważano na tuteysze stosunki, bo gdy może bydz w Pradze Moesery, w Węgrzech Göringer u Wenecyi Toggenburg, w Transylwanii Schwarzenberg, dla czegoż własnie u nas musi bydz Namiestnik z rządu Magnatów polskich, który bezstronnym bydz nie może, a jak doswiadczenie uczy, tajemnie a niekiedy i jawnie sprawie ruskiej się sprzeciwia? W takich stosunkach nie dziw, że wszystko idzie trudno, a może wszystkie interesa nasze odesłane zostaną do decyzji krajowego seymu, od którego bardzo mało spodziewać się można. Tak nieprzyjazne stosunki, słabość sił własnych, niedostatek obcey pomocy i wiele innych, to dyecezalnych, to ekonomicznych bardzo nieprzyjemnych wypadkow osłabiły chęć do dalszego działania, i sprowadziły jakąś dotąd nie znaną tęsknotę, przy ktorej w podania moje mogły by się wcisnąć cierpkie wyrazy, ktore popieraney sprawie łatwo zaszkodzić by mogły.

Na rozkaz Waszey Excellencyi przysłał mi JX. Scholastyk kopie reskryptu ministerialnego względem książek do podawania Religii w Gymnazyach sporządzić się mających, i dania stosowney instrukcyi dla katechetow. Podobny reskrypt i ja otrzymałem, w którym naygłówniejsza rzecz postanowienie katechetow ruskich przy Gymnazyach na końcu dopiero przyrzeczona się okazuje. Czyli i gdzie w mojej Dyecezyi takowy katecheta znajdować się będzie, nie mogę z pewnością wiedzieć, bo Gymnazyum Przemyśkie nie wiedzieć dla jakiey przyczyny, dla Niemcow ma bydz urządzone, a w Samborze Dyrektorat Gymnazyalny i Mieszczanie

podali, aby tam polskie Gimnazjum urządzono. Czekalem więc na decyzje, która w krotce nastąpić miała, a dotąd nie nastąpiła, chociaż od daty 4. kwietnia już trzy miesiące upłynęło. Może jeszcze usilnym staraniem nieprzyjaciół wyrobić się uda, że żadnego nie będzie ruskiego katechety, a na coż by się w ten czas (4) przydał wybor książek, instrukcja dla katechety, wezwanie kleru dla tłumaczenia lub sporządzenia nowych książek i oznaczenie remuneracyi, ktorey Ministerium z dochodow naszych oczekiwać się zdaje. Zresztą jeżeli by przed systemizacją katechetów wypadalo odpisać na reskrypt ministerialny, sądziłbym, że dla pierwszej gramatycznej klasy można by obrać teraz przypisaną książkę, jak to niektorzy Biskupi uczynili, z kąd ta była by korzyść, że tymczasowi katecheci nie byli by zmuszeni tłumaczyć jakąś inną książkę, która w krotce nowo sporządzić się mającej musiała by ustąpić, że naylepiej by bylo gdyby Rząd sam za nową książkę do wykładania obrzędow cerkiewnych i za tłumaczenia przyszłych książek z języka niemieckiego na ruski stosowną wyznaczył remunerację, gdyż takowa z naszych funduszow bardzo szczupłą by bydz musiała, że dla katechety dana będzie instrukcja, aby przy wykładaniu historii biblijney i o fundujących się na niej obrzędach młodziez obuczał.

Tego roku chciałem zaraz po upłynionym Jubileuszu wyjechać na wizytę kanoniczną, porobiłem do tego potrzebne przygotowania, uwiadomiłem o tem kler Dekanatu Mokrzańskiego, który dla tego obrałem, że po wizycie Waszey Excellencyi w roku 816 odprawioney, dotąd ani razu wizytowanym nie był, w tem nadeszła urzędowa wiadomość o spodziewanym przyjeździe Najj. Cesarza na dniu 3. b. m. do Przemysła, musiałem się więc zatrzymać i do tych czas oczekuję przyrzczonego uwiadomienia przydyalnego o nowym terminie, lub odwołaniu przybycia Naj. Cesarza. Gdy jednak już czas żniw się zbliżył musiałem odłożyć wizytę na rok następujący. A tak nawet w tem, co z powołania mojego uczynić powinienem, nieprzewidziane znachodzę przeszkody.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Przemysl 19. Lipca 851.

4. 122.

Po długiem oczekiwaniu pomyslney wiadomości o toczących się interesach, otrzymałem dnia wczorayszcego dołączony list JWX.

Kanonika Szaszkiewicza zapowiadający nadeść mającą decyzję ministerialną na przedstawienia o studiach teologicznych i katechetach gymnazyalnych. Klerowi łacińskiemu a może i JE. Namiestnikowi nie bardzo do smaku przypadną postanowienia Ministra nam sprzyjające i zapewne starać się będą, aby odwlecić wprowadzenie, lub jakim bądź sposobem weisnąć supremację obrządku łacińskiego szczególnie w urządzeniu fakultetu. Zyczenie JE. Ministra oświecenia, aby przynajmniej na dwóch odczytach z przypisanych przedmiotów teologicznych łączyli się alumni obojga obrządków, które jako warunek pozostawienia fakultetu stanowi, musi być uwzględnione, lecz idzie o to, które by przedmioty do wspólnego uczęszczania wybrane być mogły, co Wasza Excellencya najlepiej rozstrzygnąć potrafi, a na zdanie Waszej Excellencyi zapewne i JW. Arcybiskup choć może niechętnie się zgodzi. Ja bym sądził, że jeden z tych przedmiotów mogły być studium biblicum V. F. oraz z hebrajskim i orientalnymi dyalektami, drugi zaś mogły być Historia kościelna, a tym sposobem było by dwóch różnego (2) obrządku profesorów, których prelekcje od wszystkich alumnów uczęszczane, a tym samym i równowaga obojga obrządków zatrzymaną by była. Inny jakowy przedmiot wybrawszy, można by przy terażniejszym stanie profesorów łatwo przysiąc do tego, że tylko ruscy klerycy prelekcje profesorów łacińskich nie zaś przeciwnie i łacini prelekcje prof. ruskiego słuchać by musieli. Fakta historyczne dotyczące obrządku naszego mogły by być przytoczone przy odczytach prawa kościelnego. O katechetach gymnazyalnych jeszcze nic nie zdecydowano. Obawa JK. Ka. Szaszkiewicza, że nie będzie dosyć kandydatów do obsadzenia tak licznych otwierających się miejsc, jest po części słuszną. Spodziewam się jednak, że takowi się znajda, jeżeli tylko dotacya dostateczna nie tylko dla bezzennego lecz i dla kapłana mającego familię będzie wyznaczoną. Na katechetów gymnazyalnych oznaczyłem długi termin aż na koniec Grudnia, aby mieli czas przygotować się i sądzę, że będę miał dosyć kandydatów, którym dla lepszego przygotowania ofiarowałem na niejaki czas wikt i pomieszkanie, aby mogli korzystać z dzieł w tutejszej bibliotece się znajdujących. Z resztą potrzeba będzie tak przy studiach teologicznych, jak i przy gymnazyach postanowić suppletów, na co Rząd pewnie pozwoli.

Całuję stopy Waszej Excellencyi i zostaję z najsłabszym uszanowaniem

Waszej Excellencyi

najniższym sługą

Jachimowicz.

Przemysł 30. Lipca 851.

Ч. 123.¹⁾

Po szczęśliwym powrocie Naj. Cesarza do Wiednia wszystkie dotąd wstrzymane interesa zapewne bardzo spiesznie rezolwowane zostaną. Między zaległemi urządzeniami znajdując się niektóre dla nas bardzo ważne, jako to polepszenie dotacyi kapituł i kleru, rozłączenie nauk teologicznych, systemizacya gymnazyalnych katechetów, nadzor szkół narodowych i t. d., których nadzwyczajna zwłoka wskazuje jakieś trudności może tylko z nieprzyjaznych podszeptów pochodzące, które jasnym przedłożeniem prawdy może by się usunąć dały. Zresztą aby nie mieć sobie coś do zarzucenia, zdecydowałem się pojechać jak najszybciej do Wiednia i już w następujący poniedziałek w podróż się wybrać. W tem przedsięwzięciu utwierdził mnie właśnie dzisiejszy otrzymany list Waszej Excellencyi z dołączoną kopiją odpowiedzi na zarzuty nuncyatury daney. Posłuży ona mi bardzo do pertraktacyi interesów w nunciaturze, gdzie także spodziewam się zasięgnąć bliższą wiadomość o denuncyacyach Stolicy Apostolskiej przedłożonych. a te więcej usposobią mnie do zamierzonej obrony na list Kardynała Francini. Naj. Cesarz zapewne mile przyjął czułą adresę Waszej Excellencyi i spodziewam się, że własnoręcznym listem za nią podziękuję. Może w czasie pobytu w Wiedniu albo też jako znak większego uszanowania w Pradze zobacze się z Kardynałem Szwarzenberg i jego o protekcyę prosić będę, dowiem się także o jego właściwey myśli przy wezwaniu, aby wyznaczeni byli Preisrichter dla złożyc się mających książek na naukę Religii, gdyż zaledwie on sądził, aby wszystkie Ordynaryaty i o wszystkich dla 8 gymnazyalnych klas, a może i po kilka exemplarzy dla jednej klasy napisanych książkach swoje zdanie (2) dawały, gdyż w ten sposób musiało by lat kilka upłynąć, nim by podróżujące po całej Monarchii książki do drukarni się dostały. Co się tyczy examinatorów w udzielonym mi łaskawie i tu dołączonym projekcie umieszczonych zupełnie się zgadzam. Sądził bym jednak, że wstęp i przyzwolenie, aby wyjaśnienia obrzędów cerkiewnych na drugim roku udzielane były, usunąć by wypadało, gdyż Minister Oświecenia w Reskrypcie z dnia 4. kwietnia b. r. pod liczbą $\frac{10200}{30}$ wydanym pozwoił, aby dla ruskich uczniów wyjaśnienia wzmiankowane w czwartey gymnazyalney klasie udzielane były. Roznicę tę już i dla tego zatrzymać by wypadało, aby i tem poprzeć postanowienie oddzielnych katechetów i wskazać, że wielki wpływ na pobożność i moralność mają nasze obrzędy, o których dostateczną naukę łacinski katecheta udzielić nie potrafi, gdyż co się tyczy prawd wiary i obyczajów Religii katolickiey zawsze nam zarzucić mogą, że takowe i od księdza innego obrządku skutecznie udzielane bydz mogą.

¹⁾ На горі дописка митрополита: Resp. 1. 9-bris 851.

Zdaje się że wiedeński Arcybiskup zamierza zaprowadzić obok uniwersytetu studium diocesanum gdy nie pozwala, aby prelekcyje teologiczne były w jego seminarium i takowe do Konwiktu przeniesione bydz mają, jak to JX. Litwinowicz w dołączonym liście donosi.

Otrzymawszy błogosławieństwo Waszey Excellencyi, udałem się na seym do Wiednia, a Bog dobrotliwy strzegł mnie od różnorodnych pod ten czas zewsząd grozących mi niebezpieczeństw, i teraz pokornie proszę o błogosławieństwo Waszey Excellencyi, abym sprawy nasze skutecznie bronić i popierać był wstanie. O podaniach, jakie wypadnie przedłożyć i o skutku dawniejszych nie omieszkać uwiadomić Waszą Excellencyę.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszym uszanowaniem

Excellentissimi Illmi ac Reumi Dni

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Przemysl 4. Listopada 851.

Ч. 124.¹⁾

Racz Wasza Excellencya łaskawie przyjąć moje szczere życzenia wszelkich pomysłności, które przy nadchodzącej uroczystości Imienin Waszey Excellencyi składając, Boga prosić nie omieszkać, aby Waszą Excellencyę dla sławy naszej i pożytku kościoła swojego jak najdłużej utrzymywać, osłabione trudami siły pokrzepiać, błogie zamiary Waszey Excellencyi szczęśliwym skutkiem uwieńczyć raczył.

Po odbytej dosyć szczęśliwie podróży stanąłem w Wiedniu dnia 14. b. m., i tegoż samego dnia prosiłem Nuncyusza o wyznaczenie godziny, w której nazajutrz moglbym mu służyć, oznaczył mi godzinę 10. następującego dnia, pomimo święta tutaj uroczystego S. Leopolda. Stawilem się o wyznaczonym czasie, i zaraz dał rozkaz, aby nikogo nie przypuszczono, ktokolwiek chciałby się z niem widzieć, a rozpoczęta rozprawa trwała aż do godziny pół do pierwszej. Oswiadczyłem mu, że Wasza Excellencya, gdyby tylko stan zdrowia pozwolił, był byś osobiscie przybył, aby wyjasnić prawdziwy stan rzeczy i odwrócić powzięte jak się zdaje wątpliwosci, że dla Waszey Excellencyi jest to bardzo bolesnym po długoletnem i wiernem pasterzowaniu widzieć wznieconą niejaką nieufność, słyszeć niezasłużone wyrzuty. Na to

¹⁾ В гори дописка митрополита: Resp. 27. 9-bris 851.

solennie oświadczył, że o nieufności lub wątpliwości zadney mowy niema i że tylko niektóre okolicznosci zachodzą tey natury, że ich oddalenia zyczyć by wypadało. Czytał mi potem swoy list do Waszey Excellencyi pisany i otrzymaną odpowiedz, oświadczając, że o naszych stosunkach dotąd nic jeszcze do Rzymu nie pisał. O przeysciu samowolnem i przeciąganiu z obrządku do obrządku oświadczył, że to niema żadnego znaczenia, das ist nichts jak mowil, ale naywięcey upierał się, aby dogmatyka była wykładana w języku łacinskim, i że jego przekonaniem jest, że to koniecznie jest potrzebném, o tem dysputowalismy dwie godzin. Zarzuty naywięcey tyczyły się niewykształconey mowy i z tąd pochodzącego niedostatku wyrazow dla oznaczenia dogmatow katolickich, nowego i z tąd wpadającego wprowadzenia nieużywanego języka, łatwość nadużycia i zaprowadzenia mniemań z wiarą katolicką, nie zgadzających się. (2) Dowody, jakie na zbijanie zarzutow przytoczyłem, nie mogły go odpowiedzieć od powziętey opinii, lubo przeciw nich nie mogli się oświadczyć. I tak gdy przedstawiał mi, że dogmatyka tylko w języku łacinskim dawać się powinna, zapytałem go, czyliż Melchici, Maronici i unicy grecy uczą się dogmatyki po łacinie, czyz można ich przez to nieprawdziwymi katolikami nazwać, że u nich teologia w oyczystym języku się wyklada, pomimo że cała rozmowa toczyła się po niemiecku odpowiedział de eo tractabatur et tractatur. Na przedstawienie, że od początku Unii aż do roku 808 u nas była teologia po rusku, odpowiedział, że on w to nie chce wchodzie, jak było, ale że teraz jest jego przekonaniem, że po łacinie bydz by powinna. By go więcey skłonić, oświadczyłem mu, że i ja tego przekonania byłem, a nawet w czasie zjazdu Biskupow na posiedzeniu oświadczyłem, że dogmatyka i wtenczas, gdyby się zgodzili Biskupi prowincyi, na odczyty niektórych przedmiotow w oyczystym języku, zawsze w łacinskiej mowie dawana by bydz powinna. Za to pochwycił mnie i oświadczył wszakże i on nic innego nie chce jak zgromadzeni Biskupi jak i ja sam chciałem. Uczynilem go uważnym, że to było moim przekonaniem, od ktorego tylko powodami przytoczonemi od Waszey Excellencyi i po długim namysleniu odstąpiłem, a nawet wbrew Konstytucyi papiezkiej nie mogłem przy niem pozostać. Bo gdy Biskupi unicy na prowincjonalnym synodzie w Kobrzynie postanowili, aby studia były dawane w języku ruskim i takowe urządzenie nowego seminarium i studiow teologicznych do potwierdzenia podali, a Papież swą bullą do ktorey dekret synodu prowincjonalnego dosłownie wniesiony jest, wyrazone postanowienia na zawsze zatwierdził i takowe podług wszelkiej formy prawem prowincyi się stały, i tylko przez nową bullę odmienione bydz mogą. Musiałem do tey Bulli się odwołać, bo mi przytoczył Biskupow węgierskich, ktorzy nie są za tem, aby dogmatyka dawała się w języku ruskim i owszem zyczą sobie, aby i nadal pozostał język łacinski, wskazałem mu, że tam mogą bydz inne okolicznosci, a rumuńscy Biskupi nie mogą nawet

życzyć sobie odczytów w języku ruskim. Nie mogliśmy na pierwszej rozmowie ukończyć, odroczył więc na jutro JE. Nuncyusz dalszy ciąg i zaprosił na (3) obiad, po którym dalsze konferencje prowadzić się miały. Przy końcu oświadczyłem mu, że miał bym także prozbę do niego, i wstawiłem się za Biskupem Wierzchleyskim, którego przewinienia nie są mi wiadome, a którego już od lat 30 bliżej poznałem prosząc, aby jeżeli co jeszcze można dla niego zrobić, był łaskaw. Tym sobie JE. Nuncyusza niezmiernie ująłem. Dziękował kilkakrotnie i oświadczył hoc mihi valde gratum, hoc mihi valde jucundum est, i mógł z tego poznać, że obrządki nie są w takim zwasnieniu, jak mu może przedstawiano. Tymczasem w Niedziele dał mi znać, że musi koniecznie wyjeżdżać, więc dalsze konferencje do powrotu suspendowane, który dopiero za 10 lub więcej dni nastąpić może, osobliwie gdy właśnie zachorował na lewe oko, nad którym wrzód się uformował i niebezpieczeństwem grozi tak, że musiano piawki i wizykatorye stawić, by wzmagające się zapalenie przerwać. Dla czego tak nastaje na zniesienie ruskich odczytów dogmatyki, oświadczył XK. Litwinowiczowi, że w Niemczech a szczególnie w Bonn domagają się profesorowie, aby Dogmatyka wykladała się w języku niemieckim, nie chcą więc koncessyą nam daną stanowić prejudykatu, na który by się odwoływać mogli.

Po przybyciu do Wiednia musiałem wyrwać cztery zęby i dwa pniaki, a teraz z pokaleczonemi dziąsłami muszę odbywać domowy areszt, karmić się tylko miętkiemi potrawami i oczekiwać sporządzenia wstawianych zębów, które chociaż nie do jedzenia, to przynajmniej do mowienia służyć mi będą. Z powodu mojej słabości nie mogłem jeszcze bydz u ministrów, którzy tylko w pewne dni, a niektórzy tylko raz na tydzień przyjmują.

Całuję stopy Waszey Excellency i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

Waszey Excellency

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Wieden 18. Listopada 851.

Pis 1852.

4. 125.

Po długim przykrem i kosztownym pobyciu w Wiedniu i odprawioney w terazniejszey porze bardzo uciążliwey podróży, stanąłem nareszcie w Przemysłu zmęczony, i nie mając ani chwili odpoczynku, musiałem się zająć uporządkowaniem to dyecezali

nych, to domowych interesow, niezwłocznego uskutecznienia wymagających.

Działanie moje w Wiedniu, najlepiej by ustnie przedstawić się dało, co jednak dla nadchodzących świąt uskutecznić nie mogąc, przymuszonym jestem przynajmniej krotkie doniesienie o stanie rzeczy Waszey Excellencyi przedłożyć.

Po pierwszej rozprawie w Nuncyaturze, o ktorej juz Waszey Excellencyi doniosłem, JE. Nuncyusz zachorował na oczy dosyć niebezpiecznie, gdyż wrzód, który na gorney powiece oka uformował się, zalewał oko sączącą się i gryzącą materyą, co go spowodowało, że przez dni kilka musiał zostawać w łuzku, a ledwie nieco wyleczony i mając jeszcze przykryte plastrem oko, udał się na rozkaz papieżki do załatwienia interesow w Niemczech, az do Wielkiego księstwa Badeńskiego, z kąd w 10 lub 14 dni miał nazad powrócić. Niechcąc z niczém do domu powracać, musiałem go oczekiwać i sądziłem, że tymczasem z JE. Ministrem Oswiecenia interesa u niego zaległe będą mogł załatwić. Daremna jednak była moja nadzieja, gdyż z początku zażądał czasu, aby mogł akta odczytać i przyrzekł, że mnie uwiadomi, kiedy będę mogł przyisc do niego. Czekając prawie tydzień, udałem się znowu do niego, wymawiał jednak, że teraz mocno zajęty jest konferencyami z Prymasem i Biskupami węgierskimi, ktorzy wysłani od Episkopatu węgierskiego, 13 roznych podan przedłożyli i w Ministerium przez cały tydzień codzienne konferencye odprawiali, a w końcu na wszystkie podania odmowną otrzymali rezolucyę, jak mi to sam Prymas powiadał, dodając, że to jest lepiej dla nich, jak gdyby było Ministerium cos przyjęło a coś odmowilo, gdyż teraz pozostała im droga przez Arcy-Xięcia Albrechta do Cesarza. Po ukończonych konferencyach Minister zachorował, tak że ani w Biurze ani na radzie Ministrow nie mogł bywać. Skoro dowiedziałem się, że juz zdrowszym jest, udałem się znowu do niego, ekuzował się na nowo, że ma duzo zatrudnienia z expedycyami, wyniklemi z konferencyi z Biskupami Węgierskimi a że wkrótce mnie wezwie, widać było, że i on czeka na przybycie Nuncyusza, bez ktorego porady nic stanowczego przedsięwziąć nie chce.

(2) Powrócił narescie JE. Nuncyusz dnia 17. b. m. z rana i był tak dobrym, że mi tegoz samego dnia o godzinie 5. po południu przyisc pozwolił. Dwogodzinna konferencya była dostateczną do zupełnego ukończenia interesow. Zrobiłem mu niby ogromną koncesyę, aby Dogmatyka wykładana była podług łacinskih przepisanych autorow w języku łacinskim, zastrzegając jednak, aby dogmata wyłożone po łacinie, oraz także przyjętymi w księgach cerkiewnych wyrazami wykładane były, aby uniknąć błędów, ktore przez tłumaczenie nowatorow język cerkiewny jako martwy odrzucających, bardzo łatwo wcisnąć się, i czystość wiary katolickiej nadwerężyć by mogły, na co Nuncyusz oświad-

czył, że nie tylko nic niema przeciw temu, ale i owszem zyczy sobie, aby tak postępywano. Moralna ma bydz po łacinie z ruskim wyjasnieniem trudniejszych mieysc lub wyrazow. Dowodzące teksta pisma Świętego w łacinskim i ruskim języku, aby mocniej utkwily w pamięci i przy nauczaniu ludu łatwiej przytoczonemi bydz mogly. Prawo kanoniczne i historia Koscielna w języku łacinskim, rownie jak Archeologia i Introdukcya, gdy te przedmioty więcey dla nauki kapłanow jak ludu służą, zawsze jednak i przy tych przedmiotach właściwość naszego obrządku, ma bydz uwzględniona. Pastoralna i Katechetyka w ruskim języku, Exegetyka u Lacinnikow z Vulgaty, u nas z naszej wersji po rusku. Tym sposobem z zupełnem zadowoleniem Nuncyusza ukończony został spor o język, w którym wykładane mają bydz przedmioty teologiczne.

Przedstawiłem mu potem konieczną potrzebę odrębnych katechetow dla młodzieży w gymnazyach zostającej, i okazałem bezzasadność mniemania, jakoby to oddzielenie młodzieży, jedności wiary szkodliwem bydz mogło. Uznał potrzebę i oswiadczył, że się sam za tem u Ministra oswiecenia wstawiać będzie, i aby miał do tego powod, kazał podać do siebie przedstawienie w tem względzie, co tez uczynilem i kopię tego podania załączam.

Toczyła się daley rozmowa o samowładnem przeysciu z jednego obrządku do drugiego, i powtarzających z tąd niesnaskach między klerem obydwow obrządków. Doniesienie, jakoby księża nasi namawiali lub przymuszali do przeyscia, albo nawet drugi raz krzcili przechodzących, jako zupełnie bezzasadne, a przynajmniej bardzo przesadzone dowieść starałem się, przytaczając przeciwne fakta, na ktore od dawna Biskupi ruscy zalili się i teraz zalić by się mogli. Sądził on, że wzajemne uchybienia puścić potrzeba w niepamięć i oto się postarać, aby na przyszłość takowe nie odnawiały się. W tym względzie kazał mi podać projekt przypisu, obowiązującego kler obydwow obrządkow. Przedłożyłem ustnie co w tey mierze postanowić (3) by wypadalo, a gdy na szczegolne punkta się zgodził i takowe na pismie podać kazał aby i Biskupow obrządku I, o ich zdanie zapytać mógł, uczynilem to i kopie podania dołączam, ktore jest tylko przepisane z pisma Waszey Excellencyi, w roku 837 do Arcybiskupa Pistka w odpowiedzi na jego propozycye danego, z małemi odmianami, pochodzącemi z oswiadczen Nuncyusza. Po przeczytaniu obydwow podań JE. Nuncyusz, zadowolnienie swoje oswiadczył powtarzając: vortrefflich.

Zalatiwszy tym sposobem i ten interes, wspomnialem JE. Nuncyuszowi, że Waszey Excellencyi przykro jest, iż na podanie z roku 844. a nawet na prozbę o błogosławieństwo do odprawienia sekundycyi, jeszcze w roku 849. podaną, dotąd żadna od stolicy Apostolskiej nie nastąpiła odpowiedź. Żalował mocno tego, uniewinniając wypadkami nowych czasow, wydarzonymi

w Rzymie, oświadczył, że już pisał o tem do Rzymu i że na nowo jeszcze pisać będzie, uwielbiał Waszą Excellencyę mówiąc, że bardzo by sobie życzył osobistą zabrać znajomość, i niezmiernie się ucieszył, gdy mu oświadczył, że podług otrzymanego listu, Wasza Excellencya do Badenu przybyć zamysła, i powiedział, iż go to mocno cieszy, że będzie miał sposobność poznania Waszey Excellencyi, a gdyby się przybycia nie mógł doczekać, to sam w tym celu uda się do Galicyi. Nadmienilem mu, także, jak by to dobrze było, gdyby Oyciec Święty, wyswiadczeniem jakowey łaski, opiekę swoją nad nami jawnie okazać raczył, gdyż tym sposobem odwrócił by od nas ustawiczne wzniecanie podeyrzenia, jako byśmy nie szczerze połączeni byli z katolickim kościołem. Oświadczył na to, że on już o tem traktował z Ministerium, i spodziewa się, że Jego Świątobliwość zapewne przychylnym się okaże. Projektu, jaki zrobił, lub ma zrobić, jako dyplomata nie mógł wyjawić. Ile się zdawało, JE. Excellencya zupełnie zadowolnionym został, i okazał to jawnie, gdy pontyfikalnie raczył przybyć na sumę odprawioną w Niedzielę a razem święto niepokalanego poczęcia N. M. P. co go bardzo ucieszyło, że i my to Święto obchodzimy. W czasie danego obiadu, unosił się nad pięknoscią obrzędu i śpiewu, opisywał ceremonie Xięciu Biskupowi Rauszer tak dokładnie, iż ten spowodowany był oświadczyć, Eure Excellenz sind sehr bewandert in diesem Ritus.

Zdaje się, że naywiększa przeszkoda, która nasze interesa tamowała, usuniętą została, bo nawet Sufragan wiedeński JWX. Zenner, który dotąd nayzaciętszym był przeciwnikiem, w mowie o studyach dyecezalnych oświadczył mi: diese gebühren ihnen, die müßen sie haben.

Minister oświecenia Hr. Thun, dopiero po przyjeździe Nun-cyusza mnie wezwał, i tego samego dnia po konferencyi ze mną mianey do niego o poradę się udał. Uznawał udowodnioną mu potrzebę oddzielnych katechetów gymnazyalnych ruskich. Sądził tylko, że jeden katecheta, nie będzie w stanie, nauczać Religii przez wszystkie gymnazyalne klasy, a przy tem miewać jeszcze po dwie exhorty co Niedzieli i Święta. Oświadczyłem mu, że nietylko (4) ja, ale i Arcybiskup Lwowski ob. ł. sądzi, że dostatecznym byłby jeden katecheta, i takową propozycyę swoim i Sufraganow swoich imieniem zrobił, żądając oraz, aby postanowiony katecheta, był uważanym jako Gymnazyalny Profesor, a nie jako supplet, jak to w rozporządzeniu o katechetach opiewa. Względem fakultetu teologicznego nie mógł się zdecydować Minister, chciałby on go zatrzymać, osobliwie dla tego, że mu się do utrzymania unii potrzebnym bydz zdaje, z drugiej strony obawia się daremnych wydatków, jeżeliby za mało zgłaszało się słuchaczy, tak jak w samym Wiedniu do fakultetu filozoficznego. O normalney szkole Lwowskiej, ktorej oddanie dla tego wstrzymano, że JE. Arcybiskup rekurs założył, oświadczył, że tylko o to zapytał namiestnika, czyli, by nie można drugiey szkoły główney

*

we Lwowie oznaczyć za normalną, dla obrządku łacinskiego. Polepszenie dotacyi Kapituł i kleru uznaje za potrzebną, lęka się tylko wielkich kosztów, przy terazniejszym stanie finansów.

O punkcie ostatnim mowilem z Prałatem Meschutarem, który ma już wygotowany Vortrag o dotacyi naszego kleru, w którym osobiłwy względ ma być na tak mało pobierających kooperatów, Administratorów i Kapellanów. Prośba kapituły tutejszey na audyencyi Naj. Cesarzowi we Lwowie oddana, była sygnowaną i przyszła do Wiednia 29. Pazdziernika i stamtąd pod 29. t. m. do Namiestnika posłaną. Dowiedziawszy się o tem, kazałem napisać kanonikom, aby o spieszniesze oney nadesłanie postarali się, którzy udawszy się do Lwowa na dniu 3. Grudnia byli u Namiestnika, prosząc go o przyspieszenie, który okazawszy jak najlepsze chęci popierania ich interesu, oświadczył, że jeszcze dotąd nic nie otrzymał. Mowilem znowu z Meschutarem oświadczając mu, że tego podania dotąd we Lwowie niema, na co on powiedział: das ist die schlechteste Entschuldigung die der H. Statthalter wählen konnte, i kazał sobie przynieść ten akt, abym własnymi oczami widział, że 29. Oktobra rzeczywiście posłano do Lwowa. Zdarzenie to jest nowym dowodem niechęci P. Namiestnika, który nie mogąc przeszkodzić, przynajmniej odwlec się stara.

Wszystcy znajomi Waszey Excellencyi, którzy w Wiedniu zostają, dopytywali się troskliwie o zdrowie Waszey Excellencyi, szczególnie oba Ministrowie Kraus, Namiestnik Eminger, Statthalterey-Rath Baron Sala, Hofrath Milbacher a osobiłwie Reichsrath Krieg i kazali oświadczyć swoje uszanowanie, ostatni dowiedziawszy się, iż Wasza Excellencya Baden odwiedzić zamierza, kazał napisać, aby Wasza Excellencya nie lękał się podrozy, i brał z niego przykład, gdyż i on w podobnym, lub może jeszcze gorszym stanie zdrowia będąc, tak długą podroz szczęśliwie przebył, i wielką ulgę w cierpieniach swoich doswiadczył przez kąpiele badenskie, które równie i Waszey Excellencyi zapewnie posłużą.

Z ucałowaniem Rąk Waszey Excellencyi i przy złożeniu nayszczerszego zyczenia szczęśliwych swiąt, zostają z naygłębszym uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym służą

Jachimowicz.

Przemysl 2. Stycznia 852.

Ч. 126.¹⁾

Illme ac Reume Domine!

Do cierpień, które dotąd prawie wszystkie siły moje wycieńczyły, podobało się Najwyższej Opatrzności dopuścić na mnie słabość ocz. A chociaż przez to do czytania i do pisania niezdolnym stałem się, nie mogę jednak wstrzymać się, abym tę odezwę jak bądź nie sporządził i z powodu przypadającej w przyszłym tygodniu pamiątki **СѢтаго Григоріа Богослова** nie powinshawal Illmo Reumo Dno szanownych Jego Imienin. Życzę przytem wszelkich pomysłności a szczególnież zdrowia stałego.

Za udzielone mi wiadomości zaraz po powrocie z Wiednia najuprzejmniej dziękuję. Może potrzebna będzie odpowiedź na pisanie Congr. de prop. fide o zarzutach nam zrobionych. W takim razie proszę usilnie, abys Illmus Reumus był laskaw sporządzić justyfikacyę, którąbyśmy wspólnie podpisać mogli, bo to ja sam zrobić już nie potrafię.

(2) Konsystorz moj przedłożył ma Illmo Reumo Dno projekt obwieszczenia w Archidiecezyi Nabożenstwa jubileuszowego, aby ile możności w obydwóch naszych diecezjach jestostajne było rozporządzenie o rzeczonem Nabożenstwie. Projekt ten zastosowany jest prawie dosłownie do wyrazów w Encyklikach Ojca S. zawartych. Mocno jednak proszę, abys Illmus ac Reumus Dnus zechciał wziąć pod krytykę, czyli gdzie nie wcisnął się wyraz jaki nieostosowny i nieodpowiadający katolicyzmowi. Konsystorz moj do zdania Illmi Reumi Dni zastosuje się.

Zostaję przy zapewnieniu wysokiego poważania i uprzejmej życzliwości Illmi ac Reumi Dni addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 28. Stycznia 852.

Ч. 127.²⁾

Illme Reume Domine!

Nie pojmuję, coby mogło dać powód do domyslenia się, jakobym ze wszystkiem, co Illmus ac Reumus Dnus w ciągu pobytu w Wiedniu zrobiłeś, zupełnie się nie zgadzał. — Pisałem krotko, bo ciężka choroba pozbawiła mię sił, że obszernie tłumaczyć się i pisać nie jestem w stanie. Dziękowałem wszakże za

¹⁾ На горі дописка еп. Яхимовича: praes. 31. X-br. 851.

²⁾ На горі дописка еп. Яхимовича: praes. 18. Martii 852.

udzielone mi wiadomości o sprawach naszych, a to dowodzi, że miałem ratum et gratum to, czém Illmus Reumus Dnus sprawy te popierałeś; nie można przeto domyslać się, jakobym we wszystkim zupełnie nie zgadzał się. Niezgoda taka, jesliby istotnie zaszła, byłaby tylko dogodną tym, którzy naprzeciw nam stoją. Co o wytrwalej gorliwości Illmi Reumi Dni o dobro naszego obrządku i o Jego dobrej chęci stawania tam, gdzie moje kalectwo stawać mi nie pozwala, nieodmiennie jestem przekonany, i mniemam, że przekonania tego dałem już nie jeden dowód. Ale ot! *нѣст' исцѣленія въ плоти мойй — и Бгѣтъ ѡчию моєю и той нѣстѣ съ мною* — znowu przeto krótko tylko pisać mogę i kończę na zapewnieniu wysokiego poważania i szacunku, zostając z wszelką uprzejmością Illustrissimi ac Reumi Dni addictissimus frater in Xto

M. Lewicki.

W Uniowie 15. Mar. 852.

Ч. 128.

Illme ac Reume Domine!

Aczkolwiek do rozważania ważnych przedmiotów i do pisania niezdolny jestem, nie mogę jednak przenieść na siebie, abym na szanowny list Illmi Reumi Dni z dnia 28. upłynionego sierpnia cokolwiek nie wyraził.

W remonstracyach o katechetach gymnazyalnych nie znajduję nic, coby odmienić, albo uzupełnić należało; każę więc obydwie na czysto przypisać, aby do wspólnego podpisania gotowe były. — Mojem zdaniem wypadło by i trzecią remonstracyę o fakultecie teologicznym wspólnie podpisać, bo we Lwowie przynajmniej pro hoc et nunc, kandydaci Dyecezyi Przemyskiej uczą się teologii. Bardzo by mi miło było, gdybyś Illmus Reumus Dnus z tą remonstracyą mógł do Uniowa zdążyć. Przy tej okazji pomowilibyśmy ustnie i łatwiej porozumieli się o wyborze kandydatów do Seminarium Wiedenskiego, ktore, zdaje mi się, trudno będzie z początkiem następującego szkolnego roku zaprowadzić — tudzież o kapłanie zdolnym do cwiczenia w rytuałach naszych kandydatów (2) w Rzymie uczących się, o którym JE. JW. Nuncyusz chce mieć wiadomość podług listu, ktorego kopie Illmo Reumo Dno komunikuję.

JX. Szaszkievicz dotąd nie widział się ze mną, a dobrze było by z nim pomówić to o tem, to o owem.

Jeżeli niepomyslne wiadomości o sentymentach w Rzymie sprawdzą się, to stanie się podług owego: *не надѣйтеся на князи* etc.

Przybycie JE. JW. Nuncyusza, zwłaszcza gdyby do Uniowa zechciał dążyć, nabawiło by mię nie małym kłopotem. Ja usiadłszy, podnieść się nie zdołam a na nogach ostać się nie mogę. Jakbym ja tak wielkiego Goscia tu przyjął. Illmus Reumus Dnus z nim najprzod widzieć się będziesz, proszę więc oznajmić mu w jak oplakanym jestem stanie zdrowia, i że trudząc się (do) Uniowa, boję się, aby nieprzyjemności nie doswiadczył.

W tym momencie przybył tu JX. Szaszkwicz. Konczę więc, zostając z wysokim poważaniem i uprzejmą życzliwością Illmi ac Reumi Dni devinctissimus in Christo frater

M. Lewicki.

W Uniowie 1. Wrzesnia 852.

Ч. 129.

Pakiet i odezwę Illmi Reumi Dni z dnia 17. wrzesnia dziś przysłano mi ze Lwowa. Tabelle kandydatow z archidyecezyi nie sporządzano należycie, posyłam więc dziś zaraz JX. Pietruszewicza do Lwowa, by tam podług formy drukowanej dołączyć się mającej sporządzono, do wspólnego naszego ad Ministerium pisma przyłączono i natychmiast do rąk Illmi ac Reumi Dni do dalszej expedycyi odesłano.

W interesie wiedeńskiego tego Seminarium, nie jedno jeszcze zajdzie pytanie. Proszę więc Illm Reum Dnum, abys w przypadku, jak cokolwiek zajdzie, był łaskaw dopomagać mi, bo ja sam nie wydołam. Po odjeździe Panskim z Uniowa, słabość moja znowu się wzmogła; byłem pomuszony JP. Millereta znowu do Uniowa na ratunek zaprosić. Zręczny to jest lekarz. Ale cóż? kiedy ja istotnego warunku, którego on wymaga, zachować nie mogę, bo mi niepodobna jest zachować spokojność umysłu.

Przy oświadczeniu należytego poważania i uprzejmej życzliwości jestem Illmi ac Reumi Dni addictissimus in X-to frater

M. Lewicki.

Uniow 20. 7-ber. 852.

(2) P. S. Koncept expedycyi do Ministra nie potrzebował żadnej odmiany, tylko zaraz na początku dołożyłem wyraz: wohlhwohlende Bemühungen — on sam użył wyrazu: meine eifrige Sorgfalt, przyznać mu więc należało: wohlhwohlende Bemühungen.

Pis 1853.

Ч. 130.¹⁾

Przed trzema miesiącami miałem już wygotowaną expedycję tyczącą się interesu JX. Schol. Ginilewicza, lecz z posłaniem jej wstrzymać się musiałem, gdy mi oświadczono, że JEx. Namiestnik miał się wyrazić, że ja jestem przyczyną wszelkich niepokojów i nieporozumienia między obywatelami obrządkami zachodzącego i przez mój wpływ i Waszą Excellencyę do podobnego postępowania pobudzam, a gdy moja korespondencya pod bacznym zostaje nadzorem, znaczniejszy pakiet mógł by tylko potwierdzać domysły tem bardziej, że Wasza Excellencya, mając wzgląd na oskarżonego Ginilewicza, nie każdemu by nadesłany pakiet do przejrzenia powierzyć by raczył. Zayszłe smutne wypadki spowodowały posłanie krajowej deputacyi do Wiednia, od ktorej JE. JW. Namiestnik chcąc zapewnić dać mi uczuć swoją urazę wyłączyć mnie raczył. Powracający z Wiednia JW. Biskup Bochenski nie do mnie, lecz do oberży zajechał o godzinie 9 z rana, a dopiero po trzeciej po południu na moment wstąpił oświadczając, że musi spieszyć do Lwowa, gdzie ma święcić czekających na jego przybycie alumnów domu prezbyteralnego. Nie pytałem się, co tam zrobili w Wiedniu, bo zapewnie tego by mi rzetelnie nie oświadczył, tylko w toku mowy zwrocilem jego uwagę, że w Adresie, która w imieniu kraju Najjasniejszemu Cesarzowi podaną została o szlachcie wyłącznie jest mowa, na co oświadczył, że tej Adressy nie czytał, gdyż ją dopiero w Krakowie podpisawali, gdy przeciwnie księza kan. Izak i Dutkiewicz, którzy do mnie dnia następującego wstąpili, z pewnością twierdzili, iż rzeczona Adressa w Wiedniu w pomieszkaniu JE. JW. Arcybiskupa Baranieckiego podpisaną była. Jeżeli w takiej drobnostce prawdy doysć nie można, co spodziewać się w ważniejszych interesach? Z powodu, że Dyecezya Przemyska przy Deputacyi nie była zastąpioną, zaczęli (2) moi kapitularni na to nastawać, abym wzięwszy parę kanoników i dekorowanych parochów ze wsi udał się w deputacyi Dyecezyi Przemyskiej do Wiednia, co pewnie wzbroniono bydz nie może, gdyż oprócz Deputacyi krajowych tyle roznych Deputacyi z miast i gmin wiejskich mile przyjętych było. Takową deputacyę i wiedenscy XX. Kanonicy Szaszkiewicz i Litwinowicz potrzebną bydz sądzili, a pierwszy nawet koszta podróży biedniejszym parochom powrocic przyrzekał. Nie chciałem się jednak na to odważyć, obawiając się złego tłumaczenia tego kroku, zgodziłem się jednak na to, żeby zapytać się Ministerium, czyli zamierzona Deputacya przyjętą by została, co też i uczyniłem. Minister spraw wewnętrznych JE. Bach oświadczył oddawcy mego podania JX. Szaszkiewiczowi, że już było by za późno teraz po wyzdrowieniu Cesarza wysłać deputacyę dodał i to: dla czego nie przybyłem z Deputacyą krajową, kiedy do tego

¹⁾ На гори дописка митрополита: Resp. 16. Maja 853.

byłem wezwany, na odpowiedź, że takiego wezwania nie otrzymałem, powiedział: Wie können sie das behaupten! Er war eigends von Statthalter und außerdem von S. Ex. dem Hr. Metropolit durch den Weihbischof Bochenski aufgefordert, das hat mir der Erzbischof Baraniecki gesagt, und der Bischof Bochenski und Domherr Izak haben es bestätigt; aber er wollte nicht mitreisen, nur um eine Demonstration zu machen. Obstawiał przy swoim twierdzeniu X. Szaszkiewicz i zaraz listami mojemu dowodził, że nie byłem wezwanym. Po otrzymaniu doniesienia posłałem oryginalny list JW. Bisk. Bochenskiego dla mego usprawiedliwienia, którego kopije dołączam, gdyż w niem podobnego, jak Minister sądził wezwania, nikt by nie wyczytał. W jakim celu mnie tak oczerniono, okazuje dosłowny wyimek z listu od X. Dziek. Szankowskiego do Wiednia przyslanego. W Kopyczyncach sprawiała JE. Pani Namiestnikowa dla zmarłego Ojca swego Exekwie, i do pozostałych po odjeździe gości, niektórych pofnniejszych Xięży oświadczyła się temi słowy: „Duchowienstwo ruskie Dyecezyi Lwowskiej jest w smutném położeniu, bo już od kilku lat nie widzi swego Metropolity i rozumie się, że wszystko jest w rosterce. Moy Mąż chce temu zaradzić i ma pewną nadzieję, że staruszek Metropolita będzie w spokoju zostawiony i uchylony od wszelkiego wpływu na Jursydycję duchowną, ale Metropolita, czyli tymczasem koadjutorem (3) do śmierci tegoż: z nadzieją następstwa niezawodnie zostanie X. Biskup Bochenski, a Biskupem Stanisławowskim X. Izak. X. Jachimowicz jeszcze bardzo będzie mógł Bogu dziękować, jeżeli się ostanie przy swoim Biskupstwie Przemyśkim, bo może i od tego odpadnie, ale co o promocyi jego na Metropolitę lub o jakimkolwiek zastępstwie jego Metropolii, ani mowa bydz nie może. To moy mąż polecił Deputacyi, aby wszędzie u Ministrow a nawet w Rzymie kroki imieniem narodu i ludu poczyniła“. --- Czyli i jakie kroki i z jakowym skutkiem są uczynione, dopiero może w Wiedniu się dowiem, dokąd z dwoma kanonikami następującego tygodnia we wtorek lub srodę udać się zamyslam dla złożenia Najjasniejszemu Cesarzowi podziękowania za naznaczoną wyższą pensyę nie tylko dla terazniejszych, lecz i dla przyszłych Kan. Kapitularnych. Przy tey sposobności powinszuję Nuncyuszowi Kardynałstwa, JE. Biskupowi Rauszer, który jak donoszą, ma stanąć na czele komisyyi zarządem spraw duchownych trudniącej się, otrzymanego Arcybiskupstwa wiedeńskiego, ukączę interes chcących zostać Bazyliańkami, Peszteńskich Elzbitynek i co tam jeszcze tok interesow przyniesie. W czasie Bożego Ciała przy solenney processyi może było by dobrze, aby i Alumni Wiedeńskiego Seminarium przybyli ze mną i wiedenscy kanonicy razem ze mną w asyście się okazali, było by to znakiem uczczenia łac. obrządku i rusinow, jako jawnych Katolików Wiedenczykom by przedstawiało. Wasza Excellencya raczy mi w tem swoje otworzyć zdanie, podług którego ja się zastosuję.

W tutejszey drukarni ma się przedrukować Poczajowska Biblia. Druk ten wymaga wielkiego nakładu, który tylko wtenczas fundusz kapitulny mógł podnieść, jeżeliby była nadzieja, że exemplarzy wkrótce rozkupione zostaną. To mogło by tylko nastąpić, jeżeli by każda parafialna Cerkiew obowiązana była do nabycia jednego exemplarza, przez co cena mogła by być znacznie zniżoną. Tuteysi są tego zdania, aby przedstawić Rządowi potrzebę zaopatrzenia kazdey parafii w rzeczoną księgę, a zatem pozwolono było każdą gromadę zobowiązać do kupienia oney za swoje, lub cerkiewne pieniądze. Sprawiona biblia byłaby wpisana do inwentarza cerkiewnego i kazdemu księdzu do użytku pod odpowiedzialnością oddaną. Jeżeliby Wasza Excellencya podzielał to zdanie, mowilbym o tem w Wiedniu z Nuncyuszem i Ministrem oswiecenia.

(4) Mam jeszcze bardzo prywatny interes do uskutecznienia w Wiedniu, ktorego tutaj dla braku zrecznego mechanika uskutecznić nie mogę. Ułożyłem plan do zrobienia stosowney do naszego pociągu zniwiarki, którą gdyby mi się udała, moznaby na dzień za pomocą jednego człowieka i pary co dwie godzin odmienianych koni 10 do 16 morgów zboza wyżyć i w porządne kupki, po dwie na kazdy kwadratowy sążeń ułożyć, tak że w zniwa i kosowice tylko o wiązalnikow postarać by się potrzeba. Cały rozkład i związek na matematycznym wyrachowaniu się opiera i bydz może, iż w praktyce skutecznym się okaze.

Czekam rozkazow Waszey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaję zawsze

Excellentissimi Illustrissimi ac Reverendissimi Domini!

prawdziwym i nayniższym sługą

Jachimowicz.

Przemysl 10. Maja 853.

4. 131.

Illme ac Reume Domine!

Z ubolewaniem czytałem w Szynownym Panskim liscie pod dniem 19. b. m. pisanym, że podróż do Lwowa w przeszłym miesiącu niepomyślny na zdrowie Jego wpływ miała, i że powrociwszy do Przemyśla Illnus Reumus Dnus mocno osłabionym i do zatrudnień umysłowych niesposobnym się być uczuleś. Proszę ja Wszechmocnego, aby tę dolegliwość uchylić, i Illm Reum Dnum do czerstwego zdrowia czempredzej przywrócić raczył.

Że Redakcyja Pisma o stosunkach Obrządkow w Galicyi istniejących niejaki czas zwlecze się, nikt temu nie winien. Możeby ona prędzej (2) sporządzona była, gdyby JX. JW. Arcybi-

skup nie był zmuszonym udawać się w lecie do kąpeli za granicę Galicyi, skąd poszło, że konferencye do jesieni odłożyć musiano, a tym czasem Illmus Reumus Dnus zapadł także na zdrowiu i dotąd cierpiącym będąc redakcyą proponowanych na konferencyi układow zajmować się nie możesz.

Za powinszowanie imienin serdecznie Illmo ac Reumo Domino dziękuję. Zdawało się, że kąpiele (w) Pod Lutym jakiś dobry skutek (3) zrządziły, ale błahe to polepszenie zniknęło razem z nadwyzwyczajnie piękną pogodą Pazdziernika. Teraz cierpię znowu tak, jak poprzedniczo cierpiałem, do czego się jeszcze przyłącza także osłabienie wzroku, że ledwie co czytać mogę, a nawet pisząc ten list, z trudnością tylko sam odczytać go mogę.

Zostaję przy zapewnieniu wysokiego szacunku i uprzejmej życzliwości Illmi ac Reumi Dni devinctissimus in X-to frater

M. Lewicki.

Uniow 23. Listopada 853.

Pix 1854.

Y. 132.

Illustrissime ac Reume Domine!

Z powodu przypadającej w następującym tygodniu pamiątki S. Hierarchy Grzegorza Teologa miło mi powinszować Illmo ac Reumo Dno szanownych Jego Imienin i wynurzyć szczere moje życzenia zdrowia czerstwego i wszelkich pomysłności

O porobionych w remonstracyi do Stolicy Rzymskiej odmianach nie wątpię, że JW. Arcybiskup Baraniecki uwiadomi Illmum Reum Dnum. Moze to później dopiero nastąpi, tym czasem więc przyłączam tu reskrypt tegoż JW. Arcybiskupa i kopię remonstracyi z odmianami, na które mniemałem, że potrzeba zgodzić się, aby to, co teraz (2) może tylko przywidziało się, nie dało powodu do twierdzenia, że w rzeczy samey Stolicy Rzymskiej, Rządowi i naszym Poprzednikom chęć przymawiać.

Po przejrzeniu tego, com wyżej przyłączył, bądź JW. Pan łaskaw zwrócić mi nazad te pisma, abym one w aktach moich mógł zachować pro futura notitia.

Zostaję przy zapewnieniu wysokiego poważania i uprzejmej życzliwości Illmi ac Reumi Dni Episcopi devinctissimus in X-to frater

Michael Lewicki.

W Uniowie 3. Lutego 854.

Pix 1856.

Ч. 133.

Odjechawszy w najgorszą chwilę ze Lwowa, zaraz po powrocie pierwszy, a teraz już trzeci raz zachorowałem znacznie, i dopiero dnia onegdajszego zwlokłem się z łóżka, a chociaż i dziś jeszcze dyetę zachować muszę, wybieram się jednak dnia jutrzejszego do Wiednia, abym jeżeli w drodze nie zachoruję mógł się w Subotę dostać do Wiednia. Przeszłej Suboty przejeżdżał tędy JE. X. Arcybiskup Baraniecki i chciał mnie odwiedzić, musiałem jednak za Jego łaskę podziękować, bo właśnie w ten czas silny ból głowy mnie trapił. Na samą Wielkanoc wstałem tylko z łóżka, bym oddał ceremonialną wizytę JW. Biskupowi i Hofr. Saar, a potem znowu położyć się musiałem.

Odsyłam Waszej Excellencyi udzielone mi exhibit z mnieniem, jakowe w moich okolicznościach mogłem wyrobić, dołączani taże zaległy u mnie już dawno exhibit, zawierający podanie Biskupow Galicyjskich do Rzymu, względem przeyscia z jednego obrządku do drugiego, który dopiero teraz zbierając papiery potrzebne, postrzegłem, jako do aktow Metropolitalnych należące.

Racz Wasza Excellenceja pobłogosławić mojej podrozy, i przyjąć wyraz najgłębszego uszanowania z którym zawsze zostaje

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Przemysl 2. Kwietnia 856.

Pix 1857.

Ч. 131.

Illustrissime ac Reume Domine!

Gdyby siły były po temu, chętniebym udał się do Przemysla; ale kiedy zimowa pora pogorszyła moje zdrowie, że z wielką trudnością po pokoju suwać się mogę, przeto składam listownie powinszowanie Illmae Reumae Dnacioni V-ae szanownych. Jego Imienin, ktore na następujący piątek przypadają. Daj Boże za przyczyną Świętego Grzegorza teologa, abys Illmus Reumus Dnus stalego zawsze doswiadczał zdrowia i wszelkich, jakie na tym padole płaczu mogą być pomyslnosci, doswiadczał.

Zostaje z wysokiem szacunkiem, Illmi ac Reumi Dni addictissimus in X-to frater

Mich. Card. Lewicki.

W Uniowie 4. Lutego 857.

XII. Лист Йос. Левицького (граматика) до митр. Мих. Левицького
(16. III. 1841. р.)

Ваше Превосходительство Преосвященнѣйшій Архіерѣу
Милостивѣйшій Господине!

Со прискорбѣмъ сѣрдца моего доведуюся, же клеветники мой окружающіи Престоль Вашего Превосходительства, во моихъ Молитвословѣ выданномъ для выгоды Парафіанъ Школьскихъ року 1840 во Перемышлі, которого то Екземпляръ я не малъ еще способности Вашему Превосходительству со высочайшимъ почтеніемъ и смиреніемъ вручити, дерзають вынаходити ошибки, и Вашему Превосходительству тяжь зо злби стороны представляти, приписуючи собѣ великую вѣдомость языка церковного и простонародного русскаго. — Желаніемъ моимъ есть, было и буде, жебы кождый Галичанинъ якъ наилучше могъ познати языкъ такъ церковный якоже и простонародный русскій, до чого многолѣтнего труда и щоденного цвѣченія ся во тѣхъ же языкахъ потреба. Не налѣжитъ ся встыдати при дворѣ великомъ, въ мѣстѣ Львовѣ и по Церквахъ розмавляти и бесѣдовати по русски, особливѣ науки духовныя повинны всюди быти по русски казанья. Для оулатвѣнія науки во языкѣ русскомъ выдалъ найпокорнѣйше подѣписавшій ся трѣдомъ и коштомъ своимъ Словарь Славенско-Польскій и Грамматику Нѣмецко-Русскую.

Чую, же клеветники примѣчаніе мое на сторонѣ 35 тогожь Молитвослова = истлѣніе = гнѣлость, гудять, та кажутъ, же не есть справедливое, и хотять дока- (2) -зати, же я текстъ поповалъ и фалшивое вырозумѣніе тѣмже словамъ подѣложилъ, а самы придають тому слову = истлѣніе = значеніе (непорочно), якого николи мати не може. Всѣ Словари, якіи ся досель снахѣдять, выкладаютъ = імя существительное = истлѣніе, истлѣваніе, по нѣмецки = die Verwesung, Vermoderung, по французки: la corruption, pourriture; въ писмѣ Святѣмъ стоитъ: ни плоть его видѣ истлѣнія = daß sein Fleisch (Körper) die Verwesung nicht gesehen hat = que sa chair n'a point senti la corruption = говорить ся тутка о Іисусѣ Христѣ; тому каже ся зъ коньця: Достѣйно есть — блажити Тя Богородицу пренепорочную, absque omni omnino macula — а низше мовить ся: безъ истлѣнія Бога слова рѣдшую: zu preisen die, welche ohne Verwesung Gott Logon geboren hat; das ist: meine Gott Logon dessen Körper der Verwesung nicht unterlag; слѣдовательно = безъ истлѣнія стягася на Бога слова, але не на причастіе = рѣдшую = бо въ томъ разѣ, ёслибы на причастіе стягало ся, повинно стоять нарѣчіе, але не імя существительное. — Моё примѣчаніе не стоитъ въ текстѣ, есть на долѣ, я не переказалъ, що

то значить = безъ ислѣнія = ено казаль на долѣ = ислѣніе значить = гнилость, = также могу еще казати: дѣйствиі зопсованя, збутвѣлости, порошна, пороху зъ тѣла; томѹ може собѣ кождый выкладати текстъ якъ хоче: най бѹде и непорочно *intemerate*; но я тримаюся мого и розумѹю подѣ словомъ ислѣніе, дѣло якъ рѣчь якова, особливѣ тѣло чоловѣка псовався, въ порохѣ обертася, согнивав; але имя существительное = ислѣніе не може означати рѣчи, котра только такого шванку дѣзнавав, котра зламуся, скручався, звыхнула ся, шибла ся, калѣчѣе: ислѣніе лучить съ собою понятіе же рѣчь тая (3) счезав и во гнилость, порохѣ обертася. Дѣрево тлѣе, огонь тлѣе, огонь сотлѣль, т. е. въ попѣль ся обернулъ. Дѣвица може быти непорочно = *intemerata*, але завше есть тлѣнна и не може быти безъ ислѣнія, але може безистлѣннаго або безистлѣнія чоловѣка родити. — Нарѣдъ рускій каже: жити, або гнити. Въ печѣрахъ Кіевскихъ снаходять ся не тлѣнныя тѣла помѣршихъ людѣй, для того, же еще во порохѣ не обернулись, еще не согнили; далѣй = тля, тлі значить по нѣмецки: *die Faulnis, der Rost*. — Подобный складъ бесѣды, якъ безъ ислѣнія Бѣга слова рѣдшю можемъ сочинити: безъ руки, пальця, носа чоловѣка рѣдшю, на шожъ передове имя существительное стягати ся може? Зъ того выходить, же если слово простонародное не такъ докладнѣ такову рѣчь выясняе якъ бы повинно, то томѹ виней нарѣдъ, котрый не має простонародного такъ выробленнаго языка, жебы нимъ можъ означити кождое понятіе, и мысль во всѣхъ оттѣненіяхъ отъдати. — Нарѣдъ Рускій галицкій не має Словаря.

Клеветники мой передѣ трома лѣтами приспособляли языкомъ церковнымъ ко потребѣ Вашего Превосходительства печатану Грамоту, котра поставленнымъ во Пресвѣтерство яко Дипломомъ Іерейства (*Formata*) выдаватися звѣкла, чого во Перемѣской Діецезіи давно нѣтъ во оуживаню, тамъ Латинскимъ языкомъ потвержаютъ Русского Іерея. Во той то Грамотѣ стойтъ выразнѣ = благовѣйнаго Діакона, котре слово благовѣинный во церковномъ языкѣ, якоже и въ простонародномъ ничего незначить, и во жадной исправной книзѣ не оуживався; — имя же прилагательное = благовѣинный значить по нѣмецки: (4) *andächtig, ehrerbietig*; по французки = *devot, respectueux*.

Зъ помежи многихъ книгъ церковныхъ приводжу во доказательство Молитвословъ Іерейскій, изданія Почаевского котрой во Ектеніи великой має, со благоговѣніемъ и страхомъ божіимъ входящихъ въ оны, а котру Ектенію кождый Священникъ що день читает; для того повиненъ былъ знати, же не благовѣинный Діаконъ инѣ благоговѣинный казати належитъ. Жадна Академія Словенская, того не

може потвердіти; однакожъ не смотря на оувагу и поправу типографіи Ставропігійаньской, котра благо-говѣйный печатати хотѣла, повелѣно толькo благоговѣйный напечатати, що завше бѣде хібою = бо = вѣйный = ничого незначить, може отъ вѣяти? — говѣніе же значить Achtung, Hochachtung; говѣйный geehrt, verehrt, hochgeachtet, для того = благоговѣйный gut geehrt, hochgeehrt. — Далѣй: За благословеніемъ Вашего Превосходительства напечатано во Перемышлі року 1833 Катихисмъ великій N. 3. сочиненія покойного Ивана Могильницкого, де на сторонѣ 160. приходитъ крещеніе похотное. Имя существительное, прилагательное и Глаголь: похоть, похотный, похотствовать завше оуживаются во злой и неморальной мысли; на пр.: плоть бо похотствуетъ на дѣха, das Fleisch gelüset wider den Geist; но по своимъ похотехъ изберуть себѣ оучители, sondern nach ihren eigenen Lüsten, werden sie ihnen selbst Lehrer aufladen. Похотѣти, восхотѣти, хотѣти оуживася во доброй и моральной мысли: аще Господь восхошетъ (але не похотствуетъ) и живы бѣдемъ — so der Herr will (5) und wir leben = оупова на Бога, да избавить нынѣ егб, аще хошетъ емѣ. Er hat Gott vertraut, der erlöse ihn nun, lüset ihn. Отъ того глагола походитъ имя существительное охота и прилагательное = охотный, ая, ое, але не похотный. Тому жебы можъ die Begierd = Taufe переложити на зрозумѣлое русское слово: бо желати, желаніе, желательный не есть во простонародной бесѣдѣ во оуживаню; то треба йного такого слова глядати и такъ снаходится слово = жадати: чога жадасшь? = сповѣди, влею, кресту: жадность Begierde, жадательный begierig; тому die Begierd = Taufe по русски = жадательное або жаданое крещеніе выразитися може, але не похотное крещеніе, по нѣмецки, nur wohlhlüstige, unkeusche Taufe; що очивідно безбожное и некаеолическое має значеніе; но несмотря на возраженіе Г. Гировского и долбугую прію было напечатано = похотное крещеніе. Однакожъ никто для такъ худого и нездалого выраженія не осталъ брегикомъ — моѣ же изясненіе слова истлѣніе = гнилость має такъ небезпечне бѣти!!! Die Bösen suchen das Böse heraus.

Найпокорнѣйше подѣписавшійся, не заслужилъ себѣ выданіемъ Молитвослова для выгоды Парафіанъ своихъ, (котрыхъ науку школьную видѣти и чути каждому цѣкавому справляе оудовольствіе) на поруганіе и клевету; сотворилъ тоб, чога жаденъ зъ теперъ жѣющихъ моихъ сотрудниковъ и клеветниковъ не сотворилъ и тво- (6) -рнті не гадас = що больше, выдалъ найпокорнѣйше подѣписавшій ся на тую книжку 100 fr. въ срѣблѣ, безъ всякой надѣи заробку — и крожъ и зъ богатшихъ якъ я, того грѣха допустилъбыся? — Лѣпше было бы было, кобы

я прійшовши на мою парафію буль вже засталь книжку або Молитвословъ для выгоды православныхъ Христіянъ, якъ найтаньшую и найстосовнѣйше выдану; но такой книжки для простого народа нема — длытого хотятъ жебы и не было. Народъ русскій що до вѣры найтемнѣйшій во Австрійскихъ Державахъ: до всего если кого запытаешъ о вѣрѣ, по наибольшой части Русина отъповѣдь готова = я не знаю. — Кажуть вчѣти читати по шкѣлкахъ парафіальныхъ: многожь такихъ оусердныхъ душъ пастерей снахѣдять ся, котрыи бы зъ любви ко народови своихъ парафіанъ до читаня наганяли и самы ихъ вчѣли? — Припустѣмъ же много навчилося читати — щожъ зъ тоц науки? — пѣдъресли и забули, бо немали ничего при рукахъ, жебыся въ читаню цвѣчти, а до хѣру не кождый мѣас охѣту. И чимъ же можна найстосовнѣй русского простого человека ко читаню наганяти, якъ не книжкою, въ котрой молитвы, котрыхъ онъ на пѣмать не вмѣе, снахѣдятся. — Хотъ не що день возме туюжь до рукъ, то що другій, або що третій — и такъ не забуде писмѣ. Того мѣсѣль найпокорнѣйше пѣдъписавшійся и во Шкѣль дѣзнати. Вчилъ читати, дѣтина выйшла зо шкѣлы, бо доросла 12 року, — щожъ робить на селѣ, може читѣе? — нѣтъ; бо немѣас книжки, котрабы ону ко читаню потягала — теперъ есть (7) Молитвословъ и потягае кождого вмѣющого читати, ко читаню. Во Шкѣль до 200 Эксемпляровъ того Молитвослова снахѣдятся по межи народомъ въ рукахъ — тѣшаться книжкою дѣти, читѣють, спѣвають зъ неи, и хвалятъ Бога! — и за тоб налѣжитъ Іосифа Лѣвѣцкого гудити? —

Букварь языка Славено-Русского барзъ нездало оуложенный, въ Перемѣшли иныннй, во Лѣвовѣ иныннй, здалъ бы ся лучшій, всюди еднаковый. — Еденъ Катихисмъ малый мѣже оулѣзти, — зъ великого 1833 року выданного ледво 600 Эксемпляровъ, кромѣ Церкви, снахѣдять ся помежи народомъ, а котрого теперъ и за грѣши купити не можна, тому на 3333 Русины выпадѣе еденъ великій Катихисмъ: и можнажь народъ Русскій, що до вѣры просвѣщенный назвати? — Ваше Превосходительство оусерднѣйшій защититель Оунѣи, хѣе всеми способами народъ русскій при тойже оунѣи захѣвати — а межи всеми теми способами (средствами) просвѣщеніе во вѣрѣ каѣолической тогожь народа бѣде непоколибымымъ столпомъ и мѣцнѣйшимъ основаніемъ Вашего Превосходительства оусердности. — Бо щожъ латинское писмѣ Архѣрейское во народѣ сотворитъ? — Ето ледво Іереи розумѣють; а щожъ мѣже 2000 Іереѣвъ насупротивъ двухъ мѣлліонѣвъ простого народа Русского? — Кто що добре розумѣе, не заразы дасть ся съ дороги звѣсти, але кто вѣры своей и вѣе основанія

не знае, тому всё едно, чи тая, чи другая яка наука, чи наука каеолическая, чи шисма- (8) -тицкая, онъ анѣ одной анѣ другой нерозумѣе, якъ видить такъ робить, що му бѣльше мѣрского пожитку принѣсить, за тимъ потягася; — а въ нашѣмъ народѣ русскѣмъ есть тѣе твердо вкорененно = по старосвѣтски; для того подъ тимъ знаменѣмъ мѣже превращенный и ѣтъступный человекъ, много злого нарѣбити. — Але якъ народъ бѣде розумѣти читати, молити ся на книжцѣ и добре вырозумѣе, що то есть оучащая Церковь, то бѣде ся насильно тримати оунѣи, бо парастасъ, погрѣбъ и служба божа такъ оунѣацкия, якоже и шисма-тицкая мало му рѣзници покаже, въ него всё бѣде едно, а старосвѣчиною дуже плѣняеся прѣстый человекъ русскѣй.

Шкѣлы русскѣя парафіальныя на папѣрѣ, — треба жебы были во истинну по мѣжи народомъ — кажутъ же трудно — але найпокорнѣйше подъписавшѣй ся знайшоль тѣи самыя трудности, що и въ другѣихъ парафіахъ нахѣдятся; — но доказаль оусердностѣю того, же во Шклѣ въ часѣ семѣ лѣтъ бѣльше стѣ дѣтѣй ходило и ходить шо рѣкъ до шкѣлы; — а такимъ образомъ до десяти лѣтъ цѣлу Галицію мѣжна переобразовати.

Надѣюся, же Ваше Превосходѣтельство виrozumѣль моѣ благочестѣвос намѣренѣе, и ревностъ Христѣ ради, та охѣту вознесенѣя Каеоличества изволить прѣяти благосклонно тотъ самъ Молѣтвословъ подъ свое защищенѣе, самъ роспростряяти го бѣде, а ѣсли якѣя ошибка снайшла бы ся, во любви и мѣло- (9) -сти христѣанской тую поправити навчитъ, и до другого лучшого вѣданя дѣломъ и слѣвомъ причинитися не ѣтъмѣвитъ.

При той способности мѣе найпокорнѣйше подъписавшѣй ся зъ причинѣ оголошенного сочинѣнѣя толкованѣя, Книжки для читаня во другой клѣссѣ, котрой переводъ русскѣй вже высочайшой Губѣрнѣи предложенный — не менѣе Грамматики Русско-Нѣмецкой, котру также найпокорнѣйше подъписавшѣй ся совершѣе, подъ покровѣтельство Вашего Превосходѣтельства со всемъ поддѣати, въ той надѣи, же найпокорнѣйше подъписавшѣйся влѣеннымъ коштомъ и безъ всякой нагороды, не едно на свѣтъ вѣдалъ, чимъ оусердностъ ко языкѣви Русскому въ Галиції возбѣдилась, и на высокую стѣпень былъ вже языкъ Русскѣй подънѣсь ся въ нашѣмъ краѣ, кобы зарозумѣлыи писатели русскѣи были пѣйшли ѣтъ разу за правѣлами подъписавшого ся, во чѣмъ Сочинители спаленной Русалки Днѣстровой суть доказѣтельствомъ, не меньше переобразитель Русского писмѣ Иосифъ Лозѣнскѣй зъ Мѣдѣки.

На ко́нець молю́ Ваше Превосходи́тельство пріяти по́дъ сво́й покрóвъ гласоудареніе рúсское, котры́мъ спосо́бомъ язы́къ рúсскій еднаково звучащимъ сотвори́ться; тому́ безъ гласоударенія то всть о́жи и варіи ничого неказати позволя́ти печата́ти, бо писмó русское церковное безъ о́жій и варіи смѣшно вы- (10) -даеся, особливѣ книжокъ школьныхъ безъ гласоударенія печатати не нале́житъ, бо че́резъ чи́таніе шко́льное и язы́къ на селѣ́ бúde всю́ди одинаково що́ до гласоударенія о́тзвóватися; розумію́ же ту гласоудареніе поча́вское, также Га́лицкое, котрэ́ во всѣ́хъ сторо́нахъ на́шого кра́ю непремѣ́нно вкорени́лося.

Про́сячи извиненія мо́ей дерзости, и любзавъ со вся́кимъ благоговѣ́ніемъ Ва́шего Превосходи́тельства рúки, маю́ вели́ку честь,

писа́тися найпокорнѣ́йшимъ
и найпослушнѣ́йшимъ
Слугóю

Іосифъ Львѣ́цькій
Священникъ при Церкви
Шко́льской, Діоцезіи
Пере́мьской.

Шкло́ дня 16. Марца 1841.

(12) До Ёго Превосходи́тельства Преосвященнѣ́йшого Благочестивѣ́йшого Господина Господина Михаила Львѣ́цького, Митрополі́ты Га́лицкого, Архіе́пископа Львовского, Е́пископа Ка́менецкого, Ёго Ц. К. Апосто́льскаго Вели́чества дѣ́йствительнаго тайнаго Совѣ́тника, С. Богословія доктора & & милостивѣ́йшого Пана.

XIII. Записник Льва Трещаківського від I. V. 16. XII. 1850 р.

Дѣланіє

Лва Трещаківського Пароха Руденського члена головної руской рады, в справах народних и общепользних.

Число	День роботи и поданія	Предмет 848	Какое рѣшене або skutok наступил
1	Мау	До ради головної вносит ся дабы до Симпатии Европейской промовити за Русинами.	Оураджено до Зорѣ дати и печатати. Не наступило.
2	15 Мау 848	Промова до Народов Европы о наших оутисках съ прошеніем о помощ.	Післало ся до Газет Вѣденской Авгсбургской и ческой. Не знати, чи печатано. На тоє Г-дин Куземскіу читал Denkschrift, що ся печатало и до Вѣдня послало 800 ехемплярів и Нѣмцов по мѣстах од Депутованих отриманих нам богато зискало.
3	Іуний 848	Робили ся желанія руского народа под заглавіем Geliebteste Ruthenische Brüder.	Зложили ся правѣ русини яко П. Товарнички, Семаш, Малѣвовскій, Домкович, Жиковскій, Лотоцкій и вни, и ся випечатало. — Одно розпродали, але я гроши не видѣв и ти не видѣли що дали. — 100 Ехемпляров послано до Вѣ-

Число	День роботи и поданія	Предмет 848	Какое рѣшене або скуток наступил
			дня. 500 до дальшого оужитку на другий собор ся зоставило. Решта помежи люде пішло.
4	7/7	Поданіе до ради в зглядѣ оддання Русинам Ђзуицкого костела.	
5	7/7	О жнивах давем до Зорѣ и до Tygodnika rolniczego.	
6	Aug.	Подане до рады би Міністериум просити Галѣдцію на двѣ части руску и польску подѣлити.	Пішло до Міністериум и зберают ся подписи по цілѣм краю.
7	d-to	До рады гол. р. би за моченников руской вольности отправити набоженство v. N. 13.	
8	Aug.	Робило ся два издания под заглавіем Rapowie Rolasu на кошт печатни Перемисьльской.	(Ст. 2) Доуже розкуповали.
9	May	О Господарствѣ вступ.	Печатано в Зорѣ.
10	—	d. d. o гною.	d-to d-to
11	Junj	До Г. Шхолястика мои мисли о школах парохіяльных.	
12	Julj	Робили ся оуваги е Жидах до печатаня.	
13	10/8	До ради би одкликати депутованих, шо не оумѣют по нѣмецки.	Не приймлено.
14	30/8	Робило ся письмо an den Reichstag.	Печатано и долучено An die Russinen. До Виенни послано.
15	10/5	Робила ся одозва до народа.	Читано на радѣ по 2 крати и парохиянам.
16	—	Робило ся поученіе для селян о виборцях.	Я зостал обраний виборціом — Ђхалем до Винник.

Число	День работы и поданія	Предмет 848	Какое рѣшене або скуток наступил
17	—	Пан Домкович оудѣляе програм о науцѣ.	До Вѣдомости.
18	—	О попах, що з Ляхами держут.	•
19	—	До сестр о гроши для справи руской.	
20	10/7	До рады, би ґрунта свящ. не одберати.	
21	12 Aug.	П. Сокульскій пишет о состоянію Русинов в Коломыи; и просит о якии друки; и о отпис.	Отписано и на почту Бартаговску послано 1. Ехемпляр. Hohe Reichs versammlung.
22	14/8	О ґрунтах парохіяльных зробил я статію.	Печатано въ Зорѣ.
23	31/7	Даби оугоди о панщину неважни били, до ради гол. и бы ґрунта в чужѣ руки не переходили, отступлено мнѣ.	До министеріум чрез Раду.
24	d-to	До ради би ґрунта в чужѣ руки не переходили, мнѣ отступлено виробити.	
25	12/9	До Нѣмцов на Зимноводѣ, би ся на подѣл подписовали.	Отповѣли же ся будут нараджовати.
26	12/9	Нѣмци з Зимноводи отвѣчают до Н-ру 25/848., же ся над подписом на подѣл Галичини будут нараджовати.	
27	—	О шагах Псеудо Русинов бы нашу народность подкпати..	Зробили ся на тоє противнѣ шаги. И печатано Deutsche Brüder. Hoher Reichstag.
28	—	О Фестинѣ народном.	
29	13/9	До Ради би одобрати мешне и плацу польскому оучителеви, що Русини дают, а дати на руску школу.	
30	13/9	До Рады гол. о небезпеченствѣ яке нам зъ сторонн	Била Депутацѣя оу Губернатора.

Число	День роботи и поданія	Предмет 848	Какое рѣшене або скуток наступил
		поляков грозит и просит ся о обмисленіе на тое способу.	На тое зформовала ся комѣсія, би формовати гвардѣю.
31	—	До ради — би писати, би надписи оулиць в Львовѣ руски били.	
32	26/7	До ради; би народности вражѣ люде не били чиновниками.	
33	—	До селян Синопсѣс Гоподарки d. 3 Th.	До Зорѣ пода- ло ся.
34	31/8	Лист до Г. Залѣвского губернатора.	
35	4/10	Кс. Геровского до Самборской Ради о заведеніи гвардии русской.	Чрез раду до ради Самборской.
36	18/10	Г. Малѣновскій вносит, би руски дѣти в школах на руске набоженство ходили.	Чрез раду до Правительства краевого, — одда- но до актов ради.
37	18/10	Г. Борисѣквѣч вносит, би наоука вѣри в руском языкѣ преподавана била. (ст. 4.)	До ряду на руки Ради подано, би и в Нормалках оучи- ти, оддано до ак- тов ради.
38	26/5	До рады о Средствах къ обужденію народности потребних.	
39	31/5	О будинку руско Народном въ Львовѣ.	
40	23/8	О постаранію ся Агента в Вѣднѣ.	
41	23/8	До Зорѣ подано о тих купцях, що вивиски руски имѣют, би только од них куповати.	
42	23/8	До Зорѣ. Одозва до народа би вставав.	
43	29/8	До Ради би злодѣйству запобігчи.	

Число	День роботи и подання	Предмет 848	Какое рѣшене або скуток наступил
44	31/8	До Нѣмцов под заглавіем Deutsche Brüder.	Печатано и до Вѣдня многочисленно послано.
45	31/9	П. Кописцяньскій вносит, би писати до Деканату Мушиньского и Бѣцкокого — би просили о подѣл Галицѣѣ, би завести Парафію об. гр. в Новим Санчу. И о завязванію ся рад поменших в Сандецком и Ясельском окрузѣ.	Всію як желано вироблено и радѣ предложено.
46	2/10	До Ради, би ся вставили до Собора Вѣденьского, би во свящ. вдовичих интересах штемплѣ не платити.	
47	2/10	До Ради, би просити Ряду краєвого, би вѣйтів и гвардію и старшину только такую обрати, котори посвѣдчене нравственности имѣют.	
48	26/9	До Ради, би запобігчи піянству. 1. чрез мѣссіи, 2. чрез казаня, и одозву до свящ. чрез Зорю, би свои бесѣди о том тут присилали. 3. би ограничати горѣлку пудити. 4. би било Schank-sperre. (Ст. 5.)	До Зорѣ подано. До консистора о Мѣссѣѣ подано.
49	2/10	Чрез раду до Собору Вѣденьского, би горѣлка дуже дорога была а пиво добре и тале.	
50	29/7	До Гда Блоньского, чи правда, що нам ґрунта хочут одберати.	Листом до Вѣдня.
51	d-to	До Г. Кобриньского о всполпрацовництвѣ в земледѣлїи и о ґрунтах свящ. би ся звѣдал в Вѣдне.	Листом до Косова.

Число	День роботи и поданія	Предмет 848	Какое рѣшене або скуток наступил
52	14/9	Далѣ ѣ розправа (о) ґрунтах' свѣщ.	Подано до Зорѣ.
53	2/10	До ради би подати до мп-нистериум, би поданя рады вольни од штемплю били.	Подано чрез Ра-ду.
54	4/8	До Ради о одступлене Ів-зуицкоґо костела на Церков Русином.	
55	8/9	До друку о Stats Controlee.	
56	2/10	До Сеиму чрез Раду, би знести Архієпископат лат. обр. в Львовѣ.	
57	2/10	До Сеиму чрез Раду о затриманіє парохіяльных ґрун-тов — для парохов.	
58	2/10	До Міністер. чр. Раду, би бурмістр Львова и єнни оу-редники старши били Ру-сини.	
59	2/10	До Міністра, би шо рада руска пише, било без штем-плю.	Idem cum N. 53.
60	2/10	До Сеиму чрез раду, би в школах тимчасом по нѣмец-ки и по руски, поки не бу-дут руски книжки а не польски били.	
61	2/10	Би ґалѣція била названа Königreich Haliz und Fürsten- thum Masowien до Міністра чрез Раду.	
62	16/10	Бесѣда на зѣзд оучених о Економіи.	
63	27/10	До ради доношу, же на запроваджене стражи сель-ской тут приѣхав комисар циркул., тегнув протокул, казав же Зоря бунтує, же для нас Собор, же нам не тра ґвардни и пр. до оу-житку.	

Число	День работы и поданія	Предмет 848—9.	Какое рѣшеніе або скуток наступил
64	27/10	До ради, би в руских Региментах Exercitia по руски викладани били.	
65	27/10	До Г. Петрасевича, би дав дата Гісторически Богдана Хмѣльницкого.	
66		Петро и Пауло розмови в лѣсѣ 1/12 848.	Пишло до Редакціи до печатаня.
67		Цѣсар и Ганак 4/12 848.	d-to
68		3 май о Фестинѣ 15/12 848.	Читано на Радѣ великѣи окляскѣ
69		До Зори о кованю скота ехр. 4/1 849.	
70		1/4 849 An die Spedit. der slavischen Zentralblätter in Prag.	ab 1/4.
71		1/1 До Зорѣ о попадаях, що ся Рушини стидают.	ab 1/1.
72		До Зорѣ Мѣсяц Сѣчень 1/1	ab 3/1 848 (?).
73		До Зорѣ о попадаях. 21/1	ab 21/1 849.
74		До Ради о Скорописѣ пороздавати по оурядах. 28/1 849.	
75		Мѣсяць Сѣчень.	До Зорѣ.
76		Мѣсяць Лютий.	До Зорѣ.
77		Ans Ministerium der Landeskultur.	ехр. 12/2 849. Erga Recepisse. v. acta.
78		До мѣнѣстерѣум агрономѣ 4 2 849.	
79		О Русинах, що мови русской ся встидают.	до Ради 16/2 849.
80		О агрономѣ на русской землѣ до мѣнѣстеріум култури.	Послано 4/2 849.
81		До предсѣдателя матици, що Редакція не хоцет о господарствѣ печатати.	Подано 1/3 849.
82		О пѣянствѣ з ради до конс. поменших рад, Г. Малѣ-	Подано до Г. Куземского 6/3 849.

Число	День роботи и подання	Предмет 848—50.	Какое рѣшенє або скуток наступил
83		новского, Мѣнѣстеріум, Губерніум Сейму. Мѣсяць Марот. 849.	До Редакціи 8/3 849.
84		До Зорѣ Сон о пѣянь- ствѣ.	Оддано 9/3 849.
85		До Зорѣ ос' то ми.	d-to
86		До Зорѣ о Івані Пѣяку.	d-to
87		До Зорѣ о бульбѣ.	20/3.
88		До Ans Ministerium der Landeskultur wegen Vieh- seuche 20/3 v. a.	exp.
89		До Зорѣ о Болотнѣвцѣ v. a.	20/3.
90	ст. 7.	До Ради, же ми цѣлком пра- вительству довѣряем.	24/3.
91		До Ради о том, же ми на конгрессѣ агрономѣчном не заступленѣ, би радила що тут робити.	18/4 849 подано.
92		Мѣсяць Цвѣтень.	15/4 849 до Зорѣ.
93		Вѣчнѣ липи говорили.	23/4 849 до Зорѣ.
94		Мѣсяцослови.	Зоря.
95		Липовицѣ.	Зоря.
96		Липовицѣ.	Окреме печата- но посилаю 12/11 849.
97		Чрез Раду до Мѣнѣстеріи о агрономѣ.	
98		До Union wegen Räube- reien in Gallizien Stanislau... ski.	Abgedruckt in N-o 81/850.
99		До Union wegen National Haus und Stipendien aus Gallizisch Russien... it.	Abgedruckt in N-o 122.
100		Union, wegen Bequatirung und Vorspann der Geistlich- keit.	exp. 22/3 850.
101		Vorspann der Geistlichkeit.	d-to печатано з
102		Union, wegen Nationalhaus.	переп.
103		Вѣстник Говда.	печатано.
104		d-to Дом народний.	d-to печатано.

Число	День роботи и подання	Предмет 850.	Якоче рѣшене або скуток наступил
105		Вѣстник, о злом дѣланію рад руских.	ехр. 24/2 850.
106		Вѣстник, о Соборѣ руском.	15/3 850. печатано.
107		d-to о Святицах.	21/3 d-to печатано в Іулію.
108		d-to о Пѣяках	21/3 850 печатано пол. 19/5.
109		d-to о Алѹмнах.	d-to d-to
110		d-to о Г. Куземским.	d-to печатано.
111		Зоря, Слово до селян.	печатано.
112		Вѣстник. О Сѣйбѣ ржи въ Маю.	21/3 850 печатано.
113		Union. Die ruthenische Frage.	ехр. 27/3. Zeichen 1.
114		Union. Brandweinsuf.	ехр. 27/3.
115		Union. Inschriften ruth. in Lbrg.	ехр. 2/4 850. печатано.
116		Union. weg. Czas und ruth. Ball.	ехр. 2/4 850 печатано.
117		Зоря. О вдовицах.	4/4 850 печатано
118		Зоря. О вербах.	4/4 850 печатано
119		Вѣстник. О вербах.	4/4 850.
120		Вѣстник. О вдовицах свящ.	4/4 850 печат.
121		Вѣстник, о злом дѣланію рады.	зостало тут.
122		Зоря, о оунинію рад руских.	под 9/4 850.
123		Листи в справах народних до Г. Малѣновского, Г. Кульчицкого, Г. Уруцкого (Буковина) см. акта.	пошли 10/4 850.
124		Листи до Г. Берзецкого и брата Іузя.	пошли на Львов 22/4
125		До Г. Малѣновского о Дому народном лист.	23/4 На Бартагов носив Маляс.
126		До Вѣстника о домѣ народном, що валити хочут. 28/4 ехр.	печатано.

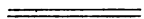
Число	День роботи и подання	Предмет 850	Какое рѣшене або скуток наступил
127		Вѣстник, о потопѣ, дорожнѣ. ехр. 28/4. Парових млинах.	печатано.
128		Union, wegen Theilung Galiziens ехр. 28/4.	печатано 12 May.
129		Вѣстник, о Театрѣ руском ехр. 28/4.	печатано.
130		Вѣстник, о Сахер Масох дарунку 28/4.	d-to
131		Вѣстник, о Телѣграфах 28/4.	d-to
132		Union, wegen Geschenk des Sacher 28/4.	d-to
133		До Ради о оурядах, що руски письма не приймают. 28/4.	
134		До Вѣстника, о листѣ перекинчика ехр. 23/5 н. ч.	
135		О хлопах, що не хочут шапок здоймати ехр. 23/5 н. ч.	печатано.
136		Union, Umtriebe der poln. Aristocr. 23/5 aus Milbacher.	печатано.
137		Union, wegen der Deputation nach Wien ехр. 23/5.	d-to
138		Union, wegen Gebrauch der ruth. Sprache von Aemtern vor der Constitution ехр. 23/5 н. ч.	d-to
139		Zoria, wegen schlechten Weg in Rudno 2/6.	d-to
140		Вѣстник, о картофлях 4/6 850.	До Зорѣ дано.
141		Виробив ся протокол Ради з 4/6 850 н. ч.	оддано.
142		До вѣйта перегиньского писаниѣ, би дал гроши на дом нар. 6/6 850.	d-to
143		Уніон, о злом дѣланію Зоры 18/6.	печатано 1/7 читано.
144		Уніон, опровергае ся в Часѣ написана бредня о Ру-	

Число	День роботи и поданія	Предмет 850	Какое рѣшеніе або скуток наступил
		синах, именно о школах и що-Русини для краю здѣ- лали.	
145		Уніон, на против артику- лу Брзостек Унѣон ч. 274. 27/6 850.	печатано.
146		Внесеніе о обществѣ зе- мледѣльческом вироблено 27/6 850. см. акта.	Взяв Т. Сав- чиньскій і Г. Куль- чицкій до пере- смотру.
147		До Вѣстника, о опитах з картофлями 2/7 850. (Ст. 9.)	печатано.
148		Вѣстник. Вопросы Госпо- дарскіи 2/7 850 ехр.	На Бартагов франковано, печатано.
149		Вѣстник. О поданію ради головной до Мѣнѣстерства Земледѣлѣя. 2/7 850 ехр.	d-to
150		Вѣстник, о комѣссіи вдо- вической 2/7 850 ехр.	d-to
151		Вѣстник, о 3. мая в горо- децком деканатѣ 2/7 850.	d-to
152		Вѣстник, о чителнѣ ру- ской 2/7 850.	d-to
153		Вѣстник, о селянах Шльончаках 2/7 850.	d-to
154		Вѣстник, о сажнѣ сѣна за 15 кр. ехр. 19/7 850, Бар- тагов.	d-to
155		Вѣстник, о книжцѣ Сбор- нику ехр. 19/7 850. Бартагов.	d-to
156		Вѣстник, о Научанію пѣ- сней селян ехр. 19/7. Бар- тагов.	d-to
157		Вѣстник, о листах з ру- скими копертами ехр. 19/7. Бартагов.	d-to
158		Вѣстник, о дому народ- ном — одданію ехр. 19/7. Бартагов.	d-to

Число	День роботи и позаня	Предмет 850	Какое рѣшене або скуток наступил
159		Вѣстник, о обсажденію цементара ехр. 19/7. Барта-тов.	d-to
160		Вѣстник, о принужденію Вагабундов до роботи ехр. 19/7. Барта-тов.	
161		Вѣстник, Коломийки опѣ-яницѣ ехр. 19/7. Барта-тов.	
162		Лист до Г. Ант. Могѣль-ницкого в зглядѣ сочиненія штурк театральних. ехр. 17/8.	
163		Лист до Г. Гинилевича в зглядѣ справи Г. Кру-пиньского, би му споспѣ-ствовать ехр.	ехр. сдѣлано и прийшов отвѣт.
164		Допис' о смерти крылоша-на Геровского — ехр.	печат.
165		Унѣон о надужитіях воин ехр. 12/7.	d-to
166		Унѣон о написах русских ехр. 12/7.	d-to
167		Вѣстник, о не..... шо за гроши робили ехр. 29/9.	
168		Вѣстник, о неробах мі-стких ехр. 29/9.	d-to
169		Вѣстник, о оугорских Ру-синах их школах ехр. 29/9.	печатане
170		Унѣон, о почтѣ шо листи руски не приймают 29/9.	d-to
171		Унѣон, о неробах Вага-бундах би робили ехр. 29/9.	d-to
172		Унѣон, о написах русских. ехр. 29/9.	d-to
173		Унѣон, о хлопах в Немп-ровѣ, ехр. 29/9.	d-to
174		Унѣон, о часу и склад-ках на Краков 24/10 850.	d-to gelesen 3/11 in 12 Tagen.
175		Вѣстник, о улици дому нар. не еспедіована ще.	
176		Зоря, о картофлях, 24/10. 850.	печатано.

Число	День роботи и подання	Предмет 850	Какое рѣшеніе або скуток наступил
177		d-to о складцѣ в Зимно-водѣ.	d-to
178		До мѣнѣстеріи агрономіи о поправленіи раси товару.	подано 11/11 850.
179		До агрономіи о бульбах.	ехр. 11/11 850.
180		До Каплѣчаньского одсилаю книжку енну прошу.	d-to d-to
181		Вѣстник. Артикул из Станиславова ехр. 19/11.	печатана не цѣла
182		Вѣстник, о огню ехр. 19/11.	печат. 130 ч.
183		d-to о довбнѣ d-to	печат.
184		d-to Байка, пес лис. ехр. 19/11. (Ст. 10.)	
185		Зоря. О неробах ехр. 2/12. 850.	печат.
186		До Ради и Зори о дому народнѣм 2/12 ехр.	печатано.
187		Зоря. О псах 5/12 ехр.	печ.
188		d-to О пальовинѣ 5/12 ехр.	печат.
189		Зоря. О простиралѣ Хтовом 5/12.	печат.
190		Зоря. Опровергася Оунион Ч. 514. 5/12.	печ.
191		Зоря. О бесѣдѣ руской 5/12.	
192		Лист до Г. Добрянського, отвѣт на его прошеніе, яки средства до науки Вѣри с. употребляти, — смотри склад листов.	оддано на почту 7/12 850 н. ч. и дано на тов гроши.
193		Лист до Г. Левѣцкого Декана Золочовского взгляды книжок Липовици, второй раз.	d-to
194		Зоря, о вдовицах ехр. 10/12.	печ.
195		До Кобриньского о вдовицах наших, ехр. 10/12.	d-to
196		Зоря. О руской бесѣдѣ и § 4. держ. 10/12.	печ.

Число	День работы и подания	Предмет 850	Какое рѣшене або скуток наступил
197		Лист до Бѣрецкого в Пе- револоцѣ 10/12.	ехп.
198		Лист до Е. Ляховича о тютюн ехр. 10/12.	d-to
199		Лист Г. Кобриньского, що рада робит ехр. 10/12.	d-to
200		До Ради толковала ся грамота даровизни нар. дом.	ехр. 9/12 850.
201		Перерабляла ся вѣсть из Земплѣна до Зори 16/12 850 дано.	печат.

Показчик

назв осіб, місцевостей, часописий, товариств
і наголовків творів.

- Авдітор нунціятури 338.
Австрія 44, 64, 133, 138, 151,
161, 180, 196, 197, 340, 341,
344, 345, 358, 365, 384.
Австрія висна 341.
Австрія нижша 297.
австрійський цесар 119, 313.
Аграм (Загреб) 166.
Адам, патер 36.
Адельсберг 177, 188.
адміністратор лат. архієпископії у
Львові 229.
адміністратор перемиської дієцезії
310, 312.
академія 47, 64.
академія кременецька 146.
академія львівська 302, 303, 305,
307.
академія наук 294, 295.
академія наук у Відні 293, 296.
академія славянська 382.
Аксентович, вірмен. канонік 309,
322.
Альбрехт, архієпископ 369.
Allatius Leo (op. cit.) 44, 45, 54.
Altieri, князь 206, 209, 212, 214.
Альтман, гр. радник губерні 256.
Amtmann, проф. 208.
Ангелівська Гамерня 219.
Ангелович Антін, еп. 5, 10—12,
19, 21, 24, 26—30, 34, 81, 87,
94, 100, 112, 144, 155, 157,
164, 178, 293.
англійське правительство 229.
Англієць 54.
Англія 49.
Анелський 46.
Анквіч, архієп. 335, 337.
Антін, о. Гриневецький (?) 58.
Антоневич, о. 222, 223.
Апольо 137.
Apologia ad constit. Vlnnense 81.
Аппендіні, префект гімназ. 187.
Аркудій Петро 54.
Арламовський Теодор 56.
Arndt 339.
архів 301.
архів капітульний 293.
архієпископ 28, 204, 252, 326, 336,
354.
архієпископ гл. дієцезія.
архієпископ гл. єпископ.
архієрей 145.
архієпископ гл. церква.
архієпископ 23—25, 211, 213, 231,
232, 256, 275.
архієпископ губернатор 95, 215, 312,
архієпископ 80.
Ассеман (op. cit.) 44, 45.
Ассеман Альфонс (op. cit.) 54.
Assicci 280, 283.
атеїст 315.
Баворовський, провінціал Єзуїтів
222, 356.
Баден 32, 155—157, 175—177,
371, 372.
Бадені 240.

- Баденське вел. князівство 369.
Бальбія географія італійська 178.
Бандтке 51, 52.
Barbara Radziwiłówna, драма 289.
Баранецький, архієп. 376, 377, 379, 380.
Баранецький, канонік, дир. акад. гімназ. у Львові 321, 322.
Баранецький, автор проповідий 210.
Барановський, проф. 213.
Barbareum гл. конвікт віденський.
Барвінський, о. Мартин 130, 147, 155, 221, 222, 233, 242, 245, 248, 267, 277, 299, 309.
Барна, кооператор у Відні 221, 257, 278, 316, 330.
Баро, о. (Гарасевич) 83.
Баран 179.
Бароні 80, 81.
Бароні, сов. 35.
Бартатів 389, 395, 397, 398.
Барусевич, о. 161, 173, 287.
Basilovits 87 (ор. cit.).
Батіг 290.
Bauch 325, 345, 347, 348.
Бах, міністер внутр. справ 376.
Бах, міністер судівництва 339.
Бачинський 87, 206, 225.
Бачинський Фелікс 204, 205.
Beveregius 54 (ор. cit.).
Безброди 300.
Бекс, Єзуїт 210, 212, 213.
Беллюно 100.
Бельведер у Відні 341.
Бем 3, 5.
Бем (син) 5.
Бемова 5.
Венедиктини 64.
Bergier 51 (ор. cit.).
Бережани 56, 177, 239, 254.
Бересте 8.
Берзецький 395.
Берлин (село) 61.
Бернардини 229.
Верно 209, 231, 342—344.
Berthoni 51.
бібліотека 75, 146, 155, 222, 236, 250, 285, 298, 364.
бібліотека архікатедральна 301.
бібліотека деканальна 325.
бібліотека Оссолінських 330.
Біблія 41, 218, 271.
Біблія еретична 218.
Біблія липського видання 237.
Біблія польська 236.
Біблія Почаївська 378.
Біблія руська 145, 236.
Білгород 68.
Білецький, городецький декан 251, 260.
Білецький Йосиф 56.
Білина 83.
Білінський, питомець 218—222, 224, 270.
Білінський Ігнат, лат. священ. 56, 145.
Білобожниця 265.
Білополе 5.
Білянський Петро; еп. 15.
Бірецький 400.
Біркевич 225.
благочинний 145.
Блонський, о. 271, 391.
Блонський, питомець 57.
Бобикевич Антін 206.
Бобовський, радник 216, 237.
Бобовський Франц 3.
Бобровська, гр. 238.
Бобровський 61.
Бобровський Михайло, віленський канон. 47, 50, 187.
Богачевський Петро 3.
богослови лат. 67.
Богуславський 238.
Bonn 368.
Борис, монах 277, 278.
Борискевич, парох Білобожниць 265, 270.
Борискевич Яків 56.
Бориславський, питомець 186, 187.
Борковський, гр. 213.
Borovsch, книгар із Праги 339, 340.
Боснія 165.

- Бохенський Іван, еп. 245, 352, 359, 376, 377.
Боянець 90, 91.
братства церковні 318.
Braunitzek, радник 164, 197.
Braug 37.
Брвгідки 209.
брідський декан 228.
Броди 65, 262, 268, 300.
Бродович 293 (op. cit.).
Бронця 310.
брошури 68.
Bruck 341.
Брум, лікар 300.
Буда 53.
Будак 266.
Будзиновський, о. 82.
Букарешт 265, 266.
Буквар язика славено-руського 384.
Буків 281.
Буковиша 100, 119, 122, 140, 141, 153, 193, 207, 239, 345, 354, 395.
Буковинець 85, 112.
Булгак, митроп. 47.
булля палська 76—78, 81, 82, 118, 119, 359, 367.
бунтівники 341.
Бурштин 264.
Бучач 65, 252, 309.
Буярський 87.
Бяла 99.
- В.**, маршалок 205.
Вагилевич Іван 270 (op. cit.).
Вагнер Михайло, еп. 68, 70, 71.
Важинський, холмський еп. 293.
Валюхевич, о. 262.
Валява 5, 82, 147, 347, 357.
Вартересевич, вірмен. єпископ-номінат 145.
Вартоломей, о. 39.
Варшава 39, 43, 49, 59, 210.
варшавське богослове 39.
Василевський 322.
Василій, св. 188.
Василіяни 6, 18, 53—57, 59, 62—65, 80, 85, 89, 99, 100, 203, 245, 246, 260, 275, 277, 284, 293, 297, 299, 301, 307, 310—312.
Васпільянки 377.
Васпльковський Іван 205.
Васпльковський Йосиф 206.
Вебер Герш 26.
Veglia, острів 164, 178.
Weingarten, гофрат 164, 165, 167, 169, 178, 180, 182.
Велдїж 202.
Велко-Варадинські питомці 53.
Велюнчи 147, 347, 357.
Венедикт XIV, папа 360.
Венедикта XIV буллірій 222.
Венеція 362.
Вернер, барон 238.
Версаль 299.
Венковський, фіскальний адюнкт 285.
Верхлейський, еп. 343—345, 359, 368.
відділ конституційний 344, 346.
відділ становий 320.
Викович 233.
Винники 215, 318, 319, 388.
Вислобоцький 238—239, 307.
Вислоцький, віцеректор 157, 177.
Вислоцький Сильвестер 56.
Вислоцькі, братя 81.
Витвицький, о. 237, 239, 270, 271.
Вшатичі 82.
Вшневичі 146.
Вшновецькі, князі 46.
Вшневський, парох Жабя 221, 261, 283, 300.
Viviani, генераль. вікар. 194.
Вігор (Wiar) 357.
Відень 3, 5, 17, 23, 25, 26, 30, 36, 43—56, 59—61, 66, 68, 69, 71, 72, 91, 96, 99, 100, 102—104, 106, 110, 112—115, 117, 118, 120—130, 146, 149—151, 154—159, 161—164, 166, 170, 174, 176, 177, 179, 183, 186, 193, 195, 206—210, 212, 219, 221—223, 229, 231, 238, 245, 247, 250, 252, 257, 266, 271.

*

- 279, 285, 290, 293, 297, 299,
304, 309, 318, 319, 322—324,
327—330, 334—336, 338—344,
347—352, 354, 355, 358—360,
365, 366, 368, 369, 371—373,
376—378, 380, 386—388, 390,
391.
віденський парох 229.
віденський шпиталь 231.
віденські каноніки 377.
віденські студенти 331.
Віденці 88, 91, 319, 377.
Відмап 31.
відозва 273, 274, 280, 283, 296,
298, 303, 306, 315, 324, 328,
387—391.
Wiener Neustadt 163.
вікарій генеральний 80.
вікарій генеральний уноварський
324.
вікаріят полевий 243.
Віктор, поміщик 66.
Вільно 50, 53, 187.
»Вънець Христовъ« 26.
Windischgrätz 325, 327.
Вінівартер 143.
Вінклер, перемиський староста
99—101.
Віргенберґ, кн. 31.
Віргенберське королівство 339.
Віснїч 211.
»Вѣстникъ« 394—399.
Вітошинський 270.
Вітошинський, вікар. 258.
Вітошинський, ректор 94.
Вітошинський Айталь, о. віце-
ректор, опісля крилошанин 84,
94, 95, 346.
Вітошинський Ігнат, консистор.
ради. 6, 7.
Вішньовський 335.
віцедиректор 66, 67.
віцекороль 345.
віцеректор 150, 260, 273, 274.
Wohlfahrt, секретар 265.
Войнич 59.
Войтарович еп. 209.
Воленюк, парох Острова 215.
Володава 41.
Волощина 53.
Voltaire 51, 285, 287.
Votiggi-я словарь 177.
Вондржец, вікарій св. Магдалини
279.
Воронїч Павло, краківський еп.
40, 46, 50.
Вульґата 370.
Вулкан, еп. 161.
взяні стану 303, 322.
Г., барон 76.
Haimberger 238.
Галицько-руська Матиця 393.
Галч 118, 135, 137, 140, 142,
392.
Галичани 45, 69, 109, 112, 116,
164, 178, 180, 270—272, 290,
313, 381, 382.
Галчина 19, 20, 24, 31, 33, 54,
66, 75, 88, 96, 100—102, 105,
106, 108—111, 113, 114, 116,
117, 119, 121, 123, 126, 127,
145, 149, 151, 160, 161, 163,
164, 168, 170, 174, 178, 187,
201, 229, 234, 242, 243, 252,
253, 289, 292—294, 308, 313,
325, 328, 337, 343, 345, 371,
378, 379, 385, 388, 391, 392,
394.
Ганак 393.
Ганасевич 97.
Ганкевич 237, 239, 270, 271, 295,
297.
Ганкович Д., адміністратор 244,
249.
Ганкевич Іван 294.
Гарасевич із Крилоса 251.
Гарасевич Іван, др. 30, 32, 33,
36, 93, 95, 96, 155, 157, 159—
161, 177.
Гарасевич Йосиф, барон, поруч-
ник (сын Михайла) 33, 34.
Гарасевич Михайло, барон Neu-
stern, др. 3, 5, 7, 12, 17, 27,
30, 31—33, 35, 45, 87, 107,
142, 181, 293.

Гарасевич Савватій, спірітуальний
львів. семін. 104, 106, 136, 143.
Гарасевичева (жена Михайла) 8.
Hatzinger, будівничий директор
184.
Haueg, барон, губернатор 31, 34.
99—101, 122.
Haueg а жена 34.
Hausmann, губерн. радник 224.
Hecker 339.
Гегель 270.
Heindl, др., директор шпиталю
241.
Henn, циркуляр. комісар 217.
Герольд, форальний віцепрезид.
251, 253, 256.
Гинилевич Григорій 66—72, 74,
97, 376, 398.
Himmelspfortgasse у Відні 338.
Hirsch 267, 269.
Historia Apostolica 271.
Глинки 164.
Глиняни 326.
Гнідковський, декан 327.
Годів 1—3.
Голдаевич Теофан, провінціал Ва-
плярів 29, 54, 63, 89.
Голоско 215, 230, 243.
Holzgethan, прокуратор камери
309.
гонведи 349, 351.
Гоше, інфудат 360.
Гординський Микола, префект се-
мінарії 83, 205.
Горнбостель, міністер 341.
Горовіч 322.
Городенка 12, 13, 266.
Городилів 1.
Городиский Онуфрій 68.
Городниця 230.
Гостів 140—143, 146, 147, 328.
Гогеровський або Ходоровський
206.
Гонів 312.
Hoflager 341.
Hof-Schwager Jak. 31.
Hof- und Staats Handbuch 241.
Граб Василь 87.

Грамота 382.
Грегорович Павло, о. 251.
Греки 48, 54, 108, 110—112, 116,
118—121, 140, 164—167, 169,
170, 173—175, 178, 180, 182—
184, 188—190, 192, 193, 197.
Греки заратинські 166, 180, 183,
189.
Греки трієстенські 166.
Греція 165.
Гречанський, о. 261.
Григорій Богослов, св. 280, 373,
379, 380.
Гриневецкий Модест, др., Васи-
ліянин 16, 43—46, 48, 52—
59, 63—65.
Громницький, парох Мечницева
230.
Груше 328.
Газета 45, 49, 283, 315, 320,
324, 325, 329, 330, 340, 342,
343, 351, 362, 387.
газета руська 285, 289—291, 299.
газети:
Авгсбурьська 387.
Віденська 228—9, 243, 326, 387.
Dziennik Wileński 50.
Ergänzungsblätter zur Österr.
Zeitschrift 35.
Gazeta Lwowska 314, 318.
Gazeta Powszechna 210, 271,
272, 300.
Зоря Галицька 324, 329, 332,
387—396, 398—400.
Monatsblätter zur Ergänzung
etc. 287.
Przyjacieli 35.
Przyjacieli prawdy chrześcijań-
skiej 83.
Пчела галицька 284.
Пчела руська 287.
Die Slavischen Zentralblätter in
Prag 393.
Tygodnik rolniczy 388.
Union 394—399.
Czas 395, 396, 398.
Чеська 387.

- Галдецький, о. канцлер 208, 209, 275.
Галдецький, ректор лат. семінар. 321, 322.
Гарбачевський 187.
гвардія 341, 390—392.
гвардія академічна 330, 339.
гвардія мійська 330, 341, 342.
гвардія народова 308—311, 325, 330.
Гебултович Вінцентій 56.
генерал Бернардинів 49.
генераліція 29.
Генуя 49.
George'a готель у Львові 303, 361.
Гербель 212.
Геровський 61, 176, 383, 390, 398.
Геровський, канонік 267.
Геровський Микола 189.
Геровський Михайло 68, 82.
Геровський Яків 112—115, 120, 121, 124—127, 129—132, 137, 149—151, 155, 161, 162, 166, 172, 174, 175, 183, 188—191, 193—195, 260, 266, 287.
гімназійні катехити 359, 360.
гімназія 246, 362, 370.
гімназія академічна у Львові 321.
гімназія у Дубровнику 187.
гімназія у Перемишлі 362.
гімназія польська 362, 363.
гімназія у Фіюме 164, 178.
гімназія у Чернівцях 137, 152—154.
Gitaldi, циркуляр. комісар 190.
Glagolita Clozianus 35.
Glixelli 224, 231.
Гловацький, дідич 248.
Глоговський Іван, дідич 90, 91.
Глодзінський, о. 254.
Goethe 285, 287.
Goydan Demetrius 56.
Голашевський 55, 81.
Голашевський, радник 231.
Голуховський 240.
Голуховський. гр. 254, 255, 304, 326, 330, 335, 337.
Göringer 362.
Grassl, проф. 275.
Грац 160, 162, 163, 177.
Гріммер, командант 172.
Грохольська 209.
Грубер, еп. 31, 33, 163, 177.
Grüner, місцевий командант 191, 193.
губернатор 4, 24, 59, 168, 175, 221, 245, 249, 252—257, 264, 267, 269, 271, 274—277, 279—282, 284, 285, 288, 289, 291, 292, 296, 297, 299, 300—303, 305—307, 310, 311—318, 320, 322, 323, 325—327, 329, 348, 389.
губернатор-архикнязь 210.
губернатор галицький 121, 122, 267, 269, 271, 274—277, 310, 329.
губернатор у Зарі 160.
губернаторова 350.
губернія 4, 18, 22, 25, 32, 33, 57, 58, 141, 143, 147, 154, 167, 174, 194, 199, 200, 217—219, 221, 222, 226, 228, 231, 234, 242, 244, 254, 260, 261, 263, 268, 273, 278, 279, 280, 283, 299, 301, 303, 309, 316, 317, 334, 347, 394.
губернія віденська 279.
губернія волинська 143, 146.
губернія краківська 234.
губернія моравсько-шлеська 253.
губернія нижне-австрійська 260.
губернія подільська 143, 146.
губерніяльна комісія 20.
Guita, капітан корабля 169.
Дальматинці 104, 106, 111, 115, 116, 133, 140, 148, 164.
Дальмація 18, 48, 99, 100, 102, 103, 106—128, 130, 132—134, 138, 139, 143, 148—151, 156, 161, 163, 166—168, 177, 183, 187, 195—197, 287.
Данилевич Агафія 3.
Данилевич Теодор 3.
Данкесрайтер Йос. Непомук. др. 4.

Darnaut 37.
Двір римський 156.
Debrois, радн. двору 32, 34.
Deum, гр. 234.
деканати:
біцький 391.
бобрецький 328.
богородчанський 260.
буковинський 283.
буський 249, 329.
городенський 231.
городецький 199, 251, 397.
золочівський 254, 329.
львівський 199, 200.
мокрянський 363.
мушинський 391.
олеський 249.
перегінський 263.
рогатинський 228, 265.
скільський 269, 323, 324.
станіславівський 254.
терехівський 270, 283.
унівський 300, 326.
чортківський 265, 270.
щирецький 199.
янівський 254.
Дембінський К., о. 233.
Дембінська 238.
Демкович, суперіор 146.
демократи 339.
Денсієв 294.
Держко, о. 97.
Deutsch Katholiken 287, 339.
Дзерович, бобрецький декан 328.
Дзеконська, настоятелька монаст.
278, 279, 285.
Дзібулки 92.
Димитрій, царевич 146.
директор 66—68, 71, 72.
директор, о. 161.
директор бібліотеки 75.
директор віденського конвікту 258.
директор гімназ. 362.
директор корекційного дому 358.
директор семінарії 150.
директор теології 221, 307.
директор теолог. студій 165.
директор теолог. шкіл 194.

Diasconicum 104, 105.
дієцезія 6, 7, 67, 70, 74, 76—78,
81, 84, 85, 87, 88, 97, 108, 109,
112, 119, 125, 144, 145, 147,
165, 168, 173, 176, 178, 179,
201, 202, 209, 214, 216, 222,
227, 259, 266, 272, 281, 282,
287, 288, 290, 291, 293, 345,
346, 356, 360, 362, 373.
дієцезія:
архідієцезія 55, 77, 78, 84, 215,
225, 316.
галлицька 10.
камепецька лат. 145.
луцька 293.
львівська 56, 62, 133, 141, 142,
218, 268, 283, 292, 294, 295,
313, 355, 356, 373, 375.
львівська гр. кат. 12. 69, 116,
157, 163, 178, 284, 356, 377.
львівська лат. 220.
мукачівська 80, 237, 271, 289.
перемиська 9, 56, 62.
перемиська гр.-кат. 55, 69, 70,
116, 126, 142, 178, 186, 187,
211, 214, 217, 225, 243, 246,
247, 254, 264, 270, 271, 283—
285, 288, 310, 317, 327, 339,
343, 347, 356, 368, 369, 374,
376, 382, 386.
перемиська лат. 231.
помпейнополітанська 337.
римницька 53.
скардонська 185.
тарнівська 254.
угорська 349.
холмська 203, 214.
дісуніти гл. неуніти.
діякон 105.
Добльгоф, міністер. 339.
Добрятичі 38.
Добриловський Юліян, ректор бу-
чацького монастиря 65.
Добровольський, архієрей, 144, 145.
Доброта Андрій, о. 184.
Добрянський (Dobrzański) 302,
306, 322, 399.
Добрянський, о. 346.

Должанський, парох Корчина 264.
Долінський, маляр 146.
Dollner 37.
Дольницький, декан 233, 300, 304, 305.
Домарадз 56.
Домінікани 203, 257, 307, 362.
Домкович 387, 389.
Дон 38.
Дорош Лука 56.
Döbling 195.
друкарня 75, 77, 97, 105, 146, 214, 239, 271, 307, 365, 378.
друкарня перемиська 388.
друкарня Ставропігійська 383.
Дубецько 56.
Дубовицький, крп. 27.
Дубовицький, о. 177.
Дубровник 187.
Дуля 59.
Дунай 341, 343.
Du Pinus 53 (op. cit.).
Dufour 211.
Дуткевич, канон. 276.
Дуткевич, богородчанський декан 260.
Дуткевич Константин 56.
дяки 354, 356.

Європа 47, 174, 186, 387.
Євхольгон 104, 105.
Екснер, віцепрезид. 28.
Ельжбітинки пештенські 377.
Емінгер, гофрат 256, 275.
Емінгер, намісник 372.
емісарії 289, 328.
Euzendorfer, президент 215, 234, 235, 237, 242, 249, 251, 252.
енцикліка 207, 214, 227, 228, 231, 243, 247, 301, 373.
епархія гл. дієцезія.
Eperies гл. Пряшів.
єпископ 79, 80, 149, 179, 186, 192, 209, 214, 254, 314, 350—354, 358—360, 363, 367.
єпископи :
австрійські 344.
апостольський вікарій 230.

архієпископ 87, 168, 206, 215, 233, 243, 282, 359, 362, 378, 379.
архієпископ-номінат 296.
Буковинський 186.
віденський архієп. 155, 366, 377.
вірменський архієп. 84, 85, 203, 217, 224—227, 232, 269, 276, 289, 299, 309, 319, 325, 349.
галицькі 380.
галицькі лат. 344.
італійські 177.
краківський 242.
латинські 175, 362, 370.
львівський 6, 49.
львівський лат. 371, 392.
мучачівський 31, 33, 155, 239, 351.
перемиський 6—8, 18, 25, 35, 45, 54, 60, 157, 166, 205, 206, 217, 229, 230, 242, 250, 267, 276, 315, 316.
перемиський лат. 27.
помейпопільганський 314, 316.
Primas Regni архієп. 55.
праський архієп. 32.
пряшівський 33.
румунські 367.
руські 352, 370.
себеніцький 185.
станіславівський 361, 377.
тарнівський 205, 206, 231, 242, 353.
угорські 367, 369.
уніятські 367.
холмський 7, 9, 39, 352.
Ettmayer, гофрат 92, 215, 217, 256, 264, 275.

Євангеліє 144, 203, 204, 225.
Єзекеїл, пророк 273.
Єзуїти 87, 174, 187, 203, 204, 210, 211, 213, 215, 223, 229, 230, 260, 277, 291, 350, 362.
Єлячіч 341.
Єндржейовський 254, 256, 260, 270.
єрархія 73, 79, 80, 84, 99, 134, 138, 139, 172, 181, 187.

еретик 383.

Єрусалим 134.

Заббелевич 47, 48

Забельський, гр. 28, 230.

Заболотів 350.

Завидовичі 262.

Загурський, о. проф. 217.

Залеський Вацлав, гофрат, пізн.
губернатор 254, 337, 390.

Заліщики 254.

Залужний Андрій 327.

Залуква 239, 256, 257, 325.

Замойський 257.

Замойський Мартин, гр. 207.

Запорожці 46.

Зара 160, 161, 164—169, 171,
177—182, 184, 187—189, 194,
197.

заратнські латинники 179.

Зарваниця 254, 256, 260, 265,
270, 272, 283, 285, 288, 299.

Застирець Тома 56.

Заткалік 39.

Захарієвич, проф. і крилошанин
29.

Захарієвич, еп. 208, 209.

Збоїска 22.

Зглобичський 251.

Здюшинський, провінціал Васи-
ліян 31.

Зелізо Йов 146.

Zelich, архимандрит 178, 179, 188.

Зельський, о. 300, 304.

Зелінський, о. 209.

Земля Свята 216.

Земплін 400.

Зимна Вода 388, 399.

Zidok 176.

Знесіне 22.

Золочів 56, 245, 246, 254, 311.

Зубрицький Денис 35, 214, 281,
284, 289, 290, 295, 297, 299,
301, 324.

Зубря 56.

Зухавич Вячеслав 54—57.

Жабе 221, 261.

Желеховський, о. 82.

Жердзінський, др. 220—223, 225,
227, 237.

Жидачів 263.

Жидп 41, 210, 211, 241, 256, 302,
303, 307, 315, 317, 322, 325,
331, 388.

Жиковський (чп Жуковський?)
387.

Жиравка 300.

Житомир 143.

Жмігородзький, адміністратор лат.
архієпископ. 220, 223, 225, 227,
256, 284.

Жовква 56, 62, 64, 65, 91, 96,
117, 168, 169, 282.

Жовківське передмістя 309.

Жовтанці 92, 93.

Жуковський, о. 332.

Іван, вірменський архієп. 28, 29.

Івана Золотоустого св. Служба 143.

іванецький декан 145.

Іванський, канонік 208, 263.

ігумен 80.

Іжак, крилошанин 376, 377.

Ілевич, декан 254.

Ілірія 32, 53, 134, 139, 152, 170,
179.

Ільницький Іван, др., префект, опі-
сля віцеректор і крилошанин
83, 302, 307, 309, 321, 323,
360.

інженір 295.

інквізиція кримінальна 58, 87, 204,
207, 209.

Інсбрук 319, 337, 338.

інститут 67, 69, 70, 73, 74, 150,
161.

інститути :

Августинів 297.

віденський 298.

для вдів по священиках 160,
213, 236, 239, 240, 243, 250,
291.

для вдів по учителях у Чехах
160.

перемиських канторів 189.
учителів у Себеніку 196. 197.
Isaia, пророк 331.
Історія об'є Унії 144.
Italienische Organisations-Com-
mission 33.
Італія 47, 156, 289, 290, 292, 294,
299, 301, 339.
Італіо-Греки 118.
Jakoben-Gasse у Берні 343.
Йоахим, о. 158.
Йосифа св. шпиталь у Відні 245.
Йосиф II, цісар 6, 26, 27, 80, 88.
Йосифинські засади 229.
Jüstl, гофрат 33, 121, 154—160,
173.
Кавніц, кн. 45.
Cavriani, гр., радник 216, 261,
265, 285, 288, 292, 294, 309.
Гадайський, о., з Товмача 328.
Казимир Вел. 296.
Калнів 56.
Калитовський, циркуляр. комісар
339.
Кальне 248.
Календар сербський 75.
Календар церковний 74—76.
Камасари в Каменці Поділь. 144.
Каменець Подільський 134, 137,
140, 143—146.
Камінка Волоська 327.
Камінка Струмилова 243, 249.
канони апостольські й соборові
21—23, 79, 80, 188, 203.
канонік 189, 190.
каноніки капітулярні 357.
каноніки лат. 309.
канонія 92.
канцелярія придворна 25, 32, 33,
92, 99, 123, 127, 175, 220, 223,
279, 315.
канцлер 4, 93, 235, 259, 271, 272,
283—288, 290, 291, 298.
Канювський гл. Потоцький Мп-
кола.

капелян 258, 295, 320, 346, 349,
356, 372.
капелянія 356.
Капернаум 191.
капітула 11, 27, 94, 95, 142, 161,
177, 194, 200, 202, 207, 217,
258, 264, 281, 293, 301, 352—
354, 358, 361, 365, 372, 378.
капітули :
архікатедральна 297, 299, 351.
гр.-кат. 275.
латинська 191.
мукачівська 155.
перемиська 31, 37, 107, 262,
295, 323, 334.
руська 351.
себеніцька 194.
Камілічанський 399.
Caroliniae tabulae 54.
Капусцінський, посадник Пільзна
254.
Карабан 14.
Карбонарії 175.
кардинал 358.
Кармеліти 144, 257.
Carminei Falconii op. cit. 44, 45.
Карніцький, гр. 289.
Кароль, архієв. 245, 246.
Kärntnerstrasse у Відні 155.
католик 40, 366, 377.
Cathkarl, англій. корабель 172.
Катерина Мораванка 23.
катехети 362.
катехити гімназ. 364, 365, 370,
371, 374.
катехити лат. 361, 365.
катехити руські 361—363.
катехизм 384.
Cattaro 164—166, 178, 180, 183,
184.
Кашубінський, о. 239.
Керечинський, радник магістрат.
285.
Керкович, канонік 210.
Київ 118.
Київські Печери 332.
Кінмаер, генерал 28.
Кішцький, гр. 28.

Климент VIII, папа 49.
Климентина, архієпископа 33.
клер (духовенство, священники) 4.
6, 7, 10—13, 16, 17, 19, 20,
83, 110, 145, 148, 160, 169,
183, 185, 188, 191, 192, 203,
206, 207, 213, 214, 216, 227,
229, 235, 236, 239, 256, 259,
270, 273, 276, 280, 285—287,
290, 298, 299, 303, 309, 310—
313, 320, 324, 328, 330, 333, 346,
348, 352—356, 361, 363, 365,
370, 372, 394.
клер гр.-кат. (руський) 109, 111,
116—119, 151, 255, 269, 271,
293, 319, 328, 329, 351, 377.
клер грецький 109, 166.
клер дальматинський 165.
клер католицький 146.
клер латинський 119, 215, 244,
255, 315, 335, 364.
клер світський 79, 80, 134.
клуб демократичний 339.
Ключенко, проф. гімназ. 164, 178.
Кметович, о. 254, 257.
Кміцікевич, парох Дикова 19, 20.
Книга Кормчая 79.
книжка 274, 363, 382, 384, 385,
399.
книжка літургічна 176.
книжка до читання в П. кл. 385.
книжки до моленя 146.
книжки для науки релігії 360, 362.
книжки популярні 149.
книжки ритуальні 188.
книжки руські 270, 284, 371, 392.
книжки християнські 41.
книжки церковні 104, 105, 107,
143, 179, 369, 382.
книжки шкільні 273, 315, 386.
Knibel, бережанський староста
177.
Кобринський 391, 399, 400.
Kohn, рабін 322.
Codex diplomaticus 295.
Козакевич, генераль. вікар. Бере-
стя 8.

Козловський Мат., провінц. Домі-
ніканів 51, 52.
Кокондович, священик у Каменці-
Под. 144.
Collectio Synodów 79.
Collegium pontificium 48.
Collegium Romanum 275.
коломицький староста 249.
Коломия 254, 389.
Кольоврат, гр. 206.
Колянковський, канонік 252—254,
263, 264, 317.
командант 245.
командант Львова 335, 336.
Комарів 328.
Комарницька, гр. 261.
Комарницький Іван 56.
Комарницькі 246.
Комітет париський 289.
Комітет правлячий 322.
Коморовський Кипріян, гр. 280.
Компаневич Варлаам, суперіор
криштопільського монаст. 65.
конвікт 66—68, 72, 73, 82, 149,
220, 222.
конвікт віденський 23, 36, 68, 101,
112, 113, 122, 126, 132, 137,
150, 155, 161, 164, 174, 185,
221, 258, 353, 349, 350, 361,
366, 374, 375.
Congregatio (Societas) de propa-
ganda fide 45, 87, 206, 218,
276, 326, 332, 373.
консисторія 6, 9, 20, 58, 63, 76,
84, 87, 88, 90, 94, 97, 144, 145,
147, 148, 201, 208, 210, 214,
217, 218, 222—224, 226, 230,
232—234, 239, 240, 242, 245,
247—250, 252—255, 257, 259—
263, 265, 268, 270, 271, 273,
274, 276, 278—281, 283, 284,
286—289, 291, 293, 296—298,
300, 302, 303, 305, 306, 310,
311, 315—318, 324, 326, 328,
329, 331, 335, 336, 351, 352,
355, 373, 391.
консисторія;
буковинська 239.

- віденська 88, 91, 101, 339.
зленська 84.
латинська 81, 207, 236, 244,
260, 263, 361.
львівська 22, 62, 94, 97, 145,
148, 218.
львівська лат. 237.
мукачівська 323.
перемиська 15, 30, 56, 57, 62,
211, 218, 222, 225, 230, 233,
239, 243, 247, 264, 266, 267,
279, 284, 304, 305, 310, 331.
таришівська 242.
Константинович, вел. князь 42.
Константи, цар 138.
Константинович, о. 201.
Конрим Газимир 50, 51.
Коністинецький 391.
Кошчиці 377.
Копітар Вартоломей 35, 76.
Корбут Д., о. 290, 292.
Кордів 328.
Корний, о. 230, 243.
король Галичини 308.
король польський 308.
Коропець 56.
Корчин 264.
Корчинський, адміністр. Ясеновець
228.
Косів 391.
Коссак, провінціал 280, 281, 284,
312.
Костецька 14, 22.
Костецький Іван, єпископ-номін.
12—21, 23—25, 31.
Котович, парох Хоросткова 232,
233.
Котгер, проф. 339.
котичі музиканти 325.
Kraglevich Benedikt, грець. єписк.
у Далматії 109, 114, 115, 121,
148, 150, 160, 164—167, 169,
170, 173, 178—180, 183, 184,
186, 188, 193.
Крайковський, парох Сухостава
215.
Краків 39, 46, 51, 234, 314, 376,
398.
Красінський, єп. 145.
Красіцький Кароль, гр. 256.
Краснопуша 277.
Краттер В. стрийський староста
210, 231, 252.
Krauss, міністер фінансів 336, 338,
341, 343, 372.
Krauss, президент 239, 254, 286,
287, 322, 323.
Крафт, барон, презид. Fori Nobil.
163.
Creighton Robertus 54.
Кременець 146.
Крехів 89, 90.
Крилос 21, 217, 251, 316.
Крим 38.
Криницький, о. 275.
Криницький, декан 254.
Криницький Іван, о. 323, 324.
Криницький Іван, парох Дзібулук.
92.
Криницький Онуфрій, др., ректор
універс. 92, 93, 266.
Кристинопіль 65, 282.
Krieg, барон, гофрат і президент
108, 168, 177, 207, 215, 216,
219, 221, 226, 231, 236, 238—
241, 243, 245, 249, 250, 275.
Krieg, правительств. радник 372.
Krieg-ова 221.
Kriegshaber 240.
Кромериж 345.
Кронвальд, презид. шляхетських
судів 237, 249, 251, 253, 256,
264.
Кропивницький, парох Бучача 309.
Кронфельс, радник 201.
Król Anton 206.
Круліківна Маріянна 22.
Крумгольц, префект гімназ. 224.
Крушельниця 324.
Крушинський 398.
Круфт, де барон, президент 177.
Кубаєвич, о. 92, 215.
Куземський Михайло, схолястик
200, 207, 319, 348, 352, 362,
387, 393, 395.

Кульчицький, о. 240—242, 249, 284, 305, 395, 397.

Кульчицький, кравець 303.

Кульчицький, сповідник 259.

Куманецький Микола 56.

Кунерт, майор 190.

Кунінецький або Куницький 206.

курєнда (пастирський лист) 78,

87, 205, 214, 234—236, 239,

240, 243, 252, 262, 265, 279,

296, 317, 320, 332, 333, 384.

Куропатницький Йосиф, гр. 59—61.

кустос 354.

кустос капітули 142, 146.

Куткор 300, 304, 305.

Кухарський, о. 318.

Куфінгайн 257.

Кущкевич 346.

Лаврецький Теодор, декан 152, 153.

Лавровський Іван, др., ректор. опися архідиякон 19, 20, 29, 81, 94, 177.

Лашин 251.

Ланчинський, о. 54.

латинник 48, 55, 83, 164, 165, 183, 185, 364, 370.

латинські питомці 306.

Левицький 176, 209.

Левицький, віцеректор 241, 242, 247, 248, 250, 257.

Левицький, о. з Гостова 328.

Левицький, дідяч 240.

Левицький, золочівський декан 254, 399.

Левицький, канонік 202, 221, 222, 255, 258.

Левицький, капелян 163.

Левицький, префект 201, 213.

Левицький Венедикт, проф. теології 57.

Левицький Йосиф, граматик 35, 381—386.

Левицький Михайло, митрополит 25, 29, 32, 33, 37, 43, 45—47, 49, 76—79, 82, 99—103, 107,

108, 111, 120, 122—125, 128, 129, 131, 132, 135, 137, 140—143, 147, 148, 151—156, 158, 160, 162, 163, 166, 168, 170, 171, 174, 177, 179, 181, 182, 186, 188, 190—193, 195, 199—386.

Леванте 165.

Лежогубський 230.

легія академічна 341—343.

Леопольд, неаполітанський князь 33.

Леопольд II, SS.

Леопольда, св., свято 366.

Leopoldau 343.

Leopoldstadt у Відні 290.

Lesebuch 271.

Липинка 59, 60.

Липницький Іван, крилошан. 26, 29, 31, 95, 215, 245.

Липовиця 399.

Липськ 236.

Лисаковський 209.

Лисничі 215, 252.

Личаків у Львові 332.

Литвинович Спірідіон 74, 210, 212, 259, 260, 279, 297, 316, 317, 329, 349, 351—353, 355, 359, 360, 362, 368, 376.

Лібія 184.

ліга 350.

Linden-Kriegelstein Karl. Freiherr 210.

Ліхтенберг, генерал 256.

ліцей львівський 19.

Лозинський 83.

Лозинський, о. 355, 358.

Лозинський, вікар 260.

Лозинський Йосиф 385.

Лолін 202.

Лопатин 207.

Лотоцький 82, 248, 387.

Лотоцький, парох Зарваниці 270.

Лотоцький Антін, префект бучацьких шкіл 56, 65.

Лотоцький Онуфрій 56.

Лукасевич, о. 247.

Лукашевич Лев 206.

Луцьк 146.

Лучейко, о. 248.

Лучкай Мих. 271.

Львів 1, 6, 7, 9, 11—14, 18, 22, 25, 26, 34, 35, 39, 43—46, 48, 49, 52—56, 58, 59, 61—63, 65—67, 75, 77—86, 88, 91, 93, 96, 99, 108, 112, 114, 115, 117, 120, 123—128, 130, 133, 135—137, 140, 141—144, 151, 153—155, 160, 164, 173, 177, 178, 180, 188, 191, 194, 195, 201—205, 207—216, 218—221, 223, 225, 226, 228, 229, 231—234, 236—238, 240, 241, 243—249, 251—252, 254—269, 272, 274—277, 280, 281, 283, 286, 289, 290, 292, 296, 298, 300, 301, 304, 305, 307—309, 311, 312, 314, 316—325, 328, 330, 333, 334, 336, 349, 352, 358, 359, 371, 372, 374—376, 378, 380, 381, 384, 390, 392, 395.

львівський посадник 177.

Львовяни 327.

Льодого льобіка 176, 187.

Loitsch 177.

Льомбардія 177.

Льомбардсько - Венецьке королівство 300.

Lorenz de, Staatsrat 4, 155, 157, 159—161.

любельський віцерабін 41.

любельський рабін 41.

Люблин 39.

Любляна 160, 163, 177.

Любомірський Юрій, архієпископ 322.

Людвик, архієпископ 229.

Люгер 40.

Люхів 214.

Lazansky, гр. 102.

Лянг, директор конвікту 32, 37.

Latour, гр., міністер війни 341, 342.

Ляхи 389.

Ляхович Е. 400.

Ляшок 38.

Магдалина св. у Львові 56.

магістрат 29.

магнати польські 362.

Мадурович, секретар 210.

Мазовія, книзівство 392.

Максимович, черновецький декан 85, 254, 256, 260, 270, 272, 300.

Максимовичева 300.

Малицький, олеський декан 249.

Малиновський 74—76, 387, 390, 393—395.

Маловиди 248.

Мальковський, фельдмаршал-лейтнант 333.

Малиє 395.

Мамчинський 343.

Манастирський 231.

Манастирський, канонік 322.

мандатор 2, 257.

Мандичевський, о. 239, 242.

Мандичевський, декан 254, 256, 298.

маніфест 341.

Марія Тереза, цесарева 80, 88, 170.

Маріанський 251.

Маркль, посадник Пільзна 227.

Мароніти 367.

Мартинович, жовківський староста 98.

Мартусевич, еп.-номінат луцький 146.

Маршалкевич 133.

масони 39, 40, 42, 58, 339.

масонський великий майстер 39.

масонська лбожа 39; 40.

Матвійків Семен, церковн. провізор 3.

Мати Божа Почаївська 146.

Матковський, декан 254.

Матковський, фіскальний адюнкт 202, 203.

Матусевич, лат. еп. у Кам'янці 145.

Матлаховський 177.

Maulberg Wolf, інтролігатор 97.

Mauss, проф. 58.

Mauthner, президіаль. конципіст 289.

- Машек, радник 286, 287.
Машка 169.
Мацелинський, о., у Стінці 328.
Медика 385.
Медіолян 300.
Межиріче 41.
Mejer G. D. 81.
Меленевич, крилопанян 27.
Мельник, о. 343.
Мельницький Захарій, інтомець 260.
Мельхити 377.
Мерунович, о. 300.
Мерунович, парох Крушельниці 324.
Мессія 43.
Метгерніх 229.
мечет 144.
Мечинців 230.
Мешут, гофрат 352.
Мешутар, міністеріяльний радник 349, 354.
Мешутар, пражат 372.
Милорадович Спирідон 189 (ор. cit.).
Милятин 252.
митрополит 13, 17, 31, 55, 76, 80, 85, 91, 99, 101, 102, 176, 377.
митрополія 13, 110, 142, 219, 242, 352, 377.
митрополія угорська 161.
Михальський Доротей, Василянни 12, 16.
Михальчик, о. 153.
Mier, гр. 240, 242.
Mizesa син 322.
Мідлерет, лікар 375.
Мільбахер 396.
Мільбахер, гофрат 372.
Мільбахер, надворний комісар 210.
Мільбахерова 324.
Мільде 37.
Мінея 104, 143.
Мінчакевич 284, 310—312, 325.
Мінчакевич Михайло, о. 331.
місіонар 48.
місіонарі східні 216.
Michalits, автор проповідий 271.
Міцкевич Йордан 43—50, 52, 53, 55.
Мнішки 146.
Мнішківна 146.
Могильницький 62.
Могильницький, о. 161.
Могильницький із Груща 328.
Могильницький із Комарова 328.
Могильницький Антін 398.
Могильницький Іван 27, 79, 383 (ор. cit.), 384 (ор. cit.).
Модена 210.
Moesery 362.
Мокротин 97.
Молдавія 165.
Молитвослов Єрейський Почаївський 382.
Мольнар, кооператор 88, 91.
монарх 41, 42, 48, 68.
монастир 80, 90, 178, 194, 203, 246, 260, 269, 275, 277, 279—282, 299, 301, 310, 311.
монастир:
у Бучачі 65.
у Гошеві 311.
у Добромилі 81.
Домініканів 257, 289.
у Золочеві 276.
Кармелітів 257, 307.
у Краснопуші 278.
у Кристинополі 65.
у Куль... 77.
у Львові 12.
св. Онуфрія 45, 64, 85.
у Почаєві 146.
у Підгірцях 65.
у Раїн у Стирії 157.
у Словіті 270, 301.
св. Трійці в Каменці 145.
Угерницький 65.
Францішканів у Букарешті 266.
Монастирська 56.
монах 64, 65, 79, 80, 192, 194.
монахи дальматинські 165, 185.
монахині 301.
Монтенегро 179.
Моравецький, о. 244, 245, 249.
Моравія 19, 88, 91, 343.

Моршинська, гр. 322.
Москва 53.
московський царевич 146.
Московщина 5.
Мости 62.
Мостиска 56. 86, 249.
Мохнацький, ректор семін. 20, 94.
Мохнацький Йосафат, перемиський
крилош. 9, 29.
Мочаровський Ігнат 56.
Мош 25.
Мразович 53 (ор. cit.).
Мукачів 31. 86. 155, 271.
Müller Karol 260.
Мяновський, проф. 50. 51.

Нагай 38.
Nagy Pancratius, полевий супе-
ріор 55.
нацидиректор 73.
Надорожна 252.
Назаревич Вартоломей, генераль.
вікар. холмський 8.
Накваша 228.
намісник 362, 364, 371, 372, 376,
377.
намісничова 377.
«Народний Дім» у Львові 355,
358, 394—400.
Nassau, галицький полк 341.
настоятелька конвенту 278, 279.
Наюк Іван, церк. провізор 3.
Неаполь 325.
Nedeczki 176.
Немирів 398.
неуніяти (дісуніти, схизматики) 54,
80, 85, 100, 104, 105, 111, 113—
119, 121—123, 140, 148—150,
193, 207, 214, 351, 385.
Недзвєцькі (4 брати) 206.
Нікорович, шамбелян 28.
Ніль 184.
Німецький Зв'язок 345.
Німечина 294, 368, 369.
Німці 345, 362, 386, 389, 391.
Новаковський, актор 322.
Новаковський, радник 231.
Новий Санч 391.

Новорічник руський 75.
номінат 349.
номінат мукачівський 86.
номінат прятівський 158, 159,
175.
Номоканон 79.
Novis Henr. 51 (ор. cit.).
нунціятура папська 18, 55, 57,
204—206, 208, 210, 218, 220,
338, 352, 365—375, 377, 378.
Нягрів 202.

Оберванюк Григорій 3.
Оберлінгнер Андрій, о. 61.
Оброшинський ключ 208.
обряд 88, 150, 203, 209, 220, 221,
244, 251, 337, 348, 353, 361,
363—365, 367, 368, 370, 376,
380.
обряд грецький 7, 20, 23, 57, 60,
79, 81, 109, 117—119, 123,
134, 139, 151, 161, 165, 196,
197.
обряд гр.-кат. (руський) 54, 56,
73, 81, 87, 97, 100, 102, 112,
119, 135—137, 140, 150, 155,
157, 164, 201, 213, 246, 270,
274, 278, 285, 287, 302, 318,
339, 360, 364, 371, 374.
обряд католицький 118.
обряд латинський 7, 20, 55—57,
65, 67, 69, 73, 81, 87, 88, 119,
185, 199, 201, 227, 260, 278,
285, 287, 289, 302, 330, 364,
372, 377.
Огілевич, віцедиректор 154.
Огулінський реґімент 179.
Oetl, губерн. радник 279.
Озірна 215.
Окопи 143.
Октоїх 143.
Олександр, цар 58, 59.
Олесько 3.
Оломунець 14, 22, 23, 343.
опат 63, 64.
опатство 64, 65, 89, 214.
опатство:
Бенедиктинів 64.

Василіянське в Жовкві 64, 65.
Цицерсів 64.
онатська прелятура 63—65.
Орачевський, радник 231.
ординаріат 14, 68, 71, 72, 74, 78,
94, 118, 221, 227, 232, 259,
260, 269, 286, 311, 326, 327,
356, 365.
ординаріат грецький 56.
ординаріат латинський 118.
ординаріат лат. віденський 155.
Ordo Praedicatorum 287.
Ортинський Тома 56.
Острів 215.
Островський, декан капітули 208.
Островський Петро, віт 3.
Осцеславський Вінкентій 56.
Отинія 140—142, 164.
офіціал. о. 203, 207, 210.
Охоцький 272.

Павліковський 80.
Павло, апостол 21 (op. cit.). 24,
63, 134, 137, 139, 284.
Павловський, губернатор 143.
Падлевська 262.
паламарі 356.
палатин 33.
Pamiętnik Lwowski 184.
панщина 228, 263, 307, 311, 315,
316, 318, 329, 389.
папа римський 28, 55, 82, 87, 92,
100, 101, 111, 133, 146, 156,
177, 204, 206, 210, 227, 278,
338, 339, 367, 369, 371, 373.
Пападопулос 54 (op. cit.).
панський престіл 7, 277, 316, 352,
365, 370, 379.
Париж 47, 49, 50, 254, 299, 300.
Парма 210.
парох капітули 354.
парохія св. Петра у Відні 4.
пасквіль 339.
Паславський, о. Петро 70, 204,
206, 210, 212, 221, 224, 231,
235, 255, 271.
Паславський Гавриїл, парох Рави
руської 96, 98, 271.

АРХИВ. Т. XIV.

Пасманіти 361.
Пашкевич Антін 68.
Peniche Vigilante, корабель 168,
169.
Penisch, корабель 182.
Перевозець 251.
Переволока 252, 400.
Перегінсько 34, 77, 159, 200, 202,
224, 232, 297, 298, 316, 396.
перекітчик 396.
перекладн 383.
Перемиськ 5—7, 9—11, 13—15,
17—19, 24, 35, 37, 49, 54, 55,
58, 60, 69, 77—86, 88, 89, 91,
93, 94, 96, 100, 103, 116, 123,
127, 131, 135, 137, 140—142,
147, 148, 153, 157, 183, 187,
189, 203, 208, 210, 215, 216,
227, 233, 239, 242, 249, 250,
254, 257, 259, 265, 266, 269,
271, 273, 275—277, 281, 293,
299, 301, 316, 317, 322, 334,
335, 345—349, 351, 354, 355,
357—359, 361, 363, 364, 366,
368, 372, 378, 380, 381, 384.
Перемисьляни 318, 325.
Перемисьлянин 145.
Перковський, о. 212, 213, 221,
222, 229, 275—277.
Петербург 145, 214, 308.
Петрасевич, о. канцлер 84.
Петро, апостол 138.
Петро Вел. 145.
Петрушевич Антін 296—298, 318,
324, 325, 332, 343, 375.
Пехе, номінат-архієп. 263.
Письмо про обряди в Галичині
378.
Письмо св. 133—136, 138, 139,
144, 273, 370, 381.
питомці руські 306, 364.
Підгайці 328.
Підгайчики 314.
Підгірці 65, 89.
Під Дубом у Перемислі 346.
Підлюте 379.
Пій VII 49.
Піллерсдорф 338.

27

- Пільзно 227, 254.
Пінкас 245.
Пінкас, радник 32.
Пістек, архієп. 82, 87, 88, 370.
Піари 30, 40.
Пйотровський, о. із Кордова 328.
Пйотровський Семен 56.
Pletz 73.
Plusch de, староста в Зарі 168—170, 186.
Placetum Regium 57, 81, 87.
Плянїна 177.
Плянїна, поліціант 22.
Поджанів 300.
Подолінський Порфір 58.
Познанське князівство 316.
Полянський Йосанікий, каменецький архієп. 144.
Полтва 233.
Полустав 143.
польська легія 300.
Польська річ посполита 308.
польський комітет 299.
Польське Королівство 49, 214.
польські патріоти 328, 330.
польська республіка 305.
Польща російська 105.
Поляки 69, 117, 146, 282, 311, 328, 337, 345, 390.
Помор'яни 2, 3, 254.
понтифікал 359.
Попель, о. 29.
Попівці 143.
Попович, еп. 89, 91, 351.
Потоцький, еп. 77.
Потоцький Адам, гр. 319.
Потоцький Микола 146.
Почаїв 105—107, 144, 146.
Рбссу (Rotsy, Повчій), мучачівський еп. 33, 161.
St. Pölten 32.
Röcher, радник 231, 256, 289, 299.
Правила св. Отців 48.
Прага 296, 325, 327, 336, 339, 360, 362, 365, 393.
пралати 354.
Прато, посол 341.
президент 205, 207, 208.
президія 143, 216.
президія губернії 108—131.
президія краю 5, 10, 12, 20, 223.
прелятура 65, 89, 92.
префект 67, 94, 246, 288, 294.
префект акад. гімн. 321.
префект семінарії 83, 126.
префект віденський 150.
Прешбурський (Pozsony) комітат 91.
примас 59, 82, 85, 203, 205, 207—209, 211, 213, 336—338.
примас угорський 369.
провінції староавстрійські 120.
провінціал 89, 229, 245, 246, 268, 269, 278, 280—282.
провінціал Василян 293, 297, 299, 301, 310, 311, 357.
провінціал Єзуїтів 204, 260.
проклямація 341, 342.
прокуратор, о. 57, 186, 301.
пролетаріят 342.
проповіді 97, 100, 185, 210, 213, 222, 223, 225, 237, 239, 269—273, 304, 309, 324, 335, 381, 391.
протестанти 54, 57.
протопопи 145.
протоєрей 145.
професори лат. 364.
професори руські 364.
Прусакі 271.
Пряшів (Eperies) 86, 155.
Щуляткевич, парох Ясеня 227.
Pfeifer 32.
Pfeifer, віцепрокуратор камери 309.
Pfeifer, радник 202.
Рааб, фогараський еп. 21.
Рабянка 146.
Рава 97, 98.
Равшер, кн.-еп. 371, 377.
Рагоза Михайло, київський митрополит 118.
Рада Державна у Відні 340, 361, 391.
Рада Народова 312—315, 327.
Рада Народова у Львові 312.
Рада Народова польська 328.

- Рада Народова руська 325, 326, 328.
Рада поменша в Новім Санчі 391.
Рада поменша в Яслі 391.
Рада прибічна губернатора 320.
Рада руська 327, 328, 333, 348, 395.
Рада руська Головна 386—388, 390—394, 396, 399, 400.
Рада самбірська 390.
Радецький, фельдмаршал 274, 275, 300.
Радкевич Арсен, провінціал Ва-силіян 62, 63, 65.
Радкевич Яків 62.
Радинський, Бернардин 49.
Райнер, архієпископ 33.
Rhulicx 145.
революційний трибунал 342.
революціоністи 289, 300, 342, 344.
редакція 378, 379.
Редька 290.
Reindl, апеляційний радник 177.
Reyberger 37.
Reychenberger 37.
ректор 69, 218—222, 224, 226, 242, 245, 249, 250, 257, 266, 268, 270, 271, 295, 302—304, 307, 309, 323, 331.
ректор львівський 94.
ректор семінарії 7, 58, 82—84, 94, 147, 148, 204, 205, 209.
ректор семінарії гр.-кат. у Львові 321, 323.
ректор університету 266.
ректор університету у Відні 4.
ректор холмський 38.
республікани 68, 69.
Рессіг, циркулярний фізик 210.
референт, о. 228, 296, 300.
Рилло, перемиський еп. 59, 393 (ор. cit.).
Рилло С. І., префект Пропаганди 218.
Рим 40, 43—50, 52—55, 58, 87, 146, 187, 204, 209, 210, 220, 268, 275—277, 317, 332, 338, 352, 367, 371, 374, 377, 380.
Риманів 56.
Римляни 45.
римська республіка 49.
римська столиця 49.
Robertus 94.
Рогальський, протоколіст 237.
Rozdziel 59, 60.
Романович 278, 279, 285.
Романович Філярет 84, 85.
Rosetti, президент 28.
російські війська 292.
Російський Реглямент церкви 188.
Росія 46, 47, 107, 143, 145, 146, 174, 272.
Росіяни 117, 294, 325.
Рубішкова 23.
Rudnau, угорський примас 158, 177.
Рудно 387, 396.
Ruzyszka 32.
Rurczy, генерал 343.
Русалка Дністровая 385.
Русини 67, 68, 73, 75, 161, 179, 180, 282, 293, 295—297, 299, 301, 308, 311, 312, 318, 320, 324, 328, 330, 332, 334, 339, 345, 348—350, 362, 377, 382, 384, 389, 392, 393, 396, 397.
Русини угорські 398.
Русполі, князь кардинал 206.
Русь 54, 143, 187, 308, 311, 312, 318.
Русь уніятська 47.
Русь Червона 296.
Ruff, генерал 256.
Ряшів 253.
С (ахер Масох) 204, 205.
Saar, радник 216, 380.
Саббати 345.
Савчинський 397.
Садовський, коморник 58.
Садолетті 52 (ор. cit.).
Саксонець 38.
Сальвіцький Клим, питомець 211.
Сальо 212.
Сальо, барон, радник намісництва 372.

- Самбір 15, 86, 123, 131, 135, 142,
184, 254, 357, 362.
Сапіга, князь 319.
Сардара 183.
Saurau, гр., міністер 108, 110,
111, 121, 122, 124—130, 150,
154, 155, 159, 160, 169.
Сахер, директор поліції 249, 256.
Сахер Масох 396.
Сборник 397.
Свистельник 228.
Свічка Михайло 3.
Себеніко 109—116, 120, 121, 123,
147—151, 154, 159—161, 165—
169, 171, 172, 174, 175, 179—
184, 186, 187, 190, 191, 193—
197.
Себенічани 167, 180.
секретар, о. 212.
Селецький 83, 176, 316.
Селецький, канонік 184.
Селецький, прадат 359.
Сембратович Юліян 318.
Семендрія 68, 111, 112.
Семигород 158.
семинарія 57, 58, 82, 83, 87, 147,
168, 169, 171, 172, 175, 181,
183, 184, 199, 200, 204, 218,
222, 224—226, 232, 242, 247,
248, 265, 266, 288, 290—295,
297, 299, 301, 302, 304—307,
309, 313, 323, 331, 366, 367.
семинарія у Відні 377.
семинарії генеральна 9, 14, 20,
35, 94, 107, 112, 113, 126, 128,
136, 151, 173, 186.
семинарія латинська 205, 321, 331.
семинарія у Львові 67, 94, 104, 137,
205, 208, 211, 212, 240, 285, 295.
семинарія у Львові гр.-кат. 321.
семинарія у Львові лат. 306, 307.
семинарії у Перемишлі 250, 293.
семинарія в Себеніко 109, 110,
114—116, 120, 123, 148, 150,
151, 173—175, 178—180, 183,
187.
семинарія у Тарнові 81.
семинарія у Холмі 38.
семинарія часна 94.
семинарія у Чернівцях 85.
Сербія 165.
Семан 387.
Семінський 213, 240.
Сибір 38.
синод 80.
синоди:
Амиренський 188.
архієпископальний 286.
єпископальний 288.
Гангреньський 188.
Замойський 79, 80.
Картагінський 188.
Кобринський провінційальний
367.
Константинопольський 188.
Людзейський 188.
Нікейський I 188.
Нікейський II 188.
Правительственный 145.
руський 395.
Трулянський 79, 188.
Флорентийський 54.
Халькедонський 188.
Цезарейський 188.
Сиропулюс Сильвестер 54.
Siegartskirchen, поштова станція
341.
Siel., о. 95.
Сінопсіс господарки 390.
Сінгалевич 206.
Сілець 39, 42.
Сілецький, адміністратор переми-
ської дієц. 264.
Скарбек 240.
Скарбек Іван 213.
Скибінський, о. 318.
Скло 384—386.
Скоморовський, пугомень 307.
Скородинський Микола, еп. 12, 15.
Скурдон 182.
славянське цїсарство 325.
славянський нарід 53, 54.
Слимаковський, о. 215, 234, 240,
250, 251, 253, 260, 273, 274,
286, 288.
словар 174, 381, 382.

- Словар енциклопедичний 75.
 Словита 301.
 Службник 143.
 Смирна 216.
 Смігельський 38.
 Смотрицький Мелетій 53.
 Снігурський Іван, перемський еп.
 26, 31—38, 42—53, 59—62, 66,
 68, 69, 74, 76—86, 88—93, 95,
 96, 100, 101, 111, 123, 126, 127,
 131, 133, 147, 148, 150, 175,
 177, 180—182, 186, 188, 189,
 258, 259, 261, 279, 323, 346.
 Созанський 5, 265, 275.
 Созанський, канонік 325.
 сойм 59, 86, 312, 313, 320, 327,
 329, 334—338, 341—346, 356,
 392, 394.
 сойм варшавський 48.
 сойм галицький 161.
 сойм загальний віденський 328,
 329, 331, 342.
 сойм краєвий 362.
 сойм конституційний 340.
 сойм провінціональний 345.
 Сокаль 329.
 Сокульський 389.
 Sollanicha географія ілірійська 178.
 Соневицький, о. 331.
 Соснів 248.
 Сосновиця 8.
 Сосновський 133.
 Societas Presbyterorum 33, 45 (ста-
 тут), 52.
 Spendont 37.
 спірітуальний 66—68, 94, 150,
 199—201, 245, 247, 309.
 сповідник архикадральний 295.
 Sponring Юліян, перемський ге-
 неральний вікарій 6, 7, 9, 13,
 16—18, 99, 103, 104, 106, 148,
 170.
 Ставінський, дідич 210.
 Ставропігія 95, 259, 271, 289,
 299, 307, 330.
 Стадіон, гр., губернатор Галичини,
 пізн. міністер 234, 242—3, 328,
 347.
 Стадніцький Казимир 240, 256.
 Стамбул 308.
 Stamesdorf 343.
 Стаміровський Семен, крилоша-
 нин холмської капітули 3.
 Станіславів 56, 231, 254, 319,
 326, 328, 394, 399.
 Stanich 157, 161, 176, 179.
 Стара Сіль 23.
 староста в Перемишлі 316.
 Статут Литовський 274.
 Steindl 37.
 Стефан, самбірський парох 37.
 Стефанович Самуїл, вірменський
 архієпископ 86, 270, 275.
 Стефанович, о. 300, 305.
 Стефанович (син) 304.
 Стефановичева 300.
 Стирійські гори 163.
 Стирія 88, 91, 157, 162, 207.
 Стисловський, о. 233, 301.
 Стінка 328.
 Стоссак, парох Товмача 208.
 Страданський Павло 56.
 Strasky, др. 261.
 Стратимирович 79, 80.
 Страшевичі 86, 101, 147, 357.
 Стрий 56, 254.
 Стрілецький 38, 53.
 Стрілецький Йосиф 45.
 Стрілика 301.
 Стронський, директор філософіч-
 ного відділу 303.
 Струмінський Йосиф, парох Де-
 ниса 294, 295, 297.
 студії дієцезальні 371.
 студії теологічні 364, 365, 367,
 370.
 Studium dioecesanum у Відні 366.
 Ступницький (отець Алексія) 167—
 171, 173, 181.
 Ступницький Олекій, перемський
 крилош. 100, 102—115, 120—
 123, 132—135, 137, 139—143,
 147—151, 154, 156, 158—160,
 162, 163, 165, 166, 168—175,
 177, 179—182, 186, 187, 191—
 194.

- Ступницький Йос. 194.
Ступницький Петро 181, 182, 184.
Ступницькі 181.
Stutterheim, гофрат, директор гімназ. 154, 168.
суперіор 65.
суперіор польовий 245, 247.
суфраган 88, 204, 348, 371.
Сухостав 215.
Сушне 263.
схолястик, Куземський о. Мнх. 199, 200, 219, 222—224, 227, 235, 236, 245, 252, 260—262, 267, 270, 273, 287, 296, 301, 304, 311, 312, 324—326, 332, 350, 351, 388.
Сянік 123, 131, 135, 142.
Т... 300.
Тааґе 131, 132.
Таркович, прямишівський еп. 31, 33, 34, 155, 161.
Тарнавський Маркіян, суперіор підгорецького монастиря 65, 89.
Тарнів 59, 60, 231, 242, 243.
Таш, гр. 351, 371.
театр руський 289, 396.
театральні штуки 398.
Телесницький, о. 91.
Теляховський, о. 260, 286, 298, 299.
Теляховський, віцедекан 254, 265, 270, 272, 288.
Теляче 248.
Теплиці 202, 241.
Терлецький, о. 268.
Терлецький, місіонар 316.
Терлецький, прокуратор 280—282, 284, 310, 312.
Терлецький Василь, катехит 123—125, 127—129, 137, 151—157, 161—162, 167, 172, 175, 183, 184, 189, 191, 193—195.
Тернопіль 56, 205, 206, 213, 222, 254.
Тибр 49.
Тимотей, александрійський архієп. 188.
Тисьменця 252, 310.
Тишинський, канонік 267, 280, 325.
товариства 339.
Товариства:
Біблійне російське 145.
релігійне 206.
рільниче 397.
тайні 235.
тверезости 260, 279.
Товарницький 387.
Товарницький, властитель цукорні 285.
Товмач 140, 141, 208, 328.
Тоггенбург 362.
Tommasich, барон, губернатор Далмації 127, 197.
Топольчаві 15, 22.
Торба 290.
Трасі 175, 187.
Traitlet 202.
Трансильванія 362.
Трансильванські штотці 53.
Тренчин 50.
Трещаківський Йосиф 395.
Трещаківський Лев 387.
Трибунал найвищий духовний 59.
Трифольогіон 104, 105.
Трієст 43, 52, 166, 187, 194, 242, 329.
Трійця 41.
Туна, проф. 275.
Турки 216, 325.
Туря 56.
Туґановський, коморник 202, 215.
Türkheim, радн. двора 32.
У все 248.
Угерці (чи Угерника) 65.
Угорники 146.
Угорщина 5, 80, 89, 91, 161, 341, 342, 362.
Угри 342.
Угарте Ал. гр., 25.
Уздоровський І., мандатар 3.
Ужгород (Унгвар) 309, 324.

Ужок 5.

Унів 1, 2, 31, 54, 55, 147, 154,
156, 171, 200, 206, 225, 256,
270, 273, 276—278, 281, 284,
287, 291, 294, 298, 301, 302,
305, 308, 310—314, 317, 319,
320, 323—326, 329, 332, 334,
348, 352, 373—375, 379, 380,
385.

університет 275, 320.

університет у Відні 69, 112, 114,
121, 127, 313, 366.

університет у Вільні 50.

університет у Львові Йосифин-
ський 112, 115, 130—132, 140,
266.

уніят 47, 80, 110, 112, 121, 144,
145, 150, 157, 164, 166, 178,
180, 190, 367.

упіменє до клира 316.

Урбанський, канонік 211.

Уруцький 395.

Устіянович, Василянн 307, 310—
312.

Уторопи 168.

Überschlag, будівничий 185.

Ғаугієл, о., офіціал 58.

факультети 364.

факультет теологічний 371, 374.

факультет філософічний 371.

Фальковський 43, 51.

Falconius 54 (ор. cit.).

Фединкевич Теод., крилош. 5—7,
25, 28, 29.

федераційний звязок 344, 345.

Feldsuperiorat 218.

Фердинанда площа у Львові 303.

Фестенбург, посадник 256, 303.

Філіповський Ант. Домброва, еко-
ном 3.

Fiume 160, 163, 164, 177, 178,
187.

Fizio, провінціал 312.

Фльоренція 124.

Фогорош (Fogarassy) Іван 161.

фонд влів і сиріт 235, 237, 286.

фонд релігійний 25, 353.

Форі 177.

Фортуна, префект 202.

Фразовський 208.

Франк, консисторський секретар
207, 208.

Франконі, кардинал 365.

Франц I, цісар 10—13, 15—19,
21, 24, 25, 29—31, 33, 45—47,
107, 133, 134, 137—139.

Franciscus de Sanctis 48.

Францішканський конвент 265.

Франція 5, 299.

французькі радикалісти 308.

Фредорович, о. 30, 37, 176.

Фрїнт 31.

Frintaneum 72, 149.

Fukier, інфулат 242.

Füger, проф. ліцея 19.

Жпрів 258.

Херсон 145.

Хідричковський 37.

Хлюмешький, радник 168.

Хмельницький Богдан 393.

Холм 5, 6, 8—10, 36—39.

Хомінський, префект захристії 295,
297, 298.

Хомінський, секр. губ. 285, 297.

Хоростків 232.

Хржановська, влaстителька сіл 207.

Chrzastkowska, влaстителька сіл
209.

Цайсль, губерніяльний референт
5, 12, 13, 16—19, 21.

Цвітова 265, 270, 272, 286.

Zelich, архимандрит 164.

Zengg 164, 178, 188.

цензор 360.

цензура 313.

Zenner, віденський суфраган 371.

Zentral-Organisierungs-Hof-Kom-
mission 102—104, 107.

церква 6, 7, 10, 13, 14, 90, 97,
134, 136, 138, 144, 146, 162,
165, 166, 172, 173, 175, 177, 178,
182, 183, 185, 187—189, 191—
193, 211, 214, 221, 223, 227,

- 229, 230, 244, 246—248, 250,
251, 255, 258, 261, 262, 267,
269, 299, 344, 349, 353, 359,
366, 378, 381, 384, 385, 392.
- церква:
- в Ассісі Portiunculi 267, 280,
283.
 - Бенедиктинок 222.
 - у Відні св. Варвари 23, 36, 44,
45, 51, 52, 88, 89, 91, 100,
113, 120, 149, 155, 157, 159,
161, 176, 221, 257, 258, 260,
278, 297, 299, 334, 349.
 - у Вільні катедра 48.
 - греко-катол. 118.
 - грецька 79, 80, 100, 104, 165,
167, 183, 187.
 - Єзуїтів 388, 392.
 - у Жовтанцях 93.
 - західна 54.
 - у Каменці Подільським архієрей-
ська 144.
 - у Каменці св. Івана соборна 144.
 - католицька 40, 85, 104, 109,
111, 114, 116—119, 133, 135,
136, 151, 347, 350, 371.
 - латинська 91, 109, 117, 144,
167, 193, 246, 262.
 - у Львові архікатедра 191, 247,
259, 278, 297, 353.
 - у Львові Марії Діви 222, 257.
 - у Львові Марії Магдалини 203,
279.
 - у Львові Мартина 211.
 - у Львові митрополіча 45, 79,
140, 141, 201.
 - у Львові »Народного Дому« 355,
358.
 - у Львові Пятниць 15, 22, 276,
300, 332.
 - у Львові Петра й Павла 262,
268, 276, 300, 332.
 - у Львові св. Юра 65, 217.
 - мійська 260.
 - монастирська 90.
 - неунійська 117.
 - у Перемишлі катедральна 29,
93, 116.
 - у Перемишлі семінарицька 249,
250.
 - у Себеніко катедра 191.
 - Сергія й Баска 44.
 - у Склі 386.
 - східна 54, 79.
 - унійська 144, 164, 178.
 - у Чернівцях 85.
- Цетнер, дідич 256.
- Цивінський 248.
- циркули:
- буковинський 199.
 - вадовицький 210.
 - жовківський 90, 117, 201, 327,
329.
 - західні 217, 264, 315, 358.
 - золочівський 89, 217, 275, 329.
 - коломиїський 325, 350.
 - львівський 199, 200, 327.
 - перемиський 202, 256, 329, 330,
355.
 - самбірський 23, 310, 327.
 - станіславівський 122, 209, 251,
252, 283, 327, 328, 353.
 - стрийський 210, 251, 327.
 - східні 315.
 - тарнівський 207, 209, 257.
 - тернопільський 199.
 - чортківський 350.
 - ясельський 295.
- Цистерци 64.
- Ziegler, еп. 77, 330.
- цїсар 4, 58, 59, 64, 69, 95, 99—
101, 108—113, 116, 118, 120,
121, 123—128, 130, 132, 135,
151, 155—159, 161, 165, 170,
172, 175, 177, 179, 180, 184—
187, 192, 193, 195—197, 201,
221—223, 239, 243, 257, 284,
287, 303, 310, 312, 313, 315,
318, 319, 323, 324, 332, 334,
336—338, 340, 342, 343, 347,
350, 351, 363, 365, 369, 372,
376, 377, 393.
- цїсар російський 117, 308, 341,
352.
- цїсарєва 32, 95, 101.
- Цїцєро 94.

Czucich recte Chuchich Simeon 161.

Цьолкош, радник 231.

Чабарівка 262.

Чагринський, о. 230.

Чайковський о. 228.

Чайковський, канонік 322.

Часослов 143.

Чацька, гр. 289.

Чацький 146.

Чемеринський, адміністратор янівського деканату 254.

Червінський, питомець 205.

Червінський Павло 206.

Чернівці 122, 151—154, 201, 210, 213, 239, 254, 279, 297, 304, 317.

чеська партія 344.

Честинський Ів., префект, описля крилошанин і парох церкви св. П'ятниці у Львові 104, 107, 136, 233, 253, 268, 326, 331—2.

Честинський Яків, префект а описля парох Городенки 112—115, 120—122, 125, 127, 128, 137, 149—151, 161, 162, 164, 172, 183, 189, 191, 193, 194, 250, 253, 266.

Чехи 33, 88, 91, 160, 170, 325, 343.

Чеч 210.

Чеч, комісар 257.

Чеч, тарнівський староста 257.

Читальня руська 397.

Чуква 56.

Csurgovits 351.

Шанковський, лекан 377.

Шанковський, станіславівський декан 254.

Шанковський Матей, парох Городенки 12, 13, 16.

Шафранський, о. 249.

Шафранський Іван 56.

Шашкевич, о. Григорій, крилошанин 327, 344, 349, 359, 360, 364, 374—377.

Шашкевич Григ. (син Івана) 1, 2.

Шашкевич Іван 1—3.

Шашкевич Іван (син) 1, 2.

Шашкевич Ілія 1, 2.

Шашкевич Маркіян 75.

Шашкевич Роман 1, 2.

Шашкевич Семен 1, 2.

Шашкевич Семен (сип) 1, 2.

Шашкевичева Маріянна з Сабатовських 1, 2.

Шашкевичева Олена з Гаванських 1, 2.

Schwadorf 341.

Швайцарські радикалісти 308.

Шварценберг 362.

Шварценберг, кардинал 350, 365.

Шварценберга палата у Відні 341.

Швінд, придворний секретар 31.

Шематизм 164, 178, 210, 221, 227, 230, 290, 337.

Шематизм надворний 243—244 (Hof- u. Staats Schem.).

Шематизм перемиський 290.

Шематизм римський 277, 278.

Schönberger 37.

Шенбрун 33, 158, 341.

Шенгицький Лев, митрополит 82.

Scheremeth Adam 57.

Шеринник, парох Помор'ян 254.

Шехіні 334.

Шиманський (отець) 37.

Шиманський П. 36—43.

школа 150, 164, 167, 174, 184, 217, 233, 271, 273, 275, 392, 397, 398.

школи :

варшавська 40.

головна 371.

св. Марії Магдалини тривіальна 307.

народні 138, 170, 276, 307, 315, 365, 371, 390.

парохіяльні гр.-кат. 116, 117.

руські 389.

теологічні 94.

тривіальні 112, 116, 151, 307, 315, 361.

Шлезаци 397.

шляхта 320, 337, 339, 376, 396.

Шмельке, др. 241.

Шмериковський, адміністр. чорт-
ківського деканату 265.

Schiller 285, 287.

Schütte, республіканин 339.

Щепанів 248.

Щурат Василь, др. (op. cit.) 76—
79, 82.

Юзичинський, о. 242, 260, 279.

Юр, св. 273. •

Яблоновський 97, 261.

Яблоновського город у Львові 320.

Яблонський 236, 237, 330.

Яворський, столяр 231.

Ядань 247.

Янович, о. 270, 272, 275.

Янович Іполит 206.

Ярич 56.

Яричів 23.

Яросевич 202.

Яснівці 228.

Ясінський, дідич 350.

Ясінь 227.

Яхимович Григорій, перемиський

еп. 34, 36 (op. cit.), 91, 157,

199, 201—205, 207—209, 211—

216, 218—221, 223, 225, 226,

228, 229, 232—234, 236—238,

240, 241, 243—245, 247—249,

251, 252, 254—260, 262—269,

272, 277, 278, 280, 283, 286,

289, 290, 292, 293, 296, 300,

301, 304, 307—309, 311, 313,

316, 318, 320, 323, 328, 330,

333, 336, 338, 340, 342, 344,

345, 347—349, 351, 354, 355,

357—359, 361, 363, 364, 366,

368, 372, 377, 378, 380.

Яхторів 311.

Яхторовяни 318.

Ячевський, коморник 177.

Ящуржинський, архімандрит у Ка-
менці Под. 145.

Річевий показчик.

Абсолютна монархія 308.
адреса 302, 303, 307, 376.
азбука :
 кирилівська 282, 332.
 латинська (польська) 271, 274,
 281, 282, 284, 307.
 російська скоропись 332.
 руська 281, 307, 339, 385, 396.
 руська церковна 386.
амнестія 326, 341.
баль руський 395.
бунт 342.
вибори до сойму 320.
віденський тракт 210.
візита канонічна 363.
війна домова 342.
геральдика 334.
герб польський 309.
дальматинський танець 185.
декрет надворний 82, 108, 112.
демонстрації 229, 257, 289, 290,
 292, 301, 330, 335, 336, 339,
 351, 377.
депутатія 309, 322—324, 327, 333,
 337, 341, 350, 375, 376.
депутатія соймова 341.
дотація 343, 353, 356, 361, 364,
 365, 372, 377, 389, 396.
друк 313.
зїзд учених 392.
історія краю 294, 295, 298.
історія руська 75, 76, 293, 296, 297.
католицька релігія 340, 351, 365,
 367, 369, 384, 385.
комітет 313.
комітет руський 315.

консекрація 86, 359.
конституція 41, 308, 313, 317,
 323, 329, 337, 340, 344, 350,
 396.
конституція папська 367.
конференція 273, 368, 369, 371,
 379.
лібералізм 340.
література славянська 76.
мови :
 англійська 282.
 вірменська 145.
 грузинська 145.
 дальматинська 159, 189, 198.
 європейські 285, 364.
 ілірійська 99—101, 109, 112—
 117, 120, 121, 149, 154, 165,
 171, 177, 179, 190.
 італійська 99—101, 104, 109,
 112, 113, 120, 154, 159, 173,
 177, 179, 185, 186, 189.
 латинська 104, 109, 113, 135,
 141, 212, 214, 289, 291, 292,
 350, 367, 369, 370, 382, 384.
 литовська 146.
 німецька 104, 141, 174, 212,
 213, 292, 315, 322, 338, 360,
 363, 367, 368, 381—383, 388,
 392.
 перська 146.
 польська 104, 109, 117, 141,
 146, 185, 214, 225, 229, 245,
 274, 278, 282, 283, 315, 322,
 392.
 російська 117, 350.
 румунська 141, 146.

- руська 104, 112, 113, 117, 141, 214, 225, 245, 270, 271, 273, 274, 282, 283, 299, 307, 315, 318, 324, 341, 350, 360, 361, 363, 367, 368, 370, 381, 383, 385, 386, 390, 392, 393, 396, 399.
- сербська 124, 174, 184, 186.
славянська 100, 101, 104, 185.
старі 109, 113.
старо-славянська 156.
східні 66, 195, 285, 298, 364.
татарська 145.
фінська 145.
французька 141, 174, 185, 278, 282, 381, 382.
церковна 124, 369, 381, 382.
- наука релігії 360.
патент 217, 303.
пагронат 356, 358.
петиції 320.
письменство руське 76.
повстанє 333.
ноді Галичини 337, 345, 388, 389, 391, 396.
- польська партія 320.
польське правительство 274, 306.
польський стрій 322, 323.
польські краї 58.
польські хоругви 330.
преконізація 204.
процєс канонічний 352.
пруське правительство 40, 271.
реакція 339.
ревiзiя 204.
революція 69, 222, 227, 299.
рекрутація 333.
- рєнублiка 303, 339.
рєнублiканськє правитєльствo 300, 308.
рескрипт 288.
рукопись 75, 76, 81, 187, 223, 293, 295, 360.
- руська народність 350.
руська Служба Божа 162.
руська справа 362.
руська теольогiя 350, 367.
руська хоругва 330.
руський акцент 386.
руські письма 284.
руські письменники 385.
руські прелєкції 352, 368.
руські старинности 75.
санкція цїсарська 340, 344.
сарматизм 46.
схизматичька борода 351.
тверезість 296, 298.
тероризм 292, 315.
- унїя 54, 80, 104, 108, 109, 111, 114, 116—121, 144, 148, 150, 165, 176, 179, 190, 203, 207, 214, 367, 371, 384.
- фєстин народний 389, 393.
французька пропаганда 68.
французька управа 49.
хрєщенє 157.
цєлїбат 79.
- церковний снїв 103, 104, 106, 144, 166, 178, 179, 204, 371.
церковні добра 353.
ювілей 76—79, 81, 219, 220, 223, 224, 226—228, 243, 264, 360, 363, 373.

Зміст.

	стр.
Шляхом матеріялів XIII і XIV т. »Укр. Архива«	I
I. Завіщане о. Івана Шашкевича, прадіда Маркіяна (24. X. 1795 р.)	1
II. Лист Бема до дра М. Гарасевича (21. XII. 1803 р.)	3
III. Лист еп. Ант. Ангелловича до о. Теод. Федикевича (19. VIII. 1806 р.)	5
IV. Митр. Ант. Ангеллович поручає кандидатів на єпископські престולי в Перемишлі і Холмі (3. II. 1809 р.)	5
V. Письмо митр. А. Ангелловича до цісаря Франца (20. III. 1809 р.)	10
VI. Відручне письмо цісаря Франца до митр. Ангелловича (12. IV. 1809 р.)	11
VII. Відповідь митр. А. Ангелловича на письмо ціс. Франца (23. IV. 1809 р.)	11
VIII. Заходи митр. Ангелловича против перемиського єпископа-номіната о. Івана Костецького ч. від 1—7	12
IX. З переписки Ів. Снігурського.	
I. Лист о. Івана Липницького (23. X. 1813 р.)	26
II. З переписки Ів. Снігурського з бар. Мих. Гарасевичем ч. 1—5	31
III. Листи о. П. Шиманського до Ів. Снігурського ч. 1—2	36
IV. Листи Йордана Міцкевича до Ів. Снігурського ч. 1—6	43
V. Лист Казимира Контрима до Ів. Снігурського 5. (17.) VIII. 1816 р.	50
VI. Лист провінціяла Домініканів о. Мат. Козловського до Ів. Снігурського (20. VIII. 1817 р.)	51
VII. Листи Модеста Гринецького до Ів. Снігурського ч. 1—3	52

	стр.
VIII. З переписки еп. Снігурського з гр. Куропатницьким ч. 1—3	59
IX. Лист о. Андр. Оберлітнера до еп. Снігурського	61
X. Листи провінц. Василян, о. Арсенія Радкевича до еп. Снігурського ч. 1—2	62
XI. Листи Григ. Гинилевича до еп. Ів. Снігурського ч. 1—4	66
XII. Лист о. Спір. Литвиновича до еп. Снігурського (14. I. 1837 р.)	74
XIII. З листів еп. Снігурського до митр. Мих. Левицького ч. 1—14	76
XIV. Лист о. Теоф. Годдаєвича до еп. Снігурського	89
XV. Лист діди́ча Боянця Ів. Глоговського до еп. Снігурського (1. VIII. 1842 р.)	90
XVI. Лист еп. Снігурського до еп. Гр. Яхимовича (1. I. 1844 р.)	91
XVII. Лист др. Он. Криницького до еп. Снігурського (23. III. 1844 р.)	92
XVIII. Лист дра Ів. Гарасевича до еп. Снігурського (20. IV. 1845 р.)	93
XIX. Лист о. Гавр. Паславського до еп. Снігурського (15. VIII. 1847 р.)	96
X. Матеріали до історії дальматинської місії (1816 до 1823 р.)	
I. Урядова переписка:	
а) в справі висилки священників (ч. 1—17)	99
б) в справі відкликання священників (ч. 1—13)	124
II. Грамоти митр. Мих. Левицького для крм. Ступницького	132
III. Листи (ч. 1—34)	141
IV. Дальматинська урядова печатана оповістка (28. IX. 1820 р.)	195
XI. З переписки митр. М. Левицького з Григ. Яхимовичем ч. 1—134	199
Листи митр. Левицького напечатані під числами:	
1 (стр. 199), 56 (стр. 269), 58 (стр. 272), 60 (стр. 275), 62 (стр. 278), 64 (стр. 280), 66 (стр. 283), 68 (стр. 286), 70 (стр. 290), 72 (стр. 293), 74 (стр. 296), 76 (стр. 300), 77 (стр. 301), 79 (стр. 304), 81 (стр. 308),	

83 (стр. 310), 85 (стр. 311), 86 (стр. 312), 87 (стр. 314), 89 (стр. 316), 91 (стр. 318), 94 (стр. 323), 95 (стр. 323), 96 (стр. 325), 98 (стр. 328), 100 (стр. 331), 101 (стр. 332), 103 (стр. 334), 114 (стр. 352), 126 (стр. 373), 127 (стр. 373), 128 (стр. 374), 129 (стр. 375), 131 (стр. 379), 132 (стр. 379), 134 (стр. 380).

Невчислені тут листи писані Гр. Яхимовичем.

XII. Лист Йос. Левицького (граматика) до митр. Мих. Левицького (16. III. 1841 р.)	381
XIII. Записник Льва Трещаківського (від 1. V. 1848 р. — 16. XII. 1850 р.)	387
Показчик	401
Зміст	429

Важнійші друкарські помилки.

стр. 68 перший вірш з долу і стр. 189 в наголовку листу зам.
еп. Ступницького має бути еп. Снігурського.

C. Die mathematisch-naturwissenschaftlich-medizinische Sektion publizierte bis jetzt 17 Bände ihrer Beiträge (Zbirnyk).

D. Die Archaeographische Kommission publizierte bis jetzt folgende Werke:

1. Quellen zur Geschichte der Ukraine.

Bd. I: M. Hruševskýj, Lustrationen der königlichen Domänen in den Bezirken von Halyč und Peremyšl vom J. 1565—66.

Bd. II: M. Hruševskýj, Lustrationen der königl. Domänen in den Bezirken von Peremyšl und Sanok im J. 1565.

Bd. III: M. Hruševskýj, Lustrationen der königl. Domänen in den Bezirken von Cholm, Bels und Lemberg im J. 1564—5.

Bd. IV V: St. Tomašivskýj, Galizische Akten und Annalen aus den J. 1648—1649.

Bd. VI: St. Tomašivskýj, Galizische Chroniken 1648—1657.

Bd. VII: M. Hruševskýj, Lustrationen vom J. 1570.

Bd. VIII: Iv. Krypjakevyč, Akten zur Geschichte der ukr. Kosaken 1513—1630.

Bd. XII: Dr. M. Korduba, Akten zur Geschichte der ukr. Kosaken 1648—1657.

Bd. XXII: Journal von J. Markovyč.

2. Denkmäler der ukrainischen Sprache und Literatur. Bd. I—VII.

3. Kotljarevskýj; Die travestierte Aeneis, Abdruck der ersten Ausgabe vom J. 1798.

4. Akten-Sammlung zur Geschichte der sozial-politischen und ökonomischen Verhältnisse der West-Ukraine.

5. Ševčenko, Kobzarj, Facsimile der ersten Ausgabe vom 1840.

E. Statistische Kommission publiziert:

1. Studien aus dem Gebiete der Sozialwissenschaften und der Statistik, bis jetzt 3 Bde.

F. Juridische Kommission publizierte bis jetzt:

1. Juridische Zeitschrift, bis jetzt 10 Bde.

2. Juridische und ökonomische Zeitschrift, bis jetzt 10 Bde.

3. Juridische Bibliothek, bis jetzt 4 Bde.

G. Die Ethnographische Kommission publizierte:

1. Ethnographische Sammlungen (Etnografičnyj Zbirnyk; bis jetzt erschienen 38 Bände.

2. Materialien zur ukrainischen Ethnologie; bis jetzt erschienen 18 Bände.

H. Bibliographische Kommission publiziert:

Beiträge zur ukrainischen Bibliographie, bis jetzt 4 Bde.

Chronik der Gesellschaft, enthält Berichte über die Tätigkeit der Gesellschaft, Sektionen und Kommissionen derselben, erscheint 4 Mal im Jahre. Bis jetzt erschienen N. 1—59 ukrainisch und deutsch.

Diese und andere Publikationen der Gesellschaft sind in der Buchhandlung der Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg, Ringplatz, Nr. 10 vorrätig.

PUBLIKATIONEN

der Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg

Čarnečkyj-Gasse, 26.

(in ukrainischer Sprache).

Mitteilungen der Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften, bis jetzt erschienen Bde. I—CXXVIII (Geschichte, Archäologie Ethnographie, Sprache und Literaturgeschichte, besonders der Ukraine). B. I—XX vergriffen.

Publikationen der Sektionen und Kommissionen der Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften:

A. Die historisch-philosophische Sektion publizierte bis jetzt:

1. 15 Bände ihrer Beiträge (Zbirnyk istoryčno-filosofičnoj sekcii).

Bd. I: M. Hruševskýj, Geschichte der Ukraine. T. I. (bis Anfang des XI Jahrh.).

Bd. II: M. Hruševskýj, Geschichte der Ukraine. T. II. (bis Mitte des XIII Jahrh.).

Bd. III—IV: M. Hruševskýj, Geschichte der Ukraine. T. III (bis zum J. 1340).

Bd. V: Materialien zur Kulturgeschichte Galiziens im XVIII—XIX Jahrh.

Bd. VI—VII: M. Hruševskýj, Geschichte der Ukraine. T. IV (bis zum J. 1569).

Bd. VIII—XI: M. Hruševskýj, Geschichte der Ukraine. T. V (Verfassung und soziale Verhältnisse in XIV—XVII Jahrh.).

Bd. X—XI: M. Hruševskýj, Geschichte der Ukraine. T. VI (Oekonomische, kulturelle und nationale Verhältnisse in XIV—XVII Jahrh.).

Bd. XII—XIII: M. Hruševskýj, Geschichte der Ukraine. T. VII (Ukrainische Kosaken bis zum J. 1625).

Bd. XIV: M. Hruševskýj, Geschichte der Ukraine, Bd. VIII, I. Teil.

Bd. XVI: Al. Novyčkyj, Taras Ševčenko als Maler.

2. Ukrainisch-ruthenisches Archiv:

Bd. I: H. Svjencičkyj, Die Handschriften des Museums des Narodnyj Dim in Lemberg.

Bd. II: Iv. Franko, Materialien zur Geschichte des Bauerntums und der Oekonomie Galiziens im XVIII—XIX Jahrh.

Bd. III: M. Teršakoveč, Materialien zur Geschichte der nation. Wiedergeburt der Ruthenen im Galizien 1830—1840.

Bd. IV: Materialien zur Geschichte des ruthenischen Schulwesens in Galizien im XVIII—XIX Jahrh.

Bd. V: M. Vosnjak, Philologische Schriften des Iv. Mohylnyčkyj.

Bd. VI: H. Svjencičkyj, Die Handschriften des Museums des Narodnyj Dim. II Teil.

Bd. VII: H. Svjencičkyj, Die Handschriften des Museums des Narodnyj Dim. III Teil.

Bd. VIII: Dr. I. Franko, Der Kampf um Alphabet in Galizien im J. 1859.

Bd. IX u. Bd. X: M. Vosnjak, Beiträge zur Geschichte der ukr. Lieder und Versifikationen.

B Die philologische Sektion publizierte bis jetzt 18 Bde ihrer Beiträge (Zbirnyk filologičnoj sekcii).

Ukrainische Bibliothek. Bd. I—VIII.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA

3 0112 081881465